

*ina. Servnik Fruij,
Ljubljana,
Velbasovjeva 5/I*

GOZDARSKI VESTNIK

**MESEČNI STROKOVNI LIST ZA
GOZDARSTVO, LESNO INDU-
STRIJO IN LESNO TRGOVINO**

LETNIK III

**UREDIL
Ing. STANKO SOTOŠEK**

MARIBOR 1940

Izdal: Konzorcij Gozdarskega vestnika - Natisnila: Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru

VSEBINA

Razprave.

Banovinske gozdne drevesnice v začetku leta 1940., ing. Anton Šivic (Ljubljana)	73
Banovinski odbor za zaščito prirode, ing. Bogdan Žagar (Ljubljana)	178
Delitev gozdov, ing. Anton Šivic (Ljubljana)	32
Gozd v službi državne obrambe, ing. Cvetko Božič (Ljubljana)	145
Gozdna tla, Vojteh Lindtner (Beograd)	49
Jelkova gozdna uš v gozdovih na Pohorju, Martin Potočnik (Dravograd)	157
Kanadski bor, Hans Gager (Krško)	78
Kmečki nasadi v okolici Kranja, Miroslav Hanzlovsky (Kranj)	33
Meje in mejniki, Miroslav Hanzlovsky (Kranj)	9
O prireditvah dečjega dne v jeseni 1939, ing. Viktor Novak (Ljubljana)	61
Obnova gozdov našega kmetovalca, Miroslav Hanzlovsky (Kranj)	80
Obrestovanje gozdnega kapitala, ing. Viktor Suškov (Ljubljana)	147
Pomoč kmetškemu gozdnemu posestniku, ing. Viktor Rebolj (Črna pri Prevaljah)	97
Predpisi za trgovanje z drvimi za kurjavo na javnih lokalnih tržiščih, ing. Anton Šivic (Ljubljana)	56
Pregost smrekov naravni podmladek, Lojze Mušič (Slovenj Gradec)	82
Prirastek v gozdu, dr. ing. Rudolf Pipan (Beograd)	169, 193, 217
Razvoj in organizacija občupravne gozdarske službe v Sloveniji, ing. Anton Šivic (Ljubljana)	197, 223
Spravljanje in prevoz lesa, ing. Franc Sonnbichler (Tržič)	121
Tesanje gred z gozdnogospodarskega vidika, Franc Pleško (Ljubljana)	29
Več macesna, ing. Franjo Jurhar (Kranj)	174
Vodno gospodarstvo gozda, ing. Mirko Sušteršič (Ljubljana)	25
Zakon o lovu, Franc Žnidaršič (Ljubljana)	104, 123, 153
Zgodba o »mušici«, Miroslav Hanzlovsky (Rače pri Mariboru)	133
Zaganje hlodov na enake široke deske, ing. Stanko Sotošek (Maribor)	1

Obvestila.

Gojenje gozdov.

Cvetenje gozdnega drevja	92
Dobre smrekove sadike	62, 84
Izbira sadik za pogozdovanje	11, 36, 38, 84
Kaljenje semen	134, 160
Nabava duglazijevih sadik in semen v Nemčiji	13
Nabava sadik	183, 205
Negovanje sestojev	140
Oskrbovanje smrekovih nasadov	138
Osnovanje sestojev	92
Pogozdovanje beneškega morskoga obrežja	13
Pogozdovanje sarajevske okolice	237

Pogozdovanje v Španiji	65, 209
Pogozdovanje na Japonskem	65
Popolnjevanje	92
Pridelava gladkega tehniškega lesa	13
Rastišče	58
Saditev na kupčke	68
Saditev v jamice	68
Trebljenje	92

Varstvo gozdov.

Divji petelin dela škodo v drevesnicah	66
Gozdne mravlje	160, 183, 185
Gozdni požari na Dolenjskem	210
Hrastova »mana«	62, 84
Nabava duglazijevih sadik in semen v Nemčiji	13
Objedene macesnove sadike	83, 111
Opozorilo prijateljem naših koristnih ptic	236
Oskrbovanje smrekovih nasadov	183
Osvobodite podmladek in mladovje od srobotja!	91
Podlubniki	140
Pustošenje gozdov v mariborski okolici	162
Sekanje in prodajanje božičnih drevesc	236
Varstvo gozdov pred smrekovimi lubadarji	134, 160
Zopet o gozdu škodljivem srobotju!	188
Živina v gozdnih nasadih	139

Izkoriščanje gozdov.

Drva	183, 205, 234
Nekaj o macesnu, ki ni zrastel v svojem območju	237
Neplavljena in plavljena drva	83, 134
Mrtva grča	68
Polnost debla	140
Ravnost debla	140
Sečnja lesa v Švici	139
Tečaji iz izkoriščanja gozdov	13
Trajnost lesa	134, 160
Trgovske uzance za les	111, 135
V Holandiji nabirajo želod, bukovico in kostanj	209

Izmera lesa.

Poskusna ploskev	213
Primerjalna ploskev	213
Vzorčna ploskev	213

Predelava lesa.

Alkohol iz slame in žagovine	65
Celulozna tovarna v Bakru	237
Cepilni jarjenik	18
Debelina desk	160, 183
Državne celulozne tovarne	66
Hitri železni jarjenik	18
Industrijski kataster v banovini Hrvatski	209
Leseni jarjenik	18
Navadni železni jarjenik	18

Navpični jarmenik	18
Nova celulozna tovarna v Sisku	15
Nova tovarna umetne svile	65
Nova žaga v Sloveniji	138
Nova delniška družba za predelavo papirja	139
Novo lesno podjetje v Bratislavi	65
Novo podjetje za impregnacijo lesa	237
Obnovljena celulozna tovarna v Drvarju	66
Oglje iz rožja v Italiji	13
Plutarne v Španiji	209
Pomanjkljivost slovenske predelave bukovega lesa	209
Proizvodnja smole iz terpentina	65
Prva zadržna žaga na Hrvatskem	209
»Talas papir a. d.« v Beogradu	209
Tovarna umetnih črev v Beogradu	65
Tovarna umetne svile v Bosni	209
Švedski železni jarmenik	18
Vedoravni jarmenik	18

Poraba lesa.

Francija v stiski za les	69
Hrastov sodarski les	11, 83
Industrija kolofonije in terpentina	138
Poraba lesa švicarske papirne industrije	55
Povečanje izdelave in uvoza papirja v Švici	166
Trajnost lesa	134
Varčevanje s papirjem v Franciji	65
Vedno večja raba lesnega plina v Italiji	13

Statistika.

Jugoslovanski izvoz lesa v letih 1938. in 1939.	88
Jugoslovanski izvoz taninskih ekstraktov leta 1939.	39
Jugoslovanski izvoz zdravilnih zelišč leta 1939.	39
Ruski lesni izvoz v zadnjih 25 letih	89
Slovaški lesni izvoz	46

Gozdarsko šolstvo in prosveta

Enajsto šolsko leto na gozdarski šoli v Mariboru	210
Izpiti za gozdne čuvaje	237
Izvestje državne nižje gozdarske šole v Mariboru za l. 1938./39.	116
Pred ustanovitvijo zavoda za praktične gozdne poskuse	138
Sklepni izpiti na gozdarski šoli v Mariboru v desetem šolskem l. 1939./40.	183

Gozdna in gospodarska politika.

Banovina Hrvatska namešča gozdarske inženirje	15
Bolgarski industrijski izdelki bodo prosti davka	237
Davek na vojne dobičke v Švici	46
Državno skladišče drv na Finskem	237
Gozdarska anketa pri Kmetijski zbornici v Ljubljani	206
Gozdno gospodarstvo Švice l. 1938.	166
Iz proračuna izdatkov in dohodkov dravske banovine za l. 1940./41.	112
Kolektivna pogodba »Našičke« v Zavidovičih	15
Kolektivna pogodba lesnih delavcev v Savinjski dolini	139
Lesne nakaznice v Nemčiji	69
Likvidacija spora glede veleposestev Thurna in Taxisa	66
Ljubljanski velesejem	162

Podaljšan delovni čas v Bolgariji	237
Pomanjkanje gozdov v Medmurju	43
Propadanje kmečkih posestev in gozdov	162
Strokovni posvetovalni odbor za les v banovini Hrvatski	115
Strožja aplikacija zakona o gozdovih	14
Vsa bremena kmetijskega posestva mora nositi gozd	43
Zvišanje delavskih dnin	43

Lesna trgovina.

Angleško izvozno ministrstvo	22
Centrala za kurivo	214
f. tout	45
kalo	45
manko	45
Italija bo ustavila uvoz celuloze	142
Italija namerava izvažati papir	93
Izvoz celuloznega lesa	142
Izvoz 500 vagonov orehovega furnirskega lesa	142
Jugoslovansko-švicarska trgovska pogajanja	165
Kontingenti za izvoz na Madžarsko	142
les	19
Lesna izvozna zajednica na Sušaku	209
Lesni izvoz v Italijo dobro kaže	164
»Marad«, osrednja zadruga za izvoz lesa z o. z.	209
Nemška trgovska družba za jugovzhodno Evropo	209
Omejitev prometa z drvni in maksimiranje cen za drva v banovini Hrvatski	165
Pogodba za prodajo stoječega lesa	111, 135
Ponudbe iz inozemstva	119
Povpraševanje iz inozemstva	23, 47, 71, 95, 119, 168, 216
Povpraševanje iz Italije	216
Prodaja starih slavonskih hrastov	46
Prva zadružna žaga na Hrvatskem	209
Slovaška namerava izvažati les v Italijo	142
Spremembe imena lesne industrije	139
Stanje francoskega lesnega trga	22
Stanje lesnega trga Slovenije	23, 47, 70, 94, 118, 143, 167, 191, 215, 239
Španska gospodarska delegacija v Jugoslaviji	69
Težave pri izvozu robinijevega (akacijevega) kolja iz Madžarske v Nemčijo	22
Trgovske uzance za les	111, 135
Tudi Bolgarija ustanavlja izvozno direkcijo	117
Ustanovitev Sindikata upnikov blokiranih španskih dolgov	142
Urejanje trgovine z drvni v Beogradu	165
Večji angleški nakupi mehkega lesa	22
Vpis zadruga (Prepis Fi 67) 40—5. Zadr. IV. 42/1)	207
Zaključno poročilo o ljubljanskem velesejmu	210

Cene.

Cene jugoslovanskega mehkega lesa pri izvozu v Nemčijo	208
Cene zdravilnih zelišč	164
Cene zdravilnih zelišč pri izvozu v Nemčijo	164
Izvleček iz cenika za zavarovanje valute pri izvozu blaga, ki je veljaven od 1. do 15. aprila 1940	93
Izvleček iz cenika za zavarovanje valute pri izvozu blaga, ki je veljaven od 1. do 15. maja 1940	117
Izvleček iz seznama predmetov pod kontrolo cen	186
Lesne cene v Beogradu	69, 142
Lesne cene v Italiji	69

Maksimalne cene za drva v Ljubljani	189
Maksimalne cene za drva v Mariboru	189
Maksimalne cene drv v celjskem okraju	189
Maksimalne cene drv v ptujskem okraju	190
Maksimalne cene drv v logaškem okraju	190
Maksimiranje cen drv v Zagrebu	64
Maksimalne cene drv za Maribor levi breg	214
Na dražbi dosežene cene	22
Na dražbi dosežene cene	93
Prepovedan izvoz po cenah, ki so nižje kot v ceniku	117
od 1. do 15. julija 1940	164
Računanje lesnih cen	83, 135
Stare in nove cene pri lesnem izvozu v Nemčijo	233

Lovstvo.

Dražba kožuhovine v Ljubljani	14
Meje zakupnega lovišča	205, 235
Obročkana ptica	15, 162
Omejitev odstrela srnjadi	186
Poročilo o 19. dražbi krzna v Ljubljani 22. februarja 1940	44
Preureditev lovstva v banovini Hrvatski	15
Važni sklepi gorenjskih lovcev	43

Zakoniti predpisi.

Gozd na meji vinograda	11, 38, 62
Nekateri novi zakoniti predpisi	12, 87, 113, 137, 161, 208
Okrožnica predsedništva apelacijskega sodišča	85
Plače v delniških družbah in novi davčni zakon	93
Razglas o opravljanju logarskega izpita za čuvanje nedržavnih gozdov	136
Sekanje in prodajanje božičnih drevesc	236

Tarife in prevozni predpisi.

Drva pod izvozno kontrolo	136
Izplačila Norveški, Holandiji, Belgiji in Luksemburški so ustavljena	117
Izvoz gozdnih pridelkov v banovino Hrvatsko	186
Izvozna kontrola lesa	236
Lipovo cvetje pod izvozno kontrolo	137
Navodila glede prevoza drv	236
Nove izvozne carine za les	113
Nove težkoče pri izvozu lesa iz Slovaške	166
Okrožnica za preprečenje tihotapskega lesa	64
Opozorilo izvoznikom orehovih hlodov	161
Plačilo prodanega blaga na ljubljanskem velesejmu	91
Potrdila za izvoz v Francijo	113
Prepovedan izvoz po cenah, ki so nižje kot v ceniku	117
Podaljšanje veljavnosti lesnih izvoznih dovoljenj	46
Kontrola uvoza v Palestino	46
Premiranje izvoza zdravilnih zelišč	137
Prepoved izvoza smuči iz Švedske	46
Računanje tečaja nemške marke pri uvozu in izvozu	215
Sprememba carinskih tarif za industrijska in zdravilna zelišča	161
Spremembe jugoslovanske uvozne carinske tarife	136
Spremembe zveznih tarif	161
Tolerancije pri lesnem izvozu v Italijo	137
Valute in devize	24, 48, 72, 96, 120, 144, 168, 192, 216, 240
Vrnitev carine pri uvozu jugoslovanskega blaga v Francijo	46
Zvišanje italijanskih postavk v jugoslovansko-italijanski zvezni železniški tarifi	69

Književnost.

Bibliografija, ki obravnava gozdarstvo na Slovenskem	17
Delavska zbornica v Ljubljani: Naši gozdovi in žage, Ljubljana 1939	16
Enaki članki v Gozdarskem vestniku in Jugoslovanski šumi	11, 36
Gradivo za slovenski gozdarski slovar	18, 45, 68, 92, 140, 163, 213
Ing. Viktor Novak, Dečji dnevi za pogozdovanje, I. del. (Druga predelana izdaja)	211
Ing. Ivan Klemenčič: Optimalna gustoća šumskih prometala	238
Znanstveno delo V. Lindtnerja	211

Društvene in osebne vesti.

Druga odborova seja ljubljanske podružnice jugoslovanskega gozdarskega združenja	14
Gozdarski sestanek	114
Ljubljanski spomladanski velesejem	91
Logarski izpit za čuvaja nedržavnih gozdov	39
Ljubljanski velesejem	66
Osebne vesti v Gozdarskem vestniku	11, 36
Pomladanski ljubljanski velesejem	115
Poziv organizacijam in društvom	91
Pravica do dijaškega roka	36, 111
Seja širšega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani	90
Šesta odborova seja ljubljanske podružnice J. G. Z.	114
Ustanova nadgozdarja Franca Pirkmajerja	86
Ustanovni občni zbor društva logarskega osebja banovine Hrvatske	66

Avtorji.

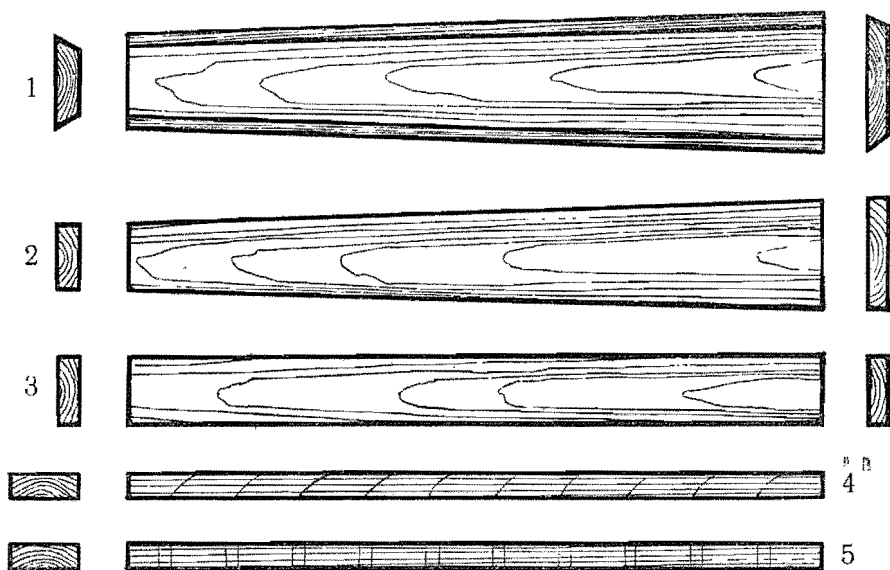
Banovinski odbor za propagando gozdarstva	90	Rebolj	97
Benkovič	162	Rustia	236
Božič	145	Slovensko gozdarsko društvo	14, 86, 114
Čokl	206	Sonnichler	121
Dopisniki	22, 23, 36, 39, 43, 47, 62, 71, 83, 91, 93, 94, 111, 118, 134, 143, 160, 167, 183, 191, 205, 239	Sotošek	1, 13, 15, 16, 18, 36, 45, 46, 65, 67, 84, 92, 135, 140, 160, 163, 183, 185, 188, 211, 213, 134, 237, 238
Gabrovšek	183, 234	Štraus	66, 114
Gagern	78	Šivic	32, 56, 67, 73, 197, 223
Gozdarski odsek banske uprave	64, 85, 136, 186, 237	Šuškovič	147
Hanzlovsky	9, 33, 80, 133	Šušteršič	25
Jurhar	38, 174	Turk	210
Kranjčič	38	Ulčar	237
Lavrič	19	Urbas	116
Lindtner	49	Zavod za tehniško mehaniko in delavo materiala na univerzi v Ljubljani	83
Ljubljanski velesejem	14, 44, 66, 91, 115, 162, 210	Uredništvo	12, 14, 15, 22, 23, 36, 46, 47, 64, 65, 66, 69, 71, 87, 88, 93, 95, 112, 113, 115, 117, 118, 135, 137, 138, 142, 161, 162, 164, 165, 166, 189, 190, 208, 209, 214, 236, 237, 240
Marad	270	Zimonja	15
Mušič	82	Zorko	162
Novak	61	Žagar	178
Pajk	138, 139	Žnidaršič	63, 104, 123, 153
Petkovšek	211		
Pipan	169, 193, 217		
Pleško	29		
Potočnik	157, 205		
Pretnar	135		
Prezelj	84		

Žaganje hlodov na enako široke deske

Ing. Stanko Sološek (Maribor)

Na uspešno predelavo lesa na žagah vpliva nešteto činiteljev, tako: lesna pridelava in izdelava, potreba po predelanem lesu, njegova poraba in vnovčevanje. Važnega, često odločilnega pomena je tudi izbira hlodov prave debeline za določeno vrsto žaganega lesa.

V Sloveniji žagamo hlope — predvsem smrekove in jelkove — na neobrobline in obrobline, stožčaste (konične) in vzporedne (paralelne) deske različnih širin in debelin ter na razne druge vrste žaganega lesa. V zadnjih letih zahteva lesni trg vedno več različno širokih vzporednih desk, med katerimi pa vendar prevladujejo naročila desk določene širine (slika 1).

Slika 1. Deske: 1. neobrobljena stožčasta, 2. obrobljena stožčasta, 3. vzporedna, 4. obrobljena s krožno žago in 5. obrobljena v jarmeniku (izv.)

Stožčaste deske so tiste, ki jih dobimo z enkratnim žaganjem¹⁾, neobrobline dobimo takoj iz jarmenika, obrobline pa po robljenju s krožnim robilnikom. Vzporedne deske raznih širin dobimo tudi z enkratnim žaganjem v jarmeniku in po robljenju s krožno žago; določeno množino enako širokih vzporednih desk pa dobimo z dvakratnim žaganjem²⁾ v jarmeniku. Slednji način žaganja nameravam nekoliko natančneje raztolmačiti, zlasti glede odbire hlodov najprimernejše debeline.

¹⁾ Primerjaj opis in slike v Gozdarskem vestniku 1938, str. 9!

²⁾ Primerjaj opis in slike v Gozdarskem vestniku 1938, str. 9 in 10!

Pri vsakokratnem dvakratnem žaganju (v praksi čujemo večinoma izraz „prizmiranje“) dobimo vse deske enako široke in obrobline že v jarmeniku. S prvim žaganjem dobimo od vseh strani vzporedno obžagano prizmo (bruno), leve in desne stranske deske ter leve in desne krajnike. Pri drugem žaganju položimo prizmo na eno od obžaganih strani in jo razžagamo na enako široke vzporedne deske (srednje ter leve in desne notranje); pri tem dobimo praviloma tudi toliko stranskih desk in krajnikov kot pri prvem žaganju (slika 2).

Za uspešno delo je med drugim potrebno znati izračunati, odmeriti ali drugače določiti najprimernejšo širino in višino prizme ter zgornjo debelino hloda (debelino ali premer hloda na tankem koncu). Vse te količine določamo v praksi z računanjem, tablicami, računalniki in risalnimi pripomočki (grafikoni, grafičnimi tablicami, logaritmovniki in nomogrami). Večina slovenskih žag si pomaga z različnimi računskimi načini, nekatere tudi s tablicami, prav malo pa z računalniki in risalnimi pripomočki.

V tem članku se hočemo omejiti samo na določanje zgornje hlodove debeline pri dvakratnem žaganju hlodov na enako široke deske. Če hočemo namreč odbrati hlode najprimernejše debeline, bomo odbrali za žago take hlode, iz katerih bomo dobili največ enako širokih desk in razmeroma najmanj drugega postranskega žaganega lesa. Tak način žaganja se seveda najbolj izplača, vsak drugi način pa pomeni izgubo, kajti samo hlodi neke določene debeline so primerni za žaganje na deske določenih širin. Če so pa hlodi bolj ali manj debeli, kot je treba, bo okrogli les slabo izkoriščen, ker bomo dobili poleg naročenega blaga dobre cene še mnogo drugega žaganega lesa, ki ima nizko ceno.

Oglejmo si za sedaj nekatere načine določanja zgornje debeline hlodov, ki so v praksi najbolj razširjeni.

Precej dobro staro praktično pravilo je, da se z dvakratnim žaganjem najbolj izplača žagati iz hlodov deske, katerih širina znaša tri četrtine (0,75) zgornje hlodove debeline. Iz tega pravila je nastal obrazec:

$$b = d \times 0.75$$

Iz tega obrazca pa so razvili formulo za računanje najprimernejše hlodove debeline. Ta se glasi:

$$d = \frac{b \times 100}{75} \quad \dots \dots \dots (1)$$

Zaradi poenostavljenja in lažjega računanja nekateri formulo (1) krajšajo. V okrajšani obliki se glasi obrazec takole:

$$d = \frac{b \times 10}{7} \quad \dots \dots \dots (2)$$

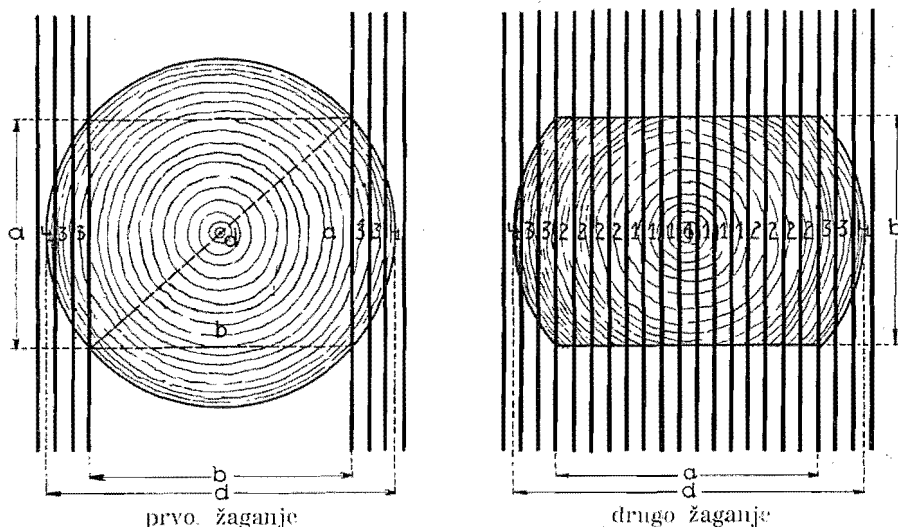
Drugi zopet računajo s preoblikovanimi formulami, kot sledijo:

$$d = \frac{b + b}{100} \times 75 \quad \dots \dots \dots (3)$$

$$d = b + b - \frac{b - b}{4} \dots \dots \dots (4)$$

$$d = \frac{b + b}{10} \times 7 \dots \dots \dots (5)$$

Vse te formule (1—5) mnogi imenujejo praktične ali izkustvene.

Slika 2. Dvakratno žaganje (prizmiranje): a = širina prizme, b = višina prizme ali širina deske, d = zgornja debelina hlodov (premer zgornjega čela ali premer hloda na tankem koncu, 1 = srednje deske, 2 = notranje deske, 3 = stranske deske in 4 = krajniki (izv.)

Nekateri rabijo tudi teoretično formulo, ki je narejena na podlagi Pilagorovega izreka, ter računajo debelino kot premer (d) kvadrata (b×b odnosno a×a), kar je popolnoma pravilno. Osnovni pojmi geometrije nas uče, da se izračuna stranica kvadrata (b) po formuli:

$$b^2 + b^2 = d^2$$

$$2b^2 = d^2$$

Če razvijamo to formulo dalje, dobimo

$$d = b\sqrt{2}$$

ali

$$d = b \times 1.414 \dots \dots \dots (6)$$

Mesto 1.414 lahko porabimo tudi približno vrednost $\frac{10}{7}$, tako dobimo:

$$\frac{b \times 10}{7}$$

kar je popolnoma enako formuli (2).

Iz tega vidimo, da so praktične formule izpeljane iz točnega teoretičnega obrazca. Dobile pa so najenostavnejšo obliko zaradi hitrejšega in lažjega računanja in ne v mali meri tudi zato, da jih

morejo rabiti tudi tisti, ki znajo samo enostavno seštevati, odštevati, množiti in deliti, ne znajo pa računati kvadratov in kvadratnih korenov.

Med našimi žagarji je precej razširjena tudi raba nemške žagarske tabele³⁾, ki pa je sestavljena ravno tako na osnovi Pitagorovega izreka (tabela 1). Debelo tiskana števila pomenijo najugodnejšo širino prizme ob najmanjši izgubi lesa za drugo postransko blago, če žagamo hlode pripadajoče debeline na deske pripadajoče širine.

Tabela 1.

Zgornja debelina hlodov	Širina desk v centimetrih											
	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38
cm	Širina prizme v centimetrih											
18	8'2											
20	12'0	8'7										
22	15'0	12'6	9'1									
24	17'9	15'9	9'6									
26	20'2	18'7	16'3	13'9	10'0							
28	21'4	21'4	19'3	14'4	10'2							
30	25'5	24'0	22'4	20'2	18'0	15'0	10'8					
32	26'5	25'0	25'0	23'2	18'6	15'5	11'1					
34	30'0	28'8	27'4	25'9	23'9	22'0	19'2	16'0	11'4			
36	32'3	31'1	29'9	28'5	26'9	24'9	22'5	19'9	16'4	11'8		
38	34'5	33'5	31'0	29'3	29'3	27'6	25'6	20'5	17'0	12'1		
40	36'6	35'7	34'6	33'4	32'0	30'3	28'5	26'4	24'0	21'0	17'4	12'4
42	38'9	38'0	36'9	35'7	34'4	33'0	31'2	29'3	27'2	24'6	21'7	17'8
44	41'0	40'1	39'2	38'1	36'9	35'5	34'0	32'2	30'2	28'0	25'3	22'1
46	43'1	42'3	41'4	40'4	39'3	38'0	36'3	34'9	33'0	30'9	28'5	25'9
48	45'2	44'5	43'7	42'6	41'5	40'3	39'0	37'6	35'7	33'8	31'7	29'2
50	47'4	46'5	45'8	44'8	43'8	42'6	41'5	40'0	39'3	36'7	34'6	32'4
52	49'9	48'7	48'0	47'0	46'0	45'0	43'8	42'3	41'0	39'3	37'5	35'4

Primer: Iz kako debelih hlodov se najbolj izplača žagati deske, široke 22 cm? Stolpec „širina desk“ 22 cm ima debelo tiskano širino prizme 23.8 cm, ki ustreza (v vodoravni črti) v prvem stolpcu 32 cm debelemu hlotu, kar je torej za hlot najprimernejša debelina.

Pri dvakratnem žaganju mehkega lesa uporabljajo v praksi tudi naslednja (tabela 2) izkustveno pridobijena navodila:⁴⁾

³⁾ Ing. Dr. h. c. Leopold Hufnagl, Handbuch der kaufmännischen Holzverwertung und des Holzhandels, 9. Auflage, Berlin 1922, in Ing. Dr. J. H. Flaischer, Handbuch des Sägebetriebes, Berlin 1929.

⁴⁾ Josef Abeles, Handbuch der Technik des Weichholzhandels (Fichte und Tanne), 2. Auflage, Berlin 1920, str. 152. in dr. ing. Aleksander Ugrešević, Tehnika lrgovine drvetom, II. dio, Zagreb 1935, str. 459.

Tabela 2.

Hlode, debele:				na širino:			
od	do	cm	moremo prizmirati	13	ali 14	cm	
od 23	do 24	"	"	15	"	16	"
od 25	do 26	"	"	16, 17,	"	18 ⁵	"
od 27	do 28	"	"	18, 18 ⁵ ,	"	20	"
od 29	do 30	"	"	21	"	22	"
od 31	do 32	"	"	22	"	23 ⁵	"
od 33	do 34	"	"	23 ⁵	"	25	"
od 35	do 36	"	prizmiramo	25	"	26	"
od 37	do 38	"	"	26	"	28	"
od 39	do 41	"	"	28	"	28 ⁵	"
od 42	do 44	"	"	30	"	31 ⁵	"
od 45	do 50	"	"	28 ⁵ , 31 ⁵	"	33	"
od 51	do 55	"	"	28 ⁵ , 31 ⁵ , 33	"	36	"
od 56	naviše	"	"	28 ⁵ , 31 ⁵ , 33, 36	"	38	"

Naslednji primer dokazuje, da so računi po vseh praktičnih formulah in podatki z obeh tabel približno enaki računu po točni formuli (6) in so tako za prakso povsem zadovoljivi. Tako pove, da se najbolj izplača žagati deske, široke 22 cm, iz hlodov, debelih:

1. formula (1) . . . $d = \frac{b \times 100}{75} = \frac{22 \times 100}{75} = 29.33$
2. " (2) . . . $d = \frac{b \times 10}{7} = \frac{22 \times 10}{7} = 31.42$
3. " (3) . . . $d = \frac{b + b}{100} \times 75 = \frac{22 + 22}{100} \times 75 = 33.00$
4. " (4) . . . $d = b + b - \frac{b + b}{4} =$
 $= 22 + 22 - \frac{22 + 22}{4} = 33.00$
5. " (5) . . . $d = \frac{b + b}{10} \times 7 = \frac{22 + 22}{10} \times 7 = 30.80$
6. " (6) . . . $d = b \times \sqrt{2} = b \times 1.414 = 31.11$
7. tabela 1 . . . $d = 32$
8. " 2 . . . $d = 29 - 31$

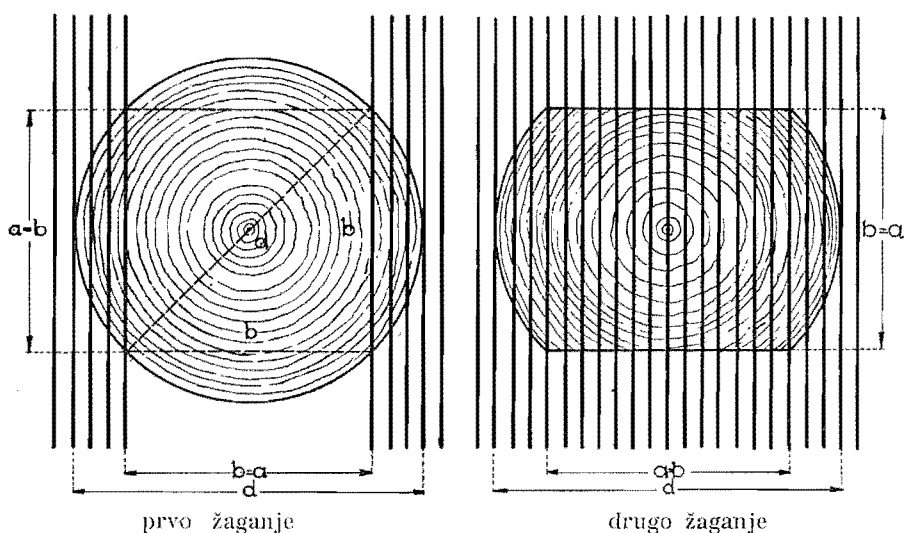
Podatki, ki jih dobimo na te načine, v praksi zadoščajo zato, ker hlodi niso popolnoma okrogli in ker nimamo dovolj hlodov zahtevane debeline. Zato žagamo tudi hlode, ki so za 2 cm tanjši ali debelejši, kot zahteva obrazec. Več kol za 2 cm tanjših ali debelejših hlodov ne smemo žagati, ker se okrogli les preslabo izkoristi in se delo manj izplača.

Vsakokratno računanje je često zamudno; v hitrici se v računu tudi lahko zmotimo, zlasti, če kdo ni spreten v računanju. Omejenjeni dve tablici sta sicer dobri, toda zahtevata kljub temu primerne vaje in spretnosti.

Zato bomo poskušali v naslednjem podati način za še enostavnejše določanje najprimernejše debeline hlodov na tankem koncu za dvakratno žaganje enako širokih desk. Iz prakse in navedenih načinov preračunavanja namreč vidimo, da je potrebno za naj-

boljšo prostorninsko izkoristbo hloda najti največjo plosčinsko izkoristbo zgornjega čela. Celo pa ima skoraj točno ali pa približno obliko kroga, zlasti čelo smrekovih in jelkovih hlodov. Višja matematika nas z računi o maksimu in minimu uči, da je kvadrat (enakostranični pravokotnik) tisti, ki ima največjo plosčino med vsemi pravokotniki, ki jih vrišemo v kateri koli krog.⁵⁾ Tako ima tudi pravokotnik, vrisan v krog slike 2, manjšo površino od kvadrata, ki je vrisan v enako velik krog slike 3. Enako trditev je zapisal že Hufnagl⁶⁾, ki pravi: „Največjo izkoristbo bomo dobili pri žaganju vzporedno obrobljenega lesa takrat, ko bo pravokotnik $a \times a$ (glej slike 2 in 3!), t. j. širina prizme pomnožena s širino deske, največji.“

Abeles⁷⁾ pa piše: „Pri žaganju je potrebno poznati najmanjšo debelino hlodov, iz katerih lahko dobimo žagan les določene mere. Najmanjšo debelino je namreč potrebno upoštevati zato, ker se

Slika 3. Najprimernejša debelina hlodov za dvakratno žaganje na enako široke deske: a = širina prizme, b = višina prizme ali širina desk, d = zgornja debelina hloda (izv.)

žaganje predeblih hlodov ne izplača.“ Nato navaja praktično tabelo (tabela 2), iz katere je razvidno, na katere širine se najbolj izplača žagati hlode in obratno, kolika naj bo najmanjša debelina hlodov, ki jih hočemo razžagati z največjo izkoristbo na deske določenih širin, in razlaga: „Po tej tabeli moremo žagati 18 cm debele deske

⁵⁾ Dr. Ing. Hans Mangoldt, Einführung in die höhere Mathematik, II. Band, Differentialrechnung, 5. Auflage, Leipzig 1922, str. 135.

⁶⁾ Ing. dr. hc. Leopold Hufnagl, Handbuch der kaufmännischen Holzverwertung und des Holzhandels, 9. Auflage, Berlin 1922.

⁷⁾ Josef Abeles, Handbuch der Technik des Weichholzhandels (Fichte und Tanne), 2. Auflage, Berlin 1920, str. 151—153.

iz 25—28 cm debelih hlodov. Če so hlodi močno razpokani ali rjasti, bomo vzeli hlode, debele 27—28 cm; če pa imajo hlodi malo napak, bomo odbrali hlode, debele 25—26 cm. Za producenta je seveda ugodneje žagati tanjše hlode, ker more, na pr. iz 27—28 cm debelih hlodov dobiti bolj široke deske kot iz 25—26 cm debelih. Seveda so tudi pri tem delu, kakor povsod, izjeme, za katere ta splošna pravila ne veljajo.“ Fantoni⁸⁾ pa ugotavlja na kratko: „Izkoristba lesa je najugodnejša, če je $b = \frac{d}{\sqrt{2}}$.“

Vse formule (1—6), obe tabeli in citirane razlage dokazujejo, da žagamo najbolj pravilno debele hlode tedaj, ko dobimo po prvem žaganju prizmo enake širine in višine („kvadratno prizmo“).

Porabili bomo torej ta dognanja in izračunali, kako velike so diagonale v kvadratih s stranicami, dolgimi 11 do 40 cm. Iz računov po formuli (6) dobimo, da pripada v kvadratu s stranico

11 cm diagonala	15.55 cm, zaokroženo na cele	cm	16 cm
12	16.97	17	17
13	18.38	19	19
14	19.80	20	20
15	21.21	22	22
16	22.62	23	23
17	24.04	24	24
18	25.45	25	25
19	26.87	27	27
20	28.29	29	29
21	29.70	30	30
22	31.11	32	32
23	32.52	33	33
24	33.94	34	34
25	35.35	36	36
26	36.76	37	37
27	38.18	39	39
28	39.59	40	40
29	41.01	41	41
30	42.42	43	43
31	43.83	44	44
32	45.25	46	46
33	46.66	47	47
34	48.08	49	49
35	49.49	50	50
36	50.90	51	51
37	52.32	53	53
38	53.73	54	54
39	55.15	56	56
40	56.56	57	57

⁸⁾ Prof. ing. R. Fantoni, Nešto o pilanama (Šumarsko-lovački kalendar za godinu 1940, Zagreb, str. 228).

Iz teh podatkov si moremo sestaviti praktično tabelo za dvakratno žaganje hlodov na enako široke deske:

Tabela 3.

Deske, široke:	bomo žagali iz hlodov, debelih:
b	d
11 cm	11, 15, 16 , 17, 18 cm
12 "	15, 16, 17 , 18, 19 "
13 "	17, 18, 19 , 20, 21 "
14 "	18, 19, 20 , 21, 22 "
15 "	20, 21, 22 , 23, 24 "
16 "	21, 22, 23 , 24, 25 "
17 "	22, 23, 24 , 25, 26 "
18 "	24, 25, 26 , 27, 28 "
19 "	25, 26, 27 , 28, 29 "
20 "	27, 28, 29 , 30, 31 "
21 "	28, 29, 30 , 31, 32 "
22 "	30, 31, 32 , 33, 34 "
23 "	31, 32, 33 , 34, 35 "
24 "	32, 33, 34 , 35, 36 "
25 "	34, 35, 36 , 37, 38 "
26 "	35, 36, 37 , 38, 39 "
27 "	37, 38, 39 , 40, 41 "
28 "	38, 39, 40 , 41, 42 "
29 "	39, 40, 41 , 42, 43 "
30 "	41, 42, 43 , 44, 45 "
31 "	42, 43, 44 , 45, 46 "
32 "	44, 45, 46 , 47, 48 "
33 "	45, 46, 47 , 48, 49 "
34 "	47, 48, 49 , 50, 51 "
35 "	48, 49, 50 , 51, 52 "
36 "	49, 50, 51 , 52, 53 "
37 "	51, 52, 53 , 54, 55 "
38 "	52, 53, 54 , 55, 56 "
39 "	54, 55, 56 , 57, 58 "
40 "	55, 56, 57 , 58, 59 "

Primer: Iz kako debelih hlodov bomo žagali deske, široke 22 cm? Iz tabele razvidimo, da bodo hlodi debeli 30–34 cm. Najmanj izgube bo pri žaganju debeline 32 cm, nekaj več pri 31 in 33 cm, največ pa pri 30 in 34 cm.

V tabeli so najbolj ugodne debeline hlodov, pri katerih bo izguba na lesu najmanjša, tiskane debelo. Ker pa niso hlodi popolnoma okrogli in jih tudi ne polagamo natančno na sredo jarmenika, v praksi upoštevamo tudi debeline, ki so na levo in desno od

debelo natisnjene. Skoraj vedno dobro zadenemo, če žagamo hlode, ki so brez napak, bolj tanke, hlode, ki imajo napake, pa bolj debele. Izjeme seveda niso izključene; teh pa ne smemo jemati za merilo.

Gotovo bo vsak teoretik in praktik, ki se bo poglobil v stvar, spoznal, da je raba te tabele lažja, enostavnejša in preglednejša kot delo po formulah 1 do 6 ali tabelah 1 in 2; razen tega so podatki v tabeli točni: debelo tiskane zgornje debeline hlodov so najprimernejše. Priporočljivo je, da si poslovodje, mojstri in žagarji to tabelo prepišejo v svoje beležnice ali pa na pripravno mesto (steno) v žagi.

Tabela se da rabiti tudi pri žaganju remelnjov, letev in kvadratnih gred (tramov) ter pri tesanju kvadratnih stebrov in gred, kar bodo ob priliki obravnavali drugi članki.

Literatura:

Josef Abeles, Handbuch der Technik des Weissholzhandels (Fichte und Tanne), 2. Auflage, Berlin 1920.

Ing. Dr. J. H. Flatscher, Handbuch des Sägebetriebes, Berlin 1929.

Gardos-Grünwald, Die praktische Holzausnützung. Kalkulationstabelle für Sägeleiter, Wien 1909.

Hitschmanns Vademekum für Forst- und Holzwirtschaft, Wien.

Ing. Dr. h. c. Leopold Hufnagl, Handbuch der kaufmännischen Holzverwertung und des Holzhandels, 9. Auflage, Berlin 1922.

Ing. V. Jöbstl: Grundregeln für den Weichholzverschnitt.

Ing. Marjan Matijašević, Obračunavanje ležišta (visine) prizme kod prerade drva na pilanama (Šumarski list 1933, str. 532 sl.).

Dr. ing. Nikola Neidhardt, Nomografija i prizmiranje trapeza (Šumarski list 1933, str. 438 sl.).

Prister, Skrižaljka za rezanje i tesanje, Zagreb 1933.

Dr. ing. Aleksander Ugrešević, Tehnika lrgovine drvetom, II. dio, Zagreb 1935.

Meje in mejniki

Miroslav Hanzlovsky (Kranj)

Škodljivi in često pogubni so za našega kmetovalca pogostni mejni prepiri in pravde. Vzroki teh prepirov so kaj različni, vendar jih je najčešče iskali v slabem zamejačenju s fiksnimi točkami ali pa v pomanjkanju zamejačenja sploh. Pri takih mejah sta prepir in pravda neizbežna. To velja zlasti za posestva, ki leže na rebrih in pobočjih ali vobče na nagnjenem svetu. Kako lahko se tu priorje ali zaorje, je vsakomur znano.

Že star pregovor pa pravi: „Strog račun je podlaga za dobro prijateljstvo“. Zato moramo točno vedeti, kaj je naše in kaj je sosedovo. Kar je naše, si moramo zavarovati tako dobro, da bodo vsakomur za vselej prešle skomine po prisvajanju tuje zemlje! Nikdar se ne zanašajmo na sosedovo prijateljstvo! Dostikrat zadostuje že majhen in brezpomemben prepir med otroki in ženami, da potegne sosed z užaljeno stranko in se nato znese nad našo nezavarovano

mejo. Konča se stvar po navadi pri odvetnikih in na sodišču, kjer pravdam noče biti ne kraja ne konca.

Zato bodi glavna skrb vsakega dobrega gospodarja, da si najprej za trajno uredi svoje posestne meje. To načelo naj ne velja samo za njegovo glavno arondirano posestvo, marveč tudi za vse stransko ležeče parcele.

Načelno (tudi po zakonitih določbah) se morajo meje urejati vedno ob navzočnosti in sodelovanju sosedu (§ 850 spl. drž. zak.). Mejni znaki (stebri-unke, kamni itd.) se morajo postaviti na vse mejne ulomke tako, da poteka meja od mejnika do mejnika kolikor mogoče v ravni črti. Kjer poteka meja po poteh, potokih ali grebenih, se zaznamuje meja in označi njen potek s fiksnimi točkami le na glavnih ulomkih. Za zamejačenje se navadno uporabljajo podolgovati kamni, ki jih zakopljemo v tla točno na ulomkih meje. Ti kamni se dajo lahko prenesti in prestaviti. Zato je najbolje, da se navadni mejniki vlijejo iz betona. Pod vsak mejnik dajmo tako zvane „mrtve priče“, t. j. stolčeno opeko, lončene črepinje, steklo itd. Kjer potekajo meje po skalovitem terenu, se naj vsekajo v živo skalo razna znamenja, kot križi, zvezde, črke in pod. Priporočljivo je tudi, da se izkoplje okrog parcele jarek tako, da poteka meja po sredini dna jarka. Mejo v zaraščenih predelih je treba presekat tako široko, da se vidi od enega ulomka meje do drugega. Navadno so take preseke široke 2 m. Meja poteka po sredini preseke. Mejo ob jarkih, potokih itd., kjer je nevarno, da se zaradi elementarnih neizgledov lahko spremeni, je treba primerno zavarovati z obrambnimi napravami. Seveda je pa treba meje pogosto pregledati in nastale nedostatke takoj popraviti.

Dober gospodar si napravi sam ali pa si da napraviti pri kakem pisarju podroben zapisnik o natančnem poteku meje, kjer je točno navedeno, kakšne vrste mrtvih prič so bile položene pod mejnike. Zapisnik naj podpiše sosed in še — kar je zlasti važno — dve priči.

Kjer se pa meja prijateljsko ne da določiti, ne preostaja drugega, kot poklicati uradnega zemljemerca, ki bo gotovo ustregel obema strankama.

Za vse kmetovalce pa velja: „Nikarte zanemarjati mej!“ Vsak sosed ima namreč ob zanemarjenih mejah občutek, da morda vendarle ni kaj v redu, in zato često išče po tvojem svetu morebitnih starih mejnih znakov, povprašuje druge ljudi o meji in zbuja s tem pri tebi odpor in jezo.

Pa ne samo meje, tudi užiltninske in servitutne pravice si je treba zagotoviti z intabulacijo v zemljiški knjigi. O tem pa drugič kaj več.

Krmite divjad!

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

1. Osebnosti v Gozdarskem vestniku.

Strokovna gozdarska časopisa Šumarski list in Jugoslovenska šuma imata v vsaki številki poglavje o osebnih vesteh, v katerem objavljata premestitve gozdarskega osebja. Dobro bi bilo, da bi tudi Gozdarski vestnik prinašal novice o premestitvah, napredovanjih, namestitvah in odlikovanjih gozdarskega osebja v Sloveniji. Prosim Vas, sporočite mi, zakaj teh podatkov v Gozdarskem vestniku ni, kakor tudi, če morda pri tem vodijo uredništvo posebni nagibi.

J. R., Ljubljana.

2. Enaki članki v Gozdarskem vestniku in Jugoslovenski šumi.

Kot bibliograf, ki zasledujem predvsem naše gospodarsko slovo, sem opazil, da je natisnjenih v Gozdarskem vestniku (Maribor) in v Jugoslovenski šumi (Beograd) nekaj popolnoma enakih člankov. Prosim Vas, sporočite mi, pod katero izmed obeh revij naj jih zapišem v svojem bibliografskem gradivu gozdarskega slovstva.

I. S., Ljubljana.

3. Izbira sadik za pogozdovanje.

Kakšne sadike so primerne za pogozdovanje apnenih tal v višini 1200 m? Tla so ravna pa tudi več ali manj nagnjena, zaraščena z redko travo in ponekod močno zapleveljena. Zemlja je plitka in deloma kamnita.

F. K., Martinček.

4. Gozd na meji vinograda.

Tik ob meji mojega vinograda je sosedov gozd, ki dela senco vinogradu. Veje obrobne drevja segajo čez mejo na moje posestvo. Gozd je dobro zaraščen in že zrel.

Zaradi gozdne sence trpim škodo; zato sem že večkrat naprosil sosedu, naj gozd poseka. Ko tega ni storil, sem bil celo pripravljen, da gozd odkupim. Toda tudi to je odklonil.

Prosim Vas, sporočite mi, ali obstoji kak zakonit predpis, po katerem bi mogel doseči, da mi sosedov gozd s senco ne bo delal škode vinogradu.

J. N., Slovenske gorice.

5. Hrastov sodarski les.

Pri nas mnogi trdijo, da je surova hrastova doga takoj porabna za izdelavo sodov, če je bila prej potopljena 5 tednov v tekočo vodo in nato stala 14 dni na prepihu; taka deska da v vsakem oziru lahko nadomesti dogo, sušeno do 7 let.

Prosim Vas, da mi odgovorite na to vprašanje in sporočite svoje strokovno mnenje.

M. D., Sv. Jodert nad Laškim.

Varujte koristne ptice!

Zakoniti predpisi in okrožnice

Navodila za plačilni promet s Francijo.

Na osnovi trgovinskega sporazuma, sklenjenega 22. decembra 1939 med Jugoslavijo in Francijo, je pooblastil finančni minister z odlokom št. 240/VIII, dne 2. t. m., devizno ravnanje Narodne banke, da ukrene vse, kar je potrebno za ureditev plačilnega prometa s Francijo. Devizno ravnanje je v začetku januarja izdalo razna obvestila in navodila glede: 1. izvoza blaga v Francijo, 2. uvoza blaga iz Francije, 3. plačilnih obračunavanj, 4. prejšnjih obvez, 5. veljavnosti sporazuma tudi za Alžir, 6. plačilnega postopka s francoskimi kolonijami in 7. provizije. (Glej Trgovski list 1940, št. 7.).

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1939.)

Odločba o nadzorstvu pregledovanja in žigosanja tokomerov in reduktorjev (528/84).

Uredba o spremembi uredbe o izplačevanju vlog pri denarnih zavodih (53/85).

Odtegnitev starega kovinskega drobiža po 1 dinar iz obteka (542/85).
Dopolnilni zapisnik k pogodbi o trgovini in plovbi med kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in Italijo (546/86).

Uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o emisiji 6 % nega državnega posojila za javna dela in državno obrambo (547/86).

Pojasnilo o povišanju cen zdravilom (557/87).

Avtentično tolmačenje odstavka 2. člena 48. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (563/88).

Uredba o spremembah in dopolnitvah prip. 3. t. 9. čl. 72. zakona o državni trošarini (575/90).

Uredba o spremembah in dopolnitvah l. 10. čl. 72. zakona o državni trošarini (576/90).

Spremembe in dopolnitve pravilnika o ugodnostih socialnega značaja na železnicah in ladjah v državni eksploataciji (577/90).

Spremembe in dopolnitve navodil za izvajanje pravilnika o ugodnostih socialnega značaja na železnicah in ladjah v državni eksploataciji (578/90).

Dopolnitev odstavka 5. člena 10. pravil o tari (587/91).

Pravilnik o zaščiti pred zračnimi napadi. IV. del — B. Zaščita pred požarom (602/94).

Dopolnitev pravilnika o zaščiti pred zračnimi napadi, I. del. (603/94).

Uredba o 1 %nem prispevku za narodni invalidski fond (608/95).

Uredba o omejitvi prodaje tekočega goriva in prometa z motornimi vozili (610/95).

Sprememba točke 2. odločbe št. 6789/IV — 1935 glede izvoza orehovega lesa (611/95).

Dopolnilni zapisnik k pogodbi o trgovini in plovbi med kraljevino SHS in Italijo — v eljavnost (613/95).

Pravna pomoč v civilnih in trgovinskih stvareh med kraljevino Jugoslavijo in Nemčijo (614/95).

Uredba o izplačevanju prejemkov državnih plačevancev v mobilnem in vojnem stanju (615/96).

Ureditev državnih cest po mestih in trgih, prispevek občin po § 21. zakona o državnih cestah (617/96).

Uredba z zakonsko močjo o utrdbah in utrjenih prostorih (619/97).

Naredba o omejitvi prometa z motornimi vozili s pogonom na tekoče gorivo (621/97).

Naredba o strokovnem nadzorstvu nad sadnimi drevesnicami in nad prometom s sadnim drevjem (630/98).

Kratke vesti

NABAVA DUGLAZIJEVIH SADIK IN SEMEN V NEMČIJI.

Za lansko leto je poročal Gozdarski vestnik, da grozi duglazijevini nasadom v Nemčiji in v Švici zaradi širjenja raznih bolezni huda nevarnost in da so nemške državne oblasti začele dobavljati semena iz Amerike.

Tudi letos so nemške gozdarske oblasti opozorile na to nevarno iglično bolezen, ki jo razširja glivica *Adelopus* ter priporočile vso previdnost pri novih nasadih. Ta bolezen je najbolj razširjenja v južni Nemčiji, medtem ko se v severni Nemčiji še ni pojavila. Zaradi bojazni, da se ta nevarna bolezen ne razširi, so oblasti prepovedale vsako nabavo duglazijevih semen in sadik iz južne Nemčije.

(Holzmarkt)

POGOZDOVANJE BENESKEGA MORSKEGA OBREZJA.

Italijani so na obali Beneškega zaliva pogozdili 500 hektarjev sipin, ki so jih najprej umirili s sadikami tamarisk (*Tamarix Gallica*), nato pa zasadili s primorskimi bori, lopoli in robinijami. To so šele začetna dela po pogodbovalnem načrtu iz leta 1925, ki predvideva v celoti pogozditev 15.000 hektarjev obale, dolge 30 km.

(Holzmarkt)

OGLJE IZ ROZJA V ITALIJI.

Lansko leto so začeli v Italiji s poizkusi, da se porabi rožje (rožga = pri trsni rezi odrezana vejica) za oglje. Računa se, da bodo mogli žgati vsako leto 25 do 30 milijonov centov rožja v oglje, ki ga bodo rabili za pogon vozil na lesni plin.

(Holzmarkt)

VEDNO VEČJA RABA LESNEGA PLINA V ITALIJI.

V večini evropskih držav so na stopile težave pri oskrbi z bencinom. Zato nameravajo, kakor drugod, tudi v Italiji nadomestiti primanjkljaj bencina za motorna vozila z lesnim plinom. V ta namen

bodo povečali izdelavo potrebnih surovin. Vozne omejitve ne veljajo za motorna vozila na lesni plin.

(Holzmarkt)

TEČAJI IZ IZKORISCANJA GOZDOV.

Poljedelsko ministrstvo Češko-moravskega protektorata je v raznih krajih razpisalo za gozdne posestnike in njihove nameščence enodnevnne praktične tečaje o izdelavi, izmeri in odbiri (sortiranju) lesa.

(Holzmarkt)

PRIDELAVA GLADKEGA TEHNIŠKEGA LESA.

Švedski gozdovi tvorijo gospodarsko podlago lamošnjega ljudstva. Zato se državne gozdarske oblasti in znanstvene poizkusne postaje neumorno trudijo, da najdejo načine čim koristnejše izrabe razpoložljivega lesa.

Nedavno so rešili vprašanje, kako umetno pospešiti rast trepetlik v orjaška drevesa. Obenem se vrše poskusi, kako pospešiti rast ostalega listnatega pa tudi iglastega drevja.

Razen teh znanstvenih poizkusov, ki jih vrše teoretiki, delajo praktične poizkuse tudi posamezni gozdarji. Holzmarkt poroča o senzacionalnem uspehu, ki ga je dosegel okrajni gozdar Georg Fahlen iz Junsele v severni Švedski. Več let je poizkušal, da bi dobil gladka debela brez grč. V ta namen je prirezoval na poseben način zelene krošnje mladih borov.

Po njegovih prvih uspehih so začeli na posebni poizkusni gozdni površini prirezovati krošnje približno 1000 drevescem. Po dosedanjih poizkusih prenesejo v teh krajih mladi bori brez škode za višinsko rast izgubo 80 do 90 % svoje zelene krošnje, pač pa se zmanjša prirastek v debelino.

Po tem novem postopku je, kakor poročajo, lesni donos na hektar večji; zato priporočajo mesto redčenja in svetlobne sečnje mešanih sestojev samo enkratno prirezavanje ali posebno klesčenje.

V novejšem času delajo poizkuse tudi z brezami in trepetlikami.

Dopisi

DRUGA ODBOROVA SEJA LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKEGA GOZDARSKEGA ZDRUŽENJA.

Dne 10. novembra t. l. je bila v društvenih prostorih v Ljubljani druga odborova seja ljubljanske podružnice J. G. Z. Seja sta se poleg članov upravnega odbora, ki so se seje v polnem številu udeležili, navabilo podružnice udeležila tudi ing. Janko Urbas, višji gozd. svetnik v p., in ing. Stanko Sotošek.

Na dnevnem redu seje je bilo med drugim razpravljanje o šušmarstvu v lesni trgovini, o premestitvi društvene drevesnice in o zaposlitvi gozdarskih inženirjev.

Pri razpravi o šušmarstvu v lesni trgovini, ki se je zadnje čase močno razpaslo v nekaterih krajih Slovenije, se je ugotovilo, da so pri tem šušmarstvu večkrat oškodovani tudi gozdni posestniki, ki imajo težave pri izterjavi neredno plačevane kupnine; trpe pa tudi gozdovi, ki jih šušmarji brezvestno izsekavajo. Ugotovilo se je tudi, da se za trgovanje z lesom ne zahteva nobena gozdarska predizobrazba, ki pa je potrebna že zaradi tega, ker lesni trgovci pri današnji praksi (prodaja lesa na panju) velik del sečenj izvrše v lastni režiji. Sklenjeno je bilo, da podružnica v stvari posreduje na merodajnih mestih.

Pri razpravi o premestitvi društvene drevesnice je bilo sklenjeno, da se sedanja drevesnica meliorira in obdrži za gojenje listavcev, za gojenje iglavcev pa naj se vzame v zakup primerno zemljišče v bližini stare drevesnice.

Vprašanje zaposlitve gozdarskih inženirjev je postalo aktualno zaradi likvidacije ravnateljstva državnih gozdov v Ljubljani in podrejenih gozdnih uprav na Bledu, v Bohinjski Bistrici, Kostanjevici in Kranjski gori, pri katerih je bilo nameščeno večje število gozdarskih inženirjev, ki so danes postavljeni na razpoložanje. Sklenjeno je bilo, da podružnica na merodajnih mestih posreduje za skorajšnjo namestitve teh inženirjev pri občnih upravnih oblastvih v Sloveniji, kjer je gozdarsko osebje zaradi posebnih gozdarskih

razmer preobremenjeno z delom. Sklenjeno je tudi bilo, da se prouči vprašanje primerne zaposlitve pooblaščenih gozdarskih inženirjev v Sloveniji.

Na seji je bilo tudi sklenjeno, da se k vaznejšim odborovim sejam povabijo tudi oni člani podružnice, ki žive v Ljubljani in v bližnji okolici.

DRAŽBA KOŽUHOVINE V LJUBLJANI

Kakor vsako leto, bo tudi letos 22. januarja 1940, to je prvi ponedeljek po sv. Neži, v prostorih ljubljanskega velesejma dražba kožuhovine vseni vrst divjadi. Naša država je uspela v svojih prizadevanjih, da se vzdrži posega v boj in da ohrani svojo nevtralnost. Blagodejen vpliv naše nevtralnosti se opaža tudi na gospodarskem polju. Po naših pridelkih ne povprašujejo samo vojnojoče se države, ampak tudi druge nevtralne, ker si ne morejo več zagotoviti dovozov iz prekomorskih držav. To velja tudi za kožuhovino, ki so jo prekomorske države v ogromnih količinah dobavljale Nemčiji, Italiji, Angliji, Franciji, Švici, Belgiji, Holandiji, Danski in Norveški. To daje upanje, da bo letos možno plemeniti lovski pridelek primerno vnovčiti. Treba je izkoristiti ugodni položaj, dokler ne bodo organizirani dovozi iz prekomorskih dežel, kajti potem nam bodo zopet uspešno konkurirale prekomorske države, proti katerim imamo edino orožje v klingih, ki so se sedaj dobro izkazali, ker usmerjajo trgovino evropskih držav v veliki meri na našo državo. Kdor ima kožuhovino, naj jo pošlje v komisijo lovsko-prodajni organizaciji „Divja koža“, Ljubljana — Velesejem. Seveda pa mora biti blago res prvovrstno, ker slabo pripravljene kože samo kvarijo ceno tudi dobri kožuhovini.

STROŽJA APLIKACIJA ZAKONA O GOZDNIH.

Gozdarski oddelek banske uprave v Zagrebu je obveščen, da mnogi uničujejo dragocene hrastove gozdove in prodajajo les bližnjim žagam čisto na pol zastonj. Zato so bile upravne gozdarske oblasti opozorjene, da morajo uporabiti zakonite gozdne predpise proti vsakomur, in

sicer hitro, strogo in pravično. Gozdarski strokovnjaki pa imajo nalog, da ob vsaki priložnosti opozarjajo ljudstvo na nujno potrebo varstva gozdov ne oziraje se na lastništvo; kajti tisti, ki vede ali nevede puštoši gozdove, ne zagreši samo osebnega prestopka, temveč škoduje istočasno tudi splošnosti. Banska oblast namerava v kratkem času poostriiti obstoječe predpise o izdajanju izvoznic in prometu gozdnih pridelkov, jih razširili zlasti na področje lesne industrije in trgovine; predvidene niso samo denarne kazni, ampak tudi začasna ali trajna izguba obrtne ali trgovske pravice.

BANOVINA HRVATSKA NAMEŠČA GOZDARSKE INŽENIRJE.

Oblasti banovine Hrvatske uvidevajo usodno važnost gozdarstva za splošni gospodarski napredek ljudstva in zato z vsemi silami pospešujejo njegov razvoj. Tako je bilo v decembru nameščenih na predlog načelnika gozdarskega oddelka z banovnim odlokom pri raznih gozdnih ravnateljstvih, upravah in okrajnih načelstvih za gozdarske pripravnike 52 diplomiranih gozdarskih inženirjev.

KOLEKTIVNA POGODBA „NASEČKE“ V ZAVIDOVICIH.

Po štirinajst dnevnem pogajanju je bila sklenjena med gozdnimi lesniki in železniškimi delavci ter podjetjem nova kolektivna pogodba. Dnine so zvišane povprečno za 15 % in določen je najmanjši zaslužek. Železniški delavci dobe plačan letni dopust, trinajsto plačo, brezplačno delovno obleko, dežne plašče in kožuhe; železničarji, ki ne stanujejo v stavbah podjetja, dobe mesečno 100— din stanarine, progovni delavci novoletno nagrado, čuvaji barak pa 100 % več za delo ob nedeljah. Gozdnim delavcem so pri zvišanju akordnih cen znižane cene za živež, ki je naprodaj v skladiščih podjetja; zajamčeno je tudi, da bodo cene živeža za 25 % nižje od cen v trgovini. Tudi obrtniki so si zagotovili zvišanje zaslužka, stanarine, delovne obleke in živež po znižani ceni. Delovni čas je določen na 8 ur dnevno.

PREUREDITEV LOVSTVA V BANOVINI HRVATSKI.

Na pobudo Gospodarske sloge nameravajo na Hrvatskem preurediti

lovsko pravo. V zadnjem času so začeli ustanavljati mnoga kmetiška lovstva. Te dni pa je Gospodarska sloga stavila konkreten predlog za novi zakon o lovu.

OBROČKANA PTICA.

Vročega avgustovega dne sem bil z večjo družbo na izletu na Petrovi gori, kjer sem opazoval hrastove in kostanjeve sestoje. Ob tej priliki smo obiskali logarja v Perni na vzhodnem pobočju Petrove gore. Ta nam je pripovedoval, da je pred nekaj dnevi padel na eno tamošnjih kmetških dvorišč utrujen in iznemogel sokol selec.

Ko so domačini opazili nepovabljenega gosta, so skočili na dvorišče in ga hoteli pregnati. Toda uveda ni mogla odleleti, ker je bila preveč utrujena. Kmetje so ga vlovili in našli na njegovi nogi obroček z napisom „Ljubljana 23.253“. Zaradi splošne oslabelosti je ptica kljub hrani, ki so ji jo dali, živela le nekaj dni.

Mrtvemu ptiču je logar snel obroček z noge in iztrgal pero iz repa. Oboje je izročil meni, jaz pa znanemu lovskemu in gozdarskemu strokovnjaku ing. Zmagu Zierfeldu, ravnatelju gozdarske šole v Mariboru.

Stojan Zimonja

NOVA CELULOZNA TOVARNA V SISKU.

Jutarnji list poroča, da se vrše z vso vnemo priprave za ustanovitev nove celulozne tovarne v Sisku, ki bi izdelovala celulozo iz koruzovine. Sedež tovarne je srečno izbran, ker leži Sisak ob sotočju plovnihi rek Kolpe in Save ter na važnem železniškem križišču. Mesto je obenem središče širne Posavine, ki pridelala ogromne množine koruze.

Tovarna namerava razen celuloze izdelovati tudi papir, umetno svilo, celofan, filme, biljardske krogle, ličje, izolacijsko gradivo, alkohol, sladkor, smodnik, fotografske potrebščine, barve in drugo.

Njeno ustanovitev podpirata tudi Gospodarska sloga in mestna občina.

Jugoslovenski Lloyd poroča, da se sporazumno z Gospodarsko slogo že urejajo zbiralne postaje za koruzovino, ki bodo s posebnimi stroji to surovino delno predelale in na pol predelano pošiljale tovarni. Tvorica bi naj začela z delom že čez leto dni.

Književnost

Delavska zbornica v Ljubljani: Naši gozdovi in žage, Ljubljana 1939.

Knjižica vsebuje sledeče članke: Filip Uralnik, O gospodarskih in socialnih razmerah v slovenskem gozdnem gospodarstvu in lesni industriji v razdobju od leta 1927. do 1938. (str. 5 do 19); ing. Lojze Žumer, Delovne razmere našega gozdnega delavstva (str. 20 do 30); Karel Skulj, Gozdno delavstvo iz Loškega potoka (str. 30 do 32); Poročila in predlogi delodajalcev in delavcev (str. 32 do 35); Socialno politični ukrepi, ki jih priporočamo na osnovi ugotovitev te ankete (str. 35 in 36); in Anketa o izkoriščanju gozdov in o socialnih razmerah gozdnožagarskega delavstva v Sloveniji za razdobje od leta 1927. do leta 1938. (str. 37 do 56). Na koncu so priloženi še trije statistični zemljevidi, ki jih je izdala Kmetijska zbornica na osnovi podatkov gozdarskega odseka banske uprave.

V naslednjem hočem podati kratek vsebinski oris člankov; zaradi lažjega razumevanja jih bom obravnaval v drugi vrsti, kot jih podaja knjižica.

Anketa ima kratke, toda nazorne statistične odgovore na pet vprašanj. „A: Podatki o pomenu in stanju gozdov, prirastkov in izkoriščanju lesa, število in kapaciteti žag“ so povzeti iz Statističnega godišnjaka 1936, rokopisnega gradiva. Zveze industrijecev v Ljubljani, Radniške zaštite 1925 do 1928 (statistika SUZOR), Letnega poročila o gozdarstvu in lovu za leto 1936 (gozdarski odsek banske uprave), Gozdarskega vestnika 1938 (ing. Anton Šivic) in iz Poročila o kmetijski anketi 1938 (ing. Stanko Sotošek). Iz teh podatkov je razvidna velikost gozdnega zemljišča v Sloveniji in njegova razdelitev na razne vrste posestnikov; te statistične navedbe nadalje dokazujejo, da je pomen gozdov lesne industrije in obrti za življenje Slovenije usodnega pomena kakor tudi, da so gozdovi že preveč izkoriščeni. „B: Podatki o letnem izkoriščanju gozdov v razdobju 1927 do 1938 po količini in vrednosti“ so posneli iz gradiva gozdarskega odseka banske uprave v Ljubljani, iz Gozdarskega vestnika 1938 in 1939, Tehnike in gospodarstva 1935/36, tržnih cen v Ljubljani in carinske statistike. „C: Podatki o gibanju števila za primer bolezni, nezgode in onemoglosti zavarovanih delavcev in njih zavarovane mezde“ so izbrani iz statistik OUZD v Ljubljani, SUZOR v Zagrebu ter iz poročil nekaterih podjetij. „D: Podatki o stanju in gibanju dejanskih mezd, višine akordnih postav in delovne storitve ter obremenitve proizvoda z mezdami“. „E: Problemi socialnega zavarovanja gozdnega in lesnega delavstva“ navajajo odmero prispevka za socialno zavarovanje, davke ki se odbijajo od mezd, ocenitev višine obremenitve mezd in kalkulacijo prejemkov socialnega zavarovanja gozdnega in lesnega delavstva v Sloveniji. „F: Problemi socialne zaštite gozdnega in lesnega delavstva“ imajo samo podatke o predpisanih minimalnih mezdah. „G: Razno“ obsega zbirno bilanco nekaterih lesnih podjetij v Sloveniji, delne podatke o potrošnji drv v Sloveniji in nazorno statistiko, koliko ljudi preživlja in zaposluje v Sloveniji gozd (H. Maister, gozdarski odsek banske uprave in OUZD).

Ing. Žumer opisuje delovne razmere našega gozdnega delavstva. Med drugim pravi, da doslej še tehnika skoraj ni imela dostopa v naše gozde in da je večina gozdnih delavcev kmetov. Nadalje slika posestne razmere pred 20 leti. Primerno se mi zdi na tem mestu poravnati avtorjevo trditev, „da točne nove statistike, kako izgleda danes lastništvo našega gozda, še nimamo“. V letnih poročilih o gozdarstvu in lovu, ki jih je izdal gozdarski odsek banske uprave l. 1930, 1931, 1933, 1934, 1936, 1937 in 1938 je

pregledno prikazana razdelitev slovenskih gozdov po lastništvu za vsak okraj in skupno za vso banovino. Tudi ob priliki gozdarske razstave na velesejnu v Ljubljani leta 1938 je izdal gozdarski odsek zemljevide in grafikone o lastniški razdelitvi gozdov. Glede zavarovanja izvemo, da je zavarovanih malo gozdnih delavcev in da imajo zavarovanci višje dajatve in manjše ugodnosti kot drugi delavci; tako jih bo moglo le malo doseči starostno zavarovanje, za kar pada delna krivda tudi na OUZD. Na koncu predlaga pisec uveljavitev socialne zakonodaje tudi v tej stroki.

Skulj opisuje težke in često nevzdržne razmere, v katerih žive gozdni delavci in predlaga za delavstvo, ki je že stoletja močno izkoriščano, pravno državno varstvo.

Delodajalci navajajo statistične podatke o zaposlitvi delavcev; iz njih je razvidno, da je često do 50% delavstva socialno nezavarovanega.

Delavci se pritožujejo nad nizkimi mezdami, poznimi izplačili, slabimi drvarskimi bajtami, nezadostnim orodjem in krivičnim merjenjem v akordih izdelanega blaga ter predlagajo organizacijo gozdnih in lesnih delavcev.

Uvodni članek je Uratnikov; v njem je pisec zajel ugotovitve ankete in poročil ing. Zumra, Skulja, delodajalcev in delavcev. Popolnoma pravilna je njegova trditev, da so pri gozdnih delih zaposleni večinoma mali kmetje in kmetjski delavci, ki niso socialno zavarovani, kakor tudi ni zavarovana velika večina lesnih delavcev na malih žagah. Nadalje omenja avtor potrebo racionalizacije. Glede lesnih cen in delavskih mezd naglašuje, da so v dobi krize bili delavci bolj prizadeti kot delodajalci. Končno predlaga, naj se poskrbi za nezgodno zavarovanje vseh gozdnih in lesnih delavcev, tudi tako imenovanih kmetov, ki kot delavci dejansko to niso več.

Na osnovi vseh teh podatkov in poročil predlaga Delavska zbornica socialno-politične ukrepe za brezposelno skrbstvo in socialno zavarovanje gozdnih in lesnih delavcev. Predlagani ukrepi sicer ne bodo mogli rešiti tega vprašanja v celoti tudi, če bi se vsi izvršili, vendar pa bi delno olajšali gozdnim in lesnim delavcem njih težave.

Mogoče ne bo odveč, če omenim ob tej priliki, da so v knjižici izrazi, ki niso povsem v skladu s književno slovenščino; tako je skoraj vedno rabljen izraz „šumski“ mesto gozdni in „šumarski“ mesto gozdarski.

Delavska zbornica je s to publikacijo načela važno, za slovensko podeželje nsodno vprašanje in je v razmeroma drobni knjižici zbrala ogromno gradivo, ki ga bo pa treba še natančneje raziskati, da bo vsestransko uporabno in ustrezno. Že sedaj pa nudi knjiga vsakomur, ki mu je na srcu izboljšanje ljudskega položaja, dovolj koristnega materiala.

Ing. S. Sotošek

Bibliografija literature, ki obravnava gozdarstvo na Slovenskem.

Gozdarski strokovnjaki in vsi, ki se praktično ali teoretično bavijo z raznimi gozdarskimi panogami, pogrešajo seznam strokovnih gozdarskih razprav in člankov, ki so bili objavljeni v raznih knjigah, brošurah in listih.

Temu nedostatku je deloma odpomogla Kmetijska zbornica v Ljubljani, ki je lani izdala v redakciji dr. Slebingerja in ing. Marentiča Bibliografijo slovenske kmetijske literature v letih 1919—1938. (Glej Gozdarski vestnik 1939, str. 211!)

Koristno bi bilo, ko bi Kmetijska zbornica poleg te splošne bibliografije oskrbela še specialno bibliografijo vseh gozdarskih spisov, ki so izšli v slovenskem ali kakem drugem jeziku in se nanašajo na slovensko ozemlje. Mnogo gradiva bi mogel dobiti zbiratelj pri gozdarskem odseku banske uprave v Ljubljani.

Ing. S. Sotošek

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena tistih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

Rimske številke v okroglih oklepajih pomenijo letnik, arabske številke pa stran Gozdarskega vestnika, v katerem je bila natisnjena beseda. Znak = pomeni, da se predlaga za pravilno beseda na njegovi desni strani.

beneški jarmanik = leseni jarmanik.

cepilni jarmanik — silni jaram, Spallgatter, Trenngatter.

Stroj rabimo za žaganje debelih desk na tanke (4—12 mm). Žage (liste) so tanke; na dan razžagamo 0,7 mm. Cepilni jarmaniki so enojni in dvojni, t. j. narejeni za istočasno žaganje ene ali dveh debelih desk.

gater = jarmanik.

hitri železni jarmanik — brzi vertikalni, puni jaram, schnellaufende Vollgatter.

Ta stroj je izpopolnjen navadni in hitri železni jarmanik ter dela z 250 do 300 obrati na minuto in s pomikom hloda 2,5 do 3 metre na minuto. Z njim razžagamo 1,5 do 2 krat več kot z navadnim, t. j. 20 do 60 m³ na dan (v 8 urah).

jarmanik — jaram, gater, Gatter.

leseni jarmanik — mletački jaram, Venezianergatter, Holzgatter —.

Prve jarmanike so začeli rabiti sredi 14. stoletja. Bili so leseni in so imeli v jarmu napeto po eno žago (list), ki je žagala v navpični smeri. Pozneje so v jarmu napeli tudi dve do tri žage. Taki jarmaniki so bili 5 stoletij glavni stroji za predelavo okroglega lesa v žagan les. V drugi polovici 19. stoletja so začeli žagati z železnimi jarmaniki, ki so v začetku 20. stoletja lesene skoro docela izrinili.

Lesene jarmanike so obdržali samo mali in srednji gozdni posestniki in žagarji; nekaj jih je ostalo tudi v oddaljenih gorskih dolinah. Značilno je, da jih ni, kakor se zdi, nikjer drugje ostalo toliko v obratu kot v Sloveniji, kjer jih je še okoli 2000. Tak jarmanik razžaga na dan 0,6 do 1,5 m³ (v osmih urah) okroglega lesa. Pri današnjih razmerah, ki vladajo na lesnem trgu, lahko ti

jarmaniki krijejo samo krajevne potrebe po žaganem lesu, kajti zaradi svojega preprostega ustroja ne predelujejo lesa pravilno in enakomerno, kot to zahteva trg.

navadni železni jarmanik — vertikalni, puni jaram, Vollgatter. —

Ta vrsta jarmanikov je izpodrinila lesene jarmanike proti koncu 19. in v začetku 20. stoletja. Ta stroj je močno grajen in je ves iz železa, ker žaga istočasno tudi z 20 žagami (liste), ki so napeti v njegovem okviru; ker je jaram z žagami napolnjen, mu pravimo tudi „polni jarmanik“ za razliko od lesenega, ki ima v okviru večinoma eno in le redko 2 do 3 žage (liste). Stroj dela s 180 do 250 obrati na minuto in s pomikom hloda 0,5 do 2,5 cm v minuti. Z njim razžagamo 15 do 30 m³ na dan (v 8 urah).

navpični jarmanik — vertikalni jaram, Vertikalgatter.

Navpični jarmaniki imajo žage (liste) napele v okvirih navpično (vertikalno) in žagajo v navpični smeri navzdol.

švedski železni jarmanik — švedski jaram, Hochleistungsgatter, schwedische Gatter.

Ta stroj je železni jarmanik, ki je zgrajen tako, da dela s 300 do 350 obrati na minuto in s pomikom hlodov 5—5,5 cm na minuto. Zaradi hitrega žaganja more razžagati na dan (v 8 urah) 80 m³ okroglega lesa.

vertikalni jarmanik = navpični jarmanik.

vodoravni jarmanik — horizontalni jaram, Horizontalgatter.

Vodoravni jarmaniki imajo v okviru napeto po eno žago v vodoravni smeri in žagajo vodoravno (horizontalno) na levo in desno.

Lesna trgovina

Les.

(Referat* glavnega tajnika Kmetijske zbornice dr. Lavriča na zborničnem zasedanju v Ljubljani, dne 24. novembra 1939.)

Les predstavlja v slovenskem narodnem in kmečkem gospodarstvu važno postavko; zato je prav, da se ob njem nekoliko pomudimo. Pri tem pa je potrebno, da se nekoliko ozremo na splošen svetovni trg, kajti le tako lahko razumemo domače tržne razmere in vsaj malo presodimo bodoče razvojne možnosti.

Velika lesna gospodarska kriza je pri nas prenehala po sankcijah konec l. 1936. Po dolgoletnem zastoju je trg na novo oživel; poživljenje je doseglo svoj višek leta 1937, vendar pa je še tudi v letu 1938 vladala na lesnih tržiščih dokajšnja živahnost.

Prav za prav se bo morda komu čudno zdelo, kako da je lesna kriza prenehala šele l. 1936, ko se sicer poudarja, da je na splošno trajala od l. 1929 do l. 1932-33, ko se začno razmere boljšati. V resnici je izredno zanimivo po veliki vojni zasledovali gibanje lesnih cen na svetovnem trgu. Ne da bi se spuščal v podrobnosti, hočem navesti samo nekaj značilnosti.

Po vojni so cene lesa izredno poskočile, tako da so bile 4 krat večje — računano v zdravi angleški valuti — kot l. 1913. Vzrok je bil v velikem povpraševanju po lesu, ki je bil potreben za obnovo med vojno razrušenih javnih in zasebnih zgradb. Akutno je postalo tudi stanovanjsko vprašanje, saj se med vojno — ne oziraje se na porušena mesta — ni nič gradilo. Ker se proizvodnja ni mogla takoj prilagoditi novim potrebam, so cene naraščale v neverjetne višine.

Po l. 1922 cene sunkoma padejo; pri tem ostane vse do l. 1935, z edinim majhnim prestedkom v letih 1928-29, ko so cene nekoliko višje kot v prejšnjih letih 1927 in 1926, a še vedno nižje kot l. 1925. V letih 1933-35, torej v času, ko je v drugih panogah konjunktura porasla, so bile cene nižje kot za med depresijo v letih 1930-32. Toda še v letih 1933-35 je lesna cena za 58 % nad ceno iz l. 1913.

Iz tega jasno vidimo, da lesne cene ne gredo vzporedno s splošno konjunkturo. Tudi izredna konjunktura 1928-29 je trajala le kratek čas in ko se v letih 1932-35 kriza na splošno popravlja, lesne cene zopet konstantno padajo. Vzroka temu je iskati torej edinole v preveliki ponudbi. Po prvih povojnih letih, ko so bile ob povečani produkciji premagane začetne tehnične težave, je izvoz iz srednjeevropskih držav in Finske močno narastel; poleg tega se je pojavila na svetovnem trgu tudi Rusija, ki je za revolucije in leta po revoluciji stala ob strani, sedaj pa začela voditi deloma celo dumping-politiko.

Razvoj v zadnjih letih, od leta 1935 dalje je v veliki meri v zvezi s poskusi, regulirati ponudbe. Novembra l. 1935 je prišlo v Kopenhagnu do ustanovitve nekakega evropskega kartela izvoznških držav (European timber exporters convention), ki je potem sporazumno z vsemi pristopivšimi članicami omejeval ponudbe. H kartelu pa ni pristopila Kanada; nesigurna je bila tudi Rusija, ki se večkrat dogovora ni držala, tako da ta ustanova že od vsega početka ni imela liste trdnosti, ki bi jo bilo želeli v interesu njenega dobrega funkcioniranja. Vendar pa pridemo, če zasledujemo tržni razvoj, do prepričanja, da je dvig cen l. 1935-36 pripisovati delovanju te organizacije, ki je vsaj deloma regulirala izvoz; v še večji meri pa je morda uplivala s svojim pojavom samim na uvozniške države, ki so v strahu, da ne bi ostale ob morda dobri konjunkturi brez potrebne lesa, začele kupovati na zalogo velike množine lesa. Pri nas je bilo opaziti, kot rečeno, resnično izboljšanje šele l. 1936; zaradi sankcij smo bili namreč ravno na lesnem trgu najbolj prizadeti.

*) Referat obravnava stanja lesnega trga v Sloveniji do oktobra 1939.

Konec l. 1937 pa pride na svetovnem trgu že do konjunkturnega upadanja in sicer zaradi prevelikih lesnih zalog, brez dvoma pa tudi zaradi prvih znakov politične negotovosti in mednarodne napetosti. Vse leto 1938 je zaznamovali na svetovnem trgu stalno padanje cen, ki je gotovo v zvezi z nazadujočo lesno konjunkturo. Tako je izvoz na svetovnem trgu l. 1938 padel v primeri z l. 1937 za 27,8 %, kakor sem to v uvodu omenil; kriva pa je bila tega deloma tudi Rusija, ki se ni držala pogodbe in znižavala cene.

Splošna konjunktura se je sicer začela zadnje mesece l. 1938 popravljati, vendar pa je na lesnem svetovnem trgu prej ko slej vladala popolna stagnacija. (Cene lesu so padle l. 1938 pri standardu za 4 £).

Kako pa se je razvijal lesni trg l. 1939? Pri pretresu enoletnega tržnega razvoja je treba poudariti, da traja normalno lesno leto od začetka oktobra do konca septembra. Do konca koledarskega leta prodajo veleproducenti običajno že 20—25 % letnega kvantuma. Glavna prodaja pa se vrši januarja in februarja ter doseže svoj višek marca in aprila, ko se navadno dosežejo tudi najvišje cene. Maja zavihla zališje, medtem ko pomenita julij in avgust v lesni sezoni pavzo. Lansko lesno gospodarsko leto pa je potekalo ravno obratno: jeseni l. 1938 je bila, kot sem omenil, popolna stagnacija; tudi januarja je bilo povpraševanje le neznatno, dasi so se cene vendarle nekoliko dvignile; marca pa je nastopil nov zastoj in cene so zopet nekoliko popustile; „velika sezona“ se prične, šele proti koncu aprila v glavnem pa šele v maju, ko se cene zopet dvignejo in popravijo. Junija nastopi zlasti Anglija kot glavni kupec. V avgustu je kljub siceršnjim počitnicam izredno živahno; Anglija zopet kupuje večje množine lesa v Jugoslaviji in Romuniji, kjer pa zadene na konkurenco Nemčije.

Konjunktura se torej lik pred novo vojno razvija zopet zelo ugodno, dasi nekateri gospodarstveniki ugotavljajo, da sta labilnost in negotovosti glavna znaka lesnega trga: konjunktura se lahko še močno dvigne, lahko pa tudi rapidno pade.

Izbruh vojne je na lesnem trgu prinesel močno strukturno spremembo. Da bolj spoznamo spremembe in mednarodne tržne odnose, ki so nastopili z vojno, je treba ugotoviti, kdo so glavni izvozniki in uvozniki.

V I. polovici lanskega leta 1938. je odpadlo od **izvoza** na

Kanado	15,7 %
Švedsko	15,7 %
Finsko	14,8 %
U. S. A.	10,6 %
Poljsko	7,4 %
Romunijo	7,3 %
Jugoslavijo	5,2 %
Rusijo	4,8 %
Letonsko	2,9 %

Od **uvoza** pa je odpadlo v istem času na

Vel. Britanijo	39 %
U. S. A.	12 %
Nemčijo	9 %
Holandsko	7 %
Dansko, Belgijo in Italijo	3 %

Glavni in največji uvoznik je, kot vidimo Anglija, ki je tudi glavni kupec kanadskega, baltijskega, nordijskega in ruskega lesa. Ker obvladajo Nemci Skagerak in Kattegat, so Angleži danes prav za prav odrezani od največjega dela svojega evropskega uvoza. V kolikor bodo mogli iz teh držav v bodoče še dobivati les, je za sedaj sicer še nerešeno vprašanje, verjetno pa je vsekakor, da bo izvoz teh držav v Anglijo močno trpel. Nemčiji je zaprta pot do Sredozemskega morja in Oceana, sicer pa tako ni dobivala iz Kanade mnogo lesa.

Ta spremenjeni položaj nam v obrisih že daje sliko, kako se bo v prihodnje razvijal evropski lesni trg. Sama Kanada bo potrebe Anglije

prav težko krila, zato je več kot golovo, da bodo Angleži sedaj še večji zainteresenti za naš in romunski les, kot so bili zadnji mesec pred vojno.

Nemčija ima mnogo manjše potrebe kot Anglija, odprle so ji tudi v glavnem vse poti iz severnoevropskih držav, poleg tega pa lahko v veliki meri krije svoje potrebe po lesu iz Avstrije, Sudetov, Češke in Slovaške; vendar so njene potrebe slej ko prej velike, n. pr. trikrat večje kot italijanske. Vprašanje pa je za Nemčijo, če bo mogla zaradi pomanjkanja deviz dobavljati les iz severnoevropskih držav. (Kakor je slišati, so Angleži pokupili ves lamkajšnji les, čeprav ga menda ne bodo mogli prepejati, samo da ga ne dobi Nemčija.) Zato ima še vedno interes na našem in romunskem lesu. Vendar pa ji je tu pot po Sredozemskem morju zaprta. Doslej je šla v Nemčijo večina našega in romunskega izvoza — kakor je to razvidno iz statističnih podatkov — po morju in ne po železnici. Za sedaj je še negolovo, v koliko bodo železnice zmogle povečani transporti (pomanjkanje vagonov v Nemčiji itd.).

Za naš izvoz pride zato slej ko prej v poštev v prvi vrsti Italija, kar je po geografski legi tudi popolnoma razumljivo. Ker bo Italija težko dobivala les iz severnih držav ali iz Rusije, je verjetno, da bo imela za naš les večji interes kot do sedaj, kar se da sklepati tudi iz večjih kontingenov, ki so nam odobreni na zadnji trgovinski pogodbi. (L. 1937 je Italija od celotnega uvoza 454.528 ton mehkega rezanega lesa uvozila iz naše države samo 19,5 %, medtem ko je uvozila iz Avstrije celih 74,5 %, kar pa zdaj seveda odpade.)

Tudi Svica bo odslej verjetno na nas bolj navezana, morda tudi Holandska in Belgija. Vsekakor moramo zaradi spremenjenih razmer računati, da bo povpraševanje po našem lesu močno.

So pa seveda ravno pri lesu težave, kako ga prilagoditi novemu trgu. Z Anglijo v tem oziru doslej nismo imeli ravno najboljših izkušenj in uspehov.

Lansko leto smo, v kolikor so podatki na razpolago, v prvih 8 mesecih izvozili 899.000 ton lesa nasproti 609.000 tonam v istem času predlanskega leta; po vrednosti je izvoz dosegel lani 646 milijonov din nasproti predlanskim 493 milijonov din, kar pomeni zvišanje za 30 % po vrednosti in 35 % po količini. Od tega je bilo lesa za gradnjo 681.000 ton, vrednih 555 milijonov din. V Nemčijo je šlo od tega za 58 milijonov din, v Italijo za 165 milijonov, Češko 15,5 milijonov, Madžarsko 63 milijonov in Grško 31 milijonov din, v klirinške države torej skupno 335 milijonov; nadalje v Anglijo 67 milijonov, Belgijo 4 milijone, Svico 11 milijonov, Francijo 3 milijone in Holandsko 10,4 milijone, v vse neklirinške države torej skupno 220 milijonov.

L. 1939 je bila pri nas povprečna cena za mehki rezani les, franko vagon in nakladalna postaja za kvaliteto in sortiment, kakor ju proizvaja običajna žaga: 345 din nasproti 320 din l. 1938, 370 din l. 1937 in 278 din l. 1936; za trda nežagana drva pa l. 1939 v Ljubljani 110 din za polni meter, kar ustreza predlanski ceni.

Cene na ljubljanski borzi lansko leto niso kazale skoro nobene spremembe; bile so torej vse leto 1939 in deloma tudi 1938, bolj stabilne kakor na svetovnem trgu. Vzrok temu je pripisovati, mislim, vplivi nemškega trga, s katerim smo imeli pogodbo za stalne cene; tako se Nemčija trdi sedaj, ko so se cene v zadnjem času na svetovnem trgu dvignile, trdovratno brani, pristati na višje cene.

Tanske cene lesa na panju so razvidne iz sledečih podatkov, ki jih je zbral gozdarski odsek kralj. banske uprave:

Januarja:

Kočevski okraj — na Rogu (Podstenice) — bukova hlodovina na panju 20—43 din, Travnik 42,50—50,50 din, Goteniško gorovje 23—42 din, Ravne 31—35 din.

Februarja:

Zgornja Savska dolina — smrekovi hlodi na panju 90—100 din, borovi, nad 30 cm debeli 140 din, macesnovi 200—250 din, bukovi 130—139 din.

Prekmurje — borovi hlodi nad 30 cm 180 din, brzoglavni drogovi (na panju) 90—100 din.

Aprila:

Kočevsko hribovje — izdelano lesno oglje 100 kg 30 din. Brezova reber (gorovje nad Stražo pri Toplicah) — smrekova in jelova hlodovina na panju 120 din, Sv. Peter nad Sotesko 100 din, Friedrichstein 95—100 din, Golemiško gorovje 55—63 din, Rog—Podstenice 76—110 din, Rog—Poljane 66 din, Ravne 73 din.

Septembra: Brezova reber — bukovina na panju 76—101 din, Sv. Peter 84—98 din.

V drugih krajih se cene lesa na panju ravna po oddaljenosti gozdov od lokalnih tržišč, odpravni možnosli, kvaliteti itd.

Podrobneje bom očrtal mednarodno trgovino z lesom, zlasti še gibanje cen in faktorje, ki so odločilni za cene, v referatu: Les v mednarodni trgovini, ki sem ga pripravil za gozdarsko aukto v Ljubljani (marca 1940).

Na dražbi dosežene cene.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je prodajala na javni dražbi dne 29. XII. 1939 iz gozdov svoje gozdne uprave v Kočevju bukovino na panju, in sicer: 12.555 plm hlodovine in 3730 prn drv. Od tega je bilo prodano: 9595 plm hlodovine in 1600 prn drv.

Povprečna prodajna cena je bila: za hlodovino din 46.50 po 1 plm, za drva din 4.— po 1 prn.

Sečne površine so povprečno oddaljene od najbližje železniške postaje.

V primeri z dražbo, ki se je vršila ob približno istem času leta 1938, so se dosegle za hlodovino okoli 20 odst. višje cene. Cena drvam se ni dvignila.

Zanimanje za dražbo je bilo srednje dobro. Večina tvrdk se je omejila na nakup manjših količin lesa. Ing. S.

Večji angleški nakupi mehkega lesa.

V decembru so jugoslovanski izvozniki prodali v Anglijo večjo množino mehkega lesa. Angleži skušajo s temi nakupi nadomestiti uvoz iz Finske in Švedske; les so plačali bolje kot drugi uvozniki.

Angleško izvozno ministrstvo.

Združenje angleških trgovinskih zbornic je sporočilo predsedniku vlade zahtevo, naj ukrene vse potrebno za pospeševanje izvoza in naj v ta namen ustanovi poseben izvozni zavod ali izvozno ministrstvo. Tako ustanovo bi podprli izvozni odbori najvažnejših angleških industrijskih podjetij. Razen tega še predlagajo trgovinske zbornice, naj se pošljejo v inozemstvo posebna odposlanstva, ki bi v drugih državah neposredno pospeševala uvoz raznega blaga iz Velike Britanije.

Stanje francoskega lesnega trga.

Lesna trgovina v Franciji se bistveno izpreminja, tako da moremo govoriti o vojnem stanju lesnega trga. Povpraševanje za mizarški les je slabo. Velike skrbi imajo tudi razne lesne industrije. Papirnice so dosedaj dobivale celulozni les večinoma iz severne in nekoliko iz srednje Evrope. Pereče je tudi vprašanje dobave gradbenega lesa, kajti sedanje zaloge bodo zadoščale samo še za nekaj mesecev. Ker je izvoz iz severne Evrope omejen, se bavijo Francozi z načrtom, da bi začeli uvažati les iz Amerike in povečali svoj uvoz iz srednje Evrope.

Težave pri izvozu robinijskega (akacijevskega) kolja iz Madžarske v Nemčijo.

Madžarski urad za zunanjo trgovino je proti koncu oktobra odobril kontingent 600 vagonov robinijskega trsnega kolja za izvoz v Nemčijo. Blago pa ni bilo izvoženo, ker so se nemške oblasti pritožile zaradi visoke cene. Madžarski trgovci so zahtevali za vsak 1'80 m dolg kos 12 pfenigov, kar ustreza cenam na madžarskem trgu.

Stanje lesnega trga Slovenije v decembru 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika)

Lesni trg se razvija v predvideni smeri: cene so se ponovno dvignile in ostale na doseženi višini s tendenco navzgor.

V zadnjih treh mesecih je sklenila Jugoslavija z raznimi državami vrsto novih trgovskih pogodb in nekaj dobrih ter ustreznih plačilnih sporazumov.

Italija kupuje vedno več lesa pri nas. Velike skrbi je prizadevala našim izvoznikom napovedana ustanovitev lesnega uvoznega zavoda, ki bi edini imel pravico uvažati les iz Jugoslavije. V zadnjem času pa so italijanske državne oblasti sklenile, da zavoda v prvem polletju 1940 še ne ustanove in da se bodo izdajala lesna uvozna dovoljenja začasno še vnaprej tako kakor do sedaj.

Trgovska pogodba z Madžarsko je bila podaljšana do 31. marca 1940. Za bližnja pogajanja bo treba pripraviti vse gradivo in predloge za ponovno ustanovitev lesnega izvoza na Madžarsko, ki je vazeu in stalen kupec našega mehkega gradbenega in jamskega lesa. Na madžarski strani pripravljajo sicer predlog, da se uvede poleg klirinškega plačila še zamenjava blaga in se ustanovi posebno jugoslovansko-madžarsko privilegirano izvozno društvo, ki bi naj edino imelo pravico do lesnega izvoza, vendar pa bi v današnjih razmerah ostvareitev tega predloga brez dvoma dokaj škodovala še neorganizirani slovenski lesni trgovini.

Z Anglijo so pogajanja v teku. Naloga naših gospodarstvenikov bodi, da se čim bolj zasidrajo na tem največjem evropskem uvoznem lesnem trgu. Nedavno je angleški časopis „Times“ kritiziral delo državnega nadzornega zavoda na lesni uvoz v Londonu. Ugotovil je med drugim, da Anglija lahko kupuje jugoslovanski les ali pri velikih tvrdkah, ki imajo svoja zastopstva v Londonu, ali pa neposredno preko posebnega društva pri jugoslovanskih malih gozdnih posestnikih in lesnih trgovcih.

Pogodba s Francijo je veljavna do konca leta 1940; po njej bo 10% našega izvoza v Francijo plačaneza z devizami, 50% z zamenjavo blaga, 40% pa se bo obračunalo za francoska posojila naši državi. Francija bo rabila zlasti veliko gradbenega in celuloznega lesa. Zaradi ovir, ki so nastale pri uvozu iz severnih evropskih držav, in zaradi dragega prevoza iz severne Amerike je upati, da se bo naš izvoz lesa v Francijo znatno dvignil.

Izvoz v Nemčijo je deloma zaradi še vedno nizkih nemških cen, deloma pa tudi zaradi ovir pri podeljevanju uvoznih dovoljenj skoraj docela ustavljen.

Izvoz mehkega in lesanega lesa kaže prav dobro. Omenibe vredno je, da je povpraševanje za oglje zelo živo in da so cene prav dobre. Tudi stranski gozdni pridelki (ječice in lubje) se dado dobro vnovčiti. Trenutno je torej lesna konjunktura prav dobra. Žal pa je treba ugotoviti, da je ne bomo mogli izrabiti v polni meri, ker naša lesna izdelava in predelava nista ne le na sodobni višini marveč sta celo deloma podpovprečno nazadnjaški. Pa tudi zaloge so že izčrpane; vendar je upati, da se bodo skladišča napolnila, ko bo ob sedanjih ugodnih snežnih razmerah les poletne sečnje spravljen iz hribovskih in gorskih gozdov na žage in notranja lesna tržišča. Upravičena pa je bojazen, da bo sedanje izkoriščanje gozdov oslabilo njihovo produkcijsko moč; prekomerno izkoriščanje namreč ni v skladu s trajnostnim gozdnim gospodarstvom, ne upošteva pa tudi predpisov dobrega gojenja in varstva gozdov.

Končno je še treba ponovno opozoriti na skrajno previdnost pri sklepanju vseh kupcij, ki se nanašajo na daljšo dobavno dobo.

Povpraševanja iz inozemstva.

644 — Kairo: furnirji, parketi; leseni sedeži za stole in stranišča, upognjeno pohištvo in papir; cene cif Aleksandrija;

647 — Petach-Tikvah (Palestina): jugoslovanskim izvoznikom se nudi zastopnik za lamošnji trg;

- 649 — Marseille: jugoslovanski rojak, ki živi več let v inozemstvu, se nudi kot zastopnik za les in celulozo;
- 651 — Aleksandrija: upognjeno pohištvo;
- 653 — Amsterdam: cigaretni in krep-papir, leseni vijaki in tice;
- 655 — Manchester: sirkova slama;
- 659 — Amsterdam: pisalni papir in papirna konfekcija;
- 667 — Carigrad: leseni čevljarski klinci, likalni papir in igrače;
- 671 — Hamburg: zdravilna zelišča;
- 676 — Port Elisabeth (Južna Afrika): leseni podpetniki, papir likalni papir;
- 688 — Teheran: pisalni papir, papirna konfekcija in jamski les;
- 690 — Tel-Aviv: nudi se zastopnik za papir vseh vrst;

- 2 — New York: išče se poslovna zveza z našimi izvozniki in uvozniki;
- 3 — Montevideo: zastopniška tvrdka se zanima za lesni katran;
- 5 — Firenze: celuloza in lesovina;
- 6 — Nicosia (Ciper): papir, upognjeno pohištvo, pisarne potrebščin, les za sila in doge;
- 8 — Santa Cruz de Tenerite (Kanarski otoki): išče se zveza z jugoslovanskimi izvozniki in uvozniki, ki se zanimajo za trgovino s Španijo;
- § 9 — Rim: tvrdka želi zastopati naše izvoznike celuloze.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, pošt. predal 818. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za januar 1940.

Finančni minister je določil za januar sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o takсах, sodne pristojbine i. t. d.

1 napoleon	din 350—
1 zlata turška lira	398.30
1 angleški funt	216—
1 ameriški dolar	55—
1 kanadski dolar	54.80
1 nemška marka	14.80
1 belga	9.15
1 pengö	8.70
1 brazilijanski milrajs	2.85
1 egiptski funt	216—
1 palestinski funt	215—
1 urugvajski pezos	18.60
1 argentinski pezos	12.40

1 čilski pezos	din 1.25
1 turška papirnata lira	34—
100 francoskih frankov	123—
100 švicarskih frankov	1233—
100 italijanskih lir	228.80
100 holandskih goldinarjev	2920—
100 bolgarskih levov	45.50
100 rumunskih lejev	30—
100 danskih kron	1105—
100 švedskih kron	1270—
100 norveških kron	1245—
100 španskih pezel	430—
100 grških drahem	40—
100 češkoslovaških kron	150.50
100 finskih mark	108—
100 letonskih latov	740—
100 iranskih (perz.) rijalov	100—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukolinovićeve 2., stane 100— din letno.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelane pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIĆ**, Maribor, Gosposka ul. 24.

Knjiga: Ing. Anton Šivic, **Poljudna ravnila za merjenje lesa**. II. izdaja, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 12— dinarjev.

DRAGUTIN ČUTIC - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor**, Slovenska ulica 18. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Vodno gospodarstvo gozda

Ing. Mirko Sušteršič (Ljubljana)

Brez vode na naši zemlji ni življenja: saj človeško in živalsko pa tudi rastlinsko telo vsebuje polovico vode. Zato so vsa živa bitja navezana na vodo. Kjer ni vodnih vrelcev, tam ni človeških naselij in tudi ne rastlin in gozdov. Brez druge vode mora biti v kraju, kjer naj uspeva in raste gozd, vsaj kakih 500 mm letnih padavin. En hektar stoletnega bukovega gozda namreč izhlapi na dan povprečno 25.000 litrov vode, za kar potrebuje 500 mm letnih padavin. Vsa Slovenija ima več ko 500 mm padavin, zato je po naravi gozdnata, medtem ko je precejšnji del Ogrske nižine, ki je vodni tokovi ne namakajo in kjer je za rast gozdnega drevja premalo padavin, zgolj travnata stepa. S tem ni rečeno, da je obstoj gozda že pogoj za nahajališče vode. Vsekakor pa je trajno in neprekinjeno oddajanje vode vezano na gozdnata področja. Počasno oddajanje vode pomeni praktično zmanjšanje in ublažjenje poplav. En hektar gorskega gozda more na leto zadržati do 7000 m³ vode, ki jo lahko polagoma oddaja skozi vse leto v obliki studenčka s 15 l vode na minuto.

Gozdnata zemljišča dobivajo manj padavin kot gola, ker mnogo vode ulove krošnje (obršje), listje in iglovje. Gozdna streha pa tudi prestreza padavine, da ne udarijo z vso silo na zemljo in zbijejo rahle prsti. V golem listnatem gozdu pa prestreza padavine stelja, ki pod seboj varuje rahlo prst. Skoro ena tretjina vseh padavin, ki jih ujame zelen gozd v svoje krošnje (obršje), ne pride do tal, temveč prej izhlapi.

Vendar se voda na vseh vrstah drevja ne posuši enako hitro. Najdalje in največ padavin zadrže vršički smreke in bora s svojimi gostimi iglami, med katerimi se voda nabira v debelih kapljah. Ker so igle pri jelki razčesane na dve strani, se voda nabira na spodnji strani vej, od koder kaplja na tla in tudi hitreje izhlapeva. Bukev zbira na listih debele kaplje, ki drče po vejicah in vejah ter po deblu k tlom: pri bukvi namreč stoje veje in deloma tudi listi poševno navzgor.

Ker gozdna streha ulovi dosti padavin, je jasno, da pozimi leži v gozdu manj snega kot drugod; to velja zlasti za iglaste — smrekove in jelove gozdove. Sneg se v gozdu na splošno počasneje in pozneje topi kot na prostem, vendar pa se stopi, ko nastopi odjuga, v iglastih gozdih hitreje kot v golih listnatih hostah ali na prostem, kjer ni kapu. Kap namreč taljenje snega močno pospešuje; to je opazati predvsem pri iglavcih, ki v svojih krošnjah nosijo mnogo snega. Ob soncu seveda se tali sneg na prostem ali v listnatih golih gozdih mnogo hitreje kakor pa v senci iglavcev.

Počasnejše taljenje snega pod gozdno streho spomladi zmanjšuje poplave v gozdnih področjih. Sneg se polagoma topi in počasi oddaja tokovom vodo, ki je še zamrzla zemlja ne vpije. Zato v gozdnih območjih ne nastajajo poplave, vsaj take ne kakor v golih

pokrajinah, kjer se sneg zaradi sončne pripeke hitro raztopi in voda brž odteče.

Gozd prestreza nadalje megleno vlago; ta se na iglah, listju in vejicah zgosti v kaplje, ki padajo na tla. Množina te vlage je lahko prav izdatna. Da gozd meglo nekako ulovi, dokazuje dejstvo, da se zgoščevanje v kaplje vrši le na robovih gozda, ne pa v njegovi notranjosti. Tako vlaga iz megle koristi le obrobnim pasovom. Znatno korist od te vlage ima gozdno zemljišče, kjer se gozd izkorišča v progah, tako da se menjavajo ozki pasovi gozda s posekami.

Gozdna streha varuje torej tla pod seboj pred silo padavin, obenem pa ob padavinah in topitvi snega uravnava vodno gospodarstvo svojega področja.

Padavine, ki jih vpija zemlja, tvorijo talno vodo; v tej se tope hranilne rudninske snovi, ki jih z vodo vred vsrkavajo korenine. Glede talne vode odločuje sestava (struktura, zgradba) tal; v peščenem svetu z večjimi ali manjšimi zemeljskimi zrni. Močnejša humozna plast ugodno vpliva na vodno gospodarstvo. Izhlapevanje vode na površju zemlje učinkovito brani stelja in dračje.

Stanje talne vode mora biti čim višje, to pa zato, da morejo korenine vsrkavati vodo oziroma da more lasovito (kapilarno) dviganje vode iznad talne vode doseči korenine. Tudi talno rastlinje, posad ali naravni podmladek in grmovje, brani, da voda ne izhlapeva s površja. Toda to je mogoče le toliko časa, dokler to rastlinje ne porabi več vode, kakor je izhlapi. Podrastek, zlasti gost podmladek ali grmovje, zaustavlja predvsem vetrove, ki najbolj izsušujejo tla. Vendar pa n. pr. v krajih, kjer vlada pomanjkanje vode, porabi zaradi izparevanja gost podrast zase več vode, kakor je neposredno izhlapi; zato je tak podrast glede na vlago kvaren. Gozd namreč zaradi velikega izparevanja izsušuje tla, tako da je v gozdu talna voda nižja, kot je v zemlji brez gozda.

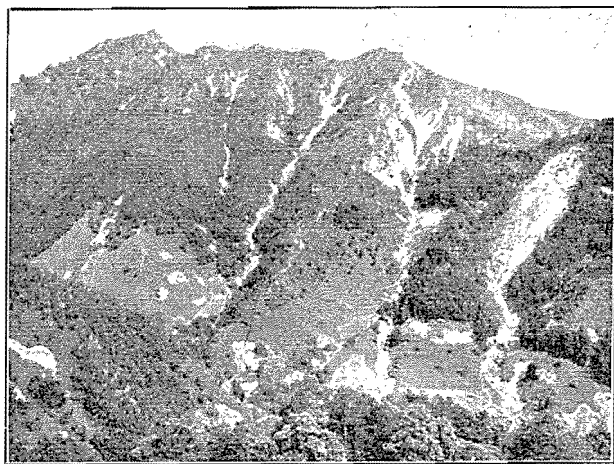
Ob taljenju snega morejo gozdna tla vpiti več vode, kjer so na splošno spodnje plasti toplejše kakor na prostem. Množina vnikaajoče vode je pa odločilna za stanje talne vode in s tem za vzdrževanje in napajanje izvirkov. To velja v mnogo večji meri za območje gozdov kakor za ostala zemljišča. Povodnji za gospodarstvo in regulacijo talne vode ter vzdrževanje izvirkov nimajo pravega pomena, ker njih voda po površju hitro odteče.

Gozdna tla imajo mnogo votlin, kjer se voda nabira in od koder počasi odteka, medtem ko so posamezni delci zemlje med seboj trdneje sprijeti, da jih tekoča voda ne odplavlja. Na golem svetu, kjer je zemlja bolj zbita, je pa med delci manj prostora in votlin, tako da voda zemljo in njene posamezne delce enakomerneje premoči in razmoči, zaradi česar nastajajo zemeljski plazovi, usadi in podobna premikanja; pri tem voda odplavlja mnogo plodne zemlje in prsti. Potoki na prostem so zato polni grušča, peska in zemlje, medtem ko to za gozdne potoke v tolikšni meri ne velja.

Gozdni svet je torej važen za nabiranje in shranjevanje, pa tudi za vzdržno oddajanje vode. Za vodno gospodarstvo in še posebno za obtok (kolobar) hranilnih snovi je pa važna sestava (struktura) prsti.

Uničiti prst pomeni pokončati ustroj vodnega kolobarja. Brez prsti lahko deževnica talne koloide potegne v globino ali pa jih odplavi drugam; posledica tega je, da kraj izgubi na svoji plodnosti. Namesto da bi se zemlja premočila, se razmoči le vrhnja plast, iz katere pa voda na rebrih in bregovih odnaša drobne dele in s tem hraniva; tako zgornje plasti, ki so odločilne za rast rastlinja in gozda, osiromašijo. V enako starih in gostih smrekovih sestojih na pobočjih hribovja se ob takih razmerah tvori surovi humus z vsemi slabimi posledicami, posebno še, če so tla brez stelje.

Dognano pa je, da je gol svet ali svet v gozdu brez stelje bogatejši ponikajoče vode. Na površini je zadrži le do 30%, medtem ko je gozdni svet s steljo odtegne zemlji do 47%. Iz tega bi sklepali, da je

Od hudournikov razorano pobočje na Grmadi pri Polhovem Gradcu.
(Slika iz knjige: Za naš les. Jesenski velesejem. Ljubljana 1936.)

v gozdnem svetu na splošno talna voda nižja. Vendar pa zopet vemo, da gozd tal ne izsuši in da je ob najhujših sušah v gozdih vedno talna voda. V dobah trajnega mraza priteka, kakor nas uče opazovanja, iz gozdnega sveta več vode kot iz golega. Tudi rahla stelja v bregovih ne preprečuje vnikanja vode v zemeljsko plast, kjer so korenine in volline. Kvarno delujejo na vnikanje seveda goste, zbite plasti stelje ali blazine mahu. Normalna gozdna tla imajo povprečno sedemkrat večjo prepustnost za vodo kakor prosta (gola) tla s travnato površino.

Ker gozdna tla zadržujejo in hranijo mnoge vode, ki jo le počasi oddajajo, in je ne puste tako hitro odteči kot gol svet, je razumljivo, zakaj je v gozdnih območjih več in trajnejših izvirov kakor v negozdnatem svetu. Razen tega porabijo n. pr. travniki 2,5-krat več vegetacijske vode (vode za rast) kakor gozd.

Vse, kar je za vodno gospodarstvo ugodno, vpliva ugodno tudi na celoten organizem gozda, zlasti še na živalstvo v tleh in na po-

vršju. Za plodnost zemlje so posebno važni mikroorganizmi in nižje živalstvo (črvi, deževnice), ki brez rednega prezračevanja in regulacije vodnega gospodarstva ne morejo uspevati. Brez nižjega živalstva in posebno brez vode pa zopet ne more obstajati višje živalstvo.

Ker gozd tako vsestransko in splošno vpliva na vodno gospodarstvo, je treba pogozdovanju goličav posvečati največjo skrb; zlasti noben breg in noben reber ne bi smel ostati brez gozda. Ker s strmin odplavljajo padavine zemljo, so strmine za travnike in zlasti še za njive neprimerne; zelo primerne pa so za mešane (listnate in iglaste) gozdove. Na pobočjih je treba gojiti predvsem mešane gozdove zato, ker listnato in iglasto drevje vsako zase povsem različno vplivata na vodno gospodarstvo.

V strminah moramo tudi paziti, da vrhnje plasti zemlje ne raztrgamo in razrijemo, ker jo sicer voda odnese, pobočje pa postane golo. Pri sajenju naj ne bodo jame druga vrh druge, temveč poševno po strmini.

V strmih pobočjih tudi planšarstvo škodi plodni zemlji. Živina namreč s hojo razdira rušo in vrhnjo plast, ki jo tako voda ob navlilih mnogo lažje razrije in odnese v dolino, ob suši pa razpiha veter. Naš Kras je živa priča takega pustošenja in glasna obtožba človeške nerazsodnosti. Mnogo predelov naše rodovitne zemlje na kraških tleh še varujejo gozdovi. Vendar se ti gozdovi počasi sekajo, tako da tudi tej zemlji grozi prej ali slej obubožanje. Na oblastih je, da to preprečijo.

Tudi ruvanje štorov in steljarjenje je v strminah škodljivo. Oboje ima podobne učinke, zlasti steljarjenje počasi izmozgava rodoviten svet, dokler ga končno ne spremenijo v pusto gmajno. V gorah so še posebej važni in vse pozornosti potrebni varovalni pasovi ruševja, ki branijo rodoviten svet.

Mešani gozdi so važni tudi zaradi mešane stelje, ki se ne pretvarja v prst v slojih (plaseh), kakor se to vrši v čistih iglastih ali čistih listnatih (posebno bukovih) gozdovih, kjer se odpadajoče listje plosko sprime in se ne razkrajajo. V gozdu s pravilno mešanim drevjem se tvori pravilen humus, ki pomeni brezplačno globinsko kulturo tal, tako da odpade vsako umetno gnojenje, ki je tudi za naše razmere mnogo predrago.

Višinska močvirja z značilno izbočeno obliko so za vodno gospodarstvo gozda škodljiva. S svojim posebnim rastlinstvom in tvorbo šote vpijajo vodo kot goba in jo drže tako krepko, da je ne oddajajo niti v največji suši. Ob velikem deževju pa, ko nastopi nevarnost za povodnji, se končno do zadnjega zadrževana voda iz prepolnih močvirij naenkrat izlije in poveča poplavo. Zato je treba z lahno nagnjenimi jarki skrbeti za redno osuševanje višinskih močvirij. Po možnosti moramo močvirje pogozditi. Če morda na močvirju raste že smreka, jo pomešajmo s kakim primernim listavcem. Kako krepko drže taka močvirja vodo, se spozna iz močvirij, ki leže v bregovih, kjer bi voda morala po pameti odteči, a ne odleče. Ob suši je meja med trdo izsušeno zemljo in močvirjem ostro potegnjena, tako da je treba le enega koraka, da stopiš s suhega na mokro.

Visoko stanje talne vode, seveda tekoče, ne stoječe, je za gozd ugodno. V takem primeru rastele na revnih peščenih tleh celo hrast in jesen.

Padec ravni talne vode povzroča zmanjšanje prirasta, obolenje in zakrčljavanje drevja, pa tudi odmretje smrekovih in drugih nasadov.

Poleg bioloških in gozdnovzgojnih sredstev se da vplivati na vodno gospodarstvo tudi s tehničnimi sredstvi. Predvsem ne smemo nuditi odtekanja vodi prilike, da bi razdirala in odnašala svet. Zato ne smemo po nevarnih krajih, da ne ranimo površine, spravljati lesa, kakor tudi ne delati talnih drč, nepravilnih poti in še zlasti odločnih jarkov. Ti morajo voditi vodo v lahnem padcu, na koncu pa jo porazdeliti v manjše razcepne jarke, da se na lahko razlije po bregu, ako že ne moremo izpeljati odtoka v dolino, kjer voda ponika.

Iz teh mojih skromnih izvajanj lahko vsakdo uvidi, kako temeljitega preudarka je treba, preden kdo hoče iz gozda odpeljati ali oddati vodo!

Tesanje gred z gozdnogospodarskega vidika

Franc Pleško (Ljubljana)

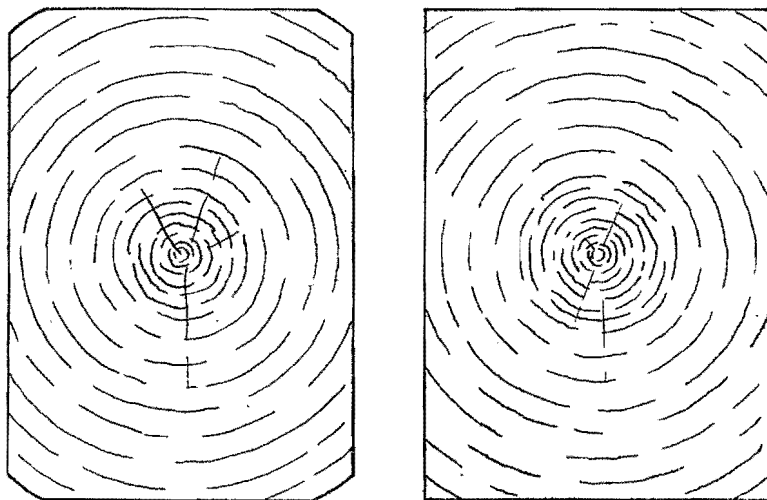
Pod gredo razumemo tehnični les obdelan v obliki prizme s prerezom, ki predstavlja na debelem koncu in v sredini kvadrat ali četverkotnik, pri katerem sta širina in debelina v določenem razmerju, ki omogoča največji odpor proti upogitvi in prelomu. Dolga pa je greda običajno 3—14 m.

Grede ali tramovi se kot trgovsko blago izdelujejo samo iz lesa iglastega drevja, le izjemoma za vnaprej določeno uporabo, za katero so dimenzije prav tako že vnaprej točno določene, tudi iz drugih vrst lesa, tako se na pr. nosilci za mostove pripravljajo iz hrastovine. Pretežno se izdelujejo grede iz smrekovine in jelovine. Bor večinoma zaradi oblike debela in zavoljo svoje rasti ni prikladen za tesianje trgovskih gred in le izjemoma se med trgovskimi gredami dopuščajo tudi posamezne borove grede. Prav tako se le izjemno dopuščajo grede, ki so izdelane iz tanjših macesnovih debel, to pa zaradi tega, ker so kljub svoji siceršnji trpežnosti za uporabo pretežke.

Beseda tram je nemška izposojenka, ki jo pa kmet in trgovec splošno rabita. Pravilnejša sta izraza „greda“ in „gredica“ (tramič), le da ju narod več ne rabi v splošnem, marveč le v ožjem pomenu: z gredo namreč ljudstvo danes označuje ostrešni tram, ki veže dva „špirovca“; znana je nadalje tudi njena raba v zvezah: kurja greda in telovadna greda. Pojem je torej omejen na tramove, ki imajo v uporabi horizontalno lego. Ker uporabljajo izraza „greda“ in „gredica“ tudi Hrvatje, s katerimi smo trgovsko tesno povezani, saj gre pretežen del našega lesnega izvoza preko

Sušaka, se mi zdi edino umestno, da besedi „greda“ in „gredica“ sprejmemo tudi mi in njun pomen razširimo na vse vrste tramov.

V normalnem gozdnem obratu in urejenih trgovskih razmerah tešemo v trgovske grede le les, ki iz njega ne moremo dobiti žagovcev; cena okroglemu lesu za tesanje je namreč normalno vedno pod ceno blodov za žaganje. V povojnih časih in razmerah je trenutno nujno povpraševanje po gredah ponovno dvignilo ceno okroglega lesa za grede nad ceno žagovcev. Isto je bilo opazati ob konjunkturi za celulozni les, ko so lepe žagovce cepili in žagali v polena za celulozo, ker so lastniki kljub večji režiji izkupili za celulozni les več, kot bi bili dobili za žagovce. Taki pojavi so nezdravi. Če namreč les za grede in celulozo vrže več kot les za žagovce, ni to posledica previsokih cen za grede in celulozni les, marveč posledica prenizkih cen za žagovce.

Prečni prerez gred (izv.).

V naslednjem hočem našteti prilike, ko se v rednem gozdnem obratu izkorišča les za pridobivanje trgovskih gred. Pod trgovskimi gredami razumemo grede, ki se izdelujejo v običajnih trgovskih dimenzijah po načelu največje izkoristbe razpoložljivega debela brez vnaprej določene uporabe.

1. Ob golih sečnjah (sečnjah na golo) zrelih sestojev pade tudi več debel, katerih les je pretanek za žagovce, vendar pa predober za cenejši sortiment jamskega ali celuloznega lesa. V tem primeru spravimo ta les, ki je primeren za grede, v skladu z lokalnimi razmerami: ali obeljenega, z žagovci vred na skladišče, kjer ga izločimo in obtešemo, ali ga pa pri odvozu žagovcev pustimo na licu mesta in ga obtešemo v poseki.

2. Pri prebiralnih sečnjah je treba poleg zrelih debel

posekati tudi posamezna tanjša, za nadaljnji razvoj nesposobna drevesa, ki so odmrta, ali pa so poškodovana in brez vrha, se sušijo itd. Ta drevesa podremo istočasno z glavnim lesom, še bolje pa neposredno po izvršeni sečnji glavnega lesa ter postopamo z njimi kot z lesom za grede pod 1.

3. Pri postopnih sečnjah ravnamo z lesom, ki odpade za tesanje, podobno kot je to navedeno za sečnje pod 1 in 2.

4. Pri redčenju navadno odpade mnogo lesa za grede; ta les da običajno najlepše grede. Tudi v tem primeru ravnamo z lesom za grede, kot je to rečeno za stebila pod 1. in 2.

V grede pa tešemo tudi posamezne vrhace ali gornje dele debel, ki so preostali po odrezu žagovcev, vendar so te grede zaradi grčavosti manj lepe in manj vredne ter se laže prelomijo.

Pri spravljajanju gred moramo paziti, da jih z mesta, kjer so bile posekane in obtesane, ne vlačimo z živino ali spuščamo po drčah; grede namreč ne smejo imeti obrušениh robov kakor tudi ne v les vtisnjenih peščenih ali kamenih drobcev. Če gred nikakor ne moremo odnesti ali odpeljati do nakladalne postaje, potem je bolje, da še okrogel odvedemo z živino ali spustimo po drčah ter ga tešemo šele ob odvozni poti ali v stalnem skladišču.

Načelo bodi, da sekamo les za grede le tedaj, če stoji ta les v sestoji, ki je v celoti določen za sečnjo, ali če nima pogojev za nadaljnjo normalno rast ter ni upanja, da bi se razvil v les za žagovce in druge dražje sortimente. Vendar pa zlasti v kmečkih gozdovih izdelujejo grede iz glavnega lesa mlajših sestojev. Tako gospodarjenje je nepravilno, neracionalno in v škodo gozdu ter lastniku. Često se vrši to tako, da se v smrekovih in jelkovih sestojih, kjer se drevje naravno podmlajuje, posekajo in olešejo posamezna debela, brž ko prerastejo svojo okolico in so dovolj debela in velika. Nato zrastejo v nekaj letih prej zasenčena slabejša debelca v debelino, ki je primerna za grede, in zopet se ponovi prejšnji postopek. Tako je mogoče ravnati le v gozdovih, kjer je močan naravni podrastek in kjer torej naleti obilo semenja od drugod; to so predvsem jelovi sestoji. Izkoriščajo pa na ta način gozdove predvsem kmečki posestniki v revnih predelih, tako zlasti na Notranjskem, Dolenjskem in ponekod na Štajerskem. Tako pridobljene grede so manj lepe in imajo zaradi grčavosti manjšo nosilnost. Pri tesanju teh po večini koničastih debel so odpadki izredno veliki; les se tudi zelo rad zatrgava.

Često sekajo na golo tudi srednje debele nedorasle sestoje in tešejo les v grede. Tudi to ravnanje je neracionalno, kajti ravno v tej starosti prehaja drevje v dobo največjega tvarnega prirastka. Za krize na lesnem trgu se je pogosto zgodilo, da je kmet dobil za grede, ki jih je pripeljal v trgovčevo skladišče, komaj toliko, da je pokrnil stroške za tesača in morda še zaslužil skromno dnino za prevoz, medtem ko mu za les ni odpadlo nič ali skoraj nič.

Toliko o tesanju gred z gozdnogospodarskega vidika; tehnične in trgovske strani njih izdelovanja pa se bom dotaknil v prihodnjih člankih.

Delitev gozdov

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

Ker nimamo avtentičnega tolmačenja, kako je uporabljati določila glede delitve gozdov, sem leta 1938 v Gozdarskem vestniku skušal pojasniti predpise zakona o gozdih (§§ 106, 149), ki omejujejo delitve gozdov. — Navedel sem, da sodišča, ki dovoljujejo vpis prenosa lastninskih sprememb v zemljiški knjigi, odtujitve celih katastralnih gozdnih parcel ne smatrajo za delitev v smislu zakona o gozdih. Zato posestniki, kadar prodajo od svojega posestva kako celo gozdno parcelo, ne vlagajo prošenj za odobritev delitve po zakonu o gozdih; tudi se ne stavijo vprašanja na bansko upravo, kadar se kako gozdno posestvo na prisilni dražbi razproda razkosano na več kompleksov ali parcel.

Glavna zahteva zakona o gozdih je, da naj se delitev ne odobri, ako bi po izvršeni delitvi ne bila zagotovljena trajnost gozdnega gospodarstva.

Iz nekega lani došlega razpisa ministrstva za gozdove in rudnike je povzeti, da je zakonodajec hotel zavreti preveliko razcepitev gozdov na male dele, ker ima tako razkosanje navadno za posledico propad gozdov. Ako bi zakon o gozdih vseboval o tem kako določilo ali pa bi bilo v tem pogledu od merodajne strani izdano avtentično tolmačenje § 106. zakona o gozdih, potem bi se moglo postopanje občupravnih in sodnih oblastev usmeriti po doumevnih intencijah zakonodajca.

Cepitev posestev na male dele pomeni v mnogo primerih oslabilitev gospodarstva. Zato se doumevna intencija zakonodajca, ki pa do sedaj še ni bila avtentično podana, da zagovarjati pa tudi utemeljevali. Več gospodarstvenikov — negozdarjev — je ob raznih prilikah naglašalo, da imajo posebno naše male kmetije premalo gozda; zato bi se morala dati vsem tem kmetijam prilika, da si pridobe toliko gozda, kolikor ga nujno potrebujejo za svoje kmetsko gospodarstvo. Ta misel je dobra. Vsakdanja praksa pa kaže, da posestnikom gozd ne služi samo za potrebe kmetije, temveč da les iz gozda tudi prodajajo. Veliko kmetskih posestnikov je iz svojih gozdov izsekalo ves poraben les, tako da ga bo posestvu pozneje primanjkovalo. Zopet drugi odprodajajo od posestva ali cele gozdne parcele ali posamezne kose gozdnih parcel, tako da bo v bodoče obstanek kmetije brez izdatne površine gozdov resno ogrožen. Takšno cepljenje, zmanjševanje in slabljenje posestev bi bilo treba iz gospodarskih, političnoupravnih in včasih tudi javnih ozirov čimbolj omejiti.

Do sedaj so se odobravale prošnje za delitev gozdov brez ozira na pravkar poudarjene kriterije, samo da ni bilo drugih zadržkov, ki sem jih naštel v zgoraj omenjenem članku. Zadnja leta je bilo

odobrenih prosilcem povprečno po 200 do 300 delitev, ne vštevši oddelitev celih katastralnih parcel, glede katerih nimamo evidence, ker se te izvršujejo brez odobritve.

V citiranem članku sem naštel tudi vzroke, ki silijo posestnike k odprodaji posameznih izsekanih ali neizsekanih gozdnih objektov. Do teh vzrokov pa mnogokrat ne bi prišlo, ko bi posestniki (dedje, starši, sinovi...) gozd, ki je važna opora kmetije, previdno in varčno izkoriščali, tako da bi jemali iz njega leto za letom ali v določenih daljših razdobjih samo ono količino lesa, ki letno prirašča. Poseganje v ono minimalno zalogo lesa, ki tvori temeljno glavnico za vsakoletni normalni prirastek, pa se maščuje in lahko spravi taka posestva, ki se ne morejo vzdrževati od samih dohodkov poljedelstva in živinoreje, sčasoma v težak položaj. Zato je tudi kvarno, ako se na primer ob zapuščinah gozdovi cenijo brez ozira na normalno zalogo lesa, na ta nedotakljivi substančni kapital, ki ga mora dobiti dedič neobremenjenega, tako da mu te zaloge ni treba posekati za izplačilo deležev sodedičem. Le tako more gozd trajno donášati posestvu določen normalen dohodek, kakor ga donášajo leto za letom ob primernem obdelovanju njive, travniki in druge k poljedelstvu spadajoče kulture.

V teh razmotrivanjih sem se omejil na obstoječe gozdne predpise, ne da bi načenjal vprašanje morebitne omejitve svobodnega razpolaganja z zemljišči, kar bi pomenilo ustanovitev nekakih kmet-
skih fideikomisov na podlagi nedeljivosti kmet-
skih posestev.

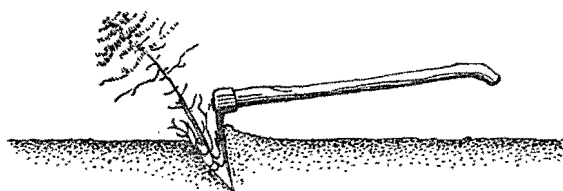
Kmečki nasadi v okolici Kranja

Miroslav Hanzlowsky (Kranj)

Vsakdo gleda na to, da si ustvari lep gozd, ki je kraju v okras, gospodarju pa v ponos. Tak gozd lahko odgoje le izkušeni gozdarji, nikakor pa ne laiki, ki se — kakor na pr. nekateri kmetje v okolici Kranja — ne zmenijo dosti za nasvete gozdarjev, marveč ustvarjajo gozdne kulture po svoji pameti, kot bi sadili na njivi peso ali zelje. Zasajanje in negovanje gozdov pod gozdarjevim strokovnim vodstvom je seveda združeno z večjimi izdatki, ki jih kmet skrajno nerad žrtvuje.

Gozd je kmetu peto kolo pri vozu. Naš kmetovalec sicer dobro ve, da mu je za gospodarstvo potrebno polje, da potrebuje živino, hleve itd., vse premalo pa se zaveda koristi, ki mu jih nudi gozd. Pozablja, da mu daje hosta steljo, les za vsakdanjo rabo, drva in gradbeni material, če mu po nesreči zgori hiša ali gospodarsko poslopje, in da je vedno gozd tisti, ki mu pomaga iz zagate, kadar koli gospodarstvu huda prede. Zanimivo je, da ravno nekateri kmetje v okolici Kranja gozda ne znajo prav nič ceniti.

Tako sem tu naletel na prav poseben način sajenja gozdnih drevesc, ki ima sicer navidezno nekaj prednosti, dejansko pa obilo slabosti. Za pogozdovanje uporabljajo tukajšnji kmetje predvsem izčrpane njive, ki so pokrite z 10–20 cm debelo konglomeratno prstjo. Na takih tleh uspeva predvsem smreka, katere korenine ne segajo globoko v zemljo. To po večini vedo tudi kmetje, čeprav je najti tu in tam tudi borove in hrastove nasade, ki zaradi svojih globoko rastočih korenin v plitvih tleh kaj klavarno uspevajo. Zanimivo je, da kranjski okoličan ne bo nikdar povpraševal gozdarskega strokovnjaka za njegovo mnenje; obrnil se bo nanj kvečjemu le takrat, ko mu grozi nevarnost, da pride zaradi svojega samovoljnega postopanja v opreko z gozdarskimi predpisi.

Napačno sajenje neprimernih malih drevesc (izv.).

V naslednjem hočem na kratko opisati, kako se to „kmečko“ pogozdovanje vrši. Konec marca ali v začetku aprila, ko deževje razmoči tla, odide gospodar s svojim sinom ali hlapčičem v gozd „pulit“ smrečice; 15–20 cm visoka drevesca, ki so se v gozdu naravno zasejala in so po navadi, kakor se da to ugotoviti iz lesnih letnic, stara 10–15 let, poveže kmet s svojim pomagačem v večje ali manjše snopiče, ne oziraje se pri tem prav nič na njih kakovost in starost. Morda se utegne komu čudno zdeti, da prisojamo tem drevescem tolikšno starost, toda če upoštevamo, da jim v gozdu manjka prav vsega, predvsem pa zraka in svetlobe, nam bo to povsem razumljivo. Drevesničarji bi večino teh sadik zavrgli in sežgali; kmet pa povezane snopiče smrečic spravi na opuščeno njivo ali goličavo, ki jo hoče zasaditi. Tu se zbere na „pogozdovalni dan“ vsa hiša, staro in mlado. Gospodar razmeri svet: z 2–2.5 m dolgo palico določi mesta za sadike in jih zaznamuje z vejicami, vtaknjnimi v tla. Pred tako označena mesta stopijo kopači, ki jim stoje ob strani pomočnice s sadikami. Kopač privzdigne z motiko ali rovnico zemljo proti sebi, pomočnica (sajevka) pa vzame iz košare sadike in jo vtakne ob motiki v tla; ko kopač potegne motiko iz zemlje, sajevka zahodi sadike (gl. sliko) in se pri tem ne ozira prav nič na to, da sadika stoji po strani. Za kopača pa je glavno, da se drži vrste in dviga rušo ali zemljo v razmakih 30–40 cm. Kako je drevesce vsajeno, za to se nikdo ne briga.

Na tleh, ki so na novo zasajena, sadijo med smrekove (ali

druge) šadike še belo jelšo, ki jo izsekajo, ko začne preraščati smrekove nasade.

Ti nasadi uspevajo v začetni dobi (1—10 let) prav slabo. Že prvo leto se posuši mnogo sadik, tako tudi drugo in naslednja leta; mirno lahko računamo, da v začetnih letih odmre 50—60 odst. sadik, ostale pa ostanejo tja do 6.—7. leta slabotne in bledikave; šele tedaj se zravnaajo in dobe primerno barvo, znamenje, da so se končno vendarle dobro zakoreninile. Toda tudi v teh letih se jih povprečno mnogo več posuši kot v nasadih, ki ustrezajo vsem

Pravilno sajenje primernih sadik.
Gojenci gozdarske šole pri pogozdovanju.
(Slika iz Šumarskega lista 1936. Foto: Stanko Sotošek.)

zahtevam dobrega pogozdovanja. Precej drevja kmet tudi predčasno poseka, ker rabi les za domače potrebe. Sreča je, da v kranjski okolici ne goje hmelja, sicer bi šlo prenekatero drevesce za hmeljevke! 40—80 let star gozd pa že na veliko izsekujejo. Krivo je tega po navadi slabo gmožno stanje gospodarja, ki se v stiski zateka (tudi predčasno) h gozdu, da se reši denarnih skrbi. 20—25 odst. takega lesa je uničenega po drevesni gnilobi; vzroka tej gnilobi je iskati v potrganih koreninah sadik, saj pri njih puljenju nikdo ne obrača pozornosti nanje. Debelska skorja je raskava in bolj bela, kot bi smela biti v tej starosti. Zato se tudi ne da porabiti za izdelovanje čreslovine. Često je skorja — zlasti, kjer je malo prsti — polna smolnatih kapelj, ki morajo biti v zvezi s kakšno kožno boleznijo.

Taka je podoba kmečkega gozdarstva v okolici Kranja. Mnogo truda in prosvetnega dela bo še treba, preden se bo to stanje zboljšalo. Gozdarji se tega dela nikakor ne smemo ustrašiti, saj dobro vemo, da je gozd temelj vsega slovenskega gospodarstva, ki z njim stoji ali pade.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

6. Izbira sadik za pogozdovanje.

Že večkrat sem bral o koristnosti pogozdovanja s črnimi orehi. Prosim Vas, da mi sporočite, v kakšnih krajih bi ta vrsta dobro uspevala.

S. A., Gorjanci.

7. Pravica do dijaškega roka.

Dovršil sem štiri razrede meščanske šole z malo maturo in dvoletno gozdarsko šolo v Mariboru. Prosim Vas, da me obvestite, ali mi pripada dijaški rok po čl. 49. a) toč. 2. zakona o ustroju vojske in mornarice.

P. J., Dravsko polje.

ODGOVORI

1. Osebne vesti v Gozdarskem vestniku.

Že od vsega početka imamo v načrtu objavljanje osebnih vesti z gozdarskega področja, kakor jih priobčujejo strokovni časopisi: Šumarski list, Šumarski glasnik in Jugoslovenska šuma. Vendar nam doslej ni uspelo, da bi v redu dobivali potrebne podatke. V Sloveniji imamo namreč poleg državnega osebja tudi mnogo zasebnih gozdarskih nameščencev. Podatke o namestitvah, premestitvah in napredovanjih zasebnega osebja pa je zelo težko dobiti. Vendar pa bomo skušali ustreči Vaši želji, brž ko se nam bo posrečilo organizirati zbiranje potrebnih podatkov, ker se dobro zavedamo, da bi bila rubrika o osebnih izpremembah gozdarskega nameščenstva splošno koristna in zanimiva.

Uredništvo

2. Enaki članki v Gozdarskem vestniku in Jugoslovenski šumi.

V obeh revijah je nekaj člankov enake vsebine, toda vsi so izšli preje v Gozdarskem vestniku kot v Jugoslovenski šumi. V naslednjem podajamo naslove vseh teh člankov z navedbo letnika in številke (v oklepajih so podatki za Jugoslovensko šumo):

1. Radio — sredstvo proti mrčesu v lesu, 1938/4 (Radio — sredstvo protiv insekata, 1938/5, dobeseden prevod); 2. Kemija proti gozdnim požarom, 1938/4 (Hemija u borbi protiv šumskih požara, 1938/5, dobeseden prevod, izpuščen en stavek); 3. Gozdna zavarovalnica, 1938/4 (Šumarski osiguravajući zavod, 1938/6, dobeseden prevod); 4. Les v letalstvu in Leseno vojaško letalo, 1938/4 (Drvo za vazduhoplovstvo, 1938/6, dobeseden prevod obeh člankov, združenih pod en naslov); 5. Nov način zatiranja lesnih gob, 1938/4 (Nov način uništavanja drvenih gljiva, 1938/6, dobeseden prevod); 6. Ameriški obrambni gozdni pas, 1939/3 (Američki šumski odbranbeni po-

jas, 1939/10, dobeseden prevod, izpuščena samo navedba „Po Holzmarktu“, ki je posnel članek po newyorškem časopisu „The New-York Times“); 7. Ustanovitev banovinskega odbora za propagando gozdarstva, 1938/5 (Obrazovanje odbora za pošumljavanje, 1938/10, ločen prepis); 8. Seja širšega Banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani, 1939/5 (isti naslov, 1938/7, ločen prepis, brez navedbe dopisnika); 9. Četrta odborova seja ljubljanske podružnice gozdarskega združenja, 1939/5 (isti naslov, 1939/9, ločen prepis, brez navedbe dopisnika); 10. Občni zbor Zveze absolventov mariborske gozdarske šole, 1938/2 (Redovna skupščina Saveza absolventov mariborske šumarske šole, 1938/12, dobeseden prevod brez navedbe poročevalca); 11. Seja odbora za gozdarstvo Kmetijske zbornice, 1938/2 (Odbor za šumarsko-seljačke zbornice u Ljubljani, 1938/12, naslov ni dobro preveden, sicer dobeseden prevod, brez navedbe dopisnika); 12. Seja gozdarskega odbora Kmetijske zbornice, 1939/4 (Sednica šumarskega odbora Kmetijske zbornice, 1939/6, dobeseden prevod, izpuščen zadnji odstavek: „Na koncu... priznanja.“ Izpuščena je tudi dopisnikova oznaka); 13. Gozdarski sestanek na Pohorju, 1939/4 (Šumarski sastanek na Pohorju, 1939/7, dobeseden prevod, izpuščena zadnja tretjina članka in navedba dopisnika); 14. Izvestje drž. nižje gozdarske šole v Mariboru za leto 1937/38, 1939/ (isti naslov, 1939/9, dobeseden prevod, izpuščen podnaslov: „Objavilo ravnateljstvo 1938“ in recenzentov podpis).

Članki 1—6 so kratke vesti, ki jih je zbralo uredništvo iz obširnejših člankov, priobčenih v časopisih „Holzmarkt“ in „Forst-und Jagdzeitung“. Pri teh člankih (razen pri šestem) Gozdarski vestnik ni navedel vira, ker so nastali večinoma na podlagi zapiskov pred ustanovitvijo Gozdarskega vestnika. Sicer pa dokazujejo drugi, tudi najmanjši članki, da uredništvo Gozdarskega vestnika spoštuje avtorsko pravo in da redno navaja vir tudi tedaj, ko se to v splošnem niti ne zahteva, namreč pri malenkostnem in le delnem povzemanju iz drugih revij ali knjig.

Članki 7—14 pa so dopisi, poslani Gozdarskemu vestniku s podpisom; Jugoslovenska šuma jih je objavila dobesedno prevedene ali ponatisnjene brez navedbe vira in brez podpisa.

Omenjamo še dva članka, ki sta v obeh revijah enaka, in sicer: 1. Peč za poogljavanje lesa, 1939/8 (Hencelove peči za palenje drvenog ugljena, 1939/2) in Ing. Slobodan Baranac, Prva propagandna vožnja motornih vozil na domača goriva v Jugoslaviji, 1939/4 (Prva propagandna vožnja motornih vozila s upotrebom domačih goriva u našoj zemlji. Ing. Slobodan Baranac. 1939/3), ki sta ju uredništvu obeh revij sprejeli od Odbora za propagando domačih goriv pri ministrstvu za gozdove in rudnike.

Končno pripominjamo, da smo povzeli obvestilo „Iz ministrstva za gozdove in rudnike“ (1938/6) po dopisu v Jugoslovenski šumi (1938/5.) Svoj vir smo tudi pošteno navedli.

Ob tej priliki poudarjamo, da nimamo nič proti temu, če kaka revija povzame naše članke, vesti in dopise; saj vsa uredništva povzemajo zanimive vesti tudi iz drugih listov. Pač pa smemo pričako-

vati, da se ob takih prilikah navede vir, kakor je to v skladu z lepimi običaji publicistike in kakor to zahteva — last not least — tudi upoštevanje tujega dela.

Uredništvo

3. Izbira gozdnih sadik za pogozdovanje.

Zanima Vas, kakšne sadike so primerne za pogozdovanje apnenih tal v višini 1200 m nad morjem; tla so močno zapleveljena in mestoma plitka.

V Vašem primeru menda gre za območje Jelovice, ki tvori visoko planoto med Selško in Savsko dolino. Že njeno ime nam pove, da se tod že od nekdaj razprostira pretežno jelka, ki je danes delno pomešana s smreko in bukvijo. Najnaravnejše je, da to drevesno razmerje obdržite še vnaprej, ako je le količkaj mogoče. Posebno za kmečki gozd so te drevesne vrste najprimernejše.

Ako so tla že popolnoma gola in brez vsake gozdne zarasti ter morebiti leže še na prisojni strani, bo umetna pogozditev z jelko in bukvijo skoraj nemogoča. Obe ti drevesni vrsti namreč zahtevata potrebno zaščito pred vremenskimi vplivi (sončno pripeko in mrazom); gola tla tega varstva ne morejo nuditi. Preostane torej le umetna pogozditev s smrekovimi sadikami. Svojemu namenu pa bodo ustrezale le take sadike, ki so vzgojene v višinskih gozdnih drevesnicah z isto nadmorsko višino, kot jo ima Vaš gozdni kraj; to so predvsem sadike iz gozdnih drevesnic na Martinčku in v Ratečah-Planici.

Po Vaših navedbah so tla močno zapleveljena; zato bo potrebno, da si preskrbite le močno razvite sadike, ki jih sadite čim globlje, posebno še, če je zaradi poraščenosti z resjem ali borovničevjem zgornji sloj zemlje kiselkast. Že ob saditvi odstranite okrog jamic nadležni plevel, da ne bo dušil mladja. Pozneje nasad izpopolnjujte in čistite iz njega plevel!

Franjo Jurhar

4. Gozd na meji vinograda.

Na Vaše vprašanje Vam moramo odgovoriti negativno. Ne obstoji noben predpis pa tudi nobene zakonske osnove ni, ki bi branila posestniku zemljišča, da bi ne smel na svojem zemljišču gojiti gozd ali katero koli drugo kulturno vrsto. Samo od njegove dobre volje zavisi, da poseka gozd in odstrani s tem škodo, ki Vam jo dela gozdna senca. Pač pa imate pravico, da odstranite veje, ki segajo na Vašo lastnino, in sicer tako, da pri tem ne uporabite niti njegovih dreves niti zemljišča (tudi lestve ne smete nasloniti pri delu na njegovo drevo), ker se s tem pregrešite zoper tujo lastnino.

Leopold Krajncič

Sadite dobre in prikladne sadike!

Zakoniti predpisi in okrožnice

Logarski izpit za čuvanje nedržavnih gozdov.

Izpiti za gozdno čuvajsko službo so se vršili doslej po ministrskem pravilniku z dne 20. julija 1930, ki je bil objavljen v Službenem listu dravske banovine pod štev. 216/35 leta 1930.

Gozdni čuvaji, ki so bili v službi že pred uveljavljanjem novega gozdnega zakona, torej že pred 1. julijem 1930 in so že takrat imeli nad dve leti čuvajske službe, niso bili dolžni naknadno opraviti izpita. Po § 135. gozdnega zakona se namreč gozdni čuvaji morejo zapriseči, ako so dovršili logarsko šolo ali pa opravili izpit za službo gozdnega čuvaja. Nadaljnji pogoji za zaprisego so, da so čuvaji dovršili 21. leto, odslužili svoj rok pri vojski, da so zdravi in za gozdarsko službo sposobni in neoporečni. Zatorej gozdnim čuvajem, ki so z uspehom dovršili enoletno gozdarsko šolo v Mariboru, ni bilo treba opravljati izpita.

Zadnji praktični izpit gozdnih čuvajev je bil v dravski banovini 17. in 18. februarja leta 1937. Od takrat izpita ni bilo, ker je ministrstvo za gozdove in rudnike odredilo, da se izpiti do nadaljnje odredbe ne smejo vršiti.

V Službenem listu dravske banovine je bil dne 10. januarja 1940 pod št. 17/3 objavljen nov pravilnik o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov, ki ga je izdal minister za gozdove in rudnike dne 26. oktobra 1938. Ta pravilnik je stopil v veljavo dne 8. novembra 1938, ko je bil razglašen v Službenih Novinah.

Glasi se takole:

Pravilnik

o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov.

Naziv in namen izpita.

Člen 1.

Izpit se zove: logarski izpit za čuvaje nedržavnih gozdov.

Člen 2.

Ta izpit se opravlja pri pristojni banski upravi po členu 38., odst. IV., zakona o banski upravi.

Člen 3.

Temu izpitu je namen, da ugotovi tisto mero praktičnega znanja pri opravljanju gozdarsko in lovsko-čuvajske službe, ki je potrebna za uspešno uporabo čuvajskega osebja pod vodstvom starešine nedržavne gozdne uprave ali pod nadzorstvom in po navodilih pristojnega okrajnega (mestnega) gozdarskega referenta.

Pogoji za pripušitev k izpitu.

Člen 4.

Pogoji za pripušitev k temu izpitu so:

1. da je kandidat državlján kraljevine Jugoslavije;
2. da je z uspehom dovršil osnovno šolo in da je v pisavi in govoru večš državnemu jeziku;
3. da je dovršil 21. leto starosti in odslužil svoj rok pri vojski;

4. da je duševno in telesno zdrav in da je fizično povsem sposoben za gozdarsko in lovsko-čuvajsko službo;

5. da je dobrega vedenja in neoporečen;

6. da je prebil najmanj dve leti v gozdarski službi kot logarski pomočnik pod vodstvom kvalificiranega gozdarskega strokovnjaka ali pod nadzorstvom in po navodilih pristojnega okrajnega (mestnega) gozdarskega referenta in da jo je opravljal vestno, pošteno in uspešno.

Člen 5.

Svojeročno pisane, predpisane kolkovane in s prilogi opremljene prošnje, po katerih se da dognati, da so podani pogoji iz člena 4. tega pravilnika, se predložijo po okrajnem načelstvu (mestnem poglavarstvu) pristojni kr. banski upravi, ki odloči o njih na prvi stopnji.

Zoper odločbo kr. banske uprave ima vsak kandidat pravico pritožbe v 15 dneh na ministrstvo za gozdove in rudnike, čigar odločba je dokončna.

Kraj in čas opravljanja izpita.

Člen 6.

Kraj in čas opravljanja izpita določi 3 mesece prej kr. banska uprava po svojem predvidu in izkazani potrebi in po številu kandidatov, ki se pripuste k izpitu.

Ta razpis je treba javno razglasiti in dati vsem kandidatom, ki se prepuste k izpitu, na znanje.

Prošnje iz člena 5. tega pravilnika se smejo sprejemati še 30 dni po objavi tega razpisa. Okrajna načelstva (mestna poglavarstva) morajo predložiti tako opremljene prošnje takoj kr. banski upravi s svojim mnenjem in predlogom.

Izpraševalna komisija.

Člen 7.

Izpraševalno komisijo imenuje in sklicuje ban.

Komisija sestoji iz šefa gozdarskega odseka kr. banske uprave ali njegovega namestnika kot predsednika in dveh kvalificiranih gozdarskih strokovnjakov kot članov.

Delovodjo komisije določi šef gozdarskega odseka kr. banske uprave izmed pisarniškega osebja.

Članom izpraševalne komisije gre povračilo potnih stroškov v breme banovinskega proračuna.

Člen 8.

Po sklicu komisije izroči kr. banska uprava vse prošnje k izpitu pripuščenih kandidatov predsedniku izpraševalne komisije, pozneje prejete prošnje pa, brž ko so rešene. O sejah komisije, ki jih sklicuje predsednik, kakor tudi o samem poteku izpita se piše zapisnik v posebni knjigi zapisnikov. V zapisnik se sprejmejo ob kratkem samo sejni sklepi; podpišejo ga pa predsednik, člani in delovodja komisije kot zapisnikar.

Vrste izpita.

Člen 9.

Izpit je pismen in usten.

Pismeni izpit opravljajo vsi kandidati skupaj in traja štiri ure. Nadzira jih član komisije, ki ga določi predsednik.

Ustni izpit sme trajati za vsakega posameznega kandidata največ dve uri, izpraševanje iz predmetov posameznih skupin (člen 10.) pa ne sme trajati več kot eno uro.

Naloge in vprašanja morajo biti praktičnega značaja in morajo upoštevati razmere in potrebe kraja, kjer kandidat slušbuje. V ta namen odredi predsednik komisije lahko skupni odhod v bližnji gozd ali gozdno drevesnico.

Predmeti izpita.

Člen 10.

Predmeti izpita so tile:

A. Splošna izobrazba in poznavanje predpisov:

1. Poznavanje državnega jezika. Pravilno čitanje in pisanje za službene potrebe.
2. Poznavanje štirih osnovnih vrst računanja s celimi in decimalnimi števili. Sklepni račun. Izračunavanje površine pravokotnika, trikotnika in kroga kakor tudi prostornine, prizme in valja. Merilske mere. Merski trak. Stega in ravnanje z njo.
3. Uporaba gozdarskega koledarja oziroma tablic za kubiranje dreves, stavbenega lesa in drv.
4. Poznavanje glavnih predpisov zakona o gozdih, zakona o lovu, banske uredbe o lovu, zakona o posesti in nošenju orožja, naredbe o izdajanju objav (izvoznici) za les in o žigosanju lesa, o prijavi sečnje v nedržavnih gozdovih in pravilnika o opravljanju čuvajske službe v državnih gozdovih.
5. Dolžnosti in pravice gozdnih in lovskih čuvajev, uporaba orožja.

B. Gozdarstvo.

1. Poznavanje najvažnejših vrst gozdnega drevja, njegovih delov in njegovih zahtev do rastišča in vzgoje. Določanje starosti drevesa.
2. Poznavanje semen najvažnejših vrst gozdnega drevja, njih nabiranje, hramba in uporaba.
3. Poglavitne vrste gozda po vzgoji.
4. Pojem in namen ureditve gozdov.
5. Načini sečnje, izdelava lesa v običajne vrste, predelava v gozdu.
6. Poznavanje in uporaba najvažnejših vrst lesa za kurjavo, trgovino in domačo rabo.
7. Običajni stranski gozdarski proizvodi in njih pomembnost.
8. Pomlajevanje in osnavljanje gozdov po naravni in umetni poti, delo v gozdni drevsesnici.
9. Škode in nevarnosti za gozdove, ki jih povzročajo človek, domače živali, divjad, mrčesni okuževalci in elementarne nezgode (požar, veter, suša, sneg, led in mraz), kako se da to preprečiti, in postopek pri odpravljanju nastalih škod.

C. Lovstvo.

1. Poznavanje najvažnejših vrst zaščitene in nezaščitene divjadi in zverjadi.
2. Smisel in glavni predpisi lovopusta. Gojitev divjadi.
3. Osnovni pojmi iz nauka o psih.
4. Pokončevanje škodljivcev.
5. Dovoljeni in prepovedani načini lova na divjad.
6. Poznavanje običajnega lovskega orožja, streliva, priprav za lovljenje in strupov in ravnanje z njimi.

Izpitne ocene. Ponavljanje izpita.

Člen 11.

Izpitne ocene so tele:

1. zelo sposoben;
2. sposoben;
3. nesposoben.

Če so glasovi deljeni, odloči predsednikov glas. Kandidat, ocenjen za nesposobnega, sme pri isti kr. banski upravi izpit enkrat ponavljati. Komisija sme odrediti, iz katere treh skupin (člena 10.) naj kandidat izpit ponavlja.

Člen 12.

Spričevalo.

O opravljenem izpitu izda izpraševalna komisija vsakemu uspešno izprašenemu kandidatu s pečatom kr. banske uprave in podpisom vseh članov komisije takole spričevalo:

Številka

Spričevalo.

....., rojen v,
srez, banovina,
dne, je bil z odobritvijo kr. banske uprave
..... banovine v
št. z dne pripuščen
k logarskemu izpitu za čuvaje nedržavnih gozdov in je v dneh
..... pred podpisano izpraševalno komisijo
izpit opravil ter bil ocenjen kot
za opravljanje gozdarske in lovsko-čuvajske službe.

V dne 19

Člana:

(M. P.)

Predsednik
izpraševalne komisije:

Ocene so: 1. zelo sposoben; 2. sposoben; 3. nesposoben. Spričevalo ima številko določbe o pripustitvi k izpitu.

Člen 13.

Komisija predloži zapisnik o izidu izpita banu. Kraljevska banska uprava predloži overjen prepis tega zapisnika ministrstvu za gozdove in rudnike in ga pošlje vsem ostalim bankim upravam.

Člen 14.

Pravilnik št. 8627 z dne 20. julija 1930, kakor tudi ostali pravilniki in naredbe, po katerih se je opravljal doslej ta ali podoben izpit, se razveljavljajo. Izpiti, opravljeni po teh pravilnikih, imajo polno veljavo tega izpita.

Člen 15.

Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem razglasitve v „Službenih novinah“.

Prošnje za pripustitev k izpitu morejo kandidati vložiti že sedaj preko okrajnih načelstev na bansko upravo. Kdor je z uspehom dovršil enoletno gozdarsko šolo v Mariboru, je izpita oproščen. Lahko pa izpit opravi prostovoljno kakor tudi tedaj, če to zahteva njegov delodajalec.

Ing. A. Š.

Dopisi

VSA BREMENA KMETSKEGA POSESTVA MORA NOSITI GOZD.

Že večkrat je Gozdarski vestnik opozarjal na težko stanje gozdarstva in poudarjal, da so kmetški gozdovi že preveč izčrpani, ker se iz gozda krijejo potrebe vsega posestva, gozdarstvu pa da se kljub temu posveča premalo pozornosti. V potrdilo naših ugotovitev prinašamo v naslednjem iz Kmetovalca 1940/1 dopis kobanskega kmeta:

„Seveda so kraji, kjer kmet redi lahko dovolj živine in prašičev, pridelava hmelja, vina in sadja. To mu zrase vsako leto, ne da bi s tem škodoval posestvu ali ga uničil. So pa kraji, kjer more kmet rediti le par volov, dve kravi in nekaj prašičev za domačo uporabo. Vse drugo, razen koruze, krompirja in fižola, mora večinoma dokupiti. Dohodkov nima popolnoma nobenih; zato mora vsa bremena nositi gozd.

Vzamimo moje posestvo! Redim par volov, dve kravi in 6 prašičev: tri za zakol, tri za rejo. Res je, da prodam kako tele ali par prašičkov, kar je za največjo silo: za obutev meni in moji družini. Davka plačam 3000 din, za zavarovanje proti požaru 500 din. Imam enega hlapca, ki je malo revež, in ima 1200 din na leto. Zaščitne plačam 4800 din. Skupaj torej 9500 din. Te mora dati gozd. Imam pa samo bukovje. Posekati moram na leto 200 m³ drv, da plačam ta znesek. Tako že sekam tri leta; in ako bo to trajalo še tri leta, ne bom imel za dom več nobenega polena. Kaj potem in kako bodo nekoč gospodarili moji otroci? Na tem skalovju namreč smeš računati, da boš šele v 100 letih zopet lahko sekal. V takem položaju pa nisem samo jaz, ampak ves Kozjak oziroma ves levi breg Dravske doline. Neusmiljeno gospodari povsod sekira. Še nekaj let in naš Kozjak bo postal drugi Kras. Tako nam gre že vsa leta, kar traja kriza. Ako bo to še dalje trajalo, bo kmet popolnoma uničen. Niti misliti ni, da bi naši otroci mogli za nami gospodariti. Še, ako bi dolga ne imeli, bi morali do skrajnosti varčevali!“

POMANJKANJE GOZDOV V MEDMURJU.

Gozdarski krogi neprestano opozarjajo na čezmerno izkoriščanje gozdov, ki zlasti slabo vpliva na stalno zaposlitev delavstva, kakor tudi poudarjajo nevarnost, da bo v bližnji bodočnosti zmanjkalo lesa in drv, poljedelsko zemljišče pa bodo odnašali vetrovi, voda, povodnji itd.

Tako se je Medmurje še pred nekaj desetletji lahko ponašalo s svojim gozdnim bogastvom. Danes pa se že čuti pomanjkanje lesa. Kakor poroča Jugoslovenski Lloyd, zavzemajo v okraju Čakovcu gozdovi 17% skupne površine, v okraju Prelogu pa samo 9,5%. Gozdov je torej malo in še ti nimajo normalne lesne zaloge, ker so njihovi sestoji večinoma stari 3—45 let in je le prav malo starejših. Najmočnejše se občuti pomanjkanje drv; cene so zato razmeroma visoke.

ZVIŠANJE DELAVSKIH DNIN.

Zvišali so dneine svojim uslužbenecem: Gozdna uprava Auerspergovega veleposestva v Jelendolu od 1. januarja za 10%, Gozdni urad Karla Borna v Trziču od 1. decembra 1939 za 11%, tovarna lepenke Artur Perger v Mislinju od 19. decembra 1939 za 10%, Mestna korporacija v Kamniku od 1. decembra 1939 delavcem brez otrok za 0,25 din, oženjenim z dvema otrokoma za 0,35 din, oženjenim s tremi ali več otroki pa 0,50 din na uro in Parna žaga v Sevnici od 1. novembra 1939 za 0,30 din na uro.

VAZNI SKLEPI GORENJSKIH LOVCEV.

Občni zbor „Lovskega društva za Gorenjsko“ (okraji Kranj, Radovljica in Skofja Loka) se je ob številni udeležbi članstva vršil na svečnico, dne 2. februarja t. l. v Skofji Loki. Zborovanje je bilo precej razgibano; zlasti se je mnogo in kritično razpravljalo o delu in nalogah Lovskega društva glede na razmere v tukajšnjih loviščih.

Na zborovanju so bili za letos sprejeti naslednji važni sklepi:

1. Letošnja izredno huda zima bo imela za posledico občutno nazadovanje staleža srnjadi. Da se srnjad čim bolj zaščiti, da se obdrži ozir. izboljša njen stalež in da se ta plemenita divjad obvaruje pred čestokrat nelovskim in škodljivim streljanjem s šibrami, se obvezno sklene za vse člane Lovskega društva, da se bo v letu 1940 smela streljati srnjad izključno le s kroglo.

Vsak prekršek bo imel za posledico izključitev iz lovskega društva za eno leto in v zvezi s tem izgubo pravice do lovske karte.

2. Društvo plača lovskim čuvajem za vsako prijavo divjega lovca denarno nagrado v znesku 200 din. Nagrada se prizna in izplača po pravomočni razsodbi sodišča ali občene upravnega oblastva.

3. Društvo bo s posebnim pravilnikom razpisalo denarne nagrade lovskim čuvajem za pokončevanje plit roparic (skobci, kragulji, srake, šoje).

4. Za nakup žive divjačine za osvežitve krvi bo društvo po finančnih možnostih prispevalo k stroškom.

5. Da se poskrbi za potrebno lovsko naobrazbo tako lovsko-nadzornega osebja kot lovcev iz vrst lovskih upravičencev, posebno pa še lovskega naraščaja, se bo v letu 1940 priredil večdnevni lovski tečaj v Kranju. Za predavatelje bodo naprošeni priznani lovski strokovnjaki.

J.

POROČILO O 19. DRAŽBI KRZNA v Ljubljani 22. januarja 1940.

Kakovost krzna, ki je bilo vposlano v Ljubljano skoraj iz vseh predelov naše države, je bila v splošnem srednja. Najboljše so bile kune zlatice, dihurji in nekaj gorskih lisic. Zanimivo je, da je bila 1 gorska lisica posebne kakovosti prodana za izredno ceno 460 din. Kune zlatice so bile večinoma temne, enakomerne barve, kar jim daje posebno ceno.

Na prodaj je bilo največ lisic, ki bi dosegle večjo ceno, ko bi bil omogočen izvoz v Nemčijo in Italijo. Lisice za izvoz sploh ne pridejo v poštev; kupovali so jih le domači krznarji za uporabo v državi. Prejšnja leta je bila Nemčija vedno najmočnejši kupec naših lisic. V ostalem pa gospodarske nevednosti, ki so posledica vojne v Evropi, niso vpli-

vale na kupčijo. Najboljši kupci so bili Američani, Francozi in Angleži, ki so se zlasti zanimali za kune zlatice, kune belice in dihurje. Letošnje kune zlatice in kune belice slovenskega izvora so vse prodane. Na žalost so bili letos kupci iz Nemčije in Italije slabo zastopani. Pač pa je bilo mnogo kupcev iz naše države.

Na dražbi smo prodali skoraj vse razpoložljivo krzno.

Dopoldne je bila na velesejmu običajna prosta prodaja kožuhovine, popoldne pa dražba. Dopoldanske cene, dosežene v prosti prodaji so bile nižje od popoldanskih na dražbi: tako n. pr. lisice v prosti prodaji 100 do 200 din, na dražbi 120—180; kune zlatice 1300—1500, na dražbi 1400—1700; kune belice 400—500, na dražbi 750 do 900 din.

Dosežene cene za prvovrstno krzno so bile v dinarjih sledeče (v oklepaju so cene, dosežene na dražbi 23. jan. 1939): poljske lisice 110 do 124 (100), gorske lisice 120—180 (140), 1 poseben primerek gorske lisice 460, kune zlatice 1300—1700 (1000 do 1320), posebni primerki kune zlatice do 2000 (1500), kune belice 750—900 (550—600), dihurji 110—140 (80—110), vidre 500—600 (320—400), posebni primeri vidre 750, zimski zajci 10 (7), letne srne 25 (9—16), jeleni 41 (40), damjaki (šarenjaki) 29 (13), jazbeci 75 (70—76), divje svinje 30 (10), divje mačke 44 (50), pižmovke 40 (25), zimske veverice 14, rjava podlasica 3, bela podlasica 35, domače mačke 10 in domači zajci 3; za polhovo krzno ni bilo zanimanja.

Prihodnja dražba krzna „Divje kože“ bo 4. marca 1940 na ljubljanskem velesejmu.

Ljubljanski velesejem.

NOVA ZAGA.

Tvrdka Bratje Pavletič, d. z. o. z. v Ljubljani namerava postaviti v kratkem lasno žago.

POGOZDOVANJE DUBROVNIŠKE OKOLICE.

Jugoslovenski Lloyd poroča, da bodo v okolici Dubrovnika na požganinah Pelke ter goličavah Srdja, Nunciate in Grbavca letos zasadili 60.000 borovih in cipresovih sadik, kar bo za Dubrovnik velike gospodarske in tujskoprometne koristi.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(HV = Hitschmanns Vademekum, Wien; TGL = Trgovsko gospodarski leksikon, Ljubljana 1935; pomen drugih kratic glej na str. 18!)

cena f. c. = fr. courtage.

cena f. t. = f. tout.

f. embalage — ovoj brezplačno.

f. tout — cena f. t. — cena, v kateri so vračunani tudi izdatki, zlasti provizija, pri devizah po navadi tudi obresti ali diskont. — [TGL]

f. za f. — odpošiljatelj plača vozno tja, nazaj pa prejemnik (t. j. pri pošiljkah na izbiro, pri vzorcih in pod.). — [TGL]

feo = franko.

fkб = franko

fr. = franko.

franko — brezplačno, poštnine prosto ali plačano.

Kratika je iz italijanščine („franco“, angleški „free“, nemški „frei“) — [HV]

franko vagon — prodajalec nosi vse stroške do naložitve na vagon.

fr. carine — carina je plačana. — [TGL]

fr. courtage — cena f. c. — cena, v kateri je že zaračunana posrednina, mešetarina. — [TGL]

fr. provizija — provizija je že vračunana v ceni. — [TGL]

kalo — odbitek, popust, izguba na novcih in pod.; upadek na množini, meri in teži pri blagu, ki nastane v skladišču, pri pošiljanju itd.; izguba ali primanjkljaj na teži ali meri, ki nastane po usahnjenju, prevozu itd.; dovoljen popust; v mnogih primerih upošteva prodajalec kalo že vnaprej s popustom na ceni in teži, redkeje z nezaračunano večjo težo; često se pa dovoljuje popust za kalo šele po obvestilu.

Kratika je iz italijanščine („calo“, „calare“), oziroma iz francoščine („caler“). — [TGL]

kontrahent — pogodbenik; oseba, ki sklepa pogodbo.
Beseda je iz latinščine.

kontrahirati — sklepati pogodbo.
Beseda je iz latinščine.

kontrakt — pogodba, spis o pogodbi.
Beseda je iz latinščine.

loco — v mestu, tu.

Beseda je iz latinščine.

loko — loco.

manko — primanjkljaj, deficit, nedostatek, ubitek. — Železniško prevozno pravo v širšem smislu besede naziva manko delne izgube, v ožjem smislu pa odbitek ali odpadek. Medtem ko se razume kot popolna izguba ali izguba cele pošiljke ali pa posameznega kosa pošiljke, označenega v prevoznih listini, se razume pod ubitkom izguba posameznega kosa, ki ni označen posebej v prevoznih listini, pod upadkom pa izguba na teži, ne da bi šlo pri tem za izgubo posameznega kosa, izročenega za prevoz po prevoznih listini. — [TGL]
Beseda je iz italijanščine („manco“). — [TGL]

n. n. — ime je neznano.

Kratika je iz latinščine („nomen nescio“).

O/T — z vozom ali po železnici.

Kratika je iz angleščine („on truck or railway“). — [HV]

O. U. Z. D. — Okrožni urad za zavarovanje delavcev.

pag. — stran.

Kratika je iz latinščine („pagina“).

paginirati — označiti strani knjige z zaporednimi številkami.

Beseda je iz latinščine. — [TGL]

RP — odgovor je plačan (na brzojavkah).

Kratika je iz francoščine („reponse payee“). — [HV]

R P D x — nujni odgovor je plačan (na brzojavkah; za x se mora staviti število vplačanih besed). — [TGL]

s. s. — končna vsota, končni seštevek.

Kratika je iz latinščine („summa, summarum“). — [TGL]

S. S. — parnik.

Kratika je iz angleščine („steamship“). — [TGL]

Lesna trgovina

Podaljšanje veljavnosti lesnih izvoznih dovoljenj.

Narodna banka je podaljšala veljavnost izvoznih dovoljenj za les na dva meseca.

Kontrola uvoza v Palestino.

Palestinska vlada je 11. decembra 1939 vpeljala kontrolo uvoza, ki jo je 21. decembra 1939 še razširila, tako da se sedaj nanaša na 437 artiklov, t. j. na 87% vsega uvoza. Uvozna dovoljenja izdaja na prošnjo palestinskega uvoznika upravitelj glavne carinarnice. Osnova za dovoljenje je množina blaga, ki jo je dotični uvoznik uvozil od avgusta 1937 do avgusta 1939. Do te kontrole je prišlo zato, da se prepreči uvoz blaga iz sovražnih držav; zato mora prosilec dokazati z računom in izpričevalom o poreklu blaga, ki ga potrdi angleški konzulat, da blago ni sovražnega porekla.

V zvezi s tem opozarjamo jugoslovanske izvoznike, da v bodoče priložijo pošiljkatvam v Palestino poleg do sedaj potrebnih dokumentov še izpričevalo o poreklu, potrjeno od angleškega konzulata.

Prodaja starih slavonskih hrastov.

Pred nekaj tedni je bila pri gozdnem ravnanstvu Brodske imovne občine v Vinkovcih velika dražba, na kateri je bilo prodanih 11 sečenj. Prodajne cene so bile za 20–50% višje od izklicnih. Največji uspeh je bil dosežen pri prodaji sečnje 144 hrastovih dreves, starih 200–300 let. Ti hrasti, katerih kubatura je 798 m³, so iz gozda Pavao. Kupila jih je tvrdka Timber iz Zagreba za 1.259.800 din, medtem ko je bila izklicna cena 800.027 din. Vsak hrast je torej dosegel na panju vrednost blizu 10.000 din.

Dvig industrije papirnatih vreč.

Industrijski kurir poroča, da je tudi v Jugoslaviji veliko povpraševanje za papirnatimi vrečami, ker je začelo primanjkovati vreč iz jute in konoplje. Tako je tvrdka Jugoslovensko Bates a. d. zvišala svojo glavnico od 1 milijona dinarjev na 2 milijona, ker pričakuje močnejše proizvodnje papirnatih vreč.

Vrnitev carine pri uvozu jugoslovanskega blaga v Francijo.

V smislu francosko-jugoslovanske trgovinske pogodbe bo med drugim tudi vrnjena carina za 65 tisoč ton lesa. Množina celulozne mase, ki more biti uvožena v Francijo po najmanjši carinski tarifi, je zvečana od 8.000 ton na 13.000 ton. Trgovinska pogodba in plačilni sporazum sta stopila v veljavo 1. jan. 1940; odpovedana morata biti v oktobru za konec leta ali pa se molče podaljšata za 3 mesece.

Jugoslovanska vlada namerava zaradi pospeševanja meddržavne trgovine izrabiti vse te ugodnosti.

Davek na vojne dobičke v Švici.

Švicarski zvezni svet je predpisal poseben davek na vojne dobičke, ki velja tudi za lansko leto. Davek morajo plačati podjetja, ki so dosegla ali dosegajo zaradi vojne večji dobiček, kot so ga imela v mirni dobi.

Prepoved izvoza smuči iz Švedske.

Švedska vlada je prepovedala izvoz smuči, smučarskih palic in raznega smučarskega pribora.

Slovaški lesni izvoz.

Slovaška izdela vsako leto približno za 1 milijardo slovaških kron lesa; od tega ga izvozi približno za pol milijarde. V prvih 11 mesecih lanskega leta je izvozila 81% lesa v Nemčijo, 6% na Madžarsko in 13% na Holandsko in v druge države; v decembru pa je šlo več lesa v Svico, ki ga je plačala deloma v prostih devizah deloma s kompenzacijo.

Stanje lesnega trga Slovenije v januarju 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Iz objavljenih uradnih podatkov o jugoslovanskem izvozu v lanskem letu more vsakdo spoznati pomen gozdnega in lesnega gospodarstva za zunanjo trgovino; tako je Jugoslavija izvozila lansko leto vsega skupaj 3.464,135.000 ton blaga za 5.521,186.000 din; od tega odpade na gozdne pridelke 1.299,455.000 ton za 1.121,258.000 dinarjev ali po teži 38% in po vrednosti 21% vsega izvoza. Lesa je bilo izvoženega v Italijo za 301,000.000 din ali 52%, na Madžarsko za 116,000.000 din ali 40%, v Grčijo za 55 milijonov din ali 40%, v Anglijo za 123,600.000 din ali 34% in v Nemčijo za 159,400.000 din ali 9% od vrednosti celotnega našega izvoza v te države.

Lesna trgovina z Italijo in Madžarsko se razvija razmeroma ugodno; upati je, da se bo lesna trgovina z Madžarsko po novi pogodbi še izboljšala, Anglija verjetno ne bo nabavila v Kanadi toliko lesa, kolikor ga je še pred zimo nameravala, zato bo gotovo iskala nadomestila med drugim tudi v romunskem in jugoslovanskem lesu. Lesna trgovina z Nemčijo je še vedno v zastoju; mogoče pa je, da bo nekoliko oživela, če pride na sestanku jugoslovanskega in nemškega lesnega odbora, ki bo v februarju na Bledu, do zvišanja cen in odstranitve nekaterih ovir. Izvoz v Francijo in njene kolonije se je zadnje mesece nekoliko dvignil, vendar pa še ne do tiste višine, ki jo je bilo pričakovati. Vse premalo pa se zanimamo za švicarski lesni trg, ki ima gotove in dobre plačnike. Čeprav je Jugoslavija Švici med vsemi izvoznimi državami, ki prihajajo zanjo v pošte, najbližja, vendar Švicarji kupujejo les v Romuniji in Slovaški. Nadalje bo treba tudi misliti na ureditev izvoza v Turčijo, Palestino, Švico in čezmorske države.

Naše stališče je namreč, da se naj lesni izvoz usmeri na čim več zunanjih trgov. Vezati izvoz samo na en ali dva trga, je v današnjih negotovih časih zelo tvegano; prav lahko se namreč pripeti, da se izvoz v kako državo popolnoma ustavi, in če je naš lesni trg skoraj ves vezan na to državo, prav lahko zaidemo v težko lesno krizo.

Trenutno so dani vsi pogoji, da se dosežejo za les tako visoke cene kot še morda doslej nikoli. Pač pa bo treba zboljšati lesno izdelavo in predelavo, urediti vprašanje vagonov in prevoza, prilagoditi novim razmeram tarifno politiko ter izvozna dovoljenja itd. Doslej še dobrih cen nismo izrabili v polni meri, ker nismo imeli na zalogi dovolj suhega lesa. Marsikdo bi tudi lahko v zimski sezoni svoj les boljše prodal, ko ga ne bi že poletni in v jeseni za mnogo nižjo ceno odstopil prekupčevalcem.

Kakor poročajo časopisi, bo v kratkem ustanovljena Izvozna direkcija, ki jo je Gozdarski vestnik napovedal že v decembru. Pričakujemo, da bo delovala v skladu s krajevnimi potrebami in znala odstraniti vsa nasprotstva in negotovosti, ki vladajo na našem lesnem trgu.

Povpraševanja iz inozemstva.

- 27 — Valencia: celuloza, hrastove dogle, hrastovi pragovi, bukov in mehki les.
- 32 — Livorno: gradbeni les.
- 41 — New York: izvozno in uvozno društvo išče poslovne zveze z našimi izvozniki in uvozniki.
- 45 — Port au Prince (Haifa): suhe gobe, gradbeni les in leseno orodje.
- 46 — Curih: suhe in sveže gobe.
- 49 — Milan: tanin.
- 53 — Milan: zastopniška tvrdka rabi karbon papir za izvoz v Holandsko Indijo.

- 54 — London: papir in tanin.
- 56 — Milan: ekstrakti za strojenje kože.
- 61 — Casablanca: nudi se zastopnik za zavojni papir.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd, pošt. predal 818, ali na Delegacijo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine za banovino Hrvatsko, Zagreb, pošt. predal 606. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja ali ponudbe in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za februar 1940.

Finančni minister je določil za februar sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.

1 napoleon	din 350.—
1 zlata turška lira	398.30
1 angleški funt	216.—
1 ameriški dolar	55.—
1 kanadski dolar	54.80
1 nemška marka	14.80
1 belga	9.15
1 pengö	8.70
1 brazilijanski milrajs	2.85
1 egiptski funt	216.—
1 palestinski funt	215.—
1 urugvajski pezos	18.60
1 argentinski pezos	12.40

1 čilski pezos	din 1.25
1 turška papirnata lira	34.—
100 francoskih frankov	124.—
100 švicarskih frankov	1235.—
100 italijanskih lir	228.80
100 holandskih goldinarjev	2915.—
100 bolgarskih levov	45.50
100 rumunskih lejev	30.—
100 danskih kron	1105.—
100 švedskih kron	1270.—
100 norveških kron	1245.—
100 španskih pezet	430.—
100 grških drahem	40.—
100 češkoslovaških kron	150.50
100 finskih mark	108.—
100 letonskih latov	740.—
100 iranskih (perz.) rijalov	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Popravek.

V Gozdarskem vestniku 1939 popravite: na str. 60. pri podatku za skupno množino lesa meseca aprila 16.956.5 v: **61.956.5**; na str. 217. pri opisu 1. slike Foto: Avgust Broman v: **Foto: Bernard Čas**; na str. 229. v tabeli č) za samoupravne nameščence v: **samoupravne gozdarske nameščence**; na str. 229. v 6. stolpcu zadnje vrste v tabeli: prva 25, vsaka nadaljnja 50 v: **prva 50, vsaka nadaljnja 25**; na str. 233. v zgornji tabeli plm v: **q** in na str. 233. v spodnji tabeli kubar v: **butar!**

Mali oglasi

REVIRNEGA GOZDARJA srednjih let, poročenega, z vsestransko temeljito prakso, ekspeditivnega in telesno odpornega, veččega vseh, tudi pisarniških del in nemščine, sprejme preko 1500 ha veliko gozdno posestvo sredi Slovenije na stalno in samostojno mesto. Nastop možen takoj — Ponudbe z navedbo strokovne izobrazbe, prakse, osebnih podatkov in zahtevka plače pod „Samostojen gozdar“ na Uredništvo „Lovca“, Ljubljana, Trdinova 8.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova. puškar-na in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

DRAŽBA LESA. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24/I, razpisuje na dan 27. marca 1940 **pismeno dražbo** okoli **16 tisoč 300 m³** mehkega (iglastega) tehn. porabnega **lesa na pa-nju** iz območja gozdne uprave v Kočevju. — Razglas, pogoje, ti-skovine in pojasnila dobite pri upravi v Ljubljani in pri gozdni upravi v Kočevju.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

KUPIMO 10.000 brestovih sadik za pogozdovanje spomladi tega leta. Ponudbe prosimo na naslov: Uprava veleposestva Slivnica pri Mariboru.

Gozdna tla

Vojteh Lindtner (Beograd)

Gozdne posestnike in lesne trgovce zanima, koliko lesa in drv daje gozd, recimo na 1 ha, ob nekem številu dreves določenega premera; kmet računa z vsakoletno steljo, ki mu jo daje odpadlo listje, mah, praprot in resa; gobarja privlačujejo predvsem gozdovi, kjer bo našel največ gob; otroke mikajo gozdne jagode; izletnik si želi hoje po mehkih in senčnih gozdnih tleh: vsakdo na svoj način izkorišča gozd! Medtem ko vrtovi in polja zahtevajo setve, gnojenja in nege, gozdovi, ki že obstajajo, sami poskrbe za setev in gnojitev. Gozdnemu rastlinstvu in živalstvu ter humoznim tlam, ki dajejo rast bujni vegetaciji, hočem posvetiti v naslednjih vrsticah nekaj načelnih, le v grobih obrisih naznačenih misli.

Ko opazujemo gozd, se nehote vprašamo: „Kje je neki listje, ki je odpadlo pred petimi, dvajsetimi leti?“ Odgovor je kaj enostaven: „Segnilo in sprstelo je.“ Saj vemo, da vse, kar je organsko in odmre — bodisi rastlina ali žival — zgine in se razkroji. Strokovno imenujemo ta proces mineralizacijo. Minerali (rudnine) se morajo namreč vrniti zemlji, ker bi bila sicer zemlja kmalu izčrpana vse do onih globin, v katere morejo prodreti rastlinske korenine in koreninice. Težko si je zamisliti, kaj bi nastalo, ko bi odmrlih rastlin in poginulih živalskih trupel ne odstranjala narava sama ali z drugo besedo, ko bi se ne vršil smotreni proces mineralizacije. Ker je odmrlega materiala ogromno, je naravi pri tem procesu na voljo brez števila pomočnikov. Tako nekaj tega materiala služi v hrano žuželkam, črvom in drugim živalim, vendar pa ostane mnogo neprebavljenega, in sicer predvsem snovi, ki so podobne celulozi, roženini in kostem. Te organske snovi pa pretvarjajo v neorganske spojine mikroorganizmi, to so šele z drobnogledom ali mikroskopom vidna majhna bitja. Ta bitja seveda v ledu in snegu ne morejo živeti; zato je bilo mogoče, da so se nam ohranili mamuti, zakopani v sneg in led, sveži celih 20.000 let.

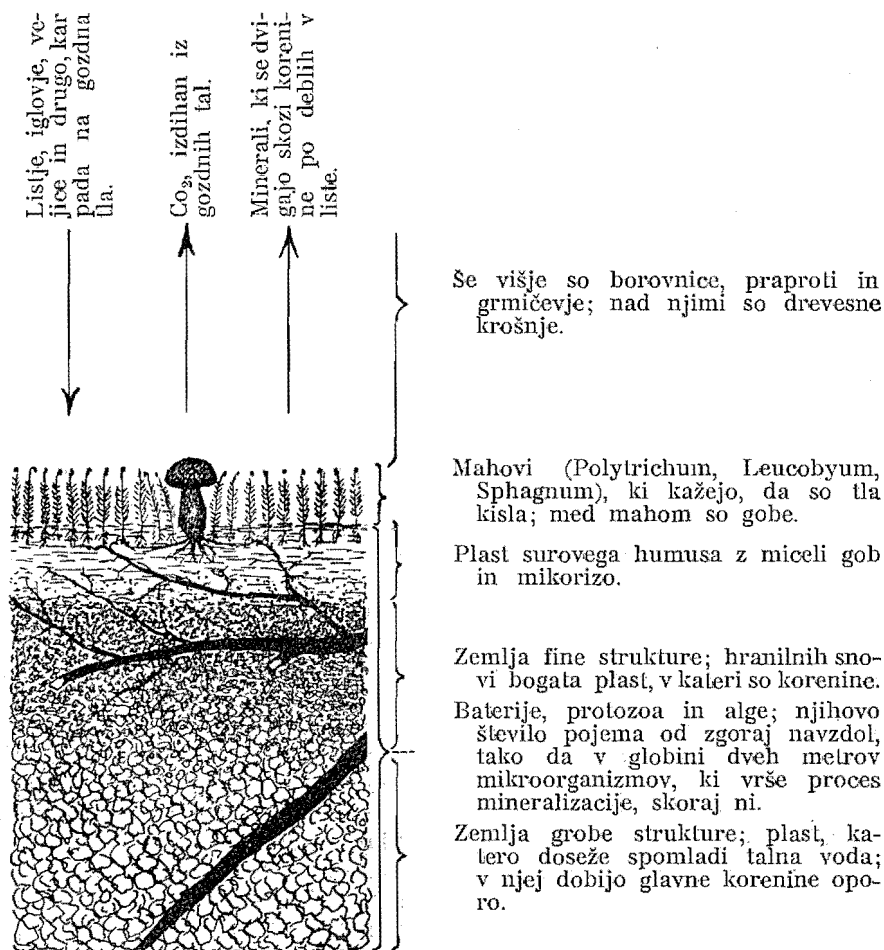
Mikroorganizmi, ki živijo v prav vsaki zemlji, obdelani ali neobdelani, so lahko bakterije, glivice, najnižje živali (protozoa) in alge. Prav za prav so to vse eno-, dvo- ali večstanične povodne rastline in živali, ki se zadovolje z adhezijsko vodo, to je z vodo, ki se drži na površini zemeljskih delcev tako čvrsto, da ne odteče in ne pronica v globino. V tej vodi živi, plava, deluje in gine rastlinstvo, ki od njih zavisi kakovost zemlje. Jasno pa je, da so predpogoj za uspešno delovanje mikroorganizmov različne zunanje okolnosti, ki ustvarjajo šele mikroorganizmom možnost delovanja in razmnoževanja; saj jih mora biti v enem samem gramu zemlje na milijone, da se pokaže njih učinek.

Proces mineralizacije bi lahko primerjali z gorenjem polena; ko uhajajo različne spojine, kot ogljikov dvokis in voda v obliki vodnih hlapov nazaj v zrak, preostane pa pepel, ki je čisto neorganska snov. Čeprav dejansko obstoji delo bakterij v počasnem

zgorevanju (oksidiranju) organskega materiala, vendar imenujemo ta proces mineralizacije, pri katerem povzročajo bakterije, da uhajajo v zrak smrdljivi plini, kakor ogljikov dvokis (CO_2), metan (CH_4), amonijak (NH_3), žveplovodik (H_2S), indol, skatol in dr., gnitje. Popolnejša mineralizacija pa se imenuje trohnenje, pri katerem ostane ob zadostnem kisiku vse v zemlji ne kot pepel, temveč kot neorganske raztopine; (zgoraj omenjeni vmesni smrdljivi produkti se pri trohnenju ne tvorijo). Kakor sočnim rastlinam na jesen odmirajo nadzemeljski deli, tako gozdu odpada listje. Pri tem dež najprej izpere, kar se da topiti, nato pa insekti (žuželke) in njih ličinke material mehanično razkosavajo, njim slede miceli ali podgobja gob in glivic in že začno tvoriti bakterije svoje kolonije. Iz listja, iglic in vejic nastajajo plasti; če je njih oblika še ohranjena, govorimo o surovem humusu, ki pa ni nekaj trajnega; zgornji, mlajši del sloja se namreč dopolnjuje, medtem ko spodnji, starejši del prehaja v posebno, tako imenovano koloidno stanje. Vsako trdno snov, organsko ali neorgansko, zdrobimo lahko v manjše delce. Dostikrat vidimo tri delce s prostim očesom kot večja ali manjša zrnca ali kot najfinejši trak. V vodi se velika večina trdnih snovi raztopi, to se pravi: trdna snov se razdeli v majhne delce, ki jih ne moremo zaznati niti s prostim očesom niti z najfinejšim mikroskopom. Če so ti delci veliki 1—100 milijonin mm, potem govorimo o koloidni raztopini. Za koloidne snovi je značilno, da vsebujejo vedno večje ali manjše množine vode in da so, množini vode primerno, več ali manj trdne oziroma tekoče. Zelo značilen primer za koloidno snov je smola, ki vre iz raznih dreves. Ko проникne iz drevesa, je še nekako tekoča, ko ji hlapi topilo, postaja bolj in bolj podobna trdnim snovem. Skoraj vse organske snovi (les, plutočina, celuloza, papir, beljakovine itd.) so koloidi. Svoje ime so dobili po latinski besedi colla — gumi arabicum. Temnobarvna kalna voda čretnih mlak ima n. pr. v sebi koloidne delce organskega izvora; rumenkasta kalna voda iz Drave pa ima pretežno glinene koloidne delce neorganskega izvora. Koloidna zrnca imajo prav posebne fizikalne in kemične lastnosti, ki jih večja telesa nimajo. Prednost finega prahu obstoji v tem, da je velikost površine nesorazmerno večja kot njegova prostornina. Kocka z robom 1 cm ima površino 6 mm². Če razdelimo isto kocko na 1 trilijon (milijarda $\times$ milijarda) kockic z robom 1 milijonine mm, je prostornina še vedno ista, površina pa znaša že 6.000 m². Tako pridejo neskončno male površinske sile do velikanske in odločilne veljave. To je posebno važno, ker se vrše reakcije pri koloidnih zrnih na njihovi površini. Najvažnejši so koloidni delci materije, ki lebdiijo v vodi, jo vpijajo in se je napijejo ter jo drže v obliki vodnega omota na površini. K njim se še povrtnemo.

Shematski si moremo gozdna tla misliti takole: zgoraj je plast surovega humusa, čigar rastlinski deli postajajo vse bolj razkosani in korodirani (nagrizeni), čim globlje so; sledi vrhnja plast zemlje, pomešane s še manjšimi organskimi delci, njej pa čista zemlja s preperelimi minerali; na kraju je živa skala. Vsak delec organske

in neorganske snovi v zemlji je prevlečen s tanko plastjo adhezijske vode, ki ni čista, temveč je v njej raztopljenih nekaj soli in raznih kislin. V njej plavajo mikroorganizmi in koloidni delci. V surovem humusu in v zemlji so še prazni prostori, ki so izpolnjeni z zrakom.

Shematski prerez tal v iglastem gozdu (izv.)

Sladke trave imajo v sebi veliko več alkalij (K = kalij, Ca = kalcij, Na = natrij) kakor pa drevesno listje, bukev in jelka pa zopet več kakor jelša in bor. Bukev zahteva dobra, ne preveč vlažna in zato nagnjena tla. Na močvirnih tleh tvorita smreka in bor gozdove. Dobra zemlja ima več bazičnih alkalij (K, Ca, Na) kakor pa slaba in močvirna, zato v oni prevladujejo bazične alkalne snovi, v tej pa snovi, ki so sestavljene iz C in H (lignin, tanin, smole). Organski koloidni delci (oziroma vodni omot okoli njih)

imajo posebno lastnost adsorpcije, t. j. privlačujejo in obdrže na svoji površini elemente raztopine, v kateri lebde. Če so pritegnjeni elementi, ki jih vodni omot na svoji površini obdrži tudi v večji koncentraciji alkalij, tedaj govorimo o nasičenem ali bazičnem humusu, če pa je to samo H, tedaj govorimo o nenasičenem ali kislem humusu. Za orientacijo glede H v tleh nam služi znak „ph“. Če je $ph = 7$, so si H in alkalije v ravnotežju; reakcija je v tem primeru nevtralna, pri $ph =$ manj kot 7 govorimo o kisli, pri $ph =$ več kot 7 pa o alkalni reakciji. Tako nam ph pove, zakaj se vegetacija mahoma izpremeni, brž ko stopimo iz bukovega gozda ($ph = 5$ do 7) v igličast gozd ($ph = 3$ do 5). Treba je poudariti, da je vobče $ph = 3$ do 5 povoljnejši za micle gob, $ph = 5$ do 7 pa za bakterije.

Vse, kar je organsko, pa je mrtvo in tako podvrženo razkroju, toda še ni do kraja oksidirano in pretvorjeno v mineralne hranilne snovi ter je več ali manj nepomešano z zemljo, imenujemo humus. Surovi humus in preperela mineralna zrnca (0.02 do 2 mm v premeru) so rezervne surovine v zemlji, iz katerih dobivajo rastline potrebne hranilne snovi. Te neprestano krožijo z vodo skozi zemeljske plasti navzdol in po rastlinskih koreninah, steblih in listih zopet navzgor. Surovi humus in prepereli minerali so nepremični, koloidni delci pa so premični. Transportno sredstvo v tleh je voda, ki kot dolgotrajen dež pada na zemljo. Deževnica je gibljiva, zbira se v potokih in rekah ter končno odteče v morja, kjer se zbirajo Na, Ca in dr. Na poti skozi zemljo se združi z adhezijsko vodo, jo razredči in izmenja, nato pa pronica dalje in odnaša vse, kar se zaradi malih dimenzij lahko prerine globlje v zemeljske plasti: to so mikroorganizmi ter organski in neorganski koloidni delci. To pronicanje sega daleč izven območja korenin in korenin, od koder se hranilne neorganske soli in soli huminovih kislin kot raztopine izpirajo in izgube. Zato teh snovi povsod primanjkuje, najbolj pa v močvirnih tleh, kjer prevladuje zaradi vodika nenasičeni humus, ki je zelo kisel in za rastline prav slab substrakt. Pomanjkanje večjih količin Ca je za kisli (nenasičeni) humus pogoj, kajti Ca nevtralizira kisli humus in prisili koloide, da se sprimejo v večje kepice (koagulirajo), ki jih sedaj zaradi njih velikosti voda več ne more transportirati iz humusa in zemeljske plasti. V tem primeru humus „sprsteni“ in postane rodovit. To se zgodi na njivah in v gozdovih, ki leže na apnencu. Ornico (kulturno zemljo, njivo) in humus ločimo na prvi pogled: prva je blede (izprane), humus pa temne, skoro črne barve. Torej posegajo padavine — zunanji, klimatski faktorji prav globoko v ves ustroj zemeljskih plasti.

Klima se tiče pokrajin ali predelov; celo v gozdu govorimo o lokalni klimi. Vreme (lepo, deževno) se nanaša na čas. Klima je nekaj konstantnega, vreme se menja dan za dnem. Za klimo nam je treba vedeti predvsem količino padavin in zagretost zraka. Sonce daje toploto; po njem se uravnavajo letni časi in po teh se obrača vegetacija: po zimi miruje, spomladi se prebudi, poleti se razvija, na jesen pa zopet gine. Od minima in maksima temperature in vode je

odvisna bujnost rasti. Oba faktorja sta si v temle razmerju: poleti maksimum toplote in minimum dežja, jeseni pa maksimum dežja in skoraj minimum temperature. Gozd je konsument ogromne količine vode, ki jo v primeri s travnikom in njivo zelo intenzivno transpirira (izhlapeva). Voda se teže segreje nego kamen in za izhlapevanje rabi visoko temperaturo. Do gozdnih tal sonce in veter nimata dostopa. Zato se zastrta gozdna tla nikoli ne segrejejo preko 15° C, pa najsi bo poleti še tako vroče.

Proces mineralizacije se vrši preko vse zemeljske oble. Klice (zabubljeno, pasivno stanje) mikroorganizmov so prav povsodi. Njih vloge so različne, prav tako njih življenjski pogoji. Na njive donášamo klice z gnojem; z oranjem preobračamo in zračimo zemljo; tako pridejo klice iz dolnjih plasti, kamor jih je zanesla voda, zopet bliže površju. Gozd je varen pred plugom; v njem tudi ni deževnikov, ki često nadomeščajo plug. Zato se na njivi bakterije bujneje razvijajo kakor v gozdu. Že temperatura gozdnih tal je mnogo mnogo izpod najugodnejše višine za razvoj bakterij. Bakterije so tu in tam več ali manj iste, toda v naravi ne odločajo samo vrste, ampak tudi njih številčna moč. Z okopavanjem skušamo na njivi to število obdržati na isti višini več mesecev. V gozdu to število hitro raste in hitro pada, toda zato se menjavajo vrste bakterij, ki razkrajajo ali bogatijo dušične spojine. Na površju zemlje, kjer je dovolj zraka, uspevajo kisik potrebujoče ali aerobne bakterije, v globinah, kjer ni dovolj zraka, propadajo aerobne bakterije, zato pa bujno uspevajo anaerobne, ki kisika ne potrebujejo, ali ga celo ne prenašajo.

Menjavanje vrst bakterij v gozdnih tleh dokazuje, da se tudi prilike za razmnoževanje menjavajo; tu prihaja v poštev predvsem kisik iz zraka, ki ga aerobne bakterije za oksidacijo (zgorevanje) mnogo potrebujejo. Preobilica vode izpodrine zrak iz zemlje. Pozimi, spomladi in jeseni, ko so gozdna tla prepojena z vodo, številčno prevladujejo anaerobne, poleli pa aerobne bakterije. Močviren gozd teh poslednjih sploh nima. Tudi celulozo razkrajajočih bakterij je v gozdu zaradi prenizke temperature prav malo. Bujneje uspevajo ob gozdni temperaturi miceli nekaterih gob, ki nadomeščajo celulozo; žive od razkrajajočih se organskih snovi in se razširjajo po surovem humusu, torej po plasti, ki leži na mineralnih tleh in ki jo tako čuvajo pred izsušenjem. Surovi humus se namreč najprej in najčešče izsuši. Mikroorganizmi in miceli gob v enem letu ne obvladajo materiala, ki na jesen odmre in pade na gozdna tla. Tako ostane surovi humus nepredelan, ko že pada drugo listje nanj: kopiči se plast na plast.

Vloga mikroorganizmov in gob nam postane povsem jasna šele, če premotrimo vprašanje dušika (N) v gozdnih tleh. Zelenim rastlinam je N za tvorbo klorofila ali listnega zelenila in beljakovin vedno potreben. Povsod je navzoč v aminokislinah, v amonijaku, amonijevem karbonatu in kot prost element v zraku. V teh oblikah je zelenim rastlinam nedosegljiv. Iz zraka jemlje N samo nekaj bakterij, protozoov, glivic in alg. Iz aminokislin proizvajajo amonifi-

cirujoče bakterije amonijak, ki se v zemlji veže v amonijev karbonat. Nato sledijo dve vrsti nitrificirujočih bakterij, ki dajo nitrile in nitrate. Šele ti so kot soliter za zeleno rastlino sprejemljivi. Obratno kemično pot vrše denitrificirujoče bakterije, ki v gozdu prevladujejo nad aerobnimi nitrificirujočimi bakterijami. Tudi miceli gob morejo pridobiti N iz aminokislin in so torej od bakterij neodvisni.

Prav toliko vrst kot bakterij (ca 150) je v zemlji tudi alg, nekaj manj je praživalic in še manj glivic. Vloga alg v gozdnih tleh še ni pojasnjena. Mogoče preskrbujejo kisik. O praživalicah vemo, da se hranijo z bakterijami in z organskimi delci. Morali bi jih zato v zemlji smatrati za škodljive, vendar pa njih mrtva telesca predstavljajo znatno obogatitev z dušičnimi spojinami. V še nekem drugem pogledu so prav tako koristni kot bakterije in glivice: ko govorimo, da zemlja diha, imamo v mislih te mikroorganizme. Za asimilacijo zelenim rastlinam potreben CO_2 se krije v pretežni večini iz CO_2 , ki je izdihan iz zemlje. V gozdu ga je skoraj še enkrat toliko kakor na prostem. Vendar pa njegova količina od gozdnih tal do drevesne krošnje pojema. Tudi število bakterij pojema od zgoraj navzdol: do 25 cm globoko jih je največ, nato pa vse manj in manj.

Zelene rastline so se pomanjkljivim množinam K, Ca in Na v gozdnih tleh izognile s temeljitejšim iskanjem teh snovi. To jim omogočajo njih izvanredno dolge in razdeljene korenine. Kakor smo že omenili, drži humus (oziroma njegova koloidna zrnca) vodo v omotu in to s tako silo, da je normalne sesalne sile rastlinskih korenin ne morejo sprejemati. Vsrkovalne sile gozdnih rastlin pa so mnogo večje. To jim omogoča prav posebna anatomsko struktura njih organov; ker dobivajo vodo le z muko, morajo z njo varčevati, čeprav rasto na zelo vlažnih ali močvirnih tleh.

Tudi glede pomanjkanja dušika v gozdnih tleh so se rastline prilagodile razmeram. Pri lovu za N so si resni konkurenti: koreninice rese, borovnice, brusnice, opojnice, zelenke, smreke, bukve, hrasta in dr. na eni in miceli raznih vrst gob na drugi strani. Kjer ni nitrificirujočih bakterij, preskrbujejo zelenim rastlinam N gobe, in sicer v tesnem združnem življenju njihovih podgobnih nitk s koreninami zelenih rastlin. Take z nitkami podgobjih omotane in preprejene korenine imenujemo mikorize (mycorrhiza).

Vsi deli zelenih rastlin (celo seme) vsebujejo snovi, ki jih deževne kaplje iz svežih listov lahko izpirajo, medtem ko iz korenin prosto difundirajo (uhajajo) v zemljo. Ti fosfatidi so za micel kemičen dražljaj; tako se more micel v humusu orientirati v smeri koreninic oziroma rastline. Rastline, ki imajo mikorizo (na pr. resa) nimajo na koncu najtanjših koreninic finih koreninskih kilačic; njih čepica je neznatna in obstoji iz ene same plasti stanic. Dilačice so organi, kjer se vrši glavno sprejemanje hranilnih snovi oziroma elementov, ki jih drže koloidi z ene in CO_2 , ki ga izločajo korenine, z druge strani. Kjer koli in na kakršen koli način (bodisi ob kalitvi semen bodisi pozneje na mladi rastlini ali na odraslem drevju) se izvrši infekcija z micelom, vedno poišče micel konec koreninice, kjer se pri nemikotrofnih rastlinah sicer razvijajo

koreninske dlačice. Pri rastlinah z mikorizo zastopajo funkcijo koreninskih dlačic nitke micela. Nitke ovijejo koreninice kot ovoj, pozneje prodro celo med stanice korenin (intracelularno) in napolnijo vse prazne prostore. Posamezne nitke se tudi vgnezdijo v stanice (intercelularno) in se tam odebele; nato pa jih staničje korenine prebavi. Tak je potek pravega sožitja, pri katerem se obe stranki okoristita in nobena ne trpi škode.

Na mikorizo naletimo samo v gozdu in sicer v zelo kislem humusu, ker se le v tem razvija in samo tu vrši svojo nalogo: da namreč oskrbuje rastlino z dušikom. Rastlina, ki ima v gozdu mikorizo, je brez nje, če raste izven gozda (na pašnikih, planinah, sipinah), ker ne uspeva tam za mikorizo potreben micel. Iz tega sledi, da je mikoriza nekaj slučajnega in nič nujnega ali stalnega, kakor so na pr. rastlinski organi, listne reže in drugo, brez česar rastlina ne more živeti. Pri mikorizi razlikujemo razne vrste: pri peritrofnih mikorizah se micel glive rastlinske koreninice niti ne dotakne, temveč le toliko skrbi, da je okoli koreninice (rizosfere) konstantno kisla reakcija; pri ektotrofnih mikorizah doseže micel kvečjemu tretjo plast stanic koreninice; endotrofna mikoriza je tipična za orhideje, kjer se glivica naseli globlje v gomolju.

Danes je nepobitno dejstvo, da so vsaj pri drevju naših gozdov tvorci mikorize miceli iz skupine Basidiomycetes (gobe). Vse seveda ne tvorijo mikorize; za one pa, ki jo tvorijo — danes vseh teh še ne poznamo — nam je sedaj jasno, zakaj jih najdemo vedno pod isto vrsto drevja. Ista vrsta gobe tvori mikorizo, ki se s prostim očesom vidi kot neznatna odebelitev konca koreninice, ali samo z eno vrsto drevja, kar je zelo redko, ali pa z več vrstami, kar je navadno. O gobanu je znano, da tvori mikorizo z več vrstami drevja; zato ga najdemo prav v vsakem gozdu. Tako je od določenega drevja odvisna tudi navzočnost ustrežajoče gobe. Pri vsem tem odločujejo seveda še drugi faktorji kakor: geološka podlaga in klimatske prilike. S podlago, ki jo daje odpadlo listje, se pospešuje rast micela-gobe, z mikorizo pa rast drevja samega. Čim bolj kisle narave so tla, tem prej smemo smatrati vse gobe, ki jih najdemo tu, za tvorce mikorize in čim bolj kisle narave so tla, tem prej zapuste gozd nizke zelene rastline, kajti goba je mnogo bolj sposobna za življenje v gozdu kot te rastline.

Šele 15 let je poznan globlji pomen mikorize: švedski mikolog Melin je bil, ki je prvi dokazal sožitje med gobami in drevjem. Pod popolnoma sterilnimi pogoji je v zaprtih steklenicah dal vzkaliti semenom smreke in macesna. Istočasno je iz vratu poznane gobe (*Boletus elegans* in dr.) izrezal košček mesa, to je micela, in ga na umetni podlagi vzgajal. Potem je s tem inficiral koreninice v steklenicah in tako dobil na umeten način ektotrofno mikorizo. Rast micela je mogel zasledovati do njegovega propada in prebave v koreninski stanici. Njegovi rezultati so bili deležni popolnega zaupanja v znanstvenem svetu, ki je imel pred njim o pojavu mikorize povsem drugačne pojme. Medtem ko prej mikorizi niso pripisovali nobenega pomena, vemo danes, da je dušik posredujoči organ

in ekološka prilagoditev na podlago, ki je za zeleno rastlino najslabša. Pri micelu so zanemarjali pripadnost in ga imeli za neškodljivega parazita, danes pa vemo, da moramo micel pripisovati gobam in da je sestavina mikorize. Klobčiče glivnih niti v stanici so si razlagali prej kot niti v pasti, kjer le-te poginejo. Dejansko se pa tu vrši vsrkavanje dušika, proces, ki so ga prej imenovali odstranitev normalno poginulih niti.

Na vprašanje, ali je mikoriza za gozdarstvo važna, danes še ni mogoče pozitivno odgovoriti, zlasti ne, če in kako bi se dala pospeševati mikorizo. Ali je nekatere neuspele poizkuse ob pogozdovanju s snreko pripisovati nedostatku humusa in s tem micela oziroma mikorize, o tem imamo samo domneve. Dosedanja dognanja glede mikorize so edina svetla točka skrivnostnega delovanja micela v gozdnih tleh. Nadaljnje domneve nastajajo šele iz opazovanja v naravi; na njih podlagi postavljamo hipoteze, ki jih nato skušamo z eksaktnim laboratorijskim proučevanjem dokazati. Na osnovi teh dokazov pa teoretična dognanja prenesemo v prakso.

Kar se da na mikorizi videti s prostim očesom ali z mikroskopom, je že dolgo poznano. Ker se dimenzije koreninskih stanic ne povečajo, ni nikoli govora o patološkem, nenormalnem ali boleznem stanju korenine. Mikoriza je ekološki problem, pri katerem nas predvsem zanima, koliko dušika pribavi mikoriza drevju. Samo laboratorijske poizkusne kulture, kjer je odstranjenih nešteto naravnih vplivov, ne morejo dati zadovoljivih rezultatov.

Da za konec povzamem: na gozdnih tleh so nad zemljo rastline z zelenimi deli, v zemlji pa rastline brez zelenila; ene brez drugih ne morejo živeti.

Predpisi za trgovanje z drvmi za kurjavo na javnih lokalnih tržiščih

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

Z zakonom z dne 23. julija 1871 (drž. avstr. zak. štev. 16 iz l. 1872) je bila vpeljana z veljavnostjo od 1. januarja 1876 metrska mera, ki je veljala za pretežni del območja severne dravske banovine.

Glede drv za kurjavo so bile z naredbo ministrstev notranjih zadev, financ, trgovine in zemljedelstva z dne 23. decembra 1875 (drž. avstr. zak. štev. 157), vpeljani kot merska enota prostorni metri in dopuščene sledeče dolžine polen (drv): 1 m, 80 cm, 50 cm. Glede skladovnic je bilo predpisano takole zlaganje:

Pri 1 m dolgih polenih — dolžina skladovnice	1 m
„ 80 cm	„ „ „ „ 1 $\frac{1}{4}$ „
„ 60 cm	„ „ „ „ 1 $\frac{2}{3}$ „
„ 50 cm	„ „ „ „ 2 „

Dotedanje mere v palcih ali colah niso bile več dopustne.

Dasi je bila raba starih mer ponovno prepovedana, so se te še dolgo uporabljale v nekaterih krajih, posebno v območju ljubljanskega okraja. Drva so se tod izdelovala večinoma v dolžini 22 dunajskih palcev, to je 58 (57.95) cm, ali 23 palcev to je 60 (60.58) cm, in se zlagala v tako imenovane drvarske sežnje (klaftre). Preračunavanje teh dimenzij na prostorne metre je bilo za neizvedenca težavno;¹⁾ zato se je pripetilo, da je včasih prodajalec kupca prevaral tako glede mere kakor vrednosti prodanih drv.

Zakon o merah, njih rabi v javnem prometu in nadzorstvu nad njimi, ki je izšel 30. junija 1928 (Uradni list 1928, št. 252), določa v členu 51., da prestane veljavnost vseh posebnih zakonov in predpisov o merah, ki obstoje v posameznih pokrajinah kraljevine Jugoslavije. Ta zakon je bil uveljavljen dne 10. avgusta 1928.

Po tem zakonu so tudi v prometu z drvini dovoljene le metrske mere. V tem pogledu pa do sedaj niso izšle nikakršne podrobnejše odredbe:

Splošne uzance²⁾ Ljubljanske borze za blago in vrednote z dne 22. januarja 1925 navajajo glede trgovanja z lesom, da se drva za kurjavo po navadi izdelujejo za trg v dolžinah 30 cm, 50 cm, 60 cm, 80 cm in 100 cm.

L. 1933. so se pojavile pritožbe konsumentov, da proizvajajo in spravljajo v promet gozdni posestniki nekaterih krajev dravske banovine (posebno iz okolice Krima, Polhovega Gradca, Koprške doline in dr.) drva (polena) različnih dolžin, ki ne dosežajo ne polnega dolžinskega metra in ne polnih centimetrov. Neki okrajui kmetijski odbor je predlagal, naj se predpiše za polena izključno le dolžina 1 metra. Proti tej zahtevi pa so nastopili drugi, ki so predlagali, naj se dopustijo poleg 1 m dolgih tudi krajša polena. Nekdo se je zavzemal za dolžino 75 cm z utemeljevanjem, da je v hribovskih krajih les zelo kriv (zaradi pritiska plazovitega snega) in da je po slabih, ozkih, globoko v zemljo zarezanih in strmih kolovozih krajša drva lažje spraviti v dolino k cesti kakor dolga.

Te pobude so dale povod, da je banska uprava (gozdarski odsek) zaslišala glede vpeljave enotne, po zakonu o merah dopustne dolžine drv (polen) v javnem prometu sledeče korporacije in ustanove: podružnico Jugoslovanskega gozdarskega združenja in ravnateljstvo državnih in zakladnih gozdov v Ljubljani za producen-te; za trgovce in konsumente pa Zbornico za trgovino, obrt in industrijo, Zvezo industrijcev, Ljubljansko borzo za blago in vrednote. Predlogi, ki so jih te ustanove stavile, so obsežni in kaj različni.

Banska uprava (gozdarski odsek) je nato sestavila svoje predloge in jih je predložila v začetku leta 1935. ministrstvu za gozdove

¹⁾ 1 drvarski seženj (klafta) drv (polen), dolgih 22 palcev (dunajskih), se preračuna v prostorne metre takole:

1 palec = 0.02634 m, 22 palcev = 0.57948 m ali okroglo 0.58 m;
 $3.6148 \times 0.58 = 2.0965$ prm ali okroglo **2.10 prm**

²⁾ Te uzance bodo v doglednem času izpremenjene.

in rudnike s prošnjo, da po zaslišanju ostalih banskih uprav in Jugoslovanskega gozdarskega združenja izposluje pri ministrstvu za trgovino in industrijo enotne predpise glede mere za trgovanje z drvni za kurjavo v javnem prometu.

Vkljub ponovni prošnji ni bilo nobene rešitve. Ker so se pojavile pritožbe v dnevnem časopisju, koder so se zavzemali ljubljanski konsumenti „za pravično mero na trgu z drvni“, je bila naprošena za posredovanje spomladi 1937 ustanovljena Kmetijska zbornica, da tako pride čimprej do enotnih predpisov glede trgovanja z drvni.

Kmetijska zbornica je vzela zadevo v pretres in je stavila konkretne predloge glede predpisov samih. Na prošnjo gozdarskega odseka se je začel za zadevo zavzemati tudi oddelek za trgovino, obrt in industrijo, ki je zahteval ustreznih podatkov tudi za osnutek pravilnika za tržne dneve.

L. 1939. je banska uprava (gozdarski odsek) še enkrat zaslišala Ljubljansko borzo, podružnico J. G. Z. in Kmetijsko zbornico, da se izjavijo o nekoliko izpremenjenem osnutku predpisov glede trgovanja z drvni. Po dobljenih odgovorih je, upoštevajoč ustrezne predloge, sestavila in poslala oddelku za trgovino, obrt in industrijo končni svoj osnutek s priporočilom, da izposluje pri ministrstvu za trgovino in industrijo izdajo zadevnega pravilnika v smislu zakona o merah z dne 30. junija 1928.

Osnutek, ki so mu bile priložene v pojasnilo tudi skice, se glasi takole:

Pri lesu za kurjavo razlikujemo trda in mehka drva.

Za trda drva smatramo bukova, hrastova, jesenova, brestova, javorova in akacijeva drva, dalje drva iz lesa domačega kostanja ter sadnih dreves.

Za mehka drva smatramo vsa igličasta, topolova, vrbova, lipova, jelševa in brezova drva ter drva iz lesa divjega kostanja.

Na javna lokalna tržišča se postavljajo običajno le bukova, tu in tam tudi gabrova in hrastova drva.

Pri izkoriščanju gozdov razlikujemo zračno suha drva in sveža ali surova drva.

Suha (zračno suha) so drva, ki so bila posekana najmanj 6 mesecev pred dobavo; ostala drva se smatrajo za sveža (surova).

Na lokalna javna tržišča se postavljajo običajno le suha drva.

Drva so neplavljena in plavljena. Ako ni drugače pogojeno, se dobavljajo običajno le neplavljena drva.

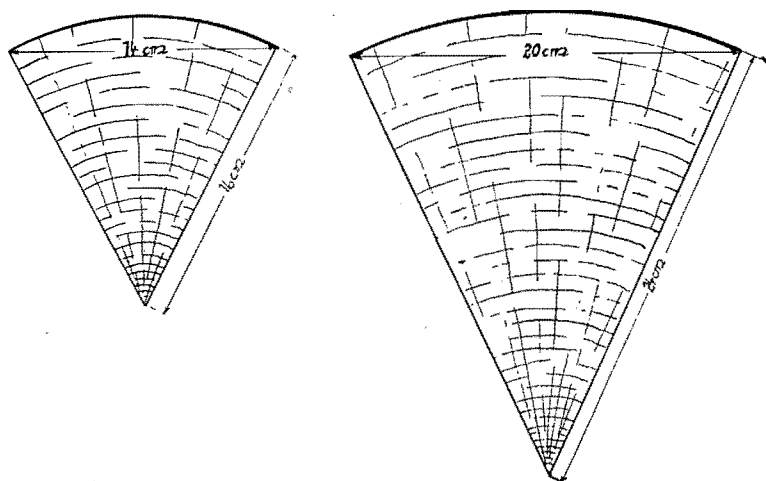
Po obliki in kakovosti izdelave ločimo več vrst drv.

Cepljena polena (polena ali cepanice) so na polovico razcepljeni odrezki, debeli na tanjšem koncu najmanj 14 cm in največ 20 cm, ali pa trirobni kosi, ki imajo na tanjšem koncu najmanj 14 cm in največ 20 cm tetive (glej sliko).

Cepljena polena se dobavljajo v treh kakovostnih vrstah.

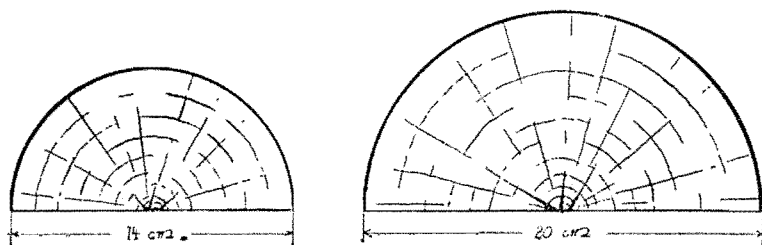
Cepljena polena I. vrste morajo biti zdrava, ravna, brez grč. Dopusčajo se nekatere gladko odrezane grče. Polena morajo biti na obeh straneh z žago ravno odrezana.

Cepljena polena II. vrste morajo biti zdrava, smejo pa biti nekoliko grčava in kriva. — Dopušča se do 10 odst. okroglih polen.

Cepljena drva — trirobna polena, trirobni odrezki (izv.)

Cepljena polena III. vrste so taka, ki se ne morejo uvrstiti med I. ali II. vrsto; so deloma pirava in nekoliko preperela. Primešane so lahko tudi klade (debeli, necepljivi odrezki).

Cepljena drva — polovična polena, na polovico razcepljeni odrezki (izv.)

Okrogla polena (okroglice, oblice) so nerazklani okrogli odrezki, debeli na tanjšem koncu najmanj 7 cm in največ 14 do 16 cm. Dopušča se do 10 odst. okroglic, ki so na tanjšem koncu debele 5 do 7 cm.

Okleščki so okroglice, ki so na enem ali na obeh koncih odsekane s sekiro.

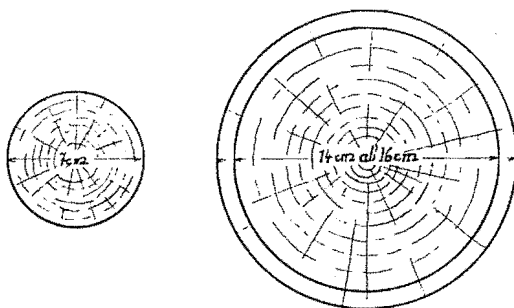
Dolžina polen ali cepanic v javnem prometu je 1 m. Izjemno so dovoljene še dimenzije $\frac{3}{4}$ m in $\frac{1}{2}$ m. V tem primeru se za kupca skladajo drva zaradi olajšave kontrole tako, da dajo skladovnice vedno le cele prostorne metre.

Potemtakem je skladati drva, ki so zložena v 1 m visokih skladovnicah: pri 1 m dolgih polenih v skladovnice z dolžino 1 m

pri $\frac{3}{4}$ m " " " 1.3 m

pri $\frac{1}{2}$ m " " " 2 m

Ako so skladovnice visoke 2 m, dajo gornje dolžine skladovnic 2 prostorna metra prostornine. Ako pa dolžine skladovnic podvojimo, dobimo pri višini 2 m prostornino 4 prm.

Okrogla drva — okrogla polena, okrogli odrezki, okroglice, oblice (izv.)

Okleščki se izdelujejo lahko v dolžinah do 0.90 m, 1 m ali največ 1.20 m.

Drva se zlagajo v skladovnice, visoke 1 ali 2 m. Skladovnice so podprte s koli ali križi. V vsaki skladovnici sme biti samo ena kakovost. Drva morajo biti tako zložena, da je skladovnica na obeh straneh enako visoka, lice ravno in da je med drvni malo praznin.

Nadmera pri svežih (surovih) in pri plavljenih dreveh znaša 10 odst.; pri svežih (surovih) dreveh v križih je nadmera 25 odst.; pri suhih dreveh v križih pa 15 odst.; pri suhih ne v križih ni nadmere.

Mehka drva (iz krajnikov, od žamanja itd.) se postavljajo na trg običajno trdo povezana v kolobarje, ki imajo dolžino 0.6 m, 0.4 m, 0.3 m in 0.2 m. Kosi, dolgi 1 m, so nevezani ali povezani v snope. Z njimi se trguje po prostornih metrih, kolobarjih ali kosih.

Ostanki, odrezki, robniki itd. trdega lesa, ki so raznovrstnih dolžin, se prodajajo po teži.

Ako ni posebnega dogovora glede tehtanja, velja teža, ki je ugotovljena na oddajni postaji ali kaki javni tehtnici.

Ako se kupec in prodajalec pogodita drugače, zanju ne veljajo gornji predpisi.

Za izvozno trgovino veljajo posebni dogovori med kupcem in dobaviteljem oziroma borzne uzance, na katere kontrahenta prišlaneta.

Ne izkoriščajte gozda čez mero!

O prireditvah dečjega dne v jeseni 1939

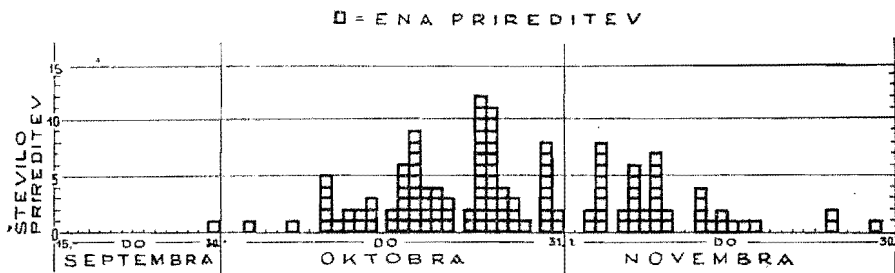
(Sestavil ing. Viktor Novak.)

Prireditev dečjega dne za pogozdovanje v jeseni 1939 je bilo 130. V primeri s prejšnjimi leti, ko se je število jesenskih prireditev gibalo med 34 in 63, se je obseg te akcije več kakor podvojil in to kljub slabemu vremenu, ki je bilo za pogozdovanje zelo neugodno.

Dečji dnevi so se vršili med 30. septembrom in 29. novembrom. Točen časovni potek je razviden iz grafikona.

Dečji dnevi so bili prirejeni v vseh okrajih, izvzemši Kočevje, Maribor desni in levi breg ter Ptuj. Prireditev je bilo v okrajih: Brežice 1, Celje 10, Črnomelj 14, Dravograd 4, Gornji grad 3, Kamnik 3, Konjice 3, Kranj 6, Krško 2, Laško 1, Lendava 1, Litija 8, Ljubljana 2, Ljutomer 5, Logatec 2, Murska Sobota 5, Novo mesto 23, Radovljica 3, Slovenj Gradec 9, Škofja Loka 10 in Šmarje 10.

Prireditve so vodili v 80 primerih gozdarji občin upravnih oblasti, v 6 primerih zasebni gozdarji in v 44 primerih učitelji sami.

Grafikon časovnega poteka mladinskih pogozdovalnih dni jeseni l. 1939 (izv.)

Dečjim dnevom je prisostvovalo 7.619 šolarjev, 229 učiteljev (učiteljic) in 34 drugih oseb.

Posadilo se je pri te prireditvah 101.470 sadik, 90.820 iglavcev in 10.650 listavcev. Smreke je bilo posajene 68%, navadnega bora 15%, črnega bora 4%, akacije in ameriškega jesena po 3%, macesna 2%, gladkega bora, domačega kostanja, hrasta, bresla, črne jelše, duglazije, jelke in črnega oreha pa po 1 ali manj odstotka.

V šmarskem okraju so posejali 56 kg domačega kostanja, v Murski Soboti pa 5 kg gabra.

Banovinske drevesnice so prispevale za te prireditve 92.300 sadik v vrednosti 7.600 din; ostale sadike so prispevali zasebniki.

Pogozdenih je bilo 245 ha goljav in posek, očiščenih pa je bilo 05 ha.

V prednjem poročilu niso upoštevane prireditve, ki so jih priredili okrajni odbori za propagando gozdarstva v svojem območju.

Sadite dobre in prikladne sadike!

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

8. Dobre smrekove sadike.

Pri nas čujem često različna mnenja o smrekovih sadikah. Nekateri pravijo, da so boljše dvoletne, drugi zopet se ogrevajo za štiriletne sadike. Nekateri raje sadijo dolga, zopet drugi kratka enako stara drevesca. Prav tako nekateri potrpane korenine prirežejo, medtem ko drugi sadike s takimi koreninami zavržejo.

F. V., Pohorje

9. Hrastova „mana“.

Meseca julija in avgusta imajo nekateri hrastovi (gradenovi in dobovi) listi na zgornji strani sladke mastne lise, ki jim pravimo „mana“. Prosim Vas, da mi sporočite, ali izločajo to „mano“ hrasti ali pa je mogoče to kakšna bolezen, ki jo povzročajo glivice.

Pripominjam še, da kmetje te liste obirajo za krmno, ki jo živina prav rada je.

D. M., Sv. Jedert nad Laškim

ODGOVORI

4. Gozd na meji vinograda.

(Drevo na meji)

Se vedno vlada nejasnost, ali in v koliko je posestnik gozda upravičen, posekati drevo, ki stoji na meji, kakor tudi, ali sme obsekati veje, v kolikor vise s tujega gozdnega drevesa na njegovo zemljišče.

Pri tem je treba poudariti, da se mora gozdno drevje, to je drevje, ki raste v gozdu, razlikovati od ostalega drevja. Glede gozdnega drevja določa občni državljanski zakonik v § 412. sledeče: „Lastnina dreves se ne določa po koreninah, ki se širijo v sosednje zemljišče, marveč po deblu, ki se dviga iz zemljišča. Ako drevo stoji na mejah več lastnikov, jim je drevo skupno.“ § 422. o. d. z. pa pravi: „Vsak zemljiški lastnik sme izrjavati korenine tujega drevesa iz svojega sveta in odsekati ali drugače porabiti veje, ki vise na njegov zračni prostor.“

Iz gornjih določb torej sledi, da se lastnina dreves določa po deblu in da sme zemljiški lastnik izrjavati korenine tujega drevesa iz svojega sveta ter odsekati veje, ki vise v njegov zračni prostor; pri izvrševanju te pravice pa seveda ne sme stopiti na sosedovo zemljišče, splezati na drevo ali prisloniti manj lestve. Izruvane korenine in odsekane veje pripadajo (po ločitvi ali separaciji) sosedu in ne lastniku drevesa. Ne pripada pa sosedu drevo, ki ga lastnik podre ali se samo podre (na pr. zaradi viharja) in pade na sosedovo zemljišče; le-ta je v tem primeru zgolj upravičen, da zahteva odškodnino za škodo, ki mu jo je povzročilo na njegovo zemljišče padlo drevo.

Vprašanje, ali sme sosedni lastnik zemljišča posekati (obsekati) veje na gozdnem drevesu, ki je last drugega gozdnega posestnika, pa je presojati še po gozdnem zakonu. Ta presoja spada v smislu določil § 127. zakona o gozdovih, ki je nasproti občnemu državljanškemu zakoniku *lex specialis posterior*, v pri-stojnost upravnih oblastev in ne sodišč.

Gozdni zakon dopušča v § 28. samo klestenje listovcev, a to pod omejitvami, ki so pod tem paragrafom navedene. Po § 156. istega zakona pa je določena kazen za onega, ki v tujem gozdu poškoduje drevo. Odstavek prvi tega paragrafa se glasi: „Kdor odstranjuje lubad s stoječih dreves ali drugače poškoduje stoječe drevo s tem, da ga zaseka, preseka, prežaga, zareže, odrgne, izbije iverje, prevrta, oklesti, mu odseka vrh ali kako drugače, kolikor ni s tem storjeno dejanje, kaznivo po kazenskem zakoniku, se kaznuje z zaporom do 8 dni ali v denarju do 1000 din, za vsako poškodovano drevo pa plača odškodnino.“

Iz gornjih določb zakona o gozdih tedaj izhajajo, da sosed ni upravičen, odsekati veje gozdnega drevja, ki vise s tujega drevesa v gozdu na njegovo zemljišče. Nasprotno tolmačenje dovede namreč do absurda. Meje med gozdom in poljedelskim zemljiščem niso običajno dolge samo nekaj metrov, marveč se često vlečejo na desetine kilometrov. Če bi se torej poljedelci smeli posluževati določil § 422. o. d. z., zlasti pri igličastih gozdih, bi povzročali s takim obsekavanjem vej v gozdih nepopravljivo škodo. Še bolj kričeč primer bi nastal, ako bi se smela sečnja takih dreves ali njih vej vršiti na mejah med gozdnimi zemljišči samimi. V dravski banovini so namreč številne parcele, ki so pretirano dolge in ozke: široke so včasih komaj nekaj metrov. Ob vztrajanju pri določbah § 422. o. d. z. bi bilo v tem primeru vsako gospodarjenje z gozdi tako rekoč izključeno in onemogočeno bi bila tudi vsaka vzgoja gozda. V danem primeru bi prišlo lahko do pustošenja gozdnih zemljišč (§ 11. zakona o gozdih), ne glede na to, da bi bilo nemogoče preprečiti širjenje gozdnega mrčesa in gozdnih bolezni.

Pripominjam še, da po zakonu z dne 21. februarja 1912 (kranjski deželni zakonik števil. 11), ki velja samo za območje bivše Kranjske, lastnik poljedelskih zemljišč, če namerava pogozditi zemljiško parcelo, ki je sicer v smislu določil zakona o gozdih ni dolžan pogozditi, pa meji na tuje poljedelsko zemljišče, mora to namero naznani občnemu upravnemu oblastvu prve stopnje; to oblastvo obvesti o tem prizadete lastnike sosednih poljedelskih zemljišč. Po §§ 2. in 3. istega zakona se more namreč lastnik za pogozditev določene parcele prisiliti, da na primerno širokem robu zasadi (goji) nizek gozd in ga seka na kratko dobo, ako bi sosedna zemljišča zaradi zasenčenja ali preraščanja korenin v novo nastalem gozdu utegnili trpeti škodo. Ako pa zemljiške razmere ne dopuščajo nizkega rastišja, se sme takemu lastniku celo predpisati, da mora ostati primeren rob brez drevesne rasti.

Franč Žnidaršič

Zakoniti predpisi in okrožnice

Okrožnica za preprečenje tihotapskega lesa.

Banska oblast banovine Hrvatske, gozdarski oddelek v Zagrebu.

Št. 244/V—1940.

Zagreb, 7. februarja 1940.

Zadeva: Tihotapstvo lesa,
preprečevanje.

Kr. banski upravi dravske banovine,
gozdarskemu oddelku,

Ljubljana.

Za območje banovine Hrvatske velja „Naredba o izdavanju izvoznica na drvo i ostale šumske proizvode od 17. jula 1939, br. 78.226/III-1932“.

Po predpisih § 8. te naredbe se izvoznica izdaja lastnikom ali voznikom lesa in drugih gozdnih pridelkov, da se morejo z njo izkazati kontrolnim organom, da so les ali drugi gozdni pridelki pridobljeni na zakonit način.

Predpis prve in druge alineje § 4. pravi: Množine lesa, za katere je bila izdana navadna izvoznica, je treba žigosati v celoti, to se pravi vsak kos tehniškega lesa, vsako poleno itd.

Droben les (kolje, šibje, palice, božična drevesca itd.) je tudi potrebno žigosati, in sicer posamezne butare ali pa posamezne kose, kadar je to mogoče glede na debelino lesa.

Predpis § 9. se glasi: Izvoznica velja samo tedaj, ko je les po predpisih žigosan. Žig na lesu mora biti identičen z žigom, odtisnjenim na izvoznici, oba pa morata biti razločna.

V zvezi z zgornjimi predpisi, ki veljajo v banovini Hrvatski, prosimo naslov, da v interesu svojih gozdnih posestnikov in lesnih trgovcev razglasi po okrajnih glavarstvih in županstvih, da mora vsakdo, ki vozi les v banovino Hrvatsko, imeti izvoznico s točnimi podatki, koliko lesa in kakšen les vozi. Razen tega mora biti ves les pretolčen z lesnim kladivom (žigom, ki mora biti odtisnjen tudi na izvoznici), zlasti je to potrebno za okraje, ki mejijo na banovino Hrvatsko.

Istočasno dajte razglasiti, da bo brez nadaljnjega zaplenjen ves les, ki ne bo pretolčen z žigom, odtisnjenim na izvoznici, in ravno tako tudi les, ki ne bo ustrezal podatkom v izvoznici, ter les, ki bi se vozil brez izvoznice ali z izvoznico, katere veljavnost bi potekla. Na vsaki izvoznici mora biti navedeno, kdaj je bila izdana in do kdaj velja.

Predstojnik (šef) oddelka:

Podpis.

Maksimiranje cen drv v Zagrebu.

Odbor za pobijanje draginje v Zagrebu je predlagal mestnemu županstvu maksimiranje cen za drva in ukinitev sežnja (klaftre, hvata) kot mere za drva. Na osnovi tega predloga je mestno županstvo izdalo posebno naredbo.

Trgovci z drvami so dolžni imeti na skladišču napravo za mero 1, 2 in 4 prm. Drva se pa smejo prodajati v zagrebških trgovinah po sledečih cenah: cepljena bukova polena I din 130 in II din 125, cepljena hrastova polena din 11250 za 1 prm; nežagana bukova drva I din 320 in II din 300, a nažagana mešana drva din 260 za 1000 kg; nažagana bukova drva I din 38, in II din 36, a nažagana hrastova drva din 32 za 100 kg. Vse cene veljajo za drva, postavljena pred hišo.

Mestno županstvo je predpisalo za kršitelje te naredbe globe od 10 do 500 din, ki se v primeru neizterljivosti spremene v zapor od 1 do 10 dni.

Kratke vesti

PROIZVODNJA SMOLE IN TERPENTINA.

Jugoslovanska kemična industrija potrebuje velike množine smole in terpentina, ki ju je doslej večidel uvažala iz inozemstva. Sedaj pa nameravajo industrijski krogi doma pridobivati te surovine iz lesa, kar bo gotovo v korist jugoslovanskemu gozdarstvu in lesni industriji.

VARČEVANJE S PAPIRJEM V FRANCIJI.

Francosko trgovinsko ministrstvo je pozvalo razna podjetja, naj vnovčijo stare zaloge papirja, da se tako omeji uvoz papirja in celuloze. Vlada je med drugim izdala odlok, da morajo zasebniki prijaviti vse nad 100 kg velike zaloge starega papirja; istočasno so prejele vse države in zasebne ustanove nalog, da morajo varčevati s papirjem in lepenko.

Ob tej priliki omenjamo, da porabi Francija vsako leto okoli 1,300.000 ton papirja, t. j. 30 kg na prebivalca.

ALKOHOL IZ SLAME IN ZAGOVINE.

V Italiji gradijo veliko tovarno za izdelavo alkohola iz lesnih odpadkov. Proti koncu leta bodo začeli izdelovati etilni alkohol, ki je važna surovina za razne industrije (sintetični gumi itd.).

POGOZDOVANJE V ŠPANJI.

Zaradi posebnih podnebnih, socialnih, gospodarskih in kulturnih razmer v razvoju Španije je sedaj v tej državi 45% zemljišča neobdelanega in večidel sposobnega samo za gozd. Časopisi poročajo, da je španska vlada odobrila za lansko leto 5 milijonov pezet kredita za pogozdovanje goličav. S temi krediti ustanavljajo gozdne drevesnice; z njimi nameravajo nadalje pogozditi 23.000 hektarjev površine, in sicer to leto 13 tisoč hektarjev, naslednja leta pa ostalih 10.000 hektarjev. Tako bodo zvišali donosnost sedaj nedonosnega zemljišča in istočasno izboljšali okolišno poljedelsko zemljišče.

POGOZDOVANJE NA JAPONSKEM.

Drugo leto nameravajo na Japonskem prirediti velike slavnosti za 2600 letnico ustanovitve japonske države. V okviru teh slavnosti bodo tudi pogozdovalni dnevi, za katere je določil japonski cesar 10.240.000 sadik in drevesc ter potreben denar. Pogozdovanja bodo vršili posamezni pogozdovalni odbori; začela se bodo že letos spomladi in bodo trajala 4 leta. Pogozdovanje se bo na 295 krajih, predvsem v bližini cesarskih posestev.

PORABA LESA ŠVICARSKE PAPIRNE INDUSTRIJE.

V Švici porabijo za izdelavo papirja vsako leto približno 400.000 stotov lesa. Iz svojih gozdov pridobijo vsako leto okoli 50.000 stotov, ostalo množino lesa pa uvažajo. Do sedaj so uvažali ves celulozni les iz Avstrije, od sedaj pa ga bodo morali verjetno uvažati od drugod. Koristno bi bilo, da se usmeri izvoz jugoslovanskega celuloznega lesa na to novo tržišče.

TOVARNA UMETNIH ČREV V BEOGRADU.

Industrijec Žitnik je postavil v Beogradu tovarno, ki je že začela izdelovati iz papirja umetna čreva. Te izdelke smo uvažali iz inozemstva; v novi tovarni jih pa izdelujejo po domačem izumu Franca Rijavca. Industrijski kurir poroča, da se bo tovarna bavila tudi z gumiranjem in impregniranjem raznih izdelkov.

NOVA TOVARNA UMETNE SVILE.

Industrijski kurir poroča, da bodo v Pančevu postavili novo tovarno „Dunav“, ki bo izdelovala umetno svilo. V ta namen je mestna občina v Pančevu brezplačno odstopila tovarni potrebno zemljišče na desnem bregu reke Tamiš.

NOVO LESNO PODJETJE V BRATISLAVI.

Zveza slovaških lesnih trgovcev in gozdnih posestnikov je ustanovila v Bratislavi novo tvrdko „Slovenske drevo“, ki je delniška družba z začetnim kapitalom 1 milijon Ks.

Dopisi

DIVJI PETELIN DELA ŠKODO V DREVESNICAH

Do lanske pomladi nisem mogel verjeti, da more divji petelin napraviti v drevesnicah tako veliko škodo. V naši drevesnici je odključval nežne vršičke skoraj polovici triletnih smrekovih sadik. Zanimivo je, da se mlajših enoletnih in dvoletnih smrečic sploh ni dotaknil. Sicer sem slišal od starih izkušenih lovcev, da kljujejo divji petelin raje borove in bukove popke, vendar pa iz opisane primera vidim, da ni pravila brez izjeme.

Gozdna drevesnica, ki mi je poverjena v skrb in varstvo, je ograjena z 1,5 m visokim plotom iz okroglih remeljnov, debelih 5—8 cm. V gozdarski šoli sem se učil, da so divji petelin po svoji naravi oprezni in boječi ter da ne gredo delat škodo v drevesnice, ki imajo v plotu visoke in rogovilaste veje. Zato sem poslal na sredo drevesnice strasilo v obliki križa, na katerega sem obesil 8 pločevinastih koščkov, ki so že ob majhnem vetru povzročali precejšen ropot. Toda divji petelin se je sčasoma navadil tudi na to in še nadalje prihajal na pašo v drevesnico.

Venčeslav Štraus

LIKVIDACIJA SPORA GLEDE VELEPOSESTEV THURNA IN TAXISA

Z uredbo ministrskega sveta je bil odobren sporazum, sklenjen pred jugoslovansko-nemškim mešanim razsodiščem med našo državo in knezom Albertom Marijo Lamoralom pl. Thurn in Taxis. Glavne določbe sporazuma so naslednje:

Po agrarni reformi obdrži država od tega gozdnega posestva v okrajih Delnicah in Sušaku 13.474 hektarjev, razen tega pa še razlaščena gozdna zemljišča v okr. Sisku in Karlovcu.

Država bo plačala 35 milijonov dinarjev odškodnine, in sicer 10 milijonov takoj po uzakonitvi sporazuma, 25 milijonov din pa v obliki državnih bonov z obrestno mero 4% v 16 enakih polletnih anuitetah. Razen tega se izvrši v celoti zakon o likvidaciji agrarne reforme na kmetijskih posestvih, za njih zemljišča pa se izplača v zakonu predvidena odškodnina.

Ostanek posestev se vrne knezu v last in v svobodno razpolaganje.

Knez odstopa državi vse svoje ribarske pravice na posestvu v okrajih Delnice in Sušak.

Knezu ostanejo patronati, ki so zvezani s posestvi Zelin-Čiče in Ozalj, država pa prevzame v imenu agrarnih interesov patronate Grobnik, Delnice, Brod na Kolpi in Brod-Moravica.

USTANOVNI OBČNI ZBOR DRUŠTVA LOGARSKEGA OSEBJA BANOVINE HRVATSKE.

Dne 12. t. m. je bil v Zagrebu ustanovni občni zbor Društva logarskega osebja banovine Hrvatske, katerega se je udeležilo okoli 250 zastopnikov iz vseh krajev banovine. V imenu začasnega odbora je podal poročila o dosedanjem delu Peter Balen. Za predsednika je bil izvoljen Marko Kopčević, za tajnika pa Peter Balen. Sklenjeno je bilo, da bo do prihodnjega občnega zbora sedež društva v Karlovcu, od koder je prišla pobuda za samostojno društvo, in da bo društvo izdajalo svoje strokovno glasilo, ki ga bo urejeval ing. Andrija Perušić. Občnemu zboru so prisostvovali šefi uradov gozdarskega oddelka banske oblasti.

DRŽAVNE CELULOZNE TOVARNE

Upravni odbor državnega podjetja Celuloza d. d. je sklenil, postaviti dve novi celulozni tovarni, in sicer v Zavidovičih in v Bakru. Z gradnjo nameravajo začeti še to pomlad; uprava računa, da bosta tovarni začeli delati v času dobre konjunktуре, ker so se cene celulozi že sedaj znatno dvignile.

OBNOVLJENA CELULOZNA TOVARNA V DRVARJU.

Znana celulozna tovarna v Drvarju je utrpela pred meseci veliko škodo zaradi požara. Sedaj je obnovljena in 25. oktobra je na svečan način začela s ponovnim obratom.

LJUBLJANSKI VELESEJEM

Ljubljanski spomladanski velesejem pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. bo letos od 1.—10. junija.

Književnost

Ing. Z. Ziernfeld: Gozdni požari, Maribor 1939.

Knjižico, ki obsega 68 strani, je založila Gasilska zveza za dravsko banovino v Ljubljani.

V uvodu razpravlja pisec o neposrednih in posrednih koristih gozdov, glavnih in postranskih pridelkih, ki jih daje, o socialnem pomenu, o vplivu na klimatske razmere, preprečenju plazov, omiljenju razdiralne sile hudournikov, o blagodejnem vplivu na prikupnost pokrajin, zdravilišč in dr.

Gozd ima nad vse važno vlogo v našem narodnem gospodarstvu, lesni trgovini in industriji, izvozu lesnih polfabrikatov in finalnih izdelkov ter daje zaslužka velikemu številu delavcev, voznikov in nameščencev.

Gozdove je treba čuvati, umno gojiti in previdno izkoriščati.

Pisec opozarja tudi na škodo, ki jo povzročajo gozdom od časa do časa, vendar pa ne splošno, temveč le bolj sporadično, razne škodljive rastline, bolezni, mrčes, živali in ljudje, dalje suša, mraz, veter, sneg, toča in končno požari.

Ker je v dravski banovini vsako leto obilo gozdnih požarov, posebno v časih, ko nastopi ob velovrnem vremenu huda in dolgotrajna suša, je škoda, ki jo trpijo gozdovi zelo občutna. Zato skušajo oblasti z vsemi sredstvi, ki so jim na uporabo, gozdne požare čimbolj omejiti, nastale požare pa s priležitvijo vseh, ki so obvezni priti na pomoč, čimprej udušiti. V ta namen je ing. Ziernfeld na pobudo poveljnika gasilske čete v Mariboru napisal knjižico „Gozdni požari“.*)

Predmetno snov je pisec v knjižici izčrpno obdelal in jo razdelil na sledeče odstavke:

Zakaj, kako, kje in kdaj nastanejo gozdni požari?

Štiri vrste gozdnih požarov.

Kako je postopati, da se omeji nastanek gozdnih požarov?

Navodilo za gašenje gozdnih požarov.

Zakoniti predpisi za preprečevanje gozdnih požarov.

Kazenske odredbe zakona o gozdih.

Odredbe ministrstva za gozdove in rudnike, bivših velikih županov, kralj. bašške uprave dravske banovine, razglasi okrajnih načelstev, ki se tičejo preprečenja, gašenja in evitiranja, dalje ugotovitve vzrokov in škode gozdnih požarov, zopetne pogozditve pogorišč in dr.

Ob koncu opozarja pisec vsakogar, ki hodi po gozdu ali ima opravka v bližini gozda, da z ognjem previdno ravna in ne pozabi na dolžnost, ki jo ima, brž ko v gozdu ali ob robu gozda zapazi požar.

Knjižica, ki je izšla v razmeroma veliki nakladi, je prav poučna in pregledna. Potrebno bi bilo, da bi se z njeno vsebino seznanili vsi, ki imajo opravka v gozdih, pa tudi oni, ki obiskujejo gozdove in planjine v razvedrilo, in da bi v knjižici podane nasvete tudi uvaževali, kakor to želi avtor ob koncu svojega predgovora.

(Ob morebitni novi izdaji bi priporočal, da se popravijo nekatere jezikovne pomanjkljivosti.)

Ing. Anton Šivic

*) Razprava o gozdnih požarih je izšla prvotno v „Gasilcu“, Maribor 1928.

Prebirajte strokovne knjige!

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej na str. 18 in 45.)

gozdna drevesnica — šumski vrh, šumski razsadnik, šumsko biljevište, Kamp, Forstgarten

mrtva grča — polumrtva kvrga der herausfallende Ast. — Mrtve grče so preostanki vej v deblu, okoli katerih se je začel nabirati les tedaj, ko veje niso bile več žive. Radi tega ni les vej zrastel z drugim lesom debla. Okoli takih grč je črn okvir, po katerem imajo tudi ime črne grče. Te grče izpadajo iz desk in mnogi jim pravijo tudi izpadljive grče.

rast = branika — Beseda se rabi v Mežiški in Savinjski dolini

rastišče — stojbina, stanišče, der Standort. — Rastišče je kraj, na katerem ali v katerem nekaj raste. V gozdarstvu pomenijo lego, podnebje in tla kraja, kjer raste neki gozd ali del gozda. Rastišče označimo z opisom lege, podnebja in tal. Pri legi omenimo zemljepisno lego, nadmorsko višino, ekspozicijo, obliko tal, strmino tal in bližnjo okolico. Pri podnebju opišemo srednjo letno toploto, najnižjo toploto, najvišjo toploto, množino padavin, zračno vlago, rastno dobo, slane, glavne vetrove i. dr. Pri opisu tal omenimo hribine in postanek hribin, zunanji videz tal, razne lastnosti tal i. t. d.

Mesto besede rastišče rabijo nekateri tudi besedo stanišče in stojišče, ki sta izposojeni iz nemščine.

rastlika = branika — Beseda se rabi v Dravski dolini in na Kobanskem

saditev na kupčke — sadnja na humke, Hügelpflanzung, Obenaufpflanzung.

Saditev na kupčke je potrebna na mokrih in močvirnih tleh. Tam, kjer nameravamo saditi, nasekamo, ali če ni premokro, odstranimo rušo. Takoj zraven nakopljemo potrebno prst in z njo obdamo sadiko, ki jo držimo tik na tlemi. Kupček prsti okoli korenin dobro stlačimo, sadiko potegnemo nekoliko navzgor in jo obdamo z zemljo do primerne višine (pr. saditev v jamice!). Ves kupček prsti pokri-

jemo po potrebi z narobe obrnjeno rušo. V posebnih primerih ne nakopljemo prsti takoj zraven, temveč jo prinesemo nakopano od kod drugod; včasih jo pripravimo že eno leto prej.

saditev v jamice — sadnja u jamice, Lochpflanzung.

Jamice izkopljemo primerno globoko in široke: za manjše sadike ožje in plitveje, za večje sadike širše in globlje. Na tleh, ki so zaraščena z vresjem, borovničjem ali drugim plevelom, izkopljemo bolj široke jame; poleg njih položimo narobe obrnjeno rušo, da ne zraste ob sadikah plevel, ki bi jih zadušil. Pri kopanju oddelimo, ako je treba, izkopano dobro prst od slabe. Na dno jamice natresemo nekaj dobre zemlje. Pri sajenju držimo z eno roko sadiko tako, da se s koreninami dotika dna jamice, z drugo roko pa obsipljemo koreninice z dobro zdrobljeno prstjo, ki jo na rahlo potiskamo med koreninice, pri čemer sadiko lahko potresemo. Ko je jamica zasuta približno do polovice, pritisnemo nasuto prst z dlanmi na rahlo navzdol, tako da stoji sadika že sama. Nato zasujemo jamico do vrha in prst z dlanmi nekoliko čvrsteje stlačimo. Potem zopet pritisnemo prst na rahlo navzdol, z drugo roko pa primemo sadiko tik pri zemlji in jo polahko potegnemo navzgor toliko, da se premakne in se koreninice poravnajo. Končno natresemo še nekaj prsti.

Sadika mora biti posajena tako globoko, kot je rastla v drevesnici ali v gozdu; pregloboko posajenim sadikam namreč gnije debelce, preplitvo posajenim pa se posušijo koreninice. Razen tega mora biti sadika posajena tako trdno, da se ne da izruvat, če jo na rahlo potegnemo kvišku.

stalna gozdna drevesnica — stalni šumski razsadnik, ständiger Forstgarten.

začasna gozdna drevesnica — privremeni šumski razsadnik, fliegen-der Forstgarten

Lesna trgovina

Lesne cene v Beogradu.

Po „Jugoslovenski šumi“ je imel gradbeni les po 1 m³, franko skladišče prodajalca, z vračunano občinsko trošarino, v Beogradu sledeče cene:

Normalne gradbene deske, dolge 4 m 550—570; letve, dolge 4 m 620—650; okrogel les, 4—8 m 260—280; okrogel les, 8—14 m 300—320 din; žagane grede do 10 m 670—700 din; žagane grede čez 10 m 750—780 din; mizarski les, jelkove deske druge vrste 760—800 din; mizarski les, jelkove deske prve vrste 880—900 din; mizarski les, smrekove deske prve vrste 980—1000 din; mizarski les, borove deske iz Bosne, 2—6 m, druga vrsta 780—800 din; mizarski les, borove deske iz Bosne, 2—6 m, prva vrsta 1150—1200 din; kvadratni meter ladijskih podnic, 26mm, prva vrsta 25—26 din in 30mm 27—29 din.

Lesne cene v Italiji.

V februarju je imel les po poročilih „International. Holzmarkta“ sledeče cene (1 m³): stožčaste (konične) jelkove deske, 20—60 mm, 16 cm, 4 m, I: 540—681, II: 420—543; II: navadne 370—466, III: 330—440; vzporedne (paralelne) 12 več; robinijeve (akacijeve) deske I: 640—670, II: 540—570; kostanjeve deske I: 600—630, II: 500—530; bukove deske, italijanske I: 580—605, II: 485—510; parjene bukove deske iz Jugoslavije (Bosna in Slavonija) in Romunije I: 970—1020, II: 880—930; macesnove deske, stožčaste (konične): 20—60 mm, 16 cm, 4 m, I: 630, II: 520, III: 320; prvovrstne orehove deske ali pesti (boules), I: 1350—1480, II: 1060—1270, III: 860—960, brestove deske, slavonske, I: 960—1030, II: 890—940, hrastove deske, slavonske, I: 1240—1330, II: 1140—1230 lir.

Zvišanje italijanskih postavk v jugoslovansko-italijanski zvezni železniški tarifi.

Od 16. februarja t. l. so zvišane italijanske postavke tudi v vseh zveznih tarifah z Italijo, in sicer za 20%. Ker pa niso lokalne tarife zvišane v tako veliki meri in ker je z novo tarifo prišlo tudi do sprememb pri klasifikaciji blaga, je za nekatere vrste blaga danes celo nižja tarifa kot prej. Zato je potrebno za vsako pošiljko že vnaprej preračunati, ali je tarifa nižja po direktni jugoslovansko-italijanski zvezni tarifi ali po lokalnih tarifah.

Španska gospodarska delegacija v Jugoslaviji.

V doglednem času bo prišla v Jugoslavijo posebna španska delegacija, bi bo sklepala z jugoslovanskimi gospodarskimi zastopniki o izvozu lesa in živine iz Jugoslavije v Španijo. Jugoslovanskim lesnim izvoznikom se nudi lepa prilika, da se ponovno utrde na španskem trgu.

Francija v stiski za les.

„L' Echo de Bois“ poroča, da so se lesne cene zelo dvignile. Francija uvaža v zadnjih mesecih les iz Severne Amerike, ker ji je preprečen uvoz lesa iz Švedske in Finske. V Ameriki se les ni podražil, toda zelo so se zvišali stroški za prevoz čez morje. Prevozni stroški so se povečali za 200 do 300 odst.; tako stane sedaj prevoz 1000 kubnih čevljev lesa iz Mehiškega zaliva do francoskih pristanišč 30 dolarjev, medtem ko je stal prej 9 dolarjev. Zavarovalnina na vojni riziko pa znaša 25 do 4 odst. vrednosti blaga.

Lesne nakaznice v Nemčiji.

Zaradi ureditve in omejitve porabe lesa dobijo med drugim tudi mala obrtniška podjetja, ki porabijo na leto več kot 18 m žaganega lesa, nakaznice za nakup žaganega lesa. Z nakaznico lahko kupijo mesečno do 15 m³ lesa. Za naslednji mesec morejo kupiti les samo izjemoma v upravičenih in utemeljenih primerih. Prodajalec ali nakladatelj je dolžan pregledati podatke v nakupni nakazni in skrbeti, da nikdo ne dobi lesa čez določeno mero.

Lesna trgovina Slovenije v februarju 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Konjunktura za naše gozdne proizvode, ki se je konec preteklega in v začetku tekočega leta znatno popravila na škodo izvoznikov iz severne in severnovzhodne Evrope, je bila tudi v februarju ugodna. Stroga pomorska blokada in ostra zima, ki je povzročila, da so zamrznila številna severna pristanišča, sta mnogo pripomogli k poživljenemu povpraševanju po vsakovrstnem našem lesu. Transporti po nevarnih morjih so večinoma izostali. Les sta oba vojujoča se tabora proglasila za tihotapsko blago; transportna negotovost je nadalje prisilila družbe, da so zavarovalne postavke za pomorski promet silno zvišale; s tem pa so se znatno dvignile tudi tangente transportnih stroškov v prodajni ceni lesa, kar je spet pri omejeni konkurenci imelo za posledico dvig cen na lesnih tržiščih.

Zaradi raznih ovir doslej še nismo mogli v izdatni meri izkoristiti tržne konjunktura. Predvsem je našemu izvozu škodovala huda zima z visokim snegom, ki je silno otežkočal ne samo železniški promet, temveč tudi gozdno manipulacijo. Kupčije so pa zastale tudi zaradi pomanjkanja vagonov in zavoljo uradnih predpisov za vzdrževanje času primerne ravnotežja v meddržavnem prometu. Medtem ko so prejšnja leta zaradi carin in železniških tarif imeli naši izvozniki skrb, kako bi izpodrinili tujo konkurenco (pr. italijanske preference in znižane relacije za avstrijski les!) in postavili na trg čim kvalitetnejše blago, so se pa nasprotno v sedanjih konjunkturi, ki v glavnem ne polaga tolike važnosti na ceno, kvaliteto in obdelavo, pojavile druge težave, tako da zopet uspeh ni tak, kot bi si ga želeli. V koliko je za nas potrebno dirigirano gospodarstvo, ki nas obdaja na vseh mejah in ki se mu počasi tudi sami vdajamo, ni mogoče pavšalno presoditi. Gotovo pa je, da se je treba gospodarski okolici čimbolj in čimprej prilagoditi. Če bo prišlo do združitve vse zunanje trgovine v centrali, morajo uradni predpisi v skladu z lokalno privatno iniciativo, upoštevati vse krajevne potrebe. Na tem mestu bomo v bodoče ob konkretnih primerih skušali premotriti vse premostljive in nepremostljive težkoče, ki zavirajo našo lesno trgovino z inozemstvom. Dobrih 41 % skupne površine kmečke posesti v Sloveniji zavzemajo kmečki gozdi, zato je vsekakor umestno, da posvečamo premišljenemu vnovčevanju njihovih proizvodov vso svojo pozornost.

Položaj na mednarodnem lesnem trgu, ki prihaja za naše lesne produkte v poštev, je trenutno v glavnem takle:

Italija si prizadeva, da bi z avtarkijo dosegla čim boljše uspehe. Kljub temu pa potrebuje in bo tudi še v bodoče potrebovala mnogo našega lesa, tako da bo ostala tudi za naprej naš največji kupec, seveda če ne nastopijo kake komplikacije. Naš klirinški saldo z Italijo je zelo pasiven. Italija nam prodaja bombaž, lan, riž in industrijske proizvode; mi ji dobavljamo v prvi vrsti les, živino, živalske proizvode in žitarice, od lesa pa zlasti smrekovino in jelovino v vsakovrstnih sortimentih, parjeno in neparjeno bukovino, hrastovino, drva in oglje. Zelo otežkoča trgovino z Italijo dejstvo, da zahteva naša sosedja za svoje produkte cene, ki so neprimerno visoke in za nekaj sto odstotkov višje od cen na mednarodnih tržiščih. Kako se bo dala ta ovira odstraniti, še ni mogoče predvideti. Našim gozdnim posestnikom in lesnim trgovcem pa naj služi pri prodaji za merilo in vodilo dejstvo, da v Italiji prodajajo smrekovino in jelovino na panju kubični meter tudi po 300 lir.

Madžarska je bila navezana na nemški, avstrijski, poljski, romunski in češki les; potrebovala je vsakovrstnega lesa. Po zasedbi dela Slovaške in Podkarpattja sicer sama delno krije svoje potrebe po lesu, vendar pa so odpadle vse dobave iz Nemčije, Avstrije, Poljske in Češke. Do nadaljnjega je zato navezana na naš in romunski mehki les. Naš kliring z Madžarsko je pasiven, tako da je upanje na lesne kupčije z Madžari zelo veliko.

Težave z izvozom v Nemčijo, ki je do sedaj mudila za naš les:

prenizke cene, so nekoliko ublažene z blejskim sporazumom, ki sta ga nedavno podpisali nemška in naša delegacija. Zvišane so cene za 1 m³ mehkega žaganega lesa na 50—55 RM oziroma za najboljše mizarsko blago na 75—82 RM franco vagon jugoslovanska meja. Za bodoče določeni kontingenti predvidevajo primerne količine trdega okroglega lesa, celuloznega lesa, žaganega smrekovega, jelovega in borovega blaga, hrastovih dog ter hrastovih in borovih pragov. Iz zasedenega poljskega ozemlja Nemčija ne bo mogla dobiti velikih količin lesa, ker se pretežni del gozdov nahaja v delu, ki ga je okupirala Sovjetska Rusija. Se pred okupacijo so kraji zahodne Poljske dali razmeroma malo lesa za izvoz: svoj neizčrpljiv lesni rezervoar je imela Poljska na vzhodu in jugovzhodu. Za obnovo po Nemčiji zasedenega ozemlja se bo porabila vsa lesna produkcija tega ozemlja. Nemški listi poudarjajo, da v Nemčiji avtarkija ni sama sebi namen, marveč da so se k njej zatekli le po sili razmer; zato si želijo za ves trgovski promet zdravo podlago. Trenutno je naš klirinški saldo z Nemčijo aktiven.

Izvoz v Anglijo je v znamenju blokade in ukrepov proti njej. Zaradi negotove pomorske poti od Gibraltarja proti severu so naši izvozniki svojo prodajo omejili predvsem na bazen Sredozemskega morja. Angleži sedaj več ne vztrajajo tako strogo pri svojih predpisanih dimenzijah v yardih; videti je tudi, da bodo cif-zaključke zamenjale fob-kupčije, pri katerih bodo Angleži sami laže organizirali odvoz kupljenega blaga. Cash and carry! Upati smemo, da kanadski izvozniki evropskemu trgu ne bodo delali tako silne konkurence, kot so jo pred leti, ko so na angleških tržiščih izredno znižali cene svojemu lesu, v čemer jim je sledila Rusija, njej pa vse nordijske države. Anglija potrebuje razen mehkega lesa tudi večje količine hrasta (frize, deske, wainscots in dr.) ter bukve.

V trgovskih stikih z Grčijo je nastala težava. Odpovedali smo kliring, ker se grška oblastva niso dovolj zavzela za to, da bi se izpolnjevale obveznosti, prevzete s klirinškim dogovorom. Grčija zbira devize in dela s pomorskim prevozom sijajne kupčije. Gotovo tudi precej našega lesa preproda preko morja, saj ima dovolj prevoznih sredstev na razpolago. Upati pa smemo, da bomo vendarle ostali v dobrih kupčijskih zvezah, kar je gotovo v našem in njihovem interesu.

Ostale dežele, samostojne in nesamostojne, ob obalah Sredozemskega morja so naše redne odjemalke. Gotovo je, da bo Anglija skrbela, da v njeno črno knjigo vpisane jugoslovanske trdke ne bodo dobile potrdila o izvoru blaga, ki je potrebno za plasiranje blaga v območju britanskega imperija. Francija nas izpodriva v Alžirju in ne kaže pravega interesa za naš les. Ima boljše zveze z lesnimi tržišči v Afriki, zato si ne moremo od francoskega lesnega trga obetati nikakih posebnih uspehov. Naš kliring s Francijo je pasiven.

Spanija je bila dober kupec našega lesa. Ali bo našim tvrdkam uspelo, da sedaj obnovijo z njo dobre trgovske stike, bo pokazala bližnja bodočnost.

Naše ožje tržišče kaže razveseljiv porast cen: Razveseljiv za one, ki svojega lesa še niso prodali ali so ga vsaj šele nedavno vnovčili, malo tolažilen za one, ki so ga že pred meseci pod ceno prodali.

Vsi znaki kažejo, da bo tendenca tudi v bodoče ostala zelo čvrsta, prav tako pa tudi povpraševanje po vsakovrstnem lesnem blagu.

Povpraševanje iz inozemstva.

70 — Vigo: zdravilna zelišča;	92 — Dunaj: listje maline in koplina (robidnično, ostrožno)
74 — Zürich: nudi se zastopnik za celulozo, celulozni les, star sortiran papir in zdravilna zelišča;	99 — Genua: ekstrakti, korenine, plodovi in skorja za strojenje kože;
79 — Carigrad: nudi se zastopnik za izvoz in uvoz;	101 — Rim: jelkovina;
91 — Alexandria: kemijski izdelki za strojenje kože;	102 — Winterthur: nudi se zastopnik za les;
	119 — Catania: nudi se zastopnik za

- smrekov in bukov les jugoslovanskim tvrdkam, ki še niso zastopane v Italiji;
- 120 — Rotterdam: išče se poslovna zveza z jugoslovanskimi izvozniki in uvozniki;
- 128 — Madrid: izvozniška in uvozniška posredovalna tvrdka išče zveze z našimi izvozniki in uvozniki;

129 — Carigrad: hrastovi parketi in raznovrstni papir.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd, pošt. predal 818, ali na Delegacijo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine za banovino Hrvatsko, Zagreb, pošt. predal 606. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja ali ponudbe in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za marec 1940.

Finančni minister je določil za marec sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah; sodne pristojbine i. t. d.

1 napoleon	din 350.—
1 zlata turška lira	217'50
1 angleški funt	398'30
1 ameriški dolar	55.—
1 kanadski dolar	54'80
1 nemška marka	14'80
1 belga	9'30
1 pengő	8'70
1 braziljanski milrajs	2'85
1 egiptski funt	217.—
1 palestinski funt	216.—
1 urugvajski pezos	18'70
1 argentinski pezos	12'40

1 čilski pezos	din 1'25
1 turška papirnata lira	34.—
100 francoskih frankov	123'30
100 švicarskih frankov	1235.—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2929.—
100 bolgarskih levov	45.—
100 rumunskih lejev	25.—
100 danskih kroun	1063.—
100 švedskih kron	1300.—
100 norveških kron	1250.—
100 španskih pezet	430.—
100 grških drahem	40.—
100 češkoslovaških kron	150'50
100 finskih mark	92'60
100 letonskih latov	720.—
100 iranskih (perz.) rijalov	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

DRAŽBA LESA. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24/I, proda 17. aprila 1940 na javni pismeni dražbi ca 365 plm iglaste hlodovine na panju iz svojih gozdov v Krvavi peči, občina Velike Lašče. — Pogoji, tiskovine in pojasnila so na razpolago pri upravi v Ljubljani in pri gozdarju v Krvavi peči.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

KNJIGA ing. Viktorja Novaka, **O urejanju gospodarstva z gozdi**, je razprodana.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar na in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potreščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

ORIGINALNA VEZAVA IN PLATNICE GOZDARSKEGA VESTNIKA.

Uprava lista je založila za I. in II. letnik lepe originalne platnice z zlatim tiskom na naslovnih in hrbtnih strani, ki stanejo le 12 din. Pripravljena je tudi za 25 din vezavi v originalne platnice I. in II. letnik. Platnice in vezane letnike razpošilja proti predhodnemu plačilu ali po poštnem povzetju.

Banovinske gozdne drevesnice v začetku leta 1940

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

Banovinske gozdne drevesnice se vzdržujejo na temelju komercializacije iz svojih lastnih dohodkov.¹⁾

Oskrbovanje in upravljanje drevesnic je urejeno s posebnimi predpisi, ki jih je izdala banska uprava (gozdarski odsek) dne 25. novembra 1932. Tem predpisom so pridejani sledeči, za olajšanje in enotno poslovanje potrebni obrazci:

1. Podrobni proračun za oskrbovanje v letu 19... (z detajliranim besedilom, v katero je treba vnesti ustrezajoče številke).

2. Izkaz o zalogi sadik konec leta 19... in o sadikah, ki so sposobne za oddajo spomladi 19... ali jeseni 19...

3. Izkaz o naročnikih na gozdne sadike.

4. Nakaznica za oddajo sadik.

5. Izvidnica čekovnih izpiskov Poštne hranilnice (blagajniški dnevnik) za leto 19...

6. Obračun za leto 19...

7. Inventar gozdne drevesnice po stanju ob koncu leta 19...

8. Pregled izdatkov in dohodkov, razporejen po posameznih predmetih za leto 19... (z detajliranim besedilom, ki ga je treba izpolniti s podatki).

Po proračunu predvidena dela je treba označiti na pregledni skici v merilu 1:500. Obrazci skic so za vsako drevesnico na razpolago; matrice za kopiranje skic hrani gozdarski odsek.

Drevesnice upravljajo in oskrbujejo okrajni gozdarski referenti in njim prideljeni, na posameznih okrajnih načelstvih nameščeni gozdarji; to delo vršijo poleg svojih drugih rednih službenih poslov. Vrhovno strokovno nadzorstvo ima gozdarski odsek banske uprave.

Dohodki banovinskih drevesnic se stekajo v poseben drevesniški sklad, ki ga upravlja banska uprava (gozdarski odsek). Iz tega sklada se dotirajo posamezne drevesnice; iz njega se krijejo tudi zakupnine za zemljišča, na katerih so drevesnice. Centralizacija drevesniškega sklada pri gozdarskem odseku banske uprave se mi je zdelo potrebna tudi zato, da so na razpolago vsak čas sredstva za ustanavljanje novih banovinskih drevesnic in da je mogoče priskočiti z izrednimi podporami na pomoč onim banovinskim gozdnim drevesnicam, ki so prizadete po suši, toči, glivah, insektih in dr., ter jih z gnotno pomočjo spraviti zopet v normalno stanje. Iz sredstev tega sklada je banska uprava v zadnjih letih nakupila že več zemljišč za ustanovitev novih gozdnih drevesnic.

Nahajališča, njih površine, zakupne dobe, zakupnine in drugi podatki so razvidni iz sledečega izkaza:

¹⁾ Upravo in komercializacijo banovinskih gozdnih drevesnic je zamislil in uredil ing. Anton Šivic. Po doseženih uspehih so bili banovinskemu proračunu prihranjeni vsi stroški za vzdrževanje teh drevesnic.

Uredništvo.

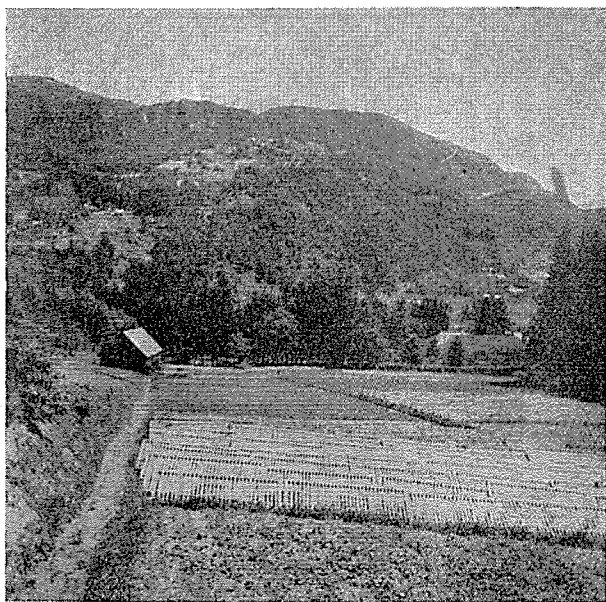
Banovinska gozdna drevesnica je v:			Površina v ha			Drevesnica je bila ustanovljena	Zakup. doba poteče	Zakupnina na leto din	Lastnik zemljišča	Drevesnico upravlja in oskrbuje	Pripombe
okraju	občini	kraju	drevesnice	leh-gredic	polov man. prost.						
Radovljica	Rateče	Rateče	0'4526	0'2326	0'2200	1925	31. V. 1940	1150	Trije posestniki iz Rateč	Gozd. ref. v Kranju in gozdar v Radovljici	Drevesnico prevzame občina rateška, ki bo pol površine opustila
Škofja Loka	Stara Loka	Stara Loka	1'5364	0'7068	0'4269 0'3967	1. XI. 1925	—	—	Dravska banovina	Gozd. ref. v Kranju in gozdar v Škofji Loki	0'3967 ha izven ograje. Jeseni 1940 je predvideno razširjenje drevesnice tudi na to površino.
Kamnik	Kamnik	Zaprice	0'4700	0'3284	0'1416	1. XII. 1924	31. XII. 1944	1500	Rechbach Elizabeta, Kamnik	Gozd. ref. v Ljubljani in gozdar v Kamniku	Drevesnica se poslopoma opušta; temu primerno se zakupnina zmanjšuje. Spomladi 1942 se bo opustila vsa stara drevesnica.
Kamnik	Kamnik	Zaprice	0'4886	0'3000	0'1886	14. XII. 1939	—	—	Dravska banovina	"	Nova drevesnica.
Logatec	Gornji Logatec	Gorenja vas	0'5520	0'3290	0'2230	1. I. 1907	31. XII. 1942	1400	Senervo Franc, Gorenja vas	Gozd. ref. v Ljublj., gozd. v Logatcu	
Logatec	Cerkovska vas	Gorenja vas	0'4567	0'2769	0'1800	27. III. 1939	—	—	Dravska banovina	"	Nova drevesnica; poprej je bila sadna drevesnica.
Kočevje	Kočevje	Marof	0'8000	0'4602	0'3398	1. III. 1911	—	—	Dravska banovina	Gozd. ref. in gozd. oba v Kočevju	Zemljišče je prišlo 1939. l. v last banovine

Novo mesto	Novo mesto	Kandija	0°5053	0°2773	0°2280	1934	—	—	Dravska banovina	Gozd. ref. in gozd. N. mesto	
Črnomelj	Gradac	Gradac	0°3200	0°2400	0°0800	1. V. 1925	30. IV. 1940	Nekaj sadik	Šumograd d. d., Gradac	Gozd. ref. v Novem mestu in gozdar v Črnomlju	Drevesnica se bo opustila 1. 1942. Zakup sporaz. podaljšan.
Črnomelj	Črnomelj-okolica	Okljuka	0.3000	0°1897	0°1103	1938/39	30. VII. 1948	500	Križn. red, Ljubljana	„	Nova drevesnica.
Litija	Šmartno	Črni polok	0°3317	0°1903	0°1414	1909	15. X. 1941	900	Medica Olga Črni polok	Gozd. ref. v Kočevju in gozd. v Litiji	Drevesnica se bo opustila.
Litija	Litija	Ponoviče	0°3622	0°2620	0°1002	1930/31	—	—	Dravska banovina	„	Do leta 1939. je bila drevesnica v oskrbi veleposresta Ponoviče.
Krško	Radeče	Hotemež	1°0930	0°5596	0°5434	1. IV. 1925	31. III. 1945	750	Usmiljene sestre sv. Vincencija, Radeče	Gozd. ref. v Krškem in gozdar v Radečah	Prostor se zaradi konfiguracije terena ne more izrabiti
Celje	Celje	Košnica	0°3560	0°2838	0°0722	18. XI. 1932	31. III. 1941	2000	Cencelj Ivan, Košnica	Gozd. ref. in gozdar oba v Celju	Drevesnica se postopoma opuša in zakupnina zmanjšuje.
Celje	Sv. Jungert II	Sv. Jungert	1°0000	0°6110	0°3890	1. IV. 1939	31. III. 1959	100	Rakusch D. in V., Celje	„	Nova drevesnica.
Gornji grad	Bočna	Radmirje	0°1444	0°1044	0°0400	1922	31. XII. 1941	250	Štiglic Ivan, Radmirje	Gozd. ref. v Slov. Gradcu in gozd. v Gorjemgradu	Pogodbo bo treba podaljšati ali pa iskati nov prostor.
Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	0°5326	0°1409	0°3917	1913	—	—	Dravska banovina	Gozd. ref. v Slov. Gradcu	
Murska Sobota	Murska Sobota	Fazanerija	0°6725	0°3470	0°3255	1920	30. IV. 1941	100	Jug. udruž. banka, Zagi	Gozd. ref. in gozd., M. Sob.	Drevesnica se bo opustila.
Murska Sobota	Murska Sobota	Fazanerija	1°2600	1°0895	0°1605	1938	—	—	Dravska banovina	„	Nova drevesnica.

Leta 1939. (spomladi in deloma tudi jeseni) so oddale banovinske drevesnice 3,917.844 gozdnih sadik. Od teh je bilo na breme drevesnic brezplačno oddanih 210.000 drevesc.

Vrste l. 1939. oddanih sadik so bile sledeče:

23.300 dvoletnih smrečic semenk, 1,837.504 tri- do petletnih smrečic semenk, 580.300 presajenih smrečic, 19.900 tri- do petletnih jelk, 154.570 dvoletnih macesnov, 6700 dvoletnih japonskih macesnov, 404.300 dvoletnih navadnih borov, 292.975 dvoletnih črnih borov, 55.000 triletnih črnih borov, 53.750 dvoletnih gladkih borov, 26.000 sadik rušja, 12.250 dvo- do štiriletnih duglazij, 100 Pančičevih smrečic, 1040 cipres, 6 srebrnih smrečic (*P. pungens argentea*), 194 raznih eksot, 10.400 hrastov, 15.050 rdečih hrastov, 31.855 eno- in dvoletnih

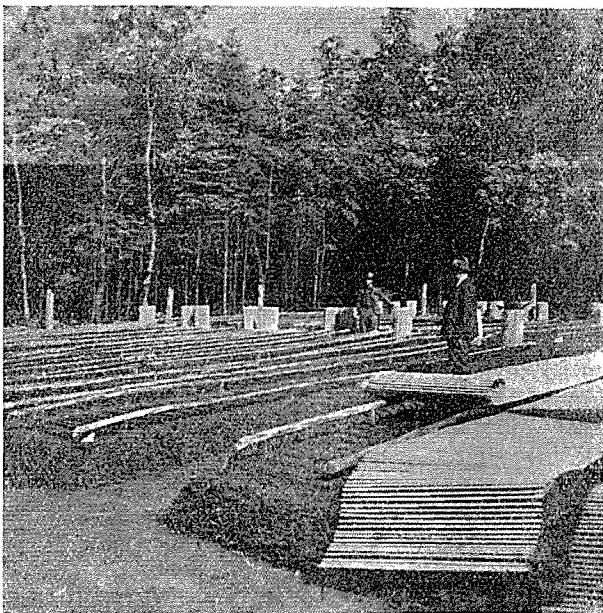
Banovinska gozdna drevesnica v Radečah pri Zidanem mostu.
(Foto: ing. Urbas, 1938).

jesenov; 80.945 eno-, dvo- in triletnih amerik. jesenov, 1650 dvoletnih javorov, 240 planinskih jelš, 43.390 eno- in dvoletnih črnih jelš, 100 potaknjencev kanadskega topola, 2331 ukoreninjenih kanadskih topolov, 234.940 enoletnih akacij, 7000 dvoletnih akacij, 758 enoletnih domačih orehov, 290 dvoletnih domačih orehov, 4246 eno- do triletnih črnih orehov, 13.960 enoletnih domačih kostanjev in 2800 bukev.

Leto za letom se opaža, da prejemajo naročniki poleg dobro razvitih tudi prav slabo razvite sadike, ki so v drevesnicah vzrastle v pregostem sklepu. Take sadike niso sposobne za presajanje na gozdne poseke in druga zemljišča. Naročniki se jih upravičeno branijo. Banovinske gozdne drevesnice si bodo morale prizadevati,

da bodo v bodoče vzgajale in oddajale le krepke, v ne pregostem sklepu vzgojene sadike. Upravitelji drevesnic naj skušajo vzgajati čim več presajenih gozdnih sadik, ker se presajenke močneje razvijejo nego semenke. Presajanje zahteva sicer več prostora in stroškov; ker se je pa nabralo v zadnjih letih precej obratnega kapitala v drevesniškem skladu, bo tem upravičenim željam v bodoče prav lahko ustreči.

Gozdne sadike oddajajo drevesnice po zmernih tarifnih cenah. Cenik je vsakomur na razpolago; dobi ga na zahtevo pri okrajnih načelstvih in pri gozdarskem odseku banske uprave. Dobavo brezplačnih sadik odobrava ban na utemeljeno prošnjo. Prevozne stroške za brezplačne sadike pa mora plačati stranka.

Banovinska gozdna drevesnica v Okljuki pri Črnomlju.
Pokrivanje gredic z bakulo.
(Foto: ing. Urbas, 1939).

Ob koncu leta 1939. so imele banovinske gozdne drevesnice v zalogi približno 12.927.000 sadik. Od teh bo sposobnih za oddajo oziroma za presajanje na poseke in druga zemljišča okoli 3 milijone spomladi 1940 in 1 milijon jeseni 1940.

Zaradi velikega povpraševanja po gozdnih sadikah je banska uprava leta 1939. povečala število banovinskih gozdnih drevesnic, kakor je razvidno iz gori objavljenega izkaza. Brž ko bodo nove drevesnice v polnem obratu, bo zaloga gozdnih sadik večja, tako da bo mogoče zadostiti potrebam vseh naročnikov.

Vzdrževanje banovinskih gozdnih drevesnic je stalo v koledar-

skem letu 1939. 252.545 din; poleg tega se je izdalo za izredne izdatke 49.799 din, in to: za kupnine zemljišč, ograje ob novih drevesnicah, novo lopo v neki drevesnici, nabavo pisalnega stroja, potne račune računskih preglednikov in podobno.

Stroški za vzdrževanje v letu 1940. so predvideni na okoli 270.000 din, dohodki pa na okoli 290.000 din. Uspeh bo odvisen ne samo od oskrbovanja, temveč tudi od bolj ali manj ugodnih vremenskih razmer, uspešnega zatiranja škodljivih insektov, gliv in dr.

Drevesniški sklad je imel ob koncu leta 1939. 880.205 din gotovine, ne všteti obresti, ki znašajo 24.592 din; z obrestmi je narastla gotovina sklada na 904.797 din.

Kanadski bor

Hans Gager (Krško)

Že v članku o zelenem boru, ki je izšel v I. letniku Gozdarskega vestnika, sem poudaril, da je treba posvečati vse sile izboljšanju, plemenitenju in večji donosnosti naših gozdov; takrat sem tudi omenil, da se da v tem oziru mnogo doseči z zasajanjem eksot (tujih drevesnih vrst), ki so se pokazale primerne za naše kraje. Od takrat se je na svetovnem lesnem trgu marsikaj izpremenilo; tako se je n. pr. povpraševanje po nekih vrstah lesa dvignilo za 30–50% in v zvezi s tem so seveda zrastle tudi cene. Zaradi zapletenih trgovsko-političnih odnošajev še ni prišlo do popolnega razmaha lesne trgovine. Toda kakršno koli pot bo ta ubrala, nekaj je gotovo: potreba po lesu raste neprimerno bolj, kot gozdovi priraščajo in se podmlajajo.

Uvajanje in naturaliziranje tujih drevesnih vrst je v srednji Evropi v glavnem končano. Velika večina eksot se je vživela v svojo novo domovino in se povsem prilagodila izpremenjenim razmeram, če je bilo novo rastišče podobno rastišču v njihovi stari domovini, vendar pa so mnenja o njih koristnosti in vrednosti njihovega lesa kaj različna, često celo diametralno si nasprotna. Gotovo pa je, da končnih zaključkov glede eksot ne moremo postaviti, dokler jih gojimo le kot redkost v posameznih parkih; potrebno je marveč, ako hočemo spoznati njih pravo vrednost, da rasto pod istimi klimatičnimi pogoji kot naše gozdno drevje. Za taka poizkusna sajenja je treba seveda znatnih gmotnih sredstev, vendar je v interesu našega gozdarstva, da se ne strašimo teh denarnih žrtev.

Pri izbiri tujih drevesnih vrst, ki jih hočemo udomačiti, se je treba ozirati na dvojje: 1. ali je drevo sposobno, da pri nas uspeva in 2. ali se ga izplača gojiti. Drevesu, ki ga hočemo zasaditi, morajo ustrezati naše gozdne razmere in biti mora zadovoljno s pogoji, pod katerimi raste naše gozdno drevje. Izplača pa se upeljati novo drevesno vrsto le tedaj, če ima drevo poleg tega, da dobro uspeva, še kake posebne prednosti pred našim domačim drevjem.

Take prednosti so: 1. da daje nova vrsta brezpogojno boljši les kot domača drevesa istega rodu; 2. da producira v krajšem času večje, čeprav kvalitetno manj vredne količine lesa ali 3. da se odlikuje ob enaki ali celo slabši lesni kvaliteti s kakšno drugo koristno lastnostjo: da je n. pr. malo zahtevna glede tal, porabna za mešan les, odporna proti vetru, snegu itd., ali da v čem drugem prekaša domače vrste. Vse te momente mora človek upoštevati, če hoče uspešno vršiti propagando za to ali ono eksoto.

Taka eksota, ki ustreza s svojimi odličnimi lastnostmi vsem zgoraj navedenim pogojem, je kanadski bor (Pinus Bauksiana), o katerem hočem v naslednjih vrstah podrobneje izpregovoriti.

Kanadski bor nima skoraj nikakih zahtev glede tal, raste zelo hitro, je izredno odporen proti mrazu in vročini ter je njegov les vsestransko poraben, tako da v marsičem prekaša domači rdeči bor. Nanj so postali pozorni zlasti v zadnjih desetletjih. Poizkusi, ki so jih z njim vršili v Rusiji, Nemčiji in drugod, so izvrstno uspeli in neizpodbitno dokazali njegove odlične lastnosti; rdeči bor nadkriljuje zlasti v mladosti, tako mu od tretjega leta naprej zrastejo vsako leto po dve, v ugodnih razmerah tudi po tri vretenca.

O odlični kakovosti te eksote sem se prepričal tudi sam. Posejal sem njeno semenje na dveh njivah, velikih 3 in 5 ha, ki zaradi svojih kamenitih kraških tal nista bili primerni za obdelovanje. Uspeh je bil izreden. Kljub slabim tlom in neenakomerno debeli plasti zemlje je bila kultura kanadskega bora izredno lepa in povsem enakomerna, medtem ko so bile vmes zasajene domače vrste smreke kaj različne, ponekod celo prav klavrne rasti.

V drevesnici nisem gojil sadik kanadskega bora samo za svojo uporabo, marveč sem imel vedno pripravljenih po nekaj tisoč sadik tudi za prodajo. Da so bila moja opazovanja o odlični kvaliteti te eksote povsem pravilna, dokazujejo tudi pisma, ki so mi jih poslali moji odjemalci. Tako mi piše neki gospod: „Vaše sadike kanadskega bora sem lani prejel malo prezgodaj: bil je še takrat visok sneg; zato sem mogel začeti s saditvijo šele po preteku treh tednov. Kmalu nato je nastopila huda suša, ki je trajala dva meseca. Ves ta čas ni padla niti kapljica dežja. Že sem mislil, da je ves nasad izgubljen. Sadike sem posadil v gozdu na onih mestih, kjer zaradi slabih tal ni uspevalo nobeno rastlinje ali pa so rasla le nizka, skrivenčena drevesa. Gozd je bil star 5 let; dosajanje s sadikami tukajšnjega bora ni uspelo. Kljub temu, da so morala Vaša drevesca tako dolgo čakati, kljub slabim tlom, dolgotrajni suši in vročini nisem našel niti ene sadike, ki bi ne bila v svoji bujni rasti lepo zelena. Seveda so bila nekatera drevesca visoko vzrasla, medtem ko so druga v rasti nekoliko zaostala, toda suhega drevesca med njimi nisem našel. Uspeh je tako odličen, da bom tudi druge kulture dosadil s kanadskim borom. Pri vseh svojih sosedih, ki so videli moje nasade, sem vzbudil splošno občudovanje. Računajte torej tudi z njihovimi naročili sadik! Predvsem pa, Vas prosim, upoštevajte mene!“

Neko drugo pismo se glasi: „Vaše sadike kanadskega bora so na peščenih tleh strašno vročino tega poletja izvrstno prenesle, niti

ena se ni posušila.“ Zopet drugi odjemalec mi piše: „Sadike kanadskega bora, ki ste mi jih poslali lansko pomlad, so se čudovito obnesle. Res je komaj verjetno, kako so sadike na slabih, kamenitih tleh, v južni legi in ob strašni suši pognale do 25 cm veliko brstje in pri tem ohranile svojo svežo barvo.“

Ta pričevanja so zadostna in dovolj jasna, da lahko vsakdo vidi, kako velike prednosti ima kanadski bor*) pred vsemi drugimi sorodnimi vrstami; zlasti je primeren za pogozdovanje nerodovitnih, prodnatih in peščenih tal, gramoznic in drugih podobnih zemljišč.

Obnova gozdov našega kmetovalca

Miroslav Hanzlowsky (Kranj)

Vprašanju obnove kmečkih gozdov je potrebno posvečati največjo pozornost; zavedati se je treba, da bo naš mali kmetovalec zadovoljen le tedaj, če bo imel razen poljedelskega zemljišča še svoj urejen gozd. Pogled na kmečke gozdove pa je vse prej ko zadovoljiv.

Ugotovljeno je, da mora obsegati gozd malega kmeta povprečno tretjino, najmanj četrtno celotnega posestnega zemljišča. Le na taki ali večji gozdni površini se lahko uspešno dela, gospodari in kolobari. Manjši gozdovi pa postanejo zaradi prevelikega izkoriščanja prej ali slej gmajne.

Ker pa danes nima vsak kmetovalec tako velike gozdne površine, nastane vprašanje, kako bi se to dalo doseči. Večina kmečkih gozdov je tako slabo zaraščena s porabnim gozdnim drevjem, da ne dosega obstoječa zarast niti petine zarasti, ki bi lahko bila na tistem mestu; zato pa v gozdovih tem bujneje uspeva gozdni plevel. Te redko zaraščene gozdove je treba predvsem obnoviti. Nato pa pridejo na vrsto tako imenovani pašniki, redko zarastla tla, ki so bila nekoč pokrita z gozdovi, pa so se sčasoma zaradi prevelikega izkoriščanja spremenila v gmajno. Mislim, da ne bo

*) V članku „Eksote v gozdnem gospodarstvu Slovenije“, ki je izšel v zborniku „Pola stoljeća šumarstva“ (Zagreb 1935, str. 363—371) je gozdarski nadsvetnik ing. Janko Urbas označil kanadski bor takole: „Pri nas so bile izvedene kulture s tem borom na plitvih tleh, v sveži, peščeni ilovici, nekaj tudi na aluvialni, gramozni naplavini Dravskega polja v nadmorski višini 150 do 550 m, in to povsod na rastiščih, kjer uspevajo zadovoljivo tudi navadni bor, smreka in gladki bor. Uspehov pa ni bilo opaziti v nobenem primeru.“

V začetku (do 8. leta) raste kanadski bor naglo, pozneje pa počasi ter ne doseže ne višine in ne debeline navadnega bora. Od 10. leta naprej dobe igle še nezdravo, bledorumenno barvo. Glavno deblo je navadno skrivljeno. Močno škoduje kulturam sneg, posebno na boljših rastiščih. Glede na tvorbo prstenine zaostaja ta bor daleč za navadnim in gladkim borom. Kaljivo seme rodi že s 15. letom.

Dosedanje izkušnje s to eksoto govore proti nadaljnjemu širjenju. Na slabših rastiščih se ne dosežejo niti uspehi, ki so dosegljivi s kulturami navadnega, črnega in gladkega bora.“

Uredništvo.

preležko izračunati, ali je donosnejši tak pašnik, kjer živina ne najde drugega kakor malo grmovja in kisle trave, ali pa obnovljen gozd, ki bo že pri nižji obhodni dobi dajal lepe dobičke. Nadalje pride v poštev za pogozditev vsa zemlja, ki je za poljedelstvo manj rabna ali sploh nerabna, kot: močvirna, močno peščena in skalovita zemljišča, dalje tereni, kjer je zemeljska plast tako plitka, da že mala suša uniči ves pridelek. V ravninah, kjer je plitva zemlja na globokih plasteh sprimka (konglomerata) ali dokaj preperelega ledeniškega in rečnega grušča, prihaja v poštev še tako imenovano gozdno-poljedelsko kolobarjenje, ki obstoji v tem, da se tako zemljišče spremeni za eno ali več obhodnih dob v gozd; ko pa se zemeljska plast zadostno okrepi in dvigne, se zopet spremeni v poljedelsko zemljišče. Seveda se poleg tega najde še povsod kak primeren količek, jasa ali pleša, kamor se da posaditi večja ali manjša skupina gozdnega drevja. Da, še celo obcestni pasovi zasebnih cest se dajo porabiti v ta namen, v kolikor že niso zasajeni s sadnim drevjem. K temu utegne poreči ta ali oni poljedelec: „Kaj gozdovi! Mi potrebujemo zemlje, da si pridelamo vsakdanji kruh. Zato je treba gozdove krčiti in jih spreminjati v njive, kjer se le da.“ Argument je navidezno pravilen, kajti z naraščanjem števila ljudi raste tudi zahteva po obdelani zemlji. In ko bi se tej zahtevi ustrezalo, bi bili prej ali slej iztrebljeni vsi gozdovi. Vendar pa ne smemo pozabiti, da kmet tudi brez lesa ne more izhajati, saj mu je les v vsakdanjem življenju nujno potreben. Bati pa se tudi ni preobljuditve: na svetu je še namreč obilo neobdelane zemlje, ki čaka pridnih rok; narava sama pa na drugi strani na svoj način brezhlbno regulira vso nadprodukcijo. Zato bodimo lepo brez skrbi in krčimo gozde le tamkaj, kjer je to spričo prevladajočega gozda potrebno in kjer nastajajo sredi razsežnih šum nova selišča. Sicer je pa treba gledati na to, da se izrabi sleherni prostor za gozdno drevje. Poglejte si samo revščino na Krasu, da o puščavah sploh ne govorimo, pa boste razumeli, da je obstoj človeka vezan v veliki meri tudi na obstoj gozda.

Sedaj pa še nekaj besed, kako je treba praktično obnavljati gozdove. Najprej moramo točno ugotoviti, katere drevesne vrste utegnejo na tistem zemljišču najbolje uspevati in nam v čim krajši dobi donášati čim večjo korist. Znano je, da so se razne drevesne vrste prilagodile raznim nadmorskim višinam, legam in talnim sestavam. Ne gre torej, da bi sadili hrastovo drevje na visokih legah, macesen pa morda v ravnini, ker bi se tako protinaravno ravnanje odkrito maščevalo.

Katere lesne vrste so najprimernejše za zemljišče, ki ga mislimo zasaditi, razvidimo iz drevja sosednih gozdov. Izmed teh pa si naj kmetovalec izbere le tiste lesne vrste, od katerih bo imel pri gošpodarstvu največjo korist. Da pa se pri tem vendarle ne bo kakor koli zmotil, naj se predhodno posvetuje z gozdarskim strokovnjakom, ki mu bo dal rade volje vsa potrebna navodila.*)

*) Glej tudi Gozdarski vestnik 1938, str. 5, 25, 55 in 79!

Pregost smrekov naravni podmladek

Lojze Mušič (Slovenj Gradec)

V neki starejši strokovni knjigi sem bral, da je smreka malo sposobna za prebiralno in postopno sečnjo ter da se smrekov gozd le slabo naravno podmlaja. Da ta ugotovitev ni povsem točna, kaže slika, ki jo priobčujemo. Res je sicer, da imamo za smrekov gozd dvoje glavnih vrst odgojev ali obratovanj: golo sečnjo in prebiralno sečnjo. Prvi način je po navadi nujno združen z umetno po-

Naravni smrekov podmladek. (Foto: Avgust Broman)

gozditvijo. Nedavno sem čital v „Kosmosu“ za tako gojenje smrekovega gozda zelo posrečen izraz „Stangenacker“. Za naše pretežno kmečko in gorsko gozdno gospodarstvo pa pride v glavnem v poštev drugi način, to je: prebiralno ali postopno gospodarjenje. Pri tem je naravno podmlajanje smrekovega gozda povsod zagotovljeno, samo da se z gozdom prav ravna.

Če je smrekov podmladek pregost, je treba že rano pričeti z redčenjem, ki se mora v prvi dobi vršiti skoraj vsako leto. Brž ko se začne stiska v krošnjah, se mora pričeti z izsekavanjem zaostalih dreves, toda enakomerno in previdno. Pravilo bodi: Zmerno in pogosto! Čas za redčenje je konec zime, preden začno poganjati veje.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

10. Objedene macesnove sadike.

Napravil sem si drevesnico in jo ogradil s plotom, da bi jo tako zavaroval pred dostopom živine. Po nekaj letih dela in precejšnjih stroških sem si vzgojil obilo borovih, smrekovih in macesnovih sadik. Sadike, nepresajene in presajene, so bile lepo razvite; veselil sem se, že pogozdovanja z njimi. Ko pa sem prišel to pomlad v drevesnico, se mi je nudil žalosten pogled. Zajci so mi objedli skoraj vse macesnove sadike, tako da so skrajšane za polovico, kakor da bi jih kdo pokosil. Žal mi je sadik in ne vem, ali jih naj rabim za pogozdovanje ali pa pridržim še eno leto. Mogoče so pa sploh nerabne? Vseh takih sadik je 60.000.

Prosim za Vaše mnenje!

M. E., Guštanj.

11. Neplavljena in plavljena drva.

Pogodil sem se za prodajo večje množine drv. Pri predaji pa mi je kupec ugovarjal in ni hotel plačati drv za pogojeno ceno; svoj sklep je utemeljeval s trditvijo, da so plavljena drva manj vredna. V pogodbi sva napisala samo „drva“; kupec je trdil, da se pod „drvni“ v lesni trgovini razumejo samo neplavljena drva. Ker so z njegovim mnenjem soglašali tudi mnogi drugi, sem končno popustil in prodal drva za precej nižjo ceno.

Zaradi ravnanja v bodoče Vas prosim, da mi vso zadevo pojasnite!

L. P., Gorenjsko.

12. Računanje lesnih cen.

Imam večje gozdno posestvo in prodajam stoječ in izdelan les. Pri pogajanju glede cene sem večkrat v dvomih: čujem namreč o raznih načinih, kako se računajo cene stoječega lesa (na panju) in izdelanega lesa (franko skladišče, postaja ali vagon).

Prosim Vas, raztolmačite mi, kako se na objektivni način izračunavajo lesne cene, tako da ni oškodovan pri kupčiji niti prodajalec niti kupec.

F. P., Dravska dolina.

ODGOVORI

5. Hrastov sodarski les.

Z luženjem lesa v tekoči vodi je mogoče odstraniti le manjše množine sočnih delov in ogljikovih hidratov na površini lesa. Nekaterim klicam plesni in modre gnilobe se s tem odzamejo pogoji za razvoj. V globočino lesa pa ta vpliv ne sega, tako da v notranjosti ostanejo še nadalje klice rdeče gnilobe, ki razkrajajo celulozo in napadajo tudi izlužen les, če so razmere glede na toploto in vlago ugodne.

Na opisan način torej ne bo mogoče nadomestiti sicer dolgotrajno, pa strokovno pravilno sušenje hrastovega sodarskega lesa.

Zavod za tehn. mehaniko in preiskavo
materiala na univerzi v Ljubljani

6. Izbira sadik za pogozdovanje.

Najprimernejše lege za pogozdovanja s čruiimi orehi so opisane v Gozdarskem vestniku 1938, str. 59. Omenil bi še, da je zaradi boljšega in hitrejšega uspevanja treba sadike prva tri leta okopavati.

Stanko Sotošek.

8. Dobre smrekove sadike.

Sadike so dobre, če so zdrave, sveže, pravilno raščene in močno okoreninjene. Zdrave sadike so brez bolezenskih znakov in tehničnih poškodb. Sveže sadike so suhe in nimajo ovenelih koreninic. Na koreninice je treba obračati največjo pozornost; nikdar in nikjer ne smejo ostati niti za hip brez vlage ali nepokrite, na kar je paziti zlasti ob sončnem in vetrovnem vremenu. Pravilno raščene sadike so čokate in imajo razmeroma debelo in kratko debelce; tanka in slaba debelca niso dobra. Močno okoreninjene sadike imajo goste in ne predolge koreninice. Sadike s kakor koli poškodovanimi debelci ali koreninicami je treba zavreči, ker se skozi ranice vselijo glivice, ki povzročajo gnilobo; prirezovanje in odrezovanje ne pomaga prav nič. Navadno sadimo 2—5 letne presajene sadike — najprimernejše so 3—4 letne — na zapleveljenih tleh pa tudi starejše.

Za druge vrste sadik veljajo drugačna pravila.

Stanko Sotošek

9. Hrastova „mana“.

Na Vaše vprašanje Vam žal še danes ne moremo zadovoljivo odgovoriti. Izločanje kakršnih koli rastlinskih sokov je vselej posledica nepravilne ali boljše rečeno nezdrave rasti.

Po Vašem opisu sodeč bi lahko povzročala mastne lise na zgornji strani bakterijska bolezen, ki bi jo bilo vsekakor treba točneje ugotoviti.

Prosimo Vas, da blagovolite kar najbolj pozorno zasledovati celoten razvoj bolezni. Takoj ko opazite prve bolezenske znake (mastne lise), nam nemudoma pošljite v pregled nekoliko najbolj značilno obolelih vejic z listjem. Tem priložite tudi vsaj na videz zdrave, nenapadene vejice. (Naslov: Ing. L. Prezelj, fitopatolog, Ljubljana, Wolfova 3).

S pošiljko, ki jo zavijte v vlažen časopisni papir in odpošljite takoj po odrezanju vejic, nam sporočite sledeče potrebne podatke: lega in prehrana drevja (drevje ob robu njiv itd.), morebitna raznolikost bolezenskih znakov pri mlajšem, srednje starem in starejšem drevju, vrsta hrasta, morebitni podobni bolezenski znaki na ostalem gozdnem drevju itd.

Ing. L. Prezelj.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Okrožnica predsedništva apelacijskega sodišča.

Vsem sodiščem!

Kraljevska banska uprava dravske banovine mi je pod III/7 števil 548/I. z dne 14. februarja 1940 poslala sledečo predstavko:

V § 36. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929 (Uradni list št. 162/35 iz leta 1930) so navedene vrste gozdov, v katerih se mora gospodariti po predpisih § 57. in sl. cit. zakona po načelu stroge trajnosti na osnovi odobrenih gospodarskih načrtov, programov ali odobrenih predlogov za sečnjo in vzgojo gozdov. Po § 74., odst. 3. cit. zakona veljajo odredbe o predlaganju gospodarskega načrta ali programa tudi za one zasebne gozde, ki so večji od 300 ha, četudi niso uvrščeni med gozde iz § 56. tega zakona.

Gospodarske načrte (programme), predloge za sečnjo in za vzgojo gozdov (§§ 59., 60., 61. in 74., odst. 3. cit. zakona) smejo po § 58. istega zakona izdelati samo kvalificirani gozdarski strokovnjaki; ti posli pa so od 13. X. 1937 nadalje, ko je stopil v veljavo zakon o pooblaščenih inženirjih z dne 30. avgusta 1937 (Službeni list 634/97 iz leta 1937) pridržani izključno pooblaščenim inženirjem. V tem je nastopila sprememba v toliko, da smejo po predpisu § 69., točke 8. finančnega zakona za leto 1939/40 izdelati gospodarske načrte in predloge za sečnjo (vzgojo) gozdov za gozdna posestva pod 50 ha tudi državni gozdarski inženirji v okolišju svojega službenega poslovanja, kvalificirani gozdarski strokovnjaki pa za tista posestva, na katerih so upravitelji, brez ozira na velikost posestva. (Tako je po odloku ministrstva za gozde in rudnike št. 651/39 z dne 24. IV. 1939. tolmačiti predpis § 69., t. 8. finančnega zakona 1939/40.

Po čl. 1. pravilnika o postavljanju kvalificiranih gozdarsko-strokovnih oseb (Sl. 1. št. 215/35 leta 1930) morajo posestniki nedržavnih gozdov v dravski banovini postavljati za svoje gozde z najmanj 2000 ha kvalificiranega gozdarskega strokovnjaka (Pojem kvalifikacije je v §§ 58. in 132. zakona o gozdih).

Po § 133., al. 3. zakona o gozdih so gospodarski strokovnjaki, ki jih morajo posestniki gozda po predpisih tega zakona postaviti za izvrševanje gozdarske upravne službe, **odgovorni občinam upravam oblastvom za točno vzdrževanje in izvajanje gospodarskih načrtov in programov, za vestno izvrševanje odredb zakona o gozdih in naredb in predpisov, izdanih od pristojnih oblastev o strokovnem gozdnem gospodarstvu in o izvajanju gozdnopolijskih odredb.**

To odredbo je uporabljati smiselno za gozdarske upravitelje, ki jih postavijo gozdni posestniki za samostojno upravljanje njih gozdov.

Dosledno temu veljajo odredbe § 133/3. tega zakona tudi za prisilne upravitelje, ki jih postavljajo za gozdna posestva izvršilna sodišča po odredbah i. p. in po predpisih s. p.

Ti prisilni upravitelji po večini niso kvalificirani gozdarski strokovnjaki, zato se tudi v splošnem ne ravnaajo pri upravljanju gozdov po gozdnopolijskih in gozdnogospodarskih predpisih zaradi pomanjkljivega poznavanja gozdnih predpisov ali nepoučenosti. Prisilnim upraviteljem bi bilo zato v postavitvenem dekretu dati primerna navodila, da se pri upravljanju gozdov ravnaajo točno v mejah gozdnih predpisov, pri čemer bi jih bilo zlasti opozoriti na predpise §§ 6. in sl., 20., 30. in sl., 56. in sl., 76. in sl. zakona o gozdih, nadalje na predpise zakona o prijavi sečenj z dne 28. februarja 1922 (Ur. list 383/116) in na predpise naredbe kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 25. aprila 1938 (Sl. list 211/35 leta 1938) ter da so kazensko odgovorni, če se ne ravnaajo po teh predpisih.

Preduje Vam dajem v vednost in ravnanje, s tem da se z gornjo predstavko seznanijo zlasti izvršilni sodniki.

V Ljubljani dne 5. marca 1940.

Predsednik: podpis.

Ustanova nadgozdarja Franca Pirkmajerja.

Dne 1. novembra 1923 je umrl v Tompojevcih nadgozdar Franc Pirkmajer, ki je v svoji oporoki z dne 24. julija 1922 (opr. št. Os 252/1923 okrajnega sodišča v Vukovaru) med drugim določil sledeče:

„U slučaju svoje smrti odredjujem, kao sledi:

2. Iz mase se ima slijedeće izlučiti:

a) moja osiguracija od 20.000 K, koja ide za „Ustanovu nadšumara Franje Pirkmajera“, od koje se imade od kamata podupirati jedan djak Mariborske oblasti, koji studira na jednoj visokoj školi šumarske nauke. Prednost imade Framčanin, a u prvom redu sorodnik iz čitave Jugoslavije“.

Po poročilu glavne podružnice Državne hipotekarne banke v Ljubljani, št. 2659 z dne 12. februarja 1938 je dne 31. decembra 1937 znašala glavnica te ustanove 6.906 din, obresti pa 3.381 din, skupno torej 10.287 din.

Na predlog kraljevske banske uprave v Ljubljani je ministristvo prosvete z rešitvijo št. 2516 z dne 4. maja 1938 odredilo, da se k navedeni glavnici pripisujejo obresti toliko časa, da naraste glavnica na 20.000 din.

Ker zapustnik v svoji oporoki ni določil uprave ustanove, je ministristvo prosvete z navedeno rešitvijo na podlagi § 2. zakona o ustanovah imenovalo za upravo ustanove podružnico Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Ljubljani (v ustanovnem pismu „Združenje jugoslovanskih gozdarjev, pododbor v Ljubljani“).

Po tej odločbi je podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Ljubljani kot upraviteljica ustanove prejela pravice in dolžnosti po določilih, kakor jih vsebuje sledeče

Ustanovno pismo:

1.

Ustanova se imenuje „Ustanova nadgozdarja Franca Pirkmajerja“.

2.

Glavnica ustanove znaša 20.000 din (dvajset tisoč dinarjev) in je naložena pri Državni hipotekarni banki, podružnici v Ljubljani na knjižico štev., ki je pod imenom „Ustanova nadgozdarja Franca Pirkmajerja“ viinkulirana s pridržkom, da glavnice ni mogoče dvigniti brez pristanka kraljevske banske uprave dravske banovine v Ljubljani.

3.

Obresti glavnice tvorijo ustanovo.

4.

Za dvig obresti je upravičen vsakokratni tajnik odbora Združenja jugoslovanskih gozdarjev, pododbor v Ljubljani.

5.

Ustanovo upravlja Združenje jugoslovanskih gozdarjev, pododbor v Ljubljani in veljajo za veljavnost vseh ukrepov glede predmetne ustanove določila pravil, ki so odobrena za to združenje.

V primeru uradnega ali prostovoljnega razpusta Združenja jugoslovanskih gozdarjev, pododbor v Ljubljani upravlja ustanovo društvo ali združenje, ki zasleduje iste cilje kot razpuščeno združenje.

6.

Pravico do ustanove imajo dijaki bivše mariborske oblasti, ki študirajo na visoki šoli gozdarsko vedo. Med temi imajo prednost dijaki, rojeni v Framu, pred temi in v prvi vrsti pa pridejo v poštev pri podelitvi ustanove sorodniki ustanovnika iz vse Jugoslavije.

7.

Pri podelitvi ustanove mora uprava ustanove poleg pogojev, navedenih v prejšnji točki, upoštevati tudi prosilčevo moralno in umsko kvalifikacijo.

8.

Iz katerega koli vzroka neizplačani ustanovni zneski se pripišejo glavnici in tako povečajo donos obresti iz glavnice.

9.

V ostalem se uporabljajo splošni, za ustanove veljavni predpisi.

10.

Ta ustanovna listina se izda v treh izvodih, od katerih se eden izroči Združenju jugoslovanskih gozdarjev, pododbor v Ljubljani, drugi okrajnemu sodišču v Vukovaru, da ga priključi zapuščinskemu spisu po nadgozdarju Francu Pirkmajerju pod št. Os 252/1923, tretji pa prosvetnemu oddelku kraljevske banske uprave dravske banovine v Ljubljani, da se shrani v zbirki listin.

Overovljen prepis se izroči državnemu ložilstvu v Ljubljani.

To ustanovno pismo je kraljevska banska uprava v Ljubljani z rešitvijo IV. štev. 3037/1 z dne 2. marca 1939 odobrila, sprejela v državno nadzorstvo in odredila natančno izpolnjevanje ustanovnih določil.

Podružnica Jug. gozdarstkega združenja v Ljubljani.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1940.)

Uredba o odpisu zaostankov davkov, taks in kazni za davčna in taksna kazniva dejanja ob koncu 1937. oz. 1939. (10/2);

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih (14/3);

Pravilnik o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov (17/3);

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o davku na poslovni promet in zakona o skupnem davku na poslovni promet z vsemi njunimi poznejšimi spremembami in dopolnitvami (20/4);

Razglas o ljudskem delu in odkupnini za samoupravne ceste v l. 1940/41 (22/4);

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o taksah (23/5);

Odločba glede plačevanja takse na prevoz pri železnicah, katerih voz-nina ni znana (30/6);

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o neposrednih dav-kih (32/7);

Dopolnitev pravilnika o določanju in vračanju varščin (33/7);

Uredba z zakonsko močjo o rekviziciji (36/8);

Popravek v uredbi o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih (37/8);

Uredba o ustroju in službi čuvaisko-logarskega osebja pri upravi dr-žavnih gozdov (38/9);

Odredba o spremembi odredbe o minimalnih mezdah v dravski ba-novini (40/9);

Odredba o določitvi minimalnih mezd za trgovsko in ostalo višje po-možno osebje (41/9);

Načrt za amortizacijo 3 odstotnih obveznic za likvidacijo kmetijskih dolgov za proračunsko leto 1939/40 (46/10);

Uredba o dopolnitvi zakona o podaljšavi veljavnosti, spremembah in dopolnitvah odredb dosedanjih finančnih zakonov, ki se nanašajo na samo-upravna telesa (50/11);

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v letih 1938. in 1939.

Po količini v tonah:

v	leta 1938	1939	razlika
Albanijo	6.543	25.733	+ 19.190
Alžir	13.452	10.847	- 2.605
Argentino	38.346	43.557	+ 5.211
Belgijo	6.878	24.003	+ 17.125
Češko-mor. protektorat	8.865	24.019	+ 15.151
Egipt	20.679	54.017	+ 33.338
Anglijo	99.259	96.401	- 2.858
Francijo	8.908	12.367	+ 3.459
Grčijo	61.896	68.932	+ 7.036
Italijo	279.170	439.747	+ 160.577
Madžarsko	132.578	179.937	+ 47.379
Malto	4.320	6.136	+ 1.816
Maroko	16.033	15.569	- 464
Nemčijo	217.951	156.384	- 61.567
Nizozemsko	27.744	19.514	- 8.230
Palestino	10.832	15.468	+ 4.636
Španijo	976	1.650	+ 674
Švico	8.243	44.856	+ 36.613
Tunis	12.754	16.928	+ 4.174
ostale države	39.972	43.390	+ 3.418
Skupno	1,015.399	1,299.455	+ 284.056

Po vrednosti v mil. din:

v	leta 1938	1939	razlika
Albanijo	6,200.000	23,300.000	+ 17,100.000
Alžir	12,300.000	10,100.000	- 2,200.000
Argentino	37,800.000	47,500.000	+ 9,700.000
Belgijo	6,900.000	22,500.000	+ 15,600.000
Češko-mor. protektorat	18,700.000	29,300.000	+ 10,600.000
Egipt	16,300.000	44,800.000	+ 28,500.000
Anglijo	122,000.000	123,600.000	+ 1,600.000
Francijo	9,800.000	17,600.000	+ 7,800.000
Grčijo	44,200.000	55,400.000	+ 9,200.000
Italijo	191,300.000	301,500.000	+ 110,200.000
Madžarsko	75,800.000	115,900.000	+ 40,100.000
Malto	3,500.000	4,800.000	+ 1,300.000
Maroko	13,800.000	13,700.000	- 100.000
Nemčijo	229,900.000	159,400.000	- 70,500.000
Nizozemsko	24,200.000	26,300.000	+ 2,100.000
Palestino	9,100.000	15,200.000	+ 6,100.000
Španijo	900.000	1,700.000	+ 800.000
Švico	9,500.000	33,600.000	+ 24,100.000
Tunis	11,400.000	16,100.000	+ 4,700.000
ostale države	47,000.000	58,900.000	+ 11,900.000
Skupno	891,100.000	1,121,200.500	+ 230,100.000

Lesni izvoz se je torej povečal lansko leto po količini za 27,97 %, po vrednosti pa za 25,82 %. V klirinške države je bilo lansko leto izvoženega lesa za 648.800 din ali 61,07 %, predlansko leto pa za 569.400.000 din ali 63,89 %. Iz tega vidimo, da se je izvoz povečal v klirinške in neklirinške države, vendar v slednje razmeroma bolj, kar je za našo zunanjo trgovino ugodno.

Jugoslovanski izvoz taninskih ekstraktov leta 1939.

Po uradnih statističnih podatkih je Jugoslavija lani (v oklepajih so podatki za predlansko leto) izvozila 7.457 ton hrastovega ekstrakta za 31.700.000 din (6.913 ton za 26.800.000 din), 4.627 ton kostanjevega ekstrakta za 20.400.000 din (4.994 ton za 20.600.000 din), 968 ton smrekovega ekstrakta za 3.800.000 din (859 ton za 3.500.000 din) in 1072 ton drugih ekstraktov za 4.500.000 din (448 ton za 1.749.000 din).

Izvoz hrastovega ekstrakta je bil večji po količini za 7,83 odst., po vrednosti pa za 18,3 odst. Največ ga je kupila Nemčija, čeprav nekoliko manj kot lani. Povečanje gre na račun dobrega plasmata v Angliji, Madžarski, Holandski, Romuniji in Švedski. Kostanjevega ekstrakta je bilo prodanega po količini nekaj manj, po vrednosti pa je bila dosežena skoraj enaka vsota kot lani. Največ ga je kupil Češko-moravski protektorat, čeprav za 400 ton manj kot lani. Za 200 ton je nazadoval izvoz v Nemčijo, v Romunijo pa je ostal na enaki višini. Glavna kupca smrekovega ekstrakta sta bili Madžarska in Romunija, ki sta plačali letos nekoliko višje cene. Razmeroma najbolj se je povečal izvoz ostalih ekstraktov, ki jih je bilo v Nemčijo izvoženih manj kot lani, zato pa toliko več na Holandsko in v Romunijo.

Jugoslovanski izvoz zdravilnih zelišč l. 1939.

Izvoz zdravilnih zelišč je bil lani zelo ugoden in se je po količini povečal za 1.933 ton ali za 67,68 %, po vrednosti pa za 18.900.000 din. Vsega skupaj je bilo lani izvoženih 3.789 ton za 36.500.000 din, predlani pa 2.856 ton za 17.600.000 din.

Izvoz se je povečal skoraj na vseh trgih, vendar pa najbolj v USA, kamor je bilo prodanih lani 1.495 ton za 7.200.000 din proti 850 tonam za 2.700.000 din v predlanskem letu. Glavni kupec naših zdravilnih zelišč je še vedno ostala Nemčija, kamor je bilo prodanih 1162 ton za 16.200.000 din, kar je dvakrat več kot lani. Podvojil se je tudi izvoz v Češko-moravski protektorat, kamor je šlo 111 ton za 1.200.000 din. Prav tako je narasel izvoz v Argentinijo, Belgijo in Švico; izvoz na Dansko je ostal po množini nespremenljiv, po vrednosti pa je bil dvakrat večji kot lani; v Italijo in Francijo se je izvoz po množini zmanjšal, po vrednosti pa je bil v Italijo za $\frac{1}{4}$ večji od lanskega, medtem ko je ostal izvoz v Francijo neizpremenjen.

Ruski lesni izvoz v zadnjih 25 letih.

Po podatkih „International-Holzmarkta“ je Rusija izvozila v zadnjih 25 letih naslednje množine lesa:

Leta	1913	10,358.000 m ³	leta	1930	12,198.000 m ³
"	1922	1,005.000 "	"	1931	10,493.000 "
"	1923	2,171.000 "	"	1932	10,300.500 "
"	1924	3,371.000 "	"	1933	10,582.893 "
"	1925	3,704.000 "	"	1934	10,845.958 "
"	1926	3,167.000 "	"	1935	11,867.227 "
"	1927	4,295.000 "	"	1936	10,572.364 "
"	1928	5,486.000 "	"	1937	8,696.262 "
"	1929	8,940.000 "	"	1938	5,320.919 "

Ne izkoriščajte gozdov čez mero !

Dopisi

SEJA ŠIRŠEGA BANOVINSKEGA ODBORA ZA PROPAGANDO GOZDARSTVA V LJUBLJANI.

Dne 23. februarja t. l. se je vršila v prostorih ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja seja širšega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani. Seje so se po svojih zastopnikih udeležile sledeče oblasti, ustanove in društva, ki sestavljajo odbor: banska uprava (gozdarski odsek, odsek za urejanje hudournikov, prosvetni oddelek, tehnični oddelek in socialni oddelek), štab dravske divizijske oblasti, štab za utrjevanje, direkcija šum v Ljubljani, začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, direkcija državnih železnic v Ljubljani, Kmetijska zbornica v Ljubljani, Inženirska zbornica v Ljubljani, ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja, Združenje jugoslovanskega učiteljstva — sekcija v Ljubljani, Zveza za tujski promet v Ljubljani, Rdeči križ kraljevine Jugoslavije — banovinski odbor v Ljubljani, Slovensko planinsko društvo, Zavod za pridobivanje in prodajo gozdnih semen v Mengešu in Zveza lovskih društev v Ljubljani.

Na seji sta predsednik odbora Saša Stare in tajnik ing. Dinko Cerjak poročala o delovanju odbora v preteklem poslovnem letu. Ožji odbor je imel v teku leta 5 sej. Na teh sejah so se obravnavala predvsem sledeča vprašanja: organizacija propagande gozdarstva, izvedba mladinskih dni za pogozdovanje, sodelovanje učiteljstva in vojaštva pri propagandi gozdarstva, ustanavljanje gozdnih drevesnic pri okrajnih odborih, ustanavljanje šolskih gozdnih drevesnic in gajev, podpiranje strokovnega časopisa, notranje poslovanje propagandnih odborov, sprememba poslovnika, preskrba sredstev za delovanje propagandnih odborov itd.

Popolnoma organiziranih je 22 okrajnih odborov. V šestih občinah kočevskega okraja in treh občinah slovenjgraškega okraja so ustanovljeni tudi občinski pododbori. Zelo delavni so predvsem odbori v Celju, Laškem, Konjicah, Krškem itd. Uspešno in z velikim zanimanjem so

pri propagandi gozdarstva sodelovale zlasti prosvetne in vojaške oblasti.

Po naročilu osrednjega odbora za propagando gozdarstva v Beogradu so se vršili dnevi intenzivne propagande pomladi od 19. do 31. marca in v jeseni od 22. oktobra do 5. novembra. Jeseuska propaganda se je izvedla pod geslom: „Gojimo drevje, gozdove in gaje kot zaščito pred zračnimi napadi!“

Okrajni odbori so priredili v preteklem letu 52 propagandnih predavanj. Med letom je izšlo nekaj propagandnih člankov v dnevnem in strokovnem časopisju. Mladinske dneve za pogozdovanje so v svojem območju priredili okrajni odbori v Celju, Dolnji Lendavi, Gornjem gradu, Kamniku, Kočevju, Kranju, Krškem, Laškem, Ljubljani, Logatcu, Murski Soboti in Slovenjem Gradcu. Ostali okrajni odbori pa so sodelovali pri mladinskih dnevih, ki jih je priredil gozdarski odsek banske uprave in šole. Po navedbi banske uprave je bilo v preteklem letu prirejeno skupaj 718 mladinskih dni za pogozdovanje, ki se jih je udeležilo 722 šol (od skupnega števila 1116 osnovnih, meščanskih, srednjih ter kmetijskih šol v banovini). Več pogozdovanj je izvršilo tudi vojaštvo. Skoro pri vseh vojaških edinicah so se vršila propagandna predavanja o gozdarstvu, ki so jih priredile nekaj vojaške oblasti same nekaj pa odbori za propagando gozdarstva. Na omenjenih prireditvah je bilo med poslušalce razdeljenih večje število brošur in publikacij o pogozdovanju, ki jih je odbor prejel od banske uprave in osred. odbora v Beogradu.

Več okrajnih odborov je osnovalo gozdne drevesnice. Prosvetni oddelek banske uprave poroča, da je bilo na pobudo odbora za propagando gozdarstva osnovanih 361 šolskih vrtoč, 15 šolskih gajev, 282 sadnih in 56 gozdnih drevesnic pri raznih šolah.

Odbor je prejel od okrajnih odborov več utemeljenih predlogov za spremembo in dopolnitev poslovnika, ki naj bi bolj odgovarjal tukajšnjim razmeram. Glede na bodočo preureditev banovine naj se gradivo za nov poslovnik še nadalje zbira, sestava poslovnika pa se začasno odloži.

Odbor ugotavlja, da je propaganda gozdarstva brez izdatnih denarnih sredstev težko izvedljiva. Podpora je v ta namen podelila doslej le banska uprava, ki je iz fonda za pogozdovanje določila spomladi 1939 znesek 20.000— din ter v jeseni 1939 znesek 10.000 din; oba zneska sta bila razdeljena med vse odbore. Od vseh zasebnih ustanov in denarnih zavodov, na katere se je odbor obrnil za podporo, pa ni doslej prejel ničesar. Odbor za propagando gozdarstva je mlada ustanova, ki je komaj začela z delovanjem; zato mora odbor najprej pokazati pozitivne rezultate svojega dela, šele potem bo mogel pričakovati podporo tudi od zasebnih ustanov, denarnih zavodov in privatnikov. Dotlej pa je glede na velik vzgojni in ekonomski pomen propagande potrebno, da ga izdatne je podpirajo javna oblastva.

Po končanih poročilih je bil iz vrst zastopnikov oblasti, društev in ustanov izvoljen sledeči novi ožji odbor: predsednik Saša Stare, podpredsedniki: dr. Viljem Krejči, kap. Mihajlo Milič, Josip Palme, tajnik ing. Alojz Funkl, odborniki: ing. Viktor Novak, ing. Dimko Cerjak, ing. Franjo Sevnik, Janez Strcin, dr. Anton Mrak, Vinko Gregorič, Srečko Kristan, ing. Milan Simič, ing. Mirko Sušteršič, zastopnik direkcije drž. železnice, ki ga imenuje direkcija.

Banovinski odbor za propagando gozdarstva v Ljubljani.

OSVOBODITE PODMLADEK IN MLADOVJE OD SROBOTJA!

Ko sem se vozil lansko jesen, oktobra in novembra, z vlakom po Savinjski in Dravski dolini, sem opazil, da sta podmladek in mladovje na desnem bregu Save, med Zagorjem in Hrastnikom ter na pohorskih rebrih, med Breznom in Sv. Lovrencom, prekrita s srobotjem.

Navadni srobot (Clematis vitalba) ima dolga, vrvicam in vrvem podobna lesnata stebila, ki se z dolgimi listnimi peclji oprijemljejo drevoja, grmovja in skalovja. V jeseni že od daleč spoznamo srobotje po gostih repastih plodičih (rožkah), ki rastejo v sestavljenih grozdih in se belkasto svetijo.

Srobotje je kot vezilni material

sicer koristno, vendar pa ga na splošno prištevamo med najbolj nevaren gozdni plevel, ker prerašča, duši, zvija in ovira v rasti podmladek, nasade in mladovje. Mnogo mladih sestojev je srobotje že uničilo. Zato ga je treba pravočasno porezati ali posekati tik ob zemlji ter tako preprečiti veliko škodo, ki jo sicer povzroča.

S. S.

PLAČILO PRODANEGA BLAGA NA LJUBLJANSKEM VELESEJMU.

Bančni in valutni oddelek finančnega ministrstva je dovolil, da morejo inozemski razstavljalci inozemskega blaga, ki bodo sodelovali na letošnjih ljubljanskih velesejmih (1. do 10. junija; 31. avgusta do 9. septembra), nakazati protivrednost prodanega blaga, in sicer preko pooblaščenih zavodov tako, kakor je to predvideno v plačilnih sporazumih za posamezne države, od koder razstavljeno blago izvira. Opravičene te nakazil se bo vršilo na osnovi potrdil velesejmske uprave, da je bilo tisto blago na velesejmu razstavljeno, na velesejmu prodano in da so zanj plačane vse redne državne dajatve. Kar se tiče blaga, ki izvira iz neklirinških držav in bo na velesejmu razstavljeno, se bo izvršilo plačilo v inozemstvu v svobodnih devizah, mora pa biti za vsak konkreten primer že pred uvozom preskrbljeno dovoljenje izvoznega odbora pri Narodni banki.

Ljubljanski velesejem.

LJUBLJANSKI SPOMLADANSKI VELESEJEM

Ljubljanski spomladanski velesejem pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. bo letos od 1.—10. junija.

POZIV ORGANIZACIJAM IN DRUŠTVOM.

Uprava ljubljanskega velesejma vabi vse naše organizacije, društva, klube itd., da prirede svoje občne zbore, kongrese, nastope itd. v času letošnjega pomladanskega velesejma v Ljubljani od 1. do 10. junija. Svoje sklepe naj izvolijo javiti upravi velesejma.

Ljubljanski velesejem.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej na str. 18 in 45.)

cvetenje gozdnega drevja — cvetenje šumskog drveča.

Opazovanje cvetov in cvetenja gozdnega drevja ni tako enostavno, ker cveti večinoma niso lahko vidni.

Na cvetenje deluje v veliki meri vreme v letu pred cvetenjem, ker se že tedaj razvijajo začetki cvetov. Toplo in suho poletje je navadno znak za obilnejše cvetenje naslednje spomladi.

Drevesa dobijo cvete šele v neki določeni starosti, ki je pri raznih vrstah različna. Razen tega začno cveteti drevesa na prostem in v redkem cvetju bolj mlada kot pa drevje v sklepu. Najbolj hitro začnejo cveteti robinije (v 3. do 5. letu), nato breze, jelše, macesen in bori (v 10. do 20. letu), potem gabri, lipe in javori (v 20. do 30. letu), pozneje hrasti in smreke (v 30. do 40. letu), še pozneje bukve (v 40. do 50. letu) in nazadnje jelke (v 50. do 60. letu). V izjemnih in posebnih primerih začnejo cveteti drevesa tudi bolj mlada ali bolj stara.

Razne vrste drevja ne začnejo cveteti v istem letnem času. Povprečno moremo reči, da cvetijo leske in dreni od februarja do srede marca; jelše, vrbe, topoli, bresti in mlečni javori v marcu in aprilu; macesni, jeseni, breze, dobi, gradni, ceri, bukve, gabri in gorski javori v aprilu in maju; smreke, bori in jelke v maju in juniju; lipe, pravi kostanji in robinije v juniju in juliju; ruševje pa od junija do avgusta. Vsaka od teh vrst cveti v toplejših legah prej ko v hladnejših.

osnovanje sestojev — osnivanje satojina.

Osnovanje sestojev obsega vsa dela gojenja gozdov na neki določeni površini od začetka do konca podmlajanja. Glavna dela pri osnovanju sestojev so: naravno in umetno podmlajanje na posekah, obnavljanje gozdov na nekdanjih gozdnih zemljiščih in pogozdovanje goličav z naletom semen s starejšega drevja, s setvijo ali sadit-

vijo, nadalje popolnjevanje, plevljenje, okapanje, trebljenje in varovanje podmladka, posevka ali nasada.

Sestoj je osnovan, ko mu je zagotovljen razvoj v mladovje, kar traja 2—5—10—20 let.

podmlajanje — pomladjivanje, die Verjüngung

popolnjevanje — popunjavanje, Ergänzung.

Ko je kaka poseka, golina ali goličava zasejana ali zasajena, podmladitev ali osnovanje sestoja še ni dokončno izvršeno. V posekah in nasadih ostanejo ali pa s časom nastanejo manjše ali večje praznine zaradi zaplevljenih tal, redkega naleta semen, kvara ali nekajenja semen in sušenja sadik ali drevesc.

Dober gospodar bo na prazninah čimprej posejal primerno seme ali pa zasadil sadike in tako popnil podmladek. Večinoma je potrebna saditev z močnejšimi sadikami. V skladu z rastiščem, velikostjo praznin in starostjo podmladka bo sadil na pr. štiriletne presajene smrekove, duglazijeve, borove in macesnove sadike ali mlada hrastova, jesenova, javorova in druga drevesca. Seveda ni potrebno popolnjevati prav malih praznin in tudi ne skrajnega roba večjih praznin.

posevek — usijev, die Saatkultur

trebljenje — proredjivanje podmladka, Verdünnung.

Trebljenje je potrebno v pregostem podmladku, in sicer najčesče v naravnem podmladku in posevkih. Trebimo na ta način, da populimo ali posekamo najslabša in pregosta drevesca; tako ostane podmladek primerno gost in ima potem boljše pogoje za nadaljnji razvoj. Pač pa je treba paziti, da ni trebljenje premočno. Ob tej priliki posekamo tudi predrastek.

vmesna sečnja — naknadni sijek, der Nachlichtungsschlag (glej: postopna sečnja).

zasevek — nalet, der Anflug, der Aufschlag

Lesna trgovina

Izvleček iz cenika za zavarovanje valute pri izvozu blaga, ki je veljaven od 1. do 15. aprila 1940.

(Po čl. 6. pravilnika o urejanju prometa z devizami in valutami.)

Cena v dinarjih za 100 kg: bukova okrogla polena 15, bukova cepljena polena 22, cerova cepljena polena 19, celulozni les 30, jamski les 30, jamski les 30, smrekov in borov jamski les 37, oglje 70, skorja 430 in šiške 12.

Cena v dinarjih za m³: mehke žagan les (deske, letve, remeljni in trami) 750, mehke žagan les pod 3 m (deske, letve, remeljni in žagani trami) 500, mehke okrogel les (jamborniki, jadrniki, odrniki in hmejski drogovi) do 25 cm srednjega premera 560, jelkovi in smrekovi hlodi nad 25 cm premera 450, borov žagan les 800, borov tesan les 700, parjena žagana bukovina 1000, bukovi ševroni od 130 mm do 133 mm, dolgi do 65 cm, parjeni in neparjeni 500, neparjen bukov žagan les 775, bukova metlišča 400, neobrobljena žagana bukovina 600, bukovi testoni do 2.5 m 400, hrastove pesti (boules) 1750, obrobljena žagana hrastovina 2400, neobrobljena žagana bukovina 1800, žagana slavonska hrastovina 3500, celulozni les (dolgi 1.05 cm in debeli do 23 cm) 280, bukovi frizi (široki 7 do 12 cm) 530, bukovi frizi (čez 12 cm) 750, orehovi hlodi 3100, žagana jese novina 1400, bukovi hlodi do 75 cm 500, brestovi, jesenovi in javorovi hlodi 1000, orehovi furnirji 18.500, hrastovi furnirji 10.500, bukovi žagani furnirji 6.500 in bukovi luščeni furnirji 1.900. Cena v dinarjih za 1 kos: hrastovi pragovi (1.0 do 1.55 m) 20, (1.56 do 1.65 m) 25, (1.66 do 1.85 m) 29, (1.86 do 2.25 m) 30, (2.26 do 2.35 m) 35, (2.36 do 2.45 m) 50, (2.46 do 2.70 m) 70, bukovi pragovi (1.80 do 2.40 m) 38, bukovi pragovi (2.40 do 2.70 m) 48, borovi pragovi (2.60 m) 64, brzojavni drogovi (7 do 9 m) 140 in brzojavni drogovi (9 do 11 m) 185.

Cena v dinarjih za 1000 kg: žagan orehov in drugi plemeniti les 3200.

Na dražbi dosežene cene.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je na javni pisмени dražbi dne 27. III. 1940 prodajala iz gozdov svoje gozdne uprave v Kočevju 16.274 m³ hlodovine iglastega lesa (večinoma jelke, le malo smreke) na panju. Prodana je bila vsa razpisana množina.

Prodajne cene so se glede na oddaljenost, kakovost lesa in druge okolnosti gibale med 135 do 225 din za 1 m³. Povprečna prodajna cena je bila 212 din po 1 m³. Sečne površine so povprečno okoli 25 km oddaljene od najbližje železniške postaje.

V primeri z dražbo, ki se je vršila ob približno istem času l. 1939., so se dosegle za okoli 15% višje cene.

Zanimanje za dražbo je bilo veliko. Večina tvrdi je stavila ponudbo za nakup večjih količin lesa.

Ing. S.

Plače v delniških družbah in novi davčni zakon.

Manji nameščenci delniških družb imajo zelo visoke plače. Zato je v novem davčnem zakonu določilo, da velja višek, ki presega letno plačo 150.000 din, za dobiček podjetja ter je treba zanj plačati družbeni davek.

Italija namerava izvažati papir.

Dunajski „International-Holzmarkt“ poroča, da je v Italiji zelo narasla proizvodnja papirja in da se italijanski papirni kartel pripravlja na izvoz papirja v inozemstvo.

Lesna trgovina Slovenije v marcu 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

V preteklem mesečnem poročilu smo z grobimi potezami označili približen položaj na evropskih tržiščih lesa, kot ga je ustvarila vojna na zahodu in severu. Da bomo v bodoče lažje zasledovali razvoj domače in tuje trgovine z lesnimi proizvodi, hočemo naše zadnje poročilo dopolniti z nekaterimi dejstvi, ki so značilna za medsebojno razmerje glavnih inozemskih producentov in konsumentov lesa kakor tudi za razmerje naše produkcije in prodaje lesa do inozemskih tržišč.

Ceprav običajna lesna delitev na mehek in trd les ni osnovana, ker se obe vrsti medsebojno glede porabe strogo ne ločita, je hočemo upoštevati vsako za sebe, pri čemer bomo istovetili mehek les z lesom iglavcev, kakor je to navada pri nas in po svetu, zavedajoč se seveda, da dejansko spadajo k mehkeemu lesu tudi nekateri listovci, kot breza, lipa, jelša in topol. Hrast, bukev, gaber, jesen, brést, kostanj, javor in razne vrste sadnega drevja pa bomo prištevali k trdnemu lesu.

Poraba lesa raste s civilizacijo in naseljenostjo, čeprav ga skušajo v pokrajinah, ki ga morajo uvažati za visoko ceno od drugod, nadomestiti z raznim drugim materialom. Zahteve konsumentov glede lesnih proizvodov so danes zelo raznovrstne: vsaka doba ima namreč svoj okus. Drevesne vrste pa so zopet tako neenakomerno posejane po zemeljski površini, da vsaka pokrajina v večjem ali manjšem obsegu potrebuje in kupuje lesne proizvode drugih pokrajin, seveda v skladu s svojimi plačilnimi zmoglostmi in v okviru gospodarske avtarkije, ki je pereč problem naših časov; pod avtarkijo je razumeti načrtno gospodarstvo celotne države ali posameznih pokrajin, katerih oblastva, podobno kot umen gospodar, pretehtajo in določijo, kaj je treba pridelati, kaj porabiti doma, kaj prodati in kaj kot najpotrebnejše kupiti.

V našem razmišljanju se nočemo spuščati v gozdnopolijske in gozdnovzgojne predpise, poudariti le hočemo, da bo črna bodočnost našega naroda, če bomo uničili naše gozdove. Uvoz lesa si namreč lahko privoščijo le narodi, ki črpajo svoje bogastvo iz pomorske trgovine, industrije, poljedelstva, tujskega prometa, živinoreje itd. Zavedati se je treba, da lesno bogastvo v rokah slabega gospodarja hitro skopni; nasprotno pa so potrebna desetletja in desetletja kapitalizacije, da se nabere na panju zaloga lesa, ki more z rednim prirastkom kriti tekoče potrebe.

V naslednjem se bomo na kratko pomudili pri rastlinski geografiji, ki nam predočuje naravna območja drevesnih vrst. Že število iglavcev je za laika presenetljivo veliko: samo bora je v severnem zmernem tplem pasu 80 vrst, jelke 25, smreke 22, macesna 9, tise 6 in cedre 3 vrste, razen teh pa je še mnogo takih iglavcev, katerih imena so našemu narodu tuja in neznana. Kakor je že iglavcev ogromno, je listavcev še neprimerno več. Gozdovi so prvotno zavzemali znatno večje površine kot danes. Preseljevanja narodov s severa na jug in zahod ter stalni dotoki prebivalstva v bližine morskih obal in v doline večjih rek so povzročili, da so bili v stoletjih bližnji sestoji v veliki meri iztrebljeni. Ljudstvo je potrebovalo polja in travnike ter je krčilo gozdove. Kultura in civilizacija sta zahtevali svoje žrtve: doprinesli so jih gozdovi, ki so padali pod ognjem, sekiro in žago. Krčili so se tako iglasti kakor listnati gozdovi. Odporna sila le-teh je bila večja: branili so se z regeneracijsko sposobnostjo svojih korenin in panjev; z ravno in visoko vzraslimi iglavci je krčilo prebivalstvo svoje potrebe po stavbnem lesu; trebilo in sekalo jih je vedno globlje v notranjosti celine: v zgornjih dolinah rek in potokov ter na pobočju gorskih grebenov. Današnja civilizacija mora tako uporabljati že vsakovrstna transportna sredstva, da pride do njili in jih spravi na tržišča. Načela je že ogromne rezerve severa, našla je pot v globine pragozdov centralne Afrike, Južne Amerike in Kanade. Evropska tržišča so si preskrbela nove, boljše kvalitete lesa, ki jih doma niso dobila; cenena morska pot pa omogoča tudi konkurenčne dobave takih vrst lesa ki po kakovosti ne prekašajo evropskih. Prvo dejstvo je razvadilo okus prebivalstva, medtem ko je drugi faktor zadrževal ceno domačemu

evropskemu lesu, ki je sicer kril standardne potrebe. Moderni časi so prinesli nove zahteve; lesna industrija je sledila splošnemu razvoju. Izboljšala je obdelavo domačih vrst lesa z namenom, da vzdrži konkurenco tujih, čezmorskih kvalitetnih vrst ter nadomesti blago večjih dimenzij, ki ga celinski gozdovi nimajo več.

Iz treh smeri prejemajo važna svetovna tržišča z lesom svoje blago. Centralna Afrika in Južna Amerika zalagata s svojim trdim lesom številne zahodnoevropske tvornice pohištva, furnirja in raznih drugih lesnih proizvodov (galanterijski produkti, zaboji za cigare itd.). Severna, vzhodna in srednja Evropa krije potrebe zahodne in jugozahodne Evrope po stavbnem lesu ter ji dobavlja standardni pohištveni les, Kanada, največji lesni producent na svetu, pa od časa do časa založi evropske ladjedelnice s svojim mehkim lesom. V mirnih časih bi občutili evropski producenti in konsumenti utripanje teh treh dovodnih žil kot normalen pulz, ko ne bi tu in tam motila ravnotežja želja ene ali druge izvoznice, da z nelojalno konkurenco izpodrine blago svoje nasprotnice. V spominu sta nam še ruski in kanadski dumping. Vojna je na določenih mestih presekala ali vsaj podvezala te žile dovodnice; docela je zaprla dovoz prekomorskega lesa tvornicam v Nemčiji, silno ga je otežkočila in podražila drugim zahodnoevropskim državam, izključila je nadalje tudi producente na severu in vzhodu. Nastopilo je stanje, ki smo ga opisali v poročilu za prejšnji mesec. Tega stanja ni izpremenil niti mir, sklenjem med Rusijo in Finsko, ki sta za Kanado največji producentki lesa in tudi konkurentki na lesnih tržiščih. Mi na jugu in jugovzhodu Evrope za sedaj, še lahko kalkuliramo z omenjeno lojalno in nelojalno konkurenco v trdem in mehkim lesu; toda tudi za nas nastajajo ovire, ki jih bomo po možnosti v prihodnjih številkah sistematično pretresli in bralce seznanili z detajli, značilnimi za naš in tuji trg.

Povpraševanje iz inozemstva.

139 — Izmir: ovojni papir;	211 — Philadelphia: iščejo se poslovne zveze z našimi izvozniki;
140 — Tanger: zastopniška tvrdka išče poslovne zveze z industrijami, ki se interesirajo za izvoz v Tanger in Maroko;	213 — Montevideo: nudi se zastopnik jugoslovanskim izvoznikom za Urugvaj;
141 — Bremen: hrastova skorja;	219 — Aleksandrija: nudi se zastopnik za zavojni papir;
142 — Jaffa: vezane plošče in papir;	222 — Tel-Aviv: vezane plošče, les in papir;
148 — Haifa: lesni kis;	223 — Teheran: papir, lepenka;
149 — Atene: išče se poslovna zveza z našimi tovarnami, ki se interesirajo za izvoz v Grčijo;	224 — Singapur: raznovrsten papir;
152 — Rio de Janeiro: celuloza in vsi celulozni artikli za izvoz v Brazilijo;	225 — New Orleans: pasti za divjad in rake;
154 — Tanger: les in vezane plošče;	227 — Sialkot (Br. Indija): zavojni in likalni papir;
158 — Tel-Aviv: nudi se zastopnik za pohištvo in razne izdelke;	228 — Karachi (Indija): zastopniška tvrdka se interesira za lesene vijake;
161 — Tripolis: lesno oglje;	229 — Tel Aviv: leseni sodi, vezane plošče, gradbeni les, papir;
164 — Magdat: stoli s pletenimi naslonjači;	
165 — Casablanca: raznovrsten papir;	
171 — Aleksandrija: cigaretni in zavojni papir;	
182 — Montevideo: nudi se zastopnik za raznovrsten les;	
190 — Rotterdam: zdravilna zelišča;	
192 — Kaunas: ekstrakti za strojenje kože;	
201 — Montevideo: suhe pečurke;	

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd, pošt. predal 818, ali na Delegacijo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine za banovino Hrvatsko, Zagreb, pošt. predal 606. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja ali ponudbe in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za april 1940.			
Finančni minister je določil za marec sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.		1 čilski pezos	din 1'25
1 napoleonondor	din 350'—	1 turška papirnata lira	34'—
1 zlata turška lira	398'30	100 francoskih frankov	110'—
1 angleški funt	195'—	100 švicarskih frankov	1235'—
1 ameriški dolar	55'—	100 italijanskih lir	228'80
1 kanadski dolar	54'80	100 holandskih goldinarjev	2926'—
1 nemška marka	14'80	100 bolgarskih levov	45'—
1 belga	9'30	100 rumunskih lejev	25'—
1 pengö	8'70	100 danskih kron	1063'—
1 brazilijanski milrajs	2'90	100 švedskih kron	1312'—
1 egiptski funt	194'—	100 norveških kron	1246'—
1 palestinski funt	193'50	100 španskih pezet	540'—
1 urugvajski pezos	18'80	100 grških drahem	40'—
1 argentinski pezos	12'85	100 češkoslovaških kron	150'50
		100 finskih mark	86'50
		100 letonskih latov	720'—
		100 iranskih (perz.) rijalov	100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Popravek.

Zaradi urednikove nujne odsotnosti je ostalo v letošnji 3. številki v članku ing. Antona Šivica v predpisih za trgovanje z drvni za kurjavo na javnih lokalnih tržiščih nekaj napak; tako blagovolite popraviti na str. 56. v 3. vrsti od zgoraj: severne v **sedanje**; v 7. vrsti od zgoraj: 1 m, 80 cm, 50 cm v 1 m, 80 cm, **60 cm** in 50 cm; v pripombi pod 3. vrsto od zgoraj je treba dodati novo vrsto: **1 seženj = 1896 m; 1896 × 1896 = 3.6148 = 1 kvadratni seženj**; na str. 59. v zadnji vrsti spodaj: cele prostorne metre v cele **prostorne metre** in na str. 60. v 16. vrsti od zgoraj: pri suhih ne v križih ni nadmere v **pri suhih dreveh, ki niso v križih, pa ni nadmere.**

Mali oglasi

Sprejememo gozdnega in lovskega čuvaja, samskega, z izpitom, v službo na gozdno veleposestvo. Prošnje s prepisi spričeval je poslati upravi Gozdarskega vestnika pod značko „Gozd“.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelane pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

KNJIGA ing. Viktorja Novaka, **O urejanju gospodarstva z gozdi**, je razprodana.

Knjiga: Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov o zaščiti in gojitvi domačega oreha se dobi pri gozdarskem odseku kr. banske uprave v Ljubljani za 10'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Anton Šivic in Franc Žnidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76'— dinarjev in v karton vezana za 64'— dinarjev v tiskarni Merkur, Ljubljana.

ORIGINALNA VEZAVA IN PLATNICE GOZDARSKEGA VESTNIKA.

Uprava lista je založila za I. in II. letnik lepe originalne platnice z zlatim tiskom na naslovnici in hrbtni strani, ki stanejo le 12 din. Pripravljena je tudi za 25 din vezati v originalne platnice I. in II. letnik. Platnice in vezane letnike razpošilja proti predhodnemu plačilu ali po pošt-nem povzetju.

Pomoč kmetškemu gozdnemu posestniku!

Ing. Viktor Rebolj (Črna pri Prevaljah)

V obmejni koroški Koprivni je nešteto kmetških gozdnih posestev, drugo poleg drugega, izmed katerih meri skoro vsako 100 ha, večina njih pa nad 115 ha s pravico do lastnih lovišč; mnoga merijo 150 in več ha, nekatera celo nad 200 ha. Skoro 90 odst. vsakega teh posestev obstoji iz gozdnega sveta; vsako ima že od daleč vidno velikansko hišo in številna ter ogromna gospodarska poslopja. Koliko bogastvo mora biti tod! Da, bogastvo v številu hektarjev zemlje, ki danes ne donaša niti za davke in vsaj skromno življenje gospodarja in njegove družine! Ogromne razpadajoče hiše, velika in številna gospodarska poslopja s preluknjanimi strehami in preperelimi stenami pač pričajo, da je tod pred desetletji vladalo blagostanje in zadovoljstvo. Takrat so ti hlevi premogli po 10, 15, 20 in več glav živine; za živino in za shrambo poljskih pridelkov so tedaj potrebovali po dvojce hlevov, senjakov in kašt. Vse je bilo solidno izdelano, kašte še posebej z izbranim umetniškim okusom; še danes se moraš čuditi njihovim spretno izrezljanim vezem med posameznimi stenami, iz katerih odseva izredno velika ljubezen našega preprostega človeka do lepe in okusne oblike.

Danes pa vlada na teh kmetijah, ki se sicer še lahko ponašajo s pravico lastnih lovišč, le beda in obup. Gospodarska poslopja razpadajo, hlevi so se domala izpraznili, kašte so skoro prazne, gozdovi so izsekani, gozdne poseke pa so divje preraščene s trnjem, lesko, jelšo in drugo ničvredno navlako; le na pol prepereli panji pričajo, da so bili nekoč tod krasni smrekovi gozdovi. Nikjer pa ne zaslediš ničesar, kar bi ti dajalo upanja, da gre s posestvom na bolje. Nasprotno: posestvo za posestvom gre na boben in prehaja v druge, tuje, nekmečke roke; prejšnji lastnik pa odhaja s culo v roki v tujino in negotovost. Nekaj tisočakov neplačanega davka, nekaj tisočakov dolga v trgovini za hrano delavcem, ki so mu posekali za prodajo gozd in še kaka malenkost, pa mu je šlo na boben sto in več tisoč dinarjev vredno posestvo! Tako izginja s kmečke zemlje kmet; nanjo se bo naselil najemnik novega gospodarja in ne bo dolgo, ko bo smrekov gozd prerastel tudi nekdanja kmečka polja.

Taka je slika naše od ostale Slovenije povsem odrezane Koprivne in vse obmejne gorate Koroške. Kaj je vzrok temu obupnemu stanju? Kako bi bilo mogoče zaustaviti to razpadanje, preprečiti nova propadanja in rešiti, kar se še rešiti da? To so vprašanja, ki jih je treba nujno rešiti.

Na teh gorskih, od konsumnih središč povsem odrezanih kmetških posestvih rodi polje le toliko zrna, da preživi gospodarja z obilno družino, medtem ko mora za kritje davkov, vzdrževanje velikanskih poslopij, za nabavo obleke, obutve in vsega, kar mu doma ne priraste, iskati dohodkov v živinoreji in gozdu. Nizka cena živini in lesu ter visoki davki so prisilili kmeta, da je iz hleva

prodal več živine, kot je redno vzreja, za odprodajo v gozdu pa posekal več lesa, kot bi smel. Gozd, ki je bil za kmetu vedno železna rezerva za hude čase in ponos vsakega posestva in ki v njem po navadi ni izkoriščal niti tega, kar mu je letno priraščalo, je postal današnji čas žrtev kmetove stiske, nevednosti in poštenosti. Kmetova nepoučenost in nevednost, kako prodajati les, sta v veliki meri krivi propadanja posestev.

Danes, ko živinoreja ni več dovolj donosna, je edino v gozdu še vir dohodkov in možnost, da se rešijo na robu propada stoječa posestva. Zato je treba prav v pogledu gozda priskočiti kmetu, gozdnemu posestniku, na pomoč, da si reši, kar se še rešiti da. Tu ne pomaga teoretično razglabljanje, kmet marveč potrebuje praktičnih nasvetov, kako naj si ohrani še zadnji preostali vir dohodkov, da mu bo v resnično korist. Nekaj teh praktičnih nasvetov hočem podati v naslednjih odstavkih.

Mnogi kmetje prodajajo svoj les kar počez, tako, da sme lesni trgovec posekati v gozdu ves les od minimalne dogovorjene debelosti dalje. Tako ne prodajaj nikoli! Kmet si namreč s kleščami (klupo) in svinčnikom v roki ne zna izračunati, koliko kubikov lesa prodaja, zanaša se le na svoje oči, medtem ko trgovec pred nakupom ali sam ali po svojih uslužbencih točno ugotovi lesno količino. Kmet naj nikdar ne misli, da bo lesnemu trgovcu prodal tako več kubikov lesa, kot pa ga dejansko je. Kupčija bodi poštena! Prodaja po kubiku ob končni izmeri izdelanega lesa, pa naj ga bo, kolikor ga pač bo! Ker je vrednost debelejšega lesa, ki gre na žago, večja od vrednosti lesa, ki se da uporabiti le za trame, celulozo in jamsko gradivo, določi za vsak les ceno posebej! V pogodbi torej označi: Za 1 m³ okroglega lesa s srednjim premerom 10 do 20 cm se plača din....., s srednjim premerom 21 in več cm pa din..... Tako prodajš pošteno, kar imaš, brez vsake špekulacije in loterije.

Če prodajš les za tramove, prodaj vedno okrogli les, ki ga prej izmeri in ugotovi koliko m³ je, in tega ti naj kupec plača, sam pa naj potem teše iz njega tramove, kakor koli ve in zna. Odpadek pri tesanju je namreč lahko velik ali majhen, kakor ostrorobno pač kdo teše. Zato nikoli ne prodajaj lesa tako, da bi ti plačal kupec samo oni les, ki se izračuna na podlagi izmere izdelanih tramov!

Če prodajš stoječ les, moraš brezpogojno s svojim gozdnim kladivom (žigom) označiti na korenini vsako drevo, ki se sme po tvojem preudarku posekati. Vedeti moraš, da bo pri prosti izbiri kupec podrl, če le mogoče, samo lepa, gladka drevesa, a slabša, ki bi v prvi vrsti morala iz gozda, pa ti bo pustil. Pogodba mora kupca vezati, da izrabi ves posekan les do 10 cm debeline in da pospravi pri sečnji vse odpadke v kupčaste podolgovate grede; le tako se bo v gozdu lahko ustvaril podmladek; ob sečnjah na golo pa bo tak postopek pocenil sajenje. Če pa prodajš izdelan les, je tudi potrebno, da sam z žigom označiš drevesa za posek; delavec namreč, ki ti seka, bo

tudi raje izbiral gladka, brezvejnata drevesa, ker ta dado več kubikov. Možno pa je tudi, da je v sporazumu s kupcem in podira, ako drevesa niso označena, po kupčevih željah. Za posek določena drevesa torej vedno žigosaj! Tako žigosanje ti omogoči kontrolo, da ti kdo samovoljno ne poseka ali izmakne kakega drevesa. Če sam izdeláš les za prodajo, potem ga tudi sam lahko spraviš do glavne ceste ali vsaj do roba svojega gozda, ako imaš seveda za to lasne ljudi in lastno živino. Pri tem upoštevaj,

Kmetija Permanšek na Ludranskem vrhu.
(Foto: Rebolj)

da kupec pri kalkulaciji vedno računa stroške za sečnjo, spravilo in prevoz lesa više, kot so v resnici. Če pa ti postaviš les do glavne ceste, potem veš, koliko bo kupca stal prevoz do žage ali železnice; tako nisi prepuščen kupčevemu samovoljnemu zaračunavanju stroškov. Zato prodaj svoj les vsaj ob robu svoje posesti in, če je le mogoče, ob glavni poti ali cesti! Pogodi pa se s kupcem pri prodaji, da ti bo dal za sečnjo, spravo in prevoz lesa toliko naplačila, kot bo opravljenega dela.

Če les sekaš sam z najetimi delavci ali ga spravljaš do določenega mesta, moraš z delavci vedno napraviti pismeno pogodbo. Taká pogodba mora vsebovati: 1. ceno za kubični meter, 2. rok, do kdaj mora biti les posekan ali spravljen do kraja, kjer ga prevzame kupec, 3. določbo, da delavec pospravi vse odpadke, 4. določbo, da plača kupec za vsako drevo, ki bi ga posekal brez dovoljenja,

določeno globo (ca 50 din), 5. določbo, da vse delavce, ki jih zaposluje, prijavi k bolniškemu zavarovanju in jamči za vso škodo, ki bi nastala posestniku zaradi nezavarovanja ali nepravilnega zavarovanja delavcev, 6. določbo, da kupec daje naplačila vsakih 14 dni in 7. določbo, da pušča vsaj 10 odst. zasluzka do popolne izgotovitve prevzetega dela kot kavcijo. Pri določitvi roka za dovršitev dela pazi, da kupcu ne zakasniš. Pri dajanju naplačil delavcu bodi zelo previden! Preceni po delavcu opravljeno delo na popolno gotovost, saj bo delavec dobil pri obračunu tako vse plačano. Za izplačevanje delavcem si nabavi kopirno knjigo in delavec ti naj vsak denarni prejem potrdi pismeno v številkah in besedah. Ta potrdila hrani, kajti morda jih utegneš potrebovati pred sodiščem kot dokazilo, da si delavca popolnoma izplačal. Nakaznice za nakup hrane v trgovini dajaj le v skrajni sili! Ker moraš prej ali slej trgovcu šteti denar tudi za te, je bolje, da daš denar kar delavcu, pa si prihraniš skrb s temi nakaznicami. Če pa le izdajaš nakaznice, morajo te vsebovati znesek v številkah in besedah ter tvoj podpis, medtem ko ti morajo delavci znesek z nakaznico potrditi kot prejeti denar. Te nakaznice plačaj v trgovini takoj, ko prvič prejmeš denar za les, plačane nakaznice pa uniči! Brez nakaznice s tvojim podpisom ne dovoljuj, da bi trgovec komu kaj dal na tvoj račun.

Na kak način pa prodaš trgovcu les? Vedno le na podlagi pismene pogodbe, ki jo napravi v dveh izvodih; navadno še pogodba kópira, tako da se oba izvoda enako glasita. En izvod hrani prodajalec, enega pa kupec. Pri sklepanju pogodbe je dobro, da imaš s seboj še svojo pričo; če nisi pismen, je to neobhodno potrebno. Priča naj bo mož, na katerega se lahko zanesesh. Ne sklepaj pogodbe pri pijači, ko nisi sposoben, da bi trezno mislil! Pomni: kar je napisano in si podpisal, drži tudi pred sodiščem.

Prodajna pogodba naj obsega sledeče točke: 1. množino lesa, 2. vrsto in kakovost lesa, 3. kraj prodaje, 4. ceno, 5. rok za posek in izdelavo, izmero, odpravo, prevoz in izvoz lesa, 6. rok za plačila, 7. določila glede kavcije, 8. pristojnost sodišča v primeru spora.

Pripombe k posameznim točkam:

1. Množina lesa je važna: koliko prodaš, koliko moraš dobaviti. Označuje se na več načinov: a) s „ca“, t. j. „okoli“, „ca 500 m³“ na pr. pomeni, da lahko daš 10 odst. manj ali pa več, kot je napisano, torej 450 do 550 m³; dobaviti moraš na vsak način vsaj 450 m³, kupec pa je dolžan prevzeti tudi 550 m³; b) z „od... do...“; od 200 do 500 m³ na pr. se pravi, da ti moraš dobaviti vsaj 200 m³, kupec pa mora prevzeti tudi 500 m³, če jih ti dobaviš, in c) s „100 ali več m³“, kar pomeni, da moraš dobaviti vsaj 100 m³, vendar pa mora kupec vzeti vse, kar je napadlo, pa četudi bi bilo potem 500 ali več m³.

2. Treba je navesti, ali je les smreka, bukev, jelka, bor, macesen itd., nadalje, kakšna je kvaliteta (kakovost) lesa. Pri okroglem lesu navedi vedno le: zdrav, raven, sposoben za žagovce, stavbni les, celulozni ali jamski les. Prav tako je treba navesti, kako debel ali dolg sme odnosno mora biti les. Pri mehkem okroglem lesu navedi: debelina od 10 cm srednjega premera navzgor, dolžina... m.

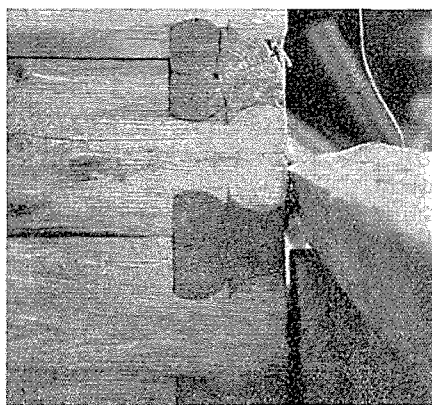
3. Kraj prodaje mora biti točno določen, da ni pozneje sporov. Prav tako je treba navesti, ali se les proda na panju ali v izdelanem stanju (v hloilih, „plohih“); če se proda v hloilih, je treba določiti, ali se proda ob panju na poseki, ali ob tej ali oni poti, na tem ali onem skladišču. Tu je seveda navesti kraj, za kamor je določena cena lesu.

4. Cena se mora navesti v številkah in besedah, in sicer posebej za les posameznih debelin, na pr. za mehki les v debelini od 10 do 20 cm din..., za les 21 in več cm srednjega premera pa din...

5. Roki morajo biti tako določeni, da se da delo gotovo do pogodjenega roka (termina) tudi izvršiti, ker sicer utegneš imeti neprilike.

Lesen stropnik
v kmetški hiši

Lesena vogalna vezava
gospodarskega poslopja

(Foto Rebolj)

Kako meriš najbolje, o tem pozneje. Določiti moraš tudi, do kdaj mora kupec les odstraniti iz gozda ali skladišča, če ne opravljaš tega dela sam. Prav tako je važno, da se določi, kdo plača delavce za merjenje lesa.

6. Zelo važno je brez dvoma tudi plačilo. Navada, da hodiš h kupcu po vsak tisočak posebej, mora nehati. V pogodbi določi: Znesek din ... zapade v plačilo dne ..., znesek din ... dne ..., ostane račun pa najkasneje do dne ... Od dne, ko znesek zapade, mora kupec plačati prodajalcu 6 odst. zamudne obresti. Odvoz lesa naj se dovoli le do one količine, ki je plačana.

7. Da se bo kupec res držal naštetih pogodbenih določil, mora običajno položiti desetodstotni iznos vrednosti prodanega blaga kot kavcijo (varščino), in sicer v gotovini ali vrednostnih papirjih. Za to dobi potrdilo; vrne pa se kavcija šele potem, ko je zadostil vsem pogodbenim obveznostim. S to varščino dosežete, da kupec plača blago ob določenih rokih. Če se kupec vključ opominu ne drži določil te pogodbe, ima prodajalec pravico na odgovornost kupca-zamudnika pogodbo razdreti in prodati les dalje.

8. Če nastane spor, je treba navesti v pogodbi, katero sodišče je v tem primeru pristojno. Navedi ono, ki ti je najbližje! Ne pozabi nadalje navesti, da ostane les do popolnega plačila prodajalčeva last.

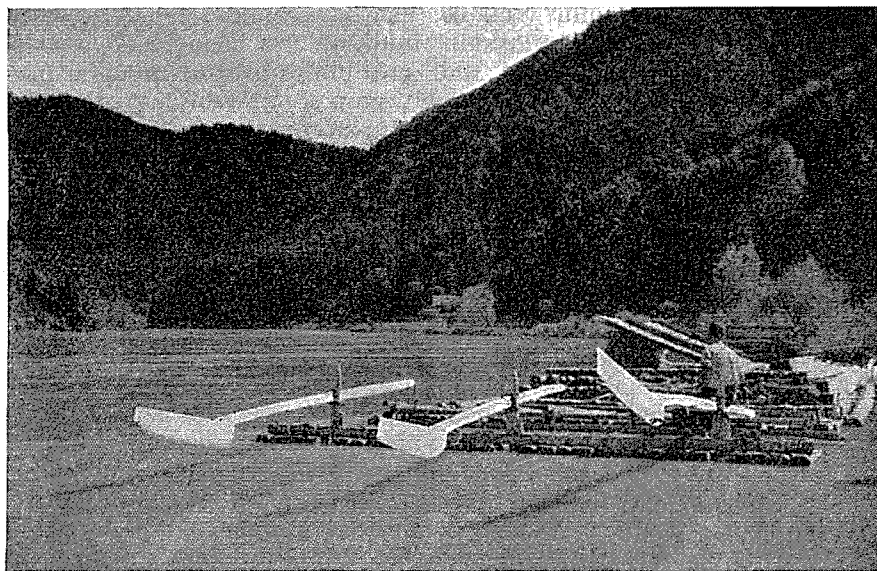
K meri lesa naj pripomnim sledeče: Merjenje se vrši pri okroglem lesu s kleščami (klupo). Te pred, pričetkom preizkusiš na ta način, da jih raztegneš in izmeriš, kolika je razdalja med obema konicama krakov; ta mora biti ista, kot je na merilu, po katerem se en krak premika. Klešče morajo kos, ki ga meriš, objeti v celoti in ne samo s konicami krakov, ki se dajo stisniti. Klešče moraš torej pri merjenju položiti na hlod in brati premer tedaj, ko še klešče hlod objemajo.*) Da ne boš v skrbeh, ali se je pravilno merilo, žrtvuj nekaj več časa za mero in daj vsakemu kosu svojo zaporedno številko na čelo. Vsak hlod nato tudi pod tisto številko posebej vpiši! Nikakor pa ne punktiraj! Napravi si že doma beležnico (številčnico) z vpisanimi zaporednimi številkami (drugo pod drugo), pri meri pa potem samo pripisuj premer in dolžino vsakega kosa k številki, ki jo ima premerjeni hlod. Koliko je to vredno! Med merjenjem in po končanem merjenju, lahko ponovno sam premeriš posamezne kose, da se prepričaš, ali je pravilno merjeno in vpisano. Vedeti moraš, da še ni dovolj, če je s kleščami pravilno merjeno; lahko se namreč vpiše napačna mera, čeprav je bilo s klupo točno merjeno. Če se zmotiš, lahko tako hitro dobiš napako. Pomni nadalje, da v beležnici (številčnici) ne smeš ničesar radirati, ker sicer to dokazilo ne drži. Če se zmotiš, prečrtaj in napiši zgoraj nad staro, novo pravilno številko. Ko je izmera gotova, preglejta s kupcem tvoje in njegove zapiske izmere in primerjajta, če se ujemajo. Če se ujemajo, potem oba podpišita, če pa se ne, pa bosta pri mali razliki hitro prišla do sporazuma, pri veliki razliki pa bo treba prekontrolirati posamezne skupine in posamezne hlode po številkah in številčnicah.

Ob tej priliki je treba še opozoriti na določila zakona o gozdih, ki zahteva, da si vsak posestnik, preden poseka ali proda les, preiskrbi na okrajnem načelstvu pismeno dovoljenje za posek predvidenega lesa. Ne prodajaj, dokler nimaš dovoljenja oblasti, da smeš sekati. Zahtevaj od kupca, da les, ko je že izmerjen in prevzet, žigosaj s svojim žigom v gozdu; na vsak način pa tudi ti žigosaj s svojim žigom vsak kos, brž ko ga izmeriš! Načelo bodi: kar ni žigosano s tvojim žigom, tudi še ni oddano. Tako imaš točno kontrolo, kateri kosi so že izmerjeni in kateri še ne. Treba je le pazljivosti.

Preden se dogovoriš za ceno, preračunaj dobro, ali je cena primerna ali ne. Ako hočeš uspevati, je potrebno, da stalno prebiraš strokovne in trgovske liste in spremljaš stanje lesnega trga. Za cene se moraš zanimati vedno in ne samo tedaj, ko hočeš prodati nekaj svojega lesa. Dobro je, da si važnejše podatke zapisuješ in da vzdržuješ osebne stike z gozdnimi posestniki, lesnimi trgovci in

*) Glej sliko v Gozdarskem vestniku 1938, str. 175!

strokovnjaki. Ko si pred prodajo zbiraš primerne podalke iz raznih krajev, se še posebej zanimaj, kakšna je cena za les, postavljen na železniške postaje ali večje žage, kjer je več interesentov zanj in ne samo eden, ki bi sam narekoval ceno. Če namreč veš za ceno hlodov in drugih sortimentov izdelanega lesa na tržiščih, na žagah ali železnicah, potem ti ne bo težko ugotoviti, kolika naj bo cena lesu, ki ga prodajaš v svojem gozdu, ali lesnim izdelkom na kraju, kamor ga hočeš za prodajo sam postaviti. Zato natančno poizvedi pri delavcih in podjetnikih, koliko mora kupec plačati za delo in

Splav na Dravi. (Foto: Pivka)

kakšne stroške ima, da spravi od tebe kupljeni les do večje žage ali do kraja, za katerega ti poznaš lesno ceno. Zanimaj se zlasti, koliko stane podiranje, izdelava, vlačenje, spuščanje, vožnja, nakladanje lesa itd. Premisli, koliko časa traja delo in prištej h kupčevim stroškom še obresti za denar, s katerim plača kupec les in poravnava vse stroške. K vsemu temu je treba še računati primeren kupčev zaslužek. Nikdo namreč ne dela zastonj: tako mora dobiti tudi kupec za nadzorstvo pri sečnji, odpravi in prevozu lesa v žage in za denar, ki ga je vložil v les, primeren zaslužek.

Če boš upošteval naša opozorila in navodila, ki sem jih skušal tu povsem preprosto obrazložiti in si boš tudi med kupci izbral tistega, ki mu najbolj zaupaš, potem boš dobil iz gozda vse to, kar se sploh dobiti da. Ker krvavo potrebuješ denar, zato moraš za les izbržiti kar največ mogoče. Drži se naših navodil! Le tako si boš v današnjih težkih časih gmotno opomogel.

Zakon o lovu

Franc Znidaršič (Ljubljana)

UVOD.

Z zakonom o lovu z dne 5. decembra 1931, ki je bil objavljen v „Službenih novinah“ dne 6. decembra 1931, smo dobili enotni državni lovski zakon.*) Ta zakon je razveljavil različne pokrajinske lovske zakone in predpise ter uveljavil za vso državo veljavne enotne lovske predpise. Okviren je v toliko, da dopušča banovinski svetom, navedenim v čl. 90. ustave, urejanje nekaterih v zakonu izrečno navedenih lovskih odnošajev z banovinsko uredbo (§ 112. z. o. l.). Zakon o lovu tudi ni dobil obvezne moči z dnem svoje objave v „Službenih novinah“, ampak je dobil obvezno moč v posameznih banovinah in na območju uprave mesta Beograda šele z dnem objave uredbe k zakonu o lovu v „Službenih novinah“.

Ker banovinskih svetov še nimamo, so bili s finančnim zakonom za leto 1934/35. pooblašteni tačasni banski sveti, da izdajo uredbo k zakonu o lovu. Banski svet dravske banovine je sprejel to uredbo 20. februarja 1935. V „Službenih novinah“ je bila objavljena dne 13. marca 1935. Tega dne, to je 13. marca 1935, je dobil zakon o lovu z dne 5. decembra 1931 obvezno moč v dravski banovini. Za območje uprave mesta Beograda je bila lovska uredba objavljena v „Službenih novinah“ že 25. junija 1932. Tudi za ostale banovine je bila lovska uredba že sprejeta in objavljena v „Službenih novinah“. Kot poslednji sta bili objavljeni v „Službenih novinah“ dne 22. junija 1936 lovski uredbi za moravsko in drinsko banovino. Za ti dve banovini pa nista sprejela uredbe banska sveta, ampak sta uredbo izdala pristojna bana na podstavi pooblastila § 87., toč. 2., fin. zakona za leto 1936/37. Z dnem 22. junija 1936 imamo tedaj lovsko pravo izenačeno v vsej kraljevini.

Po prejšnjih lovskih zakonih smo imeli v veljavi v severnih in severovzhodnih pokrajinah naše kraljevine zakupni sistem lova (dominantalni sistem), medtem ko je v ostalih pokrajinah veljal večinoma regalni sistem lova, po katerem je lovska pravica pripadala državi. Zakon o lovu z dne 5. decembra 1931 je sprejel zakupni sistem lova. V § 96. pa je dopuščeno, da smejo banovinski sveti odločati o tem, kdaj in na kakšen način naj se uvede zakupni sistem lova tudi na onih ozemljih, na katerih je bil po prejšnjih zakonih v uporabi regalni sistem lova. Zato tačas, a samo za dobo, določeno v banovinskih lovskih uredbah, ne veljajo predpisi iz prvega poglavja lovskega zakona, kolikor se nanašajo na dajanje občinskih lovišč v zakup, na onih ozemljih kraljevine, koder je bil prej v veljavi regalni sistem lova.

* Kjer se omenja kratko zakon ali samo paragraf, je mišljen zakon o lovu, a kjer lovska uredba, pa uredba dravske banovine k zakonu o lovu. — Sl. l. = Službeni list kraljevske banske uprave dravske banovine. — Z. u. p. = zakon o občnem upravnem postopku. — Z. n. l. = zakon o lovu. — O. r. = odškodninsko razsodišče.

Kakor že omenjeno, temelji zakon o lovu z dne 5. decembra 1931 na zakupnem sistemu lova. V § 1. je sicer prevzeto načelo, da je lovska pravica združena z zemljiško lastninsko pravico in da pripada zemljiškemu lastniku. Lastnik zemljišča pa sme izvrševati to pravico in se z njo okoriščati samo po določbah tega zakona. Po določbah tega zakona pa sme lastnik zemljišča samostojno izvrševati lovsko pravico samo na takem lastnem lovišču, na katerem mu je z upravnim aktom (odlokom) priznana pravica do izločenega lastnega lovišča. Na zemljiščih, na katerih ni priznana lovska pravica, in tudi na nekaterih, v zakonu izčrpno naštetih lastnih loviščih, pa se sme lovska pravica izvrševati samo na podlagi zakupnih pogodb, odobrenih po občnih upravnih oblastvih prve stopnje (zakupni sistem lova).

Zakon o lovu z dne 5. decembra 1931 je razdeljen na sedem poglavij.

Prva tri poglavja govorijo o sledečem: 1. komu pripada in kaj je lovska pravica; 2. kdo sme in na katerem ozemlju (lovišču) sme izvrševati lovsko pravico; 3. v katerem času, v katerem obsegu in na kateri način se sme izvrševati lovska pravica; 4. komu pripada nadzorstvo in zaščita lova.

Četrto poglavje vsebuje predpise o povračilu škode po lovu in škode po divjačini.

V petem poglavju so določbe o lovskih društvih, lovski statistiki in lovskem skladu.

Šesto poglavje vsebuje kazenske odredbe.

Glede sedmega poglavja, čigar predpisi so prehodnega značaja, je omeniti, da pridejo za dravsko banovino v poštev samo predpisi §§ 107., 108., 109. in 110., ki govorijo o zemljiščih, razlaščenih po agrarni reformi, o lovskih rezervatih, o lovskih zakupnih pogodbah, odobrenih po prejšnjih lovskih predpisih, in o ukinitvi po prejšnjih predpisih priznanih lastnih lovišč, ki ne ustrezajo več predpisom sedaj veljavnega lovskega zakona.

V zadnjem, osmem poglavju so posebne določbe za ozemlje uprave mesta Beograda (§ 112.) in določbe, kdaj stopi zakon o lovu v veljavo in kdaj dobi obvezno moč v posameznih banovinah (§ 113.).

Komu pripada lovska pravica?

Kakor je bilo v uvodu povedano, je lovska pravica združena z zemljiško lastninsko pravico in pripada zemljiškemu lastniku (§ 1., odst. 2.). V interesu umnega gospodarjenja in umnega ukoriščanja lova pa zakon dopušča samostojno izvrševanje lovske pravice zemljiškemu lastniku samo na onih zemljiščih, ki so priznane kot lastna lovišča (§ 4.), pa ta lastna lovišča niso navedena v odstavku 3. § 15.

Koder lastnik lovišča sam ne sme izvrševati lovske pravice, mu zakon priznava sorazmerno odškodnino ustrezno površini in zakupnini obč. lovišča (§ 13., odst. 3., in § 15., odst. 3., stav. zadnji). Vendar je finančni zakon za leto 1934/35. in za leto 1936/37., poobla-

stil občine, da smejo uporabljati lovsko zakupnino za občinske potrebe, ako to sklene občinski odbor in če tak sklep občinskega odbora odobri ban. O tem je izdal ban vsem občinam dravske banovine podrobna navodila v svoji okrožnici II. No. 26.516/1 z dne 11. oktobra 1935.

Zakupnina pa brezpogojno pripada onemu zemljiškemu lastniku, ki ima priznano izločeno lastno lovišče, pa se to lastno lovišče oddaja v zakup po odredbah lovskega zakona (§ 15., odst. 3., stavek zadnji).

Lovni rezervati — pridržki. Od osnovnega načela, da je lovska pravica združena z zemljiško lastnino, je odstopil zakon v prehodnih določbah § 108., ko priznava še obstoječe lovne rezervate (to je pravica lova na tujem zemljišču, pridobljena po odkupu servitutnih pravic), in celo dopušča ustvarjanje novih, a to samo na državnih posestvih. Vendar pa morejo lastniki obremenjenih zemljišč zahtevati odkup lovnih rezervatov. Natančnejše odredbe o tem vsebuje 12. poglavje lovske uredbe.

Kaj je lovska pravica?

Pojem, kaj je lovska pravica, je podan v odstavku 1. § 1., ki pravi: „Lovska pravica je izključna upravičenost na določenem ozemlju (lovišču) divjačino vsake vrste zasledovati, loviti ali ubijati, prisvajati si njene odpadle uporabljive dele (kakor rogovje itd., pri divji perjadi pa jajca) ter gojiti in razmnoževati po lovopustu zaščiteno divjačino, kolikor ni s tem zakonom drugače odrejeno.“ Ta definicija pa ni popolna. Kajti lovskemu upravičencu pripada vsa divjačina, razen risa, volka, divje svinje, jazbeca, divje mačke, dihurja in hrčka, ki pripadajo onemu, ki jih je ubil na zakonito dovoljeni način (§ 3., odst. 4.); prisvajati si sme v svojem lovišču tudi ranjeno in poginulo divjačino (§ 34., odst. 2.); dalje sme pobijati pse in mačke, ki pohajajo po njegovem lovišču (§ 38.). Lovski upravičenec sme nadalje v svojem lovišču ograditi tuja zemljišča (§ 55.). Divjačino sme loviti tudi po svojih zapriseženih lovskih čuvajih (§ 45.) in drugih osebah — lovskih gostih. Divjačino sme prodajati brez obrtnega pooblastila.

Od načelnega stališča, izrečenega v odst. 1. § 1., po katerem pripada izvrševanje lova v „izključno“ pravico lovskega upravičenca, je zakon v toliko odstopil, da dopušča v § 3., odst. 2., lastniku, zakupniku ali užitniku posestva loviti ali ubijati nezaščiteno divjačino, ki jo zaloti v svoji ograjeni naselbi ali na ograjenem zemljišču, zverjad in divje svinje pa na območju vsega svojega posestva. Vendar tem osebam — lastnikom, zakupnikom in užitnikom posestva — ni dopuščeno ubijati te divjačine s strelnim orožjem (glej tudi čl. 1 lov. uredbe).

Živali, ki jih sme loviti in prisvajati samo lovski upravičenec, so izčrpno navedene v § 2. V tem paragrafu našteje živali je tedaj prištevati med divjačino.

Kdo sme in na katerem zemljišču sme izvrševati lovsko pravico?

Lovsko pravico sme izvrševati samo lovski upravičenec. Lovski upravičenec je ali lastnik izločenega lastnega lovišča (§ 4.) ali zakupnik občinskega lovišča (§§ 5. in 8.), zakupnik lastnega lovišča (§§ 4. in 15.), lastnik rezervatnega lovišča (§ 109.) ali sozakupnik-družabnik (§ 11.) in podzakupnik (§ 14.) lovišč. Druge osebe (lovski gostje) smejo loviti in si prisvajati divjačino le s pristankom lovskega upravičenca (§ 3., odst. 1.). Tem osebam (gostom) pa lovski upravičenec ne sme dajati lovnih dovoljenj za denar ali za kako drugo odškodnino, ako nima za to izrečnega dovoljenja občnega upravnega oblastva prve stopnje. Od te prepovedi so izvzeta samo dovoljenja za odstrel posameznih jelenov, divjih koz, srnjakov in divjih petelinov (§ 14., odst. 2.). Tudi zapriseženi lovski čuvaji smejo loviti divjačino v lovišču, za katerega so zapriseženi (§ 8., odst. predzadnji, in § 45.). Vendar smejo zaščiteni divjačino loviti samo v navzočnosti svojega lovskega gospodarja (§ 45.), ako nimajo za to posebnega dovoljenja občnega upravnega oblastva prve stopnje (§ 85., toč. 5., fin. zak. za leto 1938/39.).

Lovski upravičenec sme izvrševati lovsko pravico samo na ozemlju, ki mu je s pravnomočnim odlokom prvostopnega oblastva izročeno kot lastno ali kot zakupno lovišče ali kot rezervatno lovišče.

Ako je lovišče oddano v zakup po odredbah zakona o lovu, je lovskemu upravičencu—lovskemu zakupniku prepovedano loviti divjačino:

a) vso v zadnjem zakupnem letu na oni tretjini lovišča, ki jo občno upravno oblastvo prve stopnje določi ali postavi pod prepoved lova (§ 10.);

b) na dvoriščih, vrtovih in zemljiščih, ki so trajno tako ograjena, da so pristopna dlakasti divjačini samo skozi vrata (na pr. po obzidanih pokopališčih, zagrajenih sadnih, gozdnih drevesnicah), pa tisti ograjeni prostor ni določen za zverinjak (§ 35.). Tudi zemljiški posestnik ne sme na teh zemljiščih loviti, razen ako mu lovski upravičenec to dovoli; v tem primeru pa mora imeti zemljiški posestnik veljavno lovsko karto. Seveda lahko tudi lovski upravičenec s pristankom zemljiškega posestnika lovi divjačino na teh zemljiščih. Lovskega upravičenca odvezuje zakon o lovu na povračilo škode, ki jo napravi na teh zemljiščih zaščiteni divjačina ali divje svinje, ki po nepazljivosti zemljiškega posestnika uhajajo v to ograjeno zemljišče.

LASTNO LOVIŠČE.

Lastno lovišče s površino 200 in več ha. Po § 4. zakona o lovu pritiče pravica do lasnega lovišča vsakemu zemljiškemu lastniku, fizični ali pravni osebi, ki ima najmanj 200 ha lastnega neprekinjenega (strujenega) zemljišča, to je takšnega, po katerem se lahko pride s katerega koli dela na drugi del, ne da bi bilo treba stopiti na tuje zemljišče; ne prekinjajo pa zemljišč javna pota,

železnice in z njimi vezani objekti. Otoki veljajo za združene z bregom. Dvoje ali več zemljišč enega in istega lastnika, prekinjenih po tujih zemljiščih, se ne more združiti v lastno lovišče, dasi jih vežejo javne ali privatne poti ali javne ali privatne vode.

Zverinjak. Pravica do lastnega lova se more pridobiti tudi na takih zemljiščih, ki imajo manj kot 200 ha nepretrganega zemljišča, ako lastnik svoje zemljišče določi izrečno za gojenje divjačine (za zverinjak). Tako zemljišče pa mora biti tako ograjeno, da je dlakasti divjačini (na pr. jelenjadi, zajcem, lisicam, kunam), ki se goje v tem ograjenem lovišču, nemogoče prehajati skozi ograjo.

Lastna lovišča s površino 115 in več ha. — V območju dravske banovine so prejšnji lovski zakoni dopuščali lastna lovišča tudi s površino od 115 ha dalje. Ker so bili ti predpisi prej veljavnih lovskih zakonov s § 4. razveljavljeni, so se morala vsa taka lovišča, če niso imela dne 13. marca 1935 površine najmanj 200 ha, glede na striktno (izrečno) določilo § 110. takoj priključiti občinskemu loviščem. To se je tudi že izvedlo. Finančni zakon za l. 1938/39. pa je s § 85., toč. 5., v toliko dopolnil predpise § 4. in predpise § 110. v toliko razveljavil, da morejo zopet uveljavljati pravico do lastnega lovišča oni lastniki zemljišč v dravski banovini, ki jim je dne 13. marca 1935 že pripadala pravica do lastnega lovišča na površini od najmanj 115 ha. To velja samo za fizične osebe, ne pa tudi za pravne osebe (na pr. za javne korporacije, agrarne skupnosti, delniške družbe). Seveda se ne more uveljavljati pravica do lastnega lova na zemljiščih, ki so dosegla površino 115 ha šele izza 13. marca 1935.

Lastna lovišča s površino nad 115 ha, ki so bila na podstavi § 110. že priključena občinskemu loviščem in tudi že oddana na javni dražbi v zakup, se morejo samo na podstavi tozadevnih upravnih odlokov prvostopnih upravnih oblastev ob ponovnem priznanju lastne lovske pravice izločiti zopet iz občinskega lovišča, a to šele po izteku obstoječih zakupnih pogodb. Za ta čas pa pripada prizadetim lastnikom pravica na izplačilo sorazmernega dela letne zakupnine. Občina mora tem lastnikom nanje pripadajoči del zakupnine na njih zahtevo izplačati, četudi je občina sklenila, da se uporabi lovska zakupnina za občinske potrebe.

Pri ponovnem priznanju lastnega lova na površinah od 115 do 200 ha bo moralo prvostopno upravno oblastvo z odlokom omejiti odstrel one vrste divjačine, ki je omejena tudi v zakupnih pogodbah občinskih lovišč. Odstrel določi upravno oblastvo prve stopnje po zaslišanju lastnika lovišča in banovinske zveze lovskih društev.

Ako lastnik navedenega lovišča prekorači odstrel, se kaznuje po § 89. Ako pa trikrat prekrši to odredbo, sme občno upravno oblastvo prve stopnje po zaslišanju banovinske zveze lovskih društev njegovo lovišče priključiti občinskemu lovišču, a to samo do izteka zakupne pogodbe občinskega lovišča.

Izločitev lastnega lova. Zemljiški lastnik, ki hoče uveljaviti pravico do lastnega lova, mora zahtevati pri krajevno pristojnem občnem oblastvu prve stopnje, da se njegova zemljišča iz-

ločijo iz ostalih zemljišč, ki tvorijo občinsko lovišče. Prošnjo, opremljeno z izvlečkom iz zemljiške knjige, posestnim listom in pregledno skico mora vložiti najkasneje šest mesecev pred vsako oddajo občinskega lovišča v zakup. Če lastnik ne vloži svoje zahteve v tem roku, se njegova zemljišča za prihodnjo zakupno dobo priključijo občinskemu lovišču (§ 6.).

Osredki -- enklave. Ako se prizna zemljiškemu lastniku pravica do izločenega lastnega lovišča, se morajo temu lovišču priključiti tudi vsi morebitni osredki (§ 7.). Osredki so zemljišča, ki niso izločena kot lastna lovišča ter so obkrožena od vseh strani z lastnim loviščem.

Polosredki — polenklave. Če zahtevajo interesi lovstva se smejo izločiti iz občinskega lovišča in priključiti lastnemu lovišču tudi polosredki. Polosredki so deli občinskega lovišča, ki segajo v izločeno lastno lovišče ter imajo s tem najnaravnejšo lovsko cnoto. Priključitev polosredkov izvede občno upravno oblastvo prve stopnje ali po službeni dolžnosti ali na zahtevo lastnika lastnega lovišča po zaslišanju občine in banovinske zveze lovskih društev.

Arondacija — zaokrožitev lastnega lovišča. Občno upravno oblastvo sme po službeni dolžnosti ali na zahtevo lastnika lovišča popraviti meje lastnega lovišča z nenaravnimi lovskimi mejami s tem, da priključi lastnemu lovišču nekatere potrebne dele občinskega lovišča. O tem pa mora biti zaslišana tudi prizadeta občina in banovinska zveza lovskih društev (§ 5., odst. 4.).

Lastnik lastnega lovišča mora prevzeti osredke in polosredke ter pristati na arondacijo lastnega lovišča, brž ko so postali tozadevni upravni odloki pravnomočno izvršni. Ako to odkloni, se odda njegovo lastno lovišče v zakup po predpisih § 15., odst. 3.

Lastnik lastnega lovišča mora za priključene dele plačevati v občinsko blagajno mesec dni pred zaključkom zakupnega leta sorazmerno odškodnino, to je znesek, ki ustreza površini in zakupnini dotičnega občinskega lovišča (§ 7., odst. 2.).

Kdaj in kateri lastnik sme pričeti z izvajanjem lastne lovske pravice? S priznanjem lastnega lovišča se še ne pridobi pravica do izvrševanja lastne lovske pravice. Ločiti je namreč treba pravico do lastnega lova in pravico do lovske pravice, to je pravico do izvajanja lastne lovske pravice. Pravica do lastnega lova (§ 4. zakona o lovu) pritiče lastniku zemljišča po zakonu. Zadevne upravne odločbe so tedaj deklarativnega značaja. Pravico do priznanja lovske pravice, to je do izvajanja lastne lovske pravice, pa pripada lastniku zemljišča šele z dnem, ko se mu prizna s pravnomočno upravno odločbo.

Lastniku zemljišča se mora zato priznati pravica do lastnega lova takoj, brž ko tako pravico uveljavlja, pa dokaže, da njegovo zemljišče ustreza pogojem § 4. z. o l. Da pa more svojo lovsko pravico tudi izvajati, mora lastnik zemljišča zadevno zahtevo uveljavljati v roku, predpisanem v § 6. z. o l.

Zakon o lovu odreja v § 6., da morajo lastniki zemljišč zahtevati izločitev lastnih lovišč pred vsako oddajo občinskega lovišča v zakup, in sicer najkasneje 6 mesecev prej, ko prestane obstoječi zakup občinskega lovišča, oziroma najkasneje 6 mesecev pred oddajo občinskega lovišča v zakup. Ta odredba se nanaša zgolj na izvajanje lovske pravice.

Kakor smo že omenili, se morajo tudi lastna lovišča, navedena v § 15., odst. 3. (na pr. lastna lovišča občin, agrarnih skupnosti), oddajati v zakup na javni dražbi. Tudi izločena lastna lovišča delniških in podobnih družb se smejo oddajati v zakup na javni dražbi, ako se ugotovi, da njih lastniki ničesar ne ukrenejo za umno gojitev in varstvo divjačine. O oddaji teh lastnih lovišč v zakup veljajo isti predpisi kakor za občinska lovišča (o tem bo govor pozneje). Na teh lastnih loviščih, navedenih v § 15., morejo tedaj izvrševati lovsko pravico samo osebe, ki jih občno upravno oblastvo prve stopnje potrdi za zakupnike ali za podzakupnike (§§ 9., 11. in 14., odst. 1.). Zakupnina gre v vsakem primeru v korist lastnikov lovišč. Ti imajo tudi pravico, da na prvi dražbi odklonijo najboljšega ponudnika. Omenim naj še lastna lovišča države in imovinskih občin (v dravski banovini samo lastno lovišče „Križevačke imovne občine“, v dolnjelendavskem okraju). Ta lastna lovišča se upravljajo po odredbah pravilnika ministrstva za gozdove in rudnike o upravljanju in nadziranju državnih izločenih lovišč (Sl. l. 665/78 iz leta 1936).

Ostala izločena lastna lovišča smejo njih lastniki svobodno upravljati. Lovsko pravico izvršujejo lahko osebno ali pa jo brez sodelovanja upravnih oblastev dajo v zakup. Z izvrševanjem lastne lovske pravice smejo pričeti šele tedaj, ko se jim lastno lovišče tudi izroči. To se navadno zgodi ob poteku obstoječe zakupne pogodbe občinskega lovišča, dotlej pa je izvrševanje lastne lovske pravice ustavljeno (§ 5., odst. 6.). Tudi lastnik na svojem lastnem lovišču ne sme loviti koristne (zaščitene) divjačine vse dotlej, dokler se mu ne izroči najmanj dvesto ha površine (§ 6., odst. 1.).

Zemljišča, ki izgube pogoje za lastno lovišče, morajo občna upravna oblastva prve stopnje po svoji službeni dolžnosti takoj priključiti proti sorazmerni priznani zakupnini občinskim loviščem (§ 6., odst. 3.).

(Nadaljevanje prihodnjič.)

**Odstranite
iz gozda vse neprimerno in poškodovano
drevje!**

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

13. Trgovske uzance za les.

Imam malo kmetijo z nekaj gozda, v katerem mi je oče ohranil veliko več lesa, kot ga ima kdor koli od sosedov na enaki površini. Imam namen prodati nekaj lesa; prosim Vas, razložite mi, kaj pomeni izraz „trgovske uzance“, ki ga često slišim rabiti lesne trgovce.

A. S., Notranjsko.

14. Pogodba za prodajo stoječega lesa.

Posestnik I. I. je poleti leta 1939. prodal trgovcu N. N. stoječ les. Kupec ni začel takoj s podiranjem drevja in tako je posestnik gojil in varoval drevje brez vsake nagrade še skoraj leto dni. Na počez prodanem drevju je še nekaj prirastlo, cena lesa pa se je medtem dvignila za več kot polovico kupnine. Pogodba je pomanjkljiva in ničesar ne predvideva za tak ali podoben primer.

Prosimo Vas za pojasnilo, ali sme posestnik zahtevati odškodnino za gojenje in varstvo prodanega drevja in ali se morda da pogodba izpodbijati, ker se je cena lesu zvišala za več kot 50 odst.

M. P., Dravograd.

ODGOVORI

7. Pravico do dijaškega roka.

Na Vaše vprašanje Vam bomo odgovorili, brž ko dobimo o stvari z merodajnega mesta avtentičen odgovor.

Uredništvo.

10. Objedene macesnove sadike.

Objedenih macesnovih sadik ni treba nikomur pošiljati pa tudi ne za drugo leto pridržati. Čimprej jih izkopljite in na njihovo mesto posejte semena tiste drevesne vrste, ki jo nameravate odgajati za sebe ali za prodajo.

Priporočam Vam, da drevesnico zavarujete pred zajci z gosto pocinkano žično mrežo, ki naj sega čisto do tal.

Stanko Sotošek.

Zatirajte gozdni mrčes!

Zakoniti predpisi in okrožnice

Iz proračuna izdatkov in dohodkov dravske kanovine za l. 1940/41.

Stvarni izdatki za gozdarstvo:

podpore za drevesnice okrajnih kmetijskih odborov	din	3.000'—
podpore in stroški za pogozdovanja, za dobavo in oddajo sadik siromašnim osebam, dečji dnevi, nagrade, diplome	"	60.000'—
za pogozdovanje Krasa	"	25.000'—
za gozdarsko prosveto	"	15.000'—
za gozdarsko statistiko	"	5.000'—
za podpiranje lovstva	"	5.000'—
prispevek k oskrbnini siromašnih gojencev gozdarske šole v Mariboru	"	40.000'—
skupno	din	153.000'—

Stvarni izdatki za urejanje hudournikov:

vzdrževanje in izpopolnjevanje hudourniških zgradb, njih nadziranje in čuvanje (potni stroški, mezde, material itd.)	din	300.000'—
študij in izdelava načrtov (potni stroški, razprave, risarske in pisarniške potrebščine itd.)	"	35.000'—
nadaljevanje začelih del in nova dela (material, orodje, mezde, potni stroški itd.)	"	270.000'—
nujna dela ob hudourniških poplavih in dela za njih preprečevanje (orodje, mezde, material, potni stroški itd.)	"	120.000'—
nabava in popravilo tehničnih instrumentov, risalnih in tehničnih pripomočkov	"	10.000'—
skupno	din	735.000'—

Stvarni izdatki nižje gozdarske šole v Mariboru:

potni stroški in ekskurzije	din	6.000'—
pisarniški stroški, knjige itd.	"	6.000'—
kurjava, razsvetljava itd.	"	43.000'—
učila, zbirke, inventar	"	6.000'—
stroški internata in prehrana	"	110.000'—
stroški tečajev	"	4.000'—
razni izdatki	"	1.000'—
skupno	din	176.000'—

Stvarni izdatki komisije za agrarne operacije:

nabava in popravilo tehničnih instrumentov, risalnih in tehničnih pripomočkov, tiskovine itd.	din	30.000'—
kmetijske razstave, strokovne knjige in revije, planšarski tečaji, študijska potovanja itd.	"	4.000'—
stroški za publikacijo o komasacijah, uredbah itd.	"	8.000'—
režijski stroški pri delitvah	"	20.000'—
študije in projekte za uredbe in melioracije skupnih zemljišč (terensko in pisarniško delo, mezde, material, potni stroški itd.)	"	6.000'—
stroški za komasacijo (terensko in pisarniško delo, material, potnine itd.)	"	35.000'—
podpore za melioracije operacijskih ozemelj, podpore za gošpodarstvo na planinah	"	250.000'—
podpore za kultiviranje belokranjskih stelnikov	"	30.000'—
skupno	din	383.000'—

Nove izvozne carine za les.

(Službene novine, XXV/75, 1. aprila 1940, str. 684 in 685)

Na seji ministrskega sveta dne 30. marca 1940 so bile vpeljane na predlog finančnega ministra in na osnovi čl. 15. predloga zakona o obči carinski tarifi z veljavnostjo od 1. aprila t. l. sledeče izvozne carine za 100 kg okroglega gradbenega lesa: kostanj, razen palic s srednjim premerom 4 cm in manj, din 2'50, hrast s srednjim premerom 20 do 30 cm din 0'15, hrast javor, gaber in drugi listavci nad 30 cm srednjega premera din 0'60, oreh (tudi panji) nad 30 cm srednjega premera, črni oreh din 1'—, beli oreh din 0'80 in iglavci vseh vrst nad 20 cm srednjega premera din 1'25; za 100 kg tesanega ali žaganega lesa vseh dimenzij: kostanj din 4'—, deske, letve in remeljni din 0'20, vse drugo din 0'20; za 1 kos železniških pragov: borovih din 0'10, bukovih din 0'10 in hrastovih din 0'40; za 100 kg oglja din 0'10, briketov iz oglja din 0'10 in ekstratov za strojenje din 0'50.

Carina se računa v zlatih dinarjih po tečaju 1:14.

Potrdila za izvoz v Francijo.

Francosko blokadno ministrstvo je izdalo za uvoz našega blaga v Francijo in njene kolonije odlok, po katerem mora imeti izvoznik posebno potrdilo o izvozu blaga; to potrdilo izdajajo francoski konzulati tistega področja, iz katerega se izvažajo blago (glej „Journal Officiel“ št. 91. z dne 10. aprila t. l.).

Kot dokaz, kdaj je bilo blago odposlano, je treba predložiti francoskim carinarnam konesmane o naložitvi, če se blago prevaža z ladjami, in to-vorni list, če gre blago po železnici.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1940.)

Sprememba prvega odstavka člena 6. pravilnika o prometu z devizami in valutami (53/11);

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o odmeri in pobiranju davka na luksuz s seznamom luksuznih predmetov (54/11).

Pravilnik za izvrševanje uredbe o rezervah hrane (95/20).

Navodilo o izplačevanju nagrade honorarnim uslužbencem in dnevnj-čarjem v resoru ministrstva za gozdove in rudnike, poklicanim na vo-jaške vaje (96/20).

Popravek v uredbi o spremembah in dopolnitvah uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (100/21).

Popravek avtentičnih tolmačenj uredbe o likvidaciji kmetijskih dol-gov (105/21).

Uredba o spremembah zakonskih predpisov, ki se nanašajo na pre-jemke državnih upokojencev (111/23).

Odločba o načinu plačevanja s prostimi devizami za blago uvoženo leto dni pred dnem, ko se opravi plačilo (113/23).

Pravilnik o zaščiti pred letalskimi napadi, II. del, sanitetna služba (116/24).

Pravilnik o banovinskem proračunu dravske banovine za leto 1940/41. (123/26).

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih (140/29).

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o taksah (141/29).

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o sodnih taksah (142/29).

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o taksah (129/28).

Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o likvidaciji agrarne reforme na veleposestvih (131/28).

Dopisi

ŠESTA ODBOROVA SEJA LJUBLJANSKE PODRUŽNICE J. G. Z.

Dne 23. aprila t. l. je bila v društvenih prostorih v Ljubljani šesta odborova seja ljubljanske podružnice J. G. Z. Seje sta se poleg članov upravnega odbora udeležila tudi člana nadzornega odbora. Na programu je bilo razpravljanje o preosnovi podružnice v društvo, o organizaciji letošnjega občnega zbora podružnice, o nadzorstvu nad društveno drevesnico in o osnutku vzorcev za kupne pogodbe za les.

V smislu sklepov, sprejetih na izrednem občnem zboru Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Zagrebu dne 17. marca t. l., po katerih naj bi se to združenje preosnovalo v „Zvezo gozdarskih društev kraljevine Jugoslavije“, se mora tudi podružnica v doglednem času preosnovati v samostojno gozdarsko društvo, ki more postati član imenovane Zveze gozdarskih društev. Že na 5. odborovi seji je bil imenovan odbor 4 članov, ki je sestavil osnutek pravil za samostojno „Slovensko gozdarsko društvo“ in ga predložil odboru v proučitev. Po tem osnutku naj bi bil ustroj društva z malimi spremembami takšen, kakršen je ustroj podružnice. Ta osnutek je odbor na seji pregledal in ga le tu in tam nekoliko dopolnil. Prepis bo podružnica dostavila članom obenem z vabili na letošnji občni zbor podružnice, ki bo razpravljal in sklepal tudi o preosnovi podružnice v društvo.

Letošnji občni zbor podružnice bo po odborovem sklepu že sredi junija, da bo mogoče preosnovno podružnice v društvo čimprej izvesti. Da se bodo mogli člani v čim večjem številu udeležiti zbora, bo letošnji zbor v Ljubljani. Ako bo mogoče, bo v občnim zborom podružnice združen tudi ustanovni občni zbor novega gozdarskega društva.

Za nadzorstvo nad društveno gozdno drevesnico, ki ga podružnica zaradi oddaljenosti drevesnice ne more izvajati po članih odbora, je odbor sklenil zaprositi g. ing. Janka Urbasa, gozdarskega višjega svetnika v pok. v Mariboru.

Odbor je končno razpravljal tudi o

osnutku obrazcev za kupne pogodbe za les, ki jih je izdelala Kmetijska zbornica v Ljubljani in ki naj bi odpravili številne spore, ki nastajajo zaradi nepravilno sestavljenih kupnih pogodb.

Ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

GOZDARSKI SESTANEK.

Na pobudo Zveze absolventov gozdarskih šol se vršijo vsako leto vsaj enkrat sestanki njenih članov iz posameznih krajevnih okolišev.

Letos smo se prvi sestali tovariši iz pohorskega okoliša. Sestanek je sklical poverjenik Zveze Venčeslav Straus, gozdar na Klopnem vrhu, na dan 5. maja pod Veliko Kopo na Pohorju. Zaradi slabega vremena je bila udeležba skromnejša kot lani. Na sestanek je prišel tudi naš učitelj ing. Stanko Sotošek iz Maribora.

Dopolodne smo se pogovarjali o svojih stanovskih zadevah in o potrebi večjega tovarištva med absolventi. Bilo je govora o službenem činu absolventov enoletne in dvoletne gozdarske šole v državni službi; stvar še ni povsod v skladu z zakonitimi predpisi. Poudarjalo se je tudi, da bi bilo treba predpisati pravilnike za strokovni izpit za zvanikičnike in prav tako za pripravniške X. skupine. Nadalje se je naglašalo, da mnogi absolventi po odhodu iz šole ostanejo preveč sami za sebe in ne pošiljajo svojih načrtov in predlogov Zvezi, kar ni nikakor članstvu v korist. Del sestanka je bil posvečen poročilom o premočnem izkoriščanju, pomanjkljivem gojenju in nezadostnem varstvu gozdov. Zato je nad vse važna državna nadzorna služba, saj so gozdovi razdeljeni na 150.000 posestnikov. So glasno je bilo izraženo mnenje, da se bo dal uspeh doseči samo tedaj, če bo imel gozdarski referent v vsakem okraju in postopoma tudi v vsaki občini kot pomočnika gozdarja ali logarja; za te pa bi naj bili postavljeni absolventi enoletne in dvoletne gozdarske šole. Državni ali banovinski izdatki za njihove plače bodo z zboljšanjem kmetijskih gozdov in z večjimi dohodki pri prodaji lesa, javnosti stoterno povrnjeni.

Udeleženci sestanka so nadalje sklenili, naj Zveza ponovno pozove svoje člane, da pošiljajo dopise v Gozdarski vestnik, zbirajo zanj strokovno izrazje in mu pridobivajo novih naročnikov.

Popoldne je bila strelska tekma s samokresom, na kateri je dosegel prvo mesto Franc Ulčar, gozdar v Šlivenici pri Mariboru; za nagrado je dobil v originalne platnice vezan I. letnik Gozdarskega vestnika. Najboljši rezultat pa je dosegel ing. Stanko Sotošek, ki je tekmoval izven konkurence.

Po tekmi smo odšli na Veliko Kopo, od koder smo imeli vključ megli, dežju in vetru nekaj lepih hipnih razgledov na Kobansko, Golico, Švinško planino, Peco, Plešivec in Savinjske Alpe. Po povratku z Velike Kope smo se povzpeli na Črni vrh. Spetoma smo si ogledali grmasto bukovoje, ruševje, redko smrekovje in drugo rastlinstvo na pohorskih grebenih in planjavah. Videli smo tudi velike, pospravljene in nepospravljene, gole poseke, umetne nasade in sestoje ter tipične prebiralne sestoje in sečnje v luknjah z naravnim podmlajanjem. Ob tej priliki je bilo izrečenih mnogo poučnih misli o gojenju in varstvu gozdov.

Na Ribniškem sedlu smo se poslovili v želji, da se drugo leto ob še številnejši udeležbi zopet snidemo.

Venčeslav Straus.

STROKOVNI POSVETOVALNI ODBOR ZA LES V BANOVINI HRVATSKI.

V banovini Hrvatski se močno pozna novo, poživljeno delovanje na vseh področjih, zlasti pa še na gospodarskem torišču.

V začetku tega meseca so bile pri banski oblasti informativne seje strokovnih posvetovalnih odborov za les, usnje, tekstilije in kovine. Prvo sejo je imel odbor za les, ki je razpravljajal o sestavi odbora in imenovanju njegovih članov po banu, nadalje o namenu in območju odbora ter o delegatih za osrednje strokovne posvetovalne odbore pri ministrstvu za trgovino in industrijo, v kolikor prihajajo v poštev zaradi izvoza v inozemstvo. Končno je bil določen dnevni red za naslednjo sejo 10. t. m.; obenem so bili odbrani refe-

renti, ki bodo podali na tej seji poročila o raznih važnih vprašanjih.

Odbori pri banski oblasti se po svoji sestavi bistveno razlikujejo od odborov enakega imena pri ministrstvih, v katerih je zastopana v glavnem samo industrija. V novih strokovnih posvetovalnih odborih banovine Hrvatske pa so zastopniki banske oblasti, gospodarstveniki in strokovnjaki iz gospodarskih in kmetijskih zbornic ter odposlanci strokovnih združenj. Odbori so povsem avtonomne ustanove; njih naloga je, da razpravljajo in rešujejo vsa važna vprašanja svoje stroke.

POMLADANSKI LJUBLJANSKI VELESEJEM.

Letošnji pomladni ljubljanski velesejem bo prirejen kot 47. velesejem-ska razstavnica prireditelj. Trajal bo od 1. do 10. junija. Obeta se nam več bogatih gospodarskih in drugih posebnih razstav.

V splošnem oddelku bodo razstavljeni izdelki strojne, kovinske, lesne, tekstilne, kemične in živilske industrije, radio- in elektrotehnike, fine mehanike, stavbarstva, in fine keramike; nadalje bodo razstavljeni usnjeni, konfekcijski, fotografski, stekleni, porcelanasti, krzneni, fotografski in papirni izdelki, vozovi, kolesa, pisarniške potrebščine, aparati za terapijo, glasbila, bižuterija ter predmeti za razsvetljavo in kurjavo.

Posebne, zaključne razstave bodo naslednje: razstava avtomobilov in motornih koles, ter razstave pohištva, male obrti in zaščite pred letalskimi napadi, kjer bo nazorno prikazana aktivna in pasivna obramba pred nevarnostjo iz zraka.

Razstavljalcem se nudijo izdatne prevozne, carinske in trošarinske olajšave. Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejemske legitimacije jugoslovanski vhodni vizum brezplačno pri naših konzulatih. Na naših železnicah imajo obiskovalci velesejma brezplačen povratek. Na postaji morajo kupiti razen vozovnice še rumeno železniško izkaznico za 2 dni. Vozne olajšave veljajo za dopotovanje od 27. maja do 10. junija, za povratek pa od 1. do 15. junija.

Ljubljanski velesejem.

Gozdarsko šolstvo

Izvestje drž. nižje gozdarske šole v Mariboru za l. 1938/39.

(Objavilo ravnateljstvo.)

V uvodniku izvestja so pregledno podane telesne, duševne in druge lastnosti, ki jih splošno veljavni predpisi zahtevajo od varstvenega in pomožnotehničnega gozdarskega osebja pri vršenju često naporne in odgovorne čuvajske in logarske službe. Le osebje, ki ljubi naravo, ima razumevanje za življenje gozdnega rastlinstva in živalstva ter je v službi pošteno, vestno, pravično in nepristransko, po potrebi tudi energično, v splošnem pa vljudno v občevanju s prebivalstvom, je na svojem mestu in more v zvezi s svojo splošno in strokovno izobrazbo v polni meri vršiti zaupane mu službene posle. V tem pravcu je usmerjena tudi vzgoja gojencev nižje drž. gozdarske šole v Mariboru.

S šolskim letom 1937/38. na tej šoli uvedeni enoletni pouk se je vršil v l. 1938/39. pod dosedanjim strokovnim vodstvom. Pri pouku so sodelovali tudi honorarni nastavniki, in sicer za jezikoslovje, gozdno in lovsko zakonodajo, zdravstvo, kmetijstvo, verouk, knjigovodstvo, telovadbo in strelstvo.

Šola je obiskovalo 35 gojencev, in to 18 iz dravske, 10 iz savske, 3 in zetske, 2 iz dunavske ter po 1 iz moravske in vardarske banovine. Od gojencev iz dravske banovine jih je bilo 6 iz Dolenjske, po 2 iz ljubljanske okolice in iz Gorenjske, 3 iz Savinjske in 1 iz Dravske doline ter po 2 iz Koroške in Prekmurja. Kakor prejšnja leta se tudi to leto pograša med gojenci kmečki naraščaj z gozdnih kmetij v goratih predelih naše banovine. Vsi gojenci so bili internisti, so torej stanovali in dobivali hrano v zavodu.

Šolski pouk se je pričel 6. oktobra 1938 in se končal 28. julija 1939 s sklepnim pismenim in ustnim teoretičnim ter praktičnim izpitom v naravi, ki ga je opravljalo in uspešno dovršilo 32 gojencev.

Šola ima bogato zbirko učnih predmetov, modelov, merilnega in drugega orodja ter razpolaga z obsežno knjižnico strokovnih knjig in časopisov. Tudi to leto sta se zbirka in knjižnica povečali z darili in nakupi. Praktične vaje o oskrbovanju gozdnih drevesc so se med šolskim letom vršile v gozdni drevesnici ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Račah, v bližnjih gozdovih mariborske okolice pa so bile vaje o negi, varstvu in izkoriščanju gozdov. Na poučnem izletu preko Pohorja konec šolskega leta so videli gojenci razne načine gozdnega gospodarstva in pravljanja lesa.

Gozdarska šola se je s svojimi gojenci udeležila raznih kulturnih, prosvetnih, narodnih in cerkvenih prireditev ali pa bila zastopana po vodstvu šole.

Od 24. aprila do 24. maja 1939 se je vršil na šoli prvi jugoslovanski gozdarski tečaj za podoficirje obmejnih čet, ki se je končal s splošno dobro uspešo preizkušnjo. Tečaja se je udeležil 1 poročnik s 14 podoficirji.

V članku „Čin gozdarske šole v Mariboru“ je navedena odločba ministrstva prosvete, ki je stopila v veljavo z objavo v „Službenih novinah kraljevine Jugoslavije“ dne 30. marca 1939. Po tej odločbi imajo absolventi enoletne mariborske šole dotlej, ko ostanejo v tej stroki, značaj zvaničnikov v smislu § 10. zakona o uradnikih, absolventi dvoletne šole pa v smislu § 45. odst. 1. zakona o uradnikih značaj uradniških pripravnikov zvanja od X. do višete VII. položajne skupine.

Tudi v tem letu je krila vse stroške tega zavoda kr. banska uprava dravske banovine nekaj z dohodki iz oskrbnine gojencev, nekaj iz svojih proračunskih sredstev.

Ing. Janko Urbas.

Lesna trgovina

Izveleček iz cenika za zavarovanje valute pri izvozu blaga, ki je veljaven od 1. do 15. maja 1940.

(Po čl. 6. pravilnika o urejanju prometa z devizami in valutami)

Cena v dinarjih za 100 kg: lubje 150, šiške 430, gozdni sadeži — želod 120, kopita 600, les za palice 300, hrastove doge 80, bukove doge 140, hrastovi parketniki 350, surovi hrastovi frizi, široki čez 5 cm in dolgi 25 cm 170.

Cena v dinarjih za m³: mehek žagan les (deske, letve, remeljni in trami) 900, mehek žagan les pod 3 m (deske, letve, remeljni in trami) 600, mehek tesan les (trami od 8/8 do 28/30) 550, parjena obrobljena žagana bukovina 1100, bukovi ševroni od 130 × 133 mm, dolgi 165 cm, parjeni ali neparjeni 600, neparjena žagana bukovina 800, bukova metlišča 1—1'40 m 500, neobrobljena žagana bukovina 700, hrastovi testoni do 2'5 m 1260, obrobljena žagana hrastovina 2500, neobrobljena žagana hrastovina 1700, merkantilna žagana hrastovina 1700, merkantilni hrastovi hlodi 1100 do 2100, slavonski hrastovi hlodi do 49 cm 2800, slavonski hrastovi hlodi nad 50 cm 3800, topolovi hlodi 680, topolovi hlodi pod 55 cm 520, vrhovi hlodi 300, hruskovci, črešnjevi in jesenovi furnirji 12.500, vezane plošče 3700.

Cena v dinarjih za en kos: brzojavni drogovi od 7 do 9 m 230, brzojavni drogovi od 9 do 11 m 260.

Cene drugih sortimentov so iste kot v ceniku, veljavnem od 1. do 15. aprila 1940. (Glej Gozdarski vestnik 1940, str. 93!)

Prepovedan izvoz po cenah, ki so nižje kot v ceniku.

Pri sprejemanju izvoznih potrdil so izvozniki na osnovi čl. 6., st. 2. pravilnika o urejanju prometa z devizami in valutami, dolžni izročiti pismeno zavezo, da bodo uvozili v državo ves znesek deviz, ki jih bodo dobili za izvoženo blago. Po odloku finančnega ministrstva št. 72400/II z dne 18. VI. 1932 ne smejo biti cene na zavezah nižje od cen v uradnem ceniku finančnega ministrstva, ki izhaja dvakrat na mesec.

V zadnjem času pa so nekateri izvozniki dajali zaveze in izvažali blago po cenah v veljavnem ceniku, čeprav so sklenili trgovske posle po nižjih cenah, pri čemer so računali, da jim bo odpis odobren. Ker ni tak postopek v skladu z veljavnimi deviznimi predpisi, so sklenile devizne oblasti pozvati take izvoznike na odgovornost, ker so škodovali državnim interesom.

Zaradi takih primerov so bili pooblaščenči zavodi opozorjeni, da naj primerjajo dosežene cene s cenami v uradnem ceniku. V primeru, da bi bile dejanske cene zelo različne od uradnih, pa morajo zahtevati od izvoznika posebno odobrenje izvozne direkcije in šele potem smejo izdati izvozno potrdilo.

Tudi Bolgarija ustanavlja izvozno direkcijo.

Bolgarski trgovinski minister Zagorov je predložil sobranju osnutek zakona za ustanovitev direkcije za zunanjo trgovino. Naloga nove direkcije bo, urejati in nadzirati uvoz in izvoz; dosedanji državni izvozni zavod pa bo vključen kot oddelek v novo direkcijo.

Izplačila Norveški, Holandiji, Belgiji in Luksenburgu so ustavljena.

Devizna direkcija Narodne banke je zaradi izrednih dogodkov odločila ustaviti do nadaljnjega vsa izplačila upnikom iz Norveške, Holandije, Belgije in Luksemburga.

Lesna trgovina Slovenije v aprilu 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Skupna povprečna letna količina lesa, ki so ga države izvoznice pred sedanjo vojno vnovčile na inozemskih tržiščih, je znašala okoli 40.000.000 m³. Od tega je samo Kanada plasirala 25 odst., Finska je prodala okoli 17 odst., Rusija 13 odst., Švedska 10 odst., USA in Poljska po ca 7 odst., CSR in Romunija po ca 4 odst. ter Jugoslavija okoli 3,5 odst.; ostale države pa skupaj ca 9,5 odst.

V medsebojno konkurenco vseh izvoznic je posegla vojna ter je lesnemu izvozu in uvozu dala svojstvene smernice. Fiksne postavke gospodarske kalkulacije je izločila in producente ter konsumente prepustila izmenoma izredni konjunkturi, negotovosti, želji po vojnem dobičku in strahu pred neznanim. Vsem je zavrla možnost svobodnih transportov; nekaterim je naklonila izredne izvozne kontingente, drugim je zopet onemogočila vsako prodajo; na tržiščih je povzročila neprimerno hipno povišanje prodajnih cen, odprla je vrata pretiranemu optimizmu in pesimizmu. Delno je omejila privatno gradbeno iniciativo in sprostila bajeslovne kredite za vsakovrstne vojaške potrebe.

V kratkih etapah je sedanja vojna v marsičem spremenila stanje na lesnih tržiščih. V pripravljalni fazi je ukinila izvoz avstrijskega lesa v Italijo in na Madžarsko ter ustavila izvoz vseh češkoslovaških lesnih proizvodov izven meja Nemčije; prekinila je vse čezmorske trgovske zveze poljskih izvoznikov in onemogočila izvoz Finski ter v precejšnji meri tudi Švedski. Ker je po končani finsko-ruski vojni morala Finska prepustiti Rusiji obsežne lesne industrijske naprave v Kareliji, je nedavno sklenila, da obdrži vse še neprodane zaloge za svoje domače potrebe. Po najnovejših dogodkih so na severu tudi ostale nevtralne države izključene od preprodaje lesa; Nemčija je tako dosegla blokado lesne pa tudi ostale trgovine držav severne in severovzhodne Evrope z njenimi zahodnimi sosedi in s tem zase znižanje cen lesa za svoj konsum. Naši izvozniki morajo računati z neizogibnim padcem cen na nemških tržiščih; uvodoma navedeni procenti izvoženih lesnih količin nam to nedvoumno prerokujejo. Glede ostalih tržišč bo odločala politična situacija na Sredozemlju.

Nedavni ukrepi naše države v zvezi z eksportom so našim čitateljem znani več ali manj iz dnevnega časopisja. V Službenih novinah z dne 30. marca 1939 je izšla uredba o direkciji za zunanjo trgovino. Po tej uredbi prevzame novo osnovana direkcija posle dosedanjega oddelka za zunanjo trgovino in trgovinske pogodbe kakor tudi posle zavoda za pospeševanje zunanje trgovine pri ministrstvu za trgovino. Trgovski krogi s skepto razpravljajo o ustroju te nove centralne ustanove in ji odrekajo možnost učinkovitega poslovanja, ker je pritegnjeno premalo zasebnih gospodarstvenikov in ji manjka privatne prakse in iniciative. S te strani se poudarja, da se s to uredbo celotna zunanja trgovina prepušča zastopnikom javne uprave, uradnikom, in da je onemogočeno aktivno praktično sodelovanje zastopnikov gospodarskih organizacij. Naloga le-teh bo, da čvrsto med seboj povezane dokažejo potrebo tega sodelovanja in si zagotovijo primerno besedo v novi osrednji gospodarski ustanovi.

Nove spremembe v carinski tarifi, objavljeni v Službenih novinah z dne 1. aprila t. l., so našim izvoznikom lesa prinesle obremenitev, ki jo bodo brez dvoma kalkulirali v kupno ceno.

Obremenitev pa, ki obstoji v zvišanju postavk skupnega davka na poslovni promet, med drugim tudi za proizvode gozdarstva, je razvidna iz Službenega lista kr. banske uprave dravske banovine z dne 28. februarja 1940. Predvideva se nadalje nova obremenitev lesnih proizvodov z zvišanjem železniških tarif, ki ga pripravlja generalna direkcija državnih železnic. Ob tej priliki opozarjamo izvoznike lesa tudi na novo uredbo o prevozu potnikov, prtljage in blaga po železnici, ki je objavljena v Službenih novinah z dne 18. marca 1940.

Nove obremenitve kakor tudi manjše možnosti za plasiranje lesnega blaga v Nemčijo, narekujejo za bodočnost večjo previdnost in boljšo orga-

nizacijo, kot vlada doslej v našem eksportu lesa. Gozdni posestniki občutijo pomanjkljivosti v organizaciji izvoznikov v lokalnih cenah; ne bi bilo napak, ko bi se mali posestniki začeli zanimati za združni sistem lesne produkcije in prodaje; v tem oziru bi tudi občna upravna oblast po okrajnih gozdarskih strokovnjakih lahko pomagala s svojimi nasveti.

Vobče na tržiščih lesa kljub notranjim fiskalnim obremenitvam in labilni zunanji situaciji ne kaže slabo, čeprav je gotovo, da je konjunktura, zlasti za mehke les, dosegla svoj višek. Za trd les izrednih konjunkturnih prilik ni bilo, kar nam bo povsem razumljivo, če se spomnimo na izvajanja v preteklih dveh mesečnih poročilih. Čeprav sta po statistiki izvoza v letu 1939. pokupili največ našega trdega lesa Anglija in za njo Italija, ni dvoma, da vse zahodne države uvoznice za naš trd les še vedno lahko najdejo dovolj nadomestila v čezmorskih krajih, medtem ko nas pri mehkem lesu uvodoma omenjeni podatki poučijo o nasprotnem. Glede na politično situacijo ob Sredozemskem morju pa seveda lahko računamo s presenečenji. Uvoz trdega lesa v Nemčijo je iz umevnih razlogov strogo racioniран; za izvoz nam dovoljenih kontingentov pridejo v prvi vrsti v poštev izvozniki izven Slovenije, ki razpolagajo z boljšim blagom, kot ga premore naša produkcija.

Za vse jugoslovanske izvoznike mehkega in trdega lesa pa je bistveno in sedaj najbolj pereče vprašanje, ali bodo ostala tudi nadalje svobodna pota po Sredozemskem morju.

Ponudbe iz tuzemstva.

15 — Paraćin: velike množine okroglega in žaganega lesa črnega	bora so takoj na prodaj, prav tako katran iz črnega bora.

Povpraševanje iz inozemstva.

235 — Bagdad: nudi se zastopnik jugoslovanskim industrijam, ki se zanimajo za izvoz v Irak. Med drugim se interesira za papir.	nudi se zastopnik za razne izdelke;
242 — New York: išče se poslovna zveza z jugoslovanskimi tovarnami in izvozniki, ki žele izvažati v USA.	264 — Hamburg: iščejo se poslovne zveze z jugoslovanskimi izvozniki;
255 — Kjöbenhavn: zdravilna zelišča.	267 — Hamburg: zdravilna zelišča;
256 — Aleksandrija: vse vrste lesa in raznovrsten papir.	268 — Berlin: iščejo se poslovni stiki z jugoslovanskimi izvozniki;
247 — Montreal (Kanada): lesene pipe;	269 — London: zavojni papir;
248 — Izmir: papir;	277 — Buenos Aires: novo osnovana komanditna družba, ki se bavi z uvozom, izvozom in zastopništvom, išče poslovne stike z našimi izvozniki in uvozniki;
249 — Tel-Aviv: zastopniška tvrdka se zanima za gradbeni les in lesene zaboje za pomaranče;	279 — Barcelona: ustanovljena je družba, ki bo posredovala pri izvozu in uvozu v našo državo za kompenzacije in devize ter nudi interesentom svoje usluge;
263 — Barranquilla (Južna Amerika):	

Ponudbe iz inozemstva.

66 — Bruxelles: svetilke, porabne tudi ob vetru in nevihtah.	predal 818, ali na delegacijo direktije za zunanjo trgovino za banovino Hrvatsko, Zagreb, Ilica 49/III ali pošt. predal 606. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja ali ponudbe in kraj.
- Pripomba:** Interesenti naj se obrnejo na obveščevalni odsek direktije za zunanjo trgovino, Beograd, pošt.

Valute in devize

Uradni tečaji za maj 1940.

Finančni minister je določil za maj sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.

1 napoleonondor	din 350'—
1 zlata turška lira	398'30
1 angleški funt	195'—
1 ameriški dolar	55'—
1 kanadski dolar	54'80
1 nemška marka	14'80
1 belga	9'25
1 pengö	8'70
1 brazilijanski milrajs	2'95
1 egiptski funt	193'—
1 palestinski funt	192'50
1 urugvajski pezos	18'60
1 argentinski pezos	12'70

1 čilski pezos	din 1'25
1 turška papirnata lira	34'—
100 francoskih frankov	110'—
100 švicarskih frankov	1235'—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2924'—
100 bolgarskih levov	45'—
100 rumunskih lejev	25'—
100 danskih krou	845'—
100 švedskih kron	1306'—
100 norveških kron	996'—
100 španskih pezet	550'—
100 grških drahem	40'—
100 češkoslovaških kron	150'50
100 finskih mark	89'50
100 letonskih latov	715'—
100 iranskih (perz.) rijalov	100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Popravek.

V Gozdarskem vestniku 1940. popravite: na str. 74. v četrtem stolpcu druge vrste 1'5364 v: 1'5304; v desetem stolpcu pete vrste Šenervo v: Šemrov in na str. 75. v enajstem stolpcu desete vrste Gozd. ref. v: Gozd. ref. in gozdar!

Mali oglasi

PRODAM LOVSKO PUŠKO, dvocevko, cal. 16 Hammerles, skoraj novo. Puško si morete ogledati in zvedeti za prodajne pogoje pri upravi Gozdarskega vestnika.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ**, Maribor, Gosposka ul. 24.

KNJIGA ing. Viktorja Novaka, **O urejanju gospodarstva z gozdi**, je razprodana.

Knjiga: Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov o zaščiti in gojitvi domačega oreha se dobi pri gozdarskem odseku kr. banske uprave v Ljubljani za 10'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Vojko Koprivnik, **Jugoslovanski lovčevi zapiski**, se dobi pri ing. Vojku Koprivniku, Beograd, Zadarska 10/I za 30'— dinarjev.

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovensko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100'— din letno.

Knjiga: Ing. Anton Šivic in Franc Žnidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76'— dinarjev in v karton vezana za 50'— dinarjev. v tiskarni Merkur, Ljubljana.

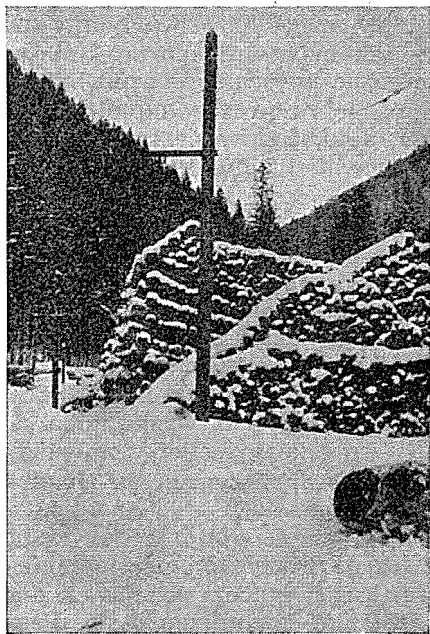
ORIGINALNA VEZAVA IN PLATNICE GOZDARSKEGA VESTNIKA.

Uprava lista je založila za I. in II. letnik lepe originalne platnice z zlatim tiskom na naslovnih in hrbtnih strani, ki stanejo le 12 din. Pripravljena je tudi za 25 din vezati v originalne platnice I. in II. letnik. Platnice in vezane letnike razpošilja proti predhodnemu plačilu ali po pošt-nem povzetju.

Spravljanje in prevoz lesa

Ing. Franc Sonnbichler (Tržič)

V gozdnem gospodarstvu in lesni industriji tvorijo prav pomembno postavko stroški za prevoz tako surovega materiala kakor finalnih lesnih proizvodov; znatni so zlasti ti stroški pri prevozu lesa iz gozdov, ki leže visoko v gorah, kjer so komunikacijska sredstva zelo pomanjkljiva in nepopolna. Tako se pogosto zgodi, da v takih goratih krajih prevozni izdatki dosežejo, često pa tudi prekoračijo vrednost samega lesa; v teh primerih seveda ne more biti govora o gozdni renti in obrestovanju gozdov. Naloga gospodarja ali upravitelja njegovih gozdov je, da točno ugotovi, kateri način

Skladi okroglega lesa, spravljenega do prevoznih naprav. Spravljanje hlodov z vlačanjem na saneh.

(Foto: F. Sonnbichler)

prevoza je za take gozdove najcenejši in najprimernejši; tu je nešteto možnosti; tako prihajajo za transport v poštev: drče, gozdne poti, ceste, žične železnice itd. Po navadi je treba kombinirati različne pravilne naprave, da se les poceni in brez poškodb spravi iz gozda.

Nekoč niso posvečali posebne pozornosti čistemu in nepoškodovanemu lesu, to pač zato, ker se je les uporabljal predvsem kot kurivo za topilnice, livarne in pod.; to je bilo tisti čas, ko so bile železnice kaj redke in je bila zato prodaja v bolj oddaljene kraje

silno težka. V istem razmerju pa, kot so se zgradile v deželi in državi komunikacije, je rasla vrednost lesa, ki ga je bilo ob ugodnih prometnih sredstvih mogoče vnovčevati na druge, manj primitivne načine: les so začeli predelovati v deske, grede, tramiče itd. Takih lesnih izdelkov seveda ni bilo mogoče spravljati iz gozdov po slabih drčah, kjer les izgubi 20 do 30 odst. od svoje množine in dospe na cilj poln peska in kamenja; bilo je marveč treba paziti, da je les prišel na trg zdrav, nepoškodovan in čist.

Ob primitivnem spravljaju lesa se deblom poškodujejo predvsem njihovi konci; zato mora vsak kos znatno presegati zahtevano dolžino, tako da ga lahko v skladišču ali na žagi primerno odžagajo.

Ti presežki, ki gredo v nič, so često kaj veliki; znani so mi primeri, ko so znašali pri 4 m dolgih hlodih 25. do 30 cm, ali 6 do 6.5 odst. celotne dolžine. Zato mora gozdni posestnik ali lesni podjetnik gledati v prvi vrsti na to, da se les ob spravljaju ne poškoduje, to se pravi: izbrati mora tak način transporta, ki lesu kar najbolj prizanaša obenem pa preveč ne poveča (prevoznih) stroškov. Kjer je na uporabo le malo lesa, je za prevoz najboljša cenenena zimska gozdna pot; kjer se les stalno, čeprav ne ravno v velikih količinah, izkorišča, pa je treba zgraditi trajno, tudi poletno rabno pot.

Ako je treba s strmih pobočij v relativno kratkem času spravljati velike količine lesa v doline, se gradnja voznihi poti ne splača, zlasti še, ker bi bil prevoz po njih zaradi neprimerne terena zelo otežkočen; v tem primeru je najboljše in najcenejše transportno sredstvo žična železnica, ki jo že tudi pri nas marsikje z velikim pridom uporabljajo. Tako stane na pr. prevoz m^3 lesa po žični železnici le 4,5 din, medtem ko so prej vozniki zanj zahtevali 50—55 din. Seveda so enkratni investicijski stroški precej visoki, toda iz zgornjega lahko razvidimo, kako hitro se take investicije amortizirajo. In še nekaj je treba upoštevati: les pride iz gozda docela nepoškodovan v kar najkrajšem času.

Večina naših gorskih dolin je taka, da se vanjo steka vrsta manjših stranskih dolinic. Ko dospe les na kateri koli prej omenjenih načinov v to glavno dolino, mu je za prevoz po navadi na uporabo že stalna, zgrajena pot, ki jo lahko imenujemo cesto. Prevoz po tej cesti zavisi od oddaljenosti železniške postaje ali industrijskega podjetja, kamor je les namenjen: v skladu s tem je treba preudariti, kak transportni način je sedaj najprimernejši in najcenejši, izbirati je v glavnem med prevozom s konjsko vprego, — priporočljivi so zlasti vozovi z gumijastimi kolesi — tovornim avtom ali industrijsko gozdno železnico. Pri izbiri je treba upoštevati tudi kakovost in širino ceste, zlasti še njene višinske razlike.

Prevoz lesa je za naše gozdne posestnike in lesne podjetnike izredno važen; zato mu je treba posvečati vso pažnjo.

Slike, ki ponazorujejo ta članek in pregledno predstavljajo različna pravilna in prevozna sredstva — od primitivnih sani pa do žične in gozdne železnice — so posnete v dr. Bornovem gozdnem revirju Sv. Katarini.

Zakon o lovu

Franc Znidaršič (Ljubljana)

(Nadaljevanje)

OBCINSKA LOVIŠČA.

Zemljišča onih lastnikov, ki niso izločena kot lastna lovišča, tvorijo občinsko lovišče. Občinska lovišča se morajo oddajati nerazdeljeno v mejah vse upravne občine v zakup na javni dražbi (§ 5., odst. 1.), v kolikor ne dopušča zakon izjem.

Te so:

Razdelitev občinskih lovišč. Ako dopuščajo lovski interesi, sme občno upravno oblastvo prve stopnje po zaslišanju občine in banovinske zveze lovskih društev razdeliti ozemlje občine na dvojce ali več lovišč (lovskih revirjev). To je dopustno samo pri občinah, ki jim območje presega 5.000 ha. Razdeljena lovišča morajo imeti najmanj 2.000 ha (§ 5., odst. 2.).

Združitev občinskih lovišč. Ban sme več občinskih lovišč ne glede na razsežnost njih ozemlja, ako to zahtevajo interesi lovstva, združiti v eno lovišče, ki pa ne sme presegati 5.000 ha (§ 5., odst. 5.).

Občinsko lovišče v izmeri pod 500 ha pa se mora priključiti občinskemu lovišču in to onemu, s katerim tvori najnaravnejšo lovsko enoto. Priključitev izvede po službeni dolžnosti občno upravno oblastvo prve stopnje (§ 5., odst. 3.).

Arondacija, zaokroženje občinskih lovišč. Zakon o lovu poudarja posebno gospodarsko stran lova. Zato stremi po tem, da imajo lovišča čim naravnejšo lovsko mejo ter da so podani čim ugodnejši pogoji za umno gojenje, ukoriščanje in varstvo divjačine. Ako občinsko lovišče nima naravnih lovskih meja, pooblašča zakon občna upravna oblastva prve stopnje, da smejo ali po službeni dolžnosti (uradno) ali na zahtevo ene ali več občin ali zakupnika občinskega lovišča po zaslišanju banovinske zveze lovskih društev te meje občinskih lovišč popraviti (§ 5., odst. 4.).

DAJANJE LOVIŠČ V ZAKUP.

Občinska lovišča in lovišča, navedena v § 15., odst. 3., oddajajo na javni dražbi v zakup občna upravna oblastva prve stopnje za dobo dvanajst let (§ 8., odst. 1. in § 12.). Zakon odreja, da mora imenovano oblastvo razpisati dražbo najmanj štiri mesece pred potekom obstoječe zakupne pogodbe.

Postopek dražb teh lovišč je urejen v §§ 8.—15. ter v čl. 2.—12. banovinske lovske uredbe. Ta postopek je po teh določenih razdeliti takole:

1. v postopek pred dražbenim narokom; 2. v postopek na dražbenem naroku; 3. v postopek po dražbenem naroku.

Postopek pred dražbenim narokom. V ta stadij spa-

da: ugotovitev izmere lovišča; dražbenih zakupnih pogojev in višina izklicne cene ter oglas dražbe.

V obrazcu za lovsko pogodbo, ki ga je predpisal ban dravske banovine na podstavi § 10. (glej Sl. l. št. 161/22 iz l. 1935.), je točno odrejeno, katere zakupne pogoje mora vsebovati lovsko-zakupna pogodba. V § 10. je izrečno odrejeno, da se mora pogodbeno postaviti v zadnjem zakupnem letu ena tretjina površine vsakega lovišča pod prepoved lova ter da površino tega dela določi pred začetkom zadnjega leta občno upravno oblastvo prve stopnje.

Izklicno ceno določi občno upravno oblastvo prve stopnje po zaslišanju občine ali lastnika lovišča. Izklicna cena ne sme biti višja od tretjine prejšnje zakupnine. Na prvi dražbi se ne smejo sprejemati ponudbe pod izklicno ceno. Le na drugi in nadaljnjih dražbah se sme sprejeti tudi nižja ponudba, ako je to v oglasu dražbe izrečno navedeno.

Oglas dražbe se mora objaviti najmanj 15 dni pred dražbo v Službenih novinah in v Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine ter v občini na krajevno običajen način. Priobčiti ga je treba tudi banovinski zvezi lovskih društev. Kaj mora oglas dražbe vsebovati, je navedeno v odstavku 2. čl. 2. lovske uredbe.

Postopek na dražbenem naroku. Ta postopek se deli: 1. na pripravljalno postopanje; 2. na stavljanje ponudb (dražbanje, dražba v ožjem smislu) in 3. na postopek po stavljanju ponudb.

K točki 1.: V pripravljalnem postopanju je treba najprej ugotoviti, ali je dražbeni oglas pravilen in ali je navzoč predstavnik občine. Nato se prečitajo dražbeni pogoji in pozovejo interese k dražbi. Vodja dražbe mora pri vsaki prijavitelji osebi ugotoviti njeno dražiteljsko sposobnost, to je:

a) ali je v posesti veljavne lovske karte (§ 8., odst. 4.),

b) ali ni izključena od dražbe po predpisih zakona o lovu, na pr. ali ni morda izključena od dražbe zaradi razveljavljanja lovske zakupne pogodbe po svoji krivdi, ali ji ni morda odvzeta lovska karta s pravnomočno kazensko razsodbo (§ 90., toč. 3. in § 95.), ali morda ne namerja dražiti za kako pravno osebo (§ 11.),

c) ako je inozemec, ali ima pismeno odobritev bana za udeležbo pri dražbi (§ 8., odst. 4.).

Pravna oseba se glede na predpis § 11., po katerem smejo vzeti lovišče v zakup samo fizične osebe, ne sme pripustiti k dražbi. Pač pa je dopustno, da draži več fizičnih oseb skupno (lovska družba) po svojem izkazanem zastopniku. Število članov take družbe pa ne sme prekoračiti števila, predpisanega v čl. 12. lovske uredbe. Seveda morajo vse te osebe ustrezati zgoraj navedenim pogojem pod toč. a), b) in c).

Kdor draži za drugo osebo ali za lovsko družbo, mora predložiti pooblastilo v smislu § 23. z. u. p. Pooblastilo je treba predložiti dražbenemu zapisniku.

Prijavitelji k dražbi, ki niso izključeni od dražbe, podpišejo nato dražbene pogoje in položijo varščino (vadij) v višini izklicne cene.

K točki 2.: Vodja dražbe napove izklicno ceno ter pozove osebe, ki so položile varščino, da stavijo ponudbe. Vsaka ponudba se zabeleži v dražbenem zapisniku.

Niti zakon o lovu niti lovska uredba ne določata najmanjšega števila dražiteljev ali najmanjšega števila ponudb. Dražba se zato lahko vrši ob navzočnosti samo enega dražitelja ali enega ponudnika. Vendar sme vodja dražbe, preden je bila stavljena kakšna ponudba, na zahtevo navzočnega predstavnika občine, dražbo odložiti.

Spravljanje drv z vožnjo na sanch. Spuščanje hlovov po gozdni žični železnici.

(Foto: F. Sonnbichler)

Med dražbanjem in stavljanjem ponudb (dražba v ožjem smislu) so nedopustni med dražitelji vsaki dogovori glede lovišča. Prizadete osebe se morajo takoj odstraniti iz prostora, kjer se vrši dražba (glej čl. 4. lovske uredbe).

Dražba se konča, ko se poda zadnja najvišja ponudba. Vodja dražbe obvesti najboljšega ponudnika — zdražitelja — o njegovih obveznostih, nakar se dražbeni zapisnik podpiše.

K točki 3.: V ta stadij spadajo predvsem: morebitne poizvedbe po § 9. z. o. l., potrditev ali nepotrditev najboljšega ponudnika, polaganje varščine (kavcije), enoletne zakupnine itd. ter sestava (odobritev) lovske zakupne pogodbe.

Potrditev ali nepotrditev dražbe ali najboljšega ponudnika. Praviloma se mora v smislu § 9. sprejeti najboljša ponudba in je prvostopno upravno oblastvo dolžno odobriti po zakonitih predpisih izvedeno dražbo in potrditi najboljšega ponudnika v vseh primerih, razen: če je oseba najboljšega ponudnika taka, da se je bati oškodovanja lovskih interesov z njene strani, in če je bil najboljši ponudnik v teku poslednjih pet let ponovno (dvakrat ali večkrat) kaznovan po predpisih zakona o lovu.

Ako se dražba ne potrdi, se mora po pravomočnosti tozadevne odločbe odrediti ponovna dražba, najdalje v roku 1 meseca.

Ako je lovišče brez zakupa, mora občina nastaviti na svoje stroške zapriseženega lovskega čuvaja — čuvarja (§ 8., odst. predzadnji).

Dopustnost pritožbe zoper odločbo o dražbi. Proti odločbi o dražbi je dopustna pritožba samo zoper dražbeni čin, to je, da se dražba ni vršila po zakonitih predpisih (zaradi kršitve materialno pravnih in procesno pravnih predpisov) in pa v obeh primerih, navedenih v odstavku 1. § 9. (glej zgoraj).

Plačilo zakupnine in taks. Po pravomočnosti odločbe mora zdražitelj — zakupnik takoj plačati: varščino (kavcijo) v višini enoletne zakupnine, enoletno zakupnino, 3% prvoletne zakupnine za banovinski lovski sklad in takso iz tar. post. 81. toč. 3. taksnega zakona, in sicer 1% vrednosti, dosežene na dražbi. Zakupnik mora plačevati tudi banovinsko davščino na lovišče, predpisano v vsakoletnem pravilniku o banovinskih davščinah. Takso iz tar. post. 81., toč. 1., (din 5— za zapisnik) in toč. 2. (3% izvršilno takso od izkupička) mora plačati občina ali lastnik lovišča.

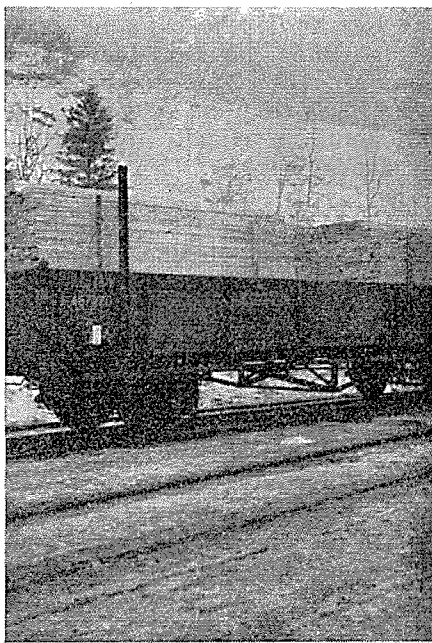
Kavcija se položi v gotovini ali v vrednostnih papirjih, ki jim je uradno priznana sposobnost za varščino in sicer po borznem tečaju, toda ne nad nominalno vrednostjo. Po razpisu ministrstva financ št. 57.574-II, z dne 19. avgusta 1937 in št. 20.448-II z dne 24. avgusta 1937 se smejo sprejemati kot lovske kavcije tudi vložne knjižice Državne hipotekarne banke. Sprejemati se smejo tudi hranilne knjižice občinskih (mestnih) hranilnic in vložne knjižice hranilnice dravske banovine (Banska uprava III/7 št. 75/1 z dne 18. oktobra 1939.).

Plačevanje letne zakupnine. Letno zakupnino mora zakupnik plačevati za vsako prihodnjo zakupno dobo v občinsko blagajno in to pred zaključkom vsakega zakupnega leta. Ako zakupnik navzlic opominu občnega upravnega oblastva prve stopnje te plačilne obveznosti ne izpolni, sme to oblastvo njegovo zakupno pogodbo razveljaviti in na njegove stroške oddati lovišče znova v zakup (§ 13.). Občina mora skrbeti, da je zakupnina v občinsko blagajno pravočasno plačana. Če zakupnik tega ne stori in plačilne zamude zadostno ne opraviči, je občina dolžna predložiti okrajnemu načelstvu o tem prijavo zaradi nadaljnjega postopanja.

Zakupnina pripada zemljiškim lastnikom po površini njihovih zemljišč, ki tvorijo lovišče. Občina mora zategadelj, ako nima po banu odobrenega sklepa občinskega odbora, da se zakupnina upo-

rabi za občinske potrebe, po prejemu zakupnino razdeliti med prizadete lastnike zemljišč.

Podzakup in odstop zakupne pravice. Zakupna pravica se sme oddajati v podzakup ali odstopiti (cedirati) samo z odobritvijo občnega upravnega oblastva prve stopnje, ki mora o tem zaslišati občino (§ 14., odst. 1.). Število podzakupnikov se mora vračunati v dovoljeno število sozakupnikov — družabnikov (čl. 12. lovske uredbe). Osebe, ki so si po odstopu pridobile lovsko pravico ali ki so vzele lovišče v podzakup, imajo glede izvrševanja lova iste pravice in dolžnosti kakor lovski zakupnik. Te osebe je tedaj smatrati tudi za lovske upravičence v smislu zakona o lovu. Po razpisu kraljevske banske uprave dravske banovine (§t. III/7 No. 839/1

Prevoz drv po gozdni električni železnici. Zagan les, naložen v vagon javne železnice.

(Foto: A. Sonnlichler)

z dne 4. marca 1937) se sme oddajati v podzakup samo površina z najmanj 500 ha, razen ako se oddaja del lovišča v podzakup sosednjemu upravičencu.

Podaljšanje zakupne pogodbe. Na prošnjo zakupnika sme občno oblastvo prve stopnje s pristankom občine (sklep občinskega odbora) podaljšati zakupno pogodbo za vso nadaljnjo zakupno dobo (za dvajset let). Brez izrečnega pristanka občine se zakupna pogodba ne sme podaljšati. Seveda pa iz utemeljenih razlogov (§ 9.) oblastvo lahko odkloni podaljšanje zakupne pogodbe navzlic pristanku občine. Tudi se ne more podaljšati zakupna po-

godba zakupnika, ki ne izpolnjuje pogojev, ki se zahtevajo od dražiteljih pri dražbah lovišč.

Razveljavljenje zakupne pogodbe. Zakupna pogodba se more razdreti ali z upravnim aktom ali s sodnim aktom. Z upravnim aktom je moči razveljaviti (ukiniti) zakupno pogodbo samo v lovskem zakonu izčrpno navedenih primerih; to je zaradi pustošenja lovišča (§ 12.), zaradi neplačila zakupnine (§ 13.) in ako zakupnik brez odobritve občnega upravnega oblastva prve stopnje oddaja lovišče v podzakup ali izdaja za denar ali kakšno drugo odškodnino lovna dovoljenja ter če je bil zakupnik že enkrat kaznovan zaradi takega dejanja (§ 14., odst. 3.). Sicer sme upravno oblastvo razveljaviti (ali tudi izpremeniti) zakupno pogodbo samo že z uporabo določil V. oddelka zak. o občnem upravnem post.

Ker so lovske zakupne pogodbe tudi zasebnopravnega značaja in ne samo javnopravnega značaja se lahko razveljavijo tudi s sodnim aktom po predpisih civilnega prava. Ako sodišče s sodbo razveljavi zakupno pogodbo, mora upravno oblastvo s posebnim odlokom razveljaviti tozadevno pravnomočno odločbo o potrditvi dražbe in zakupa.

LOVSKOPOLICIJSKI PREDPISI.

Kakor že omenjeno, zakon o lovu deli divjačino v tri skupine, in sicer: v zaščiteni divjačino, to je divjačino, zaščiteni z lovopustom — lovno prepovedjo (§ 2/I), v nezaščiteni divjačino (§ 2/II) in v zverjad (§ 2/III).

Posebno zaščito zakona uživa samo zaščiteni divjačina, to je divjačina, ki je izčrpno našteti v oddelku 1. § 2. ali, ki je proglašena na podstavi § 18. za zaščiteni (z lovopustom) ali za redko divjačino.

Lovopust. Da se vzdrži stalež plemenite, zaščiteni divjačine, na primerni višini, odreja zakon za tako divjačino dobo, v kateri jo je prepovedano loviti. Ta lovopustna doba (prepovedani lovski čas) je odrejena v § 17., ki je pa za večino v tem paragrafu našteti divjačine izpremenjena z naredbama bana dravske banovine III/7, No. 1640/9 z dne 15. marca 1935 (Sl. l. št. 162/22 iz leta 1935) in III/7, No. 1322/1 z dne 20. aprila 1936.

Vendar lovski upravičenec tudi v dovoljenem času ne sme streljati zaščiteni divjačine v takem številu, da bi ji preti nevarnost iztrebljenja ali znatnega znižanja njenega staleža (§ 12.). Zlasti ne sme brez oblastvenega dovoljenja prekoračiti pogodbeno odrejenega letnega odstrela srnjadi, gamsov in divjih koz ter mora v zadnjem zakupnem letu opustiti vsak lov na oni tretjini lovišča, ki ga je določilo občno upravno oblastvo pod prepoved lova.

Zaradi potrebne gojitve divjačine sme lovski upravičenec odstreliti določeno število zaščiteni divjačine tudi v lovopustu, a samo na podstavi izrečnega banovega dovoljenja (§ 20. odst. 3.).

Redka divjačina. Zakon pooblašča v § 18. bana in ministra za gozdove in rudnike, da za določen čas in določeno ozemlje prepovesta vsak lov divjačine, ki je postala redka, to je takšne divjačine, ki ji preti nevarnost, da izumre, ali, ki se pojavi kot po-

sebna redkost v krajih, koder je preje ni bilo. Ban dravske banovine je zaščitil z zgoraj omenjenima naredbama o izpremembi lovopusta kozoroga trajno, medveda (v okrajih Kočevje, Novo mesto, Črnomelj, Logatec in Ljubljana) in nekatere vrste pernate divjačine začasno. Omeniti je še treba, da lovski upravičenec ne odgovarja za škodo, povzročeno po tej divjačini; škoda se povrne iz javnih in drugih sredstev.

Zaščita nelovnih ptic. Do sprejetja posebnega zakona za zaščito ptic uživajo posebno zaščito tudi ptice pevke in ptice, ki so koristne poljedelstvu in gozdarstvu (§ 17., odst. zadnji). To so ptice, ki so navedene v čl. 13. lov. uredbe. Te ptice je prepovedano loviti vsakomur vse leto. Izjemoma jih smejo loviti samo osebe, ki imajo tozadevno banovo dovoljenje.

Prekomerno gojenje divjačine. Zakon nalaga oblastvu dolžnost, naj pazi, da lovski upravičenci ne goje divjačine na škodo poljedelstva. Koder ugotovi preveliko prirast divjačine, mora občno upravno oblastvo prve stopnje pozvati lovskega upravičenca, da število tiste divjačine v določenem roku zniža (§ 20., odst. 1.). To stori ali na podlagi lastnih opazovanj ali na zahtevo občine in prizadetih posestnikov. Ako lovski upravičenec temu oblastvenemu pozivu ne ugotovi v polnem obsegu ali vobče ne izvrši odrejenega odstrela, ga isto oblastvo ponovno opozori na izvršitev odstrela do določenega roka. Če tudi ta opomin ostane brez odziva, poveri oblastvo odstrel upravičenim lovcem, to je lovcem z veljavno lovsko karto. Odstrel se v tem primeru izvrši na stroške in nevarnost lovskega upravičenca; pripada mu pa ujeta ali ubita divjačina. Tak odstrel se sme izvršiti z odobritvijo bana tudi v lovopustu.

Prekomerno razmnoževanje škodljive divjačine. Lovski upravičenec mora skrbeti za zatiranje v § 36. našete škodljive divjačine, to je: divjih svinj, lisic, jazbecov, dihurjev, hrčkov in zverjadi. Ta divjačina ne dela škode samo poljedelskim in gozdnim kulturam, ampak tudi ostali, zlasti še zaščiteni divjačini. Ograzati more sicer tudi varnost prebivalstva in njegove imovine. Ako se navedena škodljiva divjačina v kakem lovišču prekomerno razmnoži, pa lovski upravičenec ne ukrene ničesar za njeno zatiranje, ga sme upravno oblastvo prve stopnje na zahtevo prizadetih zemljiških posestnikov ali drugih interesentov ali na zahtevo lovskega upravičenca sosednjih zemljišč pozvati, da zniža število te divjačine v določenem roku. Ako ta rok poteče brez uspeha, odredi oblastvo glede znižanja te divjačine potrebne primerne ukrepe. Na divje svinje in zverjad (razen divje mačke) sme odrediti tudi gonje — hajke (§ 38.). Podrobne predpise o gonjah vsebuje sedmo poglavje lovske uredbe. Za pokončanje divjih svinj in volkov se izplačujejo onemu, ki na dopusten način ujame in ubije divjo svinjo ali volka, iz sredstev banovinskega lovskega sklada v čl. 35 lovske uredbe odobrene denarne nagrade. Tozadevne prošnje je predložiti kraljevski banski upravi po obnem upravnem oblastvu prve stopnje najkasneje v roku dveh mesecev od dne, ko je bila žival ubita.

Lovska karta. Brez lovske karte ne sme nikdo loviti divjačine razen zapriseženega lovskega čuvaja, ki sme v lovišču, za katero je zaprisežen, loviti brez lovske karte nezaščiten divjačino (§ 45., odst. 3.). Lovsko karto mora imeti lovec pri sebi in jo mora pokazati na zahtevo nadzornim organom, lovskemu upravičencu ali njegovemu osebju.

Zakon razlikuje letne in mesečne lovske karte. Prve dobe naši državljani in oni inozemci, ki imajo v naši državi stalno bivališče, medtem ko se ostalim inozemcem smejo izdajati samo mesečne lovske karte. Letne lovske karte izdajajo občna upravna oblastva prve stopnje, mesečne lovske karte pa ban.

Lovske karte ne more dobiti, kdor nima orožnega lista ali legitimacije za nošenje orožja, niti osebe, naštete v § 28. ter tudi ne osebe, ki niso včlanjene v lovskem društvu, organiziranem v Osrednji zvezi lovskih društev, ako nimajo izrečnega dovoljenja bana o oprostitvi včlanjenja (čl. 5. min. pravilnika o lovskih kartah, Sl. l. št. 575/35 iz leta 1935).

Prošnje je treba vložiti pri pristojni občini, to je pri občini, v kateri ima prosilec svoje stalno bivališče. V prošnji mora prosilec navesti poleg svojega imena, poklica, stalnega bivališča tudi številko in datum orožnega lista — legitimacije za nošenje orožja in prejšnje lovske karte. Prošnji je treba priložiti: 1. člansko izkaznico lovskega društva ali banovo dovoljenje o oprostitvi včlanjenja pri lovskem društvu; 2. potrdilo o znanju ravnanja z lovskim orožjem, o poznanju potrebne opreznosti na lovu in o bistvenih predpisih zakona o lovu (čl. 8. min. pravilnika); to potrdilo morajo predložiti samo osebe, ki prosijo prvič za lovsko karto (podrobnosti v čl. 7. in 8. min. pravilnika); 3. državno takso po tarif. post. 101. a taksnega zakona; 4. banovinsko davščino na lovsko karto, predpisano z banovinskim pravilnikom o banovinskem proračunu; 5. 10 din v gotovini kot doprinos za banovinski lovski sklad; 6. 5 din v gotovini za tiskovino (za obrazec lovske karte).

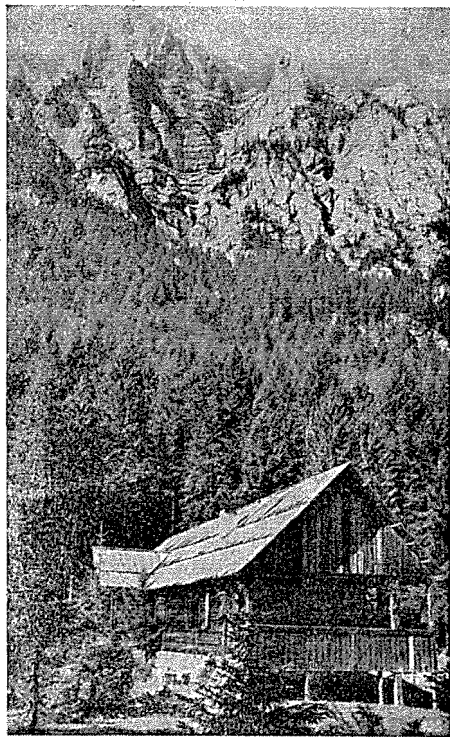
Taks in pristojbin iz toč. 3. in 4. ni treba plačati članom kraljevskega doma, poslanikom in konzulom tujih držav, kolikor so tuji državljani, po načelu vzajemnosti in državnemu gozdarskemu osebju (§ 29. odst. drugi).

Preden občina predloži pri sebi vloženo prošnjo okrajnemu načelstvu, mora preizkusiti, ali je prošnja pravilno izpolnjena in predpisno opremljena, ter zlasti ugotoviti, ali so podatki glede orožnega lista (legitimacije za nošenje orožja) in prejšnje lovske karte pravilni. Predpisno opremljeno prošnjo predloži občina okrajnemu načelstvu s spremnim dopisom, v katerem mora poročati, ali je glede prosilca podan zadržek po § 28.

Glede izdajanja mesečnih lovskih kart naj omenim, da je izdal ban dravske banovine prvostopnim upravnim oblastvom podrobna navodila z okrožnicama III/7 No. 1766/1 z dne 22. junija 1936. in III/7 No. 1766/3 z dne 22. avgusta 1936.

Ministrstvo za gozdove in rudnike sme izdajati inozemskim lovcem, povabljenim od lovskih organizacij v državi, brezplačne lovske karte (§ 87., toč. 4., fin. zakona za leto 1936/37).

Odvzem lovske karte. Lovska karta se mora odvzeti osebam, pri katerih nastopi izključevalni razlog iz § 28. šele po izdaji lovske karte, ali pa tudi, če se naknadno ugotovi izključevalni razlog iz § 28. Dalje se mora s kazensko razsodbo odvzeti lovska karta v primerih kaznovanja po § 85., toč. 3., po §§ 87., 88. in 86., toč. 2., (§§ 28., 29. in 90., toč. 3.).

Lovska koča v Krmi.

(Slika je iz brošure: Ljubljanski velesejem 1930.)

Nedovoljen način lova. Lovec sme pri lovu zaščitene divjačine uporabljati samo puško, konja, sokole in pse, razen hrtoev (§ 21., odst. 1.). Z braki pa ne sme loviti od vključno 15. januarja do vključno 30. septembra, če ni ban lova z braki prepovedal tudi za ostali čas (§ 21., odst. 2.).

Zakon prepoveduje loviti zaščiteno divjačino s sledečimi lovniimi pripravami ali orodjem, namenjenim za lovljenje zaščitene divjačine: z zankami, s pastmi, s skobci, z zastrupljeno hrano, z limanicami, mrežami ali vobče s takšnimi pripravami, s katerimi bi se

mogla ujeti zaščitena divjačina. Tudi je prepovedana že sama shramba takih priprav vsakemu zasebniku razen registriranemu trgovcu, lovskemu upravičencu in njegovemu osebju (§ 21., toč. 1.).

Dalje prepoveduje zakon lovljenje in zasledovanje divjačine ob času velikih snežnih zametov in poplav ter lovljenje jerebic, zajcev in fazanov na vozovih, avtomobilih, sankah ali z reflektorji.

Za kmetovalca so važne določbe § 23., po katerih je prepovedano loviti divjačino: 1. po oranicah, izvzemši okopavine, od 1. februarja pa, dokler se ne pobere pridelki; 2. po travnikih od 1. aprila pa, dokler se ne pospravita seno in otava; 3. po vinogradih od 1. februarja pa, dokler se grozdje ne obere; 4. po tobačnih nasadil, vrtovih in zelenjadnikih, dokler se ne pobere pridelki.

Zastrupljanje divjačine. Lovski upravičenec sme zastrupljati nezaščiteno divjačino (in zverjad), a samo z izrečnim dovoljenjem občnega upravnega oblastva prve stopnje (§ 22.). Podrobne predpise o tem vsebuje peto poglavje lovske uredbe.

Prodajanje divjačine. Osem dni po preteku dovoljenega lovnega časa je prepovedano vsako razpošiljanje in vsak promet, tudi kupovanje, zaščitene divjačine, čeprav je bila ujeta ali ubita v dovoljenem lovnem času. Ko pa poteče 18 dni lovopusta, je prepovedano gostilniškim podjetjem nuditi divjačino, pripravljeno kot jed. Od teh prepovedi so po zakonu dopustne izjeme za divjačino: 1. ulovljeno na podlagi izrečnega dovoljenja bana (§ 19., odst. 2.); 2. ulovljeno na podstavi oblastvene odredbe (§ 20.); 3. ulovljeno v zverinjaku (§ 17., odst. 3.); 4. dobavljeno iz hladilnic.

V šestem poglavju lovske uredbe so vsebovani podrobni predpisi o prometu zaščitene divjačine v času lovopusta.

Potrdilo o izvoru divjačine. Zaradi čim boljšega nadzora nad neupravičenimi lovci predpisuje zakon v § 26. posebno potrdilo o izvoru divjačine. S tem potrdilom se morajo izkazati vse osebe, ki divjačino ali njene dele prodajajo. Priložiti se mora vsaki pošiljki, ki se odpravlja po železnici, po poti, po parnikih, avtobusih in drugih javnih prometnih sredstvih.

Tudi osebe, ki nosijo divjačino s seboj pri prevozu (na potovanju), morajo imeti pri sebi to potrdilo, izvzemši lovce, ki se lahko izkažejo z veljavno lovsko karto.

Potrdila o izvoru divjačine so potrebna za zaščiteno in nezaščiteno divjačino ne glede na čas. To potrdilo sme izdajati samo lovski upravičenec in sicer iz blokov, v katerih je občina potrdila pristnost njegovega podpisa. Potrdilo občine je prosto plačila takse.

Pobijanje psov in pohaikujočih mačk. Voditi pse, izvzemši pastirske pse (§ 39. z. o l. in čl. 38. lovske uredbe), po tujem lovišču razen po javnih potih je prepovedano (§ 39.). Lovski upravičenci in njih lovsko osebje smejo celo pobijati pse, ki se klatijo brez nadzorstva v lovišču, in mačke, ki jih zalotijo najmanj 200 m oddaljene od najbližje hiše. Če se poljske miši zelo razmnože, sme občno upravno oblastvo prve stopnje prepovedati streljanje mačk na polju (§ 39.).

(Konec prihodnjič.)

Zgodba o „mušici“

Miroslav Hanzlowsky (Rače pri Mariboru)

Pred desetletji mi je bil dodeljen za opravljanje gozdarske varnostne službe širokopleč gozdni čuvaj. Bil je medvedje postave, kosmat in grdogled, skratka: prava gozdna pošast. Vse se ga je balo; bil je pravi trepet raznih nepridipravov, ki so se sem ter tja pregrešili nad njegovemu varstvu zaupanim gozdom. Njegova slaba stran pa je bila v tem, da razen nemarnih ljudi ni poznal nobenega drugega gozdnega škodljivca. Ob vsaki priliki sem ga opozarjal na škodljivost mrčesa in gliv, toda za vse to ni imel pravega zanimanja, češ: „Kaj nam pa morejo ‚mušice‘, gosenice in glive!“

Tisto leto je vladala v našem kraju prava afriška vročina s silno sušo. Kadar sem se ozrl na pobočja smrekovih in borovih sestojev, ki so bila najbolj izpostavljena sončni pripeki, me je obšla groza ob misli na zloglasno „mušico“, kakor ljudje imenujejo lubadarja. Ko sem nekega dne zopet opravljal v revirju svojo nadzorno in manipulativno službo, mi je čuvaj resno javil, da se ni pripetilo preko tedna nič novega. „In mušice?“ sem ga vprašal. „So tako mirne in pohlevne kakor moje čebele v panju“, se je glasil odgovor. Toda komaj pol ure pozneje sva že naletela na skupino 8–10 debelih smrek, ki jih je lubadar na gosto čez in čez napadel. En sam pogled mi je zadostoval za ugotovitev, da je tisoč in tisočglava zalega že izletela. Vse moje robantenje ni nič zaleglo, kajti kar je bilo zamujeno, je bilo zamujeno. Čuvaj je debelo gledal in se izgovarjal, da je te gozdove vsak dan pozorno motril z nasprotnega hriba, pa da ni opazil nobene mušice. Zopet mu ni šlo v glavo, kako more ostati drevo še zeleno, čeprav je njegovo lubje preluknjano kot rešeto. Začela sva takoj iskati napadena drevesa in sva že ob robu poseke na prostoru 3 oralov našla preko 1000 načetih debel. Seveda so bile drevesne igle še docela zelene in niso kazale nobenih barvnih sprememb. Le črvoba, ki se je sipala iz lubja, je pričala, kako pridno so na delu nedolžne „mušice“.

Naslednjih pet dni in noči sva imela oba poleg cele kopice na hitro roko najetih drvarjev dela preko glave, preden sva zatrla najhujšo zalego lubadarja. Zatiranje z nastavljanjem lovilnih dreves pa je trajalo vse do pozne jeseni. Šele naslednjo pomlad se nam je dokončno posrečilo omejiti nevarnost za gozdove, pri čemer nam je v izdatni meri pomagalo slabo in hladno vreme.

Se nekaj! Ko se je z napadenih smrek lupilo lubje, je padlo po nevarnih ličinkah in bubah nešteto os, ki so z vso pridnostjo odnašale hrano za svoj zarod. Užaljeni čuvaj pa je udrihal po osah, češ: „Tudi to golazen je treba uničiti, da nam ne bo nagajala pri delu.“

Ta primer sem opisal zato, da predočim našim kmetovalcem, kako ogromno škodo lahko povzroči drobcena „mušica“, ako budno ne pazimo nanjo. Sekati suha drevesa, iz katerih je že izletela zalega, nima smisla, pač pa je treba iskati napadena drevesa, v katerih se še razvija škodljivi tisočglavi zarod.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

15. Kaljenje semen.

V drevesnici sem vsejal nekaj gredic gabrovega in borovega semena. Borovo je vzkalilo v dobrih 14 dneh, gabrovo pa se je samo nekoliko napelo in ni vzkalilo. Prepričan pa sem, da sem dobil dobro gabrovo seme in da sem ga pravilno posejal.

Kaj je vzrok, da gabrovo semenje ni vzkalilo in kaj naj storim s posejanimi gredicami?

R. M., Dolenjsko

16. Varstvo gozdov pred smrekovimi lubadarji.

Prosim Vas za navodila, kako naj zatrem smrekove lubadarje!

S. I., južno Pohorje

17. Trajnost lesa.

Sadovnjak bom ogradil z lesenim plotom iz borovih stebrov in smrekovih žaganih remeljnov.

Prosim Vas za navodila, s čim in kako naj premažem plot, da ga ne bo načela gniloba!

I. P., Kozje

ODGOVORI

11. Neplavljena in plavljena drva.

Nepopolne prodajne in kupne pogodbe so često vzrok raznih nepotrebnih sporov med prodajalci in kupci. V lesni trgovini naj se vse pomanjkljivosti pogodb in sklepnih pism rešujejo na osnovi pisanih in nepisanih lesnih trgovskih uzanc, v kolikor se obe stran-ki sporazumno morebiti drugače ne dogovorila.

Kupec je imel v Vašem primeru prav. Občne in splošne uzance ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovanje z lesom (Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti, 73/125 in 126 z dne 21. aprila 1925), ki veljajo v Sloveniji, razlikujejo plavljen in neplavljen les, toda nimajo glede tega točnejših predpisov. Po nepisanih trgovskih običajih se pa razumejo pod „drvmi“ samo neplavljena drva. V tem smislu je predlagal izraz „drva“ za nove pisane uzance tudi gozdarski odsek banske uprave (pr. ing. Antona Šivica članek: Predpisi za trgovanje z drvmi za kurjavo na javnih lokalnih tržiščih v letošnjem Gozdarskem vestniku, str. 58!); enako razumejo ta izraz tudi zagrebške uzance v poglavju C. § 5. t. 2. in v istem smislu so sestavljeni tudi dražbeni pogoji na osnovi čl. 55. in 56. zakona o administraciji vojske in mornarice in čl. 86. zakona o državnem računovodstvu.

Ta pisan in nepisan običaj ima svojo osnovo tudi v lastnostih neplavljenih in plavljenih drv. Pri plavljenju, splavljanju in ležanju v vodi izpere voda iz drv del organskih snovi, ki so gorljive; zato je gorljivost takih drv nekoliko manjša od gorljivosti drv, ki so spravljene po suhem. Plavljena drva potrebujejo tudi več časa za

sušenje, medtem pa se naselijo v drva glivice, ki razkrajajo les. Zaradi tega se gorljivost še bolj zmanjša; to velja zlasti za bukova, pa tudi gabrova in brezova drva.

V bodoče bo najbolje za obe stranki, da prodajata in kupujeta na osnovi točnejših in popolnejših pogojev v sklepnem pismu ali pogodbi.

Stanko Sotošek

12. Računanje lesnih cen.

Računanje lesnih cen zahteva poleg računskega, gozdarskega, lesnega in trgovskega znanja še stalno spremljanje razmer na lesnem trgu. Nekaj načinov računanja smo Vam poslali s posebno pošto in Vam navedli vire, kjer je računanje opisano. Zaradi splošne važnosti tega vprašanja Vam bomo ob priliki odgovorili še s posebnim člankom v našem listu.

Uredništvo

13. Trgovske uzance za les.

Lesne trgovske uzance so trgovski običaji v lesni trgovini. Izraz uzance pride od francoske besede usance = raba. običaj, navada. Ti običaji so nepisani in pisani in so v raznih krajih različni. Glavni trgovski običaji so zbrani in tiskani ter veljajo za neko določeno območje. Tako so znane ljubljanske, zagrebške, tržaške, sarajevske, razne nemške, italijanske, francoske, angleške in druge uzance. V uzancah so zbrane veljavne dolžinske, površinske, kubne in prostorninske mere, raztolmačeni so razni izrazi, opisani so glavni prodajni in kupni pogoji in končno razni sortimenti.

Vsak gozdarski strokovnjak, lesni trgovec in gozdni posestnik bi moral poznati in razumeti uzance. Brez tega je namreč popolnoma nemogoče ceniti vrednosti in kubaturo stoječega ali žaganega lesa kakor tudi izdelovati, odbirati (sortirati), prodajati ali kupovati lesne izdelke.

V korist Vam bo, če si nabavite nove ljubljanske uzance, ki bodo v doglednem času stopile v veljavo.

Stanko Sotošek

14. Pogodba za prodajo stoječega lesa.

Kolikor je mogoče iz splošno postavljenega vprašanja presoditi, je pogodba sama po sebi veljavna, če je cena ustrezala količini lesa in cenam na trgu ob času pogodbe. Če bi se pa dokazalo, da je bilo treba prodani del gozda ta čas posebej oskrbovati in da je bilo to združeno s stroški ter da se je zaradi te oskrbe količina lesne mase zvečala, potem se lahko za to zahteva zvišana vrednost plačila, toda le v razmerju s prvotno določeno ceno.

To velja le načelno; točnega odgovora ni mogoče dati na tako obširno vprašanje in je zato potreben posvet s pravnikom.

Dr. Stojan Pretnar

Zatirajte gozdni mrčes!

Zakoniti predpisi in okrožnice

RAZGLAS

o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov.

Kraljevska banska uprava dravske banovine objavlja na podstavi § 38/IV. zakona o banski upravi in čl. 6. pravilnika o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov (Službeni list z dne 10. januarja 1940, št. 17/3), da se bo vršil logarski izpit za čuvaje nedržavnih gozdov meseca oktobra 1940. leta.

Pogoji za pripustitev k izpitu so:

1. da je kandidat državlján kraljevine Jugoslavije;
2. da je z uspehom dovršil osnovno šolo in da je v pisavi in govoru večč državnemu jeziku;
3. da je dovršil 21. leto starosti in odslužil svoj rok v vojski;
4. da je duševno in telesno zdrav in da je fizično povsem sposoben za gozdarsko in lovsko-čuvajsko službo;
5. da je dobrega vedenja in neoporečen;
6. da je prebil najmanj dve leti v gozdarski službi kot logarski pomočnik pod vodstvom kvalificiranega gozdarskega strokovnjaka ali pod nadzorstvom pristojnega okrajnega (mestnega) gozdarskega referenta in da jo je opravljal vesino, pošeno in uspešno.

Svojeročno pisane, pravilno kolkovane (10 din za vlogo in 20 din za rešitev) in pravilno opremljene prošnje je vložiti preko pristojnega občnega upravnega oblastva prve stopnje (okrajnega načelstva, mesnega poglavarstva) na kraljevsko bansko upravo, gozdarski odsek, v Ljubljani. Prošnje se sprejemajo še 30 dni po objavi tega razglosa v Službenem listu kralj. banske uprave v Ljubljani.

Prošnji je priložiti: državljansko izkaznico ali domovnico, zadnje šolsko izpričevalo, rojstni in krstni list, zdravniško izpričevalo, npravstveno izpričevalo in dokazilo dvehletnega službovanja kot čuvaj (logar), ki mora biti overovljeno od kvalificiranega gozdarskega strokovnjaka (§ 133. zakona o gozdih iz leta 1929) ali pristojnega okrajnega gozdarskega referenta.

Priloge prošnje morajo biti kolkovane s kolkom 4 din, če že niso kolkovane z enako ali višjo takso.

Kandidati bodo pisмено obveščeni, ali so pripuščeni k izpitu ter kdaj in kje se bo ta izpit vršil.

Ban: Nattačen 1. r.

Spremembe jugoslovanske uvozne carinske tarife.

(Službene novine, XXVI/75, 1. aprila 1940.)

Ob spremembah jugoslovanske uvozne tarife so bile med drugim do-ločene sledeče nove carine (števíla v oklepaju pomenijo največjo in naj-manjšo carinsko stopnjo za 100 kg) za: Krebraho-les, drugi les in skorjo (1 do 0.50), zdrobljeno (2.50 do 1.50), šiške, cveline in podobne snovi za strojenje kož (1 do 0.50), terpentín in druge mehke in trde smole (7 do 5), lesni katran brez razlike (2 do 1), zavojni papir, težek čez 400 g po 1 m² (20 do 15), papir z vtisnjenimi ali tiskanimi vzorci, gofrován in ubran (120 do 90), drugi (60 do 50), papir, težek 400 g ali manj po 1 m² (65 do 50), papir, prevlečen s kavčukom, gutaperčo ali lepilom (80 do 50), drugi papir (50 do 40), papir in lepenko, prevlečeno delno ali popolnoma s lkanino, predilnimi ali pletilnimi vlakni (75 do 50).

Drva pod izvozno kontrolo.

Devizni odbor pri Narodni banki je sklenil postaviti pod izvozno kontrolo cement in drva; devizna direkcija Narodne banke je že izdala pooblaščenim zavodom potrebna pojasnila.

Lipovo cvetje pod izvozno kontrolo.

Devizni odbor Narodne banke je sklenil postaviti lipovo cvetje pod izvozno kontrolo in je že izdal ustrezna navodila. Do tega sklepa je prišlo zaradi težkoč pri uvozu čaja, ki ga moramo plačevati razen tega še v prostih devizah.

Premiranje izvoza zdravilnih zelišč.

Devizna direkcija Narodne banke je razposlala okrožnico sledeče vsebine: V zvezi z okrožnico DD št. 26. z dne 1. septembra 1938 Vas obveščamo zaradi znanja in obveščanja zainteresiranih izvoznikov, da je devizni odbor pri Narodni banki na predlog izvoznega komiteja sklenil, da se premiranje izvoza s „transfornimi“ dinarji razširi na vse artikke iz U. c. t. št. 46, to je na rastlinje, rastlinske plodove, cvetje, popke, listje, semena in druge rastlinske dele za zdravila in dr. Od 20. maja t. l. je torej dovoljena poraba 15 odst. „transfornih“ dinarjev za izvoz pri plačilu v svobodnih devizah tudi za druge artikke iz omenjene c. t. št., poleg artiklov navedenih v toč. 1 okrožnice DD št. 26. z dne 1. sept. 1939.

Tolerancije pri lesnem izvozu v Italijo.

Italijansko finančno ministrstvo je odobrilo sporazumno z ministrstvom za promet in devize tolerancijo 5 odst. v teži za les, ki se uvaža iz Jugoslavije v odprtih vagonih, če se ugotovi, da je višek na teži uvoženega blaga nad težo, ki je zapisana v italijanskih uvoznih dovoljenjih, nastal zaradi ylage pri prevozu. Italijansko finančno ministrstvo je pooblastilo carinarne, da ugodno rešujejo morebitne sporne primere.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1940.)

Pravilnik o izdajanju in uporabljanju „bonov za odplačilo kmetskih dolgov pri Privilegirani agrarni banki“ po uredbi o likvidaciji kmetskih dolgov (čl. 18. uredbe). (132/28.)

Uredba o gospodarskih svetovalcih (146/30).

Uredba o spremembah uredbe o odpisu zaostankov davkov, taks in kazni za davčna in taksna kazniva dejanja (147/30).

Pojasnila o kolkovanju načrtov za gradbene dovolitve (150/30).

Uredba o trgovinskem sporazumu med Jugoslavijo in Francijo (178/35).

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o skupnem davku na poslovni promet z vsemi njenimi poznejšimi spremembami in dopolnitvami (184/36).

Uredba o gospodarskih svetovalcih (146/30).

Uredba o spremembi uredbe o trgovinskih obratih velikega obsega (153/31).

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika za izvrševanje zakona o davku na poslovni promet (154/31).

Pravilnik o podeljevanju podpor izredno nadarjenim revnim učencem iz banovinskega proračuna (159/31).

Spremembe in dopolnitve v taksnem in pristojbinskem pravilniku (167/33).

Uredba o trgovinskem sporazumu med Jugoslavijo in Francijo (178/35).

Uredba o plačilnem sporazumu med Jugoslavijo in Francijo (179/35).

Pojasnilo o pobiranju ležnine v carinskih skladiščih (181/35).

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o neposrednih davkih (197/38).

Popravek razglašja o kategorizaciji dovoznih cest k železniškim postajam iz leta 1933 (199/38).

Uredba o razširitvi pokojninskega zavarovanja nameščencev na trgovinske pomočnike (202/39).

Dopisi

PRED USTANOVITVIJO ZAVODA ZA PRAKTIČNE GOZDNE POIZ- KUSE.

Industrijski kurir poroča, da se v Beogradu pripravlja ustanovitev zavoda za praktične gozdne poizkuse. V ta namen se je vršila tudi konferenca, kjer se je med drugim ugotovilo: Šele iz angleških analiz in poizkusov smo zvedeli, da les našega črnega bora v svojih tehniških lastnostih skoraj nič ne zaostaja za lesom ameriškega Pitch-pina; praktična posledica tega je bila visoka konjunktura za les črnega bora v Nemčiji, ki ni mogla zaradi pomanjkanja deviz kupovati lesa v Ameriki in je zato kupila skoraj vso produkcijo jugoslovanskega črnega bora. Ravno tako nimamo naših lastnih podatkov za slavonsko hrastovino, ki zavzema izjemno odlično mesto v svetovni lesni produkciji in trgovini; zato je nujno potrebno, da se čimprej ustanovi primerni zavod. Podobno je tudi z našo jelko in smreko, katerih les ni nič slabši od mehkega lesa severnih držav, vendar pa ne uživa tega glasu, kar je v veliko oviro naši lesni trgovini. Našo bosensko smrekovino rabijo v Italiji za letalsko industrijo, mi pa tak les drago kupujemo v inozemstvu, ker ne moremo rabiti našega lesa, ko ni dovolj ali nič raziskan.

Nadalje omenja Industrijski kurir, da se je ta akcija omejila na Beograd zato, ker so fakultetni zavodi za gozdne in lesne poizkuse predvsem poklicani za taka raziskavanja, ki bi jih le-ti lahko že tudi izvrševali, ko bi imeli za ta namen potrebna denarna sredstva. V dokaz navaja zadovoljivo delo zavoda za raziskavanje materiala na tehniški fakulteti v Beogradu, ki razpolaga s potrebnimi krediti.

OSKRBOVANJE SMREKOVIH NADGOV.

Skoraj vsakomur je znano, da mora gozdni posestnik takoj ali v določenem času pogozditi gole poseke, pri čemer marsikdo potroši dosti denarja.

Pri pogozdovanju si že vnaprej predstavlja, kako bo zrastle na poseki nov sesto. Misli si: „Poseko sem

zasadil in sedaj sem rešen vseh stroškov in skrbi; sadike bodo rastle prvo leto bolj počasi, drugo leto hitreje in v desetih letih bom imel že lep nasad.“ Da, v nekaterih primerih se glede tega ne moti, v večini slučajev pa se vračuna.

Tako vidimo marsikje, da so bile poseke sicer zasajene, potem pa na žalost po večini prepuščene same sebi. Posestnik si misli, da mu ti nasadi prvih dvajset let ne dajejo nobenega dobička; zato si ne dela skrbi in jih pusti v nemar, ne da bi se brigal za razne gozdne škodljivce. V take nasade ali bolje rečeno poseke se gospodar zateče navadno le takrat, ko so maline zrele. Tedaj najde prav malo dreves, ker je nasad prekrit z malinami, ostrogami in travo, tako da le tu in tam štrli iz plevela tanka sadika, ki je zelena samo pri vrhu.

Po desetih letih pa preraste vse to še breza, smrekovje pa postaja bolj redko, kot bi moralo biti v sto let starem sestoj.

Na ta ali podoben način se izgubi najmanj deset let. Tak „nasad“ je treba dobro očistiti, odstraniti iz njega ves plevel in vse neprimerno drevje ter ga zasaditi z dobrimi in močnimi sadikami.

Da pa si prihranimo škodo, varujmo raje nasad že od prvega leta dalje, sproti odstranjujmo plevel in ne dovoljujmo paše v njem! Le tako bo nasad zrastle v lepo razvilo mladovje.

Stanko Pajk.

INDUSTRIJA KOLOFONIJE IN TERPENTINA.

Gospodarski krogi poročajo o možnosti ustanovitve industrije za kolofonijo in terpentin. Računajo, da bi bilo to koristno, ker bi vodilo k racionalnejši izrabi smrekovih in borovih debel in bi mogla Jugoslavija kriti svoje potrebe po kolofoniji in terpentinu doma ter bi ne bila vezana na uvoz iz Grčije, Španije, Francije in Amerike.

NOVA ZAGA V SLOVENIJI

Industrijski kurir poroča, da bo ing. R. Tomić postavil v bližini železniške postaje Toplice novo parno žago.

KOLEKTIVNA POGODBA LESNIH DELAVCEV V SAVINJSKI DOLINI.

Industrijski kurir poroča, da je bila na dveh žagah v gornjegrajskem okraju sklenjena med lastniki in delavci sledeča kolektivna pogodba:

„Delavci dobivajo za 1 m³ izdelanega okroglega lesa 25 din, za 1 m³ izdelanega tesanega lesa pa 30 din. Sporazumno je ugotovljeno, da so te plače v skladu z vsemi določili uredbe o minimalnih mezdah in § 10. zakona o zaščiti delavcev (čezurno delo). V primeru, da poslodajalec ugotovi nepravilno podiranje ali izmero, ima pravico delavcem znižati plačo za 2 din pri 1 m³.

Manjša popravila, ki trajajo manj ko 3 ure, izvršijo delavci brezplačno; če bi pa to delo trajalo dalj časa, imajo pravico do plače za vsako nadaljnjo uro. Za delo pri večjih popravilih dobijo delavci 3.50 din na uro.

Delavci ne smejo zapustiti dela brez poslodajalčevega dovoljenja.

Les je treba podirati in izdelovati, kakor to določi poslodajalec.

Za sprejemanje in odpušcanje delavcev veljajo določila zakona o zaščiti delavcev.

V primeru, da izda ban novo uredbo o minimalnih mezdah in se razmere v podjetju izboljšajo ali pa obratno, imata obe stranki pravico do novih pogajanj.

Ta pogodba stopi v veljavo takoj.“

ZIVINA V GOZDNIH NASADIH.

Od mnogih nepoučenih ljudi često slišim, da je dobro, ako pasemo živino po nasadih, ker „živina zahodi sadike, da se bolj primejo in popase travo, ki bi lahko sadikam škodovala“. Prav nič bi ne ugovarjal temu mnenju, ko bi se na paši popasla samo trava. Toda v resnici lahko vsakdo opazi, da živina škoduje tudi nasadom. Žival stopi čisto na sadiko in stlači vršičke v zemljo tako, da je sadika tako rekoč vsajena na obeh koncih. Take sadike so videti kakor zanke in če jih hočeš rešiti, skoraj ne veš, kateri konec naj potegneš iz zemlje. Mnogo sadik živina s hojo tudi polomi, starejšim sadikam in mladim drevesom, ki rastejo na nagnjenem terenu, pa olupí, ko se ji pri hoji spodrsava, debelca

na zgornji strani tik nad zemljo 10 do 20 cm visoko. Kdor hodi po takih nasadih, kjer se pase živina, najde dosti suhih drevesc, malih in velikih, ter se tako lahko sami prepriča o škodljivosti paše po nasadih.

Stanko Pajk.

SEČNJA LESA V SVICI.

Zvezni svet je 5. marca t. l. pooblastil poljedelsko ministrstvo, da more posredno ali neposredno dati navodila glede sečnje lesa v posameznih kantonih. Kantoni morejo v okviru teh navodil določati množino letnega poseka. Vsi gozdni posestniki so se dolžni ravnati točno po izdanih navodilih, v nasprotnem primeru pa morajo plačati stroge denarne globe, ki znašajo do 20.000 frankov.

Industrijski kurir poroča, da se namerava tovarna lesenih podpetnikov J. Strahinje preseliti iz Novega Sada v Bosno, in kot vzrok preselitve navaja konkurenco tovarn v Sloveniji. S preselitvijo bo tovarna prišla bližje gozdnim kompleksom in bo imela manjše stroške za prevoz potrebnih surovin.

NOVA DELNISKA DRUŽBA ZA PREDELAVO PAPIRJA.

Minister za trgovino in industrijo je dovolil ustanovitev nove delniške družbe „Industrija za prerađu papira a. d.“ v Beogradu. Kapital družbe znaša 1 milijon dinarjev v 2000 delnicah po 500 dinarjev. Družba se bo bavila z nakupom, prodajo, predelavo in izboljšanjem vseh vrst papirja in lepenke..

SPREMEMBA IMENA LESNE INDUSTRIJE.

Družba za lesno in rudarsko industrijo „Ustiprača a. d.“ v Beogradu je sklenila spremeniti svoje ime v „LECE a. d.“ in istočasno zvišati svojo glavnico od 2 na 12 milijonov dinarjev z izdajo novih 10.000 delnic po 1000 dinarjev.

LESNA INDUSTRIJA „HAIDAR ČEKRO A. D.“ ZVIŠUJE GLAVNICO.

Lesna industrija „Haidar Čekro a. d.“ v Sarajevu je sklenila dvigniti svojo glavnico od 1 na 1.5 milijona dinarjev z izdajo novih petsto delnic po 1000 dinarjev.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej na str. 18., 45.)

negovanje sestojev — negovanje sa-stojina, Bestandesserziehung.

Negovanje sestojev obsega vsa dela gojenja gozdov od osnova-nja sestojev pa do njih sečnje ali ponovne podmladitve.

Z. negovanjem skušamo stalno oblikovati sestoj in drevesa tako, da rasto neprestano v zarastlem sklepu, zmesli in sestavi, ki so pri-merni rastišču, vrsti drevja, go-spodarskemu ali kakemu drugemu posebnemu namenu in vsakokratni starosti drevja. To je glavna in najtežja naloga gojenja gozdov. Če jo izvršujemo pravilno, bo imel sestoj v času sečnje zrela dreve-sa najboljše dosegljive oblike in vrednosti z največjo dosegljivo les-no zalogo.

Glavna dela pri negovanju sesto-jev so čiščenje, redčenje, klešče-nje, podsajanje, svetlobne sečnje, posebna negovalna dela in varstvo sestojev.

podlubniki — potkornjaci, Borken-käfer, Ipsidae (Scolytinae). - Podlub-niki so majhni rjavi do črni valja-sti hroščki. Njihova glava je okro-glasta, spredaj ploščata in več ali manj pokrita z ovratnikom. Po-krovki sta večinoma izbrzdani in zaobljeni, pri mnogih vrstah tudi na koncu prirezani. Ličinke so čr-vaste, umazanobe, valjaste, meh-ke, brez nog in imajo rumenorja-vo glavo. Bube so majhne in ima-jo nekaj trnastih dlačic.

Podlubniki preživijo večji del življenja pod lubjem (v ličju, med ličjem in lesom, v lesni belini ali črnini), mladega in starega drev-ja, v deblu, vejah ali koreninah.

Njihova zalega se razvija v lub-ju ali lesu.

Pri tistih vrstah, ki imajo zalego v lubju, zavrtja samec ali samica okroglo luknjico (zavrtino) skozi skorjo in ličje. Pod zavrtino iz-grizejo nekatere vrste večjo ali manjšo votlinico, ki jo imenuje-mo kotilnico; v njej se izvrši oplo-ditev. Samec ostane v kotilnici, sa-mica pa izgrize od kotilnice v neki določeni smeri en ali več ro-vov, značilne oblike, ki jih ime-nujemo glavne rove. Iz teh rogov

izvrtajo nekatere vrste naravnost skozi skorjo luknjice, da izmeče-jo izgrizline iz rogov in da dobi-vajo v rove zrak (zračilne luknjice).

Glavni rovi, ki so po vsej dol-žini enako široki, kakor je pač široka samica, so enojni, dvojni, zvezdasti, ravni, krivi, vzdolžni in prečni. Vsaka vrsta podlubnikov jih dela na svoj način. Nekatere vrste izgrizejo rove tako blizu ene-ga drugemu, da nastane ploščata nepravilna votlinica.

Ob straneh glavnih rogov izgri-zejo samice majhne zareze, v ka-tere ležejo jajčeca. Iz jajčec se iz-ležejo ličinke („črvi“), ki zaradi hrane izgrizejo več ali manj pravokotno na glavni rov kratke, dolge, ravne ali zavite stranske ro-ve ali črvine. Stranski rovi so v začetku ozki, proti koncu pa bolj široki, kakor pač rastejo ličinke. Pri nekaterih vrstah so napolnjeni z izgrizlinami (s črvobo), pri dru-gih pa prazni. Na koncu stranskih rogov izgrizejo ličinke votlinico in se v tej bublinici zabubijo. Bubil-nice leže v skorji, ličju, med lič-jem in lesom ali v belini. V plo-ščatih glavnih rovih pa ležejo sa-mice jajčeca v kupčkih kar po rovu.

Pri tistih vrstah pa, ki imajo zalego v lesu, se zavrtja samica globlje v les in izgrize v lesu krat-ke ali daljše rove, ki so speljani v značilnih smereh, večinoma v smeri branik, počez ali navzgor. Te vrste po večini nimajo stran-skih rogov.

Posamezne vrste podlubnikov je najlažje spoznati po legi teh rogov v raznih delih in vrstah drevja ter zlasti po njihovih značilnih obli-kah.

Gozdarska praksa deli podlub-nike na belinarje, ličarje in luba-darje, torej po tem, v katerem de-lu debela, vej ali korenin pač živi zalega. Gozdarska in etimološka znanost jih pa po značilnih last-nostih in načinu življenja delita na več družin in poddružin.

Podlubniki so med vsemi hrošči za gozdno gospodarstvo najbolj važni, ker je med njimi mnogo ze-

lo škodljivih vrst. Škodo delajo s tem, da pretrgajo z rovi prevodno staničje v lesu ali ličju in preprečujejo tokove anorganske in organske hrane. Načeto drevje se navadno posuši.

Najbolj nevarni postanejo, če ni bilo opaženo in omejeno njihovo nevarno širjenje iz polomljenega ali drugače oslabelega drevja na zdravo drevje. V takih primerih podležejo tudi velike površine zdravih in dobro negovanih sestojev. Niso redki primeri, da se je na pr. zaradi smrekovih lubadarjev posušilo tudi več milijonov m³ smrekovja.

Potrebno je tudi vedeti, da se v drevesa, ki so oslABLJENA od podlubnikov, lahko naseli še drug mrčes in razne gljivice ter da jih lažje lomita veter in sneg.

Pred podlubniki bomo lažje obvarovali sestoje, če bomo gojili rastišču primerno drevje, mešali v sestoje več vrst drevja, sestoje pravčasno in pravilno redčili, iz sestojev sproti odstranjevali oslabele in poškodovane drevje, belili izdelan les in panje, imeli raje male gole poseke kot velike, upoštevali veter in sneg, pri čestih obhodih — zlasti od spomladi do jeseni — opazovali manj odporne sestoje itd., skratka, če bomo sestoje pravilno gojili, varovali in izkoriščali. Seveda morajo tako postopati vsi gozdni posestniki, ker se drugače mrčes zaredi na enem zanemarjenem posestvu in se potem širi tudi v pravilno oskrbovane sosedne gozdove. Koristno je tudi nastavljeti vsako leto nekaj vab (lovnih dreves).

Če so se pa podlubniki že naselili, jih bomo skušali poloviti z lovnimi drevesi. Načeto drevje in lovna drevesa pa bomo obelili, dokler je zalega še v lubju in lubje sežgali.

Proti nekaterim podlubnikom so pa potrebni drugačni ukrepi.

polnost debela — jedrina debela, Vollholzigkeit des Stammes.

Glede na polnost so debela polna ali jedra in tršasta ali korenasta.

Polno je tisto deblo, katerega debelina se od spodaj navzgor počasi zmanjšuje; če se pa debelina zmanjšuje hitro, je deblo tršasto.

Polnost izražamo in opisujemo

z oblikovnim številom. Tako imajo na pr. jelkova debela polnost povprečno 0.70—0.72, smrekova 0.67—0.69, borova 0.65—0.66 in macesnova 0.63—0.65. Praktično izražamo polnost še bolj razumljivo in nazorneje s številom, ki pove, za koliko cm se zmanjšuje debelina na vsak dolžinski meter, računano od debelejšega konca debela. Reči moremo na pr., da se zmanjšuje debelina, ali da „pada“ premer debela na vsak meter za 0.5, 1.0, 1.5 itd. centimetrov.

Polna debela ima drevje, ki raste na pravem rastišču in je bilo ves čas v pravilni zarasti. Tršasta debela pa ima drevje, ki je rastle na samem, ob robu gozda ali pa v preredko zaraščenem sestoju.

V lesni trgovini in pri porabi lesa imajo polna debela veliko večjo vrednost kot tršasta. Razen tega so prva bolj visoka in gladka, a druga bolj nizka in tršasta.

ravnost debela — pravnost debela, Geradschaftigkeit.

Glede na ravnost so debela ravna, kriva in zveržena.

Ravno je tisto deblo, ki je ravno pri pogledu od dveh pravokotnih smeri ali od vseh smeri.

Krivo deblo je ravno pri pogledu od dveh nasprotnih strani, gledano od drugih dveh nasprotnih strani pa je krivo.

Zverženo deblo se vidi krivo od vseh strani.

Najboljše in največ vredno je ravno deblo; samo v nekaterih primerih, ko ga rabimo za posebne namene, ima krivo deblo večjo vrednost.

Ravnost debela zavisi od vrste lesa, sklepa sestojev in rastišča. Najbolj ravne so smreke in jelke, potem macesni, gladki in rdeči bori. Med listavci so razmeroma najbolj ravne črešnje, topoli, jelše in gradnji. V dobri zarasti in ob polnem sklepu imajo zgornja in glavna drevesa v sestoju bolj ravna debela kot drevesa iste vrste, ki rastejo na prostem ali v redkem sklepu. Med temi so najbolj ravna drevesa tista, ki rastejo na dnu ozkih dolin in vrtač.

Krivino izražamo in opisujemo z višino krivine ali njenega loka na vso dolžino debela ali preračunano m. dolžine.

Lesna trgovina

Lesne cene v Beogradu.

V začetku maja je imel 1 m³ gradbenega lesa, franko prodajalčevo skladišče, z vračunano občinsko trošarino, v Beogradu sledeče cene: tesane grede za ostrešja 590 do 600, tesane tanke grede 610 do 620, deske od 22 mm, dolge 4 m 830 do 850, kratke deske 700 do 800, borovi remeljni 880 do 900, smrekovi in jelkovi remeljni 860 do 880, letve 4 m dolge 880 do 900, letve 3 m 830 do 850, letve 2 in 2.5 m 810 do 830, deske za zidarske odre 880 do 900, odniki 480 do 500, kvadratni meter ladijskih podnic 4/4 33 do 34 in 5 35 do 36.

Izvoz celuloznega lesa.

Do sedaj je bil dovoljen izvoz okroglega in cepljenega celuloznega lesa. V praksi pa so izvažali skoraj samo okrogel celulozni les. Kakor poročajo trgovski časopisi, ne bo več v bodoče dovoljeno izvažati okrogel, temveč samo cepljen celulozni les.

Kontingenti za izvoz na Madžarsko.

Po novi jugoslovansko-madžarski pogodbi so določeni sledeči izvozni kontingenti: oglje 12.000 ton, tesan les 16.000 ton, žagan les iglavcev 60.000 ton, žagan les listavcev 3.000 ton, drva 30.000 ton, bukovni železniški pragoi 200.000 kosov in ekstrakti za strojenje 1.200 ton.

Izvoz 500 vagonov orehovega furnirskega lesa.

Sekcija izvoznikov furnirskega lesa pri Združenju izvoznikov v Beogradu je imela prejšnji mesec izredno sejo, kjer se je razpravljalo o tem, kako bi se mogla dobiti odobritev za izvoz stare zaloge (700 vagonov) orehovitih hlodov v vrednosti 20.000.000 din. Ker je izvoz tega lesa v klirinške države prepovedan in ker je baje računati samo na izvoz v Nemčijo, so izvozniki sklenili prositi za odobritev izvoza omenjenega lesa po kliringu. To svojo zahtevo utemeljujejo s težkim stanjem, v katerem so lastniki teh zalog zaradi izvozne prepovedi.

Ustanovitev Sindikata upnikov blokiranih španskih dolgov.

Glavni upniki blokiranih dolgov v Španiji so se sestali 20. maja t. l. v prostorih zagrebske borze. Soglasno je bilo sklenjeno, da je treba storiti energične in nujne ukrepe za likvidacijo teh dolgov, ki so blokirani v Španiji že od začetka zadnje tamošnje državljanske vojne. Zato je bil ustanovljen sindikat, ki bo deloval v tem smislu. Upniki se pozivajo, da nujno priglasijo svoje zahteve „Sindikatu vjerovnika blokiranih španijolskih potraživanja“, Zagreb, Palača Burze, soba br. 5.

Italija bo ustavila uvoz celuloze.

Pred kratkim je Korporacija za izdelovanje papirja sklenila, da še letos ustavi uvoz celuloze v Italijo, ker bodo skoro stopile v obrat štiri nove celulozne tovarne in bo tako Italija lahko sama krila vse svoje potrebe po celulozi. Sicer pa je bil uvoz celuloze zadnja leta vedno manjši; tako je Italija uvozila leta 1938. 140.000 ton celuloze za izdelovanje papirja, leta 1939. pa samo 75.000 ton.

Slovaška namerava izvažati les v Italijo.

Zaradi visokih cen in precejšnje razdalje ni Slovaška do sedaj izvažala večjih množin lesa v Italijo. Da bi pospešila svoj lesni izvoz tudi na ta trg, bo v kratkem odpotovalo osebno gospodarsko poslanstvo v Rim.

Lesna trgovina Slovenije v maju 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Oklopa obojestranske blokade sta v preteklem mesecu udarila z vso silo drug ob drugega. Nizozemska, Belgija in Luksemburška so podlegle ognju in tresku jekla. Blokada se je spremenila v najstrašnejšo vojno v zgodovini človeštva. Upognila sta se živa zidova, strahotna vojna sila ju je premaknila na obalo Rokavskega preliva in do reke Somme v severni Franciji. Zunanji zahodni blokadni zid se je nevarno upognil, notranji, vzhodni se je izbočil v obliko udarnega klina.

Na severu se položaj ni spremenil, na jugu pa je postal izredno kritičen. Evropi grozi nov uničujoč val, ki bi tudi našo trgovino popolnoma odrezal od zahoda in južnih obal Sredozemskega morja.

Pripadamo sicer maloštevilnim evropskim državam, ki jih vojni vihar ni zajel, toda vsi dogodki v preteklem mesecu kažejo, da bomo tudi mi potisnjeni v položaj, ko bo vse naše gospodarstvo usmerjeno le na eno, dirigirano pot.

Težka in ostra borba v maju je občutno zmanjšala možnost prevoza lesa na zahod; zanj se pojavlja vedno večje pomanjkanje ladijskega prostora, prevoz po suhem pa ni več mogoč. Anglija in Francija sta navezani skoraj izključno na svoj les ter na kolonialni in kanadski uvoz. Našega lesa sicer ne bosta težko pogrešali, saj je Anglija pokupila v Kanadi veliko količino mehkega stavbeuega lesa, toda v našem izvozu bo ob novem stanju izpadla visoka aktivna postavka.

Izvoz v Belgijo in Nizozemsko je ustavljen, s čimer bodo posebno prizadeti izvozniki trdega lesa; vojni dogodki v maju in vse predpriprave za bodoči politični razvoj polagoma omejujejo našo zunanjo trgovino na vzhodni prostor blokadnega zidu; glede na katastrofalne dogodke, ki se Evropi in vsemu svetu obetajo, pa bomo vsekakor zadovoljni, če nam bo za naše gospodarsko životarjenje ostal na uporabo vsaj ta prostor; ako seveda ne bomo našli poti iz tesnega blokadnega objema.

Kot kažejo poročila o nedavnih sklepih jugoslovansko-nemškega in napovedi o bodočem zasedanju jugoslovansko-italijanskega stalnega gospodarskega odbora, nam bodo nemška in italijanska tržišča z lesom ostala odprta; vprašanje pa je, ali bomo mogli obdržati tržišča v Levanti in severni Afriki. Ne prihaja toliko v poštev konkurenca lesa romunskih izvoznikov, ki sedaj prav tako občutijo nazadovanje izvoza na evropski zahod, temveč dejstvo, da se vojna nevarnost čuti na Sredozemlju vedno bolj in bolj. Se vedno se za vojaške objekte v Siriji, Egiptu, Palestini, Grčiji, Albaniji in Libiji konsumirajo velike zaloge lesa, še vedno se zanj plačujejo visoke cene. Ko bo vojna tu in če bo ta zajela v svoj vrtinec tudi ozemlja, kjer so se vršile borbe klasičnih narodov, borbe vzhoda in zahoda, nam bosta sicer preostala dva velika konsumenta, toda ne konkurenta; tudi ne bosta pokupila vsega lesa.

Nemčija in Italija se bosta, kot se neprestano poudarja, združili v ostri ofenzivi proti zaveznikom. Vsi naporí obeh so tudi v preteklem mesecu težili za tem ciljem; vse njih priprave, ki so za naše lesne in druge proizvode bile tudi eden izmed vzrokov dosedanje dobre konjunktura, so se osredotočile na udar, na borbo z vsemi sredstvi. Do sedaj so jim bila potrebna ogromna sredstva; tolikokrat poudarjana borba na življenje in smrt bo tudi ogromne rezerve izčrpala; nakopičene rezerve bodo splahnile; borba bo zahtevala novih virov, novih sredstev. Pri obsegu, ki ga vojna bolj in bolj zavzema, bi bilo težko napovedovati njen potek in konec.

Cenik za zavarovanje valute nam sicer v maju še kaže čvrsto tendenco, vendar pa poročila z lesnih tržišč javljajo padec cen našega mehkega lesa za okoli 10 odstotkov. Padec ni tako občutljiv; upati smemo, da ne bo sledilo naglo popuščanje cen, ker za to ni razloga. Naši sosedi Madžarski pač ponuja svoj mehki les Slovaška, ki je izgubila v maju belgijski in nizozemski trg in poskuša srečo tudi na italijanskih tržiščih; s solidnim blagom in dobro organizacijo pa nam bo gotovo uspelo obdržati pridob-

ljene pozicije. Zanimivo je, da Madžarska sklepa z Grčijo kupčije za do-
bave znatnih količin trdega lesa iz Podkarpatske Rusije.

Občutljivo pomanjkanje drv v pretekli zimi je povzročilo neverjeten
porast cen doma in v inozemstvu. Kljub zmanjšani domači potrebi je
povprečna cena še vedno visoka; beograjska občina je nedavno določila
maksimalne cene: za bukova razžagana, na dom postavljena drva od 185
do 215 din, za gabrova od 205 do 220 din za 1 prm.

Veliko je povpraševanje po drveh in oglju za izvoz v Italijo, Nemčijo,
Švico in Madžarsko, pa tudi domača industrija se zanima za oboje. Isto
velja za smrekovo lubje.

Zvišana železniška tarifa v maju še ni stopila v veljavo. Predvidoma
bo v kratkem železniški tarifni odbor še prej izvršil preklasifikacijo blaga,
nakar bo sledilo 15 odstotno linearno zvišanje dosedanjih postavk.

V splošnem smemo ugotoviti, da se je naša lesna trgovina v maju
razvijala ugodno, pa tudi za bodoče ne kaže slabo. Upamo, da slovenskih
izvoznikov lesa v Italijo in Nemčijo inozemski producenti ne bodo mogli
v doglednem času izpodriniti; njim samim pa priporočamo dobro
organizacijo.

Valute in devize

Uradni tečaji za junij 1940.

Finančni minister je določil za
junij sledeče uradne tečaje, po
katerih se imajo izplačevati takse po
zakonu o taksah, sodne pristojbine
i. t. d.

1 napoleonondor	din 350'—
1 zlata turška lira	398'30
1 angleški funt	175'—
1 ameriški dolar	55'—
1 kanadski dolar	54'—
1 nemška marka	14'80
1 belga	8'70
1 pengö	8'65
1 brazilijanski milrajs	2'95
1 egiptski funt	174'—
1 palestinski funt	173'—
1 urugvajski pezos	18'55
1 argentinski pezos	12'60

1 čilski pezos	din 1'25
1 turška papirnata lira	34'—
100 francoskih frankov	98'50
100 švicarskih frankov	1232'—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2777'80
100 bolgarskih levov	45'—
100 rumunskih lejev	25'—
100 danskih kron	760'50
100 švedskih kron	1312'—
100 norveških kron	896'40
100 španskih pezet	625'—
100 grških draham	40'—
100 češkoslovaških kron	110'—
100 finskih mark	89'50
100 letonskih latov	715'—
100 iranskih (perz.) rijalov	100'—

Tem tečajem je že prištet pri-
bitek („prim“).

Mali oglasi

Uprava graščine Boštanj, p. Boštanj,
išče gozdnega čuvaja, izprašane-
ga, mlajšo moč, po možnosti vo-
jaščine prostega.

Prvovrstne in cenene lovske in šport-
ne srajce, izgotovljene pa tudi
po meri narejene, dobite v mod-
ni trgovini in izdelovalnici pe-
rila **IVAN BABIČ, Maribor,**
Gospeska ul. 24.

Knjiga: Ing. Anton Sivic in Franc
Znidaršič, **Lovski zakon z zbirko**
lovskih predpisov, se dobi v plat-
no vezana za 76'— dinarjev in v
karton vezana za 50'— dinarjev.
v tiskarni Merkur, Ljubljana.

ORIGINALNA VEZAVA IN PLATNI- CE GOZDARSKEGA VESTNIKA.

Uprava lista je založila za I. in
II. letnik lepe originalne platni-
ce z zlatim tiskom na naslovni
in hrbtni strani, ki stanejo le
12 din. Pripravljena je tudi za
25 din vezati v originalne platni-
ce I. in II. letnik. Platnice in ve-
zane letnike razpošilja proti
predhodnemu plačilu ali po poš-
nem povzetju.

KNJIGA ing. Viktorja Novaka, **O ure-**
janju gospodarstva z gozdi, je
razprodana.

Gozd v službi državne obrambe

Ing. Cvetko Božič (Ljubljana)

Gozdovi predstavljajo za posameznika, pa tudi za narod in državo vir bogastva, ki ga znajo najbolj ceniti oni, ki nimajo gozdov.

Gozdovi se morajo ocenjevati ne le z vidika neposrednih koristi, temveč veliko bolj še s stališča splošnosti in javnih ozirov. Znani so vplivi gozdov na klimo in na vodni režim posameznih pokrajin. Gozdovi varujejo zemljo pred poplavamami in atmosferskimi škodljivimi vplivi, zboljšujejo zemljo in dajejo deželam svojo posebno označbo.

V sedanjih težkih časih, polnih nevarnosti za vse države, ko le-le skušajo pritegniti vse narodne sile, da obvarujejo svoje državljanke pred zunanjimi sovražniki, da zavarujejo svoje meje in ohranijo svojim državljanom svobodo in nemoteno izživiljanje v miru, pa so gozdovi vrh tega še pritegnjeni v službo državne obrambe. Njih pomoč je aktivna in pasivna.

Aktivna pomoč naših gozdov obstoji v tem, da dajejo za oskrbovanje naše vojske in za postavitev in spopolnitev obrambnih naprav ves potreben les: drva, železniške pragove, telegrafske in telefonske drogove, tramove, jamski, celulozni in rezan les, smrekovo skorjo, smolo, oglje in sploh ves lesni material za mehanično in kemično predelavo.

Nič manj važna ni njih pasivna pomoč: s svojim obstojem samim izvrstno služijo državni obrambi tako v taktičnem kakor v fortifikacijskem oziru.

Gozdovi napravijo teren več ali manj nepregleden. Gibanje vojske se tako prikrije sovražnemu očesu. Gozdovi maskirajo vojaške naprave, postojanke, prometna sredstva, dovozne in dohodne poti, železnice in drugo; otežkočajo orientacijo ljudem, ki ne poznajo kraja in omogočajo, da se utrjevalna dela izvrše neopazno; končno dajejo drevesa tudi dobre opazovalne točke.

V nemalo primerih je treba gozdove tudi žrtvovati, to se pravi jih popolnoma ali deloma odstraniti, ako lokalna obramba zahteva čist in pregleden teren. Nasprotno pa jih je treba večkrat zasaditi na negozdnih zemljiščih, ako so potrebni za kritje vojske.

Srečni smo lahko, da imamo v naši državi dovolj gozdov, ki bodo, ako bo treba, izpolnili vsa upanja, ki jih vanje stavi vodstvo državne obrambe. Zato vojaška oblast zelo pozorno motri narodno gozdno gospodarstvo, ki ga usmerja zakon o gozdih z vsemi svojimi predpisi.

Važnost gozdov s stališča državne obrambe je gozdna zakonodaja poudarila že v dobi, ko ni še nikdo slutil, da bodo nastopili težki časi tako hitro. Zakon o gozdih z dne 21. decembra 1929 določa v čl. 7., da se ne smejo dovoliti krčenja gozdov in pretvarjanja gozdnega zemljišča v drugo kulturno vrsto, ako tega ne dopuščajo interesi državne obrambe. Tudi čl. 26. istega zakona odreja, da se mora ravnati z gozdovi, ki služijo obrambi domovine, kot z začas-

no ali stalno zaščitenimi gozdi. Kateri so ti gozdovi, določa z odlokom minister za vojsko in mornarico. Lastniki takih gozdov lahko uporabljajo olajšave, ki so določene v čl. 21., 22., 23. in 24. istega zakona; te olajšave obstoje v tem, da prevzame država gozd v svojo upravo, ga na lastnikovo zahtevo odkupi, če bi bil s predpisanimi ukrepi ogrožen njegov gospodarski obstoj, da nadalje omeji služnostne pravice in gozd po zakonu o neposrednih davkih deloma ali popolnoma oprosti davkov.

V zadnjih letih je dobila naša narodna vojska še posebne naloge, ki jih mora na temelju drugod nabranih izkušenj izvesti tudi pri nas, da ohrani državo pred nevarnostjo. Za ostvaritev teh nalog so potrebne vse narodne sile; sodelovati morajo vsa narodno gospodarska področja in v nemali meri tudi gozdarstvo. Da je dobilo to poseganje vojske v dosedanje gozdnogospodarske odnose svojo zakonito podlago, je bil izdan v finančnem zakonu za l. 1939/40. čl. 64., ki določa, da se na eni strani gozd ne sme do golega posekati, ne preveč prerediti in drevesa ne preveč oklestiti, na drugi strani pa, da se gola površina ali ne sme ponovno pogozditi ali pa, da se mora pogozditi v določenem roku. Proti kršiteljem tega predpisa so določene občutne denarne kazni.

Na podlagi čl. 118. finančnega zakona za l. 1939/40., 1. odst., je bila izdana uredba z zakonsko močjo o utrdbah in utrjenih prostorih z dne 7. septembra 1939 M. S. št. 1081 (Službeni list št. 619/97, 6. decembra 1939).

Utrdba je vojaška nepremična naprava, namenjena za delovanje z orožjem in za zaklon. Utrdba je lahko zgrajena sama zase ali pa v skupinah iz 2 ali več ločenih delov. Večje število utrdb na širši fronti je utrjen pas, več utrjenih pasov pa utrjeni prostor. Območje utrjenih prostorov se določa s kraljevskim ukazom. Vojaška oblastva lahko po potrebi oznamujejo utrjene pasove in neposredni prostor okoli posameznih utrdb s posebnimi znaki ali jih pa ogradijo. Za območje utrjenih prostorov veljajo po tej uredbi za gozdna posestva sledeče utesnitve:

1. Brez pismene odobritve pristojnega vojaškega oblastva ne more nihče na utrjenih prostorih:

- a) posekati obstoječega gozda kakršne koli vrste in obsega,
- b) pogozdovati goljav in gozdnih zemljišč,
- c) izkoriščevati gozdov na kakršen koli drug način, kakor: izvajati lov, nabirati smolo, pobirati suhljad in gozdne sadeže, kuhati oglje in pasti živino.

2. Pristojno vojaško oblastvo sme predpisati rok, v katerem se mora pogozditi dovoljena poseka ali močno prerediti gozd.

3. Vojaško oblastvo sme v gozdovih uporabljati za utrdbe potreben material, kot je kamen, pesek, gramoz in gozdno drevje (les), če ga je kaj v bližnji okolici utrdbe.

4. Vojaško oblastvo sme zahtevati za svoje edinice služnostno pravico ali pa odvzem take pravice posameznim osebam, samoupravnim telesom ali skupnostim.

5. V okolici objektov, ki so pomembni za državno obrambo, se brez predhodne soglasnosti pristojnega vojaškega oblastva ne smejo zasajati novi gozdovi, ako bi ti ovirali pristajanje in odletavanje vojaških zrakoplovov; prav tako se smejo odstraniti obstoječi gozdovi in gozdna drevesa.

Vse te omejitve v prostem gozdnem gospodarstvu utesnjujejo bolj ali manj občutno gospodarsko delovanje in več ali manj onemogočajo prosto razpolaganje z gospodarskimi dobrinami.

Zato predvideva uredba, da dobi vsak lastnik gozda razen države povrnjeno vso škodo, ki jo v rednem stanju utrpí z utesnitvami po tej uredbi. Škoda se povrne načelno po sporazumu; ako se ta ne doseže, določi povračilo škode občno upravno oblastvo prve stopnje, to je okrajno načelstvo ali mestno poglavarstvo. Ako stranka s to odločitvijo ni zadovoljna, se sme glede velikosti škode v dveh mesecih pritožiti na pristojno redno sodišče.

Na temelju te uredbe bo izdan pravilnik, ki bo uredil ves postopek za izvajanje te uredbe in poenostavil postopek o prijavljanju in dovoljevanju sečenj, o odškodnini in o pristojnosti organov, ki izvršujejo te predpise.

Obrestovanje gozdnega kapitala

Ing. Viktor Šuškovič (Ljubljana)

I.

Naše celotno gospodarsko življenje temelji danes na rentabilnosti. Gospodarske vrednosti, ki krožijo v tem organizmu, dobe hote ali nehoté obliko kapitala, ki mora nesti obresti. Kapital se torej mora rentirati. Pri tem pa ni vseeno, kolikšne so te obresti in v kakšni meri se kapital obrestuje. Ta odnos nam kaže obrestna mera. Rentabilnost industrijskega in trgovskega podjetja naj bi bila približno 25 odst., a banke obrestujejo vložen denar danes sicer le po 4 odst., včasih preje pa so ga obrestovale tudi po 5 in po 6 odst.; diskontna (ali obrestna) mera Narodne banke, ki je običajno merodajna za vso državo, pa znaša danes 5 odst.

Kako je pa v tem pogledu z gozdnim gospodarstvom in kapitali, ki so vloženi v gozdno proizvodnjo?

Tudi gozdna proizvodnja se ne more izogniti splošni zahtevi po rentabilnosti. Tudi kapitali, vloženi v gozdno proizvodnjo, se morajo obrestovati in dajati dobiček, ker le na ta način lahko obstoji gozdni obrat kot normalna celica našega gospodarstva.

Toda ta celica ni povsem enaka drugim celicam gospodarskega organizma. Obrestovanje gozdnega kapitala je občutno nižje kakor obrestovanje trgovskega, industrijskega in bančnega kapitala. To dejstvo se izraža v tako imenovani gozdni obrestni meri, ki znaša okoli 3 odst., večinoma pa je nižja.

Objasnilo običajno pojmovanje gozdne obrestne mere na primeru! Nekemu gozdnemu posestniku daje gozd vsako leto okrog 6.000 din, pri čemer ima okrog 600 din stroškov, tako da mu ostane 5.400 din čistega dohodka. Vrednost svojega gozda si bo posestnik izračunal na ta način, da bo smatral gornji čisti dohodek za obresti neke glavnice in ga kapitaliziral s tremi odstotki; tako bo dobil za svoj gozd vrednost:

$$\frac{5.400 \text{ din}}{0,03} = 180.000 \text{ din.}$$

Tržne in gospodarske prilike mu bodo pokazale, ali je vrednost svojega gozda pravilno izračunal. Recimo, da je kapitalizirajoč s 3 odst. prav izračunal tržno vrednost svojega gozda in da bi ga bil voljan prodati za 180.000 din. Ko bi bil računal z 2,5 odst.,

$$\text{bi izračunal: } \frac{5.400 \text{ din}}{0,025} = 216.000 \text{ din, ceno, ki bi bila previsoka}$$

in ki je nikdo ne bi hotel v normalnih razmerah plačati; ko bi pa računal z bančno obrestno mero, recimo s 4 odst., pa bi izračunal:

$$\frac{5.400 \text{ din}}{0,04} = 135.000 \text{ din in dobil tako daleč prenizko vred-$$

nost svojega gozda, ki ga za ta denar seveda ne bi hotel prodati.

Takšen je običajen način kalkuliranja vrednosti gozdnih posesti. Računajoč z različnimi obrestnimi merami, se končno običajno zadene ona vrednost, ki jo ima gozd v očeh posestnika. Če je ta vrednost približno v skladu z eventualno ceno gozda na tržišču, potem se lahko reče, da je kalkulacija realna in da je bila izbrana prava obrestna mera, s katero je bil čisti dohodek kapitaliziran — v našem primeru: 3 odst. Pri tem bo posestnik često presenečen in neredko se bo vprašal, zakaj je ta tajinstvena „gozdna“ obrestna mera tako nizka, in zakaj se kapitali, ki so vloženi v gozdno proizvodnjo, tako nizko obrestujejo?

Ne da bi se spuščali v zamotana narodnogospodarska in gozdarska strokovna razpravljanja, lahko ugotovimo, da so odgovori na taka vprašanja po navadi precej nezadovoljivi. Tako trdijo, da opravičuje tako nizko obrestno mero varna naložba kapitala v gozdno proizvodnjo, češ da je kapital v zemlji in lesni masi najvarneje naložen in da tudi drugod take varne in dolgoročne naložbe nesejo le nizke obresti (na pr. državne obveznice), poleg tega še, da je gozdna renta sigurna in ima rastočo tendenco; da gozdni produkti rastejo v vrednosti in s tem tudi vrednost gozda samega; da je gozdno gospodarjenje lahko in prijetno, da v splošnem obrestna mera (trgovska, industrijska in bančna) pada itd.

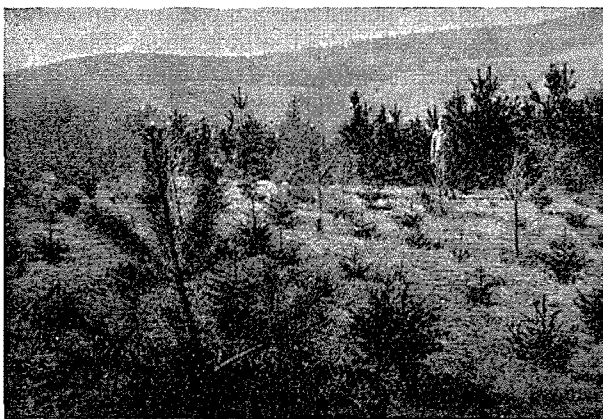
Gornji razlogi nam pač v najboljšem primeru tolmačijo le dejstvo, zakaj se nekateri zadovoljijo s tako nizkim obrestovanjem, ne povedo pa, zakaj je samo obrestovanje tako nizko (v kolikor se v gozdni proizvodnji sploh da govoriti o enotnem obrestovanju). Razumljivo je, da se sam podjetnik ne zadovolji

brez izrecne nuje s tako nizkimi obrestmi, saj sicer lahko vlaga denar drugam, kjer mu več nese. Pravi vzroki morajo biti tedaj globlji in močnejši.

Vendar pa so ti vzroki kaj preprosti in koreninijo predvsem v naravni lastnosti gozda: v priraščanju njegove lesne mase. Toda ker gozd ni osamljen naravoslovni objekt, temveč je povezan z gospodarskim in družabnim organizmom, vpliva nanj in mu daje svoj pečat tudi človeško delo in njegova proizvodjalna sila.

Kakšen vpliv ima na gozdno obrestno mero naravno priraščanje lesne mase v gozdu?

Kakor vemo, priraščajo drevesa v mladosti na lesni masi z visokim odstotkom; tako na pr. med 1. in 3. letom s 700 odst., v 5. letu s 100 odst.; med 20. in 30. letom pade prirastek lesne mase na okoli 5 odst. Ako bi naj obrestovanje lesne mase le približno ustre-

Nov nasad (delo gojencev gozdarske šole) v izsekanem kmečkem gozdu
(Foto: Sotošek)

zalo privatnogospodarskemu rentabilnostnemu principu, potem bi morali posekati vse gozdove med 20. in 30. letom. Kajti le v tem primeru bi se tudi kapitali, ki so v njih vloženi, obrestovali vsaj po 5 odst.

Čim starejši pa je sestoj, tem nižji je prirastni odstotek lesne mase in s tem tudi obrestovanje gozdnega kapitala. Tako na pr. prirašča (po tabeli v Šumskem kalendarju iz leta 1939.) bukov sestoj I. bonitete med 60. in 70. letom s 3 odst., med 70. in 80. z 2 odst., a med 90. in 100. letom z 1 odst. Bor pa prirašča že med 60. in 70. letom le z 2 odst. in prav tako tudi hrast. V splošnem se torej giblje prirastek lesne mase gozda v starosti sečnje med 2 in 3 odst.; to seveda le v normalnih razmerah!

Naravna meja „lesnega“ obrestovanja, to je priraščanja lesne mase je prav ostro začrtana. Na tej meji se tedaj mora tudi zastaviti obrestovanje gozdnega kapitala.

Vendar pripomore k nekoliko ugodnejšemu obrestovanju teh kapitalov dejstvo, da les v starosti ne prirašča le po masi, temveč tudi po vrednosti. Čim starejši je les, (do neke meje seveda, ki je za vsako drevesno vrsto drugačna!) tem bolje se uporablja za razne visokovredne sortimente in tem bolje se proda. Toda to povečanje vrednosti v pravilu ne more povišati obrestovanje gozdnega kapitala preko 3 odst.; isto velja tudi za stalni dvig cen gozdnih proizvodov. Tako stalno zvišanje cen proizvodov vpliva obratno nazaj na vrednost samega gozda ter jo primerno zviša, tako da ostane sorazmerje isto, kakor je bilo prej, pri čemer se seveda tudi obrestna mera ne izpremeni.

Poleg tega pa ne smemo v gozdni proizvodnji prezreti važnega faktorja, ki se pojavlja v vseh panogah gospodarskega življenja in mu daje vrednost: to je človeško delo. Količina človeškega dela, ki je potrebna za urejeno gozdno proizvodnjo, je prav majhna v primeri z vloženimi fiksnimi in tekočimi kapitali, zato pravimo, da je gozdna proizvodnja ekstenzivna glede na uporabo dela, a intenzivna glede na uporabo kapitala. Poleg tega, da se v gozdu uporablja le malo dela, je še proizvajalna sila (produktivnost) tega dela pri današnjem nivoju gozdarske tehnike sorazmerno majhna. To se pravi z drugimi besedami: čeprav vlagamo v gozdno proizvodnjo dodatne kapitale, po načrtu vodimo povsem pravilno in urejeno gospodarstvo z ustrežajočimi vrstami, čistimo in gojimo gozd intenzivno in uvajamo stroje, spravila, prometna sredstva itd., vendar ne moremo dvigniti donosnosti gozda niti približno tako, kakor je mogoče v moderni agrarni proizvodnji in živinoreji dvigniti s pravilno nego, umetnim gnojenjem, selekcioniranjem, s hlevskim krmiljenjem itd. poljske, travniške, živinorejske in druge donose. To velja posebno za veleposestva, kjer je mogoče dvigniti donose na 2—3 kratno višino, tako da se vloženi kapitali čim više obrestujejo. V gozdarstvu pa ne poznamo podobnih možnosti. Gozd raste večinoma na tleh, ki za druge kulture niso sposobna. Povečanju proizvodne sposobnosti v gozdu so postavljene ozke meje, saj na pr. gnojenje gozdnih tal v današnjih razmerah pač še ne prihaja v poštev. Racionalizacija samega izkoriščanja gozda in postavljanje modernih žag in lesnih industrij v ugodne gozdne in prometne prilike sicer v tem oziru ugodno vpliva, vendar pa vse to ni vedno lahko izvedljivo.

Proizvajalna sila človeškega dela tedaj vsaj za enkrat ne more odločilno poseči v gozdno proizvodnjo ter je prav ta njen majhen vpliv na donosnost gozda drugi poglavitni vzrok, da je gozdno obrestovanje tako nizko.

Gozd torej sam začrta svoji rentabilnosti mejo s približno 3 odst.! Iz tega dejstva lahko povzamemo važen sklep, ki nam bo v marsičem pojasnil gozdno proizvodnjo, namreč, da gozd po svojih naravnih lastnostih ne prenese čistega rentabilnostnega gospodarstva. Obrestovanje z več kakor 3 odst. se nikakor ne sklada z njegovimi sposobnostmi priraščanja in obstajanja. Podjetniško in dobičkarsko gospodarstvo v gozdu

se ne sklada s pravilnim gozdnim gospodarstvom; tam pa, kjer se izvaja, privede do pustošenja gozdov in propadanja gozdarstva z ostalimi usodnimi posledicami za vso okolico.

O pravilnosti takega gledanja nas uči že zgodovina. Posestniki velikih gozdnih posestev so bili preje večinoma fevdalni plemenitaši, ki so bili po vsem svojem mišljenju konservativni. Prav tako je bilo njihovo gospodarjenje z gozdom. Imeli so polne gozdove starih in visokovrednih sestojev, ki so z njimi gospodarili po trajnostnih principih. Za obrestovanje gozdne glavnice se niso brigali. Novejši čas pa je prisilil mnogo teh posestnikov kakor tudi lastnike novo nastalih individualnih gozdnih veleposestev, da so se pričeli vpraševati, po koliko se jim obrestuje glavnica. Poizkusili so z raznimi načini izvajati rentabilnostno misel v svojem gospodarstvu, dvigniti obrestovanje s sekanjem gozdov na velikih površinah in z znižanjem starosti gozdov (mlajši gozdovi — večji prirastek), kar je vse le privedlo do zmanjšanja zaloga lesa v gozdu in do opustošenja sestojev. Višek takega „gospodarjenja“ so ustvarile razne kapitalistične družbe, ki so naravnost devastirale gozdove in za seboj puščale goličave, a „gozdne“ obrestne mere vendar za stalno niso mogle dvigniti. Poizkusi, da bi se v gozdno gospodarstvo uvedlo visoko obrestovanje po bančnih vzorih, so se morali izjaloviti in razbiti ob naravnih in družabnih ovirah, ki jih stavlja sam gozd in nizka tehnika njegovega gospodarstva. Res pa je, da so ob takih poizkusih propadli in še propadajo veliki in lepi gozdovi.

II.

Kakšen pomen imajo naši zaključki za kmečko gozdarstvo?

Kmečko gozdarstvo je važna panoga celotnega kmečkega gospodarstva. O kmečkem gozdu se je včasih govorilo, da je „hranilnica“ in „živinorejska rezerva“ kmetstva. Zato je prav gotovo važno ugotoviti, kako je z obrestovanjem glavnice v tej „hranilnici“, in to tembolj, ker obsegajo pri nas kmečki gozdovi okrog 550.000 ha ali 75 odst. vseh naših gozdov.

Kakor vemo iz zgodovine, je nekdanj kmečki gozd (v kolikor ga je kmet sploh imel) služil v prvi vrsti lastnim potrebam kmečkega gospodarstva, dalje še fužinam, steklarnam in obrtnikom v bližini, na večje daljave kmet praviloma ni prodajal lesa. Najmanj pa ga je zanimalo to, ali ima morda preveč lesa v gozdu in ali se mu gozdna glavnica sploh obrestuje. Kadar je kmet potreboval les, je gozd „prebiral“, sicer pa mu ni posvečal mnogo pozornosti, prvič zato, ker je večini malih kmetij gozdarstvo le postranska (čeprav neobhodno potrebna) panoga kmečkega gospodarstva in drugič zato, ker kmet ni imel za gozdarstvo potrebnega znanja in tudi gozdna zakonodaja še ni bila urejena.

Toda sedaj se razmere spremenile. Svetovna vojna, kmečka zadolžitev in druge težave, ki so vse bolj pritiskale na kmečko življenje, so povzročile, da je kmet v želji po čim večjih dohodkih, začel razmišljati o tem, kako se obrestuje gozdna glavnica. Zani-

mivo je na pr., da še leta 1936. poročajo,¹⁾ da imajo gozdne kmetije na Pohorju prestarel les v sestojih, medtem ko se že leta 1938. bere²⁾ o propadanju teh gozdnih kmetij in o izsekavanju njih sestojev.

Krizi po svetovni vojni in po letu 1929. sta povzročili, da tako „rentabilnostno“ gospodarjenje nevarno posega v kmečki gozd in da ga že popolnoma razjeda. Kmet se danes prav jasno zaveda razlike med obrestovanjem gozdne glavnice in procenti, ki bi mu jih ista glavnica nesla v hranilnici. Zaveda pa se tudi, da so obresti za dolg neprimerno višje od gozdne rente. Zaradi tega skuša na vso moč iztisniti iz gozda čim večjo rento, čim večje obresti, pri

Gojenci gozdarske šole pogozdujejo močvirni travnik na Pohorju
(Foto: Sotošek)

čemer mu služi za mero bančna obrestna mera. Da to nujno vede do uničenja kmečkega gozda, je danes jasno tudi že širokim krogom.

Pokazali smo, da že normalni in urejeni gozd ne prenese rentabilnostnega gozdarstva v smislu visokega obrestovanja. Tem manj je mogoče tako gospodarstvo v kmečkem gozdu, ki je bil že od nekdaj neurejen, slab in redek in ki nima strokovne uprave in ne urejene zakonodaje. Če so podlegla velika posestva pri poizkusih, da se zviša obrestna mera, in so postali celo obsežni bosenski gozdovi žrtev tega stremljenja za čim večjim obrestovanjem, kaj bi potem ne podlegla naša mala in neodporna kmečka gozdna posestva!

Pripomniti moramo še to, da kmet v premnogih primerih, ko seka svoje sestoje, niti ne misli na načrtno povečanje obrestovanja gozdne glavnice, temveč mu je edini cilj, da za vsako ceno pride

¹⁾ Ing. Janko Urbas, Narodnogospodarski in socialni pomen pohorskih gozdov (Šumarski list 1936).

²⁾ Ing. Jože Miklavžič, Gospodarsko propadanje slovenskega kmetškega življa na Pohorju (Samouprava 1938).

do denarnih dohodkov, ki jih nujno potrebuje za svoje gospodarstvo. Tu torej ne moremo govoriti o nekem zavestnem ali načrtnem dviganju gozdne rente, najmanj seveda v smeri urejenega gozdnega gospodarjenja. Je pa ta težnja kljub temu spontani izraz prodiranja dobičkarske miselnosti v kmečko gozdarstvo (bodisi pod pritiskom gospodarskih razmer bodisi iz špekulativnih razlogov) ter kaže svoje plodove že danes: vsi namreč vemo, da je kmečki gozd zašel v silno težke razmere!

Rentabilnostno podjetniško gospodarjenje je torej najmanj prikladno za mali in šibki kmečki gozd. Gozd komaj prenaša v najboljšem primeru približno 2.5—3 odst. obrestovanje. Kmečko gozdarstvo, ki je le pomožna panoga naše malokmečke proizvodnje, naj brezpogojno računa s še manjšim obrestovanjem.

Moramo se dobro zavedati, da kmečki gozd sam nikakor ne more rešiti pasivnega kmečkega gospodarstva in pokriti kmečkih dolgov, pa najsi tiramo njegovo obrestovanje še tako visoko; prekoračenje naravnih in družabnih možnosti obrestovanja bomo drago plačali z devastiranim gozdom.

Zakon o lovu

Franc Žnidaršič (Ljubljana)

(Konec)

NADZORSTVO IN ZAŠČITA LOVA.

Nadzorstvo in zaščita lova kakor tudi delo za občno pospeševanje lovstva pripada banu, vrhovno nadzorstvo pa ministru za gozdove in rudnike (§ 38.). Neposredno izvrševanje zakona o lovu spada pod pristojnost občnih upravnih oblastev prve stopnje (čl. 19. in 23. zak. o notranji upravi), v kolikor niso za posamezne posle po zakonu stvarno pristojni bani. Pri izvrševanju nadzora lova morajo podpirati občna upravná oblastva prve stopnje zapriseženi lovski čuvaji, gozdarski uslužbenci, navedeni v § 136. zak. o gozdih ter organi javne varnosti (orožništvo, drž. policijski izvršilni uslužbenci, občinski stražniki).

Lovski čuvaji. Vsak zakupnik ali lastnik lovišča mora postaviti ono število usposobljenih lovskih čuvajev, ki mu ga določi občno upravno oblastvo prve stopnje (§§ 41. in 42.).

Za lovskega čuvaja sme biti postavljena samo oseba, ki ji je občno upravno oblastvo prve stopnje priznalo sposobnost za ta poklic, ki zoper njo ne obstoje izključevalni razlogi iz toč. 1.—8. § 28. in ki je duševno in telesno popolnoma zdrava (glej tudi min. pravilnik o lovskih čuvajih, Sl. l. 739/104 iz leta 1935., banova pravila o opravljanju izpita za lovskega čuvaja, Sl. l. 438/57 iz leta 1936.).

Predpisi o dolžnostih in pravicah, ki jih ima lovski čuvaj pri vršenju svoje službe, so vsebovani v §§ 43.—50. zakona o lovu in v čl. 9. in sledečih min. pravilnika o lovskih čuvajih.

Zlasti ima zapriseženi lovski čuvaj te pravice: Uživa zaščito javnih organov po § 78. zakona o notranji upravi; na podlagi legitimacije o opravljeni prisegi, ki služi obenem kot dovoljenje za posest in nošenje orožja, sme nositi v čl. 11. min. pravilnika o lovskih čuvajih naštetu orožje; v zapriseženem lovišču sme loviti nezaščiteni divjačino brez lovske karte (§ 45.); pri izvrševanju čuvajske službe ima pravico zahtevati od vsake osebe, ki jo zaloti na lovu, na vpogled lovsko karto; od oseb, ki prodajajo ali nosijo divjačino, sme zahtevati na vpogled potrdilo o izvoru divjačine; te osebe sme tudi legitimirati; osebam, ki se ne morejo pravilno legitimirati ali ki nimajo veljavne lovske karte, sme odvzeti lovsko karto, lovsko orožje s priborom in morebiti uplenjeno divjačino; prijeti sme osebo, ki jo zasači pri kaznivem dejanju, pa mu zalotena oseba zataji svoje ime, ali mu grozi ali pa se mu upre s silo.

Njegove dolžnosti pa so: Pri opravljanju svoje dolžnosti se mora strogo ravnati po prisegi in po zakonitih predpisih; pokoravati se mora odredbam svojega gospodarja, če so v skladu z zakonom; v službi mora nositi puško, legitimacijo o opravljeni prisegi in predpisani znak; meje lovišča, za katero je zaprisežen, mora dobro poznati; dolžan je v svojem lovišču ščititi in vzgajati zaščiteni divjačino, a nezaščiteni zatirati; o osebah, ki jih zaloti pri kaznivem dejanju po zakonu o lovu, mora napraviti prijavo in jo vročiti najkasneje v 48 urah občini ali krajevnemu policijskemu oblastvu ali orožniški postaji.

Omeniti je še, da lovski čuvaj ne sme biti zakupnik ali podzakupnik v lovišču, za katerega je postavljen za čuvaja.

Ako zapriseženi lovski čuvaj poda prijavo kaznivega dejanja po zakonu o lovu pri občini, mora občina sprejeto prijavo z morebitnim odvzetim orožjem in lovskim priborom vred najkasneje v treh dneh od dne prejema izročiti pristojnemu občnemu upravnemu oblastvu prve stopnje (čl. 24. min. pravilnika o lovskih čuvajih).

Glede povračila škode po lovu in škode po divjačini glej „Samoupravo“ iz leta 1938., števil. 6/7. in števil. 8. ter „Lovec“ iz leta 1938., str. 306—318.

POSPESEVANJE LOVSTVA.

Lov je uvaževanja vredna panoga narodnega gospodarstva. Od lova imajo poleg lovskih upravičencev koristi obrt, trgovina in industrija. Za uporabljanje, oskrbovanje in čuvanje lova je potrebno osebje, ki ima od lovstva stalen zaslužek. Tudi država in samoupravna telesa imajo koristi od lova, kakor: takse na zakupne pogodbe in na lovske karte, banovinske davščine na lovišča, dohodek od lovskih zakupnin itd. Zato posvečajo javna oblastva lovstvu primerno pažnjo.

Zakon o lovu nalaga oblastvom, da nadzirajo lovske upravičence, da umno goje in umno ukoriščajo svoja lovišča. Oblastva morajo po svoji službeni dolžnosti ali na vzpodbudo interesentov

skrbeti ne samo za pravilno izvrševanje zakona o lovu, ampak tudi za to, da se lovstvo čim bolj dvigne in razvije. To nalogo pa morejo uspešno izpolnjevati: 1. ako imajo jasen pregled o stanju in razvoju lovstva; 2. ako jih pri izvrševanju zakona in pri pospeševanju lovstva podpirajo posamezniki in ustanove, ki so zainteresirane na razvoju lovstva in 3. ako imajo potrebna sredstva na razpolago.

Statistika. Lovna statistika daje sliko o gospodarski vrednosti lova kakor tudi smernice za lovsko gospodarsko politiko in potrebne odredbe javnopravnega značaja. Da imajo državna oblastva jasen pregled o stanju in razvoju lovstva, zberejo in pripravijo vsako leto vse vrste lovnih statističnih podatkov (glej §§ 7. in sled. ministrskega pravilnika o ureditvi in veditvi lovskega katastra in lovne statistike, Sl. l. št. 674/97 iz leta 1935.). Občna upravna oblastva morajo po odredbi § 16. za ozemlje svojih okrajev stalno voditi kataster vseh lovišč (lovski kataster), ki mora biti vedno v skladu z dejanskim stanjem. Vpogled v kataster je vsakemu dovoljen.

Pri zbiranju podatkov za statistiko in lovski kataster podpirajo oblastva občine, lovski upravičenci in lovska društva. Po predpisih § 82. z. o l. in § ministrskega pravilnika o ureditvi in veditvi lovskega katastra in lovne statistike morajo lovski upravičenci vsako leto sestaviti na predpisanih obrazcih podatke o ubiti in ujeti divjačini, o svojem lovskem osebjem in o nagradah, ki so jih izplačali za uničenje škodljive divjačine. Te podatke morajo poslati vsako leto do konca februarja pristojni občini. Občina pošlje en izvod teh podatkov državnemu statističnemu uradu, drugega pa okrajnemu načelnstvu.

Lovska društva. Gojenju divjačine in pospeševanju lovstva, strokovni izobrazbi in organiziranju lovecev, kakor tudi čim boljšemu in vestnejšemu izvrševanju zakona in predpisov o lovu služijo lovska društva (§ 76.). Lovska društva, ki zasledujejo omejene smotre, morajo pripadati banovinski zvezi lovskih društev. Za območje vsake banovine sme biti samo ena zveza lovskih društev. Vse banovinske zveze lovskih društev morajo biti včlanjene v Osrednji zvezi lovskih društev, ki ima svoj sedež v Beogradu.

Banovinskim zvezam lovskih društev in Osrednji zvezi nalaga zakon dolžnost, da upravnim in sodnim oblastvom na njih zahtevo podajajo strokovne izjave. Zakon pa jih tudi pooblašča, da podajajo predloge glede pospeševanja lovnega gospodarstva in celotnega lovstva (§ 77.). Občna upravna oblastva pa so celo dolžna zaslišati banovinsko zvezo lovskih društev v nekaterih, v zakonu navedenih primerih (na pr. glede razdelitve, komasacije, arondacije lovišč; glede priključitve polenkav; glede razveljavljenja zakupne pogodbe po § 12.; glede postavljanja predsednika in namestnika o. r. itd.).

Lovski sklad. Zakon ustanavlja v vsaki banovini lovski sklad, ki naj služi banovini za pospeševanje lovstva. Za povzdigo

in napredek lovstva v vsej kraljevini pa je ustanovljen osrednji lovski sklad pri ministrstvu za gozdove in rudnike.

Banovinski lovski sklad upravlja ban.

V lovski sklad se stekajo denarni prispevki, navedeni v § 83. z. o l. (na pr.: 10 din pri izdaji letnih lovskih kart in 150 din pri izdaji mesečnih lovskih kart; 3 odstotna taksa, plačana ob priliki dražbe lovišč; polovica denarnih kazni, izrečenih po zakonu o lovu).

Denarna sredstva iz banovinskega lovskega sklada se smejo uporabljati samo za namene, ki so navedeni v § 84., kakor na pr.: za pospeševanje lovstva, lovsko literaturo, uničevanje škodljive divjačine, preprečevanje kužnih bolezni divjačine itd.).

Podrobni predpisi o banovinskem lovskem skladu so vsebovani v X. poglavju lovske uredbe. Za osrednji lovski sklad je minister za gozdove in rudnike predpisal poseben pravilnik, ki je objavljen v Službenem listu dravske banovine šte. 524/80 iz leta 1935.

KAZENSKE ODREDBE.

Za kršitev zakona o lovu so zagrožene sledeče vrste kazni (§§ 85. do 90.): 1. denarna kazen ali zaporna kazen; 2. denarna kazen in zaporna kazen.

Pri denarni kazni se lahko, razen če se izda razsodba po § 90., izreče še nadomestna zaporna kazen, ki se izvrši ob neizterljivosti denarne kazni.

Te kazni se izrekajo po vrsti in težkosti kaznivega dejanja.

Razen zgoraj navedenih (glavnih) kazni, se more zaradi določenih kaznivih dejanj krivec obsoditi še na naslednje (stranske) kazni, ki se izrekajo dodatno k glavni kazni: a) na izgubo ujete divjačine (§ 90., toč. 1.); b) na zasego lovskega orožja in pribora, s katerim je bilo dejanje storjeno (§ 90., toč. 2.); c) na odvzem lovske karte (§ 90., toč. 3.); č) na odškodnino za ujeto in ubito divjačino v primeru § 92. Cenik o odškodnini za živo divjačino je predpisan v čl. 60. lovske uredbe.

V primeru, da je krivec izvrševal lov brez lovske karte, je kazniv še po taksnem zakonu (tarif. post. 101/a) in po banovinskem pravilniku za banovinske davščine zaradi prikratbe banovinske davščine na lovsko karto.

O vseh po zakonu o lovu kaznivih dejanjih (prekrških) preiskujejo in sodijo kot stvarno pristojna oblastva na prvi stopnji občna upravna oblastva prve stopnje (okrajna načelstva, mestna poglavarstva). Krajevno pristojno je redno ono občno upravno oblastvo prve stopnje, na čigar območju je kaznivo dejanje storjeno. Če je bilo kaznivo dejanje zagrešeno na območju več oblastev, pa je pristojno tudi občno upravno oblastvo prve stopnje, ki mu je bilo dejanje najprej prijavljeno.

Krivolovstvo (lovsko tatvino) kaznujejo redna kazenska sodišča po § 314. k. z. (§ 91. z. o l. in § 85., toč. 5. finanč. zakona za leto 1938/39.).

Jelkova lubna uš v gozdovih na Pohorju

Martin Potočnik (Dravograd)

Že v lanskem letu so v dnevnikih izšla poročila o nevarni gozdni škodljivki jelkovi lubni uši¹⁾ (*Chermes piceae* Rtzb. in Dreyfusia Nüsslini C. B.), katere poškodbe prebivalstvo v splošnem imenuje jelkovo kugo.*²⁾

Ta škodljivec se sporadično pojavlja že več let v pohorskih gozdovih, vendar postajajo napadi zadnji čas vedno hujši. Posebno močno se je v preteklem letu ta ušica pojavila v niže ležečih gozdovih na Lehnu in Rdečem bregu. Mnogo mladega drevja, ki ga je napadel ta škodljivec, se je v dobi najlepše rasti posušilo.

Jelkova lubna uš je majhna, s prošlim očesom komaj vidna živalca, ki živi v naselbinah ali kupčkih po deblu napadenega drevja. Dorasla uš je rumenorjave barve, gladka, skoraj prozorna, brez kril in ima tri pare nog, dve tipalnici, dvoje pikčastih oči in dva majhna tanka sesalca, s katerima se zavrti v ličnati del lubja in srka iz njega hrano. Vznemirjene ušice se zelo hitro premikajo po lubju. Naselbine se pojavijo spočetka najraje ob majhnih razpokah-porah debel z gladkim lubjem, kjer najlaže pridejo do prevodnih cevčic. Poleg že razvitih uši je najti po deblu še mnogo nekoliko manjših, prozornih, jajčecem podobnih tvorbo, ki verjetno predstavljajo vmesno stopnjo v razvoju živalic. Vsaka naselbina je pokrita z nitkasto, azbestu podobno snežnobelo prevleko. Ta iz voščenih niti sestavljena odeja varuje živalce pred mokroto in sovražniki in se, kot sem poizkusil, topi v alkoholu. Ako te kupčke zmaslimo z roko, ostane na njej rjavordec madež.

Ušica verjetno prezimi v obliki jajčec, iz katerih se v rani pomladi (letos v prvi polovici maja) razvijejo nekrilate ušice, ki brez oploditve zaražajo potomstvo. Le tako si moremo razložiti silno hitro razmnoževanje čez poletje. Napadeno deblo postane v razmeroma kratkem času belopikčasto od krošnje do tal.

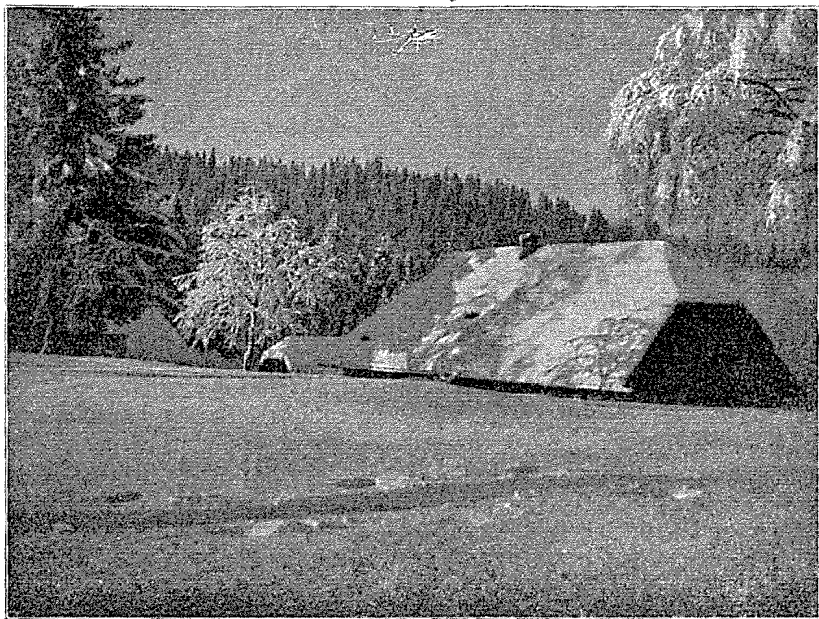
¹⁾ Nüsslin deli jelkovo lubno uš (*Chermes piceae*) v dve zelo sorodni vrsti: jelkovo vejno lubno uš (*Dreyfusia Nüsslini* C. B.) in jelkovo debelno lubno uš (*Dreyfusia piceae* Rtzb.). — Uredništvo.

* Sušenje jelk so preje pripisovali raznim lubadarjem. Ker pa se je odmiranje jelkovja vedno bolj širilo, je lani meseca avgusta povabila Mestna hranilnica v Mariboru ing. S. Sotoška, da si ogleda bolne jelkove sestoje na njenem posestvu na Rdečem bregu. Ing. S. Sotošek je podal mnenje, da povzroča propadanje jelkovja najverjetneje nevarno širjenje jelkovih lubnih uši in je boleznini dal ime „jelkova kuga“; ob tej priliki je tudi predlagal, naj se pošljejo bolni primerki zaradi gotovosti v pretres znanstvenim zavodom in se obenem naj naprosi gozdarski odsek banske uprave za primerne ukrepe na vseh prizadetih posestvih.

²⁾ Ing. agr. Lojze Prezelj, fitopatolog, je na poslanih vejicah z makro- in mikroskopsko preiskavo ugotovil „da je povzročiteljica bolezni na poslanem materialu nedvomno jelkova uš: *Dreyfusia* sp.“ Kakor smo zvedeli, je isto ugotovil Zavod za gozdne poizkuse na gozdarski fakulteti v Zagrebu. Gozdarski odsek banske uprave je poslal v okužene predele višjega gozdarskega svetnika ing. Janka Urbasa, ki je o škodljivcu podal poročilo banski upravi. — Uredništvo.

Škodljivec napada mlado, gladkolubno jelkovo drevje, ki meri v prsni višini 15 do 25 cm in vsaj deloma raste v sklopu. Posebno mu ugajajo nižje, vlažnejše in toplejše lege. Zunanji znaki, po katerih se spozna, da je drevje ali sestoj napadla ta ušica so sledeči:

Najprej se pojavi po vsem deblu polno majhnih, snežinkam podobnih kosmičev, ki so spočetka bolj medlobeli, sčasoma pa postajajo vse bolj živobeli in večji. Proti jeseni, ko uši poginejo, dež izpere te prevleke po deblu v obliki majhnih celuloznih kosmičev.

Gozdnato pobočje severnega Pohorja (Kliš: Podravska tiskarna, Maribor)

Zdravo, sivozelenkasto lubje izgubi po napadu svojo naravno barvo, postane zamazanostivo in mozoljčasto. Uši verjetno izločajo jedke sokove, ki se izcejajo v nastale ranice in povzročajo mozoljčke. Močno napadena drevesa sčasoma začno izločati smolo; prav tako porjave iglice in odpadajo. Drevo se v kratkem času popolnoma posuši. Ličnati del skorje kakor tudi les napadenih dreves je ves čas zdrav in normalne barve. Tudi lubje se z lahkoto loči od lesa.

Uši škodujejo, kakor že omenjeno, s tem, da sesajo iz ličnatega dela skorje organske hranilne snovi — asimilate, ki so potrebne za rast debla in korenin. Te sokove potrebujejo uši za svoje življenje; ker jih je na deblu silno veliko, drevo tako sčasoma izstradajo. Ko opazimo, da se drevo suši, so škodljivci že opravili svoje delo.

Ta ušica predstavlja izredno resno nevarnost za jelkove gozdove, zlasti prebiralno izkoriščane, ker srednje debela drevesa docela uniči. Poudariti moramo, da so jelkovi gozdovi silno važni za manjše gozdne posestnike; ti gozdovi se nanreč redno podmlajujejo.

jejo in zaraščajo. Jelka raste v mladosti bolj počasi in šele v dobi 30—40 let pospeši svojo rast v višino in debelino in prav v tej dobi jo debelna uš najraje napade.

Zaprosili smo kmetijsko poizkusno in kontrolno postajo v Ljubljani, da nam svetuje, kako bi bilo uničevati tega škodljivca; poslala nam je sledeče nasvete:

1. Posamezna napadena drevesa v gozdu se naj posekajo in olupljena skorja z ušmi vred sežge. 2. V zgodnji pomladi se naj napadena drevesa premažejo ali poškropijo s 6 odst. raztopino kakšnega navadnega drevesnega karbolineja ali pa dvakrat v letu meseca maja z mešanico 2 odst. mazavega mila in 3 odst. tobačnega izvlečka.

Zdi se, da je biološko pokončavanje tega škodljivca težko, ker so živalce majhne in so zavarovane z belo odejo. Opazil sem le tu in tam kakšno ličinko neznanih žuželk, ki se je le s težavo premikala od kupčka do kupčka. Pri opazovanju doma pa sem dognal, da more ena taka ličinka v razmeroma kratkem času uničiti mnogo uši.

Ker je ta škodljivec pri nas še nov, bo potrebno natančno raziskati njegove individualne biološke posebnosti kakor tudi proučiti primerna cenena sredstva za zatiranje.³⁾

³⁾ Avtorjeva opazovanja te nevarne bolezni so zelo natančna, zanimiva in originalna, zlasti še, ker so bila izvršena popolnoma samostojno, ter v veliki meri dopolnjujejo dosedanja v literaturi zabeležena dognanja. Življenje lubnih uši (Chermesinae) je namreč zelo komplicirano in njihov heterogenetski razvoj v zvezi z življenjem na vmesnem drevju še ni dokončno raziskan. Jelkova lubna uš se razvija na smrekah in jelkah ter dela na slednjih veliko škodo. Precej natančen opis dobimo v knjigi: Hess—Beck, Forstschutz (5. Auflage, I. Band, Neudamm 1927, str. 534—539) v sestavku Schutz gegen Tiere (Max Dinger), kjer med drugim beremo:

„Uš prezimi kot ličinka v lubju jelkovih vej in leže zgodaj spomladi do 150 rdečkastorjavih jajčec, iz katerih se izležejo zimske in poletne uši. Zimske se razidejo po lubju vej in debela, kjer prezimijo in se drugo leto množijo na isti način dalje. Rdečkaste poletne uši gredo na spodnjo stran novih iglic. En del uši se razvije v ličinke — samice, ki so pokrite z volnato snovjo in ležejo jajčeca, iz katerih se izležejo zopet zimske uši. Drugi del se razvije v temnordeče nimfe, ki so voskasto polstene; iz njih nastanejo krilate uši, ki odletijo na smreke in ležejo na njihove dvoletne iglice po 7 do 12 jajčec. Iz teh jajčec izlegle uši niso sposobne nadaljnjega razmnoževanja in zato ne povzročajo na smrekah šišek kakor nekatere druge lubne uši.

Poletne uši sesajo sok iz iglic, ki se zaradi tega skrivijo in zvijejo. Če je uši dosti, ne dosežajo poganki svojih naravnih dolžin, iglice porjavijo in mlajša drevesca se od tega posušijo. Odmiranje dreves pospešijo še uši, ki se razidejo po lubju debela in vej in ga prekrijejo z nekako modrikastobelo pikčasto volnato kopreno.

V drevesnicah je treba škropiti bolne sadike z mešanico milne raztopine in lobačnega izvlečka. Pri starejših drevesih je zatiranje mnogo težje. Okužena drevesa je treba pravočasno posekati in uši zmečkati s trdo metlo ali pa lubje sežgati. Kdor pa hoče zatirati uši na stoječem drevju, naj premaže skorjo z zmesjo milne raztopine in tobačnega izvlečka, z bolj gosto milno raztopino, z mešanico petroleja in vode v razmerju 1:3, z emulzijo petroleja in mila, z lizolno raztopino ali pa z Nesslerjevo tinkturo.“

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

18. Debeline desk.

Prosim, sporočite mi, katere debeline so predpisane v lesni trgovini in industriji za deske. Tako na pr. žagamo deske na 13, 20, 25, 30 in 50 mm, pri računanju kubature pa računamo s 12, 18, 24, 28 in 48 mm. Iz tega je razvidno, da gre pri vsaki deski debelina enega ali dveh milimetrov v izgubo.

V. S., Klopni vrh

19. Gozdne mravlje.

V praksi imam priložnost opazovati, kako zelo koristne so v gozdu navadne mravlje; tako sem se tudi učil v gozdarski šoli. Dosti pa je ljudi, ki tega ne vedo ali pa nočejo vedeti; zato razgrebajo po gozdih mravljišča in pobirajo mravljinje bubice (neka-teri imenujejo te bubice tudi jajčeca). Slišal sem, da je to kaznivo. Zato se obračam na dopisno gozdarsko posvetovalnico in Vas prošim, da mi sporočite, ali obstoje zakoniti predpisi, po katerih bi mogli biti kaznovani nabiralci in kupci teh bubic.

S., Pohorje

ODGOVORI

15. Kaljenje semen.

Vzrok, da ni gabrovo seme vzkalilo, leži v njegovi naravi in njegovih notranjih lastnostih. Posejane gredice pustite pri miru in jih varujte pred mišmi in pticami, da ne poberejo semen. Drugo pomlad bodo vsa dobra semena vzkalila.

Razne vrste semenja namreč kalijo v različnem času po setvi, na pr. borovo seme vzkali po dveh do štirih tednih, gabrovo pa, če je posejano spomladi, preleži leto dni in šele potem vzkali.

Stanko Sotošek

16. Varstvo gozdov pred smrekovimi lubadarji.

Za zatiranje smrekovih lubadarjev je letos že zelo pozno, ker so se že gotovo razmnožili, kolikor jim je bilo v danih razmerah za letos mogoče. Načeta drevesa posekajte čimprej, nastavite nekaj vab in delajte po navodilih, ki smo jih Vam poslali. O življenju, škodljivosti in zatiranju lubadarjev pa bomo govorili natančneje prihodnje leto v posebnem članku, kar bo v korist tudi drugim gozdnim posestnikom.

Uredništvo

17. Trajnost lesa.

Stebre obdajte v zemlji z drobnimi kamenjem, remeljne pa pre-mažite z vročim karbolinejem. Remeljni se naj ne dotikajo tal, ker sicer začno gniti od spodaj. Če pa mora plot segati tik do tal, položite na tla in prislonite ob notranjo stran primerne deske, ki jih lahko po potrebi vsak čas zamenjate.

Stanko Sotošek

Zakoniti predpisi in okrožnice

Opozorilo izvoznikom orehovih hlodov.

V dnevnem tisku je bilo sporočeno, da bo za izvoz v klirinške države prosta kvota 500 vagonov orehovih furnirskih hlodov in da bo direkcija za zunanjo trgovino to kvoto razdelila na posamezne tvrdke.

Zainteresirane tvrdke opozarjamo, da je svet za zunanjo trgovino sklenil 4. julija t. l., da se ta kvota ne bo razdelila, dokler ne izidejo zakoniti predpisi, ki bodo urejali sečnjo orehovega drevja. Pa tudi, če pride do razdelitve te kvote, ne bo kvota razdeljena naenkrat in tudi ne v eni izvozni sezoni. V kvoti bo obsežena na osnovi točnih ugotovitev le stara, v prejšnjih sečnjah za izvoz pripravljena zaloga, ki doslej ni mogla biti izvožena. Nikakor pa ne bo dovoljen izvoz hlodov iz nove sečnje.

Spremembe carinskih tarif za industrijska in zdravilna zelišča.

Ministrski svet je sklenil predlagati spremembe in dopolnila carinskih tarif za industrijska in zdravilna zelišča. Po tem predlogu se bo plačevalo za zelišča, njihove dele in plodove, ki se rabijo za industrijo, obrt in zdravila en zlat dinar za 100 kg, za listavce čez 30 cm srednjega premera, vrbove, brezove, lipove in topolove liste 0,25 zlatih dinarjev in za druge listavce 0,60 zlatih dinarjev za 100 kg.

Spremembe zveznih tarif.

Od 1. julija t. l. so bile zvišane razne zvezne tarife, in sicer: jugoslovansko—češkomoravska in slovaška, jugoslovansko—nemška, jugoslovansko—romunska in jugoslovansko—italijanska.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1940.)

Navodilo o uporabi čl. 11. pravilnika o izvrševanju uredbe o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev in nameščencev (204/39).

Cin gozdarske šole v Sarajevu, dovršene od leta 1909. do leta 1922. (207/39).

Spremembe in dopolnitve tarife skupnega davka na poslovni promet (214/40).

Navodila Narodne banke pooblaščenim denarnim zavodom v zvezi s prometom z devizami in valutami (222/41).

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe iz leta 1938. o ustanovitvi poslovnih rezerv in rezervnih skladov pri zavarovalnih podjetjih, ustanovah socialnega zavarovanja, denarnih zavodih in združenih organizacijah kakor tudi o delnem nalaganju teh rezerv in rezervnih skladov v državne vrednostne papirje (228/42).

Razglas bana dravske banovine o razdelitvi Save od izliva Trboveljskega potoka navzdol s stranskimi vodami na ribarske okraje (239/43).

Uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe iz l. 1932. o trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornicah (243/44).

Vrečice iz papirja in papirne preje so priznane kot zavoji (258/46).

Banova odločba, s katero se razširja nova ureditev delovnega razmerja stavbenega delavstva na vse območje dravske banovine (261/46).

Razpis dopolnilnih volitev svetnikov Kmetijske zbornice dravske banovine in njihovih namestnikov (273/48).

Pravilnik o dopolnitvi pravilnika o postopku ob izdajanju dovolil za pregled in žigosanje meril in merilnih priprav (285/51).

Navodila za uporabo uredbe o 1 %nem prispevku za narodni invalidski sklad (286/51).

Uredba o direkciji za zunanjo trgovino (315/55).

Dopisi

PROPADANJE KMEČKIH POSESTEV IN GOZDOV.

Danes, ko je cena za les na trgu precej visoka, se kmečki gozdovi mnogo preveč izsekavajo, tako da čez nekaj let ne bo v prav nobenem gozdu dobili primerne lesa, niti ne za nujno domačo porabo.

Poznam več gozdnih posestnikov v svojem domačem okolju, ki so les posekali že pred 15 leti, goličav pa niso prav nič pogozdili. Te poseke nudijo danes zelo žalostno sliko. Zemljišče je poraščeno z gozdnim plevelom, robido, trujem, leskovino in podobnim ničvrednim rastlinjem. Lahko trdim, da je na teh golih posekah na 1 ha komaj 300 dreves prsne mere 20 cm; lo so drevesa, ki so preostala po goli sečnji.

Brez dvoma je velika izguba že za same gozdne posestnike pa tudi za lesni trg, ko gozdove samo sekajo, ne sadijo in ne sejejo pa prav nič. Le malokje je danes videti, da bi bilo gozdu vrnjeno, kar mu je bilo pred leti odvzeto.

Zato bi bilo nujno potrebno, da oblast poskrbi, da dobi vsaka občina gozdarja, ki bo nadziral sečnje, podmlajevalna dela, čiščenje in redčenje ter skrbel, da bo imela vsaka občina lastno gozdno drevnino. Ti gozdarji bi naj bili pod nadzorstvom okrajnih nadgozdarjev.

Odkar imamo v Mariboru gozdarstvo šolo, je na uporabo tudi dovolj strokovnih moči s predpisano izobrazbo. Treba je le, da se oblast čimprej zavzame za to, da se po občinah namestijo gozdarji. Če do tega ne bo prišlo, grozi slej ko prej našim gozdovom nepopravljiva škoda.

Venčeslav Benkovič.

PUSTOŠENJE GOZDOV V MARI-BORSKI OKOLICI.

V zadnjih 15 letih, posebno pa v času, odkar rastejo v Mariboru in okolici tekstilne tovarne kot gobe po dežju, so se tudi Pekre izredno hitro širile. Nastala so cela naselja zunaj stare vasi, zlasti ob pohorskih in podpohorskih gozdovih.

Če se postavi človek na primerno razgledno točko, se mora začuditi pisani sliki novih hiš, hišic in barak, ki so si jih v kratkem času ustva-

rile in pozidale pridne roke predvsem tekstilnih pa tudi drugih delavcev, med katerimi je nekaj tudi takih, ki nikakor niso mogli dobiti stanovanja in so končno segli po samopomoči.

To vse bi bilo v redu, ko ne bi ti novi naseljenci ogrožali naših gozdov. Večina njih namreč misli, da ima tudi do gozda s tem, ko stane ob njem, popolno pravico. Saj je gozd nezaščiten javna last; v njem si vsakdo lasti pravice do vseh gozdnih sadežev in vseh vrst lesa, najsi bo suh ali svež, te ali one starosti ali debelosti. Občina ima menda svojega gozdnega čuvaja z mesečno plačo, ki ga pa v gozdu nikdo nikoli ne vidi, ker si baje ne upa v gozd, da bi ne bil tepen. Iz tega se vidi, kako nasilni so ti samovoljni izkoriščevalci kmetijskih gozdov. Neki tak nov hišni posestnik mi je na mojo pritožbo zaradi kraje lesa dobesedno rekel: „Hišo sem si ob gozdu postavil zato, da mi ne bo treba drv kupovati.“

Gozd ob teh naseljih nudi strašno sliko: mesto lepih dreves pozdravljajo gospodarja le parobki (štori) vseh premerov in višin.

Ko sem se nekoč na merodajnem mestu glede tega priložil, sem dobil odgovor: „Pazite na svoj gozd! Če jaz hočem, da mi nikdo ne ukrade denarja, moram sam paziti nanj.“

Zato apeliram na tem mestu na pristojne oblasti, naj vendar nekaj ukrenejo v zaščito naših gozdov, saj je gozd vendar ena najvažnejših državnih gospodarskih panog.

Peter Zorko.

LJUBLJANSKI VELESEJEM.

Ker je vprašanje jesenske prireditve ljubljanskega velesejma zadovoljivo rešeno, se bo vršil velesejem od 31. avgusta do 9. septembra, na kar opozarjamo javnost in zlasti pri-glašene razstavljalce pomladanskega velesejma, ki je moral biti odložen.

Ljubljanski velesejem.

OBROČKANA PTICA.

Obroček, o katerem smo poročali na str. 15. t. l., je poslal ravnatelj ing. Z. Ziemfeld takoj po sprejemu Ornitološkemu zavodu v Ljubljani.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej na str. 18. in 45.)

črni borov ličar — črni borov likar, Schwarzer Kiefernbastkäfer, Hylesinus (Hylastes) ater Payk.

črni borov strženar = veliki borov strženar,

črni jesenov ličar = veliki jesenov ličar,

črni smrekov ličar — črni smrekov likar, Schwarzer Fichtenbastkäfer, Hylesinus (Hylastes) cunicularius Er.

čvanajsterozobi borov lubadar = veliki borov lubadar,

dvozobi borov lubadar — dvozubi borov pisar, Zweizähliger Kiefernborckenkäfer, Ips (Pityogenes) bidentatus Hbst.

gabrov belinar — gabrov bjelikar, Hainbuchensplintkäfer, Eccoptogaster carpini Rtzb.

hrastov belinar — hrastov bjelikar, Eichensplintkäfer, Eccoptogaster intricatus Rtzb.

knaver = veliki smrekov lubadar,

kosmati smrekov lubadar — dlakavi smrekov pisar, Zottiger Fichtenborckenkäfer, Dryocoetes autographus Rtzb.

mali borov strženar — mali borov srčkar, Kleiner Waldgärtner, Hylesinus (Myelophylus) minor. Htg.

mali brestov belinar — mali brijestov bjelikar, Kleiner Ulmensplintkäfer, Eccoptogaster multistriatus Mrsh.

mali jelkov lubadar — mali grbičasti jelov pisar, Kleiner Tannenborckenkäfer, Cryphalus piceae Rtzb.

mali jesenov ličar — mali jasenov likar, Kleiner Eschenbastkäfer, Hylesinus fraxini F.

molni borov ličar — mutni borov likar, Matschwarzer Kiefernbastkäfer,

osmerozobi smrekov lubadar = veliki smrekov lubadar,

ozki borov ličar — uski borov likar, Schmäler Kiefernbastkäfer, Hylesinus (Hylastes) angustatus Hbst.

ozki smrekov lubadar — uski smrekov pisar, Schmäler Fichtenborckenkäfer, Crypturgus pusillus Gyll.

pisani brestov ličar — šareni brijestov likar, Bunter Ulmenbastkäfer, Hylesinus (Pteleobius) vittatus F.

pisani jesenov ličar = mali jesenov ličar,

rjavi borov strženar = mali borov strženar,

rumeni smrekov ličar — žučkasti smrekov likar, Gelbbrauner Fichtenbastkäfer, Hylesinus (Hylurgops) palliatus Gyll.

srednji brestov belinar — srednji brijestov bjelikar, Mittlerer Ulmensplintkäfer, Eccoptogaster laevis Chap.

srednji smrekov lubadar — Ips aminus Eichh.

šesterozobi borov lubadar — rašljazubi borov pisar, Sechszähliger Kiefernborckenkäfer, Ips acuminatus Gyll.

šesterozobi smrekov lubadar = mali smrekov lubadar,

štirioki smrekov ličar — čelverooki smrekov likar, Doppeläugiger Fichtenborckenkäfer, Polygraphus polygraphus L.

tanke borov ličar — tanki borov likar, Dünner Kiefernbastkäfer, Hylesinus (Hylastes) attenuatus Er.

temnorjavi smrekov ličar — tamnosmedji smrekov likar, Dunkelbrauner Fichtenbastkäfer, Hylesinus (Hylurgops) glabratus Ztl., Hylastes decumanus Er.

veliki brestov belinar — veliki brijestov bjelikar, Grosser Ulmensplintkäfer, Eccoptogaster scolytus F. (Eccoptogaster Geoffroyi Goeze).

veliki borov lubadar — veliki borov pisar, borotoč, Zwölzfähliger Kiefernborckenkäfer, Ips sexdentatus Börn., Ips stenographus Dft.

veliki borov strženar — veliki borov srčkar, Grosser Waldgärtner, Hylesinus (Myelophylus) piniperda L.

veliki jesenov ličar — veliki jasenov likar, Grosser Eschenbastkäfer, Hylesinus crenatus F.

veliki macesnov lubadar — veliki arišev pisar, Grosser Lärchenborckenkäfer, Ips cembrae Heer.

veliki smrekov ličar — veliki smrekov likar, Riesenbastkäfer, Hylesinus (Dendroctonus) micans Kug.

veliki smrekov lubadar, knaver — osmerozubi smrekov pisar, Grosser achtzähliger Fichtenborckenkäfer, Buchdrucker, Ips typographus L.

Lesna trgovina

Izveleček iz cenika za zavarovanje valute pri izvozu blaga, ki je veljaven od 1. do 15. julija 1940.

(Po čl. 6. pravilnika o urejanju prometa z devizami in valutami)

Cena v dinarjih za m³: mehek žagan les (deske, letve, remeljni in trami) 900, mehek žagan les pod 3 m (deske, letve, remeljni in trami) 600, mehek tesan les (trami od 8/8 do 28/30) 550, mehek okrogel les do 25 cm srednjega premera (jamborniki, jadrniki, odrniki in hmeljski drogovi) 560, jelkovi in smrekovi hlodi nad 25 cm 450, žagana borovina 900, tesana borovina 700 (iz Slovenije 10 odst. cenejša), parjena obrobljena žagana bukovina 1100, parjeni ali neparjeni bukovni ševroni 130 mm x 133 mm, dolgi do 65 cm 600, neparjena žagana bukovina 800, bukovna metlišča 1—1.40 m 500, neobrobljena žagana bukovina 700, neobrobljena parjena žagana bukovina 900, žagana gabrovina, hrškovina in črešnjevina 630, okrogla gabrovina, hrškovina in črešnjevina 460, neparjene bukove doge 700, bukovni testoni 2.5 m 400, hrastovi testoni do 2.5 m 1260, hrastove pesti (boules) 1900, obrobljena žagana hrastovina 2500, neobrobljena žagana hrastovina 1900, merkantilna žagana hrastovina 1700, merkantilni hrastovi hlodi 1000, hrastovi hlodi 2100, slavonski hrastovi hlodi do 49 cm 2800, hrastovi hlodi nad 50 cm 3800, specialni hrastovi pragovi 1000, orehovi hlodi 3100, topolovi hlodi 680, topolovi hlodi pod 55 cm 120, vrbovi hlodi 250, celulozni les, dolg 1.05 cm in debel do 24 cm 280, orehovi furnirji 18.500, hrastovi furnirji 10.500, žagani bukovni furnirji 6.500, luščeni bukovni furnirji 1900, hrškovni, črešnjevni in jesenovni furnirji 12.500, vezane lesene plošče 3.700, bukovni frizi, široki do 7 cm 480, široki 7—12 cm 530 in široki čez 12 cm 750.

Cena v dinarjih za kos: hrastovi pragovi dolgi 100—155 cm 20, 156 do 165 cm 25, 166 do 185 cm 29, 186 do 225 cm 30, 226 do 235 cm 35, 236 do 245 cm 50 in 246 do 270 cm 70, brzojavni drogovi dolgi 7—9 m 230 in 9—11 m 260, bukovni pragovi, dolgi 1.8 do 2.40 m 38, bukovni pragovi, dolgi 2.40 do 2.70 m 48 in borovi pragovi 64.

Cena v dinarjih za 100 kg: okrogla polena pod 10 cm 15, cepljena bukovna polena 22, cepljena cerova polena 19, celulozni les 30, jamski les 30, borov jamski les 37, oglje 70, prašno oglje 40, hrastove doge 80, bukove doge 140, lubje 150, šiške 430, storži črnih borov 180, želod 120, surovi hrastovi frizi, široki čez 5 cm in dolgi čez 25 cm 170, rdečkasti in široki do 5 cm in dolgi pod 25 cm 120, hrastovi parketniki 350, žagan orehov in drugi plemeniti les 32.000.

Cene zdravilnih zelišč.

Osrednja zadruga za zdravilna, dišavna in hranilna zelišča v Novem Sadu je izdala okrožnico, v kateri priporoča, naj se nabiranje zelišč vrši po njenih navodilih, prodajajo pa se naj po sledečih cenah: bezgov cvet (Sambucus) s kratkimi peclji 6—8, brez pecljev 12—15; črna in bela lipa (cene bodo objavljene naknadno).

Cene zdravilnih zelišč pri izvozu v Nemčijo.

Nemški urad je določil za jugoslovanska zdravilna zelišča, računano v RM za 100 kg franko jugoslovansko-nemška meja, sledeče cene: črni lipov cvet 180 do 210, beli lipov cvet 125 do 135, malinovi listi 50, robidovi (kopinovi, ostrogovi) listi 50 in gozdni jagodni listi 65.

Lesni izvoz v Italijo dobro kaže.

Od 4. do 20. junija t. l. je bil v Rimu sestanek Jugoslovansko-italijanskega stalnega gospodarskega odbora. Na tem sestanku je bil skle-

njen na osnovi veljavne trgovinske in plačilne pogodbe nov gospodarski sporazum, ki je stopil v veljavo 1. julija t. l.

Za dobo od 1. julija 1940 do 30. junija 1941 je bila določena višina jugoslovanskega izvoza v Italijo na 800 milijonov lir. Največja izvozna kvota odpada na les, in sicer v vrednosti okoli 400 milijonov lir; nadaljnje dogovorjene kvote so še: 12,5 ton suhih gob, 8.000 ton oglja in 70 ton zdravilnih in drugih zelišč.

Sklenjen je bil tudi sporazum glede plačevanja, po katerem obstaja možnost, da bodo kupci prišli do plačila najdalje v 6 tednih.

Jugoslovansko-švicarska trgovska pogajanja.

V kratkem, verjetno že v drugi polovici tega meseca, bodo v Bernu trgovinska pogajanja med jugoslovanskimi in švicarskimi zastopniki. Treba bo zagotoviti plasiranje našega lesa na švicarskem trgu, ki postaja iz dneva v dan važnejši za našo lesno trgovino.

Urejanje trgovine z drvni v Beogradu.

Beograjska občina se bavi z načrtom o ureditvi prodaje drv na področju uprave mesta Beograda v svoji režiji. Občina namerava ustanoviti posebno ustanovo za trgovino z drvni, ki bi kupila 150 do 200 tisoč prm drv, in tako doseči znižanje cen.

Omejitev prometa z drvni in maksimiranje cen za drva v banovini Hrvatski.

V Narodnih novinah, št. 154, je bila 10. julija 1940 objavljena naredba, s katero se na področju banovine Hrvatske maksimirajo cene za drva in se omejuje promet z njimi.

Vsi producenti drv v banovini Hrvatski so dolžni si zagotoviti, pridržati odnosno do konca septembra prodati polovico svoje proizvodnje cepljenih in okroglih polen ali panjev za potrebe banske oblasti in njenih ustanov, mestnih poglavarstev in njihovih nameščencev, javnih in privatnih nameščencev ter drugega prebivalstva.

Vsi trgovci z drvni v banovini Hrvatski so dolžni si zagotoviti, pridržati odnosno prodati izključno za zgoraj omenjene potrebe vse množine drv, kupljene na račun omenjene polovice.

Nadzorstvo nad izdelavo, prodajo in odpremo drv vršijo oblastna nadzorništva za cene v Zagrebu, Osijeku, Splitu in Dubrovniku.

Proizvajalci in trgovci drv morajo 8 dni po objavi te naredbe prijaviti svojo proizvodnjo ali zalogo drv pristojnemu oblastnemu nadzorništvu za cene, istočasno priglasili vse tiste množine, za katere so se že pravno obvezali, da jih nabavijo, in opisati prodajne pogoje. Vse pravne pogodbe, ki so bile sklenjene pred objavo te naredbe, je treba registrirati pri oblastnih nadzorništvih za cene 8 dni potem, ko postane ta naredba veljavna.

Pod proizvajalcem ali trgovcem je razumeti vsako fizično ali pravno osebo, ki na področju banovine Hrvatske izdeluje, ima na skladišču, kupuje ali odpravlja z ene ali več železniških postaj s tovornimi vozili, ladjo ali drugim prevoznim sredstvom najmanj 500 prm drv na lelo.

Prijave za kritje potreb na drveh je predati pristojnemu okrajnemu glavarstvu ali mestnemu županstvu, ki jih pošlje oblastnemu nadzorništvu za cene najpozneje do konca avgusta 1940.

Kdor se proti tem predpisom pregreši, bo kaznovan z zaporom do 6 mesecev in z denarno kaznijo do 100.000 din ter razen tega še s prisilnim bivališčem za 6 mesecev v drugem kraju.

Na področju banovine so določene za 1 vagon drv sledeče maksimalne prodajne cene v dinarjih:

Bukova cepljena polena Ia 2000, IIa 1830, IIIa 1550, cepljena in okrogla polena Ia 1800, IIa 1650; gabraova cepljena polena Ia 2150, IIa 1910,

IIa 1700, cepljena in okrogla polena Ia 1800, IIa 1700; cerova cepljena polena Ia 1750, IIa 1600, IIIa 1450, cepljena in okrogla polena Ia 1350; jesenova cepljena polena Ia 1850, IIa 1750; hrastova cepljena polena Ia 1650, IIa 1400; brestova cepljena polena 1320; mešana trda cepljena polena 1450, hrastova ali trda mešana cepljena polena IIIa 1320; mehka mešana cepljena polena 1400, lipova cepljena polena 1900, bukova okrogla polena Ia 1230; bukova okrogla polena IIa 1050; javorova okrogla polena Ia 1380, IIa 1200; borova okrogla polena 1200; jesenova okrogla polena 1350; hrastova okrogla polena 1200, mešana trda okrogla polena 1050, mešana mehka okrogla polena 1000, bukova nasekana polena 850, mešana nasekana polena 750; bukove grče in panji 850, mešane grče in panji 750, nevezani bukovi odpadki 950 in nevezani mešani trdi odpadki 850.

V teh cenah so vračnani vsi stroški izdelave, poslovni davek in čisti dobiček izdelovalcev. Cene se nanašajo na paritetno ceno franko vagon Novska.

Na paritetno ceno franko vagon druga nakladalna postaja je možno tem cenam prišleli samo sledeče stroške za prodajo na debelo: 1. efektivne železniške stroške, 2. stroške morebitne mestne tlakovine, 3. stroške lovnega lista in tehtanja v znesku 40 din za vsak vagon, 4. stroške za dovoz od razkladalne postaje do skladišča veletrgovca največ 100 din od vagona, 5. stroške za skladanje na skladiščih veletrgovcev, 40 din za vagon, 6. zaslužek veletrgovca 10 odst. na tako dobljeno ceno, franko skladišče veletrgovca.

Množina suhih drv v vagonu mora znašati 20 prm.

Tri dni po objavi te naredbe morajo okrajna glavarstva in mestna županstva izračunati maksimalne cene za njihovo področje in poslati svoj predlog neposrednemu uradu banske oblasti za nadzorstvo cen.

Povečanje izdelave in uvoza papirja v Švici.

Na osnovi povprečne proizvodnje papirja v dobi od leta 1936. do 1938. moremo računati, da je bil proizvodni indeks 100, v septembru lanskega leta 90, v decembru 125, letos v januarju 131 in v februarju 127. Podobno se giblje tudi uvozni indeks. Če računamo zopet na osnovi indeksa 100 povprečnega uvoza v dobi od leta 1936. do 1938. je znašal indeks lanske leto v septembru 78, v oktobru 151, v decembru 220 in se je dvignil letos v januarju na 225, v marcu pa se zmanjšal na 178.

Iz teh podatkov sklepajo, da si je Švica pripravila papirne rezerve za najnovejše dni.

Gozdno gospodarstvo Švice 1. 1938.

Po švicarskih podatkih je uvozila Švica leta 1938. 24.000 ton več lesa kot leta 1937. Povečanje uvoza gre v glavnem na račun večjega uvoza celuloznega lesa, ki se je dvignil od 62.000 ton na 106.000 ton, torej za celih 72 odst. več kot v letu 1937. Drugo mesto pri uvozu zavzemajo drva, katerih je bilo uvoženih 67.000 ton; okroglega lesa listavcev je bilo uvoženih 50.000 ton, iglavcev pa 47.000 ton; vsega skupaj je bilo uvoženih 316.000 ton lesa.

Največ je uvozila Avstrija (43 odst.), nadalje Francija (29 odst.), Poljska (10 odst.), Afrika (7 odst.) in Nemčija (2 odst.).

Švicarski lesni izvoz se je v primeri z letom 1937. zmanjšal od 29.400 ton na 10.100 ton.

Nove težkoče pri izvozu lesa iz Slovaške.

Izvoz lesa iz Slovaške je od 1. junija t. l. obremenjen za novih 5 odst., kar se pravi, da bo izvoz v Nemčijo obremenjen z 10 odst., izvoz v Češkomoravski protektorat pa z 22 odst., pri čemer niso vračnani izdatki pri izvozu. Ta naredba ne velja za naročila, ki so bila izvršena pred 1. junijem in so bila javljena slovaškemu gozdarskemu svetu v Bratislavi.

Lesna trgovina Slovenije v juniju 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

V juniju nas je presenetil razvoj politične situacije, in sicer bolj na zahodu kot v Sredozemlju. Njene prve posledice na političnem in gospodarskem polju so tu. Nas na tem mestu zlasti zanimajo druge. Z vseh strani se bolj ko kdaj koli prej slišijo glasovi za uvedbo načrtnega gospodarstva, za smotno organizacijo vseh delovnih sil in racionalno izkoriščanje vsega, kar naj naši narodni skupnosti zagotovi gospodarski obstanek. Z neverjetno gotovostjo se od zgoraj in spodaj potrdarja, da bomo v kratkem doživeli preosnovo privatnega kapitalističnega sistema. Po sili razmer so se mu odrekli — kdo ve za koliko časa — v Angliji; z radikalnimi spremembami v celotnem gospodarstvu si obetajo Francozi novo, zdravo ureditev svojega življenja; avlarkično demokracijo napovedujejo za sebe tudi Švicarji. Mi živimo sredi interesov treh velesil totalitarnih režimov, ki imajo vse v programu popolno preureditev Evrope na političnem in gospodarskem področju. Nauk o politični ekonomiji nas uči, da je poizkusov za dobro ureditev kaotičnega socialnega vprašanja bilo že nešteto. Nove razmere in novi časi zahtevajo ukinitve liberalnega sistema in uvedbo enega izmed onih sistemov, ki jih je že od nekdaj propagirala socialistična šola, seveda z modernimi spremembami. Gotovo je, da je potreba nujna in da je ideja novega reda dozorela v vseh narodih starega sveta.

Življenjske važnosti je na vsak način za nas vse vprašanje, v koliki meri nas bodo zajeli politični dogodki in odkod nam bodo prinesli spremembe v narodnem gospodarstvu: od zahoda, severa ali vzhoda? Bilo bi neumestno, ko bi pred bodočnostjo zatiskali oči v strahu in dvomu; v kolikor še ni v nas smisla za skupne interese, si ga moramo sedaj privzgojiti.

Na tem mestu smo v predzadnjem poročilu omenili združni sistem lesne produkcije in prodaje. Morda bo prvi korak k novemu redu uvedba načrtnega združnega gospodarstva, ki bo med drugim zadela tudi gozdarsko panogo? Ni mogoče zanikati, da sedanje delovanje našega gozdnega gospodarstva, lesne produkcije in prodaje ne bo smelo in moglo v okviru nastajajočega evropskega preroda ostati na tistih temeljih in v taki organizaciji, kot sta jih ustvarila želja nekaterih po nemotenem in nekontroliranem izkoriščanju narodnega premoženja ter divja konkurenca v nakupu in prodaji. Kakor bo pod silo zunanjih dogodkov težko zamenjali privatno inicijativo in kapital, tako se vendar zdi, da široki sloji našega ljudstva po vseh izredno težavnih dosedanjih razmerah zaslužijo, da bodo pripuščeni k sodelovanju za resničen gospodarski dvig na vseh področjih.

Gotovo je, da ima naše ljudstvo smisel za skupno ustvarjajoče delo, h kateremu bo treba pritegniti vse, ki to po svoji volji in pridnosti, praktičnih in teoretičnih zmožnostih ter organizatornih sposobnostih zaslužijo.

Naša lesna trgovina je bila v juniju utesnjena v okvir, kot smo ga v preteklem poročilu predvidevali po znakih za izbruh vojne v Sredozemlju. Izvoz v zahodno Evropo in severno Afriko je nemogoč. Naši večji odjemalci so ostali Italija, Madžarska, Švica, Nemčija in Grčija. Kljub temu, da nam je Nemčija odobrila večje kontingente, kot so bili predvideni v trgovinski pogodbi, nas mora s skrbjo navdati dejstvo, da je Nemčiji na uporabo celotna produkcija lesa v Skandinaviji in delno tudi v Finski. Nemčiji je uspelo, da diktira kontingente in cene švedskemu in finskemu lesu. Kaj pomeni taka prisiljena konkurenca za naše izvoznike — če bi trajala dalje časa — ni treba ugibati.

Mnogo si lahko obetamo od trgovskih zvez z Italijo, vendar je treba tu računati s poostreno borbo in blokado obeh vojnih sil. Na vzhodu nam bo težko vzdržati konkurenco z Romunijo, ki tudi išče nadomestila za izgubljena zahodna tržišča. Lesna trgovina z Madžarsko, Švico in Grčijo ne zaznamuje posebnih sprememb.

Kar se tiče tržnih cen, ni opazati močnejšega popuščanja kljub omejeni konkurenci v povpraševanju; to je razumljivo že na osnovi dejstva, da les spada prav tako med surovine, ki jih potrebuje vojna sila in industrija, kot železo, cement in dr. Cene so za vse sortimente ostale v juniju več ali manj na isti višini, kot so bile v maju. Interesenti jih morejo razbrati iz cenika za zavarovanje valute pri izvozu blaga.

Splošna situacija na lesnem trgu je za slovenske izvoznike, ki razpolagajo z mehkim lesom in starimi zvezami v Italiji, še vedno zadovoljiva. Upajmo, da se to stanje za sedaj še ne bo spremenilo.

Povpraševanje iz inozemstva.

- 289 — Solija: celuloza in ekstrakti 308 — Knjov (Č. M. P.): surova lepen-
za strojenje kož; ka za izdelavo strešne le-
296 — Bombay: sedeži za stole; penke;

Valute in devize

Uradni tečaji za julij 1940.

Finančni minister je določil za julij sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.

1 napoleonondor	din 350.—
1 zlata turška lira	398'30
1 angleški funt	204.—
1 ameriški dolar	55.—
1 kanadski dolar	54.—
1 nemška marka	14'80
1 belga	8'70
1 pengö	8'65
1 brazilijanski milrajs	2'95
1 egiptski funt	203.—
1 palestinski funt	202.—
1 urugvajski pezos	18'60
1 argentinski pezos	12'65

1 čilski pezos	din 1'25
1 turška papirnata lira	34.—
100 francoskih frankov	100.—
100 švicarskih frankov	1243.—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2700.—
100 bolgarskih levov	45.—
100 rumunskih lejev	28.—
100 danskih kron	720.—
100 švedskih kron	1325.—
100 norveških kron	840.—
100 španskih pezel	508.—
100 grških drahem	40.—
100 češkoslovaških kron	150'50
100 finskih mark	106.—
100 letonskih latov	690.—
100 iranskih (perz.) rijalov	100.—

Tem tečajem je že prištet pri-
bitek („prim“).

Mali oglasi

DRAŽBA DRV. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24/I, prodaja dne 8. avgusta t. l. v Kočevju na javni dražbi **ca 247 prm bukovih drv**, izdelanih v revirju Podstenice. — Pojasnila, pogoji in tiskovine so na razpolago pri upravi v Ljubljani, pri gozdni upravi razlaščenih gozdov v Kočevju in pri revirnem vodji v Podstenicah, p. Toplice na Dolenjskem.

Knjiga: Ing. Anton Šivic in Franc Znidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76.— dinarjev in v karton vezana za 50.— dinarjev. v tiskarni Merkur, Ljubljana.

DRAŽBA BUKOVH DRV. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24/I, prodaja na javni dražbi dne 24. julija 1940 **ca 3600 prm bukovih drv v 5 partijah** feo železniška postaja Rogatec in Sv. Rok—Lupinjak. — Pojasnila, pogoji in tiskovine so na razpolago pri upravi v Ljubljani in pri revirnem vodstvu v Logu, pošta Rogatec.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ**, Maribor, Gosposka ul. 24.

Prirastek v gozdu

Dr. ing. Rudolf Pipan (Beograd)

Ko gospodar spravi pod streho pridelek, ga zanima, koliko je pšenice, rži, in drugega žita, koliko je krompirja, sena, slame itd. Ni gola radovednost, ki žene gospodarja, da meri in tehta pridelek, vsak razumni gospodar se marveč mora prepričati, kakšen uspeh je dosegel s svojim gospodarskim delom, vedeti mora, koliko je izdal in žrtvoval, da mu je njiva obrodila in dala plod. Umno gospodarstvo obstoji prav v tem, da primerjamo koristi in žrtve gospodarstva in na podlagi tega sklepamo na splošen uspeh. Pa tudi podrobne, posamezne gospodarske uspehe cenimo na ta način. Če uporabljamo umetno gnojilo, tedaj primerjamo in računamo, ali smo z njim dosegli tolikšen višek pridelka, da je poplačan izdatek zanj. Če tega nismo dosegli, tedaj je bilo nespametno kupovati umetna gnojila.

Primerjanje dohodkov in izdatkov je splošno načelo razumnega gospodarstva in velja v enaki meri za poljedelsko kot za obrtno in industrijsko gospodarstvo ter trgovino.

Ni potrebno, da bi tu natančneje govorili o splošnih gospodarskih načelih, saj nam ozki okvir tega članka tudi ne dopušča. Kdor samostojno gospodari v kateri koli gospodarski panogi, že iz svoje skušnje pozna glavna gospodarska načela, ki jih mora upoštevati. Čeprav se načini gospodarstva med seboj zelo razlikujejo, — drugačno je delo kmeta kot n. pr. delo obrtnika — vendar je treba vedno upoštevati ista splošna gospodarska načela in zapovedi.

Vprašajmo se sedaj, po katerih načelih in na kakšen način uravnavajo naši mali in srednji gozdni posestniki svoje gozdno gospodarstvo!

Če zastavimo to vprašanje kakemu znanemu in dobremu kmet-skemu gospodarju, tedaj navadno opazimo, da ga je vprašanje spravilo v nemalo zadrego. Čeprav ga poznamo kot razumnega in dobrega gospodarja, ki vse, kar stori, stori premišljeno in preudarno, vendar ne more prikriti zadrege, ko poskuša, da bi tudi glede gozda s pridom uporabil svoje splošno gospodarsko znanje.

Dostikrat sem opazil, da imajo moji stari znanci in nekdanji tovariši v ljudski šoli lepo obdelane njive, dobre travnike in lepo urejene hleve, gozdove pa očitno zanemarjene in neurejene. „Ti si dober gospodar,“ sem nekoč rekel nekemu izmed teh znancev, „zakaj le ne uporabljaš svoje gospodarske sposobnosti tudi v gozdu?“

Odgovoril mi je takole: „Gozd je nekaj povsem drugega, nekaj posebnega; v njem ne morem s pridom uporabljati gospodarskih izkušenj, ki sem si jih pridobil na gruntu. Gozd raste sam. Nisem niti gnojl, niti oral, pa je vendar zraslo drevje. Ko bo dovolj debelo, ga bom posekal in prodal ter dobro pazil, da me kdo ne prevari. Edino pri prodaji lesa lahko v gozdnem gospodarstvu koristno uporabljam izkušnje, ki sem jih pridobil v življenju.“

Taka naziranja, ki jih slišimo povsod, niso brez temelja in ne

smemo jih kar površno odpraviti. Gozdno gospodarstvo se v resnici zelo razlikuje od vseh ostalih gospodarskih panog. Zelo dolga je doba od gozdne selve do žetve; gozdovi so bili, preden je bil človek; nikdo se ni trudil in mučil, da bi zrastle; narava sama jih je ustvarila. Zato ni čudno, če večina ljudi dvomi, ali je razen pri sečnji in spravljanju lesa človeško delo v gozdu sploh potrebno in koristno. Dohodki iz gozda so kot neki dar, ki nima nič skupnega s smotrnim gospodarskim delom in stremljenjem.

Vendar taki sklepi niso pravilni, čeprav so podprti z nekaterimi navideznimi dokazi. Tudi za gozdno gospodarstvo veljajo prav ista gospodarska načela in pravila, ki jih poznamo in upoštevamo v ostalih gospodarskih panogah.

Ni težko najti primerov za to trditev.

V starih časih, še pred sto ali dvesto leti, je bilo v Evropi mnogo več gozdov, kot jih je danes. Kamor koli je človek pogledal, povsod so bili sami gozdovi. Ljudje so jih sekali in uničevali in niso mislili na to, da bi vzgajali nove mlade gozdove. Tako se je zgodilo, da so kraji okoli večjih mest in vasi ostali brez gozdov. Vedno dalje so morali hoditi ljudje, da so prišli do gozda; oskrba z drvmi je postajala vedno težavnejša. Ljudje so se začeli bati, da bodo gozdovi sploh izginili, in ta strah je bil povod, da so začeli z njimi razumno in gospodarsko ravnati. Ko so se zavedeli nevarnosti, da ne bodo imeli s čim kuhati in se greti, so sklenili, da bodo v bodoče varčevali z gozdi.

Splošno gospodarsko načelo umne varčnosti je bilo prvo, ki je prodrlo tudi v gozdno gospodarstvo. V gozdarski znanosti je ta varčnost dobila svoje posebno ime: tu ne govorimo o varčnem, temveč o trajnem gozdno gospodarstvu. Gozd se ne sme naenkrat posekati, temveč ga je treba sekati tako, da nikdar ne ostanemo brez dohodkov iz njega, dajati nam mora torej trajne dohodke bodisi v lesu ali pa tudi v denarju.

Tudi naši mali in srednji gozdni posestniki se vedno bolj zavedajo, kako važni in znatni so dohodki, ki jih dobivajo iz gozda. Ko bi ti dohodki usahnili, bi naš kmet skoraj ne mogel vzdržati v današnjih časih, ko so stroški za obdelovanje polja vedno večji, dohodki pa ne rastejo v isti meri. Večina naših kmetij more gospodarsko obstati le tedaj, če trajno dobiva pomoč iz gozda; zato se mora gozdni del gospodarstva postaviti na temelje trajnostnih dohodkov. Naše „gozdne kmetije“ niso tega upoštevale, zato so danes v tako žalostnem položaju, kot nam ga opisuje ing. Rebolj v 5. številki letošnjega Gozdarskega vestnika.

Varčnost je sicer važna in lepa čednost, toda od dobrega gospodarja pričakujemo še drugih gospodarskih lastnosti. Varčne ljudi nahajamo povsod. Čeprav ne spuste zlepa, kar jim pride v roke, vendar jih samo zaradi tega ne moremo imeti že za dobre gospodarje. Nekako nerodno se vedejo, ne znajo si pridobiti novih dohodkov in povečati starih, temveč se samo s svojo skromnostjo in varčnostjo vzdržujejo na doseženi gospodarski stopnji, medtem ko pa napredka ni videti nikjer.

Tudi gozdno gospodarstvo v Evropi je preživelu neko dobo, ko je bila trajnost gospodarstva edino gospodarsko pravilo, ki so ga upoštevali. Danes zahtevamo od dobrega gozdarja mnogo več.

Vsak razumen in napreden gospodar stremi za tem, da poveča donos svojega gospodarstva. Poljedelec se trudi, da zemlji iztrga čim večji pridelek, živinorejec teži za čim večjo prirejo, tovarnar skuša kar najbolj povečati množino izdelkov, ne da bi se pri tem občutno povečali stroški. Vsi ti gospodarstveniki vestno in natančno tehtajo uspehe svojega dela, da vidijo, v koliko so uspeli s svojimi poskusi, da si povečajo dohodke.

Veliki čisti sestoji in velike gole poseke na Leguski planini.

(Foto: Bernard Čas)

Na prvi pogled se zdi, da tudi to splošno pravilo za gozdarstvo ne velja. Kmet, ki zmlati pšenico, lahko izmeri, koliko je je pridelal. Toda če se vprašamo, koliko lesa je v gozdu priraslo v enem letu, je težko dati pravičen odgovor.

Predvsem, kaj je letni pridelek v gozdu? Pod letnim gozdnim pridelkom razumemo tisto množino lesa, ki priraste v enem letu. Zato v gozdarstvu po navadi ne govorimo o letnem pridelku, temveč o letnem prirastku lesa. Z gospodarskega stališča seveda pomenita oba izraza — pridelek in prirastek — eno in isto.

Določitev letnega prirastka ni tako enostavna, kot je merjenje pšenice. Zanj je potrebno posebno strokovno znanje. Težava pri določitvi letnega gozdnega prirastka je ena izmed glavnih ovir, ki

strokovno neizobraženemu posestniku onemogoča pravilen vpogled v razvoj gospodarstva v gozdu. Če ne znamo določiti gozdnega prirastka, tedaj tudi ne moremo pravilno oceniti, ali je naše delo v gozdu imelo uspeh ali ne.

Da gozd raste; to vemo vsi. Toda če se vprašamo, kako raste in koliko lesa priraste v enem letu na enem hektarju, si navadno ne bomo znali odgovoriti. Še celo gozdarski strokovnjaki si morajo priznati, da si niso docela na jasnem, kolikšen je letni prirastek lesa v slovenskih gozdovih. To seveda nikakor ne dokazuje siromašnosti njih znanja, kajti naši gozdarski strokovnjaki bi brez dvoma to vprašanje rešili, ko bi imeli dovolj časa in možnosti, da bi izvršili potrebna merjenja. Torišče za strokovno delo je v slovenskih gozdovih ogromno; številne so naloge, ki čakajo rešitve, le delavcev ni, ki bi vse to izvršili. V vsej Sloveniji je samo 9 okrajnih gozdarskih referentov, ki nadzorujejo okrog 700.000 ha gozdov, rešujejo svoje uradne akte in odgovarjajo na številna vprašanja višjih oblasti glede statističnih in drugih podatkov. Pri taki zaposlenosti seveda ne morejo imeti časa, da bi reševali čisto gospodarska vprašanja. Na banski upravi je tudi premalo strokovnjakov. Nekateri naši veleposestniki imajo sicer svoje strokovne upravitelje in potrebno strokovno osebje, toda ti izvršujejo predvsem naloge, ki jim jih dajejo njihovi službodajalci.

Mogoče bo kdo rekel, da ni važno, koliko slovenski gozdovi letno priraščajo. Toda pomisliti moramo, da je od pravilne rešitve tega vprašanja odvisen odgovor na vprašanje: Koliko smemo v Sloveniji sekati in koliko dohodkov smemo od gozda upravičeno zahtevati?

Akoravno ne vemo, koliko prirastejo letno slovenski gozdovi, vendar znamo, kako bi se to dalo dognati.

Gozdna drevesa so rastline, ki žive mnogo let, dostikrat tudi več stoletij. Drevo je živa stvar, toda niso vsi deli v drevesu živi. Nosilec življenja je plast živih stanic, ki je na meji med lubjem in lesom. Ta plast se imenuje kambij. Razen tega so žive tudi stanice v drevesnih popkih.

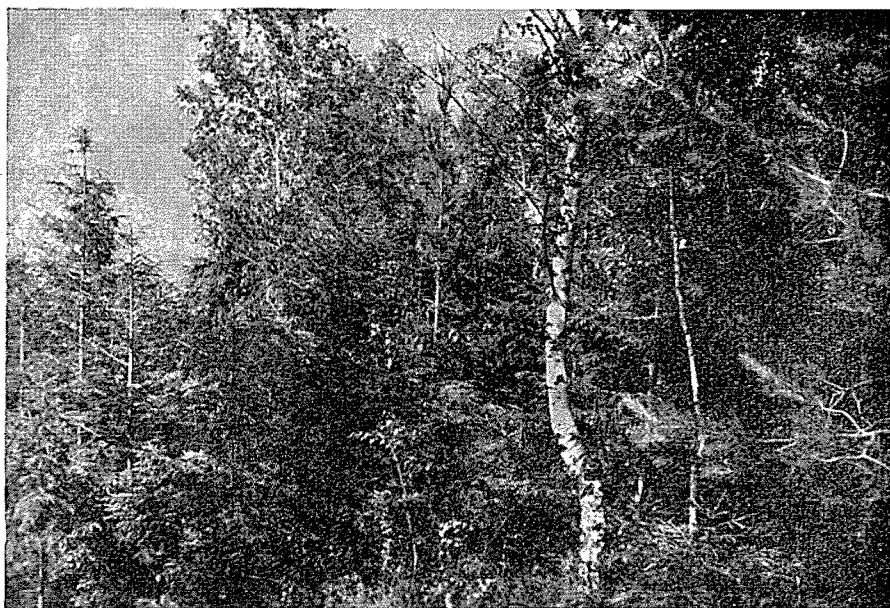
Dokler traja zima, kambij miruje in počiva v zimskem spanju. Ko pa pride pomlad, oživi; stanice ali celice se začno deliti in množiti; obenem pa vsaka taka stanica postaja tudi večja. Zaradi tega se večja obseg vsakega dela debla, vsake veje, iz popkov pa poganjajo nove mladike. To večanje debelnega obsega se od zunaj komaj opazi; vidne so samo nove vejice, ki poganjajo iz popkov. Če pa prerežemo smrekovo deblo, opazimo na prerezu številne kolobarje, ki sestojijo iz temnejših in svetlejših črt ali prog; te proge navadno imenujemo drevesne branike. Vsako leto nastane v drevesu en tak kolobar, ki sestoji iz svetlejšega in temnejšega dela.

Kako nastanejo ti kolobarji — branike ali letne?

Ko pomlad prebudi drevo iz zimskega spanja, je rast najživahnejša; tedaj nastajajo največje nove stanice. Čim bolj prehajamo v poletje, tem bolj peša življenjska moč rasti. Sicer še vedno nastajajo nove stanice, toda te se ne morejo tako razviti kot pomladanske in ostanejo drobno in gosto stisnjene ena ob drugi. Zato je les, ki

priraste spomladi, redkejši in svetlejši, medtem ko je poletni les gost in temnejše barve. Ker poletnemu kolobarju sledi svetli kolobar nove pomladanske rasti, je na prerezu debla lepo vidna slika branik in letnic — slika drevesne rasti. Kambij obdaja les drevesa od korenin pa do zadnje vejice in vsako leto priraste okoli in okoli nova lesena plast.

Če si predstavljamo enoletni prirastek drevesa ločeno od starega drevesnega telesa, tedaj vidimo, da je podoben obleki, ki obdaja

Zanemarjeno smrekovo mladovje na Pohorju — na levi strani pravkar očiščeno, na desni pa še zarastlo z brezovjem in ivovjem.
(Foto: Bernard Čas)

drevo z vseh strani. Debelni prirastek je podoben nekaki cevi, natakneni med priraščanjem na stari les; prirastki posameznih vej pa so podobni prstom na rokavici, seveda so številnejši in imajo zelo različne oblike.

Les merimo v prostornih merah, torej moramo tudi letni prirastek meriti v kubičnih metrih, kubičnih decimetrih itd. Večina letnega prirastka je torej enaka prostornini plašča, v katerega se je drevo obleklo med pomladanskim in poletnim priraščanjem.

Vsakdo bo priznal, da je zelo težko izračunati prostornino tega plašča. Še celo profesorji matematike bi nam priznali, da bi potrebovali mnogo časa za izračunanje prostornine votlega telesa, ki predstavlja enoletni drevesni prirastek. Koliko bi pa še potrebovali časa, ko bi jim kdo dal nalogo, da izračunajo prostornino letnega prirastka v vsem gozdu.

Ko so se ljudje začeli zanimati za gospodarstvo v gozdu, so želeli, da doženejo tudi velikost letnega prirastka, saj so spoznali, da ima letni gozdni prirastek isti gospodarski pomen, kot ga ima letni pridelek v poljedelstvu. Ko so pa pri tem naleteli na velike težave, so izgubili pogum in so za nekaj časa sploh opustili misel, da bi to dognali. Vendar pa si je gozdarska znanost v teku let ustvarila pripomočke, ki omogočajo določitev prirastka tako posameznega debela kakor tudi vsega gozda.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Več macesna

Ing. Franjo Jurhar (Kranj)

Macesen predstavlja v višinskih alpskih gozdovih visoko vredno drevo. Sloves našega macesna, na pr. z Jezerskega, sega daleč preko meja naše domovine. Na lesnem tržišču je cena macesnovemu lesu dvakrat do trikrat višja, kot je cena smrekovini, kar je velikega pomena za gozdno gospodarstvo alpskih krajev. Macesnovine pride razmeroma malo na lesno tržišče, ker macesnovih gozdov ni mnogo in les počasi dorašča. Povpraševanje po macesnu alpskega izvora je zaradi zelo dobre kakovosti vedno zelo veliko.

Macesnovina velja med našimi domačimi iglavci za najbolj trd in trajen les. Njegova uporaba je mnogostranska; uporablja se posebno tam, kjer je les izpostavljen vplivu vlage, tako za gradnjo streh, hlevov in kleti, za izdelavo skodelj in sodov, pa tudi kot nadomestilo za hrastovino pri zemeljskih, mostnih in vodnih zgradbah, kakor tudi pri stavbah, kjer pride tramovje v stik z zemljo ali malto. Zaradi lepe teksture in naravne barve se mnogo uporablja za stenske obloge, stopnišča, vrata, okna, pohištvo in pod.

Najfinejši les dajo debela z ozkimi in enakomernimi branikami (letnami). Les gorskega macesna je rjavordeče barve in odličnih tehničnih lastnosti, medtem ko je les iz nižjih krajev svetlejše barve, s širokimi letnami in po kvaliteti manj vreden. Po barvi je macesnov les precej podoben borovini, spoznamo pa macesnove deske po raztreseno raslih grčah; pri borih, smrekah in jelkah, namreč rastejo veje iz debela v isti višini, enakomerno v vretencih.

Macesnovo naravno gozdno območje zavzema naš alpski svet v nadmorski višini od ca 800 do skoraj 2.000 metrov. Raste pomešan z drugim drevjem, zlasti s smreko in bukvijo; uspeva pa tudi sam prav do gornje višinske gozdne meje, kjer prehaja gozd že v pritlikavo in ukrivljeno ruševje, nizko grmičevje in planine.

Macesen kot izrazito svetlobno drevo zahteva med vsem našim gozdnim drevjem največ sončne svetlobe, zraka in prostora. Godi mu nagel prehod iz zime v poletje. V mladosti od 5. do 20. leta raste zelo hitro v višino in tako sosednje drevje običajno preraste. V kasnejši dobi od 20. do 30. leta ga smreka dohiti, tako da macesen v dobi dozorevanja nekako od 70. do 100. leta v proiz-

vodnji lesne mase nekoliko zaostaja za smreko. Feistmantlove donosne tabele povedo, da daje na 1 ha smrekovje na prav dobrih tleh v starosti 90 let in pri zarasti 0.7 lesno zalogo 688 m³, macesnovje pa tudi na prav dobrih tleh in pri isti starosti in zarasti le 561 m³.

Proti vremenskim neizgodam je macesen zelo odporen; močna glavna korenina z globoko razvitim žiljem mu daje zadostno oporo proti viharjem, ki so v visokih legah zelo siloviti in pogosti. V

Macesnovje na gozdnem pašniku pod Vršičem (1200 m).
(Foto: Franjo Jurhar)

tem pogledu prekaša smreko in jelko. Za svojo rast zahteva dobra tla in stoji v tem oziru nekako med smreko in jelko. Globokost in rahlost tal, zmerna vlaga ter stalna zračna vetrovitost prijaajo njegovemu razvoju. Narava nam kaže, da uspeva tudi na zelo skalnatih tleh z malo humozne podloge. Priroda ga čisto

zaseje po visokih strmih stenah, kjer kot najvišji predstavnik visokega drevja kljubuje v ostri klimi stoletja in stoletja vremenskim nezgodam: viharjem, udarom strel, plazovom. Les takih dreves je izredno gost, z ozkimi letnami in zelo trajen. Ker raste pretežno v območju stalno zaščitnih gozdov, les iz teh skrajnih višinskih položajev ne pride mnogo v poštev pri rednem gospodarskem izkoriščanju. Mnogo naših cerkvic, planinskih stanov in gorskih kmetij je pokrito še s škodlami iz lesa takih večstoletnih macesnovih orjakov.

Macesen se podmlaja naravno in umetno. Ako so v bližini starejša semenorodna drevesa, se na svežih tleh v sončnih legah zaseje sam po naletu semenja. Umetno pa ga odgajamo deloma s setvijo semen, največ pa s seditvijo sadik. Za pogozdovanje uporabljamo dvoletne sadike, odgojene v drevesnicah. Redkeje se v gozdnih drevesnicah presajajo tudi enoletne semenke, ki so potem rabne kot triletna že močno razvite presajenke.

Macesnove sadike spomladi zelo zgodaj odženejo (pridejo v sok). Komaj v visokih legah skopni sneg, že v nekaj dneh razelene macesen. Zaradi tega je najprimernejša jesenska saditev. Ako jesenska saditev ni mogoča, moramo v visokih gorskih krajih sadike, namenjene za spomladansko saditev, že v jeseni prénesti na kraj pogozdovanja, kjer jih zakopljemo na primernem senčnatem kraju. Sadike v malih svežnjih položimo v izkopen jarek in pokrijemo korenine z drobno prstjo. Mnogi grešijo v tem, da zakopljejo sadike kar v celih snopih, kakor so jih prejeli iz drevesnice, često po tisoč in še več kosov trdo med seboj povezanih, kar ima za posledico, da se sadike pokvarijo in da jih je večina nerabna. Sadike, ki spomladi že pred seditvijo odženo in ozelene, se rade posušijo, preden se primejo. Zato bodimo pri ravnanju s sadikami zelo skrbni in previdni!

Macesna na gozdnih tleh običajno ne gojimo v čistih sestojih, ker zaradi redke krošnje le slabo varuje in izboljšuje tla. Najbolje se razvija in ohranja plodnost tal, ako ga gojimo pomešanega z drugimi drevesnimi vrstami, na pr. s smreko in bukvijo. Paziti pa moramo, da ima dovolj svetlobe in zračnega prostora ter da ga drugo drevje ne zasenčuje. Zelo prikladen je za spopolnjevanje smrekovih nasadov; tu zasadimo prazna mesta s krepkimi macesnovimi sadikami, ki smreko kmalu dohite v rasti. Pri rednih pogozdovanjih posek in goličav primešajmo smreki vsaj eno petino macesnovih sadik, kar se bo v gozdnovzgojnem in gospodarskem oziru dobro obneslo, ako je seveda zemljišče primerno za vzgojo macesna. Skalnate gorske predele pa, ki za druge vrste drevja niso pripravi, zasadimo s skupinami samega macesna.

Posebno važen je macesen še v alpskih krajih z razvitim planinskim gospodarstvom (planšarstvom). V švicarskih in tudi drugih strokovnih gozdarskih razpravah, ki obravnavajo planšarstvo v zvezi z gozdnim gospodarstvom, najdemo obilo dragocenih, na podlagi izkušenj pridobljenih naukov o važnosti in koristi macesna

na planinskih pašnikih, lazih in rovtih (senožetih). Izmed vsega gozdnega drevja macesen najugodnejše vpliva na rast travnate ruše pod seboj. Njegova visoka in redka krošnja ne meče. toliko sence, da bi mogla biti kvarna za rastlinstvo na tleh. Poizkusi v raznih planinskih krajih so pokazali, da mnogo več in boljše trave zraste tam, kjer so pašniki zasajeni z macesnom kakor pa na golih, nezasajenih tleh.

Pri zasajanju zemljišč, ki naj služijo tudi proizvodnji trave, moramo pravilno ravnati, kajli le s smotrno pogozditvijo dosežemo zaželeni gospodarski cilj. Izkušnja nas uči, da je najprimerneje saditi macesnove sadike v vrstah, po kakih šest metrov vsaksebi, medtem ko naj so sadike v vrstah oddaljene druga od druge po tri metre. Že v dvajsetem letu se macesen v vrstah sklenc, a med vrstami se razvijejo različne žlahtne trave. Primerjave* tako zasajenih zemljišč z nezasajenimi dokazujejo, da je treba obilnejšo rast kakovostno boljše trave pripisati ugodnemu vplivu macesnove rasti. Na popolnoma istem kraju, z enakimi talnimi in podnebnimi razmerami, nudijo nezasajena zemljišča običajno sliko gorskega pašnika s slabo, po večini močno steptano travnato rušo brez žlahtnih travnih vrst, ki rasto med macesnovjem. Za pravilno ocenitev gospodarskega efekta naj navedemo, da je izkoriščanje paše na nezasajenem zemljišču dalo na 1 ha letni povprečni dohodek 50 din, izkoriščanje trave med vrstami macesnovja pa celih 150 din na 1 ha; poleg tega je ostal posestniku še dohodek iz prirastka mnogo vrednega lesa.

Pri snovanju opisanih nasadov moramo upoštevati, da je treba pašo v zasajenih predelih ustaviti za toliko časa, da mlado drevje odraste in mu pasočja živina ne more več delati škode. Najprimerneje je zavarovati take predele z ograjo ali pa zaščititi sadike z obkroženjem.

Pri urejanju in izboljšavanju planinskega gospodarstva bo treba tudi pri nas upoštevati drugod dosežene uspehe. Učiti se bo treba na tujih zgledih in koristnih gospodarskih dognanjih, ker nas boj za lastni življenjski obstanek nujno sili k čimbolj smotrni in intenzivni izrabi naše zemlje in ohranitvi njene čim večje plodnosti!

Zanimivo je, da imamo na Gorenjskem ponekod macesnovje, ki se je samo, po naravi razraslo po planinskih in gozdniških pašnikih, tako na pr. v okolici Kranjske gore, v Gozdu, pod Vršičem ob Trentarski cesti, pri Sv. Križu nad Jesenicami in še po raznih drugih poraščenih rovtih.

Poleg neposrednih gospodarskih koristi ne smemo prezreti še splošnih koristi, ki nam jih dajeta ohranitev in povečanje gozdnatosti v planinskih krajih. Zaradi nekdanjega brezumnega krčenja gozdov in razširjanja planinskih pašnikov na račun gozda je že mnogokje prišlo do zelo neugodnih posledic, ko se gozdovi niso ohranili tam, kjer jih je sama narava določila za varstvo planinam. Gozd in planina sta si v teh visokih legah tako blizu drug

*) Jugovitz: Wald und Weide, Wien, 1908., str. 84.

drugemu, da je večkrat težko določiti mejo med njima, vendar pa je treba vedno gledati na njuno pravilno medsebojno razmerje.

Zemljišča, ki po svojem položaju in kakovosti tal niso porabna za pašnike in rovtje, ali pa se v ta namen več ne izkoriščajo, zasedimo z gozdnim drevjem, kar bo v veliko korist posameznikom in splošnosti!

Kot izrazita tujskoprometna pokrajina se zavedajmo, da tudi lepota naših planin predstavlja ogromno narodno premoženje!

Banovinski odbor za zaščito prirode

Ing. Bogdan Žagar (Ljubljana)

Naša domovina ima nešteto naravnih lepôt: ponosne plnine in gorske velikane, pravljíčne pragozdove, gorska jezera in čarobne podzemeljske jame, z lepim in redkim rastlinstvom ter živalstvom. Prav posebno bogata vseh naravnih krasot pa je Slovenija, ki smemo o njej upravičeno trditi, da v celoti predstavlja najlepši narodni park.

Splošni interesi vse države, še posebno pa Slovenije zahtevajo, da se vse te naravne lepote obvarujejo in ohranijo tudi poznejšim rodovom.

Že takó po prevratu je v Sloveniji začelo rasti zanimanje za varstvo prirode: tako so oblastva ob sodelovanju Slovenskega planinskega društva in Muzeiskega društva v Ljubljani izdala ponovno razglase glede varovanja zaščiteneh redkih rastlin. Izdani so bili tudi lepaki s slikami zaščiteneh cvetlic.

Deželna vlada je že leta 1921. izdala naredbo o varstvu redkih ali za Slovenijo tipíčnih in za znanost pomembnih živali in rastlin ter naredbo o varstvu jam. Ta naredba je bila leta 1922. uzakonjena.

Muzejsko društvo v Ljubljani si je zlasti prizadevalo, da se ohrani in uredi narodni park Triglavskih jezer in je z odobritvijo ministrstva za gozdove in rudnike leta 1923. dobilo omenjeno ozemlje v dvajsetletni zakup. Obveznosti in naloge, ki izhajajo iz zakupne pogodbe, je pozneje prevzelo Prirodoslovno društvo, odsek za varstvo prirode v Ljubljani.

V finančnem zakonu za leto 1928/1929. je izšla naredba, ki predpisuje, da se morajo Triglavska jezera na terenu vidno opoznačiti in proglasiti za narodni park. Proglasitev še ni bila izvršena; izvesti jo bo treba sedaj po uredbi o narodnih parkih.

Ministrstvo za gozdove in rudnike je izdalo posebne predpise o proglasitvi narodnih parkov in varovanju naravnih spomenikov v zakonu o gozdih iz leta 1929. in naredbi z dne 20. julija 1930, izdani na osnovi § 121. tega zakona, glede čuvanja in ohranitve predmetov zgodovinske, poučne in umetnostne vrednosti, prirodne lepote in redkosti.

Tudi z gradbenimi predpisi so oblastva posegla v obrambo naravnih lepot. Tako je kraljevska banska uprava v Ljubljani izdala odredbo z dne 17. septembra 1930 (V/3.085), s katero predpisuje, da se smejo ob Bohinjskem jezeru, po predhodnem dovoljenju tehničnega oddelka kraljevske banske uprave graditi le stavbe, ki se prilegajo lepoti in značaju pokrajine. Gradbeni zakon iz leta 1931. pa vsebuje med drugim tudi predpise o vzdrževanju naravnih lepote in zgodovinskih ter umetniških objektov.

Nadalje je ban dravske banovine izdal leta 1935. lovsko uredbo, ki v IV. poglavju obravnava zaščito ptic pevk in ptic, koristnih za kmetijsko in gozdno gospodarstvo, ter leta 1936. uredbo o pospeševanju turizma, čigar naloga je med drugim po čl. 1. uredbe tudi „skrb za varstvo prirodnih, umetniških in zgodovinskih vrednot v državi, ki so važne za pospeševanje turizma“.

Končno je izšla leta 1938. uredba o narodnih parkih (Službeni list št. 434/71 iz leta 1938.).

Na osnovi čl. 8. te predbe je izdalo ministrstvo za gozdove in rudnike dne 3. marca 1939 (št. 1.698) sledeče predpise o sestavi in območju posvetovalnih odborov za zaščito prirode:

Splošne odredbe

Čl. 1.

Kot posvetovalni organi v poslih uredbe o narodnih parkih se imenujejo:

1. vrhovni odbor za zaščito prirode pri oddelku za vrhovni gozdarski nadzor ministrstva za gozdove in rudnike v Beogradu;
2. banovinski odbori za zaščito prirode pri banskih upravah.

Sestava in območje odbora za zaščito prirode

Čl. 2.

Vrhovni odbor za zaščito prirode je posvetovalni organ ministrstva za gozdove in rudnike, banovinski odbor za zaščito prirode je posvetovalni organ banske uprave. Ti odbori podajajo svoja mnenja in stavi predloge na poziv ministrstva za gozdove in rudnike ali banskih uprav ali po svoji iniciativi v vseh poslih iz uredbe o narodnih parkih.

Njihova posebna naloga je:

1. da stavijo predloge za izločitev in proglašenje posameznih predelov za narodne parke;
2. da predložijo gospodarske in vse ostale ukrepe, po katerih se bo obvaroval naravni izgled narodnega parka, njegovo živalstvo in rastlinstvo, obstoječa struktura in naravno stanje objektov, ki so najdeni v njem, in vse druge naravne tvorbe, po katerih se park odlikuje;
3. da dajejo mnenje glede stroškov za odškodnine, ureditve, uprave in varstva narodnega parka;
4. da dajejo mnenja in stavi predloge za odstopanje narodnih parkov v izkoriščanje banovinam ali občinam;
5. da dajejo mnenja o projektih za gradbene objekte in o urejevalnih osnovah za zgraditev letovišč in turističnih naselij v narodnih parkih;
6. da stavi predloge za raziskovanja znanstvenih, zgodovinskih in ostalih vrednot narodnih parkov in
7. da dajejo mnenje in stavi predloge o projektih zakonov, uredb, pravilnikov in normativnih navodil, ki se nanašajo na narodne parke, kakor tudi o vseh vprašanjih, ki se posredno ali neposredno nanašajo na zaščito prirode.

Za člane odbora za zaščito prirode morejo biti imenovani:

1. znanstveniki in strokovnjaki za zadeve, s katerimi se bavi uredba o narodnih parkih;

2. predstavniki znanstvenih, planinskih, turističnih in drugih društev in ustanov, ki jim je cilj proučevanje in zaščita prirode ter razvitek turizma.

Razen tega se imenujejo za člane v vrhovni odbor za zaščito prirode po en predstavnik ministrstva financ, ministrstva za zgradbe, ministrstva trgovine in industrije, ministrstva za telesno vzgojo naroda in načelnik oddelka za vrhovni gozdarski nadzor ministrstva za gozdove in rudnike, a v banovinske odbore po en predstavnik tehničnega, finančnega in trgovinskega oddelka in šef oddelka za gozdarstvo banske uprave.

Čl. 3.

Za člane vrhovnega odbora za zaščito prirode se imenujejo osebe, ki stanujejo v Beogradu, za člane banovinskih odborov pa osebe, ki stanujejo v sedežih banskih uprav.

Ako je potrebno, se morejo izjemoma postaviti za člane odborov strokovnjaki in predstavniki društev ter ustanov, ki ne stanujejo v Beogradu ali v sedežih banskih uprav.

Pri sejah vrhovnega odbora za zaščito prirode je vedno navzoč strokovni organ ministrstva za gozdove in rudnike, ki po svoji dolžnosti rešuje zadeve, v kolikor se nanašajo na uredbo o narodnih parkih.

Čl. 4.

Člane vrhovnega odbora za zaščito prirode imenuje minister za gozdove in rudnike, člane banovinskega odbora pa ban.

Z istim odlokom odredi oblastvo po enega gozdarskega uradnika za tajnika odbora.

Čl. 5.

Minister za gozdove in rudnike je predsednik vrhovnega odbora za zaščito prirode, njegov namestnik je načelnik oddelka za vrhovni gozdarski nadzor. Banovinskemu odboru za zaščito prirode predseduje ban ali namestnik, ki ga on odredi.

Čl. 6.

Članstvo v odborih za zaščito prirode traja tri leta. Po izteku tega roka se imenujejo na isti način novi člani odbora.

Minister za gozdove in rudnike oziroma ban more tudi pred iztekom roka treh let razrešiti dolžnosti posamezne člane ali ves odbor bodisi na njihovo prošnjo bodisi na predlog društva, ustanove ali oblastva, zaslopanega v odboru, bodisi po svoji uvidevnosti.

Delo odborov za zaščito prirode

Čl. 7.

Odbori se sestajajo na poziv predsednika ali njegovega namestnika. Vabila na sejo se članom dostavljajo pisмено vsaj 8 dni pred odborovo sejo. Vabilom se priloži tudi dnevni sejni red.

O delu odbora se vodi zapisnik, ki ga podpiše predsednik, tajnik in dva člana odbora, ki sta bila navzoča pri seji.

Čl. 8.

Člani odbora za zaščito prirode morejo tudi izven odborovih sej staviti vloge in predloge ministrstvu za gozdove in rudnike ter banski upravi o vprašanjih in predmetih z odborovega področja. Take vloge so po čl. 14. uredbe o narodnih parkih oproščene vseh taks.

Čl. 9.

Delo članov odbora je častno in brez nagrade.

Čl. 10.

Člani odbora za zaščito prirode, ki ne stanujejo v sedežu odbora, imajo pravico na povračilo potnih stroškov za udeležitev sej.

Čl. 11.

V zvezi z izvrševanjem uredbe o narodnih parkih more minister za gozdove in rudnike oziroma banska uprava pošiljati posamezne člane odbora proti povračilu potnih stroškov na teren zaradi proučevanja in zbiranja potrebnih podatkov.

Čl. 12.

Potni stroški po čl. 10. in 11. teh predpisov se izplačajo članom vrhovnega odbora za zaščito prirode iz kreditov za potne stroške, odobrenih oddelku za vrhovni gozdarski nadzor ministrstva za gozdove in rudnike. Članom banovinskih odborov za zaščito prirode pa iz kreditov za potne stroške pristojne banske uprave. Višina potnih stroškov se odmeri po uredbi o povračilu potnih in selitvenih stroškov civilnih državnih uslužbencev.

Ako ni kredita na razpolago, se o tem obvesti član izven odborovega sedeža in se mu prepusti na izber, da pride na sejo na svoje stroške ali da se seje ne udeleži.

Končne odredbe

Čl. 13.

O vsem ostalem, kar o delu odbora za zaščito prirode ni predvideno v teh predpisih, odločuje minister za gozdove in rudnike, bodisi načelno bodisi za vsak primer posebej.

Čl. 14.

Ti predpisi stopijo v veljavo z dnem objave v Službenem listu. (Službeni list, št. 70/XIX z dne 28. marca 1939.)

Na predlog Prirodoslovnega društva v Ljubljani in sporazumno s Slovenskim planinskim društvom, Zvezo lovskih društev, Kmetijsko zbornico, Jugoslovanskim gozdarskim združenjem, podružnico*) v Ljubljani, dalje na predlog oddelka za trgovino, obrt in industrijo, tehničnega in finančnega oddelka je ban z rešitvijo z dne 8. februarja 1940, III/7 št. 3708/1 imenoval na podlagi čl. 4. omenjenih predpisov člane banovinskega odbora za zaščito prirode za dravsko banovino.

Ustanovitvena seja je bila dne 20. februarja 1940 in je s tem dnem odbor pričel svoje delovanje.

Nekak program in predloge za načrtno obravnavanje vseh vprašanj o zaščiti prirode v Sloveniji tvorijo po gozdarskem odseku kraljevske banske uprave sestavljeni seznam, ki vsebujejo sledečo stvarino:

- I. Jezera, gozdni in drugi parki.
- II. Pragozdovi.
- III. Gozd na Ljubljanskem barju, visoka barja.
- IV. Spominska drevesa v gozdih in izven gozdov.
- V. Zaščita rušja.
- VI. Zaščita planinske flore.

*) Sedaj Slovensko gozdarsko društvo v Ljubljani.

VII. Zaščita redke favne.

VIII. Zaščita podzemskih jam (kapniki in drugo).

IX. Zaščita ptic pevk in ptic, ki so koristne za kmetijsko in gozdno gospodarstvo.

Za uspešno delovanje odbora so pa seveda potrebna tudi izdatna materialna sredstva, ki bodo morala biti zagotovljena v banovinskem in državnem proračunu.

Končno naj navédem še nekaj slovenske literature o zaščiti prirode:

1920. Spomenica Muzejskega društva—Odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov v Ljubljani z dne 10. januarja 1920.
1921. Prirodno varstvo in ohranitev prirodnih spomenikov v gozdu. (Ing. A. Šivic, Jugoslovenska šuma, 1921, Zagreb.)
1923. Tisa in njena nahajališča v Sloveniji. (Ing. A. Šivic, Šumarski list 1923.)
Gnezda planinskih orlov v Sloveniji. (Dr. Ivo Kos, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1921—1923.)
1924. Usoda naše planinske flore. (Planinski vestnik, 1924.)
Pripombe k zgornjemu članku. (Ing. A. Šivic, Šumarski list, 1924.)
O starih gozdih na Dolenjskem. (K. A. in ing. A. Šivic, Šumarski list, 1924.)
1925. Alpski varstveni park v Dolini sedmero Triglavskih jezer. (M. Hafner, Geografski vestnik, 1924/1925, s kartjo.)
1926. Naselbina kozorogov v Karavankah. (Ing. A. Šivic, Lovec, 1926.)
1927. Za varstvo prirode na Pohorju. (Dr. Ivan Dolšak, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1926/1927.)
1929. Ris na ozemlju etnografske Slovenije. (Dr. Frau Kos, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1929.)
1930. Zakon o šumama sa tumačem, uredbami i pravilnicima. (Ministrstvo za gozdove in rudnike.)
1934. Navodilo za nabiranje zdravilnih zelišč. (Vnovčevalec, priloga Kmetovalca, 1934.)
1935. Varstvo prirode. (XII. poglavje Letnega poročila šefa šumarskega odseka kraljevske banske uprave za leto 1935.)
1936. Varstvo prirode. (Fr. Žnidaršič, Samouprava, glasilo Županske zveze, 1936.)
Katere ptice se smejo loviti in kdo jih sme loviti. (Fr. Žnidaršič, Samouprava, glasilo Županske zveze, 1936.)
Zakon o lovu, banovinska lovska uredba, pravilniki ministrstva za gozde in rudnike, pravilniki, naredbe in navodila bana dravske banovine. (Zbrala in razložila ing. A. Šivic in Fr. Žnidaršič, samozaložba.)
1938. Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov in o zaščiti in gojitvi domačega oreha. (Založila kraljevska banska uprava, šumarski odsek.)
1939. Planinsko cvetje v nižini. (Viktor Petkovšek, Planinski vestnik, 1939.)

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

20. Nabava sadik.

Sem posestnik kmetije pri Sv. Jerneju nad Mulo. Obdelujem svojo zemljo z lastnimi močmi in sem brez sredstev, da bi si nabavil potrebnih 4000 sadik za gozd, ki je iztrebljen. Prosim uredništvo, da mi svetuje, kam se naj obrnem, da pridem do sadik.

I. Š. Sv. Jernej nad Mulo.

21. Drva.

Kot srednji gozdni posestnik se bavim tudi z lesno trgovino. V zadnjem času so bile cene za drva maksimirane. Zadevne razglase sem zelo pazljivo bral, pa jih vkljub temu ne razumem, čeprav mi je nekoliko pomagal članek v letošnjem Gozdarskem vestniku (str. 56. do 60.) in tolmačenje mojih znancev.

Ker ne morem priti do popolne jasnosti, Vas prosim, da mi sporočite, kaj pomenijo v odločbah o maksimalnih cenah sledeče besede: polena, enkrat precepljena polena, cepanice, okroglice, polena okroglice, necepljena okroglica, hlodi (panji), klade (panji), grče panji, sečnice, žagana in cepljena drva, žagana cepanica in žagana in cepljena cepanica.

Zdi se mi, da to niso domače besede; tudi se zelo različno tolmačijo, kar je prodajalcu ali kupcu le v škodo, zaradi strogosti predpisov pa tudi v nevarnost.

A. F. Dolenjsko.

ODGOVORI

18. Debeline desk.

Računanje kubature, ki ste jo opisali, kakor je v navadi pri Vas, je v nekaterih primerih pravilno, v drugih pa zopet ne. Deske imajo namreč takoj po žaganju surove mere in dobijo prave mere pri sušenju na zraku šele po nekaj tednih ali mescih, ko se dokončno skrčijo. Zato je treba žagati deske z neko nadmero, ki bodi večja, če je les bolj surov ali pa deske debelejšše. V Vašem primeru je še precej pravilno, da imajo deske, ki naj bodo debele 12, 18, 24, 28 in 48 mm, surovo mero 13, 20, 25, 30 in 50 mm. Razen tega naj so surove deske tudi nekoliko bolj široke.

Pri kubiranju surovih (nesuhih) desk je torej pravilno, da se odšteje potrebna nadmera pri debelini in širini. Pri kubiranju suhih desk, pa je vzeti v račun debeline in širine, ki jih deske dejansko imajo.

Vaše računanje kubature je bilo torej pravilno le, če so bile deske še surove.

Stanko Sotošek

19. Gozdne mravlje.

Zakon o gozdih odreja v § 158.: „Kdor brez dovolitve v gozdu koplje in si prisvaja prst, grudo, glino, ilovico, sadro, kamenje,

pesek, rušo in druge sestavine zemljišča, se kaznuje v denarju do 100 dinarjev in da povrne prizadeto škodo.“ To je edini predpis zakona o gozdih, iz katerega bi kdo utegnil sklepati, da je pobiranje mravljinjih bubice (jajčec) v gozdu ali na gozdnem zemljišču prepovedano ali celo kaznivo, dasi zakon o gozdih o mravljiščih kot sestavini gozdnega zemljišča izrecno ne govori. Spričo tega je treba tedaj presoditi, ali je z zakonitim besedilom „in druge sestavine zemljišča“ mišljeno tudi mravljišče v gozdu.

Kot sestavina se smatra po teoriji (Krainz-Pfaff-Ehrenzweig) to, kar služi samo določeni stvari in je njej podrejeno. Izhajajoč s tega stališča mravljišče ni sestavina gozdnega zemljišča. Ta zaključek se potrjuje tudi s slanjem v naravi; saj se mravlje mnogokrat udonijo tudi izven gozdnega zemljišča ali gozda vobče. Še manj se more mravljišče smatrati za pritlikino gozda, ker ni trajno zvezano z gozdom tako, da bi mu gospodarsko služilo, kar je prvi pogoj za pojem pritikline (§ 294. obč. drž. zak.).

Iz tega zaključka in iz gornjih zakonitih predpisov torej izhaja, da po § 158. cit. zak. ni kazniv oni, kdor razgreba po gozdih mravljišča in pobira mravljinje bubice (jajčeca).

Seveda je treba to nabiranje vršiti tako, da se z nabiranjem ne koplje prst, glina, ilovica itd., ker bi bil v tem primeru podan dejanski stan zgoraj cit. § 158. zak. o gozdih.

Utegne pa se zgoditi, da občna upravna oblastva s posebno odredbo v zvezi s § 166. zakona o gozdih prepovejo pobiranje teh bubice. Ob obstoju take naredbe (odredbe) lahko upravna oblastva kaznujejo prekršitelje, t. j. nabiralec teh bubice, po § 166. cit. zak., ki predvideva kazen do 1000 din ali zapor do 15 dni. Vendar pa ni verjetno, da bi tožbi, ki bi jo vložil tako kaznovani okrivljenec, upravno sodišče, ki sme preden ravna po naredbah, presojali njili zakonitost, priznalo zakonito osnovo take naredbe.

Tudi po sodnokazenskih zakonih tak nabiralec po našem mnenju ne more biti kazniv. To sledi iz tega, ker je po § 295. občnega drž. zakonika tudi mravljišče nepremičnina in ker je po § 355. cit. zak. ničija stvar (res nullius) in se z njeno pridobitvijo (okupacijo) šele ustvari lastnina na stvari, ki je še nikdo ni imel (tzv. konstitutivno-originalna pridobitev). Kazenski zakonik pa normira kaznivost v tem pogledu le za primer, če kdo protipravno odvzame tujo in premično stvar.

Vsekakor pa je treba glede na občne državljanske predpise o lastnini imeli tudi za nabiranje teh bubice pristanek gozdnega posestnika, ki sme glede na § 354. obč. drž. zakonika ravnati po svoji volji s stvarino in užitkom stvari, t. j. gozda, in vsakega drugega, torej tudi nabiralca teh bubice, od tega izključili. Iz gozdno policijskih razlogov pa je dobro in priporočljivo, da bi tak nabiralec zaprosil še okrajno načelstvo za predhodno dovoljenje (Fischer Rudolf, Das österr. Reichsforstgesetz).

Z morebitno civilno tožbo za odškodnino, do katere je lastnik gozda vsekakor upravičen, bi lastnik gozda, v katerem so bila brez

njegovega pristanka nabrana mravljinja jajčeca, lahko utožil primerno ceno, glede na korist, ki jo taka stvar navadno in vobče daje, in glede na čas in kraj (§ 305. obč. drž. zakonika).

Emil Gabrovšek.

19. Gozdne mravlje.

Že oddavnaj je znano, da so gozdne mravlje koristne, ker zatirajo mrčes vsake vrste in poberejo zlasti mnogo gosenic in ličink škodljivega mrčesa. Forel je n. pr. izračunal, da mravlje velikega mravljišča uničijo na dan najmanj 100.000 škodljivih žuželk. Razen tega čistijo mravlje gozd razkrajajočih se živalskih delov.¹⁾ Koristne so zlasti rdeča gozdna mravlja (*Formica rufa* L.), lesna mravlja (*Lasius fuliginosus* Latr.) in rdeča mravlja (*Myrmica laevinodis* Nyl).

Ob tej priliki se mi zdi potrebno, da citiram²⁾ nekaj misli dr. Franza Cornelsena, objavljenih v časopisu „Deutsche Jagd“ (1938, št. 31.). Ta pravi med drugim: „Mravlje so izraziti varuhi gozdov, čeprav je mnogim praktikom o teh prijateljih le malo znana.“

Rdeče gozdne mravlje se dele na tri vrste: *Formica rufa rufa*, *Formica rufa pratensis* in *Formica pratensis*. Varovanje mravelj ni niti težko niti drago, saj zadostuje enostavna žična mreža, ki sega okoli 10 cm nad mravljišče in varuje mravlje pred jazbeci, divjimi svinjami in delli.“ Nadalje poudarja: „Vsak gozdni posestnik mora brezpogojno najstrože prepovedati nabiranje ličink gozdnih mravelj. Če pa že moramo imeti njihove ličinke, jih lahko uvažamo n. pr. iz Jugoslavije. Devize bosta desetero poplačala obvarovan gozd in grm“ (podčrtal prevajalec).

V mnogih kulturnih državah je nabiranje ličink koristnih mravelj prepovedano z zakonitimi predpisi. Zgornja trditev o uvažanju mravljinih jajčec iz Jugoslavije pa je resnična in nikakor ni lepo izpričevalo za nas. Celo Privredni bilten, glasilo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine pri trgovinskem ministrstvu, je lansko in predlansko leto imel med „Povpraševanji iz inozemstva“ povpraševanje za mravljinih jajčeci iz Berlina, ki ga Gozdarski vestnik seveda ni hotel objaviti. Drugod prepovedujejo nabiranje jajčec in mravljišča umetno razširjajo, medtem ko jih pri nas mnogi pobirajo za prodajo doma in v inozemstvo.

Gozdne mravlje morejo živeti samo v gozdu, ker nimajo druge življenjskih pogojev; zato jih je treba smatrati za sestavni del pravilno gojenega in pravilno varovanega gozda, vprašanje mravljinih jajčec pa rešiti z ustreznimi in jasnimi zakonitimi določili skladno s splošnimi predpisi.

Stanko Sotošek

¹⁾ Heß—Beck: Forstschutz, 5. Aufl., I. Band, Neudamm 1927., str. 152.

²⁾ Sumarski list 1939., Zagreb, str. 236.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Izveleček iz seznama predmetov pod kontrolo cen.

Urad za kontrolo cen je stavil pod kontrolo med drugim: kruh, kavo in njene nadomestke, čaj, mast, sveže meso, milo (izvzemši luksuzno), sveče vseh vrst, parafin, drva, premog, sekire, lopate, kopače, kose, srpe, motike, loj, surove kože in usnje vseh vrst, kositer, belo pločevino, valjano žico, žeblice iz železne ali jeklene žice, leseni stavbeni material, zidno in strešno opeko, železo vseh vrst v šibkah, fazonirano železo (izvzemši nosilce vseh vrst v obliki U in T), rafijo in kože vseh vrst.

Omejitev odstrela srnjadi.

Zveza lovskih društev v dravski banovini je sklenila na svoji V. glavni skupščini v Ljubljani dne 7. maja 1940 dve resoluciji.

Prva resolucija: Zaradi hude zime, ki je porazno vplivala na stalež srnjadi, se obvezno za vse območje dravske banovine in vsa lovska društva v Zvezi lovskih društev določa: 1. streljanje srnjadi na brakadah se na splošno prepoveduje; 2. odstrel srnjadi je dopuščen samo s kroglo iz risane cevi; 3. vsako ravnanje proti tem predpisom ima za neobhodno posledico izključitev za najmanj eno leto iz vseh lovskih društev v dravski banovini; ta odredba velja za dobo enega leta, računajoč od danes.

Druga resolucija: Zaradi hude zime, v kateri je tudi divjad nizkega lova mnogo trpela, priporoča skupščina včlanjenim lovskim društvom, naj v svojem lastnem področju potrebno in primerno ukrenejo, da se tudi divjad nizkega lova čim bolj ohrani in zaščiti. Potrebne odredbe članom naj izdajo lovska društva ustrezno krajevnim prilikam.

Omejitev odstrela divjadi.

Lovsko društvo v Mariboru je na seji, dne 15. maja t. l. soglasno sklenilo:

V območju Lovskega društva v Mariboru se zaradi škode na divjadi, ki jo je povzročila letošnja ostra zima, prepoveduje vsak odstrel jerebic in fazank samic. Prekršitelji bodo kaznovani z izključitvijo iz društva za najmanj eno leto.

Izvoz gozdnih pridelkov v banovino Hrvatsko.

(Kr. banska uprava dravske banovine v Ljubljani, III/7 št. 1936/2 — 16. septembra 1940.)

Vsem okrajnim načelstvom in mestnim poglavarstvom.

V zvezi s tukajšnjo okrožnico III/7 št. 740/1 z dne 21. februarja 1940 in glede na vprašanje naslovov v pogledu izvoza lesa v banovino Hrvatsko v smislu prošnje banske oblasti banovine Hrvatske v Zagrebu št. 284/V-40. z dne 7. februarja 1940 je banska uprava zaprosila imenovano bansko oblast za podrobna zadevna pojasnila oziroma navodila. Le-ta oblast je na to prošnjo z dopisom št. 14811-4 z dne 25. junija 1940 semkaj sporočila, da je razveljavljena „Naredba o izdavanju izvoznica na drvo i ostale šumske proizvode od 17. jula 1933, broj 78266/III-1932“ ter da je namesto te naredbe izdana nova „Naredba o izdavanju izvoznica za drvo i ostale drvene proizvode od 5. lipnja 1940, br. 8545-4-1940.“ Hkrati je imenovana banska oblast opozorila na čl. 9 te naredbe, ki odreja, kako je treba ravnati z lesom, ki se uvaža v banovino Hrvatsko iz drugih banovin.

Čl. 9. citirane naredbe se glasi: „Za drvo, koje se uvozi u banovinu Hrvatsku, treba postojati izvoznica odnosno isprava, koja odgovara propisima vrijedećim za izvoz drva u banovinu iz koje se drvo uvozi.“ Po smislu besedila tega člena se tedaj iz območja dravske banovine lahko v

območje banovine Hrvatske izvaža les nežigosan in brez pisмениh objav (izvoznice), ker ban dravske banovine na podstavi § 79. zakona o gozdih še ni izdal predpisov za žigosanje lesa iz gozda oziroma pisмениh objav za izvoz lesa. Na zadevno tukajšnje vprašanje je banska oblast banovine Hrvatske z dopisom št. 19.649-V-1940 z dne 16. julija 1940 sporočila, da je tukajšnje gornje tolmačenje čl. 9. cilirane naredbe pravilno, hkrati pa je zaprosila tukajšnjo bansko upravo, da izda potrebne odredbe o žigosanju lesa in izdajanju potrebnih dokumentov onim osebam, ki izvažajo les in gozdne proizvode iz območja dravske banovine v banovino Hrvatsko, da se morejo prizadeti vozniki legitimirati pred oblastvi in organi ban. Hrvatske, da je les pridobljen legalno in da se lahko neovirano prevaža.

Glede na gornja pojasnila se torej ni treba več ravnati po tukajšnji okrožnici III/7 št. 740/1 z dne 21. marca 1940, ki se s tem razveljavlja. Da pa se uredi izvoz lesa iz dravske banovine v banovino Hrvatsko v smislu gornje prošnje banske oblasti v Zagrebu, bo izdala banska uprava v sporazumu z bansko oblastjo v Zagrebu potrebne primerne odredbe. Do izdaje teh odredb pa naj naslovi ukrenejo, da si vsi vozniki, ki izvažajo les ali druge gozdne proizvode v banovino Hrvatsko, v lastnem interesu oskrbe pisмено objavo o izvoru lesa. Te objave naj izdajajo občine, v katerih območju je bil les posekan ali po kupcu spravljen v skladišče.

Objava naj ima podobno obliko in vsebino kakor izvoznice, ki so se doslej dobivale pri ekonomatu banske uprave. Svetuje se sledeča oblika:

Objava

za lesne izdelke in gozdne proizvode, ki se izvažajo iz dravske banovine v druge banovine.

Leto zap. št.

Ime in bivališče voznika

Sortiment (izdelek) lesa, vrsta gozdnih proizvodov, ki se izvaža

Množina lesa v plm, drv v prm, množina drugih gozdnih proizvodov

Gozdni kraj, skladišče, občine in okraj, kjer je bil les posekan oziroma gozdni proizvodi legalno nabavljeni ali les vskladiščen

Izvozno sredstvo (vagon, splav, motorno vozilo, vprežno vozilo ...)

Objava velja do

V dne 194

Žig in podpis občine.

(Pripominja se, da se lahko porabijo dosedanje tiskovine (izvoznice) z ustrezno dopolnjenim besedilom.)

Objave, ki so po veljavnih predpisih takse proste, se naj izdajajo po stvarni potrebi največ za 14 dni; podaljšati se smejo samo, ako je ugotovljeno, da les ali gozdni proizvodi še niso bili izvoženi.

O izvršitvi gornjega naloga poročajte čimprej semkaj ter hkrati predlagajte kakšni ukrepi za izvoz lesa in drugih gozdnih proizvodov bi bili po takm kajšnjem naziranju še potrebni in primerni.

Po pooblastilu bana šef gozdarskega odseka:
Ing. Božič, s. r.

Dopisi

SKLEPNI IZPITI NA GOZDARSKI SOLI V MARIBORU V DESETEM SOLSKEM LETU 1939/40.

Lansko šolsko leto je bila na zavodu samo enoletna šola, v katero je bilo izmed mnogih prosilcev sprejetih 33 gojencev. Med šolskim letom so zapustili zavod 4 gojenci. Na koncu šolskega leta je izdelalo šolo 26 gojencev, ki so bili pripuščeni k sklepnemu izpitu v poletnem roku; od teh niso opravljali izpita 3, in sicer 2 zaradi vojaške vaje, 1 pa zaradi nujne odsotnosti; 3 gojenci so imeli ponavljalni izpit iz enega ali dveh predmetov, ki sta ga 2 opravila in bila pripuščena k sklepnemu izpitu v jesenskem roku, medtem ko je 1 padel.

V poletnem roku je opravljalo sklepmi izpit 23 gojencev; uspešno ga je opravilo 22, 1 pa je imel popravi izpit iz dveh predmetov v jesenskem roku, ko je opravljalo izpit 6 gojencev.

Sklepni izpiti so trajali od 23. do 29. julija in od 5. do 8. oktobra t.l.; bili so pismeni, ustni in terenski. Pri pismenem izpitu so dobili gojenci naloge iz sledečih 4 predmetov: gojenje gozdov, izkoriščanje gozdov, varstvo gozdov in gozdna zakonodaja. Pri ustnih in terenskih izpitih pa je bil vsak izprašan iz 9 učnih predmetov: gojenje gozdov, izkoriščanje gozdov, izmera lesa in urejanje gozdov, gozdna zakonodaja, zemljištevstvo, lesna trgovina in industrija, gradbeništvo in lovstvo ter ribarstvo. Izpiti so opravljali pred izpitno komisijo, ki ji je predsedoval ing. Franjo Šulgač in katere člani so bili ravnatelj ing. Zinago Ziernefeld, razrednik ing. Staneko Sotošek, Josip Vodopivec in ing. Jože Miklavžič.

Izpit je opravilo 28 gojencev: Bokša Hinko iz Mihovcev pri Plutju (dobro), Butorac Zvonko iz Ledenic pri Novem Vinodolu v banovini Hrvatski (dobro), Čurić Zlatan iz Konjice v banovini Hrvatski (prav dobro), Dolinšek Matija iz Golc nad Laškim (prav dobro), Fajdiga Mirko iz Maribora (dobro), Fajht Anton iz Skorenov-

ca v dunavski banovini (dobro), Golob Otmar iz Trnovega nad Laškim (dobro), Gregorc Stanko iz Malahorne na Pohorju (prav dobro), Ivanjšič Miloš iz Sv. Jurja ob Ščavnici (prav dobro), Kolundija Đuro iz Šibin v Kordunu v banovini Hrvatski (prav dobro), Košmerlj Franc iz Martinčka na Gorenjskem (zadostno), Kralj Jože iz Sv. Ane pod Ljubeljem (prav dobro), Kremsar Milan z Jezerskega na Gorenjskem (dobro), Križman Anton iz Četeža v Suhi Krajini na Dolenjskem (dobro), Ladinek Kristijan iz Mežice v Mežiški dolini (zadostno), Maček Franc iz Javorja na Gorenjskem (dobro), Margelič Boris iz Ljubljane (zadostno), Markovič Kristijan iz Guštanja v Mežiški dolini (prav dobro), Mrakovič Janko iz Vlahoviča v Kordunu v banovini Hrvatski (dobro), Müller Hubert iz Sv. Katarine pri Tržiču (prav dobro), Novak Bogomir iz Rogaške Slatine (dobro), Oman Franc iz Mošenj na Gorenjskem (zadostno), Rajšič Stevan iz Borojevičev pri Kostajnici v banovini Hrvatski (dobro), Skvarčca Vladimir iz Zagorja (odlično), Šlebir Anton iz Bistričice v Kamniški Bistrici (zadostno), Turk Janez iz Prevola v Suhi Krajini na Dolenjskem (dobro), Zamljen Franc iz Oglesby v Illinoisu v USA (prav dobro) in Zorojevič Dušan iz Klasniča v Kordunu v banovini Hrvatski (prav dobro).

S. S.

ZOPET O GOZDU ŠKODLIVEM SROBOTJU!

Spomladi sem poročal v Gozdarskem vestniku na str. 91., da so pobočja na desnem bregu Save, med Zagorjem in Hrastnikom ter na desnem bregu Drave med Breznom in Sv. Lovrencem pokrita s srobotljem. Ravno sedaj se prav lepo vidi, kako srobotlje prepreza in duši velike površine podmladka, nasadov in mladovja. Poziv, naj posestniki rešijo svoje mlade sestoje škodljivega srobotlja, je ostal brez odmeva, razen v enem primeru.

S.

Lesna trgovina

Maksimalne cene za drva v Ljubljani.

Mestno poglavarstvo v Ljubljani je po odločbi urada za kontrolo cen na razkladalni postaji in v lesnih podjetjih določilo naslednje najvišje tržne cene za 1 prm drv:

Za cepljena bukova polena I. vrste 125, II. vrste 105 in III. vrste 95 din, vključno s poslovnim davkom, franco vagon Ljubljana; za bukova polovična polena je cena za 10 din nižja, za okrogla in za odpadke na žagah za 30 din, za bukove klade, panjače in nasekana polena pa za 40 odst. nižja od cene za cepljena bukova polena.

Za drva iz drugega lesa so cene določene v odstotkih cene za bukova drva tako: za gabrova cepljena in okrogla polena, klade in nasekana polena 105 odst., lipova 95 odst., jesenova 92 odst., borova in smrekova 90 odst., hrastova in cerova 87 odst., jelševa 63 odst., topolova in vrbova 50 odst. cene, ki velja za prvovrstna bukova drva.

Za drva, ki jih postavi proizvajalec ali preprodajalec kupcu na dom, se računa 25 din več od zgoraj navedenih cen. V tem znesku je računani dovoz s postaje v preprodajalčevo skladišče in dovoz na kupčev dom ob takojšnjem plačilu. Drva, kupljena franco trgovčeve skladišče, se računajo 15 din več od zgoraj navedenih cen. Posebej se računa odškodnina za žaganje, ki ne sme biti večja od 15 din za prm, in pribitek za plačevanje v obrokih, ki na mesec ne sme presegati 1 odst. kupne vsote, ki jo kupec še dolguje za drva.

Maksimirane cene za drva v Mariboru.

Na podstavi uredbe o maksimiranju cen drvom za kurjavo odločam za področje mesta Maribora:

1. tele najvišje tržne cene za prm drv na razkladalni postaji: za bukova cepljena polena I. vrste 135, II. vrste 125 in III. vrste 115 din vključno s poslovnim davkom franko vagon, postavljen na postajo Maribor; 2. za bukova polovična polena je cena za 10 din dražja, za bukova okrogla polena in odpadke na žagah je cena za 30 din nižja od cen, navedenih pod 1. Za bukove klade (panje) in nasekana polena se določa cena s 40 % cen, navedenih pod 1. 3. Za drva iz drugega lesa se določajo cene v odstotkih cen bukovih drv, navedenih pod 1. in 2., kakor sledi: za gabrova drva 105 %, lipova 95 %, jesenova 92 %, borova in smrekova 90 %, hrastova in cerova 87 %, jelševa 63 %, topolova in vrbova 50 %. 4. Za drva, ki jih postavi proizvajalec ali preprodajalec kupcu na dom, se računa 25 din več, kakor znašajo cene navedene pod 1. in 3. V tem znesku je računani dovoz s postaje v preprodajalčevo skladišče ter dovoz na kupčev dom pri takojšnjem plačilu. 5. Cene drvom, ki se kupijo franco trgovčeve skladišče se računajo za 20 din več, kakor znašajo cene navedene pod 1. in 3. Posebej se more računati odškodnina za žaganje, ki ne sme biti večja kot din 15 za prostorni meter, in pribitek ob obročnem plačevanju drv; ta na mesec ne sme biti večji od 1 % kupne vsote, ki jo kupec za drva še dolguje.

Predsednik: Dr. Juvan, I. r.

Maksimalne cene drv v celjskem okraju.

Za 1 prm drv so določene na vseh razkladalnih postajah naslednje najvišje tržne cene:

Za bukova cepljena polena I. vrste 110, II. vrste 100 in II. vrste 90 din, vključno s poslovnim davkom, franco vagon, postavljen na postajo v okraju. Za bukova polovična polena je cena nižja za 10 din, za bukova okrogla polena in odpadke na žagah pa za 30 din; za bukove klade, panjače in nasekana polena je cena nižja za 40 odst.

Za drva iz drugega lesa se določajo cene v odstotkih cen enakovrstnih

bukovih drv, in sicer: za gabrova drva 105 odst., lipova 95 odst., jesenova 92 odst., borova in smrekova 80 odst., hrastova in cerova 87 odst., jelševa 73 odst., topolova in vrbova 50 odst.

Za drva, ki jih postavi proizvajalec ali preprodajalec kupcu na dom, se računa 10 din več; v tem znesku je računan dovoz s postaje v preprodajalčevo skladišče in dovoz na kupčev dom pri takojšnjem plačilu. Cene drvom, ki se kupijo franco trgovčev skladišče, so pri prm. za 15 din višje. Posebej se more računati odškodnina za žaganje, ki ne sme biti večja od 10 din za prm in pribitek pri obročnem plačevanju drv; ta ne sme biti na mesec večji od 1% kupne vsote, ki jo kupec za drva še dolguje.

Vse prej sklenjene kupčije, ki niso do dne objave te odločbe izvršene, se morajo izvršiti po maksimiranih cenah, v kolikor niso pogojene cene za kupca ugodnejše. Isto velja tudi za deloma neizvršene kupčije, pri katerih veljajo maksimalne cene za še nedobavljeno količino blaga.

Maksimalne cene drv v ptujskem okraju.

Za območje okraja Celje so določene naslednje najvišje cene drvom, postavljenim na kupčev dom ali v trgovčev skladišče:

Za bukova in gabrova cepljena polena I. vrste 102,50 din, II. vrste 96 din in III. vrste 84 din za prm; za bukova okrogla polena 65; za bukove klade in nasekana polena 55 din.

Za drva iz drugih vrst drevja (mešana, 75 odst. cepljenih in 25 odst. okroglih polen): cerova 86 din, hrastova 80 din, jesenova 75 din, jelševa 72 din, borova 70 din, smrekova 74 din, lipova 60 din, topolova in vrbova 50 din.

Za 100 kg razžaganih bukovih cepljenih polen I. vrste 28 din in II. vrste 26 din; za 100 kg razžaganih in cepljenih bukovih cepljenih polen I. vrste 30 din in II. vrste 28 din; za 100 kg razžaganih mehkih drv 22 din in mešanih trdih ter mehkih odpadkov na žagah 30 din.

Za drva, ki jih postavi trgovec kupcu na dom, se lahko računajo prevozni stroški po medsebojnem dogovoru, medtem ko proizvajalcu drv ne pritiče za dovoz drv kupcu na dom nobena posebna odškodnina. Posebej se sme računati pribitek ob obročnem plačevanju drv; ta na mesec ne sme biti večji od 1 odst. vsote, ki jo kupec za drva še dolguje.

Maksimalne cene drv v logaškem okraju.

Okrajno načelstvo v Logatcu je določilo na osnovi odločbe urada za kontrolo cen drvom naslednje najvišje tržne cene za 1 prm na razkladalnih postajah Logatec in Rakek:

Za bukova cepljena polena I. vrste 110, II. vrste 95 in III. vrste 80 din, vključno s poslovnim davkom, franco vagon, postavljen na postajo v imenovanih okrajih.

Za bukova polovična polena je cena nižja za 10 din, za okrogla polena in odpadke na žagah pa za 30 din od cen za bukova cepljena polena. Za bukove klade, panjače in nasekana polena pa je cena nižja za 40 odst.

Za drva iz drugega lesa se določajo cene v odstotkih cen za bukova drva, tako za gabrova drva 105 odst., lipova 95 odst., borova in jelova 85 odst., hrastova in cerova 87 odst., jelševa 63 odst., topolova in vrbova 50 odst.

Cene drvom, ki jih postavi proizvajalec kupcu na dom, ne smejo biti višje; če se pa sklene kupčija franco na mestu proizvodnje, se odbijejo stroški prevoza. Odškodnina za žaganje se mora posebej računati in ne sme biti večja kot 10 din za prm.

Za osnovo navedenih cen je služila sedanja tržna cena in višina režijskih stroškov. Vse prej sklenjene kupčije, ki niso izvršene od dne razglasa te odločbe, se morajo izvršiti po določenih cenah, v kolikor niso pogojene cene ugodnejše za kupca. Isto velja tudi za deloma neizvršene kupčije, pri katerih veljajo nove cene za še nedobavljeni del blaga. Kdor se pregreši zoper gornje odločbe se na podlagi čl. 8. uredbe o kontroli cen kaznuje z zaporom do 6 mesecev in denarno globo do 50.000 din.

Lesna trgovina Slovenije v juliju — septembru 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Po mesecih visoke konjunktura sta z nastopom poletja naša proizvodnja in prodaja lesa prešli v stanje negotovosti. Izvoz lesa v juliju običajno nazaduje v primeri z izvozom v juniju. Blokiranje Sredozemlja daje sedaj temu nazadovanju izraz nastajajoče stagnacije. V juliju je pričelo vsestransko popuščanje tako pri mehkem kakor pri trdem lesu. Avgust in september nam nista prinesla nobenega zboljšanja; nove politične spremembe pri našem nekdanjem trgovskem konkurentu Romuniji ne obetajo večjega povpraševanja po našem blagu, pač pa moramo računati s tem, da izgubimo že v bližnji sezoni madžarski trg, ki bo kril svoje potrebe z lesom iz zasedene Erdeljske.

Iz poročil z domačih in tujih lesnih tržišč ter iz našega razmotrivanja v preteklih mesecih nam je znano, da je konjunktura za naše lesne proizvode v letošnjem prvem polletju bila več kot običajna, za mehke les je bila celo izredna, odlična. Nismo bili takih vajeni; nasprotno smeli bi celo trditi, da so nas, producente in trgovce, gospodarske depresije od leta 1929, naprej pripravljale na vsakovrstna razočaranja. Bilanca ugodnih spominov na čas, ko smo mogli z uspehom izkoristiti nenavadno povpraševanje po naših lesnih proizvodih, nam je prinesla nove izkušnje. V nadaljnjem razvoju evropske in svetovne politike ter gospodarske situacije nas čakajo nove, težke naloge. Preživljamo dobo, ki naj povsem preuredi Evropo in ves svet. Obeta se preorientacija našega gozdnega in vsega gospodarstva; napoveduje se diktiran padec cen, ki jih je doslej vzdrževal zahod. Kdaj bo to preurejanje doseglo svoj višek in kakšen bo njegov konec, je danes težko prerokovati. Nejasna bodočnost nam narekuje živo zanimanje za vse, kar se dogaja pri nas doma in v tujini. Gotovo ne bomo nasprotovali novemu redu, če bo zadovoljil široke sloje in odpravil socialne krivice.

Po sili razmer so za nedogleden čas od nas odrezana mnoga tržišča, ki smo si jih pridobili po dolgih letih v Levanti, severni Afriki, zahodni Evropi in onstran Oceana. Prehodno stanje nam dovoljuje trgovske stike z največjima kupcema naših lesnih proizvodov, z Italijo in Nemčijo, ki je v zadnjem času pri nas kupila nekaj več kot dobro tretjino tega, kar smo prodali Italiji z Grčijo in Svico. To dejstvo nam sedaj narekuje prilagoditev novi situaciji in revizijo izvozne politike ter v zvezi z njo revizijo gozdnega gospodarstva. Številne razprave po časopisju kažejo, da v centrali skušajo ustvariti pogoje, ki naj omogočijo nadaljnje delo v novih razmerah; pri tem nekateri poudarjajo potrebo po zboljšanju javne uprave, drugi zopet predlagajo prisilno združitev gospodarstvenikov po panogah in strokah v uvozne in izvozne zajednice, ki naj olajšajo javni upravi izvajanje zakonitih predpisov, odpravijo škodljivo konkurenco in kolektivizirajo proizvodnjo ter prodajo. Edini smo si vsi v tem, da je uspeh mogoče doseči le z disciplino in organizacijo dela ter da morajo novi ukrepi upoštevati naše razmere in ne smejo biti le kopija načrtov drugih držav.

Konkretno se moramo pridružiti onim, ki izbirajo srednjo pot med dvema ekstremoma. V danih razmerah ni mogoče prepustiti vsega svobodni volji nekaterih, ki smo jih omenili v poročilu za pretekli mesec; za strogo dirigirano gospodarstvo nam manjka predvsem brezhiben državni aparat, ki se seveda ne more čez noč ustvariti, tako da smo pri nas od načrtnega gospodarstva v pravem pomenu besede najbrže še vedno zelo daleč.

Dne 19. septembra t. l. je v Službenih novinah izšla uredba o kontroli zunanje trgovine. Kot se poudarja v Beogradu, je uredba nekaj okvir za načelne smernice, ki se bodo s posebnimi naredbami dopolnjevale in precizirale. Nujno potrebno je, da na organizirano povpraševanje v inozemstvu reagiramo z organizirano proizvodnjo in prodajo; v nasprotnem primeru nas bodo dogodki prehiteli in nas prepustili izigravanju ter diktatu tujine.

Kljub zmanjšanemu povpraševanju iz inozemstva cene lesnim proizvodom na našem lesnem trgu niso občutljivo padle. Zaloge žaganega blaga so se doma znatno zmanjšale; negotovost valutarnih razmer je prisilila lesne industrije in trgovce, da so se oskrbeli z novim blagom, čeprav po visokih cenah. Večina njih kalkulira s tem, da je v teh burnih časih bolje imeti v rokah blago ko pa denar. Prevelik optimizem ni na mestu kakor tudi ne prevelika skepsa. Vse zavisi od tega, koliko časa bo še trajalo vojno stanje. Za slovenske producente in izvoznike prihaja do nadaljnjega v poštev v glavnem samo italijanski trg. Če kalkuliramo s težavami prevoza s severa po suhem, vštevši pri tem tudi slovaški, karpatski in erdeljski lesni izvoz, ko je izvoznim državam kakor tudi uvoznici Italiji vagoni park danes mnogo bolj potreben za druge namene, in če nadalje računamo z nepretrgano konkurenco bosanskega lesa na italijanskem trgu, je verjetno, da bodo naši producenti in izvozniki imeli priliko, da vnovčijo letošnje nove zaloge še vedno po primernih cenah, ki bodo ustrezale visokemu indeksu ostalih proizvodov. Za to bo pa potrebno izvesti dobro organizacijo, ki bo brezhibno funkcionirala.

Valute in devize

Uradni tečaji za oktober 1940.

Finančni minister je določil za oktober sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zak. o taksah, sodne pristojbine itd.

1 napoleon	350.—
1 zlata turška lira	398'30
1 angleški funt	222.—
1 ameriški dolar	55.—
1 kanadski dolar	54.—
1 nemška marka	17'82
1 belga	8'70
1 pengő	8'65
1 brazilijanski milrajs	2'90
1 egiptski funt	221.—
1 palestinski funt	220.—
1 urugvajski pezos	18'60
1 argentinski pezos	11'60

1 čilski pezos	1'25
1 turška papirnata lira	34.—
100 francoskih frankov	110.—
100 švicarskih frankov	1256.—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2920.—
100 bolgarskih levov	46.—
100 rumunskih lejev	28'50
100 danskih kroun	720.—
100 švedskih kron	1320.—
100 norveških kron	840.—
100 španskih pezeta	502.—
100 grških drahem	58.—
100 češkoslovaških kron	150'50
100 finskih mark	112.—
100 iranskih (perz.) rijalov	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Popravek.

V Gozdarskem vestniku 1940. popravite na str. 151. v 29. vrsti „živino-rejska rezerva“ v: „življenska rezerva“!

Mali oglasi

DRAŽBA LESA. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov, Ljubljana, Cesta 29. oktobra št. 24/I., prodaja dne 5. novembra 1940 na javni pismeni dražbi ca **1900 plm smrekovih, 600 plm borovih in 50 plm macesnovih hlobov**, izdelanih v lastni režiji pri gozdni upravi v Črni. — Pojasnila, pogoji in tiskovine so na razpolago pri zgornji upravi v Ljubljani in gozdni upravi v Črni.

JESENOVE SADIKE ima v vsaki množini na prodaj **graščina Boštanj**, p. Boštanj.

KUPIM SMREKOVE IN JELKOVE STORŽE ter javorovo, gabrovo, hruškovo in jabolkovo semenje. Ponudbe prosimo na drevesnico **Saša Stare, Mengeš**.

GOZDNE SADIKE vseh vrst nudi drevesnica **Saša Stare, Mengeš**.

Prirastek v gozdu

Dr. ing. Rudolf Pipan (Beograd)

(Nadaljevanje.)

V sledečem hočemo navesti nekoliko takih načinov določevanja prirastka.

Znano je, da ima vsako drevo svojo značilno zunanjo obliko. Smreko že od daleč razlikujemo od bora, hrast od bukve, gaber od breze itd. Na temelju številnih merjenj so dognali, da imajo istovrstna drevesa, ki imajo enak premer v višini 130 cm nad zemljo in so enako visoka, v glavnem tudi isto prostornino. V posameznih primerih sicer lahko nastopijo precej znatne razlike, toda če merimo večje število dreves, se te razlike med seboj izravnavajo in dobimo zelo točne rezultate. Gozdarji so se potrudili, da so izračunali povprečno prostornino posameznih drevesnih vrst za vsak premer v višini 130 cm nad zemljo in za vsako višino drevesa. Na temelju številnih merjenj so nato sestavili tablice za izračunavanje prostornine dreves, če sta znana premer in višina drevesa.

Te tablice lahko uporabljamo za določevanje prirastka posameznega drevesa. Ravnamo pa takole: Danes izmerimo premer debla v višini 130 cm nad zemljo, to je v prsni višini človeka, ki meri, nato izmerimo drevesno višino in s tablic preberemo, kolika je prostornina tega drevesa. Čez 5 ali pa 10 let zopet merimo premer in višino ter s tablic preberemo prostornino drevesa. Na ta način smo dobili dve prostornini enega in istega drevesa. Seveda ima starejše drevo večjo prostornino, kot jo je imelo pred 5 ali 10 leti. Če od druge, to je večje prostornine odštejemo manjšo, nam ta razlika pokaže, koliko je drevo priraslo v 5 ali 10 letih. Ta prirastek imenujemo tekoči prirastek za določeno dobo. Enoletni prirastek izračunamo tako, da skupni tekoči prirastek delimo s številom let. Tako dobimo razmeroma na lahek način enoletni prirastek posameznega drevesa. Neugodno je pri tem načinu samo to, da moramo vsaj 5 let čakati, da lahko določimo tekoči prirastek. Tablice so namreč tako sestavljene, da so navedeni samo celi centimetri za premere in celi metri za višine. Ker se pa premer v enem letu poveča le za nekoliko milimetrov, zato po tem načinu ne moremo za vsako leto posebej izračunati letnega prirastka.

Prirastek posameznega drevesa lahko izračunamo tudi na sledeči način: Če vemo natančno, koliko je drevo staro, izračunamo prostornino drevesa s pomočjo premera in višine. Enoletni prirastek izračunamo na ta način, da prostornino drevesa delimo s številom let, koliko je drevo staro. Tako dobimo tako imenovani povprečni dobní prirastek. Za gospodarske namene je tak prirastek manj važen, ker nam ne pove, koliko drevo prirašča v sedanjem času, temveč le, koliko je prirastlo povprečno v vsem svojem življenju.

Poleg teh so še razni načini za določevanje prirastka posameznega drevesa, toda ti postopki niso tako enostavni; uporabljajo se le

v znanstvene namene (n. pr. analiza stebila), zato ni potrebno, da bi tu o njih razpravljali.

Toda s stališča gozdnega gospodarstva je važnejša določitev gozdnega prirastka kot pa prirastka posameznih dreves. Da se določi ta prirastek, so potrebne posebne merske in računske metode.

Znano je, da je število dreves v mladem gozdu zelo veliko. Ko pa gozd odrašča, se večajo posamezna drevesa, tako da s časom ni več prostora za vse. Zato se posamezna drevesa posušijo in samo najboljša in najbolj zdrava obstanejo in rastejo dalje. Čim starejši je gozd, tem manjše je število dreves na površinski enoti na pr. na 1 ha.

Če bi hoteli prirastek v gozdu računati na način, ki smo ga omenili preje, ko smo govorili o prirastku posameznih dreves, tedaj bi napravili veliko računsko napako. Prirastek gozda ni enak vsoti prirastkov dreves, ki so trenutno v gozdu ali ki so se že preje posušila ali pa bila posekana in odstranjena iz gozda.

Prirastek gozda dobimo torej, če upoštevamo prirastek dreves, ki so še sedaj v gozdu, poleg tega pa tudi prirastek tistih dreves, ki so bila medtem že posekana.

Gozdarska znanost in praksa sta odkrili več načinov za določevanje prirastka v gozdu. Omeniti hočemo le tiste, ki so najlažje razumljivi.

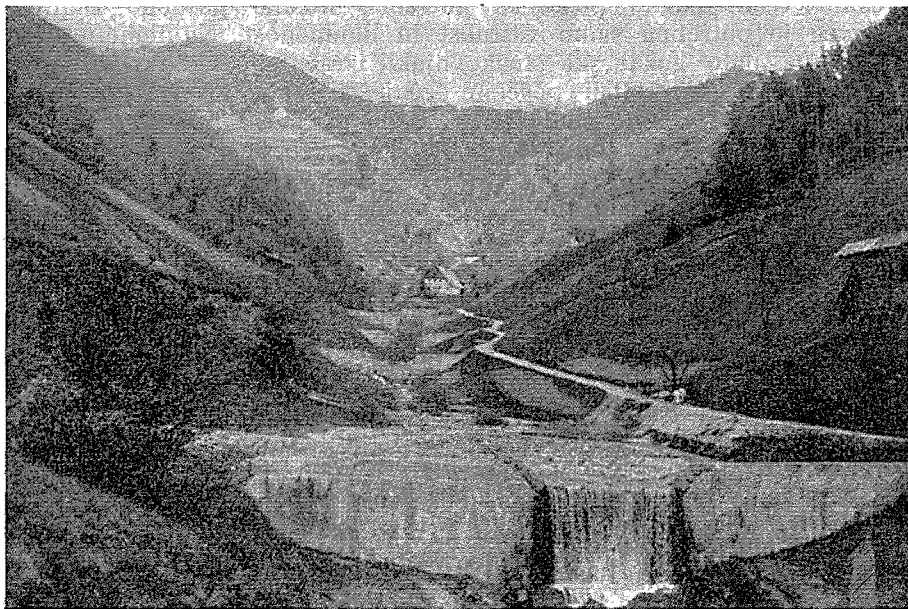
Danes je najbolj razširjen način, ki so ga vpeljali Švicarji in se uporablja pri tako zvani kontrolni metodi urejevanja gozdnega gospodarstva. Zgoraj smo govorili o določanju prirastka posameznega drevesa po načinu, da izmerimo vsakih 5 ali 10 let premer debela v višini 130 cm nad zemljo in višina stebila. Ta način se uporablja tudi pri določitvi prirastka v gozdu in si te podatke vpišemo v posebne vezke. Drevesa, ki so tanjša od 10 cm, se navadno izpuščajo iz računa in se ne merijo. Tudi se ne merijo višine dreves, ker bi to predolgo trajalo, temveč se izmeri samo določen odstotek drevesnih višin vsake vrste in premerov v prsni višini (to je v višini 130 cm nad zemljo). Za vsako debelino določene vrste se na ta način določi povprečna višina drevesa.

Ko izmerimo prsne premere dreves od 10 cm navzgor in potrebno število drevesnih višin, tako da moremo izračunati povprečne višine, ki ustrezajo posameznim premerom, tedaj ni težko izračunati, koliko lesa je danes v tem gozdu. Vsi ti podatki se vpišejo v posebne knjige.

S tem je prvi del posla za določitev prirastka v gozdu dovršen. Čez 5 ali 10 let se merjenja ponove na isti, prej opisani način. Ako med tem časom v gozdu kaj posekamo, moramo količino posekanega lesa natančno določiti in vpisati v zvezek, kjer so podatki o prvem merjenju.

Ko končamo drugo merjenje in izračunamo količino lesa v gozdu za to dobo, tedaj moramo tej količini prišteti tudi tisto količino lesa, ki je bila med obema merjenjema posekana in odstranjena iz gozda. Sedaj ni težko izračunati prirastka v gozdu za določeno število let.

Vzamimo sledeči primer: Leta 1930. smo določili, da je bilo v gozdu 500 kubičnih m lesa. Med letom 1930. in 1940. je bilo v gozdu posekanih 60 m³ lesa. Leta 1940. smo ponovno merili v gozdu premere v prsni višini in smo izmerili potrebno število drevesnih višin ter smo na temelju tega izračunali, da je leta 1940. v gozdu 540 kubnih metrov lesa. Če tem 540 m³ prištejemo še tistih 60 m³, ki so bili posekani in odstranjeni iz gozda, tedaj dobimo: $540 + 60 = 600$ m³. Potemtakem smo leta 1940. izračunali, da je v gozdu všteti posekan les skupno 600 m³. Ker je leta 1930. v tem gozdu bilo

Urejanje hudournika Mačkov potok v Polhograjskih Dolomitih. — Goličave, slabo zaraščeni in prekomerno izkoriščani gozdovi imajo premalo lesnega prirastka in omogočajo v hribovitih krajih razmah hudournikov in plazov. Hudournike je treba čim prej zagraditi in umiriti s pregradami in drugimi tehničnimi napravami. Taka ureditev hudournikov lahko postane sigurna in trajna, če preprečimo odnašanje kamenja in zemlje z istočasno obnovo gozdov. Obnovljeni in primerno zaraščeni gozdovi dvignejo donosnost zemljišča in v veliki meri onemogočajo preobilno ter prehitro odtekanje vode v doline; tako ne nastajajo novi in se ne razširjajo stari hudourniki.

(Foto: Hudourniški odsek banske uprave v Ljubljani)

samo 500 m³, pomeni to, da je razlika med $600 - 500 = 100$ m³ prirasla v preteklih 10 letih; to je tekoči prirastek gozda za dobo 10 let. Če se zanimamo, koliko je letni prirastek v tem razdobju, tedaj 100 m³ razdelimo s številom let, torej z 10; tako dobimo, da je letno priraslo v tem gozdu 10 m³ lesa. Letni prirastek gozda ali letni pridelek na lesu je torej 10 m³.

Za gospodarske račune je važno vedeti, kolikšna je površina gozda, ki je dal tak pridelek. Če v našem primeru vzamemo, da je površina gozda 2 ha, tedaj je na enem ha letno priraslo 5 m³ lesa.

Kakor vidimo, ta način določevanja gozdnega prirastka ni težak. Res je sicer, da je treba precej dolgo čakati, preden zvemo za rezultat, in da je treba izvršiti dokaj merjenj, toda gozdarska praksa je dokazala, da se trud izplača. Naš kmečki gozdni posestnik lahko izvrši večino merjenj in računanj sam.

S premerko (klupo ali škarjami) izmeri premere dreves v svojem gozdu. Prav tako lahko sam določi potrebno število drevesnih višin. Za ta posel ni potrebno nikako posebno znanje, temveč je potrebna samo vestnost in natančnost. Na temelju teh podatkov nato gozdarski strokovnjaki izračunajo, koliko lesa je v gozdu. Če bi vpeljali posebne tečaje, bi se naprednejši gospodarji tudi teh računov naučili. Pri vsem pa je glavno vestno delo; potrebne so seveda tudi dobre tablice za izračunavanje drevesnih prostornin.

Ako natančno vemo, koliko je neki gozd star, ako vemo, kdaj je zasajen, in so vsa drevesa v njem enako stara, tedaj lahko izračunamo letni prirastek v gozdu tako, da določimo sedanjo količino lesa, ki je bila pred tem posekana in odstranjena iz gozda. To skupno količino lesa delimo s številom let, kolikor je gozd star; tako dobimo povprečni letni prirastek.

Nekateri še vedno uporabljajo za določitev letnega prirastka tako zvane donosne tablice, kjer je za vsako starost gozda in za vsako vrsto dreves natančno navedeno, koliko je tekoči letni prirastek. Toda strokovnjakom je znano, da na ta način ne dobimo dovolj točnih rezultatov, ker veljajo podatki s tablic za razmere v nemških krajih, in le za čiste gozdove enake starosti ter določene gostote. Če ti pogoji niso izpolnjeni, dobimo zelo netočne rezultate. Najboljši dokaz, da ta način določevanja prirastka v gozdu ni dovolj točen, je dejstvo, da ga je gozdarska praksa v glavnem že opustila.

V gozdarski znanosti imamo še razne druge načine določevanja prirastka v gozdu, toda ti načini so težko razumljivi za nestrokovnjake, zato nima smisla, da bi o tem tukaj pisali.

Za nas je bilo glavno, da pokažemo, kako je mogoče brez večjih težav določiti gozdni prirastek.

Razjasniti pa moramo še neko važno stvar, namreč, zakaj gozdarska znanost in napredno gozdno gospodarstvo tako pazljivo zasledujeta vprašanje prirastka v gozdu.

Da to pojasnimo, si moramo najprej ogledati nekatere podatke o slovenskem gozdnem gospodarstvu.

(Konec prihodnjič.)

Ne izkoriščajte gozda čez mero!

Razvoj in organizacija občeupravne gozdarske službe v Sloveniji *

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

Uvod

V področje občeupravnih oblastev spadajo glede gozdarstva vsi posli, ki se tičejo izvrševanja gozdnih zakonitih predpisov v vseh gozdovih brez izjeme.

Delovanje gozdarskih organov občeupravnih oblastev gre v splošnem za tem, da se zavaruje obstoj gozdov, da se po možnosti prepreči vse, kar bi ogrožalo gozdove in gozdarstvo, da se dvigne negovanje gozdov in zagotovi pravočasno pogozdovanje, da se pospešuje gozdarstvo in se z vsemi zakonitimi sredstvi skuša doseči, vzbuditi in vzdržati med ljudstvom ona pozornost in skrb za gozde in njihov obstoj, ki je potrebna tako v občem, državnem in javno-kulturnem interesu, kakor je tudi v prid vsakemu posameznemu gozdnemu posestniku.

Občeupravna oblastva kot gozdnopolijski organi ne morejo izkazovati neposrednih dohodkov in finančnih uspehov; uspehi smotrnega delovanja občeupravnih oblastev so le posredni. Pojavljajo se v blagostanju malih, srednjih in velikih posestnikov, ki so v dravski banovini domala skoraj vsi tudi posestniki gozdov. Gozdove upravljajo mali in srednji gozdni posestniki sami pod nadzorstvom in po možnosti tudi po navodilih gozdarskih administrativnih oblastev. Država pa ima posredne koristi gozdnopolijskega nadzorstva v davčni moči tako gozdnih posestnikov kakor tudi vseh onih slojev, ki se bavijo z izkoriščanjem gozdnih proizvodov, posebno z lesno trgovino in industrijo. Ker je les v normalnih časih prvovrstno izvozno blago, imajo dobro negovani in ohranjeni gozdi veliko vrednost. Zato je treba vse gozdove v interesu države, naroda in posameznikov obdržati, varovati, pa tudi izboljšati, da postanejo čim plodonosnejši.

Občna uprava je v najožjem stiku z zakonodajo. Čim naprednejša in razvitejša je zakonodaja glede gozdarstva, tem smotrnejše je delovanje občne uprave in njenih gozdarskih organov.

Doba pred uveljavljenjem avstrijskega državnega zakona o gozdih z dne 3. decembra 1852 (Drž. zak. št. 250.)

Kakor je znano, je območje današnje dravske banovine spadalo pred zedinjenjem pod bivšo avstrijsko in deloma tudi ogrsko upravo.

* Referat, ki ga tu priobčujemo, je sestavil ing. Šivic za pripravljajočo se gozdarsko anketo Kmetijske zbornice v Ljubljani. Članek naj da gozdarskim strokovnjakom čim več novih pobud in misli, kako bi se moglo z razpoložljivimi in dosegljivimi sredstvi doseči v prid narodnega gospodarstva kar najuspešnejše nadzorstvo gozdov. — Uredništvo.

V bivši Avstriji segajo početki organizacije gozdne nadzorovalne službe več stoletij nazaj. V Istri je obstajal že leta 1452. poseben pravilnik za gospodarstvo z gozdovi. Več gozdnih predpisov je izšlo v posameznih pokrajinah bivše Avstrije v XVI. stoletju, ker je tedaj vlada spoznala, da je dolžna obvarovati gozdove pred vedno bolj napredujočim pustošenjem in uničevanjem. Posebna skrb za gozdove se je pojavila v krajih, kjer so se razvili rudniki in fužine. Razmah organizacije gozdarske službe je torej v ozki zvezi z organizacijo rudarstva. Rudniki so dajali zaslužka prebivalstvu, ki ni bilo zaposleno le v rudnikih samih, temveč tudi po gozdovih, v katerih so pripravljali za rudnike potreben les. Gozdni uradi so bili zato iz početka dodeljeni rudarskim oblastvom. Gozdovi v bližini rudnikov so bili po večini v državni upravi, medtem ko so bili lastniki bližnjih zasebnih gozdov obvezani oddajati prebitek lesa, kolikor ga niso sami potrebovali, rudnikom, kadar ga je le-tim primanjkovalo. Zaradi teh pravic („gozdnih rezervatov“), ki jih je imela država, in pa zaradi ohranitve gozdov, ki je bila v javnem interesu, so pozneje poverili gozdnopolicijski nadzor nad vsemi gozdovi državnim gozdnim upravam, ki so bile v ta namen pridružene ali pa podrejene takratnim okrožnim oblastvom. V nekaterih deželah so imeli posebne organe za nadzor nad gozdovi; to so bili okrožni gozdarski komisarji in njim podrejeni distriktni gozdarji. Ti so morali pregledovati vse gozdove brez razlike, naj so pripadali kateri si bodi posestni kategoriji ter prijavljali oblastvom opažene nedostatke kakor tudi sestavljati predloge za izboljšanje gozdnega gospodarstva.

Gozdni predpisi so bili v teh časih prav strogi, vendar niso prinesli zaželenega uspeha; uničevanje gozdov ni prenehalo. Ni bilo namreč dovolj in zadostno usposobljenega osebja na razpolago. Gozdni predpisi, četudi so bili umestni, niso bili upoštevani, ker je prebivalstvo vedelo, da ni dovolj organov, ki bi vse nepravilnosti odpravili. Posledice so se vedno bolj očitovale. Gozdna vegetacija se je posebno na strmih pobočjih gora pomikala vedno niže; ponekod so se pokazala ogoljena rebra, ki so izgubila vso svojo gozdno zarast.

Leta 1745. je izšla tako zvana terezijanska gozdna naredba, ki je vsebovala razne predpise in navodila za izboljšanje gospodarstva z gozdi.

Pozneje so bili v posameznih deželah uveljavljeni še posebni predpisi za pravilno ureditev ravnanja z gozdovi. Ti predpisi so vsebovali poleg privatnopravnih zadev o posesti in uživanju gozdov ter obratovalnih ukrepov tudi daljnosežne gozdnopolicijske ukrepe. V naših krajih so izšli takšni predpisi za bivšo Kranjsko in Koroško najprej leta 1756., pozneje pa zopet za bivšo Kranjsko in Istro leta 1771., za bivšo Koroško leta 1795. in za bivšo Stajersko leta 1767., 1769. ter 1772. V teh odredbah ni bilo več „gozdnih rezervatov“, pač pa se nalagajo gozdnim posestnikom določene obveznosti do države, kakor: plačevanje davkov, pripraga za vojaške namene, dolžnosti do gosposčine ipd.

Kljub tem predpisom in navodilom so se marsikje pojavljala velika pustošenja v državnih in zasebnih gozdovih. Tako čitamo v zgodovinskih virih, da je leta 1814. generalna gubernija za Ilirijo izdala okrožnico, v kateri poudarja, da je treba svojčas izdane predpise glede oskrbovanja gozdov strogo izpolnjevati. Predpisala je posebno instrukcijo za gozdarsko osebje, po kateri je moralo poslovati pri nadzorovanju gozdov; toda poseganje teh organov v ekonomsko gospodarjenje ni bilo dovoljeno, temveč je bilo njihovo območje omejeno le na gozdnopolijski nadzor ter na pouk ljudstva o negovanju gozdov.

Gojenci gozdarske šole odstranjujejo plevel na goljavi pri Mariboru in uče šolarčke saditi gozdne sadike na pogozdovalnem dnevu, 3. aprila 1939. — Goljave je treba pogozditi s primernimi vrstami drevja, da se tako zviša lesna zaloga in prirastek slovenskih gozdov.

(Foto: Bernard Čas)

Ta gozdnopolijska organizacija pa je obstajala samo do leta 1828., torej le 14 let. Ta doba je bila pač prekratka, da bi se bila mogla organizacija dobro vsidati in pokazati pričakovane uspehe. V takratni dobi je vladal velik odpor proti vsakršni omejitvi prostega razpolaganja z gozdom; zato se je le postopoma moglo kaj doseči.

Poročila poznejših let zopet tožijo o velikih pustošenjih gozdov po posameznih deželah. Gozdovi so vedno bolj propadali. Zato so na merodajnih mestih stremeli, da bi z učinkovitimi sredstvi omejili razsežno samovoljno krčenje in brezobzirno uničevanje gozdov. Obenem je bilo treba izpremeniti nekatere dotedanje predpise, ker je bila odpravljena razlika med gozdovi podložnikov in gosposčin.

Vlada je leta 1843. pozvala v vseh deželah izkušene posestnike, praktične gozdarske organe, kmetijske družbe in druge ustanove, da predlagajo primerne ukrepe. Številni odgovori in vsestranski predlogi so dali pobudo za sestavo osnutka enotnega državnega gozdnega zakona. O osnutku je razpravljajal kmetijski kongres, ki se je vršil leta 1849. na Dunaju in ki je v glavnem sprejel izročene mu predloge; ostale podrobnosti pa so bile izdelane ob sodelovanju raznih ministrstev, tako da je bilo mogoče predložiti dokončen osnutek celotnega zakona v potrditev. Zakon je bil dne 3. decembra 1852 potrjen in dne 1. januarja 1853 uveljavljen.

Ni namen tega referata podrobno premotriti in razčleniti vse predpise tega zakona. Zakon je bil z zadovoljstvom sprejet, ker je bilo pričakovati, da bo njegovo uveljavljenje in smotno izvrševanje izboljšalo gospodarstvo. Imel je veliko dobrih določb, ki so ob razumnem izvajanju povsem zadoščale; potrebne izpopolnitve pa so se uvajale z novelami. Ker je zakon odpravil med drugim razne ovire, ki so dotlej obstajale glede gozdarstva v zasebnih gozdih in glede razpolaganja z gozdnimi pridelki, so tudi gozdni posestniki dobili veselje do svoje lastnine in pokazali več skrbí za svoje gozde.

Doba od uveljavljanja avstrijskega državnega gozdnega zakona pa do zedinjenja konec leta 1918.

Kmalu po uveljavljanju državnega zakona o gozdih se je pojavila potreba po gozdnopolijskem nadzorstvu, ki bi naj skrbelo, da se prično določila izdanega zakona smotno izvrševati. Ker upravna oblastva za izvrševanje zakonitih predpisov in za pospeševanje gozdarstva niso imela strokovnjakov, niso mogla uspešno poslovati in izdejstvovati upoštevanja predpisov gozdnega zakona. Po dolgem razglabljanju in zasliševanju posameznih deželnihi vlad in strokovnih zastopstev je prišlo v letih 1870.—1872. postopoma do sistematiziranja mest za deželne gozdne nadzornike pri veliki večini deželnihi vlad in do nastavitve gozdarskih komisarjev pri nekaterih okrajnih glavarstvih. Ti komisarji so začeli najprej poslovati v Primorju in Dalmaciji. Ravnali so se po posebni instrukciji, ki je bila na pr. za bivšo Kranjsko izdana leta 1871. in razglašena v deželnem zakoniku pod šte. 21.

Dne 3. julija 1873 je izdalo avstrijsko ministrstvo za zemljedelstvo novo odredbo glede točnejšega izvrševanja posameznih predpisov zakona o gozdih; z njo je predpisalo pregled in popis vseh gozdov in sestavo gozdnega katastra.

Važen je bil razglas deželnega predsednika za Kranjsko z dne 9. oktobra 1874, s katerim je predpisal namestitve usposobljenih gozdarskih upraviteljev za gozda posesta nad 1150 ha (2000 oralov) in dodelitev primernege števila gozdarskega varstvenega osebja. Podoben razglas je izšel na Koroškem za gozde nad 1500 ha in na Štajerskem za gozde v ravnini nad 800 ha, v gorovju nad 1000 ha.

Z ministrsko naredbo z dne 16. junija 1883 je bilo področje gozdarskega osebja občne uprave ločneje urejeno. Osebjem so pomnožili. Deželni gozdni nadzornikom so prideli pomožno osebje, političnim okrajnim oblastvom (to je občeupravnim oblastvom prve stopnje) pa so pridali okrajne gozdarske tehnike (navadno po enega tehnika dvema ali več okrajem), tem pa odredili gozdne preglednike. Tega leta je na bivšem Štajerskem poslovalo 7, na Ko-

Gozd z delavsko in lovsko kočjo pod Grebenom; v ozadju Kočna in Grintovec. — Vsaki starosti primerno zaraščeni sestoji imajo zadostno lesno zalogo in največji možni prirastek ter varujejo poljedelsko zemljišče, ceste in naselja pred hudourniki, poplavami, vetrovi in plazovi.

(Foto: Anton Sivic)

roškem 5, na Kranjskem 5 in na Primorskem 8 gozdarskih tehnikov (vštevši deželne gozdne nadzornike) ter 7, 8, 10 oziroma 15 gozdarskih preglednikov. Za okrajne gozdarske tehnike in za preglednike so bili ustanovljeni nadzorni okoliši; pri nas na pr. okoliši s sedeži gozdarskih tehnikov v Mariboru, Celju, Ljubljani, Litiji, Novem mestu in Postojni. Poleg teh je bilo še pet okolišev za tako zvane delegirane gozdarske tehnike, to je take, ki so bili od uprave državnih in nekaterih zasebnih gozdov pritegnjeni k

nadzorni službi pri občni upravi. Okoliši gozdarskih preglednikov so bili takrat v Mozirju, Slovenjem Gradcu, Ljubljani, Kranju, Radvljici, Litiji, Kamniku, Krškem, Novem mestu, Kočevju, Postojni in Logatcu. Delovno območje gozdnotehniškega osebja se je po navedeni naredbi v glavnem raztezalo na podpiranje občupravnih oblastev pri državnem nadzoru nad gozdovi, izvrševanju gozdnih zakonitih predpisov in pospeševanju gozdne kulture; dalje na pospeševanje gozdnega gospodarstva s poučevanjem gozdnih posestnikov, z navodili pri oskrbi občinskih, solastninskih in zasebnih gozdov; poleg tega je moralo to osebje izvrševati naročene mu službene odredbe, komisijske poizvedbe itd. Občupravna oblastva so morala to osebje zasliševati glede vseh tekočih gozdarskih zadev.

Organizacija gozdnotehniškega službovanja pri občupravnih oblastvih se je v svojem razvoju v teku let izkazala za prav uspešno. Pritegnitev gozdarskih tehnikov, zaposlenih pri upravi državnih gozdov in pri zasebnih gozdnih upravah, kot delegiranih gozdarskih komisarjev k istočasnemu službovanju pri občupravnih oblastvih, se pa ni obnesla. Ti organi namreč pri najboljši volji niso mogli poleg svojega rednega dela opravljati še gozdonadzorne službe tako intenzivno, kakor so to zahtevale gozdarske razmere. Poleg tega pa se njihovo službovanje ni skladalo s poklicnim poslom. Te okoliščine so povzročile, da so delegirane gozdarske komisarje polagoma opustili, zato pa so leta 1891. pomnožili stalež poklicnih gozdarskih tehnikov pri občupravnih oblastvih prve stopnje.

Dne 1. novembra 1895 je izdalo avstrijsko ministrstvo za zemljedelstvo sporazumno s ministrstvi za notranje zadeve in finance naredbo, po kateri so bili dotedanji predpisi glede poslovanja gozdarskega osebja občupravnih oblastev razveljavljeni, obenem pa je bila vpeljana nova, enotna in izboljšana instrukcija o službenem položaju in delovnem področju gozdarskotehniškega osebja občne uprave. Ta instrukcija podrobno določa službene pravice in dolžnosti za deželne gozdne nadzornike, okrajne gozdarske tehnike in gozdne preglednike. Slednjim je bil leta 1905. naziv izpremenjen in so se poslej imenovali „okrajni gozdarji“.

Navedena instrukcija je bila v veljavi do razsula Avstrije. Od drugih važnejših pojavov, ki so močno vplivali tudi na gozdno nadzorno službovanje, je omeniti sledeče: patent z dne 5. julija 1853, drž. zak. šte. 130, s katerim so bile izdane določbe o uredbi in odvezi služnostnih pravic do lesa, paše in drugih pridelkov; izvršilno instrukcijo k temu patentu z dne 31. oktobra 1857 ter nekatere poznejše deželne zakone in izvršilne naredbe, ki se tičejo izprememb in dodatnih določb k temu patentu (vsi ti predpisi so še danes v dravski banovini veljavni); zakon z dne 7. junija 1883, drž. zak. 94, o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi skupnih pravic glede njih uživanja in upravljanja, s poznejšimi deželnimi zakoni in izvršilnimi naredbami (tudi ta zakon velja pri nas še danes); deželne zakone iz leta 1908. in 1909. o varstvu planin in pospeševanju planinskega gospodarstva, z nekaterimi poznejšimi novelami in izvršilnimi naredbami (tudi ti veljajo še danes); deželne zakone,

ki so v okviru državnega gozdnega zakona izšli v posameznih deželah (tako je leta 1885. izšel na bivšem Koroškem deželni zakon o nekaterih odredbah gozdne in vodne policije, vsebujoč posebne predpise o prijavi sečenj, z raznimi podrobnimi določbami za ohranitev gozdov; podoben zakon je bil izdan za bivšo Štajersko leta 1898.; na bivšem Koroškem je bil prvotni zakon leta 1912. primerno noveliran; za izvrševanje predpisov teh deželnih zakonov je služilo občeupravnim oblastvom predvsem gozdnopolijsko osebje); zakonite predpise, ki so bili izdani zaradi pogozdovanja kraških zemljišč (za naše ozemlje je bil važen zakon o pogozdovanju Krasa na Kranjskem z dne 9. maja 1885; pogozdovanje Krasa je bilo poverjeno posebni komisiji, v kateri so bili državni in samoupravni organi ter zaupniki iz onih občin, v katerih območju se je pogozdovalo; komisija za pogozdovanje Krasa je delovala po poslovníku, izdanem leta 1886.).

Neposredno pred zedinjenjem je bil stalež gozdarskih tehnikov (inženirjev) v mejah tedanje slovenske pokrajine sledeči:

Na Kranjskem je bil pri deželnem občeupravnem oblastvu druge stopnje (to je deželni vladi v Ljubljani) deželni gozdni nadzornik z dvema gozdarskima referentoma (inženirjema) in dvema okrajnima gozdarjema; gozdarska referenta sta bila obenem dodeljena vsak po dvema občeupravnima oblastvoma prve stopnje. Slednjim (takratnim okrajnim glavarstvom), ki jih je bilo 11, so bili dodeljeni razen imenovanih dveh referentov še trije okrajni gozdarski referenti (inženirji).

Na Štajerskem je bil pri deželnem občeupravnem oblastvu (namestništvu v Grazu) deželni nadzornik z dvema gozdarskima referentoma (inženirjema) in dvema okrajnima gozdarjema. Občeupravnim oblastvom prve stopnje so bili na območju slovenske Štajerske dodeljeni trije okrajni gozdarji referenti (inženirji).

Za Koroško, kolikor je je po zedinjenju pripadlo nam in katere ozemlje je bilo priključeno deloma nekemu bivšemu kranjskemu deloma nekemu štajerskemu občeupravnemu oblastvu prve stopnje, prihaja v pošteb samo eno mesto okrajnega gozdarskega referenta (inženirja).

Prekmurje je pripadalo pred zedinjenjem k območju gozdno-političnega okoliša v Št. Gothardu.

Gozdarskim okrajnim referentom na prvi stopnji je bilo podrejenih na slovenskem ozemlju v bivši Kranjski 12, Štajerski 10 in Koroški dvoje okrajnih gozdarjev.

Vrhovna instances je bilo ministrstvo za zemljedelstvo na Dunaju, v katerem je posloval oddelek za gozdarske občeupravne posle.

Omeniti bi bilo še, da so ločeno od gozdarskih občeupravnih oblastev poslovale posebne ustanove za zagrajevanje hudournikov, druge pa za upravo državnih in verskozakladnih gozdov.

Glede zagrajevanja hudournikov je omeniti, da je bilo leta 1883. odrejenih 6 gozd. tehnikov iz staleža občne uprave, da v južni Franciji študirajo naprave in dela za pomirjenje in zagrajevanje hudo-

urnikov. Po njihovi vrnitvi je bil leta 1884. ustanovljen v ministrstvu za zemljedelstvo poseben gozdnotehniški oddelek za zagrajevanje hudournikov. Temu oddelku so bile neposredno podrejene tri sekcije, in sicer v Zadru za Dalmacijo, v Beljaku za druge južne avstrijske dežele in v Tešinu za severne avstrijske dežele. Te ustanove so pričele poslovati v smislu državnega zakona z dne 30. junija 1884, ki vsebuje ukrepe za neškodljivo odvajanje gorskih voda. Za poslovanje teh sekcij je bila dne 27. februarja 1895 izdana posebna instrukcija.

Konec leta 1912. je postalo gradbeno vodstvo za zgradbo hudournikov v Ljubljani samostojno in ni bilo več podrejeno beljaški sekciji. Poslovalo je s tremi gozdarskimi inženirji in dvema možnima organoma.

Kar se tiče državnih gozdov na slovenskem ozemlju, je omeniti, da so bili leta 1853. z upoštevanjem predpisov § 22. državnega gozdnega zakona iz leta 1852. nameščeni za belopeške gozdove in za gozdove na Jelovici izprašani, za upravo gozdov usposobljeni gozdni upravitelji, ki jim je bilo podrejeno primerno število gozdnovarstvenega osebja.

Leta 1873. so bili izdani predpisi za upravljanje državnih in zakladnih gozdov ter posestev; leta 1886. je sledila instrukcija za državne gozdne direkcije, ki pa je bila razveljavljena z instrukcijo iz leta 1907. Leta 1909. je izšla instrukcija za gozdne uprave, podrejene gozdnim direkcijam; istega leta je izšla instrukcija za gozdarje pri upravi državnih in zakladnih gozdov. Za urejevanje teh gozdov so izšle posebne instrukcije.

Državne in verskozakladne gozdove v območju bivše Kranjske, Primorske in Koroške je upravljala državna gozdna direkcija v Gorici, ki je imela med svetovno vojno začasni sedež v Celovcu. Na našem ozemlju so bile direkciji podrejene državne gozdne uprave v Kostanjevici na Dolenjskem, na Bledu, v Bohinjski Bistrici in v Beli Peči.

(Konec prihodnjič.)

Gozdovi so življenjski temelj slovenskega ljudstva

Propadu gozdov sledi propad narodov!

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

22. Drva.

V odločbah o maksimalnih cenah za drva so predpisi, s katerimi se nikakor ne strinjam. V pljuškem okraju je n. pr. predpisano, da znaša cena borovih in smrekovih drv 80 odst., hrastovih in cerovih pa 87 odst. od cene bukovih drv.

Prepričan sem, da bi mogli biti odstotki v razmerju s cenami bukovih in drugih drv v vseh krajih enaki. Razen tega prav gotovo niso enakovredna borova, smrekova in jelkova drva ter hrastova in cerova. Sporočite mi, prosim, ali imam prav!

S. Ž. Savinjska dolina.

23. Pobiranje kostanja.

V gozdu imam primešane stare kostanje, ki obrodijo precej obilno skoraj vsako leto. Toda večino kostanja mi poberejo ljudje, ki nimajo v mojem gozdu prav za prav ničesar iskati. Prosim, sporočite mi, po katerih zakonitih predpisih bi mogel prepovedati in preprečiti pobiranje kostanja v svojem gozdu.

E. K. Pohorje.

24. Meje zakupnega lovišča.

Smo zakupniki občinskega lovišča, ki meji na reko, sredi katere je otok; po katastrski mapi gre meja v glavnem sredi reke. V zadnjih letih pa je reka razširila stranski rokav tako, da je videli ta kot glavna struga; zato si že več let sosednji zakupnik prilašča otok za svoje lovišče. Ker pripada otok po katastrski mapi očitno v občino našega lovišča, Vas prosimo za Vaše mnenje glede meje obeh lovišč.

S. S. P. Maribor.

ODGOVORI

20. Nabava sadik.

Kraljevska banska uprava daje siromašnim posestnikom iz svojih gozdnih drevesnic gozdne sadike brezplačno. Občeupravna oblastva vsako leto pred jesensko ali spomladansko pogozdovalno sezono po občinah javno razglasijo, do kdaj je treba vložiti prošnje za brezplačne sadike. Na kraljevsko bansko upravo naslovljene in pri pristojnem okrajnem načelstvu vložene prošnje morajo biti kolkovane z 10 dinarskim banovinskim kolkom. V vlogi je treba točno navesti vrsto in število sadik, za katere prosite. Tudi je treba paziti, da ne zamudite roka, ki je za jesensko oddajo do 15. septembra, za spomladansko pa do 10. januarja. Koliko sadik boste dobili, je odvisno od kreditov, ki jih ima banska uprava v ta namen na razpolago. Verjetno Vam bo odobrena le delna množina zaprošenih sadik.

Tudi okrajni kmetijski odbor ima v vsakoletnem proračunu določeno vsoto namenjeno za nabavo gozdnih sadik siromašnim posestnikom. Obrnite se s posebno nekoljkovano prošnjo tudi nanj!

Martin Potočnik.

Sodobna vprašanja

Gozdarska anketa pri Kmetijski zbornici v Ljubljani.

Mnogi znaki kažejo, da naše gozdno gospodarstvo hira. Impulz, ki mu ga je dala zadnja konjunktura na lesnem trgu, je gozdno gospodarstvo sicer poživilo, je pa le začasnega značaja in gozdnega gospodarstva ne bo rešil onih težav, ki imajo globlje vzroke in ki gozdno gospodarstvo izpodjedajo pri njegovih koreninah.

Gozdno gospodarstvo hira predvsem zaradi nevzdržnega propadanja gozdov in iz tega izvirajočega nazadovanja lesne proizvodnje. Med vzroki za propadanje gozdov je na prvem mestu omeniti čezmerno izsekavanje gozdov, ki se pojavlja kot posledica zadnje velike gospodarske stiske in njej sledečega naglega porasta cen na lesnem trgu. Nadaljnji vzrok propadanja gozdov je njih nezadostno oskrbovanje, ob katerem gozd pač ne more dati onih dohodkov, ki bi jih sicer mogel dati. Temu je morda krivo pomanjkanje potrebnih denarnih sredstev, še bolj pa pomanjkanje gozdarske izobrazbe kmečkega ljudstva. Mnogo krivde za nazadovanje lesne proizvodnje ima tudi čezmerno izkoriščanje postranskih gozdnih proizvodov, zlasti pa stelje, s katero se gozdu odtegujejo hranila in slabi plodnost gozdnih tal.

Veliko škode tudi gozdno gospodarstvo tudi zaradi pomanjkljive izrabe in obdelave lesa. Zaradi nje gre veliko lesa v izgubo; za slabo obdelani les pa naš lesni producent pač ne prejme one protivrednosti, ki bi jo mogel doseči ob smotrni izdelavi in obdelavi lesa.

Gozdno gospodarstvo, malega gozdnega posestnika, kmeta, trpi še posebej zaradi neorganizirane lesne trgovine, ko daje svoj stoletni pridelek včasih skoraj na pol zastonj.

Velike težave povzročajo našemu gozdnemu gospodarstvu tudi mnoga bremena, ki jih mora gozd prenašati za javne koristi, čeprav je že svobodno razpolaganje z gozdi prav zaradi teh koristi silno utesnjeno. Razvoj gozdnega gospodarstva v Sloveniji ovirajo tudi razni drugi pojavi, ki mu jemljejo potrebni razmah.

Skoraj polovica slovenske zemlje je zaraščena z gozdi; za vse poljedelstvo skupaj odpade torej le nekaj več zemlje kakor na gozdove. Smotrna izraba gozdnih zemljišč igra zaradi tega v splošnem gospodarstvu Slovenije izredno in zelo vidno vlogo. Od uspeha gozdnega gospodarstva je zaradi tega tudi v veliki meri odvisno splošno gospodarsko stanje Slovenije.

Zavedajoč se velikega pomena gozdov in gozdnega gospodarstva za naše kmetijstvo in v želji, da spravi naše gozdno gospodarstvo v sklad z načeli umnega gozdnega gospodarstva in z življenjskimi potrebami našega ljudstva, je Kmetijska zbornica v Ljubljani pripravila veliko gozdarsko anketo, ki bo drugo leto meseca februarja ob zasedanju sveta Kmetijske zbornice. Dnevi ankete in trupe podrobnosti bodo sporočeni po časopisih.

Na anketi bodo sodelovali mnogi gozdarski in drugi strokovnjaki, ki bodo podali referate o sledečih vprašanjih: razvoj in struktura gozdnega gospodarstva v Sloveniji; ureditev kmečkih gozdov; mehanična predelava lesa; postranski gozdni proizvodi; oglarstvo; vprašanje našega obrtnega drevja; lesna domača obrt; lesna industrija Slovenije; gozdarska prosveta v Sloveniji; gozd in javna bremena; gozd in nedeljivost kmečkih posestev; gozdno gospodarstvo agrarnih skupnosti in planšarstva; gozdna politika in kmečko gospodarstvo; organizacija lesne trgovine; nacionalni dohodek gozdnega gospodarstva; les v mednarodni trgovini; povečanje donosa iz kmečkih gozdnih posestev; gozdni in lesni delavci v kmečkih in nekmečkih gozdovih; naša gozdna zakonodaja.

Ti referati in debate, ki se bodo ob teh referatih razvile, naj podajo stanje našega gozdnega gospodarstva in nakažejo pota ter smernice za njegovo izboljšanje.

Gozdarska anketa je odprta vsem, ki so na prospehu gozdnega in lesnega gospodarstva zainteresirani; vsi ti so na anketo tudi iskreno vabljeni.

Ing. Martin Čokl.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Vpis zadruga.

(Prepis. Fi 67/40-5. Zadr. IV. 42/1.)

Zadruga se je vpisala v združni register dne 30. septembra 1940.

Sedež zadruga: Ljubljana.

Besedilo firme: „Marad“, osrednja zadruga za izvoz lesa z o. j.

Zadruga ima namen pospeševati izvoz in prodajo lesa ter lesnih izdelkov svojih članov v inozemstvo in pri tem krepiti in varovati njih koristi. Zadruga v ta namen:

1. prevzema inozemska naročila za les ali lesne izdelke in jih razdeljuje med svoje člane;

2. daje svojim članom strokovna navodila za izdelavo in obdelavo lesa v smislu zahtev inozemskih trgov;

3. skuša dosežati za vse vrste lesa in lesnih izdelkov svojih članov čim ugodnejše izvozne cene in prodajne pogoje;

4. usmerja za izvoz in prodajo namenjene količine lesa ali lesnih izdelkov iz posameznih skladišč članov ali iz skupnega skladišča na določeno železniško odpremišče ali ladijsko pristanišče;

5. vzdržuje na sedežu zadruga skupnemu poslovanju namenjeno pisarno, ki vodi vse posle posredovanja in trgovine z inozemstvom;

6. ustanavlja in vzdržuje doma in v inozemstvu potrebne poslovalnice in skladišča;

7. pridobiva v ta namen morebitna potrebna zemljišča, stavbe, tehnične naprave, koncesije, prevozna sredstva in inventar;

8. najema in daje kredite, potrebne za finansiranje izvoza lesa in lesnih izdelkov svojih članov;

9. nabavlja svojim članom obratne potrebščine in

10. vzdržuje v varstvo in pospeševanje koristi svojih članov potrebne stike s pristojnimi državnimi in samoupravnimi oblastvi ter je sploh upravičena do vseh ukrepov, ki so potrebni za doseg namenov zadruga.

Zadruga je ustanovljena na skupščini dne 12. VIII. 1940 za nedoločen čas.

Poslovni delež znaša din 5000 ter ga je vplačati najkasneje v 6 mesecih po sprejemu v zadrugo.

Vsak združnik jamči z vpisanimi poslovnimi deleži in še z njih petkratnim zneskom.

Zadruga objavlja združnikom skupščinske sklepe in druge svoje priobčitve s priporočenimi dopisi ter na razglasni deski v svoji poslovalnici.

Upravni odbor sestoji iz 6 združnikov in se voli za dobo 3 let.

Vsako leto izstopi tretjina odbornikov.

Zadrugo zastopa upravni odbor.

Za zadrugo se podpisuje tako, da se pod njeno firmo svojeročno podpiseta po dva člana upravnega odbora ali po en član upravnega odbora in en v to pooblaščen nameščenec zadruga.

Člani upravnega odbora so:

Ing. Alojzij Žumer, ravnatelj v Nazarju 36, predsednik,

Ing. Franc Sonnbichler, ravnatelj v Tržiču 84,

Ing. Jernej Zupanc, posestnik in lesni trgovec, Lancovo 17,

Franc Furlan, posestnik in lesni trgovec, Brezno 15,

Ivan Selih, posestnik na Dobrovi 2,

Beno Kotnik, posestnik, Kotlje pri Guštanju.

Pooblaščenec zadruga je: Boleslav Ternovec, poslovodja na Sušaku.

Okrožno kot trgovsko sodišče v Ljubljani;
odd. III., dne 30. septembra 1940.

Žigon

Odpravek je točen, vodja pisarnice
Weber l. r.

Cene jugoslovanskega mehkega lesa pri izvozu v Nemčijo.

Sporazum

med stalno delegacijo za gozdno in lesno gospodarstvo v kraljevini Jugoslaviji (Beograd) in Reichsstelle für Holz, Hauptabteilung II (Berlin).

Danes so bile določene naslednje cene za uvoz žaganega in lesanega lesa iz Jugoslavije v Nemčijo (cene so mišljene v markah — RM za 1 m³):

1. Smrekov in jelkov les I in II, z ostrimi robovi, vzporedno obrobljen, deske in mostnice, dolge 3—6 povprečno 4 m: a) široke 10—16 cm 52—60; b) široke nad 17 cm 60—69 in kratke deske, dolge 1—2⁷⁵, povprečno 1⁷⁰ m in široke nad 10 cm, 43—49.

2. Grede (trami), grede raznih debelin in vagonski gradbeni les: z ostrimi robovi, vzporedno obrobljen, brez gnilobe in nenalomljen 38—45 z doplačilom za slavn les po seznamu 2 marki za vsak m.

3. Letve, ostro obrobljene, negnile in nenalomljene: a) dolge nad 3 m 35—42 in b) dolge pod 3 m 26—30.

4. Tesane grede (trami), smrekove in jelkove, debele nad 8 × 8 cm in dolge nad 4 m, 27—29.

5. Smrekov in jelkov žagan les, od žage, brez gnilobe in nenalomljen, z ostrimi robovi in vzporedno obrobljen: a) deske in debele deske, dolge 3—6 m, povprečno 4 m in široke nad 10 cm, 40—46; 12—15 mm debelemu blagu je cena 15 % višja od osnovne cene; b) dolge 9—23 angl. čevljev in daljše, široke 4—7 angl. palcev ali na željo kupca bolj široke in debele nad ⁷/₈ angl. palcev, 40—46.

6. Zabojne deske, dolge 0⁷⁵ do 2⁷⁵ m, široke nad 8 cm, povezane, z ostrimi robovi in očeljene 30—35.

Vse cene je razumeti franko-vagon jugoslovansko-nemška meja, prosto za izvoz, ali pa franko-vlačilec jugoslovansko donavsko пристanišče, prosto za izvoz.

Morebitno zvišanje jugoslovanske železniške tarife ali izvozne carine gre v breme prodajalca. Ta sporazum velja do 31. marca 1941 in se nanaša na vse sklepe, za katere bo do tega dne vložena pri Reichsstelle für Holz, Hauptabteilung II (Berlin) prošnja za devizno potrdilo.

Wien, 17. oktobra 1940.

Stalna delegacija za gozdno in
lesno gospodarstvo v kraljevini
Jugoslaviji
Podpis

Reichsstelle für Holz,
Der Leiter
der Hauptabteilung II.
Podpis

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1940.)

Pravilnik o svetu za zunanjo trgovino (324/56).

Sprememba in dopolnitve v obrazcu za pravila združbe trgovcev (obrtnikov) (331/57).

Banova odredba o ustanovitvi referata za kontrolo cen (333/57).

Odločba o maksimiranju cen drvam za kurjavo (345/60).

Spremembe in dopolnitve naredbe št. 3. o omejitvi prodaje tekočega goriva (351/16).

Pooblastitev za maksimiranje cen posameznih predmetov (352/61).

Popravek v tarifi skupnega davka na poslovni promet (353/61).

Uredba o plačilni dospelosti prvega obroka zemljarine za 1940. leto (361/63).

Razglas o razdelitvi Drave od državne meje navzdol do Ptuja s stranskimi vodami na ribarske okraje (363/63).

Posebno navodilo za zbiranje obdobnih (B) podatkov in izpolnjevanje obrazcev za tvrdke in tovarne za leto 1939. (369/64).

Naredba ministra za vojsko in mornarico o pomožni vojski državne obrambe (388/67).

Kratke vesti

„MARAD“, OSREDNJA ZADRUGA ZA IZVOZ LESA Z O. Z.

Po dolgoletnih prizadevanjih slovenskih gozdarskih in lesnih gospodarstvenikov je bila končno ustanovljena osrednja zadruga za izvoz lesa, v katero se morejo včlaniti vse lesne produkcije v Sloveniji brez ozira na kapaciteto, tako majhne kakor srednje in velike. Ime zadruge je „Marad“, njen sedež je v Ljubljani

LESNA IZVOZNA ZAJEDNICA NA SUŠAKU.

V oktobru je bila ustanovljena na Sušaku lesna izvozna zajednica za Gorski kotar, Liko in Hrvatsko Primorje. V zajednici so lastniki žag, trgovci, lesni proizvajalci in izvozniki.

PRVA ZADRUŽNA ŽAGA NA HRVATSKEM

Središče lesnega združnega gibanja v Hrvatski je Mrzla vodica v Gorskem kotarju, kjer je tamošnja kmetijska zajednica sklenila postaviti združno žago za predelavo lesa iz lastnih gozdov.

PLUTARNE V ŠPANIJL.

Gozdovi plutastega hrasta pokrivajo v Španiji okoli 500.000 ha ter se vsako leto izdela več kot 1 milijon centov plutovine. V vsej državi je čez 400 tovarn za predelavo plutovine in izdelavo plutastih izdelkov; večina plutarn je v Kataloniji.

INDUSTRIJSKI KATASTER V BANOVINI HRVATSKI.

Ekonomski institut banske oblasti banovine Hrvatske namerava izdelati točen industrijski kataster za svoje območje. V ta namen je razposlal okrajnim in mestnim načelstvom statistične obrazce „Podaci o poduzeću“. Industrijska zbornica pa je pozvala vse svoje člane, naj te obrazce izpolnijo čim točneje in pravičneje in jih nato vrnejo institutu.

POMANJKLJIVOSTI SLOVENSKE PREDELAVE BUKOVEGA LESA.

Industrijski kurir omenja med drugim, da proizvaja Slovenija s predelavo jelkovine, smrekovine, borovine in macesnovine v glavnem mehke les, poleg tega pa še predeluje celulozni

(brusni) les za lepenko, ki ima dobro izvozno konjunkturo. Pri tem popolnoma umestno poudarja, da produkcija bukovine stalno nazaduje, ker je skoraj popolnoma prenehala predelava bukovnega lesa v testone, tavole in pakone; tudi obrobljena parjena bukovina bi se dala dobro plasirati, toda slovenske žage nimajo dovolj parilnic.

TOVARNA UMETNE SVILE V BOSNI?

Jugoslavenski kurir poroča, da bo ustanovljena v Bosni velika tovarna umetne svile, ki bo prva jugoslovanska tvornica za izdelovanje svile iz lesa. Pri tem omenja, da je Jugoslavija uvozila od leta 1939. do sedaj že čez 3 milijone kg vlaken umetne svile v vrednosti čez 9 milijonov din.

„TALAS PAPIR A. D.“ V BEOGRADU.

V Beogradu je bilo ustanovljeno novo podjetje za izdelavo valovite in navadne lepenke ter papirja z osnovno glavnico milijon dinarjev.

V HOLANDIJI NABIRAJO ŽELOD, BUKOVICO IN KOSTANJ.

V Holandiji imajo nekateri straniški gozdni pridelki precej visoko ceno: tako kupujejo 1 kg bukovice po 20—30, želoda 5—8 in kostanja po 3—4 cente. Na debelo se bavi s trgovino teh sadežev holandsko društvo „Nederlandsche Heide Matschap“ v Amsterdamu.

NEMŠKA TRGOVSKA DRUŽBA ZA JUGOVZHODNO EVROPO.

V Berlinu je bila ustanovljena nova trgovska družba „Südosteuropa-Handelsgesellschaft A. G.“ z glavnico 500 tisoč RM. Družba ima namen gojiti trgovino z državami jugovzhodne Evrope, zlasti pa prevzemati zastopstva, posredovanja in izvrševanja vseh vrst uvoznih in izvoznih poslov na komisijski osnovi ter na lastni račun.

POGOZDOVANJE V ŠPANIJL.

V Španiji je dobila pred kratkim provinca Granada 11 milijonov pezet kredita za obnovo in pogozditev goščav. Med drugim so bila sredi septembra na Sierrri Humbrii začeta velika pogozdovalna dela, pri katerih je zaposlenih 1500 delavcev.

Dopisi

ENAJSTO ŠOLSKO LETO NA GOZDARSKI SOLI V MARIBORU

V novem šolskem letu je bila 1. t. m. odprta enoletna šola, v katero je bilo sprejetih 35 gojencev, in sicer 21 iz Slovenije, 11 iz banovine Hrvatske in 3 iz vrbaske banovine.

S. S.

GOZDNI POZARI NA DOLENJSKEM (v Suhi krajini in na Kočevskem)

Ni ga menda kraja v Sloveniji, kjer bi se tako pogosto javljali požari na pašnikih, na pogozdenih parcelah in v gozdovih, kol se to dogaja v Suhi krajini in na Kočevskem. Ti požari nastajajo skoro brez izjeme zaradi malomarnosti; včasih kdo tudi namenoma požge zemljišče, na katerem raste zgolj grmovje in po šojah zasajeno hraslovje; taka požgavnica ni primerna niti za pašo, pa tudi sicer ne nudi gospodarju nobene koristi; dokazuje le, da ljudje ne mislijo niti za nekaj let naprej, ko lahko miselno uničujejo grmovje in hraslovo mladovje, ki bi se sčasoma razraslo v lepe sestoje.

Takih zemljišč je v teh krajih zelo veliko. Zato bi bilo nujno potrebno, da oblastva preprečijo te lahkomišelnosti požare. Za krivce se naj določijo čim strožje kazni. Mesto nedoletnih otrok in pastirjev, ki kaj pogosto povzročajo požare, naj trpe kazni njih starši in gospodarji, ki se za svoje varovance vse premalo brigajo.

Nadalje bi se moralo odrediti, da ljudje vse nepotrebne pašnike (in teh je mnogo) očistijo grmovja in jih pogozdijo. To bi bil brez dvoma v razvoju krajevnega gozdarstva velik korak naprej.

Janez Turk.

ZAKLJUČNO POROČILO O LJUBLJANSKEM VELESEJMU.

Jesenski ljubljanski velesejem od 31. avgusta do 9. septembra je bil prirejen v izredno težkih razmerah. Daleč okrog nas besni vojna; industrije mnogih narodov so preurejene za kovanje orožja ali pa so postale žrtve tega orožja. Balkana doslej vojna vihra ni zajela in tako tudi naša država uživa mir ter se trudi, da si ohrani svojo obrtno, industrijsko in poljedelsko delovanje. Vojni bič pa je občutno udaril tudi nev-

tralne države, tako pomorske kakor kontinentalne. Promet na morju je skoraj popolnoma zastal, zveza z ameriškim kontinentom in Daljnim vzhodom je čisto prekinjena. Mnogo dragocenih surovin, ki jih potrebuje Evropa za alimentiranje svoje industrije, zaradi blokade ni več dobiti. Tudi del naše industrije mora zaradi pomanjkanja surovin omejevali svoje obratovanje.

Navzlic temu je bil velesejem dobro založen z blagom. Mnogoštevilni interesi so prihajali izbirat in naročat blago ne samo iz dravske, ampak tudi iz drugih banovin.

Na velesejem prihajajo kupci, ker tu vidijo in preizkusijo razne izdelke mnogo boljše kakor drugače. Razen tega primerjajo konkurenčne izdelke med seboj, pa je izbira in odločitev lažja.

Na drugi strani pa posamezne tvrdke svojih izdelkov same nikoli ne morejo tako uspešno propagirati, kot dela to zanje velesejem. Marsikatera stroka je utrpela izgubo, ko je letošnji pomlad moral biti ljubljanski velesejem odložen. S svojim delom in pobudami pomaga velesejem našemu podjetništvu do izboljšanja poslovnega prometa, obenem pa z obilno ponudbo blaga drži cene na primerni ravni. Tako pospešuje promet, ki je delo, delo pa je zaslužek. Zaradi razmer je razstavljalo tokrat le malo število inozemcev. Tako je bil ta velesejem predstavnik našega domačega materialnega gospodarstva. Vse, kar so domača podjetja razstavila, je v svoji raznolikosti dihala moč in zdravje in utrjevalo zaupanje v lastno delo in odpornost. Kupčije so se razvijale izvanredno zadovoljivo, tako da pomeni letošnji ljubljanski velesejem tudi močno okrepitev domačega trga.

V vseh panogah je na velesejmu sodelovalo 538 razstavljalcev. Od teh jih je bilo 50 z nemškimi, 3 z italijanskimi in 1 s češkimi izdelki.

Velesejem si je ogledalo okrog 120 tisoč oseb.

Z zaključkom tega velesejma smo se poslovili tudi od starih razstavnih zgradb, ki bodo nadomeščene z novimi paviljoni.

Ljubljanski velesejem.

Književnost

Ing. Viktor Novak, *Dečji dnevi za pogozdovanje, I. del.*

(Druga predelana izdaja.)

Ing. Novak je napisal do sedaj že tri brošurice enakega naslova (*Dečji dan za pogozdovanje, I. del, 1936; II. del, 1938 in III. del, 1939*), ki jih je založil gozdarski odsek kraljevske banske uprave v Ljubljani. Ker so knjižice že pošle, je bilo potrebno izdati I. del v novi izdaji.

Druga predelana izdaja I. dela ima tri poglavja. Prvo poglavje vsebuje oris zgodovine in namena mladinskih pogozdovalnih dni ter poročilo o dečjih dnevih za pogozdovanje leta 1939; v drugem poglavju je poljuden opis osnovnih pojmov gojenja in varstva gozdov, ki nudi obilno tvarino za predavanja ob priliki pogozdovalnih dni; v tretjem pa so navodila za prireditelje in izvedbo dečjega dne za pogozdovanje. Brošurica ima obliko velike osmerke in obsega 28 strani; založil jo je gozdarski odsek kraljevske banske uprave v Ljubljani.

Prvi splošno organizirani šolski pogozdovalni dnevi so se začeli v Sloveniji leta 1926. Mnogi tedanji šolarčki in dijaki so danes že začeli prevzemati domača posestva, medtem ko nekateri delujejo v javnih službah. Gotovo je povečano zanimanje za gozdarstvo med drugim tudi zasluga dečjih dni za pogozdovanje. Knjižica se dobi pri okrajnih gozdarskih referentih in pri gozdarskem odseku banske uprave v Ljubljani za 5.— din. Brošurico, ki je izraz smoltnega dela za popularizacijo gozdarstva, priporočamo vsemu gozdarskemu osebju in učiteljstvu.

Ing. S. Sotošek.

Znanstveno delo V. Lindtnerja.

V dnevnem časopisju smo že večkrat imeli priliko brati poročila o našem najboljšem gobarju (mikologu) Vojtehu Lindtnerju, ki priobčuje svoja dela po večini v Glasniku Skopskega naučnega društva, oglašja se pa od časa do časa tudi v naših revijah. Tako je znan V. Lindtner bralcem Proteja po članku, v katerem se je zavzel za nakup Schmorantzerjeve zbirke gob (*Proteus, II. let., str. 176—178*) in bralcem Gozdarskega vestnika po članku „Gozdna tla“ (*Gozdarski vestnik, 1940, str. 49 do 56*). Zanimivi so tudi njegovi članki, ki so izšli v *Življenju in svetu*, med njimi zlasti tisti, v katerih popisuje botanične posebnosti odljudnih Prokletij.

V Ljubljani se je kot visokošolec odlikoval po veliki delavnosti in pridnosti. Za svoja mikološka raziskovanja je bil pred leti nagrajen s svetosavsko nagrado. Kmalu nato ga je l. 1931. usoda zanesla v Beograd, kjer se je razvil v priznanega in upoštevane mikologa beogradske univerze. S svojim delovanjem si je pridobil naklonjenost vplivnih botanikov doma in drugod.

V počitnicah pa tudi sicer, če mu čas dopušča, mnogo potuje po najbolj zapuščenih in oddaljenih pokrajinah naše države. Zaradi mnogih botaničnih redkosti in novosti so se mu posebno priljubile gore vardarske banovine. Vsako leto roma po njih v prijetni družbi domačih in tujih strokovnjakov in nikoli se ne vrača brez novih izsledkov. To najbolje dokazujejo poročila, ki jih v obliki strokovnih razprav priobčuje o svojih vsakoletnih novih odkritjih; in teh ni malo. Morebiti niti sam več ne ve, kolikim novim vrstam gob je sam kot krstni boter krojil znanstvena imena. Več vrst gob in, kot bomo videli, tudi ves rod (genus) so pa drugi imenovali po njem. Sem ter tja pogleda tudi med cvetne rastline in že povzroči prekucije v sistemu. Pri vsem delu ne pozablja svojih znancev in prijateljev iz ožje domovine. Z mnogimi dopisuje in jim pošilja obvestila o novih najdbah kakor tudi žive rastline in semena za gojitev balkanskih raritet na planinskih gredicah.

Da dobimo jasno in pregledno sliko o Lindtnerjevem strokovnem delu, hočemo v naslednjem naštetih vse njegove pomembnejše razprave, kolikor so nam znane. To so:

„*Battarea phalloides* (Dicks) Pers. aus Südserbien.“ Razprava je bila priobčena v (Bulletin de l'Institut et du Jardin Botanique de l'Université de Belgrade, tome II, 1931—32) in opisuje odkritje nove odprtotroše glive iz okolice Debra.

„Podzemne gljive u Srbiji“, članek v Šumarskem listu, kjer so opisane doslej najdene pod zemljo rastoče glive.

„Notizen zur Flora von Südserbien“ (Glasnik Skopskog naučnog društva, 1937). Poleg številnih novih nahajališč za redke cvetnice je v razpravi tudi opis nove vrste nageljna, pri katerega imenovanju je sodeloval avtor (*Dianthus kapinaensis* Markgraf et Lindtner).

„Einige Bemerkungen zu *Sarcosphaera ammophila*“ (Zeitschrift für Pilzkunden, Darmstadt, 1938).

„*Hypomyces porotheliiformis*“ (Annales mycologici, 1938).

Skupno z dr. Pilatom (Praga) in deloma V. Litschauerjem (Innsbruck) je izdal leta 1938. prvi del (20 strani) razprave „Ein Beitrag zur Kenntnis der Basidiomycetes von Südserbien“ (Glasnik Skopskog naučnog društva, 1938). Drugi del teh prinosov je izšel lansko leto in obsega 11 strani.

Veliko dragocenega gradiva prepušča v objavo in določitev drugim strokovnjakom, tako n. pr. omenja dr. Albert Pilat, da je Lindtner za njegovo razpravo „Contribution à la connaissance des Basidiomycetes de la péninsule des Balcous“ (Bull. de la Société mycologique de France, tome III) nabral večino gliv in imenuje po njem tri nove vrste: *Ptychogaster Lindtneri* P., *Gloeocistidium Lindtneri* P. in *Peniophora Lindtneri* P. Isti botanik je nadalje v posebni razpravi opisal doslej nepoznano vrsto glive, ki jo je uvrstil v poseben rod, imenovan po V. Lindtnerju: *Lindtneria trachyspora*. — V Zeitschrift für Pilzkunde (l. 1936) se navdušuje W. Kirchstein nad drugo novinko, katere znanstveno ime — „Ein schöner und eigenartiger Schimmelpilz“ je naslov sestavka — (*Septocylindrium Lindtneri* K.) našemu Vojtehu ne bo v nečast. Sam pa je krstil novo vrsto tulipana, ki ga je nabral 16. in 20. marca 1939 na floristično tudi sicer zelo zanimivem Orlovem Brdu nad Vardarjem med Velesom in Demir-Kapijo. Cvetlica ima prekrasen zelenkastobel cvet in dva po tleh ležeča lista. Imenoval jo je na čast svoji materi „Tulipa Mariannae“ ter podal v latinskem jeziku izčrpen popis rastline, dalje njene sorodstvene odnošaje do podobnih tulipánov iste sekcije, geografsko razprostranjenost vrste, pedološke in ekološke razmere nahajališča s predpomladnim aspektom v ilustrirani razpravi, ki je lansko leto izšla v XX. knjigi Glasnika Skopskog naučnog društva.

Naštetih bi mogli še več razprav in monografij, kjer omenjajo inozemski botaniki, zlasti mikologi, Lindtnerjevo ime, toda že navedeni primeri so nam v zvezi z njegovimi dosedanjimi odkritji zadostno poročilo, da bomo o njegovem uspešnem delu imeli priliko še mnogo brati.

Iskreno nas veseli, da je našemu sposobnemu rojaku omogočeno delovanje v prezanimivi pokrajini, kjer ga gotovo še čakajo lepa presenečenja; njegovemu delu želimo tudi v bodoče obilo uspehov.

Znanstveno delo V. Lindtnerja bo dalo prav gotovo novih pobud tudi gozdarstvu, ker odkriva in pojasnjuje važnost gozdnih tal v doslej še neraziskanih smereh.

Prof. Viktor Petkovšek

Prebirajte strokovne knjige!

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej na str. 18. in 45.!)

črni vrbov kozliček — crna vrbova strižibuba, Weberbock, *Lamia textor* L.

krivozobi jelkov lubadar — krivozubi jelov pisar, Krummzahniger Tannenborkenkäfer, *Ips curvidens* Geerm.

leskov kozliček — lijeskova strižibuba, Haselbock, Saperda (*Oberea*) *linearis* L.

mali topolov kozliček — jasikova strižibuba, Kleiner Pappelbock, Saperda *populnea* L.

mali smrekov lubadar — šesterozubi smrekov pisar, lasteči pisar, Sechszahniger Fichtenborkenkäfer, Kupferstecher, *Ips* (*Pityogenes*) *chalcographus* L.

mnogozobi lubadar — deseterozubi borov pisar, Vielzahniger Borkenkäfer, *Ips laricis* F.

poskusna ploskev — pokusna ploha, Versuchsfläche.

Poskusna ploskev je trajno zaznamovana gozdna površina, na kateri se vodijo na raznih rastiščih in ob raznih gospodarskih načinih poskusna opazovanja in merjenja glede prirastka sestoja, redčenja, podmlajanja itd.

Rezultati na sistematično razvrščenih in odbranih poskusnih ploskvah imajo velik pomen za spoznavanje in napredek kakor praktičnega tako znanstv. gozdarstva.

primerjalna ploskev — primjerna ploha, Probestfläche.

Primerjalna ploskev je površinski del sestoja (odseka), ki je po rastišču, vrsti, debelini višini, zmesi, sklopu, zarasti in lesni zalogi drevja sorazmerno enak vsemu ostalemu sestoku in ki ga torej moremo v vsakem oziru primerjati z vsem ostalim sestojem. Primerjalna ploskev predstavlja potemtakem v malem ves sestoj.

Primerjalne ploskve rabimo pri cenitvah in izmerah posameznih sestojev. Če je namreč tak sestoj večji in po vsej površini približno enakomerne zarasti, ni potrebno premeriti vseh dreves. Cenitev in izmera bosta dovolj točni, če premerimo drevje in ocenimo tla samo na ustrezno veliki in pravilno izbrani primerjalni ploskvi.

Primerjalna ploskev naj meri 2 — 5 — 10% gozdne površine. Čim bolj neenakomeren je sestoj, tem večja mora biti primerjalna ploskev in narobe. Često pa je bolje izbrati več manjših primerjalnih ploskev kot eno veliko. Ploskev more imeti obliko kvadrata, pravokotnika, širokega ali ozkega pasu, kroga ali mnogokotnika. Izbrana naj bo tako, da bo del sestoja na primerjalni ploskvi čim točnejši predstavnik vsega sestoja in da bodo podatki na ploskvi veljavni za ves sestoj.

Na osnovi izmere in cenitve izračunamo lesno zalogo ali prirastek, vrednost lesa ali kaj drugega na primerjalni ploskvi. Te podatke pomnožimo s številom, za katerega je primerjalna ploskev manjša od vsega sestoja. Tako dobimo podatke za ves sestoj.

Mnogi rabijo pri nas zlasti v praksi pa tudi v strokovni literaturi za primerjalno ploskev izraz „poskusna ploskev“, kar je napačno. Primerjalne ploskve namreč rabimo samo pri izmeri in cenitvi, navadno le enkrat, nakar jih opustimo, poskusne ploskve pa rabimo v znanstvene namene za opazovanja in merjenja navadno skozi več let. (Natančneje gl. Levaković, *Dendrometrija*, Zagreb 1922, str. 274.)

rdeči vrbov kozliček — vrbova strižibuba, Rothalsiger Weidenbock, Saperda (*Oberea*) *oculata* L.

rjavi smrekov kozliček — smeda smrekova strižibuba, Brauner Fichtenbock, *Tetropium fuscum* L.

smrekov kozliček — smrekova strižibuba, Fichtenbock, *Tetropium luridum* L.

veliki hrastov kozliček = strigoš.

veliki topolov kozliček — topolova strižibuba, Grosser Pappelbock, Saperda *carcharias* L.

vzorčna ploskev — ogledna ploha, Musterfläche.

Vzorčna ploskev je površina gozda, na kateri je prikazan določen način gozdnega gospodarstva kot vzorec pravega ali nepravilnega dela.

Lesna trgovina

Maksimalne cene drv za Maribor levi breg.

Z veljavo od 12. oktobra je okrajno načelstvo Maribor levi breg določilo sledeče najvišje cene na prm drv:

A) Za področje vseh občin okraja Maribor levi breg razen občin Košaki, Kamnica in St. Ilj v Slov. goricah za bukova cepljena drva: 1. I vrste 125, II vrste 115 in III vrste 105 din; 2. za polovična polena je cena za 10 din nižja, za okrogla polena in za odpadke na žagah je cena za 30 din nižja od navedenih cen. Za bukove panjače in nasekana polena je cena za 40 % nižja od cen, navedenih pod toč. 1. 3. za drva iz drugega lesa se določajo cene v odstotkih cen bukovih drv, navedenih pod točkama 1. in 2., kakor sledi: za gabrova 105, lipova 95, jesenova 92, borova in smrekova 90, hrastova in cerova 87, jelševa 65 in topolova ter vrbova drva 50 %. 4. V navedenih cenah so vključeni nakladalni, izkladalni in prevozní stroški za postavitev drv od proizvajalca ali preprodajalca na dom kupca, niso pa všteti stroški žaganja, ki ne smejo biti višji od 10 din za prm. Prihodek pri mesečnem obročnem plačevanju ne sme biti večji od 1 % kupne vsote, ki jo kupec še dolguje.

B) Za občini Kamnica in Košaki: bukova cepljena polena: 1. I vrste 135, II vrste 125 in III vrste 115 din. 2. za bukova okrogla polena, panjače in drva iz drugega lesa se določa cena, kakor je navedeno pod A), toč. 2. in 3. 3. v določenih cenah so priključeni nakladalni, izkladalni in prevozní stroški za postavitev drv od prodajalca ali preprodajalca na dom kupca, razen za drva, ki se dobavijo izven območja občin Košaki in Kamnica. Pri teh dreveh je dovoljeno zaračunati 75 % za stroške postavitve na kupčev dom. Stroški žaganja ne smejo presegati 12 din za prm.

C) Za občino St. Ilj v Slov. goricah: I bukova cepljena polena franko vagon postavljen na postajo St. Ilj I vrsta 135, II vrsta 125 in III 115 din. 2. za bukova okrogla polena, panjače in drva iz drugega lesa se določa cena, kakor je navedeno pod A), toč. 2. in 3. 3. pri stroških za postavitev drv na kupčev dom je dovoljeno zaračunati 25 din za prm.

Centrala za kurivo.

Zaradi oskrbe prebivalstva in vojske s kurivom se je po uredbi trgovinskega ministrstva ustanovila pri tem ministrstvu „Centrala za kurivo“. Ta centrala ni podvržena zakonu o državnem računovodstvu in zakonu o državni kontroli, vodi pa jo poslovni odbor 6 članov, od katerih določi dva člana trgovinski minister, dva člana minister za gozdove in rudnike, po enega člana pa vojni in prometni minister. Nadzorstvo nad poslovanjem vrši trgovinski minister preko svojega komisarja; finančni minister pa ima pravico določiti pri centrali svojega delegata zaradi pregledovanja računskega poslovanja.

Centrala ima nalogo proučiti potrebe prebivalstva, ugotoviti razpoložljive količine kuriva in po potrebi razdeliti razpoložljive množine na okrožja in kraje, ki se ne morejo oskrbovati s kurivom iz svoje okolice. V ta namen lahko kupuje in prodaja drva, premog in lignit. Na zahtevo centrale smejo izvesti splošna upravna oblastva prve stopnje v svojih področjih popis razpoložljivih drv. Vse osebe, ki imajo več kot 50 prm drv so v tem primeru dolžne prijaviti svoje zaloge. Neprijavljene zaloge se pa odvzamejo brez odškodnine v korist centrale. Na zahtevo centrale sme trgovinski minister predpisati kontrolo prevoza drv iz posameznih krajev in okrajev ter ureditev prevoza na podlagi prevoznega dovoljenja.

Lesna trgovina Slovenije v oktobru 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

V borbi med državami osi in njihovimi nasprotniki položaj našega gospodarstva ni več zavidan vreden. Producentu in trgovcu povzroča skrb pomanjkanje blaga, konsumenta pa tlači draginja. Vojna požira rezerve in zapira dovoz vsakdanjih potrebščin. Najtežja bremena seveda stiskajo široke ljudske sloje.

V preteklih tednih so osne klešče majone sklenile svoj obroč. Statistika nam dokazuje, da smo bili kot izvozniki in uvozniki navezani predvsem na notranji prostor tega obroča, spominja nas pa tudi na težko pridobljena številna tržišča izven njega. V celotnem državnem izvozu in uvozu postavke o izvoženih lesnih proizvodih po vrednosti morda ne odtehtajo važnosti drugih dobrin pri izmenjavi med državami; tudi končno ni važno, ali ima država korist ravno od uvoza ali izvoza tega ali drugega blaga; za nas vse je najvažnejše to, da država ne zaostane v gospodarskem razvoju. Strinjamo se z mnenjem tujega strokovnjaka, da bi se v naši državi produkcija kmetijskih proizvodov mogla dvigniti vsaj za 50%; mi vsi to želimo; vprašanje je le, ali bo tudi za nas same koristno, če se naj ta zvišana produkcija porabi v prvi vrsti za kritje tujih potreb, kakor tudi ni nemale važno, kakšen ekvivalent nam bo tujina zanj nudila.

Vojna še vedno traja; z njo tudi obojestranska blokada. Naša lesna trgovina se giblje v vedno ožjem okviru. Nedavna pogajanja jugoslovansko-nemškega gospodarskega odbora so določila zvišanje tečaja marke. V današnji situaciji, ko je Nemčiji na razpolago tako rekoč vsa produkcija lesa vsega kontinenta, v resnici ne smemo pričakovati, da bomo deležni posebnih ugodnosti. Več upanja nam vlivajo dobri trgovski stiki z Italijo, ki so ji ostale nezmanjšane potrebe po vsakovrstnih lesnih proizvodih.

V splošnem se v oktobru stanje našega lesnega gospodarstva ni mnogo spremenilo. Za vse velja sedaj načelo: obdržati to, kar še imamo v rokah. To čutimo vsi; to je tudi vodilna misel notranje organizacije izvoza. Pomen notranjega trga je sedaj, ob koncu gradbene sezone, neznaten. Izvozna zajednica ga bo gotovo brez škode mogla prepustiti onim številnim manjšim lesnim trgovcem, ki ne bodo mogli izpolniti pogojev za vstop v njen krog. Ti si bodo morali z lastno organizacijo zagotoviti notranji trg in se tu zavarovali pred konkurenco močnejših. To zahteva od njih stališče centrale, ki gleda na vso zunanjo trgovino s svojega vidika. Ustrojstvo slovenske produkcije lesa je svojstveno; za Slovenijo je ogromne važnosti, za državno celoto pa po centralističnih pojmih bolj postranskega pomena. Za našo organizacijo lesnih trgovcev je seveda važno, da si v centrali zagotovijo kontingente, ki ustrezajo naši lokalni produkciji lesa. Če se naj veleproducentu, privatniku ali državi, ki sta izgubila svoja tržišča, preskrbi placement na račun našega malega trgovca in producenta, je stvar organizacije, da le-ta za to dobi odškodnino v drugi obliki.

Ponavljala se bo verjetno stara pesem, da bo zaradi pomanjkljive agilenosti organizacije trgovcev trpel krog gozdnih posestnikov, ker je pač najlažje pritisniti na neinformiranega malega gospodarja. Zgledi nas uče, da si v sedanjih časih ne sme pomagati vsak za sebe, kakor ve in zna; skupnost marveč naj skrbi za vsakega in vsak za skupnost.

Računanje tečaja nemške marke pri uvozu in izvozu.

Pri izvozu iz Jugoslavije v Nemčijo velja za $\frac{1}{3}$ nov tečaj (1772), za $\frac{2}{3}$ pa star tečaj (1470) ali povprečni tečaj 1570.

Uvoz se računa različno. Pred 1. oktobrom t. l. uvoženo blago se je plačalo po 1490; blago, ki je uvoženo po 1. oktobru se pa plača po 1792, v kolikor niso bili posli zaključeni pred 25. septembrom. Starega tečaja pa je deležno blago, četudi je bilo uvoženo po 1. oktobru, ako je bila zaključnica prijavljena Narodni banki do 25. oktobra in je stranka naprosila Narodno banko za star tečaj do 31. oktobra.

Povpraševanje iz inozemstva.

- 396 — Berlin: eterično olje in olje iz smrek;
 400 — Sissach (Švica): vrbovo protje;
 409 — Praga: borovnice in lovorovi listi;
 416 — Buenos Aires: zdravilna zelišča;
 419 — Pirej: hrastova mahovina;
 426 — St. Georges pri Perigneux: zdravilna zelišča.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo na obveščevalni odsek direkcije za zunanjo trgovino, Beograd, poš. predal 818, ali na delegacijo direkcije za zunanjo trgovino za banovino Hrvatsko, Zagreb, Ilica 49/III ali poš. predal 606. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja ali ponudbe in kraj.

Povpraševanja iz Italije.

- 856 — Palermo: frizi in parketi;
 868 — Rim: doge in sladkor;
 870 — Rim: celuloza in oljnato seme-nje;
 896 — Trst: jelkovina;

- 899 — Rim: gradbeni les.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo z navedbo številke in kraja na upravo „Italo-Jug“, Milan, Cas. post. 1514.

Valute in devize

Uradni tečaji za november 1940.

Finančni minister je določil za november sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zak. o taksah, sodne pristojbine itd.

1 napoleonondor	din 350'—
1 zlata turška lira	398'30
1 angleški funt	218'20
1 ameriški dolar	55'—
1 kanadski dolar	54'—
1 nemška marka	17'82
1 belga	7'13
1 pengö	8'65
1 brazilijanski milrajs	2'90
1 egiptski funt	217'—
1 palestinski funt	216'—
1 urugvajski pezos	18'60
1 argentinški pezos	12'70

1 čilski pezos	din 1'25
1 turška papirnata lira	34'—
100 francoskih frankov	127'—
100 švicarskih frankov	1276'—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2365'—
100 bolgarskih levov	46'—
100 rumunskih lejev	28'50
100 danskih krou	860'35
100 švedskih kron	1310'—
100 norveških kron	1012'50
100 španskih pezet	508'—
100 grških drahem	45'—
100 češkoslovaških kron	150'50
100 slovaških kron	150'—
100 finskih mark	110'—
100 iranskih (perz.) rijalov	100'—

Tem tečajem je že prištet pri-bitek („prim“).

Mali oglasi

KUPIMO nekoliko popolnih letnikov Gozdarskega vestnika 1938 in 1939. Ponudbe prosimo na upravo Gozdarskega vestnika pod šifro „Stari letniki“.

KNJIGA: Ing. Viktor Novak, Dečji dan za pogozdovanje, I. del, 2. predelana izdaja, se dobi pri gozdarskem odseku banske uprave v Ljubljani za 5'— din.

GOZDNE SADIKE vseh vrst nudi drevesnica Saša Stare, Mengeš.

SMREKOVE SADIKE proda iz lastnih drevesnic Mesina hranilnica v Mariboru.

JESENOVE SADIKE ima v vsaki množini na prodaj graščina Boštanj, p. Boštanj.

KUPIM SMREKOVE IN JELKOVE STORŽE ter javorovo, gabrovo, hruškovo in jabolkovo semenje. Ponudbe prosimo na drevesnico Saša Stare, Mengeš.

Prirastek v gozdu

Dr. ing. Rudolf Pipan (Beograd)

(Konec)

V dravski banovini je bilo v letu 1937. posekanih okrog 2,120.000 kubičnih metrov lesa za tehnično uporabo in drv za kurjavo ter za oglje. Ta množina sicer ni čisto natančno ugotovljena, vendar pa približno gotovo ustreza resničnemu stanju. Potemtakem se vsako leto v dravski banovini poprečno poseka okrog 2,200.000 m³ lesa, nekatera leta morda več, druga pa zopet manj, kar zavisi od tega, kakšna je zima in kakšne so razmere na lesnem tržišču. Leta 1939. in 1940. smo gotovo posekali znatno več, ker je bilo veliko povpraševanje za lesom in drvmi za kurjavo. Danes se pa že opažajo prva znamenja krize na lesnem tržišču; cene padajo, izvoz po morju je onemogočen, zato smemo pričakovati, da se bo nekaj časa sekalo manj, kot se je do sedaj.

Če računamo, da imamo v Sloveniji okrog 700.000 ha gozdov, tedaj odpadejo na 1 ha gozda približno 3 m³ posekanega lesa in drv. Ko bi torej slovenski gozdovi letno priraščali povprečno vsaj za 3 m³, bi se prav nič ne poznalo, če bi vsako leto posekali okrog 2,200.000 m³ lesa in drv. Kolikor bi posekali, porabili in spravili v denar, bi še isto leto zopet priraslo, tako da bi smeli mirno les dalje sekati in prodajati. Naš narod bi na ta način imel stalen vir dohodkov, saj vsi vemo, kako je naše narodno gospodarstvo, pa tudi gospodarstvo vsakega posameznega kmeta odvisno od dohodkov iz gozda. Če padejo cene lesa, tedaj od tega nimajo izgube samo gozdni posestniki, temveč ravno tako ali pa še bolj gozdni delavci, prevozniki, trgovci z lesom in posredno sploh vsi gospodarski stanovi. Če narod nima dohodkov, gospodarsko življenje nekako zamrzne, česar težke posledice občutimo vsi. Naši gozdovi so torej naš narodni kapital; ta nam vsako leto daje nekaj sto milijonov dohodkov, ki se razdele med vse stanove, pa tudi med državo, banovino in občine.

Docela napačno je mnenje, da so od dohodkov iz gozdov odvisni samo gozdni posestniki in naj se torej samo ti brigajo zanje, da bodo čim večji. V resnici smo namreč vsi odvisni od dohodkov iz gozdov: kmet ravno tako ko bankir in delavec nič manj ko trgovec z mešanim blagom in manufakturo.

Vprašanje je sedaj, ali smemo računati, da bodo naši gozdovi trajno dajali povprečen donos približno 3 m³ lesa in drv na leto. Ako bi se pokazalo, da smemo sekati samo 2 m³ na hektarju gozdne površine, tedaj bi to pomenilo, da se sečnje v Sloveniji morajo zmanjšati za okoli 700.000 m³ lesa in drv. V tem primeru bi slovenski narod imel za več sto milijonov manjši dohodek kot doslej, kar bi imelo za posledico, da bi morali vsi temeljito omejiti svoje potrebe.

Če upoštevamo, da na 1 ha gozdne površine posekamo približno

3 m³ lesa in drv, tedaj moramo priznati, da ta množina ni velika. Nekateri veleposestniški gozdovi, kjer se razumno in napredno gospodari, dajejo tudi 5—6 m³ letnega prirastka, kot je to ugotovljeno na temelju natančnih raziskovanj. V nekaterih primerih je ugotovljeno, da je 1 ha gozda tudi na manjših površinah dal do 9 m³ letnega prirastka. V švicarskih gozdovih so na nekaterih legah ugotovili letni prirastek čez 12 m³; slavni švicarski gozdarski strokovnjak Biolley je nekajkrat celo ugotovil letni prirastek 17 m³. Tak velik prirastek more dati v našem podnebju samo jelka, seveda le v izjemno ugodnih razmerah.

Nemški državni gozdovi, ki so na mnogo bolj neugodnih legah in v neugodnejšem podnebju, dajejo poprečno na leto okrog 4'2 m³ prirastka, medtem ko računajo Danci s povprečnim letnim prirastkom 10 m³ na ha gozdne površine.

Če upoštevamo, da posekamo na 1 ha letno le 3 m³ lesa, tedaj pridemo do zaključka, da se v slovenskih gozdovih razmeroma malo seka. Znano je, da so podnebne razmere za gozdno rast v Sloveniji zelo dobre, deloma celo odlične, izvzemši najvišje lege ob gozdni meji.

Oglejmo pa si tudi drugo stran te podobe!

Če pogledamo, kakšen les se žaga na naših žagah, nam pade v oči, da so hlodi razmeroma drobni in tanki. Pred dobrimi dvajsetimi leti takega drobiža, kot ga danes vidimo na mnogih žagah, sploh ne bi bili žagali.

Zakaj so nastale take spremembe pri porabi lesa? Glavni vzrok tega pojava je v tem, da je v naših gozdovih vedno manj debelega drevja; zato uporabljamo tudi tanjša stebila, tako rekoč nezrel les. V naših gozdovih je vedno manjša zaloga lesa. Akoravno nimamo natančnih podatkov glede kmečkih gozdov, vendar imamo toliko posrednih dokazov o zmanjševanju naše zaloge lesa v gozdovih, da ne more biti o tem nobenega dvoma več.

Vprašajte lesne trgovce, kmečke posestnike, starejše ljudi, ki žive na vaseh, vprašajte tudi naše turiste in sploh izobražence, ki se zanimajo za naravo, vsi vam bodo potrdili, da je v naših gozdovih vedno manj lesa; vsi so v strahu, da bomo v doglednem času porabili vse rezerve in da bo prišel dan, ko ne bo kaj sekati.

Če primerjamo sedaj našo gornjo trditev, ko smo dejali, da se v slovenskih gozdovih razmeroma malo seka glede na množino posekanega lesa, ki odpade na en hektar, in da so podnebne in talne razmere za rast gozda v naši deželi izredno ugodne, moramo vendar na drugi strani priznati, da v resnici preveč izsekavamo svoje gozdove. Zaloga lesa se stalno zmanjšuje: sekamo več, kot prirašča.

Odkod to nasprotje v naših trditvah? Odgovor je kratek in jasen: Naši gozdovi priraščajo manj, in sicer znatno manj, kot bi upravičeno pričakovali glede na površino, ki jo zavzemajo, in glede na splošne podnebne in talne razmere, v katerih rasto.

Če gledamo zelo lepo urejene gozdove, s katerimi je do sedaj gospodarila državna direkcija gozdov v Ljubljani, ali pa če gledamo gozdove gozdnih veleposestnikov, si moramo priznati, da prirastek v teh gozdovih ni majhen, akoravno bi se tudi tukaj mogel še pove-

čati in se bo gotovo tudi povečal. Žalostne so pa razmere večine naših kmečkih gozdov, ki so lastnina malih in srednjih gozdnih posestnikov. Kakor smo že omenili, o prirastku v teh gozdovih nimamo natančnih podatkov. Vanje ne prihaja strokovno izobražen gozdar, da bi uredil njih gospodarstvo, temveč jih le od časa do časa v naglici prehodi, da se prepriča, ali se v njih ne krši zakon o gozdovih v svojih najosnovnejših načelih.

Toda tudi taki kratki strokovni pregledi zadostujejo, da se prepričamo, na kako nizki stopnji je gozdno gospodarstvo v večini teh gozdov.

Naštejmo samo nekatere izmed najočitnejših napak, na katere naletimo, če pregledujemo te gozdove.

Gojenci gozdarske šole v Mariboru na praktičnih vajah. — Posestniki in gozdarsko osebje s primerno strokovno izobrazbo gojijo in varujejo gozdove tako, da sta lesna zaloga in prirastek čim večja. (Foto: Bernard Cas.)

Clovek potuje in vidi od daleč hrib, ki je ves zaraščen z gozdom. Že vnaprej se veseli, da bo kmalu došel v lepe gozdove; toda ko pride na cilj, se bridko razočara. Drevje je redko in neravno; na kratkih deblih so široke krošnje; prevladuje manjvredno drevje, ki že od vsega začetka slabo prirašča. Površine so sicer velike, toda lesni pridelek ali prirastek je prav nenavadno majhen. V tem primeru je lastnik zagrešil tole napako: nekoč je posekal stari gozd, les porabil ali prodal, za ponovno pogozditev pa se ni pobrigal. Gozdarskega organa državne oblasti je verjetno na kak način preslepil, da ga ni naznanil, in tako mu je uspelo, da mu posekane površine ni bilo treba po predpisih pogozditi. Kmet je bil mnenja, da gozd sam raste in naraste; deloma je imel sicer prav, toda tisto, kar je naraslo, ni vredno, da zavzema zemljišče, na katerem je. Pozneje gospodarji dostikrat vprašujejo gozdarske strokovnjake, kako naj popravijo tak gozd. Toda takemu gozdu, s katerim se je že od samega početka napačno ravnalo, ni pomoči; edino zdravilo zanj je sekira. Posekaj vse, kar ne daje upanja na uspešno rast, in začni znova! Izgubil si sicer 30 ali še več let, toda to ti naj bo šola, da boš odslej pravilno ravnal.

Naletimo pa tudi na prav nasprotno napako. Marsikateri gospodar se hvali, kako lep smrekov gozd ima in kako ga varuje in

varčuje z njim. Ko pa pogledamo tak gozd, vidimo, da se drevesa naravnost duše, ker jih ni nikdo pravočasno prerediti. Vsa drevesa so tanka in imajo slabo razvite krošnje, mnogo jih je že suhih ali pa na pol suhih. Če je tak gozd starejši, tedaj tudi tu ni več prave pomoči; če pa gozd ni prestar, lahko izkušen gozdar s takojšnjimi in pravilnimi redčenji vzgoji prav lep sesto, ki bo svojemu gospodarju dajal zelo lepe dohodke.

Ponekod vidimo smrekove sestoje v nižinskih ali pa celo močvirnatih legah. Drevje boleha na vseh mogočih boleznih. Napaka je v legi, ki ni primerna za smreko in ni je umetnosti, ki bi mogla tu vzgojiti zdrav smrekov gozd.

Drugod zopet vidimo velike površine bukovih gozdov, ki so nastali kot izrastki iz štorov. Taki gozdovi v mladosti precej lepo in dobro priraščajo, čeprav je sicer težko najti v njih lepa, ravna stebila, toda za drva je les poraben. Vendar pa ti gozdovi glede na priraščanje hitro opešajo in če jih pustimo dolgo rasti, imamo z njimi samo izgubo. Odgajati gozdove iz štorov je že sama po sebi velika napaka za naše razmere. Taki gozdovi namreč ne dajejo skoraj nobenega tehničnega lesa in kmalu ostare, tako da je škoda velikih površin, ki jih zavzemajo in ki mora zanje gospodar plačevati davek, nima pa od njih nobenih pravih dohodkov. Ako hočemo doseči visok prirastek v gozdu, moramo drevesa odgajati iz semena. Tam, kjer raste bukev, more praviloma rasti tudi smreka. Naš gospodarski cilj bodi, da vzgajamo mešane bukov in smrekove gozdove. Taki gozdovi so namreč najbolj zdravi in dajejo zelo lepe dohodke v denarju.

Včasih vidimo gozdove, kjer raste samo pokvečeno, maloštevilno drevje. To so gozdovi, če sploh zaslužijo to ime, kjer se redno vsako leto kosi stelja. Tla so pokrita z gosto odejo vresja in borovničevja, ki izčrpa zemlji vso moč. Take parcele niso niti gozd, saj je drevje na njih le postranska stvar, pa tudi steljnik niso, kajti zanj si je treba določiti posebno parcelo, ki služi izključno pridobivanju stelje. Ničvredno drevje namreč dela senco v steljniku in tako zmanjšuje pridelek stelje.

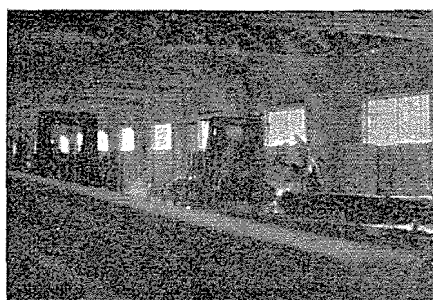
Kot povsod, tako je tudi v gozdarstvu vsako polovičarstvo zelo škodljivo. Takih primerov polovičarstva imamo več. Nekoč so n. pr. pri nas ljudje živino mnogo bolj pasli kakor danes, ko jo raje hranijo v hlevih, ker se je pokazalo, da se to bolj izplača. Nekdanji pašniki so tako izgubili svoj pravi pomen. Ljudje jih zanemarjajo, jih ne čistijo in polagoma se na njih širi gozdni plevel pa tudi gozdna drevesa. Med tem plevelom, grmovjem in posameznimi drevesi pa lastnik še vedno kosi travo; sicer je to slaba trava in jo je težko spraviti domov, toda ljudje jo vendar kosijo in s tem uničujejo mnoga mlada drevesa. Vprašanje je, kam naj prištevamo tako zemljišče? Pašnik ni, ker se po njem ne pase živina; travnik ni, ker je vse preraslo z grmovjem in robidjem, toda tudi gozd ni, ker se v gozdu ne kosi trava. Tako zemljišče je živa slika polovičarske nemarnosti. Gospodar se ne zna odločiti, kaj mu je storiti, in pusti, da mu narava počasi spreminja pašnik ali travnik v gozd. —

Ako potrebuješ travnik, potem zemljišče očisti in uredi! Če pa misliš, da ti je potreben gozd, tedaj parcelo zasadi z drevesi in ne čakaj, da ti narava stori v 20 ali 30 letih, kar bi lahko sam opravil v nekoliko dneh.

Žalostno poglavje so tudi tako zvani prebiralni gozdovi. Sicer v resnici najdemo tudi zelo lepe prebiralne gozdove, zlasti v logaškem okraju, pa tudi na Pohorju, toda takih lepih primerov je žal silno malo. Danes je prebiralno gospodarstvo v gozdu zopet doživelo priznanje strokovnih gozdarskih krogov posebno, odkar so nam Švicarji na izredno lepih primerih pokazali, kako naj se gospodarji v takih gozdovih. Toda ni vsak prebiralni gozd dober, kakor tudi ni dober vsak način prebiranja v gozdu. Dostikrat vidimo, da

Izdelava bukovih pragov
(Foto: Josip Teržan)

Žaganje z železnimi jarmeniki
(Foto: Franc Sonnbichler)

V slovenskih gozdovih se seka čez mero med drugimi tudi zaradi neprimerne izdelave in predelave lesa. Zboljšanjem lesne izdelave in predelave moramo dobiti ob manjšem poseku večje dohodke.

posestnik na parceli poseka vsa drevesa, ki jih hoče trgovec kupiti. V gozdu ostanejo samo pokvečena in slaba drevesa, ki se komaj drže pri življenju. In od teh pokvek pričakuje lastnik, da mu bodo pomladile posekano površino in mu zagotovile nove dohodke iz gozda. Kaj bi rekli živinorejcu, ki bi za razplod pustil same jalove krave? Prav isto dela gozdni posestnik, ki na posekani površini pusti samo pokvečeno drevje in pričakuje, da mu bode zrastel nov, dober gozd.

Naj bo dovolj teh žalostnih primerov nerazumnega in nemarnega gospodarjenja v gozdovih! Našteli smo jih ne zato, da bi hoteli gozdne posestnike poučevati, kako je treba gospodariti v gozdu, saj se to ne da povedati v nekaj besedah, marveč zato, da bi pokazali, kje tiči vzrok malega prirastka.

Napake, ki jih delajo v gozdovih zlasti mali in srednji gozdni posestniki, so tako grobe, da bi se dale z razmeroma majhnim trudom pod strokovnim vodstvom odpraviti.

Vsega tega pa ne bo mogoče doseči vse dolej, dokler bo število gozdarskih strokovnjakov v Sloveniji tako majhno.

Kaj bodi cilj naše gospodarske politike? Slovenska gozdarska politika mora stremeti za tem, da se poveča prirastek v gozdu tako glede lesne gmote kakor tudi glede njene vrednosti. To bodi naš

glavni cilj, kateremu se mora podrediti vse naše delo. Tudi zakon o gozdovih hoče imeti samo ta glavni cilj. Če ga v zadostni meri ne doseže, se mora spremeniti.

Da bomo dosegli postavljeni si cilj, moramo svojo pozornost posvetiti neposredno prirastku samemu; moramo ga preučevati, iskati vzroke nizkim prirastkom in organizirati strokovno gozdarsko delo ne samo v pisarnah, temveč tudi v gozdu samem. Prepričan sem, da bi tako slovenski gozdovi v roku 20 let mogli dati za milijon kubičnih metrov večji letni prirastek, kot ga dajejo danes. Mnogi bodo mogoče neverjetno zmajali z glavo, ko bodo slišali to veliko število. Toda kar sem napisal, sem dobro premislil.

Pokrivanje kope. -- S kuhanjem oglja koristno porabimo mnogo lesa, ki bi drugače ostal neizkoriščen (Foto: Franc Sevnik.)

Preveč bi se razvlekel članek, ko bi hotel to trditev natančneje dokazati. Zato naj poudarim samo tole: V Sloveniji imamo okrog 700 tisoč ha gozdne površine. Letno posekamo okrog 2.200.000 m³ lesa, torej povprečno na 1 ha gozda okrog 3 m³. Ugotovili smo, da v sedanjih razmerah tudi ta razmeroma majhna množina ne ustreza več prirastku v gozdih, lesne zaloge so namreč vedno manjše. Iz tega sledi, da je letni povprečni prirastek lesa v kmečkih gozdovih manjši kot 3 m³. Mnogo je celo gozdov, kjer ta prirastek ne doseže niti 2 m³ na ha. Ta nizek prirastek je naraven samo v gozdovih na robu severne Finske, kjer poletje traja samo nekoliko tednov. Če imamo v slovenskih gozdovih tako nizek prirastek, je to naša krivda, ne pa krivda narave, ki nas je obilno obdarila. Kakor je slab gospodar tisti, ki se ne zanima, koliko je pridelal, prav tako je slab tudi gozdar, ki ga ne zanima, koliko mu priraščajo gozdovi.

Razvoj in organizacija občeupravne gozdarske službe v Sloveniji *

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

(Konec)

Doba po zedinjenju v kraljevini Jugoslaviji

Po zlomu Avstrije jeseni 1918 je prevzela državno upravo Slovenije narodna vlada s predsednikom in resornimi oddelki — poverjeništvu. Narodna vlada je bila najvišje upravno oblastvo, ki je dokončno odločalo. Izvrševala je tudi zakonodajno oblast ter je z naredbami izpreminjala in izenačevala obstoječe zakone, ki so bili na prevzelem območju bivše Kranjske, Štajerske in Koroške različni. V območje narodne vlade so prešli tudi posli bivših avstrijskih deželnih samouprav.

Z naredbo poverjenišтва za kmetijstvo z dne 27. novembra 1918 se je za upravo državnih gozdov in Kranjskega verskega zaklada ustanovil v Ljubljani gozdarski oddelek. Vodji tega oddelka so se začasno poverili tudi gozdarski občeupravni posli, ki jih je poprej opravljal deželni gozdni nadzornik. Gozdarski oddelek poverjenišтва za kmetijstvo je zato obstajal iz dveh odsekov: prvi je opravljal gozdarske občeupravne posle, drugi pa oskrboval državne in zakladne gozdove. Za zagradbo hudournikov je bil ustanovljen poseben odsek pri imenovanem poverjeništvu.

Kot občeupravna oblastva prve stopnje so poslovala v gozdarsko-policijskih zadevah okrajna poglavarstva.*) Dvema ali trem poglavarstvom je bil kakor poprej dodeljen po en gozdarski referent — inženir. Slednjemu so bili dodeljeni kot tehničnopomožne moči okrajni gozdarji, ki so imeli kakor poprej večinoma po en okraj za svoj okoliš.

Konec decembra 1918 je bila sestavljena centralna državna vlada v Beogradu.

V začetku leta 1919. je pričelo poslovati novoustanovljeno ministrstvo za gozdove in rudnike v Beogradu, ki je prevzelo v svoj stalež vse državne gozdarske uradnike Slovenije.

Dne 20. januarja 1919 je prevzela posle narodne vlade deželna vlada za Slovenijo.

Glede gozdarstva je omenili, da je ostalo nekaj časa pri dotedanji organizaciji. Z odlokom z dne 14. junija 1919 je ministrstvo za gozde in rudnike odredilo, da postane gozdarski oddelek samostojen oddelek deželne vlade za Slovenijo, ki mu je prideljeno raču-

*) Nazivi občeupravnih oblastev so navedeni tako, kakor so bili predpisani in uporabljeni v posameznih razdobjih; pred zedinjenjem „okrajna glavarstva“, po zedinjenju „okrajna poglavarstva“, pozneje „sreska poglavarstva“ in sedaj „sreska načelstva“, ki bi se bolje nazivala „okrajna načelstva“. — Pisec.

novodstvo državnih in zakladnih gozdov. Po odredbi imenovanega ministrstva z dne 24. septembra 1919 so prešle lovske zadeve od poverjenišva za kmetijstvo na gozdarski oddelek deželne vlade. Meseca maja 1920 je imenovalo ministrstvo za gozde in rudnike samostojnega šefa za občeupravni odsek gozdarskega oddelka.

Leta 1920. je komisija za preosnovo javne uprave v Ljubljani izdelala naredbe o pristojnosti in ustroju posameznih oddelkov deželne vlade za Slovenijo. Meseca maja so bili po tem ustroju določeni posli in območje gozdarskega oddelka in njegovih dveh odsekov.

Ko smo dobili ustavo (28. junija 1921), se je deželna vlada preobrazila v pokrajinsko upravo za Slovenijo, ki ji je načeloval pokrajinski namestnik. Gozdarski oddelek je postal del pokrajinske uprave z isto pristojnostjo, ki jo je imel dotlej.

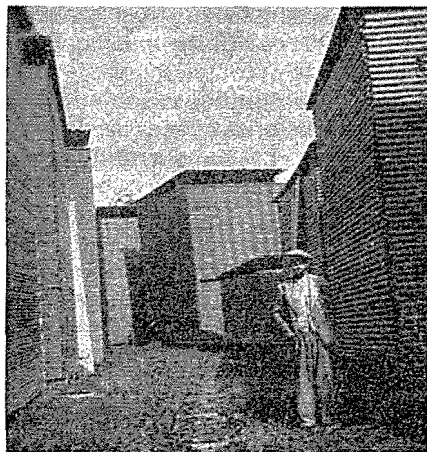
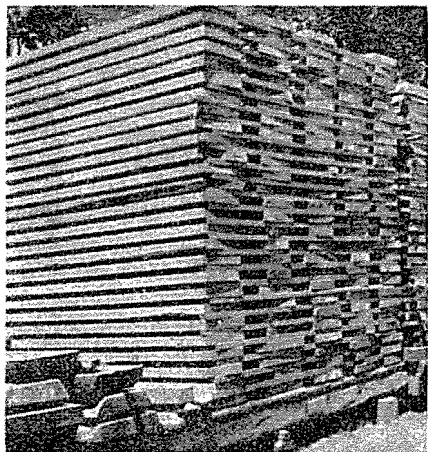
Po odredbi o ustroju ministrstva za gozde in rudnike z dne 31. marca 1919 so bili tako posli glede uprave državnih gozdov kakor tudi občeupravni gozdarski posli unificirani v generalni gozdni direkciji pri imenovanem ministrstvu. Dne 27. junija 1921, torej en dan pred sprejetjem ustave, je izšla uredba, s katero je bila prej navedena uredba nekoliko izpremenjena in dopolnjena. Po tej novi uredbi naj bi se bila tudi na drugi in na prvi stopnji izvršila glede gozdarstva unifikacija poslov občne uprave in uprave državnih gozdov. Gozdarski oddelek so izpremenili v „gozdno direkcijo“, vendar pa sta v njej ostala poprej omenjena odseka ločena tudi vnaprej. Zahtevana reorganizacija se v Sloveniji vsaj na prvi stopnji ni izvršila, ker bi bila nemogoča. Zagovorniki unifikacije občeupravne gozdarske službe z upravo državne gozdne posesti so trdili, da pridejo pri organizaciji, kakršno imamo v Sloveniji, gozdarski strokovnjaki premalo do veljave in da so več ali manj odvisni od administrativno-pravnih organov; izražali so nadalje bojazen, da bi se moglo gozdarstvo izigravati v politične in druge namene. Zato so zahtevali po cit. ustroju, naj bi na prvi stopnji uradovale „gozdne uprave“, ki naj bi kot oskrbnice državnih gozdnih posestev prevzele od okrajnih poglavarstev tudi vse gozdarske in lovske občeupravne agende razen kazenskih obravnav; okrajna poglavarstva pa naj bi imela pravice na predlog teh „gozdnih uprav“ samo uvajati in izvrševati kazensko postopanje zaradi prijavljenih prekrškov gozdnih in lovskih zakonov.

Proti takšni unifikaciji gozdarske službe po „gozdnih upravah“ pa sem imel sledeče pomisleke:

Nepravilno bi bilo, da bi smel predstojnik „gozdne uprave“ v svojstvu upravitelja državnega ali verskozakladnega gozda izdajati odloke strankam, ko bi utegnil on oziroma „gozdna uprava“ marsikdaj nastopati sama kot stranka nasproti občeupravnim oblastvom. Kako naj nastopa upravitelj kot izvedenec, ovaditelj in razsodnik v stvareh, v katerih je od primera do primera sam udeležen kot zastopnik zasebne lastnine države, verskega zaklada, državnega erarja? Ali bi mogli imeti drugi, po njem nadzirani gozdni posestniki zaupanje v njegovo poslovanje?

Upravitelj državnih gozdov pa niti ne bi imel časa niti zadostne prakse za občeupravni gozdni nadzor in z njim združeno poslovanje.

Da bi mogla „gozdna uprava“ v občeupravnih zadevah pravilno poslovati, bi ji bilo treba prideliti pravnega referenta, kar pa bi bilo nemogoče. Zastopniki unifikacije so bili sicer mnenja, da pravni referent na prvi stopnji ni potreben, ker bi se mogle „gozdne uprave“ obračati v pravnih vprašanjih na drugo stopnjo. To stališče pa je nevzdržljivo, med drugim tudi zato, ker oblastvo druge stopnje ne more v administrativnem postopanju prejudicirati odločanju prve stopnje, sicer ne bi moglo razsojevati v tistih predmetih o morebitnih pritožbah strank, ki bi jih te naperile proti odločbam prve stopnje. Sicer pa govori še mnogo drugih razlogov proti takšni orga-

Nepravilno in pravilno sušenje desk. — Zaradi nepravilnega sušenja se znižuje vrednost žaganega lesa. Ko bi na vseh žagah delali strokovno pravilno, bi mogli v lesni trgovini doseči sedanje dohodke ob manjšem posegu v lesno zalogo naših gozdov.

(Foto: Stanko Sotošek in Dušan Zorojević.)

nizaciji, ki pa jih zaradi obširnosti ne bom našteval. Ravno ti razlogi so že leta 1891. privedli do tega, da so definitivno odpravili takratne „delegirane“ gozdarske komisarje, kakor sem to omenil že v prejšnjem poglavju.

Tudi ustava iz leta 1921. in zakon o občni upravi z dne 26. aprila 1922 ne dopuščata take unifikacije; člen 18. tega zakona namreč pravi, da spadajo vsi posli občne uprave na prvi stopnji v pristojnost okrajnih poglavarstev, katerim se po členu 19. dodeljujejo strokovni (torej tudi gozdarski) referenti.

Nezdravim razmeram v gozdarskem občeupravnem poslovanju, ki so nastale zbog cit. ustroja ministrstva za gozde in rudnike, je bilo konec, ko so v začetku leta 1924. namesto pokrajinskih uprav nastale velike županije in leta 1927. oblasne samouprave. Dne 16. decembra 1924 je ministrski svet odredil likvidacijo*) gozdne direkcije v Ljubljani in izročitev poslov odseka za občeupravne gozdarske

*) Za likvidatorja je bil določen ing. Anton Šivic. — Uredništvo.

zadeve velikima županoma ljubljanske in mariborske oblasti; uprava državnih in verskozakladnih gozdov pa je ostala v poslej okrnjeni gozdni direkciji. Pri okrajnih poglavarstvih pa so gozdarski inženirji postali strokovni referenti, kar so bili v Sloveniji že prav za prav ves čas poprej.

Ljubljanska in mariborska županija kakor tudi leta 1927. ustanovljena samoupravna oblastva v Ljubljani in Mariboru pa so prenehala delovati, brž ko je dne 11. novembra 1929 začela poslovati kr. banska uprava dravske banovine v Ljubljani. Gozdarske in lovske pravne posle je banska uprava izročila odseku za gozdarstvo, ki je bil v začetku podrejen oddelku za kmetijstvo, od 1. maja 1930 dalje pa neposredno banu kot samostojen odsek. Glede gozdarskih referentov pri okrajnih načelstvih pa ni bilo bistvenih organizatornih izprememb.

Gozdnotehnično osebje za zagrajevanje hudournikov je prešlo v gozdarski odsek, kjer se je porabljalo izključno le za hudourniške posle. Dne 1. avgusta 1931 pa so bili ti posli izločeni iz območja gozdarskega odseka ter poverjeni posebnemu odseku, ki je postal samostojen.

Poslovanje občupravnih oblastev so temeljno uredili: 1. zakon o notranji upravi z dne 19. junija 1929, 2. zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna področja z dne 3. oktobra 1929, 3. zakon o banski upravi z dne 7. novembra 1929, 4. zakon o občnem upravnem postopku z dne 9. novembra 1930, 5. zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih z dne 17. maja 1922 (v dravski banovini je pričelo poslovati upravno sodišče leta 1923) in 6. poslovnik kr. banske uprave z dne 7. marca 1931.

Glede gozdarstva v ožjem pomenu je treba navesti nekatere važne zakonite predpise, ki so močno vplivali na delovanje občupravnih oblastev in prideljenih jim gozdarskih organov.

Dne 28. februarja 1922 je bila uzakonjena naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 19. maja 1920, ki se tiče izenačenja predpisov o prijavi sečenj; ti predpisi so veljali poprej le za območje bivše Slajerske in Koroške, poslej pa so veljali v nekoliko spremenjeni obliki tudi za območje bivše Kranjske in za Prekmurje.

Dne 1. julija 1930 je stopil v veljavo novi jugoslovanski državni zakon o gozdih z dne 21. decembra 1929. Glede posameznih odredb tega zakona so bili izdani podrobni predpisi z ministrskimi in banovimi naredbami.

Važen je pravilnik ministrstva z dne 15. avgusta 1930 o ureditvi gozdarske službe pri občupravnih oblastvih. Določbe tega pravilnika so podobne predpisom službene instrukcije, ki je pri nas veljala od leta 1895. Pravilnik vsebuje predpise o dolžnostih strokovnih gozdarskih referentov in tehnično-pomožnega gozdarskega osebja; predpisuje, da smejo biti pri občupravnih oblastvih samo gozdarski strokovnjaki s popolno fakultetno izobrazbo in predpisanim izpitiom za samostojno gospodarjenje z gozdovi; ima določbe o potnih pavšalih za gozdarsko osebje občupravnih oblastev prve stopnje. Posebne odredbe ima glede območja in poslov gozdarskega odseka banske

uprave kakor tudi glede gozdarskih referentov pri okrajnih načelstvih. Pravilnik obsega nadalje določbe o službenih dolžnostih podšumarjev,*) ki so prideljeni kot gozdarsko pomožno osebje, ter nadlogarjev, ki jih pa v dravski banovini nimamo.

Glede opravljanja službe občeupravnim oblastvom dodeljenih gozdarskih organov in izvrševanja gozdnih zakonitih predpisov je izšlo zelo veliko ministrskih uredb, odredb in navodil kakor tudi naredb in normativnih okrožnic banske uprave. Čeprav so marsikateri izmed teh važne za ilustracijo razvoja občeupravne gozdarske službe, jih zaradi mnogoštevilnosti ne kaže navajati in opisati.

Uprava državnih in verskozakladnih gozdov je bila po zedinjenju preurejena šele po uveljavljanju novega državnega zakona o gozdih leta 1929. s posebnimi odredbami, navedenimi v §§ 49—55. Leta 1930. so izšle nove instrukcije ministrstva za gozde in rudnike za gozdne direkcije in za gozdne uprave ter pravilnik s predpisi glede službovanja čuvajskega osebja pri upravi državnih gozdov. Leto pozneje je izšla nova instrukcija za urejevanje državnih gozdov.

Za opravljanje službe odsekov za urejevanje hudournikov je izšla instrukcija leta 1931., sklicujoča se na zakon o urejanju hudournikov iz leta 1930., in pravilnik leta 1931., ki se tiče izvrševanja tega zakona.

V ministrstvu za gozde in rudnike se je izvršila ločitev občeupravnih poslov od uprave državnih gozdov in zakladnih posestev šele 1. maja 1936 po uredbi ministrskega sveta z dne 23. aprila 1936. Od tega časa kaže ministrstvo za občeupravne zadeve veliko več zanimanja kakor poprej, ko se je zanimalo največ za državna in verskozakladna posestva.

Omenili je treba, da je bilo dne 24. avgusta 1939 po uredbi pravosodnega ministra z dne 1. maja 1940 posestvo Kranjskega verskega zaklada izločeno iz uprave državne gozdne direkcije in izročeno v last in upravo ljubljanske škofije.

Za upravo večjih zasebnih gozdnih posestev veljajo predpisi pravilnika ministrstva za gozdove in rudnike z dne 27. septembra 1930, po katerem so dolžni posestniki, ki imajo najmanj 2000 ha gozda, namestiti kvalificiranega gozdnega upravitelja. Takih gozdnih posestev je sedaj v Sloveniji malo, ker je bila večina veleposestev delno razlaščena. Potrebno bi bilo, da se ta pravilnik dopolni v toliko, da so posestniki gozdov s površino pod 2000 ha, če nimajo kvalificiranega upravitelja, dolžni namestiti kot oskrbnika vsaj gozdarja z dvoletno gozdarsko šolo in primerno prakso. Banu bodi prepuščeno, da določi minimalno površino, za katero bi bilo treba namestiti takega gozdarja. Ta dopolnitev pa bo mogoča samo tedaj, ako se izpremenijo določbe nekaterih paragrafov zakona o gozdih.

Razlaščeni gozdovi so v začasni državni upravi, ki razpolaga s primernim številom upravnega in pomožnega gozdarskega osebja. Poslovanje začasne državne uprave je urejeno s pravilnikom mini-

*) Podšumarji so se prej imenovali okrajni gozdarji, pred letom 1905. pa pregledniki.

strstva za kmetijstvo iz leta 1934., ki je bil pozneje nekoliko dopolnjen. Ta pravilnik je bil izdan na osnovi zakona o likvidaciji agrarne reforme iz l. 1931.

Sedanje stanje in predlogi

Iz navedenega sledi, da je v Sloveniji že davno organizirana nadzorna služba za ohranitev gozdov in pospeševanje gozdnega gospodarstva. Nadzor je poverjen občeupravnim oblastvom, ki po svojih gozdarskih organih nadzorujejo vse gozdove brez izjeme. Tudi državna gozdna uprava je podrejena v gozdnopolijskem oziru nadzorstvu občeupravnih oblastev.

Vendar se venomer pojavljajo tožbe, da so gozdovi preslabo ohranjeni, da se prekomerno izrabljajo in da v premnogih gozdnih predelih ni več normalne zaloge lesa, ki je potrebna za redno črpanje dohodkov iz gozda.

Pri čuvanju gozdov moramo razlikovati: 1. čuvanje gozdov iz zasebnih interesov in 2. čuvanje gozdov iz javnih, državnih in deželnokulturnih interesov.

1. Glede čuvanja gozdov iz zasebnih interesov je treba poudariti, da posestnik, ki ima tolikšno površino gozda, da je ne more sam varovati in mu gozd daje primerno rento, namesti lastnega gozdnega čuvaja. Pri nas imajo nameščene take čuvaje večinoma le veleposestva (državna in zasebna). Manjši veleposestniki, ki upravljajo svoje gozde sami, imajo običajno le enega ali dva gozdna čuvaja, večji veleposestniki pa imajo svoje lastno upravno gozdarsko osebje, ki mu je prideljeno tudi tehnično-pomožno gozdarsko osebje in primerno število gozdnih čuvajev. Odkar je večina velikih zasebnih posestev delno razlaščenih, se je število njihovega upravnega in čuvajskega osebja močno skrčilo.

Mali posestnik oskrbuje in upravlja svoje gozde sam. Premoženske razmere mu ne dopuščajo, da bi namestil gozdnega čuvaja; zato bi se morali mali gozdni posestniki združiti v gozdne zadrage, ki bi nastavile skupne gozdne čuvaje. Do ustanovitve takih zadrug pa doslej ni prišlo, ker gozdni posestniki za to niso dovzetni. Saj se še skupni gozdovi, ki jih po predpisanem upravnem statutu upravljajo izmed solastnikov izvoljeni gospodarski odbori; leto za letom razdeljujejo na posamezne solastnike, ki tako delitev čisto zahtevajo. Za dovoljenje razdelitve skupnih gozdov pristojna komisija za agrarne operacije takim prošnjam skoro vselej ugodí.

Bau je izdal l. 1933. naredbo o potrebi nameščanja zapriseženih gozdnih čuvajev. Ta naredba velja za gozdna posestva, ki imajo nad 500 ha površine; glede malih gozdov pa naredba določa, da lahko občine nastavijo gozdnega čuvaja, čigar prejemke krijejo gozdni posestniki sorazmerno s površino svojih gozdnih parcel. Vendar pa je doslej prav malo občin namestilo gozdnega čuvaja za čuvanje gozdov malih posestnikov. Ti čuvaji morajo v smislu besedila zaprisege v prvi vrsti čuvati svojega delodajalca pred tatvinami in drugimi poškodbami po nepoklicanih osebah. Ni pa njihova naloga,

ovajati prestopke in prekrške zakonitih gozdnih predpisov, če jih napravijo posestniki gozdov, ki so njihovi delodajalci, kajti delodajalci bi takega čuvaja, ki bi jih ovajal pri pristojnih oblastvih, najbrž odslovili.

2. Glede čuvanja gozdov iz javnih, državnih in deželnokulturnih interesov pa je treba poudariti, da spada ta naloga v območje občepopravnih oblastev, ki imajo v ta namen prideljeno gozdarsko osebje.

Neposredni policijski nadzor nad gozdovi morajo, kakor je bilo že povedano, vršiti občepopravna oblastva prve stopnje, ki jih po svojem gozdarskem odseku nadzira in jim daje navodila kr. banska uprava. Ob kaj različnih vsakodnevnih poslih pa se danes predpisano nadzorstvo ne more vršiti tako intenzivno, pogosto in smotno, kakor se je vršilo nekdanj. Mnogo so temu krivi nezadostni polni pavšali gozdarskih organov pri občepopravnih oblastvih prve stopnje, ki zadostujejo le za nekajdnevna polovanja na mesec. Območje okrajnih gozdarskih referentov pa se razteza na tri okraje, le dva referenta nadzirala po dva okraja. Nadzorstvo na terenu bi moralo biti neprestano, ne pa le nekaj dni na mesec, kakor ga predpisuje ministrska uredba o potnih pavšalih.

Za neposredno nadzorstvo so bili na območju dravske banovine svoj čas skoro v vsakem okraju postavljeni okrajni gozdarji, katerih služba bi morala biti v prvi vrsti le vnanja. Gozdarji morajo namreč svoj okoliš čim večkrat prepolovati, stopiti z gozdnimi, posebno malimi posestniki v stike, javljati prekrške gozdnih zakonitih predpisov, zaustavljati nezakonite sečnje, izsledovati poseke, da se more posestniku izdati oblastveni opomin za pravočasno pogozditev, in drugo. Gozdarji morajo imeti v stalni evidenci tako zvani revizijski izkaz o oblastveno odrejenih pogozdovanjih, ki je bil vpeljan na bivšem Kranjskem že leta 1902.

Le s sistematičnim, podrobnim delovanjem bo mogoče obdržati malo, individualno gozdno posest, ki tvori v dravski banovini ogromno večino, na neki stopnji, ki pa seveda še zdaleka ne ustreza pravi ciljem. Kljub vsemu prizadevanju gozdarskih organov so gozdi, posebno malih gozdnih posestnikov, močno izrabljeni, ker pač mali posestnik krije skoro vse gospodarske primanjkljaje iz gozda tako dolgo, dokler ima kaj lesa v njem.

Da bi se moglo nadzorstvo nad vsemi gozdovi temeljiteje in pogostejše vršiti, bi bilo potrebno, da se število okrajnih gozdarskih referentov vsaj v toliko poveča, da bi njih okoliš ne bil večji od dveh okrajev. Povečalo naj bi se tudi število podgozdarjev tako, da bi bil pri vsakem okrajnem načelstvu po eden izvzemši okraja Lendava in Ljutomer, za katera bi zadostoval en sam podgozdar. V ta namen bi bilo treba zopet dovoliti otvoritev dvoletne šole za gozdarje v Mariboru, ki je bila z odredbo ministrstva za gozde in rudnike jeseni leta 1932. ukinjena. Na številne prošnje Gozdarskega društva in na vlogo Kmetijske zbornice je ministrstvo leta 1939. odgovorilo, da se na osnovi predpisov čl. 33. gori omenjene uredbe o ustroju imenovanega ministrstva iz leta 1936. ne more odpreti dvoletna gozdarska šola. Dokler se ta uredba ne izpremeni, ne bo

dvoletne gozdarske šole. Seveda bi bilo istočasno treba ustrezno izpremeniti tudi zadevna določila državnega zakona o gozdih.

Mnogo se je razmišljalo o tem, ali ne bi kazalo, da bi se po posameznih občinah ali pa za dve in več občin skupaj namestili taki občinski gozdni čuvaji, ki bi bili podrejeni gozdarskim organom občeupravnih oblastev prve stopnje. Na to so mislili že leta 1850., torej pred 90 leti. Vendar se je takrat predlagalo, da bi morali prejemke tem čuvajem, ki naj bi bili tolikšni, da bi mogel čuvaj z njimi shajati, plačevati gozdni posestniki sorazmerno z gozdnimi površinami. Za 1000 oralov v ravnini, za 2000 do 3000 oralov gozda v sredogorju in za 4000 oralov gozda v visokih legah naj bi še postavil vsaj po en čuvaj. Vendar se ta zamisel doslej ni mogla izvesti.

Dne 10. julija 1938 je izšla uredba ministrskega sveta z zakonsko močjo, ki predpisuje obvezno namestitev gozdnih čuvajev na nedržavnih posestvih z več ko 300 ha gozdne površine in na vseh nedržavnih gozdnih posestvih, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom. Posesniki se lahko tudi združijo in združeni postavijo skupnega čuvaja, ban pa predpiše z naredbo pogoje, po katerih se lahko le-ti združijo. Ban uredi tudi vprašanje o čuvanju nedržavnih gozdov in o čuvajih samih. V gozdarskem odseku se osnutek za to banovo naredbo še ni izdelal, ker bi bila naredba težko izvedljiva. Saj imajo nekatera po okrajih razstresena posestva, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom, samo po nekaj hektarjev gozda ali pa še niti ne, kot na primer župne nadarbine in pod. Glede skupne nameslitve gozdnih čuvajev za čuvanje gozdov malih posestnikov pa vsebuje poprej navedena banova naredba iz leta 1933. primerna in dobra določila, vendar se občine in gozdni posestniki protivijo plačevanju stroškov za skupnega gozdnega čuvaja.

Ti čuvaji bi varovali gozdove seveda samo iz privatnih interesov gozdnih lastnikov, kar velja tudi glede banove naredbe iz leta 1933.

Za uspešnejši nadzor gozdov po občeupravnih oblastvih pa bi bili potrebni po občinah (za eno ali več občin skupaj) taki gozdni čuvaji, ki bi bili podrejeni gozdarskim organom teh oblastev. V tem primeru bi se seveda ne moglo zahtevati, naj te čuvaje neposredno plačujejo po njih nadzirani gozdni posestniki, temveč bi jih bilo treba namestiti v breme javnih državnih ali banovinskih sredstev, kar pa bi pomenilo precejšnjo obremenitev državnega ali banovinskega proračuna.

Pri tej priliki naj omenim, da so se glede izboljšanja gozdnega gospodarstva, dviga produkcije in rentabilnosti gozdov, ki so v lasti malih in srednjih gozdnih posestnikov, vršile leta 1909. zanimive razprave*) na XXIII. avstrijskem gozdarskem kongresu na Dunaju. Na tem kongresu je padlo mnogo predlogov, kako bi se naj odpravili nedostatki, ki povzročajo propadanje kmetskih gozdov in nazadovanje njihovih stalnih dohodkov. Močno se je poudarjala

* Glej Izvestja XXIII. gozdarskega kongresa, 1909., str. 47 do 95 in str. 120 do 151.

tudi potreba po namestitvi posebnih gozdarjev kot potovalnih učiteljev; ti bi hodili iz kraja v kraj, po potrebi pa bi ostali tudi na posameznih posestvih in nudili posestnikom potreben gozdarski pouk ter jim dajali strokovne nasvete tako glede izrabe lesa kakor tudi racionalnega vnovčenja gozdnih proizvodov. Prevladovalo je mnenje, naj bi te gozdarje nastavile posamezne dežele (samouprave); navodila pa bi jim naj po možnosti dajal nadrejeni nadgozdar, ki bi bil nameščen v centrali, toda bi tudi sam deloval kot potovalni učitelj. Edini so si bili vsi predlagatelji v tem, da se z namestitvijo teh organov in njih potnimi stroški ne smejo obremeniti gozdni posestniki.

Pri nas do namestitve teh gozdarjev ni prišlo; na bivšem Kranjskem so nameravali poizkusno nastaviti enega takega potovalnega gozdarja, ki je že imel daljšo prakso v državni službi, vendar je izbruh vojne to namero preprečil.

Nadalje je treba poudariti, da gozdarsko osebje občeupravnih oblastev ne deluje samo v državni nadzorovalni službi in ne opravlja le poslov, ki so s to službo v zvezi, temveč pospešuje gozdarstvo tudi s tem, da sestavlja za mala posestva, ki so pod posebnim javnim nadzorom, predpisane gospodarske načrte, da upravlja in oskrbuje banovinske gozdne drevesnice, da prireja po možnosti poučna predavanja in ob priliki službenih polovanj individualno poučuje pouka potrebne posestnike, da se udeležuje pogozdovanj, ki jih izvršuje šolska mladina ob tako zvanih dečjih dneh, da predava o gozdarstvu na kmetijskih šolah, da popisuje kraška slaborodna zemljišča zaradi njih izločitve po pristojnih kraških komisijah, ki delujejo v nekaterih občinah, da vodi kraška pogozdovanja v okviru dovoljenih javnih sredstev, da zbira predpisano obširno gozdno in lovno statistiko, da ima v evidenci raznovrstne izkaze gozdnega katastra, da riše gozdne pregledne karte v pomanjšanem katastralnem merilu za uspešnejše poslovanje ob službenih obhodih, da sodeluje pri strokovnih izpitih itd.

Delovanje občeupravnega gozdarskega osebja bi bilo lahko temeljitejše in uspešnejše, ko bi se število gozdarskih inženirjev in gozdarjev povečalo in bi prišlo do namestitve občinskih gozdnih čuvajev, ki bi bili pri nadziranju gozdov v gozdnopolicijskem in gozdnogospodarskem oziru pomožni organi občeupravnih oblastev.

Kar se tiče gozdarskega prosvetnega dela in pouka, pa more mnogo koristnega storiti gozdarska šola v Mariboru, ki naj prireja tečaje za gozdne posestnike, in Kmetijska zbornica v Ljubljani, ki je poklicana, da podpira vse kmetijske panoge; pri tem delu pa lahko sodelujejo tudi druge gospodarske ustanove in strokovna društva.

Stalež in razmestitev gozdarskega osebja občeupravnih oblastev prve stopnje sta po stanju z dne 1. novembra 1940. leta podana v sledečem izkazu.

Razpored gozdarskega osebja pri občeupravnih

Okrajni gozdarski referenti				
Sedež	Okoliš	Celotna	Gozdna	Opomba
		površina*) v ha		
Kranj	Okraji: Radovljica Kranj Škoijska Loka skupaj	101.796 60.000 50.953 212.749	50.230 33.900 26.900 111.000	
Ljubljana	Okraji: Kamnik Ljubljana Ljubljana mesto Loga'ec skupaj	58.238 89.564 6.538 60.720 214.960	28.497 41.041 598 21.049 94.185	
Kočevje	Okraja: Kočevje Litija skupaj	106.467 71.506 177.973	50.309 37.785 88.094	
Novo mesto	Okraja: Novo mesto Crnomelj skupaj	92.730 58.488 151.218	44.673 16.116 60.789	
Krško	Okraji: Brežice Krško Laško skupaj	46.873 74.771 30.766 152.410	20.040 37.740 16.224 74.004	
Celje	Okraji: Konjice Celje Celje mesto Šmarje skupaj	32.053 61.068 3.934 54.044 151.099	18.086 27.775 1.567 23.164 70.532	
Slovenj Gradec	Okraji: Dravograd Slovenj Gradec Gornji grad skupaj	70.390 48.423 52.793 171.611	43.239 27.511 23.545 99.225	
Maribor	Okraji: Maribor d. br. Maribor l. br. Maribor mesto Ptuj Ptuj mesto skupaj	64.856 58.817 706 81.627 1.812 297.218	34.677 18.175 — 21.783 68 74.703	
Murska Sobota	Okraji: Murska Sobota Lendava Ljutomer skupaj	59.623 35.044 42.490 137.160	16.498 6.369 12.652 35.519	
*) Površine gozdov so izkazane po stanju v začetku l. 1940.				

oblastvih prve stopnje v dravski banovini

Gozdarji, t. j. gozdarsko pomožna osebje					
	Sedež	Okoliš	Celotna površina v ha	Gozdna	Opomba
1	Radovljica	Okraj: Radovljica	95.648	45.992	izvzemši
2	Kranj	„ Kranj	60.000	33.900	3 občine
3	Škofja Loka	„ Škofja Loka	57.101	31.108	vslevši 3 občine radovljiške ga okraja
4	Kamnik	Okraj: Kamnik	58.238	23.497	mesto gozdarja nezasedeno
5	Ljubljana	„ Ljubljana	89.564	41.041	
6	Logatec	„ Logatec	60.020	21.049	
7	Kočevje	Okraj: Kočevje	106.467	50.309	
8	Litija	„ Litija	71.506	37.785	
9	Novo mesto	Okraj: Novo mesto	92.730	—	
10	Črnomelj	„ Črnomelj	58.488	16.116	
11	Krško	Sodna okraja: Krško, Kostanjevica in okraj Brežice	85.085	37.820	
12	Radeče pri Zidanem mostu	Sodna okraja: Mo- kronog in Radeče in okraj Laško	67.325	36.184	
13	Celje I.	Okraj: Konjice in del celjskega okraja	77.259	38.825	mesto zaseda začasno inženir
14	Celje II.	Okraj: Šmarje in del celjskega okraja	73.840	31.767	
15	Dravograd	Okraj: Dravograd	70.390	43.239	
16	Slovenj Gradec	„ Slov. Gradec	48.223	27.511	
17	Gornji grad	„ Gornji grad	52.793	23.545	
18	Maribor	Okraj: Maribor d.b.	123.673	52.852	
19	Pluj	„ Maribor l.b. „ Pluj	81.027	21.783	
20	Murska Sobota	Okraj: Mur. Sobota „ Lendava „ Ljutomer	137.180	35.519	

Dopisna gozdarska posvetovalnica

ODGOVORI

21. Drva.

Imate popolnoma prav: borova, smrekova in jelkova ter hrastova in cerova drva niso enako vredna. Borova imajo večjo ogrevalno moč kot smrekova in jelkova, cerova pa večjo kot hrastova; zato bi bilo potrebno v skladu s tem popraviti maksimalne cene. Tako imajo v banovini Hrvatski cerova drva višjo ceno kot hrastova; toda tam se cene ravnaajo po teži. Strokovno boljše pa je uravnavanje cen po prostornini, kajti po teži računana ogrevalna moč raznih vrst lesa nima skoraj nobene praktične vrednosti, medtem ko je računana po prostornini zelo važna. Stanko Sotošek

22. Drva.

V razglasih o maksimalnih cenah so res besede, ki niso domače. Vendar se pa da iz smisla razglasov razbrati, da pomenijo polena drva, enkrat precepljena polena polovična polena, cepanice cepljena polena (triobna polena), okroglice, polena okroglice in necepljene okroglice okrogla polena, sečnice, okleščki, hlodi, panji, klade in grče panji panjače, žagana in cepljena drva razžagana in razcepljena drva. Stanko Sotošek

23. Pobiranje kostanja.

V Vašem primeru gre za kostanje v gozdu, torej za gozdno drevje. Zato pridejo glede pobiranja kostanja v poštev predvsem predpisi zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929 (Uradni list št. 162/35 iz leta 1929/30) oziroma predpisi občnega državlanskega zakonika (o. d. z.) z dne 1. junija 1811 (zb. pr. zak. št. 946).

Lastnina kostanja kot gozdnega semenja je zaščiten v § 154. zakona o gozdih; po tem predpisu je tatvina tega semenja kazniva v denarju do 500 dinarjev; če pa gre za tatvino v prepovedanih delih gozda, pa je predvidena kazen do 1.000 din, poleg tega pa se na pravočasno zahtevo oškodovanca obsodi na odškodnino, ki jo tvori stvarna vrednost ukradenih semen. Navedene predpise izpopolnjujejo predpisi §§ 354. in 405. o. d. z., po katerih sme vsak — seveda v okviru zakonitih predpisov — ravnati po svoji volji s stvarino, užitki in plodovi stvari ter vsakega drugega od tega izključiti. Po § 339. o. d. z. pa ima moteni posestnik pravico, celo sodno zahtevati, da se prepove poseganje v njegovo posest in da se povrne izkazana škoda.

Iz navedenih predpisov sledi, da je z zakonom samim kaznivo in potemtakem tudi prepovedano pobiranje kostanja v gozdu proti volji lastnika oziroma posestnika za vsakogar; kajti po § 2. o. d. z. se nihče, brž ko je zakon pravilno razglašen, ne more sklicevati na to, da bi mu ne bil postal znan. V kolikor je taka prepoved učinkovita, je vprašanje zase. Zavisi pa v glavnem od oblast-

venega nadzora oziroma od izrekanja strožjih in milejših kazni v ugotovljenih primerih.

Po § 44. toč. 4., v zvezi s §§ 548. in sled. civ. pravnega postopnika (c. p. p.) z dne 13. julija 1929 (Službeni list, šte. 76/12 iz leta 1931.) so za pravde zbog motenja posesti pristojna okrajna sodišča, ki v posestnem sporu zbog motenja posesti s sklepom prepovedo motenje posesti. Če bo v morebitni pravdi motilec posesti propadel, Vam bo po § 143. c. p. p. moral povrniti vse stroške, povzročene s pravdo, ki so bili potrebni za primerno ostvaritev ali obrambo posestne pravice.

Priporočljivo pa je, da tudi sami v svojem gozdu na primeren način in na prikladnem mestu pismeno prepoveste pobiranje ali nabiranje kostanjevih plodov in sami budno pazite na upoštevanje svoje prepovedi ter morebitne kršitve takoj javite pristojnim oblastvom. Ta oblastva bodo Vašo prepoved ob uvedbi kazenskega postopka proti kršitelju Vaših pravic v gozdu upoštevala kot obtežilno okolnost. Paziti pa morate na to, da po § 154. zakona o gozdih poskus ni kazniv; zato bi upravna oblastva, ki bi presojala Vašo morebitno prijavo z odškodninskim zahtevkom, utegnila Vaš zahtevek zavrniti kot neosnovan, oziroma bi Vas glede odškodninskega zahtevka napotila na pot civilne pravde, proti prijavljenemu kršitelju cit. predpisa pa ne uvedla kazenskega postopka, če bi se izkazalo, da je na primer kostanjar šele splezal na drevo.

Drugače je pa s preprečitvijo takega pobiranja. Po § 344. o. d. z. spada k pravicam posesti tudi pravica, silo odbijati s primerno silo — tako imenovana samozaščita — kolikor bi oblastvena pomoč prišla prepozno. V Vašem primeru bi vsekakor oblastvena pomoč prišla prepozno, zato bo pač dovoljeno, da pobiralca kostanjevih plodov s primerno silo odvrnete od motenja svoje lastnine oziroma posesti, to je od pobiranja teh plodov ali hoje po svojem gozdu vobče. Paziti pa je treba na to, da mora biti sila primerna in upravičena. Upoštevati je namreč treba, da morete takega nabiratelja zavrniti samo s svojega zemljišča, ne pa morebiti z javne poti, ki vodi skozi Vaš gozd.

Emil Gabrovšek

24. Meje zakupnega lovišča.

Po § 5. zakona o lovu se zemljišča onih lastnikov, ki jini ne pripada pravica do izločenega lastnega lovišča združijo na območju vsake upravne politične občine v občinska lovišča. Območje občine pa je po §§ 1. in 2. zakona o občinah tisti prostor, na katerega se razteza oblast občine kot samoupravnega telesa. Lovska pravica v vseh občinskih loviščih se razteza na območje pravne občine izključno po obrazcu za lovsko zakupno pogodbo, v katerem se predvideva izmera občinskega lovišča.

Naše mnenje je, da je lovska meja ista, kot je bila ob nastopu zakupa. Dobro bi bilo, da se v tem pogledu obrnete na okrajno načelstvo.

Emil Gabrovšek

Zakoniti predpisi in okrožnice

Opozorilo prijateljem naših koristnih ptic.

Da se privadijo ptice, ki gnezdiijo v duplih, votlinah ali razprtinah (sinice, brglezi, plezavčki, vrtočlavke, muharji, pogorelci, škorcei, delli) in ki so naše najboljše pomočnice pri zatiranju škodljivega mrčesa, na pripravljeni jim gnezdišča (valilnice), je dobro le-ta izobesiti že v jeseni. Mnogim izmed teh ptic služijo te naprave tudi za prezimovanje in jih varujejo pred hudim mrazom. Neobhodno potrebno pa je, da se že rabljene valilnice pred izobešanjem pregledajo in temeljito prečistijo.

Večina duplarjev znaša rada nova gnezda na stara iz prejšnje spomladi, tako da je najlj včasih v neprečiščeni valilnici eno gnezdo vrh drugega. V takih neprečiščenih valilnicah se često vgnezdijo uši, bolhe, grinje in podoben mrčes, ki more poleg vlage, katere se navleče lahko gni-joči material gnezd (mah, volna, peresca) resno ogroziti zdravje in življenje mladega zaroda.

Valilnice radi uporabljajo tudi vrabci, čmrlji, sršeni, ose in često celo veverice. Te je treba pregnati, ker se jih drobni ptički sami ne morejo ubraniti. Podrobna navodila glede pravičnega obešanja valilnic in prepotrebnega krmljenja ptic v zimskem času pa najdete v članku „Nekoliko črtic o oskrbi in varstvu ptic“, ki je izšel v Gozdarskem vestniku, I. let, štev. 9. (1938). V tem članku so — po pomoti — navedene sinice, brglezi, plezavčki, vrtočlavke in muharji kot ptice, „ki gnezdiijo na prostem“, pravilno jih je seveda treba prišteti k duplarjem.

Ing. Josip Rustia

Sekanje in prodajanje božičnih drevesc.

Glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc opozarjamo gozdne posestnike, županstva in trgovce na naredbo glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc (Službeni list 1932, št. 733/922 ali Gozdarski vestnik 1938, str. 223) in na naredbo o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi (Službeni list 1938, štev. 211/55 ali Gozdarski vestnik 1938, str. 127).

Razen tega je potrebno upoštevati tudi § 46. finančnega zakona za leto 1939/40., po katerem je na določenih mestih prepovedano tudi sekanje božičnih drevesc brez predhodnega dovoljenja pristojne vojaške oblasti. Prizadeti naj se nemudoma obrnejo preko občine na vojaško oblast, da dobe potrebno dovoljenje.

Navodila glede prevoza drv.

Centrala za kurivo je izdala potrebna navodila glede prevoza drv. Proizvajalci in lesni trgovci dobe odpremna dovoljenja pri prisilnem združenju trgovcev v sedežu okraja, v čigar območju leži razkladalna postaja, vsi ostali pa neposredno pri centrali za kurivo, kjer se dobijo tudi vse ostale potrebne informacije.

Interesenti, ki hočejo nabaviti drva na področju banovine Hrvatske, morajo zahtevati odpremna dovoljenja od centrale za kurivo v Beogradu in vnaprej nakazati 2% prevoznine od maksimalne cene drv na čekovni račun Poštne hranilnice št. 56.137.

Izvozna kontrola lesa.

Pretekli mesec je bila predpisana kontrola izvoza lesa, kar je zaradi prehitrega in nepravičnega posega v lesno trgovino povzročilo v ujej precejšnjo zmedo. Zaradi tega je ravnateljstvo izvozne trgovine v Beogradu dovolilo, da se uvedba kontrole izvoza lesa in lesnih proizvodov, ki je bila že itak preložena na 1. december, ponovno odloži do 1. januarja 1941. Po zadnjih poročilih pa se bo mogel izvažati les po dosedanjem načinu do 31. jan. 1941 na osnovi potrdil, izdanih pred 1. januarjem. Za drva in oglje pa je že sedaj potrebno izvozno potrdilo.

Vprašanje lesne kontrole pa še ni popolnoma rešeno.

Dopisi

IZPITI ZA GOZDNE ČUVAJE.

Dne 18., 19. in 20. novembra 1940 so bili pri kr. banski upravi v Ljubljani „logarski izpiti za čuvanje ne-državnih gozdov“ (po pravilniku z dne 26. oktobra 1938, Sl. list št. 17/3 iz leta 1940.). Izpit so uspešno opravili: 1. Karel Čech iz Negove, 2. Ivan Hutter iz Snežnika, 3. Ivan Jug iz Ruš, 4. Arpad Kóveš iz Belincev, 5. Jožef Oiclj iz Sv. Janeza ob Boh. jezeru, 6. Vaclav Vrabíč iz Stopre, 7. Karel Zupančič iz Ljubljane in 8. Josip Žolgar iz Podčetrtna (zelo sposoben).

NEKAJ O MACESNU, KI NI ZRASTEL V SVOJEM OBMOČJU.

Kvaliteten macesnov les se dobi iz tistih macesnov, ki rastejo v hladnejšem delu smrekovega območja — pri nas v višjih legah.

V naših vinorodnih krajih je bilo pred leti zasajenih nekaj macesnov v čistih sestojih, nekaj pa pomešanih med rdeče bore in smreke. Opazil sem, da čiste macesnove sestoj v toplih legah načenja macesnov molj, da pa so macesni, ki so primešani drugemu drevju, nekoliko bolj odporni.

Res je, da so macesni v nižjih legah na oko prav lepi in imajo polna in stegnena debla. Če pa si jih natančneje ogledamo, vidimo, da v prvih letih naglo priraščajo v debelino: prve branike so prav pogosto široke 1 do 1,5 cm in je v takem debelu okoli 80% pomladanskega in samo do 20% poletnega lesa. V poznejši dobi pa imajo ti macesni prav ozke branike, ker od srednje starosti dalje bolj malo priraščajo.

Ko razžagamo v deske hlode macesnov, ki imajo na sredi široke in na obeh zunanjih straneh ozke branike, vidimo, da je pomladanski les širokih branik čisto mehek, se hitro obrabi, zdrobi in izpade. Tako nastanejo med pasovi poletnega lesa široki žlebovi.

Ker tak les nima prave vrednosti, ni dobro gojiti macesnov v nizkih in toplih legah, temveč le v njihovem območju, v višjih planinskih legah.

Franc Ulčar.

POGOZDOVANJE SARAJEVSKÉ OKOLICE.

V zadnjih desetih letih je bilo v sarajevski okolici zasajenih 1 milijon 500.000 sadik na površini 250 ha. Letošnji pogozdovalni načrt še ni končan, zasajeno pa je že čez 200 tisoč sadik črnega bora, smreke in robinje.

NOVO PODJETJE ZA IMPREGNACIJO LESA.

V Ribnici na Dolenjskem je ustanovljeno podjetje za impregnacijo lesa „Impreks“, d. z o. z. s sedežem v Ljubljani, Gradišče 8a. Za sedaj se bavi to podjetje z impregnacijo drogov za električne napeljave.

CELULOZNA TOVARNA V BAKRU.

Odposlanstvo Celuloze d. d., ki je v Franciji proučevalo celulozne tovarne, je na seji upravnega odbora podalo svoje poročilo. Na osnovi tega poročila je bilo sklenjeno, postaviti v čim krajšem času celulozno tovarno v Bakru, ki bo delala s 500 delavci. Tovarna bo predstavljala temeljno industrijo za druga industrijska podjetja, kot tovarne svile, alkohola itd.

PODALJŠAN DELOVNI ČAS V BOLGARIJI.

Bolgarska podjetja z osemurnim delavnikom morejo po novi uredbi podaljšati delovni čas na 10 ur; pri tem pa se dnevine avtomatsko zvišajo za 20%. Razen tega je dovoljeno tudi nočno žensko delo v podjetjih, ki obratujejo v polnem obsegu.

BOLGARSKI INDUSTRIJSKI IZDELKI BODO PROSTI DAVKA.

Bolgarski trgovinski minister je izjavil, da bodo industrijski izdelki iz bolgarskih surovin oproščeni davka do septembra 1941.

DRŽAVNA SKLADIŠČA DRV NA FINSKEM.

Da se zagotovijo in ustrezno razdelijo drva, je finska vlada sklenila ustanoviti državna skladišča za drva.

Književnost

**Ing. Ivan Klemenčič, Optimalna gustoća šumskih prometala
Sarajevo 1939.**

V vsakem gozdnem gospodarstvu tako najnižje kakor najvišje razvojne stopnje je prav gotovo najbolj važna dostopnost gozdov. Dostopni gozdovi imajo javne prometne naprave v ustrezni bližini in dovolj pravih naprav, medtem ko nedostopni gozdovi nimajo dovolj pravih in so čisto oddaljeni od prometnih naprav. Od vsega tega pa predvsem zavisi vrednost gozdnih pridelkov.

Pri tem je najtežje odgovoriti na vprašanje: Kako gosta naj bo mreža pravih naprav in kakšna naj bodo pravila. Sedanja teorija in praksa svetujeta, naj se napravi skupno s proračuni več načrtov pravih naprav raznih vrst in gostot; izmed njih pa se naj izbere tisti, ki se najbolj izplača tako glede na gradbene kakor vzdrževalne in pravilne stroške. Taka rešitev je dobra, če se posreči zadeti najboljši način.

Ing. Klemenčič je imel pred leti nalogo, pripraviti iz gozdnega predela v Grmeču (Bosenska krajina) spravlanje lesa po tirnicah in železnicah do glavne železniške proge. Ob pripravljanih delih je razmišljal takole: Če ne zgradim nobene pravilne naprave, ne bo nobenih stroškov za gradnjo in spravlanje, toda stroški za izvlačevanje bodo čez mero veliki; če pa zgradim toliko pravih, da pridejo k vsakemu drevesu, kar je teoretično možno, ne bo stalo izvlačevanje nič, pač pa bodo stroški za gradnjo in spravlanje negospodarsko visoki. Kakšna naj bo torej pravilna mreža, da bodo stroški za prenos lesa iz gozda najmanjši?

Ker ni našel v doslej znani teoriji in praksi zadovoljive rešitve, je opravil nalogo po svojih zamislih, katerih plod je pričujoča razprava „Optimalna gustoća šumskih prometala“. V poglavju „Oznake“ tolmači avtor pomen raznih črk in znakov, ki jih rabi v nadaljnjem razpravljanju, pri dokazih, računih, črtelih in tabelah. V poglavju „Uvod“ opisuje dela, ki so mu zbudila problematiko tega vprašanja in mu dala pobudo za njega rešitev. V poglavju „Objašnjenje nekojih naziva“ razlaga pomen raznih izrazov in besed, ki so v gozdarski tehniški literaturi deloma popolnoma novi in doslej neobdelani. V poglavju „Izvlačevanje“ razpravlja o izvlačevanju lesa do pravih naprav. V poglavju „Gradnja pruga“ opisuje pravilne naprave, posebej gozdne železnice. V poglavju „Transport“ govori o spravlanju. V poglavju „Minimalni stroškovi otpreme“ pride do sklepa, da je odprega lesa od gozdne meje najcenejša tedaj, ko so stroški izvlačevanja enaki stroškom za gradnjo pravih in spravlanje.

Razprava je plod tihega, skromnega, natančnega in izredno marljivega dela slovenskega rojaka v bosenskih gozdih na področju Šipada. Univerzitetni profesorji gozdarske fakultete v Zagrebu Flögl, Ugrenović in Neihardi so knjigo ocenili odlično, ker „temelji na znanih in priznanih načelih ter originalno rešuje problem, ki do sedaj še ni bil rešen“.

Gotovo je, da bo Klemenčičeva rešitev tega vprašanja imela močan odmev doma in v tujini, če jo bodo poklicani krogi primerno upoštevali. S to rešitvijo se bo v praksi dalo prihraniti milijone denarja in dnini. Samo v Sloveniji utrpi splošnost prav gotovo ogromne škode, ker se izda za spravlanje lesa več, kot bi bilo po Klemenčičevih dokazih potrebno. Velika državna in privatna posestva lahko sedaj revidirajo svoje gozdne pravilne mreže; za več manjših gozdnih posestev bi se lahko napravili skupni ustrezni načrti, po katerih bi se dalo urediti dosedanje nenačrtno delo.

Knjiga ima obliko velike osmerke in obsega 78 strani; založilo jo je Šumsko industrijsko preduzeće Dobrljin — Drvar a. d., izšla pa je samo v 300 izvodih. Škoda, da ti niso označeni z zaporednimi številkami, kar bi zvečalo bibliofilsko vrednost te odlične znanstvene razprave.

Ing. S. Sotošek

Lesna trgovina

Lesna trgovina Slovenije v novembru 1940.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Tir, po katerem naj teče celotno naše gospodarstvo, se projektira in gradi postopoma, nekako tako, kot si krčijo znanstvene ekspedicije pot v neznane džungle. Naznačeni sta le približno smer in področje, a o tem, kaj vse čaka raziskovalce na poti, se da samo ugibati; žal so sedaj splošne evropske razmere take, da jim ni videti ne razvoja ne konca.

Ker gre tek časa svojo pot tudi brez nas, bo gotovo prav, da se odločimo za zdrav razum in zavržemo up, da nam bo golo naključje naklenilo udoben položaj v tolikokrat poudarjanem bodočem svetovnem političnem in socialnem redu. Odloč odizhajajo vsi napor države, da organizira složen pohod skozi neznano bodočnost. Državna oblastva moramo v teh stremeljenjih podpreti vsi, ki se zavedamo resnosti časa, kajti bolje je, da se iz težav prebijemo složno, kakor pa da sproti propademo. Nekaterim ljudem seveda poslanoje odveč vsi predpisi, brž ko zadenejo v živo njihove koncesije.

Res je težko zagovarjati nesistematično dirigiranje gospodarstva, toda starih dobrih časov si želeli nazaj ne smemo, ker smo zaradi privatne iniciative že preveč zamudili, razen tega pa slavospevi svobodni trgovini in njeni idealni razdelitvi vseh zemeljskih dobrin potrjujejo to, da je bila privatna iniciativa v trgovini dobro nagrajena, česar ni mogoče trditi za ostale sloje, najmanj seveda za organe javne uprave.

Celotno gospodarstvo, torej tudi lesno proizvodnjo in trgovino, je treba organizirati in dirigirati, kajpada ob popolnem sodelovanju gozdarskih strokovnjakov, gozdnih posestnikov, lesnih trgovcev in industrijcev. Ne gre in ne sme več iti drugače. Kdor se čuti sposobnega, naj dokaže svojo privatno iniciativo tu, kjer gre za skupne narodne interese.

Mesec november ni prinesel nobenega olajšanja. Zunanje in notranje težave, ki ovirajo širši razmah, so ostale. Gospodarski stiki ne gredo preko meja osi. Nujno pa je potrebna popolna notranja organizacija, s stališča lesne trgovine zlasti zato, da se prepreči šušmarstvo, s strokovnega gozdarskega stališča še posebej zato, da se uvede v gozdno produkcijo red in racionalno delo, ter da se normalizira trajno gospodarstvo v oni obliki, ki jo predpisuje moderna gozdarska veda.

Priznali je treba, da so organizacije trgovcev pridno na delu; težjo nalogo pa imajo strokovni gozdarski krogi, ki ne bodo mogli doseči pravega uspeha, dokler ne bodo prepričali javnosti, da so v nevarnosti splošni interesi.

V novembru je stopila v veljavo naredba o kontroli izvoza lesa, lesnih izdelkov in gozdnih proizvodov, ki je zadela na organiziran in — radi priznamo — upravičen odpor lesnih trgovcev. Ko bo naredba modificirana, se bomo z njo natančneje seznanili. Tudi nova centrala za kurivo v direkciji za zunanjo trgovino je že izdala več izrednih ukrepov, ki se tičejo prevoza drv; v kolikor je njih namen oskrbeli notranji trg z drvimi, bomo z njih uspehi gotovo lahko zadovoljni. Konjunktura za vsakovrstno kurivo, drva in oglje je za našimi mejami spet izredno dobra. Upajmo, da se bo tudi za les popravila, ko bo spet na novo urejen eksport v Italijo.

Stare in nove cene pri lesnem izvozu v Nemčijo.

Po sporazumu jugoslovansko-nemškega odbora za gozdno in lesno gospodarstvo so cene našega mehkega lesa pri izvozu v Nemčijo za 18–20% nižje (računano v markah), tečaj nemške marke pa je dvignjen za 637%. Tako plača po novem sporazumu nemški uvoznik v markah 18–20% manj, jugoslovanski uvoznik pa dobi za les v dinarjih 12–14% manj. Pri uvozu iz Nemčije pa plača jugoslovanski uvoznik v dinarjih 1797% več, če ostane cena nemškega blaga nespremenjena.

Valute in devize

Uradni tečaji za december 1940.		1 čilski pezos	din 1'25
Finančni minister je določil za december sledeče uradne tečaje, po katerih se inajo izplačevati takse po zak. o taksah, sodne pristojbine itd.		1 turška papirnata lira	34'—
1 napoleonondor		100 francoskih frankov	116'—
1 zlata turška lira		100 švicarskih frankov	1276'—
1 angleški funt		100 italijanskih lir	228'80
1 ameriški dolar		100 holandskih goldinarjev	2365'—
1 kanadski dolar		100 bolgarskih levov	46'—
1 nemška marka		100 rumunskih lejev	28'50
1 belga		100 danskih kron	860'35
1 pengő		100 švedskih kron	1310'—
1 brazilijanski milrajs		100 norveških kron	1012'50
1 egiptski funt		100 španskih pezov	510'—
1 palestinski funt		100 grških drahem	42'—
1 urugvajski pezos		100 češkoslovaških kron	150'50
1 argentinski pezos		100 slovaških kron	150'—
		100 finskih mark	110'—
		100 iranskih (perz.) rijalov	100'—
		Tem tečajem je že prištel pribitek („prim“).	

Mali oglasi

KUPIMO nekoliko popolnih letnikov Gozdarskega vestnika 1933 in 1939. Ponudbe prosimo na upravo **Gozdarskega vestnika** pod šifro „Stari letniki“.

KNJIGA: Ing. Viktor Novak, **Dečji dan za pogozdovanje**, I. del, 2. predelana izdaja, se dobi pri gozdarskem odseku banske uprave v Ljubljani za 5'— din.

Knjiga: Ing. Anton Šivic in Franc Žnidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76'— dinarjev in v karton vezana za 50'— dinarjev. v tiskarni Merkur, Ljubljana.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, **Pratika za gozdne posestnike**, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 6'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Mirko Šušteršič, **Naš gozd**, se dobi pri Družbi Sv. Mohorja v Celju za 52'— dinarjev.

GOZDNE SADIKE vseh vrst nudi drevesnica Saša Stare, Mengeš.

ORIGINALNA VEZAVA IN PLATNICE GOZDARSKEGA VESTNIKA.

Uprava lista je založila za I., II. in III. letnik lepe originalne platnice z zlatim tiskom na naslovni in hrbtni strani, ki stanejo le 12 din. Pripravljena je tudi za 25 din vezali v originalne platnice I. in II. letnik. Platnice in vezane letnike razpošilja proti predhodnemu plačilu ali po pošt-nem povzetju.

Knjiga: Ing. Anton Šivic, **Poljudna navodila za merjenje lesa**, II. izdaja, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 12'— dinarjev.

KUPIM SMREKOVE IN JELKOVE STORŽE ter javorovo, gabrovo, hruškovo in jabolkovo semenje. Ponudbe prosimo na drevesnico **Saša Stare, Mengeš**.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ**, Maribor, Gosposka ul. 24.

Prebirajte strokovne knjige!